

IBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE

1508—1830

DE

IOAN BIANU
† 13 Febr. 1935

ȘI

DAN SIMONESCU

TOM. IV

ADĂOGIRI ȘI INDREPTĂRI

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ

1944

BIBLIOGRAFIA ROMĂNEASCĂ VECHĂ

IBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE

1508—1830

DE

IOAN BIANU

† 13 Febr. 1935

ȘI

DAN SIMONESCU

TOM. IV

ADĂOGIRI ȘI INDREPTĂRI

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ

1944

BIBLIOTECA
ACADEMIEI R. S. ROMÂNIA
Donație

P R E F A Ț A

Bibliografia Românească Veche se datorește inițiativei regretatului Ioan Bianu, căruia i-a fost dat ca, în colaborare cu decedatul Nerva Hodoș, să publice, până la data încetării sale din viață, volumul I și II precum și fasciculele 1 și 2 din volumul al III-lea.

Când am luat în primire, în luna Februarie 1935, sarcina de conducător al Bibliotecii Academiei Române, se începuse încă dela 24 Noembrie 1934 tipărirea restului fasciculelor din volumul al III-lea, sub îngrijirea d-lui Dan Simonescu. Aceasta s'a urmat până la 30 Iulie 1936, când volumul al III-lea, care încheia lucrarea până la anul 1830, a ieșit de sub tipar.

Intre timp, pe măsură ce volumele se redactau și se tipăreau, — și aci este locul să amintim că vol. I a apărut în 1907 iar al II-lea în 1910, — ieșeau la iveală cărți, broșuri și foi volante necunoscute încă, astfel că de pe atunci se întrezărea necesitatea de a se întocmi, când lucrarea va fi sfârșită, un volum întregitor care să cuprindă, pe de o parte, descrierea cărților descoperite mai târziu, iar pe de alta completări și corectări pentru cărțile bibliografiate numai după indicațiile altora, dar care între timp fuseseră descoperite și cercetate după original.

În dorința de a continua și de a desăvârși opera inițiată de Ioan Bianu și ca un omagiu pentru amintirea sa, am propus și Academia a admis, să se alcătuiască și acest volum, în care scop s'au depus eforturi să se procure, fie în original, fie în copii fotografice, cât mai multe din aceste cărți necunoscute sau puțin cunoscute redactorilor anteriori, cărți aflate atât în biblioteci sau colecții publice și particulare din țară, cât și din străinătate.

Lucrarea acestui volum, al IV-lea, s'a isprăvit în 1942, cuprinzând descrierea a 491 cărți necunoscute și corectări și întregiri la 341 cărți bibliografiate în volumele anterioare. Pentru a i se asigura unitatea de lucru, redactarea și acestui

VIII

de-al IV-lea volum a fost încredințată deasemenea d-lui Dan Simonescu.

Ne-am adresat pentru tipărire la diferite instituții grafice mari. Unele au refuzat, pentru că aveau prea multe alte lucrări sau nu aveau litera potrivită. O altă tipografie a primit lucrarea, a ținut-o aproape un an fără să facă nimic, după care ne-a înapoiat-o.

Tiparul și hârtia între timp s'au scumpit, iar Academia nu mai putea face față cheltuelilor de imprimare.

Odată fondurile obținute, — mulțumită deosebitei înțelegeri a unui bun român, care și-a dat seama de importanța acestei lucrări, atât de bine apreciată în lumea învățaților noștri și a celor străini, — am încredințat lucrarea tipografiei Socec & Co., S. A. R., care imprimase primele trei volume și care deci, având litera necesară și personalul tehnic specializat, putea asigura lucrării și o continuitate grafică.

Lucrarea în tipografie a acestui volum a început la 6 Septembrie 1943 și deși ea a mers destul de repede, nu se trecuse la tipărire la 4 Aprilie a. c., când au început bombardamentele aeriene asupra Bucureștilor, așa că tipăritura s'a făcut sub bombardament, cu toate neajunsurile aduse de acesta.

Meritul este atât al tipografiei¹⁾ cât și al d-lui Dan Simonescu, cărora le adresez pe această cale mulțumiri.

General RADU ROSETTI

¹⁾ O mențiune deosebită merită d-l Socrate Sotiriadis, din personalul tipografiei, care a arătat multă pricepere și un mare devotament pentru tipăritura volumului în cele mai bune condițiuni.

LĂMURIRI

După o muncă de mai mulți ani, necesari nu numai redactării, dar mai ales adunării în Biblioteca Academiei Române, a majorității cărților (în original sau în copii fotografice), apare volumul al IV din *Bibliografia românească veche*, cu descrieri a 832 opere alcătuite de Români și tipărite la noi sau în străinătate, între anii 1508—1830.

Volumul are două părți: în prima parte sunt studiate bibliografic 491 cărți necunoscute autorilor *Bibliografiei*. ... și, deci, nedescrise în cele trei volume anterioare. A doua parte cuprinde descrierea a 341 cărți, înregistrate în cele trei volume ale *Bibliografiei*. Unele dintre ele nu erau cunoscute *de visu*, ci numai din relatările altora; altele erau incomplet sau greșit descrise, pentru că exemplarele văzute erau defectoase. De aci, nevoia ca să împărțim lucrarea în: *Adăogiri și Indreptări*.

Câmpul de cercetare nu s'a mărginit numai la colecțiile Bibliotecii Academiei Române, ci și la biblioteci străine, publice sau particulare, din țară sau străinătate (vezi *Indicele*, sub cuvântul *Biblioteca*. De altfel, la sfârșitul fiecărei descrieri, am arătat depozitul în care se află cartea). Intregirea fondului cărților românești vechi, cu copii fotografice sau cu originalele însăși, ne-a fost un prețios ajutor, fără de care volumul de față s'ar fi înfățișat uneori cu lipsuri, alteori cu descrieri și semnalări prea generale.

Când n'am avut cartea la îndemână, am ținut seamă de contribuțiile pe care le-au adus, în domeniul cunoașterii cărții românești vechi, atâția cercetători, cum de pildă: preotul profesor N. M. Popescu, I. Roșu, A. Filimon, C. Lacea, Dr. Gh. Bran, Onisifor Ghibu, Damian P. Bogdan, P. Constantinescu-Iași, Paul Mihailovici, Al. David, Th. Balan, Andrei Veress, C. Tagliavini și alții, ale căror studii au fost arătate după fiecare descriere în parte (vezi și *Indicele*). Când cartea, cunoscută de acești cercetători, s'a aflat și în Biblioteca Academiei Române, n'am mai folosit studiile lor, care au fost totuși menționate, uneori chiar corectate sau completate, pentru interesul lor bibliografic.

La redactare am folosit uneori și fișele diferiților bibliografi, foști sau actuali funcționari ai Bibliotecii Academiei Române. Astfel, în neorânduital material predat nouă la 1 Martie 1931 de regretatul Ion Bianu (vezi *Lămuririle* noastre la tomul III, fasc. III-VIII din *Bibl. rom. veche*, București 1936), am găsit fișe scrise de prof. N. Cartoian (37, 44, 50, 100, 118, 134 și 151), de Nerva Hodoș (nr. 15, 84, 143) și de Al. T. Dumitrescu (nr. 206, 225, 273 — toate din *Adăogiri*).

X

Pentru textele scrise în limba slavă, am folosit, odată (nr. 52, *Indreptări*) însemnările lui Ion Bogdan; altă dată (nr. 68, *Adăogiri*), o traducere a d-lui P. P. Panaitescu; pentru o carte bulgară (nr. 1203, *Indreptări*), traducerea d-lui Al. Iordan și de cele mai multe ori, traducerile d-lui Damian P. Bogdan. Pentru unele texte grecești am cerut colaborarea d-lui Al. Elian (v. *Indicele*).

Mai trebuie să amintesc prețiosul ajutor dat de d. Dr. Sabin Mureșan, prim-bibliotecar al Bibliotecii Universității din Cluj-Sibiu, care ne-a trimis însemnări pentru următoarele cărți: 114a, 177, 180, 182, 283, 284, 298, 308a, 341, 346, 374, 451 și 486, toate din *Adăogiri* (v. p. 161-162).

Cu toate străduințele noastre, au rămas totuși multe cărți dintre cele înregistrate în acest volum, nevăzute de noi, cum, de pildă, cele semnalate de d. Sabin Mureșan, sau cele semnalate de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, aflate în bibliotecile bisericilor din Maramureș. Evenimentele din ultimii ani ne-au împiedicat de a avea, sau măcar de a vedea, aceste cărți, pe care Academia Română le-a cerut totuși la timp.

Aceste completări pentru cărțile sumar semnalate, cât și viitoarele descoperiri de alte cărți românești vechi, vor îndreptăți și de acum înainte actualitatea mereu vie a așa ziselor *contribuții la Bibliografia românească veche*, căci doară spiritualitatea românească n'a produs între anii 1508-1830 numai 1526 opere tipărite, câte erau cunoscute în 1936, când se termina tipărirea tomului III, nici 2017 câte se cunosc azi, când terminăm acest volum cu adăogiri. Dar în orice caz, acest număr reprezintă un material cultural foarte impunător, fixat în forma tiparului.

II

O *bibliografie* este, în general, o operă de consultare, de informare, iar nu de cetit. Datorită însă planului ingenios fixat de Ion Bianu, plan pe care l-am urmat întocmai, *Bibliografia românească veche* este, în același timp, nu numai operă de consultat, în sensul strict bibliografic, dar și de cetit.

Infățișând în mod sistematic, prin reproducerea predosloviilor, epilogurilor și a tuturor notițelor de însemnătate culturală, toate elementele de cultură românească până la 1830, în măsura în care ele s'au arătat în haina tiparului, ea va rămâne — după cum prevedea Ion Bianu încă din 28 Februarie 1895, în raportul lui cetit în ședința Academiei Române — «*cea mai prețioasă colecțiune de material de documente pentru istoria vechei noastre literaturi și pentru istoria artei tipografice la noi*» (vezi raportul reprodus în prefața *Bibl. rom. vechi*, București 1903, tom. I, p. VII-VIII).

Nu e cazul să facem o exemplificare a celor spuse mai sus, analizând toate cărțile volumului de față, totuși găsim folositor a atrage atenția asupra câtorva fapte culturale și literare, desvăluite în prețioasele predoslovii și epiloguri vechi, pentru că aceste exemple, care se pot înmulți, arată clar că interesul strâns bibliografic este cu mult depășit în această operă

Astfel, problema înlocuirii limbii slavone cu limba română în biserică, s'a spus (Niculae Cartoian), că a fost și o problemă de muzică bisericească, în sensul că noile texte românești trebuiau potrivite la cântarea veche, proprie, până atunci, numai textelor slave. Într'adevăr, în *Psaltirea*, Târgoviște 1710 (nr. 46, p. 37-38), găsim confirmarea acestei teorii, în următorul pasagiu: „inadinsă am pus acești doi psalmi [134 și 135] slovenește, pentru *darea îndemâna cântării*“.

Insemnările de pe cărțile românești arată uneori circulația lor întinsă, nu numai în întregul cuprins al țării, dar și în sud-estul și centrul Europei (v. nr. 46 și 48 *Adăogiri*, nr. 2, 52, 969, *Indreptări*).

Un „plecat rob“ tipograf, Ieromonahul Gheorghe, spune simplu și modest, tipărind un *Catavasier* în 1713 (v. p. 40-41), că, deoarece cântecul este o nevoie generală („copiii cei mici și plângători cu cântecele sânt adormiți; muerele cele țesătoare și călătorii și corăbiiarii, osteneala care le vine din lucruri, cu cântece o mângâe“), a tipărit „această cârtică a catavasiilor, pentruca cei ce vor vrea să cânte, să nu cânte cântece curvești și drăcești, și să cânte catavasi și irmoasele aceste“, cuvinte care arată tablouri colorate și vii din trecutul social românesc.

Ieromonahul Filothei se adresează în 1714 norodului țării în cuvinte de un avânt patriotic puțin obișnuit pe atunci și cu accente lirice populare de mireasmă eclesiastică, ce ușor pot fi puse în versuri: „Cântați, slăviți, lăudați pe Dumnezeu cel mare, cu dragoste, cu frică, că este împărat tare.....“ (v. p. 41-42).

Versurile închinare stemelor domnești, prefețele îndreptate voevozilor sau ierarhilor sunt mici compoziții retorice, din care limba și stilul au câștigat, pregătind limba literară de mai târziu (v., de pildă, panegiricul adresat domnitorului Nicolae Mavrocordat, în 1720, dela p. 43).

Cartea slavo-rusă *Первое учение отроковъ*, tipărită la Râmnicul-Vâlcea în 1734 (v. nr. 68, p. 52-54) nu este altceva, decât opera teologului rus Theofan Procopovici, care, în filele unui abecedar (Intâia învățătură a copiilor) strecurase învățături de coloratură protestantă, periculoase ortodoxiei. Polemica lui D. Cantemir (*Loca obscura in Catechisi quae... «Pervoe učenje otrokom» intitulata est*), contra teologului rus, n'a avut răsunet în lumea ortodoxă, dovadă că, la noi, opera s'a tipărit în slavonește și în românește, de 3 ori (1726, 1727 și 1734).

În *Acatistul*, Râmnic [1746] descoperim o lature nouă și necunoscută în activitatea literară a Stolnicului Const. Cantacuzino: el traducea rugăciuni din grecește, dându-le într'o românească armonioasă, plină de pietate, rugăciuni, pe care urmașii lui le-au tipărit în diferite cărți bisericești (p. 57-58).

Prin 1746 a existat la Iași o tipografie arabă din teascurile cărcia au eșit două opere de polemică în limba arabă, pentru întărirea ortodoxiei în fața propagandei misionarilor catolici (v. nr. 95, p. 61-67), fapt de mare însemnătate pentru prestigiul culturii naționale.

Surprinzătoare și nouă sunt bănuielile și cearta surdă dintre Uniții din Transilvania și Ortodocșii din Principate, pe chestia preceptelor dogmatice, fapt care a făcut pe Meletie, Episcopul Romanului, să condamne în 1805,

XII

cărțile bisericești venite din Transilvania (v. nr. 300, p. 122—123) și la fel, pe tipografiile din Blaj, să dea drept cărți tipărite la Râmnic, tipăriturile blăjene, aceasta numai pentru a câștiga mai ușor buna credință a pioșilor (v. nr. 181, p. 96—97).

Trecând la partea a doua (*Indreptări*), se va vedea ușor că tipăriturile din epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu, descrise pe temeiul unor exemple complete și noi, înfățișează literatura epocii în lumini nouă, nebănuite de însemnate (v. predosloviile la *Molitvenicul slav*, Câmpulung 1635, *Imitarea lui Christos*, Mănăstirea Deal 1647, *Răspuns la Catehismul Calvinesc* din 1645).

O carte de o deosebită însemnătate filologică, nu numai dogmatică, este *Catehizmul* din 1726, tipărit la Sâmbăta-Mare, a cărui prefață este scrisă într-o limbă cu numeroase particularități vechi dialectale (v. p. 226—230). Pentru aceeași însemnătate filologică, relevăm cartea cu nr. 771 (p. 285—288) a Macedoneanului Gheorghe Roja. Cercetările privitoare la lexicografia limbii române se îmbogățesc prin prezentarea proiectelor de dicționare ale lui Samuil Micu, din 1806 (v. p. 276 și facsimilele nr. 46—51).

Dintre cele 491 opere studiate în *Adăogiri*, 72 sunt *Foi volante*, adică publicații sumare, deci cu puține pagini. Când aveau, însă, un conținut mai întins, pe multe pagini, atunci se broșau și luau înfățișarea unor adevărate cărți. Prin ele, Domnitorul sau alte așezăminte publice aduceau la cunoștința cetățenilor diferite măsuri de ordin administrativ, economic, ecleziastic, cultural, social, etc., îndeplinind, astfel, îndatoririle pe care azi le împlinesc buletinele oficiale și presa. Ca și în volumele precedente, ele au fost puse la sfârșitul fiecărui an în parte: nr. 35, 52, 56, 83, 99, 104, 109, 116, 139—140, 147, 150, 161, 163—164, 170—172, 174, 177, 184—190, 192—195, 198—203, 207—211, 213—220, 227—232, 234—236, 238—239, 242—243, 246, 249—250, 252—253, 256—257, 260 și 262.

Fără să mai continuăm cu alte exemple asemănătoare, amintim numai că *Bibliografia românească veche*, așa cum a fost concepută de Ion Bianu, a devenit de mult un izvor de neînălțurat în operele istoricilor noștri literari și este destul de cita cazul regretatului N. Iorga, care, în vol. VIII din *Istoria Românilor*, cercetează cultura și literatura românească dintre anii 1817—1830, numai pe baza *Bibliografiei românești vechi*, tomul III, pe care-l citează și-l folosește, începând cu p. 163—374, la fiecare pagină de câte trei-patru ori.

Iconografia volumului de față cuprinde 55 reproduceri fotografice de pe titluri, pagini și alte ornamente tipografice. Cele mai multe gravuri au fost alese din cărțile descoperite în urmă (*Adăogiri*). O privire sintetică a lor se poate vedea în lista dela p. 347—348. Înregistrarea și studiul tuturor gravurilor din cărțile românești vechi nu intră în domeniul *Bibliografiei* noastre, decât în măsura în care ele arată aspecte din evoluția artei tipografice române. Pentru cei care vor să adâncească problema și sub raportul artistic, trebuie să mărturisim că cercetările asupra ilustrației cărții românești vechi ne-au fost înlesnite de precizările prețioase asupra felului gravurei (xilografură, săpată cu dălțița, gravură în metal, cu apă

tare) făcute în ultimul timp de d-l Gh. Oprescu, *Gravura în lemn ca ornament de carte ilustrată în țările române, în perioada 1800—1807*, studiu publicat în *Viața românească*, XXXII (1940) și dezvoltat, apoi, în *Grafica românească în secolul al XIX-lea*, București 1942, vol. I, p. 119—211, 213—237. În planșele volumului *Grafica românească* (LIII—LXXXVII, XCI—CI și CXIII) cititorii vor găsi reproduse numeroase gravuri caracteristice din cărțile noastre vechi.

Indicele volumului de față, cași al vol. III, este *analitic și mai bogat*, iar nu general și redus la strictul necesar, ca în volumele I și II. Experiența făcută la Secția de cărți românești vechi din Biblioteca Academiei Române, ne-a determinat să extragem din cărțile studiate, cât mai multe nume proprii. Deși numele acestea sunt uneori ale unor umili lucrători tipografici sau gravori, totuși ei alcătuiesc o adevărată oaste de luptători și creatori în arta tiparului românesc, iar serviciile lor au folosit vechei noastre culturi și literaturi. Pe de altă parte, numele lor, căutat în *Indice*, folosește întotdeauna la identificarea cărților, când acestora le lipsește foaia cu titlu. Pentru că știm cât material se ascunde în *Indice*, ne permitem a-l recomanda atenției cititorilor, cari vor folosi mai mult din cetirea, decât din consultarea lui din fugă, cum s'ar putea face obișnuit cu indicele altor cărți.

Cu imprimarea acestui volum se împlinește o dorință fierbinte, pe care Ion Bianu a purtat-o în inimă, până la moartea lui.

15 August 1944.

DAN SIMONESCU

PARTEA ÎNTĂIA
A D Ă O G I R I

1. *Molitvenic* slavonesc, sec. XVI. — Cap de pagină.

SECOLUL XVI

1. *Molitvenic* slavonesc (Țara-Românească? Sec. XVI).

Exemplar defectuos, dăruit de Dr. Valeriu Traian Frențiu, episcop unit la Oradea-Mare.

Formatul 19×14 cm., tipărit cu cerneală neagră și roșie, cu 21 rânduri pe pagină; nepaginat; 35 caete (quaterniuni) de câte 8 foi; lipsesc f. 8 din caetul 34 și foile 1 și 8 din caetul 35. Caetele sunt notate jos cu cirilică, pe primele 4 foi ale caetului, astfel: numerotația cirilică, urmată de literele alfabetului latin (tipar gotic) și de numerotația latină (ã a, ã a II, ã a III, ã a IIII; ã b, ã b II, etc.).

Sunt două feluri de capete de pagină: unele care au spații negre între înflorituri (încărcate) și altele cu spațiile albe (curate). Toate acestea din urmă au la mijloc inițialele BO sau BO (fig. nr. 1), prescurtarea numelui cunoscutului tipograf Bojidar Vucovici (f. 4r.c. 2, f. 4v.c. 11, f. 4r.c. 14, f. 3r.c. 21, f. 3r.c. 29 și f. 3r.c. 30).

Inițialele sunt mari, puțin împodobite și cu cerneală roșie. În două locuri (f. 1v.c. 20 și f. 6v.c. 20) inițiala P (R cirilic) are deasupra o coroniță domnească cu 5 raze (fig. nr. 2). În toată cartea mai întâlnim încă de 2 ori inițiala P, dar fără coroniță (ff. 3 și 5 din caetul 20).

Ca filigrane de hârtie întâlnim mai des o variație a balanței, (f. 3 c. 1, f. 2 c. 2 etc.) și un cerc cu stea într-o margine (f. 6 c. 5, f. 8 c. 5), ambele fiind mărci ale fabricilor de hârtie din Italia sec. XIV—XVI (C. M. Briquet, *Les filigranes*, I, p. 178—180 și 209).

Lipsind foile cu elemente sigure de datare și localizare, sunt nevoit a le deduce după particularitățile grafice și tehnice descrise mai sus. Hârtia, tiparul, numerotația dublă a caetelor cu litere cirilice și latine, cât și prescurtarea numelui Bojidar ne arată că *Molitvenic* este tipărit cu material și de tipografi din școala lui Bojidar (acesta a tipărit la Veneția, cărți bisericesti în limba slavă, între anii 1519—19 Ian. 1538). S'ar putea ca elevi ai lui — călugărul Moise și Dimitrie Liubavici, nepot lui Bojidar, — care au tipărit și alte cărți la noi (la 1545 și 1547), să fi tipărit și acest *Molitvenic* în Țara-Românească. Astfel s'ar explica și inițiala P cu coroniță, care ar însemna numele unui domn Radu, probabil Radu Paisie (1535—1545), sub a cărui domnie s'ar fi tipărit cartea.

Acestei păreri a lui I. Bianu i se poate opune obiecția că P cu coroană se găsește și în cărțile tipărite la Veneția (*Liturghier*, 1554, apud Karataev, *Описание славяно-русскихъ книгъ*, I (1491—1652), Petersburg 1883, nr. 42, p. 120—122 și în *Evanghelia* atribuită lui Lorinț (Brașov 1570), caetul 6 (ã), f. 6 v.; v. mai jos nr. 11). Se pare deci, că acest P cu coroniță, era un ornament obișnuit în cărțile slavone tipărite la Veneția, transmis apoi și tipografilor române.

2. *Molitvenic* slavonesc, sec. XVI. — Inițială, majusculă, ornată.

Anale, Desbateri, 44 (1923–1924), p. 34–35 (Ion Bianu prezintă cartea în ședința din 25 Ianuarie 1924).

București : Biblioteca Academiei Române (4 A).

2. *Tetraevanghel* (Moldova) 1546.—Slavonește, redacție medio-bulgară.

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, București 1938, p. 3–6 (extras din revista *Bis. ort. rom.*, 56 (1938), nr. 1-4) prezintă, cu toată bibliografia necesară, ultimul cuvânt în jurul acestei cărți.

Învățațul rus A. Petrov a văzut această carte pe când era în Biblioteca episcopală din Ungvar. Azi ea se găsește în Muzeul Național din Budapesta. Bibliograful rus Karataev a văzut exemplar în Biblioteca publică din Petrograd. Descrierile celor 2 învățați ruși se completează una pe alta.

In-folio, 292 foi, în 37 caete de câte 8 foi, afară de primul și ultimul caet care au câte 6 foi; are 22 rânduri pe pagină, rare ori 20 rânduri.

Două feluri de vignete : vignete în negru, terminate sus cu o cruce și inițialele ІГ ХГ НІ КІ și altele pătrate, terminate tot în cruce, cu inițiale, dar având în mijlocul vignetei, ca stemă, două săbii încrucișate cu vârful în jos, iar deasupra săbiilor o coroană. Alte gravuri, chipurile evangheliștilor, cu inscripții și chipul Mântuitorului. La f. 6v. din caetul 1, chipul Mântuitorului, are lângă genunchiul său drept, tipărite $\langle \Phi \text{НАННП} \text{М} \rangle \text{МОЛДАВѢННИКЪ}$ (= Filip Moldoveanu). Acest nume mai este tipărit și în gravura cu chipul Mântuitorului, pe verso filei cu predoslovia.

F. 6r din ultimul caet are întrunite chipurile celor 4 evangheliști, sub care este stema Moldovei, capul de bour, având în stânga semiluna. Această foaie, pe verso, este albă.

Cuprinsul : f. 1–2, caetul 1, tabla de materii a evangheliei lui Matei ; f. 3–4, predoslovia aceleiași evanghelii. F. 1–2, caetul 37, indicații pentru citirea evangheliilor. F. 3, caetul 37 următoarea postfață:

БѢСЛЕНЦѢ И ПРѢБЛГОМЪ... ВЪ ВѢКЫ ВѢКѢ(М) АМИНЬ :-: ПОНЕЖЕ ИЖЕ ВЪ ТРОИЦИ... И АЗЪ ФИЛИПЪ МО(Л)ДАВѢННИКЪ ПОТРОСАН(Х)СѢ СЪВѢРШИТИ КНИГИ СІИ (PE verso) НАПИСАХЪ СІА ДУЕ СПЕИЖ КНИГЪ ЧЕТУРОБЛГОВѢСТІЕ... ТАМОЖЕ СЕЖ СЕКѢТѢ(М) ОЗАРЕНА И БЛГОДѢТІА АМИНЬ :-:

БѢ ЛѢТО СІД. ѡ(Т) РОЖДЕСТВА ХВА АФМЪ КРЕГЪ СЛЗИЦѢ КІИ И ВЪ СЛЗИЧНІЕ(М) КРЕСЕ НЕДЕЛНОЕ СЛОВО І КРЕГЪ АСНѢ ДІИ И ВЪ АСНОВНЕМЪ КРЕСЕ ЗЛАТО ЧИСЛО И ИНДИКЦИОНЪ Д, СЪВЪРШИХО(М) КНИГА СІА МЕСЕЦА ИЮНІА КЪ ДНЬ.

Adică :

Întru totul văzătorului și prea bunului... în vecii vecilor amin. Pentrucă cel în Treime... și eu Filip Moldoveanu — m'am trudit a săvârși această carte, am scris această carte Tetraevanghel, mântuitoare pentru suflet... acolo deci cu această lumină și faptă bună s'a luminat, amin.

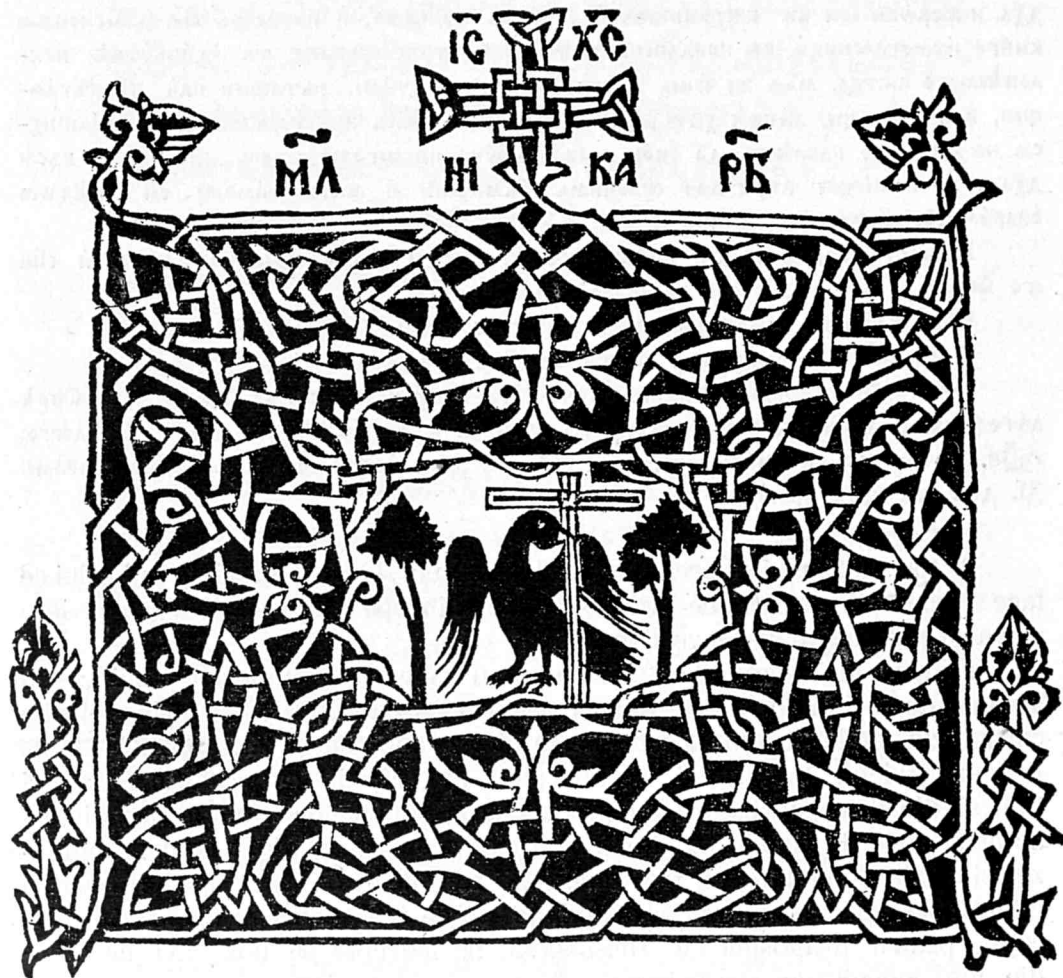
În anul 7054, dela Nașterea lui Hristos 1546, crugul soarelui 28 și în crugul soarelui litera duminicală 3, crugul lunii 19 și în crugul lunii numărul de aur... și indictionul 4, s'a sfârșit această carte, în luna Iunie 22 zile.

Locul de tipărire, cum se vede din postfață, nu este arătat. Stemele repetate ale Moldovei, proveniența moldoveană a tipografului Filip, cât și folosirea unui element de cronologie obișnuit în Apus (litera duminicală), par a arata existența unei tipografii slave prin părțile Moldovei, în legătură cu Apusul. Acest centru de activitate cărțurărească, în legătură cu Apusul, nu poate fi decât Mănăstirea Sf. Mihail din Peri (Maramureș), unde adepții husitismului au putut aduce și teacuri tipografice. Unii cercetători pomenesc o

Bucoavă și un *Penticostar* ca tipărite aici (cfr. Z. Păclișanu, *Câteva contribuții la istoria Mănăstirii din Perii Maramureșului*, în *Inchinare lui Nicolae Iorga*, Cluj 1931, p. 333–335).

A Petrov a făcut această descriere, întâi în *Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія* (1891), p. 209–215; al doilea, în *Записки историко-филологическаго факултета Императорскаго С.-Петербургскаго Университета*, anexă la fascicula LXXXI (1906), p. 66–71.

3. *Octoih mic*, tipărit de Oprea logofătul și diaconul Coresi, Brașov 7065 (1557). — Slavonește.

3. *Octoih mic*, Brașov 1557. — Cap de pagină.

Exemplar necomplet. In-folio, de vreo 164 foi nenumerotate, tipar negru și roșu. Caiete de câte 8 foi semnate pe prima și ultima pagină: din c. 1 și 2 avem numai 6 foi, ultimul caet (21) are 5 foi.

Ornamente și inițiale ornate numeroase, imitând tipăriturile lui Macarie.

Frontispiciu mare cu vulturul mare și crucea (fig. nr. 3): c. 10, f. 2; c. 13 f. 1; c. 16, f. 1. Frontispiciu mic: c. 11, f. 4 v.; c. 14, f. 5, c. 17, f. 5.

Ornament împletit, mai mare decât coloana textului: c. 9, f. 8 v. Ornament împletit: c. 8, f. 7 v.; c. 14, f. 4; c. 17, f. 4; c. 18, f. 8; c. 20, f. 6.

Ornamente impletite mai mici, la inceputul celorlalte capitole.
Epilogul (fig. nr. 4):

Бзсвѣдцѣ ѿ прѣбѣгомы єс слава ѿ величїе. дѣлїомѣ свѣршити вѣсѣко дѣло бѣго ѿжив нем начинаемѣ. Тѣмѣ слава и дрержавѣ въ вѣкы вѣком ѡмїнь.

Понѣже ѿже въ Троици покланѣми бѣ. бл҃гоизвѣди цр҃ковѣ свое ѿспльнїти разлїчнїми книгамї въ слѣвослѣвіе ѿ полѣж прочїтащїи, ꙗко ради и ѡзъ жѣпан ханьшь вѣгнерѣ, соудцѣ брашѣвскомоу, възрѣкновѣхъ поспѣшїемѣ ст҃го дх҃а. и любѣвіе же къ вѣтѣвнїи ѿ ст҃їи цр҃квѣмѣ, ѿ написахъ сѣм дш҃есїенжѣ книгѣ ѡсмогласникѣ. въ исплзненїе слѣвослѣвіе трисѣнїчнаго въ єдїнствѣ покланѣмаго бж҃тва. мѣм же юнїи, ѿ свѣзрѣстїи и старїи. чѣтѣщи ѿлї вѣспѣвѣщїи, ѿлї пишжѣи. любѣвѣ хѣѣ радїи и правлѣти. насѣ же о҃срѣдно потѣщѣвшїи сѣм на сїе дѣло бѣвлѣти. да ѡвѣи славащїи ѡца из негоже вѣсѣ, сїа ѿмже вѣсѣ дх҃а ст҃го ѿ нѣмже вѣсѣ здѣ о҃лѣвнїи съмнрѣнїе ѿ мѣтѣ тѣможе сїи свѣтѣм ѡзарїи сѣм бѣгодатїю ѡмїнь.

ѿ вѣстѣ тогдѣ въ то вѣрѣмѣ къ о҃г҃грѣскоє зѣмлѣ. кралица забѣла, ѿ сїи єго ѡнъшь крѣль мѣда. снѣ великаго ѡнъшь крѣлѣ.

ѿ въ вѣлшкон зѣмлѣ вѣстѣ, петрашко воєвода.

ѿ въ молдѣвскою зѣмлѣ вѣстѣ. ѡлѣѡандрѣ воєводѣ.

Повѣлѣнїемѣ жѣпанѣ ханьшь вѣгнерѣ соудцоу брашѣвскому. ѡзъ х҃с рѣвѣ. ѡпрѣ лѣгофѣтѣ. ѿ дѣлѣкн корїси. трѣдѣхъ сѣм ѡ сѣмѣ. и свѣписахѣм сїи книги. въ лѣто. 1557. Почїшї сѣм сїи книгы. мѣца юнїи. єі. дѣм. ѿ свѣрѣшїи сѣм мѣца гѣнѣарїи. дѣ. дѣм. въ градѣ брашѣвѣ.

A tot știutorului și prea bunului Dumnezeu slavă și mărire, Lui celui ce face să se împlinescă fiecru lucru bun care se începe într'însul. Lui (se cuvine) slava și puterea în vecii vecilor, amin.

Fiindcă în Treime slăvitul Dumnezeu (slăvitul Dumnezeu celui ce în Treime ne închinăm) a binevoit să desăvârșească biserica sa prin felurite cărți, prin lauda și folosul celor ce le citesc, deaceea și eu jupânul Haniș Begner, județul Brașovului, (m'am silit) am râvnit, cu ajutorul Sfântului Duh și din dragoste pentru dumnezeestile și sfintele biserici, și am tipărit această carte de suflete mântuitoare, Octoih, spre împlinirea laudei Dumnezeirei slăvite în unitate, ca trei sori. Mă rog deci de tineri și de bărbăți (literal: de cei crescuți) și de bătrâni, de cei ce vor ceti sau cânta sau vor copia pentru dragostea lui Hristos, să ne îndrepte pe noi, cari cu osârdie am îngrijit de acest lucru, și să ne blagoslovească, ca amândoi slăvind pe Tatăl din care toate (s'au făcut), pe Fiul prin care toate (s'au făcut) și pe Sfântul Duh, în jurul căruia toate (s'au făcut), să căpătăm aici pace și bunătate (milostenie), iar acolo să strălucim, în lumina binefacerii, amin.

Și era atunci, pe vremea aceea, în țara Ungurească crăcasa Isabela, fiul ei Ianăș, craiul cel Tânăr, fiul marelui Ianăș craiul.

Și în Țara Românească era Petrașco Voevod. Și în țara Moldovei era Alexandru Voevod.

Din porunca jupânului Haniș Begner, județul Brașovului, eu, robul lui Hristos, Oprea logofătul și diaconul Coresi ne-am trudit cu aceasta, și am

ВЕСЕВНДЦНПРЪБЪГОМЪБЪСЛАВАНВЕЛНЧЕ • ДААЦО
 МЪСЗВРЪШНТНЕВЪСЪКОДЪЛОБЪГО НЪЖЕЩННЧА
 ЕМХ • ТОМЪСЛАВАНДРЪЖАВАВЪВЪКЪВЪКЪАМННЬ •
ПОНЕЖЕИЖЕВЪРЪОНЦНПОКЛАНЪЕМНЪБ • БЪГОНЪЗЪОЛН
 ЦРКОВЬСВОЕ НЪСПЪННТНРАЗАНЧННМНКННГАМН ВЪСЛА
 ВОСЛОВІЕ НЪПОЛЪЖПРОЧНТАМЩНМЪ • СЕГОРАДННЪЗЪ
 ЖЪПАНЪ ХАНЪШЪ БЪГНЕРЪ СОУДЦЪБРАШЕВЪСКОМОУ •
ВЗРЕВНОВАХЪ ПОСПЪШЕНІЕМЪ СЪТГО ДЪХА • НЪЛЮБЪ
 ВІЕ ЕЖЕКЪБЪЖЪТЪВННМЪ НЪСЪТЪВНМЪ ЦРКВАМЪ • НЪНАПН
 САХЪ СІА ДЪШЕ СЪПНЪЖА КННГЪ ШЪСМО ГЛАСННКЪ • ВЪН
 СПАЗНЕНІЕ СЛАВОСЛОВІЮ РЪНСЛНЧНАГО ВЪЕДННСТВЕ
 ПОКЛАНЪЕМАГО БЪЖТВА • МЪЛЪЖЕЮНІЕ, НЪСЗВЪЗРАСТ
 НІЕ НЪСТАРЕ • ЧЪТЪЩЕННАНЪ ВЪСПЪВАМЩЕН, НЪНПН
 ШЪЩЕ • ЛЮБЕВЪ ХЪВЪ РАДННСПРАВЛЪТН • НАСЪЖЕ ОУ
 СРЪДНО ПОТЪЩАВШНХЪСМНА СІЕ ДЪЛО БЪЛАВЪТН • ДА
 ОБОН СЛАВАЩЕ ШЪЦАНЪЗНЕГОЖЕ ВЪСЪ, СНАНЪМЖЕ ВЪ
 СЪ, ДЪХА СЪТГО ШЕНЕМЖЕ ВЪСЪ • ЗДЕ ОУЛЪЧНМЪ СЪМН
 РЪДЕ НЪМЪТЪ • ТАМОЖЕ СІЕ СЪВЪТЪ СЪЗАРНМАТЪ БЪГО
 ДЪТІЮ АМННЬ • НЪ БЫТЬ ТОГДА ВЪТОВРЕМЪ ВЪ
 ОУГРЪСКОЕ ЗЕМЛЪ • КРАЛЪЦА ЗАВЕЛА • НЪСНЪЕГО
 ЯНЪШЪ КРАЛЪ МЪЛА • СНЪ ВЕЛНКАГО ЯНЪШЪ КРАЛЪ •
НВЪЛАШКОНЪЗЕМЛЪ БЫТЬ • ПЕТРАШКО ВОЕВОДА •
НВЪМОЛДОВЪСКОЮ ЗЕМЛЪ БЫТЬ • АЛЕЗАНРЪ ВОЕВО •
ПОВЕЛЪНІЕМЪ ЖЪ ПАНЪ ХАНЪШЪ БЪГНЕРЪ СОУДЦОУ
 БРАШЕВЪСКОМУ • ЯЗЪ ХЪ РАВЪ • ШЪПРЪ ЛЪГОФЕТЪ •
 НЪАТАКЪНЪ КОРЕСН • ТРЪДАНЪХЪСМЪ ШЪСЕМЪ • НЪСЪПНСА
 ХЪ СІЕ КННГН • ВЪЛЪТО • ШЪШЕ • ПОЧЕШЕСА
 СІЕ КННГЫ • МЪЦА ІОУНІЕ • ВІ • ДНЪ • НЪСЪВРАШН
 ШЕСА МЪЦА ГЕНЪАРЕ • ДІ • ДНЪ • ВЪГРЪ БРАШЕВЪ

4. *Ostoin mic*, Braşov 1557. — Epilogul.

tipărit (literal: am scris) aceste cărți în anul 7065 (1557). S'au început aceste cărți, în luna lui Iunie în 12 zile, s'au sfârșit în luna lui Ianuarie 14 zile, în cetatea Brașovului.

Caetul 17, f. 3 v. are această notiță manuscrisă:

Датѹмѣ ач(ѣ)стѣ картѣ ѡрѣшѣла пѣтрѡ съ о дѣрег, шн сѣм фнѣ датѣ пѣрѣж бою фн .р чѣстѣ (cest sat) прѣице (sic).

Analele Acad. Rom., Desbateri, XXXII, (1909—1910), p. 17—18.

București : Biblioteca Academiei Române (9 A).

4. *Intrebare creștinească* tipărită de diaconul Coresi (Brașov 1559).

Fragment de 11 foi — lipsesc dela început 1—2 foi — ce s'a găsit legat în sbornicul descoperit de A. Bârseanu la preotul Artemiu Ardenco din comuna Jeud (Maramureș), în anul 1921. Sbornicul este acum în Biblioteca Academiei Române: ms. rom. 5032, iar fragmentul tipărit ocupă f. 159—169.

Formatul 21×14,50 cm.; cerneală neagră și roșie; 15 rânduri pe pagină, cu excepția f. 2 r. (16 rânduri) și a f. 5 r. și 8 r. (câte 14 rânduri); f. 2 v. albă.

Cuprinde:

1. fragment (lipsește începutul) dintr'un prolog (f. 1—2 r.).

2. *Птрѣарѣ крѣщнѣскѣ* (f. 3—11: îndatoririle creștinești, în general (fig. nr. 5 și 6); decalogul, Crezul, Tatăl nostru; despre rugăciune și datul de har, botez și cuminecătură).

După prologul cărții, care seamănă cu cele din *Evangheliarul* (1561) și *Psaltirea* (1570) lui Coresi; după caracterele tipografice identice cu cele întrebuintate în *Evangheliarul* (1561) și în *Psaltirea* (1570); după mărturiile mai vechi (sec. XVI—XVIII), cartea aceasta este un *Catehism*, tipărit de diaconul Coresi și de Tudor diacul, la începutul anului 1559, probabil o reimprimare a *Catehismului* tipărit la Sibiu în 1544.

Prologul:

. . . . р пѣлнцѣ дѣр фѣтѣж кѡратѣ мѣрѣа. шн .рѣзѣж ѡпѣлн трѣмѣсен .р тоатѣ
лоуѣмѣ дѣ съ спѣсѣ ѣвлѣа лѡ хѣ. шн зѣсе хѣ ѡпѣлнѡ. чнне ва крѣдѣ шн се ва ботѣзѡ
ѣртѣтъ ва фн, чнне ноуѣ ва крѣдѣ нѣче се ва ботѣзѡ, перѣтъ ва фн. шн ѡуѣ ѡлѣсь.
ѡ. ѣвлѣстн. дѣр лнѣмѡ ѡврѣдѣскѣ пре лнѣмѡ грѣчѣскѣ дѣѡскрѣсь ѣвлѣа. дѣчѣлѡ
сѣфнѣцн пѣрнѣцн. васѣлѣе грнгорѣе ѣѡ' злѡуѣсть, ѡтанѣсѣе шн кѣрѣнѣлѡ фнлосѡфѣ. шн
f. 1v. ѣн сокотѣрѣж шн скоѡсерѣж дѣр кѣртѣ грѣчѣскѣ пре лнѣмѡ срѣбѣскѣж | доуѣж ѡчѣлѡ
нѣще крѣщннн боуѣнн сокотѣрѣж шн скоѡсерѣж кѣртѣ дѣр лнѣмѡ срѣбѣскѣж пре лнѣмѡ
рѡмѣнѣскѣж. кѡ цнѣрѣ лѡжрѣен лѡ крѡн шн кѡ цнѣрѣ ѣпѣкѡлѡшн сѡвен цѣрѣжѣн ѡуѣрѣсѣ-
рѣцн. шн скоѡсѣмѡ сѣфнѣтѡ ѣвлѣе. шн зѣчѣе кѡвннѣте. шн тѡтълѡ нѡстрѡ. шн крѣ-
дннѣцѡ ѡпѣлнѡ съ .рцѣлѣгѣж тѡѡцн ѡѡмѣнѣнн чннесѣ рѡмѣннн крѣщннн. коуѣмѣ грѣжѡщѣ
шн сѣфѣнтѡлѡ пѡвелѡ ѡпѣлѡ кѡтрѣж корннтѣнн ѡї канѣте .р сѣфнѣтѡ бесѣрѣкѣ мѡн
f. 2r. бнне ѣ ѡгрѣжн ѣ кѡвннѣте кѡ .рцѣлѣсь дѣ | кѡтъ. ѣ. мѣ дѣ кѡвннѣте не.рцѣлѣсе .р лнѣмѡ
стрѣннѣж. дѡпѣж ѡчѣлѡ вѣ рѡгѣмѡ тѡѡцн сѣфнѣцн пѣрнѣцн ѡре вѡздѣнчн ѡѡре ѣпѣкѡлѡ
ѡѡре пѡпн. .р кѡрѡра мѣнѣж ва венн ѡчѣстѣ кѡрѣцн крѣщнннѣцн коуѣмѣ мѡннѣте сѣ

четѣскж нечетиндѣ съ нѣ жоудече нече съ седѣскж кж нѣ е . Архиселѣ ѡте не-
мнѣж чѣ нѣман чѣѣ проповѣдѣть сѣнциѣн ѡпани шн сѣнциѣн пѣринци. шн аркннѣмъ
чинсте шн дѣрѣнм сѣнциѣн тѣлѣ архіерѣс ѡ митрополитѣ іѣрем. шн крѣдем кѣ
ва фн кѣ блѣгословініе сѣнциѣ лѣ іѣ хѣ мжнтвнторю нѣстрѣ ѡмн.

Ediții:

Andrieu Bârseanu, *Catehismul luteran românesc*, în *Anal. Acad. Rom. lit.*, s. III t. I (1924), p. 33—40. — I. Bianu, *Texte de limbă din secolul XVI. I, Întrebare creștinească*, București 1925 (paginația facsimilelor greșită).

Studii:

Alexandre Rosetti, *Les catéchismes roumains du XVIe siècle*, în *Romania*, 48 (1922), p. 321—334. — D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribuții*, Ploiești 1933, p. 17—42. — N. Sulică, *Catehismele românești din 1544 (Sibiu) și 1559 (Brașov). Precizări cu privire la izvoarele lor*, în *Anuarul liceului de băieți „Al. Papiu Ilarian” din Târgu-Mureș, pe anii 1932—1935*, Târgu-Mureș 1936, p. 47—101. — N. Drăganu, *Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie des origines à la fin du XVIIe siècle*, Bucarest 1938, p. 19—21.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 5032, f. 159—169).

5. *Evangheliar* slavon, tipărit de Călin diacul, Brașov 1565.

Singurul exemplar cunoscut până acum a fost pe larg descris de M. Korneeva Petfulan, *Slavia*, V (1926—1927), p. 190—194, care a descoperit cartea în Muzeul de artă ucrainiană din Harcov, unde a fost adus în timpul revoluției rusești dintr'o bibliotecă din Voliñsc.

Voiu urma de aproape descrierea citată:

Evangheliarul diacului Călin este o reeditare a *Evangheliarului* lui Coresi, tipărit la Brașov, în 1562 (*Bibl. rom. veche* I, nr. 11, p. 46—49).

Are 239 foi (240 foi în ed. 1562), dintre care ultima albă.

Este format din 30 caete, de câte 8 foi fiecare caet, afară de caetele 1, 9 și 23 care au numai câte 7 foi. Numerotația caetelor se face în semnătură cirilică, jos, pe întâia și ultima pagină a fiecărui caet, afară de caetul întâi unde semnătura ă este pe foaia a 5-a; de caetul al noulea, unde lipsește semnătura finală (la fel în ed. din 1562) și de caetul 15, unde lipsește de asemenea semnătura inițială (la fel în ed. 1562).

Ornamentațiile sunt identice cu cele din ed. anului 1562: caetul 10, f. 4 și 23 f. 4, frontispicii mari. xilogravuri de o jumătate pagină, cu stema Țării-Românești având în mijloc vulturul mare. Acelaș frontispiciu, cu vulturul mic, la fila 8 din caetul 1 și la f. 2 din caetul 15. Sunt și alte frontispicii mai mici, simple: f. 4 și 5 caetul 1; f. 5 caetul 9; f. 4 caetul 29. Cea mai simplă formă de frontispiciu este la f. 6 caetul 19, f. 1 caetul 23, f. 5, caetul 29 și f. 2 caetul 30.

Inițialele sunt la fel cu cele din *Evangheliarul* dela 1562.

Conținutul urmează în această ordine: sumarul evangheliei lui Matei, precuvântarea lui Teofilact și evanghelia lui Matei; sumarul, precuvântarea și evanghelia lui Marcu; sumarul, precuvântarea și ev. lui Luca; sumarul, precuvântarea și ev. lui Ioan.

Pe ultima foaie un epilog asemănător ca așezare tipografică, cu cel din 1562 (*v. Bibl. rom. veche*, I, p. 48), din care reproducem finalul:

Поклѣнїемѣ жспань ханьшь бѣгнерѣ (sic) ѡвъ хѣ рабѣ. кѡлннѣ дѣакѣ ѡ съсъ
дѣ, ѡученичн трѡуднхѣм ѡсѣмѣ ѡ съпнсахѣм сїе кнннн. вѣлѣто ѡ, тѣсжщѣ, ѡг
почѣ шѣ сѡ сїе кнннн. мѣца дѣк ѡт дѣнѣ. ѡскрѣшншсѣм мѣца септѣврѣе бѣ дѣнѣ .: . вѣ
град брашѣвъ ~ .

Din porunca Jupânului Hanăș Begner, eu robul lui Hristos, Călin diacul și cu cei 4 ucenici ai săi, ne-am trudit de am scris această carte, în anul 7073. S'a început această carte în luna lui Decemvrie 19 zile și s'a sfârșit în luna lui Septemvrie, 2 zile, în cetatea Brașov.

АТРЕБАРЪ КРЕЩНИТЬСКЯ • • •
 АТРЕБАРЕ • КРЕЩНИТЬ ЕЩИ • РЪ
 СПУНСЬ • КРЕЩНИТЬ • АТРЕБАРЕ •
 КАРЕЛЕЕ УМОУЛЬ КРЕЩНИТЬ • РЪ
 СПУНСЬ • УМОУЛЬ КРЕЩНИТЬ
 МСТЕ АЧЕЛА УМЪ ЧИНЕ АХС КРЪ
 ДЕ • ШН ВІАЪЗЯ КОУМЪ СЪНТЬ ТО
 КМЪ ЛЕЛЕ ЛОУ ХС • СВВА АЧЕЛА
 УМЪ ЧИНЕ КРЪДЕ ЕРТЪЧЮНЪ ПЪ
 КЯТЕЛОРЪ ДЕЛА ТАТЬЛЬ СФЪНТЬ
 ДОУМНЕЗЕОУ КЪНСЕВА ДА АХАРЪ
 ПРЕ АІС ДС • АТРЕБАРЕ • ДЕЛА
 ЧИНЕТЕ КЕМН КРЕЩНИТЬ • РЪСПУ
 НСЬ • ДЕЛА ХС • АТРЕБАРЕ •
 КОУЧЕВЕРН АДЕВЪРА КЪЩИ КРЕ

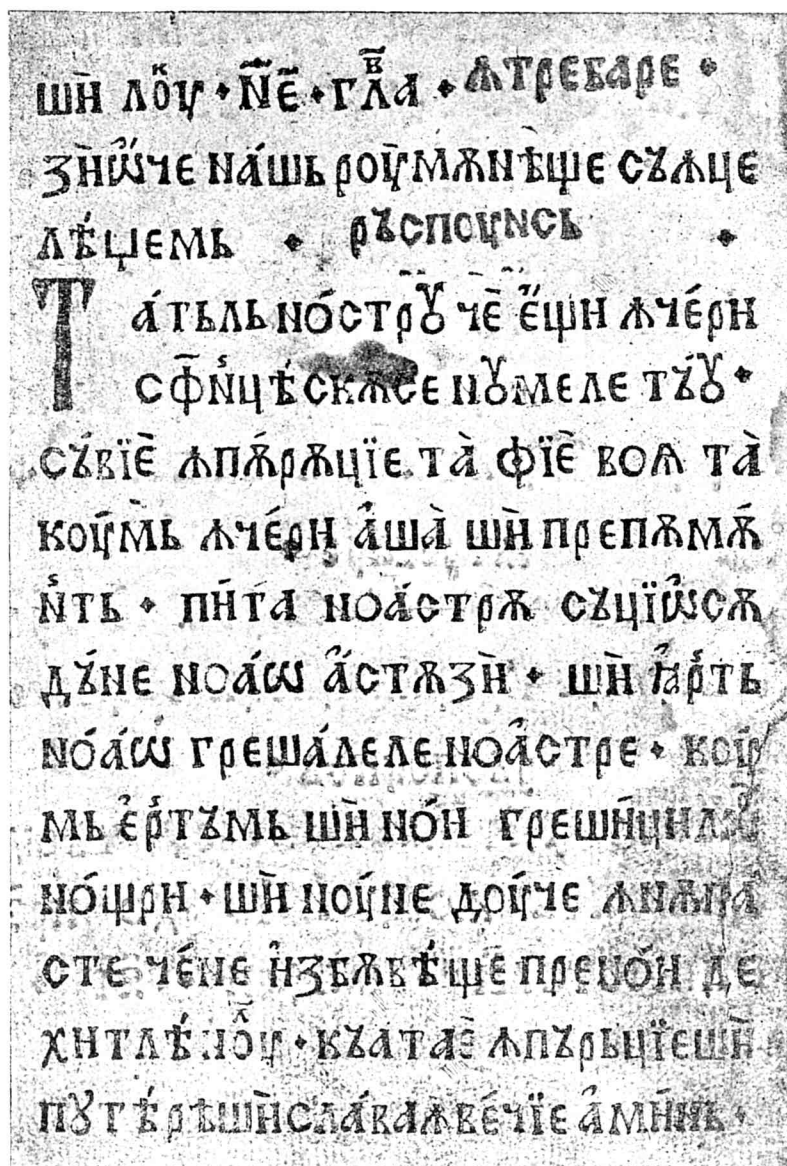
5. Coresi, *Intrebare crestinească*, Brașov 1559.

M. Korneeva-Petfulan, *Замѣтка къ исторіи славянскихъ старопечатныхъ книгъ* (Notiță la istoria tipăriturilor vechi slavonești), în *Slavia*, 5 (1926–1927), p. 190–194.

Harcov, Muzeul de artă ucrainiană.

6. *Octoih* slavon, tipărit de Lorinț, Brașov 7075 (1567).

Exemplar găsit în Țara Oltului (Ardeal); 190 foi numerotate de unul din proprietarii cărții. Din descrierea și planșele prezentate de N. Iorga, rezultă că tiparul e negru și roșu; volumul are titluri de capitole și inițiale împodobite, frontispicii cu impletituri și

6. Rugăciunea domnească din *Intrebare creștinească* a lui Coresi, Brașov 1559.

stema Țării-Românești : corbul (mare și mic) la mijloc cu crucea în cioc, îndreptată în partea stângă.

Pe ultima pagină acest epilog (după transcrierea lui N. Iorga) :

Понеже иже въ Троици покланѣми бѣ бл҃гоизволи цр҃ковѣ своѣ испльнити различними книгами въ словословіи и полсѣж прочитаѣшим.

Бж҃рвенновахъ поспешеніемъ ст҃го д҃ха. ѿ любви ѣже къ бж҃ственимъ ѿ ст҃ымъ цр҃квѣмъ. ѿ написахъ сѣмъ д҃ше спсѣнѣмъ книгѣмъ ѿсмогласникѣмъ къ испльненію словословію трислѣчнаго въ єдинствѣ покланѣмаго бж҃ства. мѣже юніе. исхвѣростнѣ ѿ старіе чх҃тжциѣ ѿлѣи къспѣваѣшиѣ ѿлѣи пншлциѣ. любвѣ х҃іѣ ради испрѣвлѣти. нѣа же о҃ср҃дно потхциѣвшисѣ. ѿа сѣ дѣло баблѣти, да бѣон слѣващѣ ѿца ѿз него же всѣк сѣа ѿже всѣк д҃ха ст҃аго бѣ нем же всѣк, заѣ о҃лвчимъ сзмирѣнію мѣсть, тѣможе сѣе свѣтлѣмъ взаримъ сѣмъ бл҃годѣтїю мѣминъ :

Повелѣніемъ жѣпанъ Лоринцъ дѣѣкъ бршѣвсколѣ ѿ четири бченичѣ трѣднѣ сѣ ѿ сѣмъ ; ѿ сѣписѣхѣмъ сѣе книги. въ лѣто збѣ. почѣшесѣ сѣе книги. мѣца гѣнарїѣ бѣ. днѣ. и сзврѣшшесѣ мѣца юніе. бѣ. днѣ. въ градѣ брашѣвѣ.

Fiindcă cel în Treime închinat Dumnezeu a binevoit să înzestreze biserica sa cu felurite cărți întru mărire și folosul celor ce vor ceti, râvnind cu ajutorul Sfântului Duh și cu dragoste pentru dumnezeieștele, și sfințele biserici, am scris această carte pentru mântuirea sufletului, *Octoih* întru împlinirea măririi a Celei în trei fețe în unitate închinatăi Dumnezeiri; rugăm ca tinerii și vrâstinicii și bătrânii citind-o, cântând-o sau scriind-o, întru dragostea lui Hristos, să o îndrepte.

Iar pe noi, cari cu osârdie la această treabă ne-am străduit, să ne binecuvinteze, ca prin aceștia slăvind pe Tatăl și din El, Sfântul Fiu și cu El, pe Prea-sfântul Duh, dela care vine totul. Aici vom primi smerenie, milă, iar acolo cu această lumină ne vom lumina cu harul, amin.

Cu poruncă jupânul Lorinț, diacul din Brașov și cei patru ucenici s'au trudit întru aceasta și au scris această carte în anul 7075. S'a început această carte în Ianuarie 20, și s'a isprăvit în luna Iunie, în ziua de 20, în cetatea Brașov.

N. Iorga, *Octoihul diacului Lorinț*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III., t. XI (1931), p. 201—204+3 planșe (o pag. cu frontispiciu, 2 pag. cu stemele Țării-Românești).

București : Biblioteca Prof. N. Iorga (Inst. de Istorie universală).

7. *Carte de cântări* (psalmi), traducere românească (Cluj 1570).

Fragment de 8 pag., cunoscut în istoria literaturii românești sub numele de «fragmentul Todorescu», după numele posesorului, Dr. Iul. Todorescu, bibliofil român stabilit la Budapesta.

Cuprinde cântări din psalmi, versificate, scrise în limba română, dar în ortografie ungurească (fig. nr. 7). După cercetările de până acum, opera este o traducere din *Cartea de cântece* a lui Francisc David, care s'a întemeiat pe un Graduale tipărit în Oradea, la 1566 și mai ales pe *Cartea de cântece* a lui Szegedi Gergely din 1569. S'a tipărit pe la 1570, sau la Oradea-Mare, sau în tipografia lui Gaspar Heltai din Cluj. Sunt mari asemănări tipografice între operele tipărite de G. Heltai la Cluj și între fragmentul Todorescu. Această carte este prima tipărită în românește cu litere latine, dar în ortografie ungurească.

Dr. Sztripszky Hiador și Dr. Alexics György, *Szegedi Gergely énekeskönyve XVI. századbeli román fordításban. Protestáns-hatóság a hasai Románsagra*, Budapesta 1911 (232 pag.). —

Tribuna, nr. 81, 10/23 April 1911, p. 19—20. — Dr. N. Drăganu, în *Transilvania*, 43 (1912), p. 273—277 și în *Dacoromania*, 4, partea 1, (1924—1926), p. 87—88 (nota 5) și partea 2, p. 915.

Budapesta: Biblioteca Dr. Iuliu Todorescu.

București: Biblioteca Academiei Române (copie în fototipie, cota 13 A).

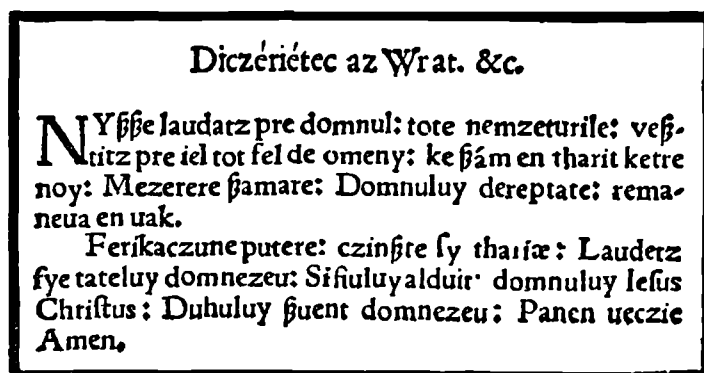
8. *Liturghier* slavonesc tipărit de Coresi (?), Brașov 1568—1570.

Nu se cunoștea până acum un *Liturghier* slav tipărit de Coresi. Exemplarul Academiei pe care-l descriem este coresian, având literele identice cu cele din tipăriturile lui Coresi apărute până la 1570. Litere mari, tăiate cu eleganță, așezate drept și frumos.

De altfel, *Liturghierul* românesc apărut la 1570, trebuia sprijinit și de tipărirea lui în limba slavă, așa cum a procedat Coresi și cu alte cărți (*Evanghelia* și *Psaltirea*).

Exemplarul Academiei (format 19×15 cm.) este defectuos, lipsit de foile cu date lămuritoare din prolog sau epilog. Are 26 caete, de câte 4 foi, numerotate în cirilică pe prima și ultima foaie a fiecărui caet. Lipsesc primele 3 foi din caetul 1, ultimele 3 foi din caetul 2 și prima foaie din caetul ultim, al 26-lea.

Pe scoarțele legăturii sunt lipite, ca maculatură, 2 pagini din *Psaltirea* românească

7. Pagină din *Cartea de cântări* calvine (Cluj 1570).

a lui Coresi, tipărită la Brașov în 1570, fapt care ne întărește mai mult credința că *Liturghierul* este al lui Coresi.

Hârtia are filigrana obișnuită în cărțile coresiene: coroana, marca fabricii de hârtie din Brașov. Cerneală neagră și roșie, 15 rânduri pe pagină. Ornamentații sunt puține, dar caracteristice și ele pentru identificarea cărții. De trei ori (f. 4 r. c. 1, f. 1 r. c. 19, f. 4 v. c. 22) întâlnim frontispiciul bogat în împletituri frumoase al *Liturghierului* lui Macarie tipărit la 1508, dar fără inițialele IG XG HŪ KŪ (v. facs. 1 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 2) și o singură dată (f. 3 r. c. 3) frontispiciul simplu din *Liturghierul* lui Șerban Coresi tip. la 1588 (v. facs. 92 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 101) cât și din *Liturghierul* slav tipărit, nu se știe de cine, la Brașov, pe la 1588 (*Bibl. rom. veche*, nr. 33, p. 101).

Comparând textul cu acela din *Liturghierul* lui Macarie (1508), am constatat deplină identitate în ce privește limba și cuprinsul, Coresi retipărind *Liturghierul* lui Macarie.

Exemplarul Academiei începe (f. 4 r. c. 1) cu ОѸСТАВЪ БЖІТНІЕ СЛОВѸЖЕМЪ ВЪННЖІЕИ ДІАКОНСТКЕ. (Rânduiala dumnezeieștei slujbe și în ea a diaconilor).

La f. 3 r. c. 3 începe БЖІТНАА СЛОВѸЖА АЖЕ ВЪ СТЬХЪ ШЦА НАШІГО ІУАННА СЛАТООѸСТАГО МЛТКА НАДКАДІАММ (Dumnezeiasca slujbă după sfântul părintele nostru Ioan Gura-de-aur. Rugăciunea deasupra cădelniței). Continuă *Liturghia* Sf. Vasile-cel-Mare (f. 1 v. c. 13) și slujba dumnezeiască înainte sfântirei (f. 1 r. c. 19). După acestea urmează (f. 4 v. c. 22): МЛТКЪ НЖЕ ГДЕ ДІАКОНЪ НА АНТНІ ВЕЛІКЪМЪ ВЕЧІРНЪА (Rugăciunea pe care o zice diaconul la pogorirea vecerniei mari).

Ultima rugăciune, care începe dela f. 4 v. c. 25, este:

МЛѢТВА ЖЖЕ ГЛѢТЬ АРХІЕРЕН, ИЛИ ДУХОВНИКЪ СЯ ГРѢХЫ КЪ СЯ БОЛНЫЖ И НЕБО-
ЛНЫЖ. БЪ СѢКЪЖ КЛѢТЪЖ И ЗАКЛИНАНІЕ И ЗА БЪ СѢКЪ ГРѢХЪ :-

(Rugăciunea pe care o zice Arhiereul sau duhovnicul pentru toate păcatele vrute și nevrute, toate jurămintele și afurisirile și pentru orice păcat).

Din exemplarul Academiei lipsesc, deci, la început 3—4 foi, cu povățuirea lui Vasilecel-Mare către preoți, despre dumnezeiasca slujbă și împărtașanie și 1—2 foi la urmă, cu sfârșitul unei rugăciuni și epilogul.

București: Biblioteca Academiei Române (cota 32 A).

9. *Liturghier — Diaconar* tipărit de Diaconul Coresi (Brașov 1570).

N'am văzut exemplare. Profesorul N. Sulică din Târgu-Mureș posedă un fragment de 84 pagini, *unicul* cunoscut, fără sfârșit; cuprinde numai liturghia Sf. Ioan Gură-de-Aur.

Formatul [in-4°], cu 18—19 rânduri pe pagină. Nepaginată; se numerotează în cirilică numai primul și ultimul caet. Hârtia are drept filigrană stema cu coroana Brașovului. Literele, limba textului sunt aceleași din tipăriturile coresiene dela Brașov.

În ce privește anul, știm că într-o scrisoare din 9 Decembrie 1570, episcopul româno-calvin Pavel Tordași amintea de această carte, ca tipărită de curând, având prețul de „32 denari“.

S'a tipărit, probabil, în lunile Iunie-Iulie 1570.

Textul începe cu titlul:

Tocmeala slujbeei dumnezeiască întru ȳa și diȳac[o]stvele

N. Drăganu, *Despre ce Psaltire și Liturghie vorbește Pavel Tordași la 1570?* — în *Dacoromania*, IV, partea 2 (1924—1926), p. 913—915. — Nicolae Sulică, *O nouă publicație românească din secolul al XVI-lea: Liturghierul diaconului Coresi, tipărit la Brașov, în 1570*, Târgu-Mureș 1927, in-8°, 16 p. (extras din revista *Șoimii*, Mai-Iunie 1927).

10. *Pravila sfinților oteți*, tipărită de diaconul Coresi (Brașov, 1570—1580).

Fragment de 12 foi, fără început fără sfârșit, legat într'un sbornic descoperit de A. Bârseanu la preotul Artemiu Ardenco din comuna Ieud (Maramureș), în anul 1921. Sbornicul, acum, este în Biblioteca Academiei Române: ms. rom. 5032; la f. 194—205 se găsesc legate cele 12 foi (greșit rânduite foile 202 și 203).

Format 20 × 16,5 cm., 18 rânduri pe pagină, cerneală neagră și roșie.

Literele seamănă cu acelea întrebuințate în tipăriturile coresiene dintre anii 1570—1580. Această asemănare și particularitățile de limbă sunt singurele argumente, până acum, care ne fac să atribuim diaconului Coresi această tipăritură și să admitem localitatea și data probabile, Brașov 1570—1580:

Cuprinde:

1. fragment din canoanele lui Ioan Nестeutul (Pustnicul), al 4-lea patriarh al Constantinopolului, mort în 619 (f. 1—6).

2. «Pravila sf(i)nților o(te)ți după învățătura a marelui Vasilie». (f. 7—11^r; vezi fig. nr. 8).

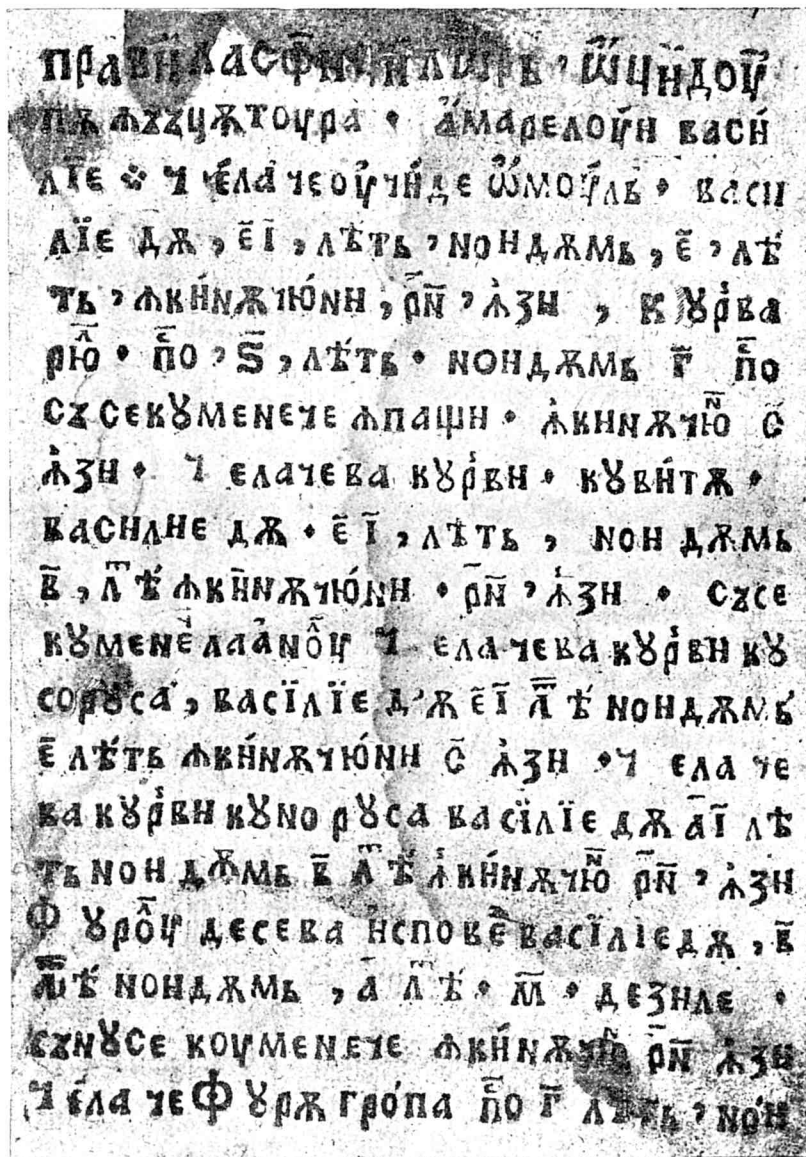
3. «Tlăcul Ev(an)gh(e)lie(i) dela judecată» (f. 11^v — 12^r).

Textul s'a publicat în facsimile de Ion Bianu, *Academia Română. Texte de limbă din secolul XVI. II. Pravila sfinților apostoli*, București 1925. — C. A. Spulber, *Cea mai veche Pravilă românească, Text. Transcriere. Studiu*, Cernauți 1930. — Al. Rosetti în *Grai și suflet*, V (1931), p. 194—198.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 5032, f. 194—205).

11. *Evangelie slavonească*, tipărită de Ieromonahul Lavrentie (Brașov, circa 1570). — Redacție mediobulgară.

Exemplarul văzut de noi este un in-folio, de 27 caete, de câte 8 foi fiecare, afară de caetul 26 (K5), care are numai 6 foi (214 foi). Fiecare caet este numerotat pe prima și

8. Coresi, *Pravila sfinților părinți* (Brașov 1570—80). — Inceputul Pravilei.

ultima pagină, în cirilică, afară de caetele 8, 11, 13 și 22, care n'au numărul semnat. Al 14-lea caet este greșit numerotat cu 16 (51) și această greșală de numerotație continuă până la sfârșit; astfel, ultimul caet, numerotat 29 (Kθ), în realitate este al 27-lea. De asemenea sunt greșit numerotate foile 4 v. și 5 r. din c. 16, cu cifra 17 (31).

Tiparul este cu cerneală neagră și roșie (arătările tipicului); 25 rânduri pe pagină. Literile au mărimea și înfățișarea literelor dintr'unele tipărituri coresiene (Întrebare creș-

linească, Apostolul, Evanghelia românească, Psaltirile). Hârtia și filigranele ei sunt asemănătoare tipăriturilor coresiene, reproducând stema cu coroană a fabricii de hârtie dela Brașov, din a doua jumătate a secolului al XVI. Filigranele (v. de pildă, pe cele din f. 6, 7, 8 ale caetului 1) sunt aceleași cu cele reproduse de I.—A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI și XVII*, vol. I, Buc.^o 1916, la nr. 11 și 13 (stema cu coroană).

Ca ornamentații, Evanghelia are două feluri de frontispicii: frontispiciu mare înflorat. Din mijlocul înfloriturilor se ridică crucea cu Iisus Christos răstignit. La cele 4 capete ale crucii se află medalioane rotunde cu simbolurile celor 4 evangheliști; printre brațele ei găsim inscripția *ІГ ХГ НІІ КІ ПБ*.

În partea de jos a frontispiciului este un medalion mare negru (vezi fila 1 r., 3 v. din c. 1; f. 7 v., c. 22). În unele locuri (f. 6 v. c. 8, unde începe textul evangheliei lui Marcu; f. 4 r. c. 28, unde încep explicațiile tipicului) pe acest medalion este tipărit numele tipografului: *† ірѣмонахъ Лаврентіѣ*. Celălalt frontispiciu este mai mic și reprezintă împletituri grupate în 4 desene ovale (f. 4 r. c. 8; f. 1 r. și 3 v. c. 13; f. 5 r. și v. c. 22. f. 1 r. c. 29). Niciunul din aceste frontispicii nu am mai întâlnit în cărțile tipărite la noi în sec. XVI, deși împletiturile prezintă asemănări în linii, cu cele din primele tipărituri slavonești ale lui Macarie.

Sucesiunea evangheliilor urmează în ordinea Matei, Marcu, Luca și Ioan. Fiecare este precedată de o tabelă a cuprinsului, pe zaceale și arătând concordanțele între Evangheliile, apoi predoslovia. Dela f. 3 r. c. 28 începe explicația tipicului, împărțită în cinci.

F. 3 r. c. 28:

1. *Ѣказаніе еже на вѣсакъ днь длъженъ ест глаголаца, се евангеліа недѣлкѣмъ вѣсего лѣта. Ъ свѣтѣмъ н велнкѣмъ недѣлкѣ пасхы.* (Povestire despre evangheliile ce trebuie să se citească în fiecare zi, după săptămânile anului întreg; în sfânta și marea Duminică a Paștilor).

F. 4 r. c. 28:

2. *Ѣказаніе прѣмлащіе вѣсего лѣта число Ѣвангелское евангеліетомъ емъ прѣвѣтіе. ѡтъ кждоу начиннахъ н до гдѣ стажтъ .:.* (Povestire ce cuprinde numărul evangheliilor pe anul întreg și succesiunea evangeliștilor de unde încep și până unde se opresc).

F. 1 r. c. 29:

3. *Ѣвѣврникъ съ богомъ кі мѣсецемъ. Показѣ главы коемждо евангелію нзбраннымъ свѣтымъ н праздникомъ владычнымъ.* (Sbornic de cele 12 dumnezești luni. Se arată capitolele fiecărei evanghelii cu sfinții aleși și cu sărbătorile împărătești).

F. 7 r. c. 29:

4. *Ѣказаніе како подобаетъ обрѣтати повседнькѣ евангеліо.* (Povestire cum trebuie să se afle evangheliile zilnice).

F. 8 v. c. 29 (ultima pagină):

5. *Оуказъ гласовомъ евангеліамъ вѣскръсннмъ н апостола евангеліе.* (Arătarea glasurilor evangheliilor Învierii și a apostolului evangheliei).

Sucesiunea zacealelor și redactarea indicațiilor tipiconale sunt ca în Evangheliarul lui Coresi, 1560—1561. Această identitate, precum și identitatea tiparului, a hârtiei, cu aceleași elemente ale cărților coresiene, sunt argumente sigure pentru a considera Evanghelia ca tipăritură făcută la Brașov, în epoca lui Coresi. Ieromonahul Lavrentie, semnat

în cele 2 frontispicii amintite mai sus, nu poate fi de cât tipograful și gravorul care a lucrat la aceasta operă.

Credința lui N. Iorga, „că Lavrentie e diacul Lorinț, de pe lângă Coresi” este îndreptățită. În această epocă, el a tipărit mai multe cărți (v. indicele).

În luna Oct. a anului 1562 Coresi terminase tipărirea Evangheliarului slavonesc, la Brașov. Noua ediție a Evangheliarului, nu o putea tipări Lavrentie (Lorinț), decât între 1562—1570, când ne putem închipui epuizată ediția coresiană.

Ioan Roșu în *Societatea de mâine*, 2 (1925), p. 112.—N. Iorga, *Cea dintâi istorie universală, tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom., ist.*, s. III, t. IV (1925), p. 389.—Eugen Barbul, *Biblioteca Universității Regele Ferdinand I, din Cluj*, Cluj 1935, p. 100—102.

Biblioteca Universității Cluj-Sibiu.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (16 A).

12. *Psaltire* [Brașov, 1577—1580]. — Slavonește.

Singurul exemplar cunoscut a fost studiat de Preotul V. Ursăcescu, proprietarul cărții. Exemplarul este cu totul defectuos. Formatul 14,50×19 cm. (în 4° mic).

Are 53 caete, din câte 4 foi fiecare, dar și acestea cu lipsuri. Felul cum a fost legală cartea îngăduie să se precizeze că, completă, cuprindea 61 caete (244 foi). Sunt numerotate numai caetele.

Numarul rândurilor pe o pagină variază dela 15—19; caetele 1—36 au câte 18 rânduri, caetele 37—61 câte 19 pe pagină. Cerneala neagră și roșie.

Literele sunt mici, unele noi, altele uzate. Le mai întâlnim în cărți contemporane, ca *Psaltirea* 1574 și 1576 (facsimilele nr. 276—277 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 526—527), Octoihul 1578 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 22, p. 70—73) și în *Evanghelia* lui Lorinț 1579 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 24, p. 75). Cu aceste din urmă cărți mai are comună și ornamentația: unele litere inițiale (facs. nr. 9) și frontispicii de pe prima pagină a Sinaxarului; într'un cadru de linii și

9. *Psaltire* slavonă (Brașov 1577—1580). — Inițiale ornate.

flori este vulturul, stema Țării Românești, având în ciocul întors spre stânga, crucea (facs. nr. 10).

Filigrana hârtiei este scutul oval jos, cu coroană sus, stema fabricii de hârtie din Brașov, până pela 1580 (facs. nr. 11).

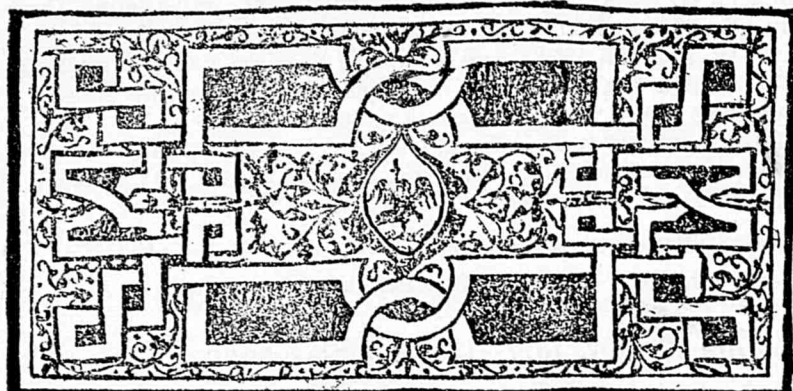
Nu mai aceste elemente de tehnică tipografică sunt argumentele ca să susținem că această *Psaltire* s'a tipărit, de Coresi sau Lorinț, în Ardeal (Brașov sau Alba Iulia), între 1577—1580.

Pr. V. Ursăcescu, *Psaltire slavonă, (1577—1580)*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit, s. III, t. III 1927), p. 179—187.

Muzeul Pr. V. Ursăcescu din Oltenești (Falcu).

13. *Evangheliar* [Brașov, circa 1580, tipărit de Coresi?]. — Slavonește și românește.

În legătura *Triodului* slavon tipărit de Coresi la Brașov, în 1578 (*Bibl. rom. veche*, nr. 21), exemplarul din biserica mănăstirii din Valenii-de-Munte, Iorga a descoperit un fragment de pagină dintr'o *Evanghelic* slavo-română.

ПОСЛЕДОВАНИЕ СВЯТЫХ

ВСЕЛЕННАГО • НАЧНШЕ ЦМѢЦА, СЕПТЕМВРІА
 ДОМѢЦА, АВГУСТА • ПРѢИМѢМЪ, ТРОПАЕЖЕ И
 КОИДАКЕ • ПРАЗДНИКѢ, ИНАРОТНТНМЪ СТИНЛЪ
 МѢСЦА СЕПТЕМВРІЕ, ИМАТЬ ДНІИ, А ДНЬ ИМА
 ТЬ УА ВІ ИНОЩЬ, ВІ • НАЧЕЛЮ ИНАДІКТЪ ЕЖЕ
 ИНОУ ЛЕГЪ • И ПАМЕТЬ ПРѢПОДОБНАГО ЦА
 НИШЕГО СІМЕОНА СТЬПННКА, И РІМАИДРІТА •
 И СВОРЪ ПРѢСТѢН БЦН, ВЗМІА СІНЕХЪ •
 И СГГО МНКА АНДАЛА • И СГННХЪ, КЛ ЖЕМЪ •
 И СГГО АММОНА ДІАКОНА, ОУЧІТЕЛЪ ИДЪ •

10. *Psaltire slavonă* (Braşov 1577—1580). — Pagină cu frontispiciu.

11. *Psaltire slavonă* (Braşov 1577—1580). — Filigrană.

Fragmentul, așa cum este publicat de N. Iorga, ne îndreptățește a constata că el nu face parte din *Evangheliarul* slavo-român tipărit pe la 1580 (*Bibl. rom. veche*, nr. 25), cum greșit a crezut D. Mazilu, *Diaconul Coresi*, p. 47. Într'adevăr, textul *Evangheliarului* înregistrat în *Bibl. rom. veche* la nr. 25, este pe 2 coloane, câtă vreme în *Evangheliarul* descoperit de N. Iorga textul e în continuare, versetul slav fiind urmat de versetul român.

Este, deci, un nou *Evangheliar* slavo-român din sec. XVI, pe care nu putem ști sigur, nici cine l-a tipărit, nici unde. «Forma „giu[decată]” — găsită în fragment] ar dovedi că avem a face cu o traducere maramurășană neschimbată de tipăritorul din veacul al XVI-lea». N. Iorga o socotește „publicație coresiană nouă”, bazat probabil pe tiparul „simțitor mai frumos” decât cel din *Evangheliarul* tip. pe la 1580. Particularitățile de limbă arată o tipăritură din Ardeal și nu este exclusă o participare a lui Coresi, care, cum ne-a dat *Psaltirea*, pe rând, în românește (1570), în slavonește (1576) și în slavo-românește (1577), tot așa să fi executat și tipărirea *Evangheliei*: românește (1560—1561), slavonește (1562, 1579 și 1583) și puțin mai târziu (poate 1580) slavo-românește.

N. Iorga, *Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene și o publicație coresiană nouă*, în *Almanahul graficeii române 1926*, p. 28—30.

14. *Psaltire* (Brașov 1588). — Slavonește și românește.

Biblioteca Academiei Române are 2 exemplare din această carte, ambele necomplete. Pe cel mai complet l-a cumpărat dela Ilie Câmpeanu, protopop în Giurgeul-Sânmiclăușului.

Formatul 15, 50 × 19 cm., cu 16 rânduri pe pagină, cerneală neagră, chiar și pentru inițiale, care sunt mai mari. Textul în continuare, un verset slav, urmat de traducerea lui în românește.

Exemplarul nostru are numai caetele 4—85, semnate numai în cirilică, jos, pe prima și ultima pagină; fiecare caet are 4 foi; caetul 46 este sărit la numerotație, care începe iar regulat de la caetul 48. Lipsesc f. 1 din c. 4, c. 37 întreg, f. 4 din c. 40, f. 1 din c. 63, f. 4 din c. 84; din c. 85 există numai prima foae.

Litelele sunt aceleași ca în *Psaltirea* românească din 1570 și ca în cea slavo-românească 1577, ceea ce arată că s'a tipărit la Brașov. Primele 30 caete au ca filigrană mărcile fabricilor de hârtie din Sibiu, înființată în 1573 (cerc cu 2 diametre, f. 2 c. 7) și din Brașov (coroana, f. 3 c. 7, f. 3 c. 8, f. 1 c. 9, etc). Dela caetul 31 înainte coroana este de alt desen, pe care-l întâlnim pentru întâia oară în anul 1588, în *Liturghierul* slav pe care-l tipărea Șerban, fiul lui Coresi, la Brașov (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 32).

I. A. Candrea, care a comparat limba acestei *Psaltiri* cu limba celor 2 ediții coresiene anterioare (1570 și 1577), ajunge la concluzia că ea este «o retipărire modificată a aceleia din 1577».

I. A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI și XVII traduse din slavonește*, vol. I, *Introducerea*, București 1916, p. LX-LXIII.

București: Biblioteca Academiei Române (19 A).

SECOLUL XVII

15. *Psaltire* (Țara-Românească, 1637—1650). — Slavonește și românește.

Bibliografie după o notă rămasă dela Nerva Hodoș, care a găsit printre cărțile slavone ale Mănăstiri Neamțului, 2 exemplare defectoase din această carte. Un exemplar cu foile numerotate, celălalt cu foile nenumerotate.

In-4°, caetele de câte 4 foi; 18 rânduri pe pag. cu caractere mari și 26 rânduri pe pag. tipărită cu caractere mici.

Incepe cu cathisma 3 la fila 13^v. Psalmii țin până la f. 152 verso. Dela f. 153^r.—175^v. Incep în românește «Molitvele după cathismе». F. 176^r: Пѣсна мѡнѡстѣна ѡт нехѡда. Глава, ѡ. F. 189 v.: «Polyeleu ce să cântă la Praznice Domnești».

Biblioteca Mănăstirii Neamțului.

București : Biblioteca Academiei Române (2 foi). Cota 36 A.

16. *Ceaslov*, Govora 1638. — Slavonește.

Cunoaștem un exemplar din această carte, din Biblioteca Seminarului greco-albanez din Palermo, despre care Preotul Ciril Charon Karalevski din Roma ne-a dat prețioase informații.

In-16° mic (6×10 cm.), 5 foi nenumerotate + 299 foi numerotate, unele numere nefiind tipărite. Tipar negru și roșu, cu 12—13 rânduri pe pagină.

Titlul lipsește, dar cartea începe cu numele și titulatura lui Matei Basarab:

Іѡ Мѡтѡей Басараба, божію благодатию началникъ ѡ Коевѡда, землей Блѡхѡн запаанѣнскія, ѡ всегѡ подѣшнѡвѡ и прѡча.

Io Matei Basaraba, cu binecuvântarea Dumnezeuască, Domn și Voevod al Țării Românești — Muntenesți și al țărmlui întreg al Dunării și celelalte.

Urmează tabla de materii și o scurtă prefață, din care Pr. Ciril Karalevski ne-a copiat începutul:

Тъ цѡніе^м ѡ иж^нивѣніе^м пресѣла^т г^дарѡ Іѡ Мѡтѡей Басараба Коевѡды зем^ли ѡгроклѡхѡнскыѡ и ѡ ѡбразѣ сѡи Чѡслобѣ, въ егѡвоѡ тѡпографіи, въ монастырѣ глѣмѣ^м гѡвора, Бл^гкѣніе^м предѡцѣнна^т Архїейкопа к^нѡ Феѡфила, мл^чтїю ежїю митрополїта зем^лѣ^к с^г в^л, и при егѡлюбѣнѣ^м еп^копѣ и^гнатїи рнѣ ницком і еп^копѣ стѣфанѣ ессеско^м. Тъ цѡніе^м мнѣ х^рш^ншомѡ въ сѡен еѡйноце^х, Мелетїю Макѡдѡско^м, Ігѡменѡ ѡбещїите^нна^т монашїира гѡвора, храмѡ ѡспѣніе прѣ^тыѡ ецѡ. Тѣмже ѡубо ѡср^жѡно люб^зено же ѡ бл^ггодарно прїимѣте ѡ на^ч ѡср^жѡно тѡцѡци^хсѡ прощєнію спѡблѡдѣте, даж ѡ еѡ прѡча ѡ по^вижнѣшн^х къ сн^х ра^ннѡномѡ гни (sic) ѡу^множѣнію стѡбрїте, з^ардѣстѣшїте.

Cu îngrijirea și cheltuiala prea luminatului Domn Io Matei Basaraba, Voevod al țării Ungrovlahiei, s'a cules (alcătuit) acest *Ceaslov* în tipografia

lui, în mănăstirea zisă din Govora, cu binecuvântarea preaosfințitului arhiepiscop chir Teofil, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al țării Ungrovlahiei și pe vremea de Dumnezeu iubitorului episcop Ignatie de Râmnic și a episcopului Ștefan de Buzău, cu osteneala mea, a celui mai mic între ieromonahi Meletie Macedoneanul, egumen al mănăstirii și chinoviei cu hramul Adormirii prea sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Deaceea dar, cu osârdie și cu dragoste și cu mulțumire să o primiți; și pe noi cei ce ne-am silit cu osârdie, de iertare să ne învredniciți și, astfel, mai dornici de alte felurite și mai multe lucruri vă faceți [vrednici]. Fiți sănătoși.

Pe ultima foaie recto, jos, se află data:

дѣлѣ мѣца дѣкѣ. ѿ свѣрѣши.

(1638 Luna Decemvrie 30 s'a sfârșit).

Pe ultima față :

Поклѣніємъ ѿ ѿжаниємъ пресеклаго ѿ бл҃гочѣн҃аго кнѣзя Іу Матвѣа Басараба, г҃на ѿ воеводы, тѣ цѣніємъ, ѿ настоѣніємъ, ѿ Мелетіа Македонскаго. Трѣдиѣ сѣ ѿз ѿ сѣмъ іеромонахъ стѣфанъ ѿхриѣскѣ. ѿ на печѣтахъ съ часословѣ, мѣниѣ сѣ чтѣщѣй сѣ, ѿще чтѣ погрѣшихъ. дѣхомъ кростію ѿправліѣте ѿ на процѣнію споубліѣйте.

Din porunca și cu cheltueala prealuminatului și cucernicului (blagocestivului) Principe Io Matei Basaraba, Domn și Voevod, cu silința și cu stăruința lui Meletie Macedoneanul, m'am trudit cu aceasta eu, ieromonahul Ștefan din Ohrida și am tipărit acest Ceaslov.

Mă rog de voi, cei cari veți citi, ca, dacă am greșit ceva, cu duhul blândeții să îndreptați și pe noi de iertare să ne învredniciți.

Palermo: Biblioteca Seminarului greco-albanez.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (37 A).

17. (*Paraclisul Precistei*, Govora 1639). — Românește și slavonește.

Academia Română neavând aceasta carte, pe care o numim *Paraclisul Precistei*, după titlul primului text, care este și cel mai întins, voi folosi, în prezentarea ei, datele prețioase publicate asupra-i de N. Drăganu, *Cea mai veche carte rîkóczyană*, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, vol. I, Cluj, 1922, p. 161—278+4 tabele (cu bibliografie completă).

Exemplarul defectuos din Biblioteca Dr. Iuliu Todorescu (Budapesta) este în 8° mic, de 58 foi. Filigrana hârtiei «înfațișează marca Ardealului împreună cu a familiei Rákóczy», având sub ea inițialele G. R. (Georgius Rákóczy). Acest fapt a făcut pe N. Drăganu, la început să o socotească tipărită la Alba Iulia, în 1639 (după Pașcalie). Aceiași părere, că s'a tipărit la Prisaca (unde era tipografia Balgradului), susține și Șt. Pașca, *Cel mai vechiu Ceaslov românesc*, Buc. 1939, p. 20, nota 3. Mai târziu, N. Drăganu, *Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie...*, Bucarest 1938, p. 43, își schimbă părerea și o socotește tipărită la Govora 1639 (părere pe care o împărtășim și noi), bazându-se pe următoarele argumente :

1. ornamentațiile și caracterele tipografice sunt întâlnite în *Pravila* și *Evangelia învătătoare*, tipărite la Govora.

2. și hârtia acestor 2 cărți este tot din fabrica lui G. Rákóczy.

3. textul «Șapte taine» este ca la ortodocși.

4. prezența unor slavonisme greșit întrebunțate, care evoacă titulaturi din Țara-Românească.

Cuprinde următoarele texte:

Paraclišă Precistei, pre limba rumănescă, cine va citi să înțelegă ce zice (f. 1 r.—19 r.).

Molitve cându te scoli denū somnū diminēja (f. 19 r.—20 r.).

Molitve cândū veri să te culci spre noapte (f. 20 r.—f. 21 r.).

Zéce porunci a legeri vechi (f. 21 r.—22 v.).

Doao porunci a legeri ce întru iale toată legé și pror[o]cii razămă (f. 23 r.).

Trei lucrure-s bune a b[o]gosloviei cu carele s[e] cinstéște Dumnezeu între oameni (f. 23 r.).

Patru lucrure bune de bună vestire (f. 23 r.—23 v.).

Șapte taine sântū a legeri noao (f. 23 v.).

Șap'e darure-s a d[u]hului s[fàn]t (f. 23 v.).

Noao rodure a d[u]hului omului de bună daré a d[u]hului sf[â]nt'întru elū să nascū (f. 23v.).

Șapte păcate sântū mai gréle (f. 23 v.—24 r.).

Șapte lucrure-s a m[i]l[o]stei (f. 24 r.).

Trei lucrure-s bune de a faceré bine (f. 24 r.).

Trei svéture-s a Domnului (f. 24 r.—24 v.).

Direptate fireei (f. 24 v.).

Direptate legeri (f. 24 v.).

Cinci firi sânt'a trupului (f. 24 v.).

Patru lucrure-s cé[le] mai de apoi (f. 24 v.).

Gromovnic (f. 25 r. - 37 v.).

Acicé se știū preste anū câte săptămăni sântū denūtr-o zi mare, până într'alută zi mare (f. 37 v.—38 v.).

Vedem acestū lucru că mari ispite și năpăști au căzut' pre sf[â]nt' pr[o]roc' și împărat' D[a]v[i]dū (f. 38 r.—39 v.).

ΓΑΛΚΟΚΑΘΕΙΣ ΗΑ ΤΡΑΠΕΣ·Κ (f. 40 r.—42 r.).

Fragment de Sinaxar, tot în slavonește (f. 42 v.—50 v.).

Fragment dintr'o Pascălie, în slavonește (f. 51 r.—52 v.; fragmentul cuprinde numai 2 rânduri, cu date din anul 1642 și anii 1643—1649).

Trepătunicū de semne omenești (f. 53 r.—58 v.).

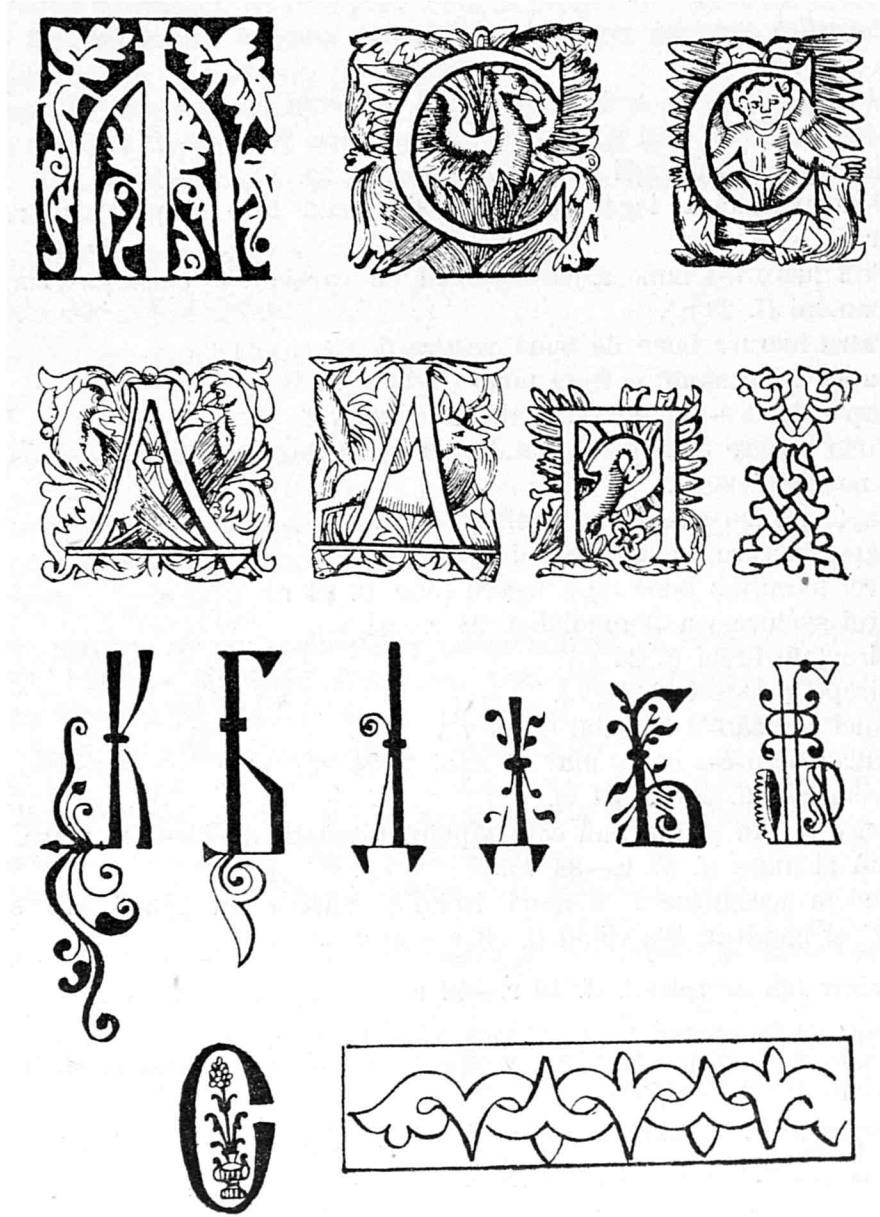
Budapesta: Biblioteca Iuliu Todorescu.

18. *Ceaslov* (Govora 1640).

Volumul, pe care l-am văzut în copie fotografică (originalul la Bibl. Universității din Cluj-Sibiu), este în-8° (95 × 150 mm.), din 16 caete, de câte 8 foi fiecare, numerotate în cirilică, cu greșeli: Б, Г, А, Г, Ж, С, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р. Sunt numerotate și foile, exemplarul defectuos de la Cluj având foile 17—145 (greșeala de paginație, f. 95—97). Pe foae 13 rânduri; unele din ele au inițiale înflorate (fig. nr. 12 și 13).

Caracterele tipografice, ornamentele ei, în parte filigranele hârtiei, sunt acelea ale tipăriturilor de la Govora și anume în *Psaltirea* din 1637 și *Pravila* din 1640. Aceste fapte,

cât și atitudinea interesată a tipografului Meletie de la Govora, față de ortodocșii din Ardeal, după moartea mitropolitului Bălgradului, Ghenadie, al cărui loc urmărea să-l ocupe, au făcut pe Șt. Pașca, *op. cit.* mai jos, p. 20, să afirme că s'a tipărit de Meletie la Govora, «în cursul jumătății a doua a lunii Septemvrie și în Octomvrie 1640».

12. *Ceaslov* (Govora 1640). — Litere inițiale împodobite.

Cuprinde molitvele zilelor din săptămână, după utrenie, ceasuri și vecernie. Faptul că termină cu tabla cuprinsului și o scurtă rugăciune de încheiere, mă face a crede că *Ceaslovul* n'a avut multe foi după cea numerotată 145.

Șt. Pașca, *O tipăritură munteană necunoscută din al secolul XVII-lea: cel mai vechiu Ceaslov românesc. Studiu istoric literar și de limbă*, București 1939 (colecția Acad. Română,

Studii și cercetări, XXXVI); la p. 97—121 transcrie textul. Partea care lipsește *Ceaslovului* o completează după ms. Acad. Rom. nr. 275, fondul rom., sec. XVII (p. 94—96).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (38 A).

19. *Catehism*, Iași 1642. — Slavonește.

Exemplare din această carte nu s'au găsit până acum. Existența ei ne este însă atestată în 2 manuscrise rusești, descrise de V. I. Sreznevskij și Th. I. Pocrovskij:

13. Pagini din *Ceaslovul* tip. la Govora, 1640.

Описание рукописного отделения библиотеки Императорской Академіи наукъ (Descrierea secției manuscrise a Bibliotecii Academiei imperiale de științe), vol. II, Petrograd (1915), p. 131, nr. 824 și p. 461—464, nr. 997.

In ms. nr. 824, copie din 1754, textul începe la f. 1, cu următorul titlu :

О Мартинѣ Лютерѣ и Калвинѣ (Despre Martin Luther și Calvin).

Textul acuză pe luterani și calvini că n'au preoți și se termină astfel :

Напечатана во Ясїи Молдавстѣй въ Монастырѣ Трехъ Святителей въ лѣто отъ Христа 1642-е Декемврїа въ 20 день. (S'a tipărit în Iași Modovei în Mănăstirea Trei Ierarhi, în anul de la Christos al 1642-lea, Decembrie în 20 zile).

Celălalt ms., nr. 997, din sec. XVIII, la f. 140 reproduce titlul unui *Catehism* contra luterano-calvinilor, tipărit în Moldova, care nu poate fi altul decât cel tipărit la Iași 1642, copiat în ms. 824, amintit mai sus. În versiunea manuscrisă, întregul Catehism are 10 foi.

Titlul versiunii manuscrise:

Катихисисъ православныя вѣры и католическѣя. сочинена отъ православнаго исповѣданія изданно въ Молдавїи, единодушнѣ собравшіася гречане и россияне супротиво луэиро-калвинистовъ, и въ краткѣ въ вопросахъ и отвѣтахъ положена, такъ что всякой желая отъ христіанъ научиться, какъ супротиво вышепомянутыхъ луэиро-калвинистовъ отвѣствовать, отъ себе самаго безъ инаго вожденія можетъ, основанна супротиво исповѣданія, изданна отъ Конралда Теодорика луэерана. (Catehismul credinței ortodoxe și al bisericii catolice răsăritene, alcătuit de mărturisirea ortodoxă, tipărit în Moldova într'un comun acord, de Grecia și Rușii adunați împotriva luterano-calviniștilor și cu întrebări și răspunsuri pe scurt, așezate așa, că oricine dintre creștini, doritor a învăța, să poată a răspunde de la sine, fără nicio altă cărmuire, împotriva mai sus pomeniților luterano-calviniști, întemeiat (catehismul) împotriva mărturisirei tipărită de luteranul Conrald Teodoric).

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche. Tipărituri dintre anii 1546–1762 necunoscute la noi*, București 1938, p. 7–8.

20. *Penticostar* (Țara Românească) 1644.

Arhimandritul Leonid, într'o recenzie asupra cărții bibliografice a lui Karataev, semnalează că în Muzeul Academiei teologice din Chiev există un «*Penticostar* tipărit în 1644 din porunca doamnei Elena a lui Matei Basarab», cu 224 foi (?).

N'avem posibilitatea să verificăm afirmația cercetătorului rus: să fie alt *Penticostar* decât cel tipărit în 1649, la Târgoviște ? ! (*Bibl. rom. veche*, vol. I și IV, nr. 55).

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibl. rom. veche*, Buc., 1938, p. 9, nota 2.

21. *Evanghelie* 1645 (locul ?).

Semnalată ca existând la biserica din Vișeu de Mijloc (Maramureș), de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 11 (prima listă).

22. *Evanghelie* armenească, Suceava 1649.

N'am văzut exemplare, dar cartea este atestată în 2 izvoare: într'o tabelă manuscrisă a eruditului părinte Egișe (Elisée) Kaftanian, conducătorul Congregației Mechitariștilor din Viena și în lucrarea capitală a lui Teotie, *Tip-u-tar. (Tipar și literă)*, Constantinopol 1912. Cartea s'ar fi tipărit în tipografia mitropolitană din Suceava.

H. Dj. Sirouni, *Tipăriturile armenesti din România*, în *Revista istorică*, XVII (1931), p. 163–164.

23. *Psaltire*, Alba Iulia 1649.

Semnalată de Iosif E. Naghiu, *Biblioteca Mănăstirii Neamțu*, în *Mitropolia Moldovei*. XVII (1941), p. 83; anunță și un studiu pe care-l pregătește prof. I. Minea asupra acestei cărți.

Biblioteca Mănăstirii Neamțu.

24. Bucavna, Iași 1651. — Grecește.

N'am văzut exemplare. Un exemplar a văzut învățatul rus A. I. Iacimirskij în biblioteca preotului Theofil Ghepețchi, în Basarabia.

In-16°, 34 foi, cu 17 rânduri pe pagină.

Al. David, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, în *Luminătorul*, 67 (1934), p. 784, nr. 7 (cu bibliografie).

25. Triod, 1664 (locul ?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 nr. 12 (prima listă), ca existent la biserica din Cuhea (Maramureș).

26. Spătarul Nicolae Milescu, Enchiridion, Paris 1669. — Latinește.

Enchiridion sive Stella Orientalis Occidentali splendens id est sensus ecclesiae orientalis, scilicet graecae, de transsubstantione Domini aliisque controversiis a Nicolao Spadario Moldavolaccone, barone ac olim generali Wallachiae, conscriptum Holmiae (Stockolm), mense Februarii.

Nicolae Milescu, la trecerea lui prin Stokholm, în 1668, a dat manuscrisul ambadorului francez Arnauld de Pomponne, care a tipărit-o, împreună cu P. Nicole, în *La perpétuité de la foy de l'église catholique touchant l'Eucharistie*, tomul II, Paris 1669, p. 50 sq. (ed. II a apărut în aceeași colecție, vol. IV (Anexes), Paris 1704, p. 50—54).

N. Drăganu, *Codicele pribeagului Gheorghe Ștefan, voevodul Moldovei*, în *Anuarul Inst. de istorie națională*, III (1924—25), Cluj, 1926, p. 187—188.

P. P. Panaitescu, *Nicolas Spathar Milescu (1636—1708)*, în *Mélanges de l'École roumaine en France*, Ière partie, Paris 1925, p. 60—63, 170.

N. Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, vol. II, Buc. 1942, p. 132.

27. Ceaslov, Blaj 1678 (?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 nr. 13 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Valea-Porcului (Maramureș).

28. Octoih, Blaj 1678(?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 nr. 14 (prima listă), ca existând la biserica din comuna Valea-Porcului (Maramureș).

29. Molitvele în Dumineca Pogorîrei Sf. Duh, București 7188 (1680). — Slavonește și românește.

✠ Дѣмѣнека Погорѣри Дѣхъ|лсѣ Гвѣтъ.

N'am văzut cartea.

In-4°, 14 foi numerotate. Paginile au semnătură și jos : Ѡ, ѠБ, Б, ББ, Г, ГБ... Tipar negru și roșu, cu 21 rânduri pe pagină.

În afară de molitvele și ecteniile la slujba din ziua de Rusalii, cartea mai cuprinde în tipic și multe nume de rugăciuni în slavonește :

Бѣгословѣнъ Бѣтъ нѣшъ, Црѣо нѣнѣнѣ, Гвѣтъ Бжѣ, Возгашѣнѣ, Пкв твоѣ їтъ цѣткѣ, etc. (Binecuvântat este Dumnezeu nostru, Împărate ceresc, Doamne Sfinte, Strigare, Că a Ta este împărăția...).

Pe ultima pagină, după cuvântul „Svârșitul” următoarea notă slavă :

Кіріакъ Ермонахъ Түпографъ въ Стои мѣстѣи Ягпѣи и съ Никодимомъ Ермонахомъ, въ Стои мѣстѣи Брѣнковѣни, къ Митрополѣу 8 Бѣскрѣци издаде сѣа вѣсто явѣни ѿл ѣ днѣ. (Chiriac ieromonah tipograf dela sfânta mânăstire Agapia și cu Nicodim ieromonahul, dela sfânta mânăstire Brâncoveni, în mitropolie s'a tipărit, la București, în anul 1688 Iulie 8 zile).

În afară de această notă, frontispiciul și alte ornamente (la fel ca în *Cheia înțeleșului*, Buc. 1678, facs. 102 și 185 din *Bibl. rom. veche*, I) dovedesc o tipăritură de la București.

Intercalată într'un vechiu manuscris de Molitvelnic și descoperită de Gh. Șerban-Cornilă, *O carte necunoscută: «Molitvele la Pogorîrea Duhului Sfânt», București 1680*, în *Revista teologică*, XXXI (Sibiu 1941), p. 305–312.

30. Calendar (Sibiu 1684).

Nu cunoaștem exemplare; se știe, însă, că Episcopul Ștefan al Râmnicului, printr'o scrisoare din 12 Noemvrie 1684, cerea craibirăului din Sibiu: « . . ne rugăm măriei tale să ne trimeți vro 2 călindare de ceale ce au eșit est timp, ca să mai putem ști trecutul anului precum ar fi, precum și anii ».

I. Lupaș, *Documente istorice transilvane*, vol. I (1599–1699), Cluj 1940, p. 410.

31. Molitvenic, Bălgrad (Alba-Iulia) 1684.

Semnalat ca existent la biserica din comuna Văleni (Maramureș), de dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 15 (prima listă).

32. *Poveste de jale*, trad. în versuri din grecește, de logofătul Radu Greceanu, [Snagov 1696–1699].

Până acum cartea nu a fost descoperită. Conținutul ei, referitor lauciderea postelnicului Const. Cantacuzino (20 Dec. 1663), se cunoaște numai dintr'o copie manuscrisă, datată 4 Februarie 1735, din Biblioteca Centrală din Blaj (nr. 216, f. 104–113). Reproduc notia din fruntea acestui manuscris, singurul izvor pentru cunoașterea tipariturii:

Poveaste de jale și pre scurt asupra nedreptei morți a prea cinstiului Costantin Cantacuzino, marelui postialnic al Țării Rumânești.

Făcută dă prea bun și scumpu priiatnic al său, întru semnare a dragostii și a ostenealii, tipărindu-se cu a sa cheltuială, însă grecească fiind. Și acum pre limba rumânească scoasă, de Radul logofătul Greceanu, tot în viersuri tocmită, aseamene ca și cea grecească.

Cu care mică și nevriadnecă osteneală, ca în loc de plecată și smerită slujbă, mă închin dumnăiei prea cinstitei jupâneasii Stancăi Cantacuzinei, a acestuiaș răposat C<ostandin> C<antacozino>, iubită fiică fiind și maică prea luminatului și prea creștinului stăpânului nostru, Ioan Costandin B<asarab> B<râncoveanu> Voevod, domnului și oblăduitorului toatei Țării Rumânești.

Leat 7243, mesița Februarie 4. Însă scoasă după tipar și scrisă cu mâna de Dumitru Logofăt sinu Anastase Suf<r>agiul, în zilele prea luminatului domnu Io Grigorie Ghica Voevod, trecând doi an<i> dăni domniia Mării Sale, la Paște.

Emil Vîrlosu, *O povestire inedită în versuri despre sfârșitul Postelnicului Constantin Cantacuzino* († 1663), București 1940, in-8°, 23 p. (publică și textul).

SECOLUL XVIII

33. Const. Cantacuzino, Stolnicul, Harta Munteniei, Padova 1700. — Grecește și latinește.

Titlul din stânga :

ΠΙΝΑΞ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ | ΤΗΣ ΥΨΗΛΟΤΑΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΟΥΓΓΡΟ-
ΒΛΑΧΙΑΣ | εἰς Δεκαεπτὰ θέματα διηρημένης, κατὰ τὴν ἐξηκριθωμένην καταγραφὴν καὶ
διατύπωσιν ἣν πεπύηκεν ὁ εὐγενέστατος ἐνδοξότατος καὶ σοφώτατος Ἄρχων Στόλνικος
Κύριος Κύριος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ | ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ, Σπουδῆ τοῦ ἐξοχότατου Ἰα-
τροφιλοσόφου Κ. Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΜΝΙΝΟΥ. | Νῦν τὸ πρῶτον τύποις Ἑλληνικοῖς
ἐκδοθεὶς καὶ εὐλαδῶς Ἀφισρωθεὶς τῷ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤῶ | ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤῶ ΑΥ-
ΘΕΝΤῆ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ ΚΥΡΙῶ ΚΥΡΙῶ | ΙΩΑΝΝῆ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ ΒΑΣΣΑΡΑΒᾶ ΒΟΕΒΟΝΔΑ Παρὰ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ | Πρεσβυτέρου καὶ
τοῦ Ἀποστολικῷ Ἀγιωτάτου τῶν Ἱεροσολύμων | Πατριαρχικοῦ Θρόνου ΑΡΧΗΜΑΝ-
ΔΡΙΤΟΥ.

Titlul din dreapta :

INDEX GEOGRAPHICUS | Celsissima Principatus Wallachiae | *in decem
et septem themata divisa juxta accuratissimam descriptionem quam edidit|
Sapientiss[im]us Vir Stolnicus DD Constatinus Cantacuzenus | studio Medici
ac Philosophi DD Ioannis Comneni. Nunc primum | typis expositus et
obsequiose dicatus | Serenissimo ac Piissimo | Principi ac Domino totius
Wallachiae DD Ioanni Con|stantino Bassaraba Woevondae a Crysantho|
Presb[iter]o et Apost[ol]ici ac sanctiss[im]i Hierosolymarum Patriarcus | throni
Archimandrita.*

Copia fotografiată din Biblioteca Academiei Române, după originalul aflat la British Museum din Londra, are dimensiunile 1,40 m. × 0,65 m.

Cele 2 titluri reproduse mai sus sunt încadrate în medalioane ornamentate; cel grecesc are deasupra o femeie, care ține cornul abundenței, iar cel latinesc are o ghirlandă de struguri și în părți câte un cal și un bou, abia ținuți în frâu.

Locul și anul de imprimare sunt tipărite în stânga, jos: Ἐν Παταβίῳ. Patavy 1700.

Pe hartă mai sunt următoarele medalioane ornamentate:

1. în colțul din stânga, medalion oval împodobit cu o panglică, având portretul Domnului Constantin Brâncoveanu, cu inscripție în jur.

2. medalion oval cu stema Țării Românești, pusă pe arme și steaguri; deasupra ei, 2 îngeri în coroana domnească.

3. jos, în stânga, medalion patruleter cu legenda podgoriilor: «Δάλοι ἤτοι τόποι ὄρινοι ἐνθα γίνονται ἀγαθοὶ οἶνοι. Dali seu loca montana ubi optima vina gignuntur.

4. jos, în dreapta, medalion oval cu vulturul deasupra, în interior arătând diferitele semne convenționale cartografice.

Harta reprezintă Oltenia și Muntenia, cu râuri, munți, dealuri, localități și mănăstiri. Jos, în stânga, următoarea notă:

Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ ὕψος τοῦ Πόλου ἐστὶ Μοιρῶν 45 καὶ 40 λειπτῶν. Nota autem in Bucarestio altitudinem Poli est Graduum 45 et minutorum 40.

Mențiune: de N. Iorga, *Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și desbateri*, XLVII (1927—1928), p. 50 și 67-68. — Studiu de Const. C. Giurescu, *Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino*, în *Revista istorică română*, XIII (1943), p. 1—27.

Londra: British Museum.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

34. Proschinitarul Ierusalimului și a toată Palestinei, București 1701.— Grecește și turcește.

Nu cunosc exemplare. A fost tipărit de Serafim al Pisidiei (Pisidiul) în grecește și turcește, cu litere grecești: Προσκυνητάριον, Κουτλουσερρίφ.

Al. Papadopol-Calimach, *Un episod din istoria tipografiei în România*, în *Anal. Acad. Rom. ist.*, s. II, t. XVIII (1895—1896), p. 147. E. Legrand cunoaște numai ediția din Lipsca, 1780.

35. Leopold I, Impăratul Austriei, Edict de toleranță, Viena 1701. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Titlul scris cu litere capitale. Textul, tipărit în limba română, cu litere latine și ortografie ungurească, pune religia ortodoxă a Românilor din Ardeal pe treaptă egală cu celelalte religii. Datat: 12 Dec. 1701.

I. Ursu, *Un manifest românesc tipărit cu litere latine al Impăratului Leopold I, din anul 1701*, în *Anal. Acad. Rom., ist.*, s. II, t. 34 (1911—1912), p. 1049—1063 + planșa.

Sighișoara: Arhiva săsească.

36. Șt. Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Marele Constantin, București 1702. — Grecește. Ediția II.

Cartea este o nouă ediție, numai de titlu, care nu are nimic schimbat față de ediția din 1701 (v. *Bibl. rom. veche*, I, 419—421, nr. 127), decât anul: αψθ'.

București: Biblioteca Academiei Române (daruit de Const. Erbiceanu). — 135 A.

37. Acatistul, tip. de Antim Ivireanul, București 1703.

ЊКЊΘΙΓΤΣΛЬ. | ШѢ КЪ ѦЛТЕ РЪГЪЧЮНИ ДЕ ФОЛОСЬ, | ЊКЪМ ѡтрачѣста кѢП ТУПЪРИТ. | Ѧ зѢЛЛЕ Прѣ лѢМИНАТЪЛЪШѢ, шѢ | ѡнѣлацѣТЪЛЪШѢ ДѢМНЪ, | ѢлаѢнь | КѢН-СТАНДИНѢ, | БѢСАРАБЪЗЪ КѢВѢДЪ. | КЪ БѢГОСЛОВІИѢ | Прѣ сѢИЦѢТЪЛЪШѢ МѢТРОПОЛИТЪ | КѢ ѢЮДѢСІЕ, | ѡ ѡРАШЪ ѡ БЪКЪСРІЦЪ. | Ѧ ѡнѢ | ѦѢГ. | ДЕ СМЕРИТЪЛЪ ІѢРМОНАХЪ ѢИДИМ | ѢИРѢНЪЛЪ.

In-8°, de 88 foi. Tipărit cu negru și roșu. Titlul încadrat: pe verso titlului o gravură reprezentând Blagoveștenia. Este un tiraj aparte din Ceaslovul româno-slav din 1713 (cf. nr. 143 din *Bibliografia rom. veche* I, p. 454), cu paginație diferită. Cuprinde, în afară de Acatist, încă următoarele texte din Ceaslovul amintit:

«Canon de umilință către Domnul nostru І<su>S H<risto>S», f. 22r.

«Canon de rugăcune către Прѣ Сѣ(а)нта Насcatoare de Д<u>мнеzeu», f. 29v.

«Canon de rugăcune către Іngerulu pazitoriul vieții omului», f. 38.

«Slujba Pricestaniei» lipsesc primele 4 foi <f. 48>.
 «Canonu de rugăciune ce să cântă cătră Puterile cerești și cătră toți sf(i)ntii», f. 73v.
 «Rânduiala Exepsalmului», f. 79r.
 «Cinul de séra», f. 85v.
 Crezul, f. 88r.

Gravurile și vignetele sunt identice cu cele din Ceaslov.
 Exemplar incomplet, bibliografiat de dl. N. Cartoian.

38. *Molitvele Vecerniei și Utreniei* (Buzău 1703 - 1704). — Românește și slavonește.

Fără foae cu titlu. La f. 1, sub un frontispiciu de flori:

РѢНДѢЛѢ | ВѢЧЕРНІИ ЧІИ МѢРІИ, КЖНДЪ НѢ АСТЕ ВДѢНІЕ.

In-4°, 23 foi: sunt numerotate și caetele, din patru în patru foi: А, Б, В (2 foi), Г, Д, Е (3 foi). Tiparul e negru și roșu, de 2 mărimi: litere mari f. 1—6 și 9—19r.; litere mai mici, f. 6v. — 8v. și 19r. — 23v. Literele mici sunt cele ale tipografiei Buzăului, întrebuintate în aceiași carte *Molitvele Vecerniei*, dar tipărită în 1702 (v. sub nr. 132 I, în *Bibl. rom. veche*, I, p. 539). Exemplarul ce descriu îl descoper legat între 2 cărți tiparite la Buzău : *Liturghia*, 1702 și *Invățătura preoților pre scurt*, 1702. Acesta e un argument în plus, să socotesc tiparitura ca fiind de la Buzău, ieșită curând dură prima ediție din 1702.

La f. 23v. : «Sfârșitū și lui D(u)mnezeu mărire».

București : Biblioteca Academiei Române (137 C).

39. *Psaltire*, Buzău, 1703. — Românește și slavonește.

ΨΑΛΤΗΡΙΪ | ѿ φερничтсашъ Прѣкъ | Шн ѿпърать | ѿ ЛѢИ ДѢИДЪ | КС
 КЖТѢРИАЕ ЛѢ МОНЕИ ШИ | КС ПСАЛМЪ ИЗВРАНИ ЛА ПРАЗНИЧЕ, КС ПАРАКЛИСАЪ ПРѢ-
 ЧТІИ, ШИ КС ПАХАЛИИ, КАРК | САБ ТѢПЯРИТЪ . ѿ зНЛЕАЕ ПРѢ АВМИНАТСАШЪ ДОМИЪ | ІУ
 КОНСТАНТИИИ | БАСАРАБЪ ВОЕВОА . | КС БАЛѢНИА ПРѢ СФІЦІИТСАШЪ КУР ОЕАДОСІЕ .
 КС МИАА ЛѢ ДѢИЗЕИШ МИ ТРОПОЛИТЪ А ТОАТЪ ѿГРОВЛАЪ . | АТРОС СФІТА ѿИКОПИЕ А БСА . |
 ѿЗСАИ . ДѢЛА ХѢ АЦІГ .

In-4°, 6 foi liminare + 237 foi. Pe ultima pagină liminară xilogravura împăratului David (ЦРЬ ДАВЪ). Frontispicii înflorate, multe inițiale mari ornate. Fiecare pagină din psaltire are sus 2 fragmente de chenar, late și înflorate, între care sunt puse *cathisma* (КА) și numărul ei. Cerneala este neagra; pagina are 18 rânduri, în prefață 26 rânduri, în rugăciunile dela sfârșit numărul variază.

Colațiunea foilor liminare: 1, titlul, pe verso cu stema țării și 6 versuri; f. 2—6, prefața lui Damaschin, episcopul Buzăului; f. 5—6, rânduiala cetirii în psaltire și gravura lui David.

Foile 1—155, psalmii, în limba slavă; f. 156 (greșit paginată 157) — 175 : *Molitvele după cathisme*, în limba română. Urmează, în slavă, 176—189r.: ПѢСНЬ МУВѢИІА, УТ НЕСОДА.

Urmează, în slavonește, textul rugăciunilor și în românește indicațiile tipiconale, la Polieleul praznicelor domnești (f. 189 v.—204), la Pripealele praznicelor domnești și la toți sfinții vestiți (f. 205—207), la Paraclisul Născatoarei de Dumnezeu (f. 208—213). Dela f. 214—229 v.: *Invățătura pentru cliuciulū pashaliei*. Cartea se termină (f. 230—270) cu *Invățătura pentru mâna lui Damaschin*.

Prefață:

Prea blagocestivulū, prea luminatului, prea înălțatului Domnului și oblăduitorului a toată Ungrovlahiia, Domnului Domnui nostru Io Constandinū Basarabū Voevoda, sănătate, viață îndelungată, pace și spăsenie despre Dumnezău ca să dăruiască Măriei sale, rugăm.

Precum în cele trupești firească rânduială ȳaste, că toate mdulrile usebit lucrare au i fiește carele, ca după o datorie oarecare, lucrează ȳntru cinstea capului, ca aceluia ce firească stpnie are, căci mai mult lucrează ȳn cele fireti, Prea ȳnltate i luminate Doamne, aa i ȳn cele politicești, după rânduiala celor duhovniceti, azmntu ȳaste. ȳnc i porunca stpnului Hs. la aasta avemu, ca ce ȳaste al lui Dumnezeu, să dăm lui Dumnezeu, iară ce ȳaste al ȳmpratului să dăm ȳmpratului. Aa i Dumnezeescul Pavelu poruncste, ca să dăm u noi ceti mai mici, celor ȳncununați dela Dumnezeu cu stpnie, datornic slujbă i cinste ce li se cuvine, ca unor capete politicești ce au mai mare lucrare ȳn norodul ce-l stpnesc ei: că zice, să dați căruia dajde, dajde, căruia cinste, cinste. Pildă luminat la aasta avemu pre Ioav, Voevodulu ȳmpratului Davidu, că trimiȃndu-se acela asupra Amonitnilor, au făcutu stpnu-său cuvioasă slujbă ȳntru cinstea lui.

Că, apropiindu-se să ȳa cetatea lor Raovath, au trimis la Davidu zicndu-ȳ, să vie să ȳa el cetatea, ca să se numească ȳntr'ȳnsa numele lui, iară nu al său, artnd că datornic ȳaste să facă sluga slujbă stpnului său i orice face ȳntru cinstea lui să facă, iară nu ȳntru a sa. Aast datorie rnduit a fi i a să da stpnilor dela cei mai mici ai lor, tiindu-o cu smeritul rugătoriu al mriei tale i porunca stpnului Hs. cu tot sufletulu cuprinzndu-o, nu putu lăsa a mă arăta de totu netrebnicu i a nu aduce măcar ct de puȃn i mică slujbă Mriei tale, ca stpnului nostru i de Dumnezeu ȳncununatulu Domn, dintru ale Mriei tale, din typografiia, adică a Mriei tale, ȳnc i pe vremea mijlocire ca aasta aducându-mi, nefiind altele de Măriia ta poruncite trebi, ci bună sfatul i cu voinȃa i cu blagosloveniia sfinȃiei sale Prea sfinȃitulu Arhipstoriuului nostru i Mitropolitulu Kyr Theodosie, m'am ȳndemnat de am typărit aast de suflete folositoare Psaltire a Proroculu i ȳmpratulu David, pre limba cea obicnuit a să ceti prin besericile rumneti slovenească, cu mai mare osârdie diorthosindu-o i ȳndireptndu-o. Aa bine creznd dintru adncul sufletulu, că Măriia ta ca un milostivu i plecatu ce eti din fire spre cele sufletești i besereceti, la mărirea darurilor i la mulȃimea leacurilor sufletești ce cuprinde Psaltirea i la trebuȃta ei te vei uita. Iară nu la puȃna i mica mea slujbă i osteneală. i, ȳntre cele multe i mari ale Mriei tale daruri sufletești i podoabe ce ai dăruitu sfințelor dumnezesti besereci, o vei priimi. Că i aast tot a Mriei tale ȳaste, căci dintru ale Mriei tale, carele toate sntu, să aduce spre lauda lui Dumnezeu i spre folosulu sufletesc i ȳntru nemuritoare pomenirea numelu Mriei tale. Iar ce ȳaste Psaltirea carea ȳntru pleccune ca un mult datornic i smeritu rugătoriu, aduc Mriei Tale daru din Typografiia Mriei tale, singură vrednicia ei o laudă, o ȳnlt i o vestete, că ȳaste cea pre deplină lucrare a Duhulu lui Dumnezeu suflată ȳn alesul său organ prorocul David; de vrme ce totu felulu de doftorie sufletească ȳn psalm să ȳncue, ca ȳntru o vistierie prea bogată, pentru carele mare cinste i laudă ȳn beserica lui, are Psaltirea.

De unde i Patriarhulu, stpnulu besericii legii noao, marele Vasilie, zice ȳn lauda ei: mai bine soarele să stea dinu curgerea sa, de ct Psaltirea

dină besérecă să lipsească. Și ȋarași ȋntr'altă locă zice; cȃntările psaltirii sufletulă și cugetul luminează, turburarea, trȃndăvirea și grija gonesc și să mȃngȃe cu dȃnsele lȃcuiorii ȋn pustie. Cu ună cuvȃntă zicȃnd: Psaltirea ȋaste oglindă a dreapteȃi credinȃe ȋntru Dumnezeu, carea pentru pȃcate cȃrtă, la calea dreptăȃii aduce, spre laudele lui Dumnezeu deșteaptă. Credinȃă și nȃ-dejde și dragostea a avea ȋntru Dumnezeu, ȋnvață. Frȃȃia a ȋubi ȋndemnează. Și ce nu zice de ȋngrozirile judecȃtorului, de amȃrȃcunea morȃii, de peirea pȃcȃtoșilor și de neȋncetarea muncii. Binele veȃnică și pȃlata dreptiloră, pre deplină arată. Dar adȃncurile Dumnezeirii ȋn Troiță și tainile ȋntrupării cuvȃntul lui Dumnezău cine le poate grȃi, carele Psaltirea urmează. ȋncă și de patimile Mȃntuitorului de punerea ȋn groapă de ȋnviare și de ȋnălțarea la ceru spune și cu a doao venire la judecată ȋngrozește.

Pentru care taine să ȋngrozesc dracii și de puterea cuvintelor Psaltirii fugă boalele.

Așa să depȃrta Duhulă celă vicleană del(a) Saulă și-și venea ȋn fire cȃndă zicea David ȋnaintea lui Iovind ȋn strunele aceștii lȃute poleite cu Duhul sfȃntă. Așa și acumă, tot cele ce să depȃrtează de valurile lumii și citește Psalmii cu ȋnțelēgere și cu umilinȃă și sȃnȃtate trupului și ertare de pȃcate dobȃndește, precum zice ȋarăș Marele Vasilie, cȃ Psaltirea ȋaste vindecare boalelor și mȃngȃiare scȃrbișilor.

La aceste, dară, bunȃtȃți și folosinȃe sufletești și trebuinȃe de toate zilele și ȋn besérecă și ȋn toate locurile și vremile ce cuprinde Psaltirea, uitȃndu-te mai mult, prea ȋnălțate Doamne, cu plecȃcune mă rog să o priimești la prea ȋnțeleptă și dumnezăesc sufletulă Mȃriei tale, precum și David ȋmpȃratulă au priimit acea slujbă a lui Ioav. Și precumă și stȃpȃnului Hs. n'au lepȃdată acel puțină daru credinȃosă ală văduvei, așa și Mȃria ta priimește a mea puțină osteneală, ȋncă și ȋnălțarea mȃinilor méle la Dumnezău și inima, carea cu credinȃă poftéște, ca să te ȋntȃrească pre Mȃria ta, prea puternicul Dumnezău, ca pre David asupra lui Goliathă și ca pre marele ȋmpȃrată Constantină și a sfinteȃ Beséreci. Și să te ȋncununeze cu darulă sȃnȃtȃții și ală pȃcii, ca să-și poată lua sfȃnta, creștineasca adunare ȋnmulțirea sa, ȋntȃrirea și sporiulă spre lauda lui Dumnezău, ȋntru norocită și ȋndelungată viața Mȃriei tale. Iară ȋn veaculă viitoră să te ȋnvrednicăscă, ca să te ȋndulcești de dulci viersurile și de psalmii ȋngerești, cȃntȃndă ȋmpreună cu toți dreptii ȋmpȃrați și sfinți, neȋncetat laudele lui Dumnezău celui slȃvit ȋn Troiță, amină

Ală Mȃriei tale fierbinte rugȃtoră, Damaschină, Episcopulă de Buzău.

București: Biblioteca Academiei Romȃne (138 A).

40. *Evangelie* tipȃrită de Antim Ivireanul, Rȃmnic 1705.

Un exemplar defectuos a descris Ghenadie (Enȃceanu), *Evangeliiile, studii istorico-literare*, București 1895, p. 71—78.

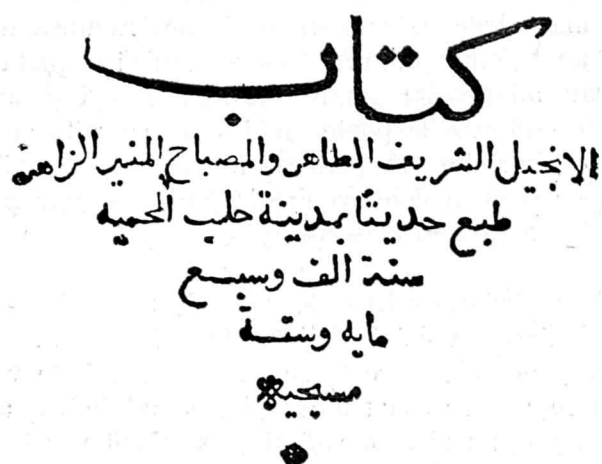
Tiparul și ornamentele identice cu cele din *Octoihul*, Rȃmnic 1706 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 151).

La f. 406, ultima, dupȃ cuvintele de uitare pentru greșelile de tipar, ȋncheie astfel:

Typăritu-s'au în anulă dela spăsenia lumei 1705.

Prinŭ ostenela iubitorului de Dumnezeu Kyrŭ Anthimŭ Ivireanul Episcopul Râmnicului.

41. *Evanghelie*, Alep 1706. — Limba arabă.

Cartea evangheliei cinstită, curată și strălucită făclie care luminează. S'a tipărit acum în orașul Alep cel bine păzit. În anul o mie șapte sute și șase, an creștin.

Formatul 35×22 cm.

Are 244 foi nenumerotate. Paginile încadrate în chenare de linii; cerneală neagră și roșie. Cartea s'a tipărit în tipografia lui Const. Brâncoveanu, transportată la Alep.

Colațiunea paginilor: p. 1—2 albe; p. 3 titlul; p. 4—8 prefața patriarhului Atanasie Dabbas; p. 9—212 textul evangheliilor în ordinea: Matei, Marcu, Luca și Ioan; p. 213—242 arătarea cuprinsului, începând cu evanghelia din Duminica Paștilor și terminând cu cea din Sâmbăta mare. În tabla de materii se arată ce evanghelie se citește în fiecare Duminică de peste an, cât și zilele de sărbătoare ale sfinților mari.

La pag. 243 :

Tipărită acuma în strălucita cetate Alep, cea bine păzită, în anul dela Nașterea lui Hristos 1706.

Pag. 244 albă; exemplarul Academiei Române are pe această pagină următoarele însemnări manuscrise, tot în limba araba :

Sfințitul Anania, fiul lui Kais Gheorghe Haunun, anul 1796.

A intrat în proprietatea bisericii Maicii Domnului din Alep, a Greco-catolicilor, din banii ei, pentru sufletul ei; este 1 Mai anul 1853.

Rezumatul prefeței (p. 4—8):

Începe cu formula obișnuită : În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, într'unul singur Dumnezeu. Se aduc apoi mulțumiri lui Dumnezeu, pentru creație și pentru înzestrarea omului cu inteligență. Se vorbește despre patriarhul Atanasie, laudându-se râvna lui.

După această introducere, începe prefața scrisă de Atanasie însuși, care arată în 3 pagini folosul și înălțimea Evangheliei.

Spre sfârșit spune :

Am început atunci tipărirea ei, după ce am tradus-o din grecește și am corectat frază cu frază... Aceasta era în anul creștin 1706.

Atanasie, cu grația lui Dumnezeu fost¹ patriarh al Antiohiei și al Orientului întreg.

Anal. Acad. Rom. Partea administrativă și debaterile, s. II, t. 32 (1909—1910) p. 19.

Dan Simonescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în secolul al XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, 3 (1939), p. 15—16 (și extras).

București: Biblioteca Academiei Române (154 A).

42. *Evanghelie*, Alep 1708. — Limba arabă.

كتاب

الإنجيل الشريف الطاهر والمصباح المنير الزاهر المنسوب إلى

الأربع رسل الأنجيليين اللاهيين وهم متى

ومرقس والبشرى ولوقا ويوحنا

الندبيران قد طبع الان

بمصر

بصرف السيد الأجد يواني مازابه

البحمان طلباً للاجر

والنواب

وذلك في سنة الف وسبعمائة

وثمانية مائة في

شهر كانون

الثاني

Cartea evangheliei, nobilă, curată și făclie strălucitoare și înflorită, după patru discipoli evangheliști spirituali, (cari) sunt Matei și Marcu povăduitori, Luca și Ioan cei scumpi. S'a tipărit acum din nou cu cheltuiala domnului respectat Ioan Mazeppa hatmanul, pentru a căpăta răsplată și iertare și aceasta (s'a tipărit) în anul 1708 era creștină, în luna lui Ianuarie.

¹ În urma certii pe care a avut-o cu patriarhul Antiohiei Ciril al V-lea Zaim, Atanasie a rămas dela 1698—1720 numai ca mitropolit al Alepului; dela 1720—1724 a fost iarăși patriarh al Antiohiei.

Formatul 34×22 cm; are 246 pagini nenumerotate, încadrate în linii; cerneală neagră și roșie. Tipărită în tipografia lui Const. Brâncoveanu, transportată la Alep.

Colațiunea paginelor: p. 1 titlul; p. 2 stema Ucrainei; p. 3 versuri grecești închinare lui Mazeppa; p. 4 poezie araba în formă de întrebare și răspuns; p. 5—8 prefața lui Atanasie, patriarhul Antiohiei; p. 9—212 textul evangheliilor; p. 213—242 tabla de materii. La pg. 243 însemnarea aceasta tipărită.

S'a tipărit din nou în Alep bine păzit [de Dumnezeu] în 1708, an creștin.

Paginele 244—246 sunt albe.

Versurile arabe (p. 4):

O! domnule distins și înălțat, Ioan Mazeppa, țiitorul rangurilor !

Ai posedat lauda neamului arab, căruia i s'a curățit credința. Și, fiindcă strălucita ta persoană e o forță care s'a cunoscut în credință curată și sfântă, ai dat lor [Arabilor], ca dar, scrierea lui Dumnezeu într'o evanghelie, cu suflet plin de înțelepciune.

O întrebare:

Cine oare [este] acela care poate să ne fie [de ajutor] și să ne dea această carte nobilă, dătătoare de lumină? Vreau să zic acele cuprinzătoare rarități din vorbele propovăduite ale Domnului nostru Iisus Christos? Deși s'a constatat origina noastră, că suntem Arabi, totuși ca religie, suntem supuși scaunului din Antiohia, cel plin de cinste.

Răspuns:

Acela este Ioan Mazeppa hatmanul, prin care s'au cunoscut generozitățile, bunurile și grațiile și care s'au făcut mare [cunoscut] prin conducerea lui în Rusia mică, și care a înflorit credința ei, a cuprins gloria ei, este noblețea ei și i-a înălțat faima la maximum.

Ne-a dat această carte sublimă din cheltuiala lui, pentru gloria Domnului cu dorință care a crescut în el și fiindcă ne-a dat-o din generozitate, să-i dea Domnul toată viața numai bine.

Rugători pentru Domnia-voastră ceata clericilor și a mirenilor drepti credincioși locuitori din țările arabe.

Prefața (p. 5—8), semnată de Atanasie, cuprinde un lung șir de laude și mulțumiri aduse hatmanului Mazeppa.

Cyrille Charon, *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma, 1909, p. 98. — *Anal. Acad. Rom.*, *Partea administrativă și debaterile*, s. II, t. 39 (1916—1919) p. 72. — Dan Simonescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în secolul al XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 17—18 (și Extras).

București: Biblioteca Academiei Române (155 A).

43. *Evhologhion* [Ediția I, Târgoviște, 1708—1712].

Exemplar defectuos; foaia de titlu lipsă. Se deosebete de *Molitvenicul*, tip. la Târgoviște în 1712, descris în *Bibliografia românească veche*, I, nr. 164¹, p. 551; este ediție anterioară acestuia.

Diferă și de celelalte Molitvenice cunoscute și tipărite între ani 1681—1706.

Emil Virtosu și Ion Virtosu, *Așezămintele brâncovenești. O sută de ani dela înființare 1838—1938*, București 1938, p. 258, nr. 3.

București: Biserica Domnița Bălașa.

44. *Octoih*, București, 1709.

ОКТОИИХЪ. | ИКСМЪ Атрачісташ' кѣпъ тхлмъчѣтъ пре | лѣмба Рѣмжнѣскъ,
спре ꙗцелѣверѣ де | ѡбще, шѣ Тѣпърѣтъ. | Фѣиндѣ ꙗченѣтъ ꙗ сѣ Тѣпърѣ ꙗ зѣлеле
Рѣпо-|сѣтсѣви Іѡ Нѣколѣе Нѣлѣхѣндрѣс Боекол. | Иѣрѣ сѣврѣшѣтсѣл ꙗс лѣтъ ла пѣнерѣ
прѣ ꙗнзлѣцѣтѣй дѣнѣй, ꙗ фѣюлѣ мѣрѣей салѣ | ꙗ прѣ лѣминѣтсѣлѣй нѣстрѣ дѣнѣ,
шѣ | ѡблѣдѣнѣторѣ ꙗ тѣатѣ Цѣра Рѣмжнѣскъ. | Іѡ, Кѣвѣстантѣ Нѣколѣе Боекол.
Кѣ блѣгѣнѣа, шѣ кѣ кѣлѣтсѣла прѣ | сѣнѣцѣтсѣлѣ Мѣнѣрополѣт ꙗлѣ Ѣгровлѣхѣей. | Кѣнѣ
Дѣнѣилѣ. | ꙗ сѣнѣта Мѣнѣрополѣ ꙗ Бѣскрѣци. | ла ꙗнзлѣ дѣла Хѣ ꙗлѣсѣ. | Иѣрѣ дѣла
фѣчѣрѣ лѣмѣн. ꙗ зѣлѣ. | Де Кѣчѣрѣнѣкѣл ꙗтрѣ Прѣѣвѣци, Пѣпа Стѣка Іѣковѣчѣ Тѣ-
погрѣфѣлѣ.

In-4°, 2 foi nenumerotate la început, cu titlul, pinax și icoana Sf. Ioan Damaschinul (fig. nr. 14) + 464 pagini. Tipărit în negru și roșu, cu 16 rânduri pe pagină. Titlul încadrat într'un chenar, care, cu excepția celor 3 icoane de sus, este identic cu chenarul care încadrează titlul Liturghiei dela Buzău 1702 (Cf. *Bibl. rom. veche* I, p. 436).

Pe foile 86, 96, 396 și 449 se găsesc vignete (fig. nr. 15 și 16), dintre care unele identice cu cele din Psaltirea arabă dela 1706 (v. una reprodusă în *Bibl. rom. veche*, I, p. 477).

Pe verso titlului se află stema lui Nicolae Mavrocordat (cf. facs. nr. 284 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 2), precum și stihuri la stemă, reproduse în *Bibl. rom. veche*, II, p. 36, nr. 199).

Pe foaia următoare:

Pinax adecă însemnare de céle ce să află într'aastă carte, Octoihulū desăvârșitū, ce cuprinde a fiește căruia glas, Vecerniia, Canonulū Troiċnicū, alū Polunoștniċiġi și Canonulū Văscrăsnii, a Utrenii, cu toată urmarē

list: 1.

Slujbele Vecerniilorū și ale Utreniilorū, în toate zilele peste toată săpămāna, cu Apostolile lorū și cu Evangheliile.

list: 266.

Céle 4 Tropare, Troiċnice ce să cântă Duminecă la Polunoștniċiġa, după Canonulū Troiċnicū.

list: 426.

Troparele, Troiċnece pe 8 glasuri, carele să zicū, cândū să cântă la Utrene aliluiā. Așijderē și svētilnele a fiește căruē glas.

list: 426.

Troparele Văscrėnelorū ce să cântă Duminicile după Blajeni neporocin.

list: 435.

Céle 11 svētilne ale Văscrėsnii.

list: 437.

Céle 11 Evangheliġi ale Văscrėsnii.

list: 450.

Pe verso, icoana Sfântului Ioan Damaschinul cu următoarele 2 versuri dedesupt:

Organulū blagosloviei Damaschinū încordéză,
Și noao sfānta Troiġă bine nġ-adeveréză.

Pe pag. 464 jos, cu roșu:

Sfârșitulū Octoihulū.

Urmează ca adaos sub o vignetă identică cu partea de sus a chenarului Liturghiei din 1702 — exceptând icoanele — (cf. *Bibl. rom. veche*, I, 436) următoarele:

Inceputul ċu Dumnezeu sfāntul alū slujbelorū de obște, ce să cântă la unulū și la mulți sfinți după rānduġalā.

La sfârșit, pe pag. 167, se află următorul cuprins:

Scara slujbelor de obște, a tuturor sfinților după orânduiala lor

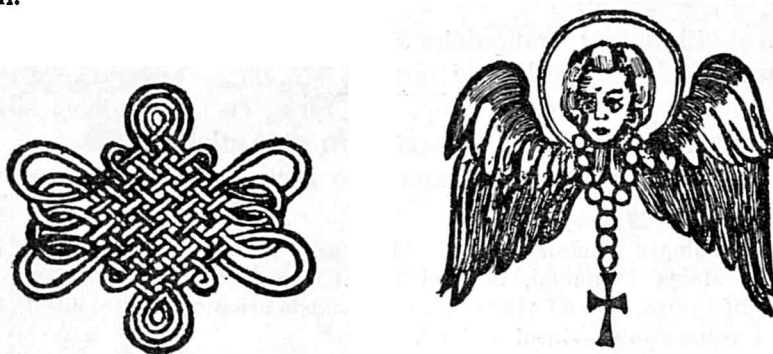
Орѣдѣнье Бгословїей Дамаскѣньскѣмъ
Шїмолѣмъ Свѣтла Трїицѣ бїне на дѣверѣхъ.

14. *Octoih*, București 1709. — Icoana Sf. Ioan Damaschinul.

Slujba <la u>nŭ Apostolŭ.	list: 1.
Slujba la doi și la mulți Apostoli.	list: 10.
Slujba la unŭ prorocŭ.	list: 20.
Slujba <l>a unŭ mucenicŭ.	list: 31.

Slujba la mulți mucenici.	list: 41.
Slujba la unŭ arhieru.	list: 51.
(Slu)jba la doi și la mulți arhieru.	list: 61.
Slujba la unŭ sfințitŭ mucenicŭ.	list: 69.
Slujba la mulți sfințiți mucenici.	list: 77.
Slujba la unŭ cuviosŭ.	list: 87.
Slujba la doi și la mulți cuvioși.	list: 97.
Slujba la unŭ cuviosŭ mucenicŭ.	list: 107.
Slujba la mulți cuvioși mucenici.	list: 117.
Slujba la muțare muceniță.	list: 126.
Slujba la multe mueri mucenițe.	list: 136.
Slujba la cuvioasă muțare.	list: 145.
Slujba la multe cuvioase mueri.	list: 156.

Al Sfințiilor voastre, micŭ și plecatŭ. [San]dul Logofățul Iacovič tipograful.

15—16. *Octoih*, București 1709. — Ornamente la sfârșit de pagină.

Pe pagina următoare:

Invățătură pentru rânduiala slujbelorŭ de obște.

Slavă, cinste și închinăcune celui în Troiță, unuia Dumnezeu, care ne-au ajutatŭ după începutŭ de amŭ ajunsŭ și sfârșitulŭ. Typăritu-s'au la anul dela zidire lumii 7239 în Mitropolia Bucureștilorŭ.

De cucérnicul întru preoți Po<pa> Stoica Iacovicŭ Typografulŭ.

Bibliografiat de dl. N. Cartoian, după un exemplar din Oradea-Mare: Biblioteca Episcopiei ortodoxe.

Biblioteca bisericii din Nănești (Maramureș), cf. G. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 16 (prima listă).

45. *Psaltire*, 1709.

N. Iorga. *Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene*, II, p. 40 o semnaleză ca existând la biserica unită din Apoldul-de-jos.

46. *Psaltire*, Târgoviște 1710.

ΨΑΛΤΗΡ'Ъ | Прѣксашъ шнѣ ꙗко рѣтсашъ | ДѢИДЪ. | ꙗкъмь ꙗтрлчѣста кѣпъ
тѣ пзрѣтъ Рѣмкнѣцѣ. | ꙗкъ зѣлелѣ прѣкъ лѣминѣтсашъ | Дѣмнѣ Іванѣ Квнстандинѣ |

Басараб Боевѡдь, | Фѣинд митрополѣт Църкѣи, | Кврѣ ѿндѣмъ ѿкрѣнсаъ . | ѿ сѣнѣта
Митрополѣи | ѿ Търговѣнци. | Ла ѿнса де ла видѣрѣ лѣмѣи, | зснѣ.

Biblioteca Academiei Române nu are cartea în original, ci numai o copie fotografică după exemplarul Bibliotecii V. I. Lenin din Moscova. În-4°; sunt numerotate numai caetele, fiecare caet având 8 foi. Din ultimul caet, al 29-lea, lipsește o foaie.

Pe verso titlului gravura lui David, șezând pe tron, cu lira în mână.

Cuprinsul : Psalmii, p. 1—415. „Cântarea lui Moysi” p. 416—458. „Polieleu ce să cântă la toate praznicele cele împărătești și la sfinții cei mari. *Inadinsü am pus acești 2 psalmi sloveneste, pentru darea îndămăna cântării*” (urmează, în slavonește, psalmii 134 și 135, acesta din urmă, în copia noastră fotografică, neterminat), p. 459—462.

La pag. 458 jos, aceste rânduri :

Грпăрѣтѣ-с'ау ачăстă Psaltire, cu osteneala și diorthoseala lui Gheorghie Radovici.

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică, cota 161 B).

47. Penticostar, Alep 1711. — Limba arabă.

Al Baraklitikon sau mângâietorul care cuprinde cele opt glasuri și canonul paraclisului, ecsapostiliile și utrenia.

S'a tipărit acum în orașul Alep, din Siria, cu osteneala și silința părintelui respectat kir Atanasie, fost patriarh al Antiohiei.

La anul o mie șapte sute și unu spre zece, eră creștină.

Formatul 32,7 × 22 cm.

Are 6 foi liminare nenumerotate și 783 pagini. Titlul încadrat într'un chenar de flori, cu sfinți: Maica Domnului, Domnul Iisus Christos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ioan Damaschinul, Sf. Cosma, Sf. Iosif și alții doi cu legendele următoare: ΠΙ și ΠΗΘΓ. (fig. nr. 17). Frontispicii și vignete în cuprinsul textului.

Colățiunea paginelor nenumerotate: p. 1 titlul; p. 2 — 4 prefața semnată de patriarhul Atanasie; p. 5—6 albe. Exemplarul Academiei Române are pe pagina 6 următoarea notiță manuscrisă, în limba arabă:

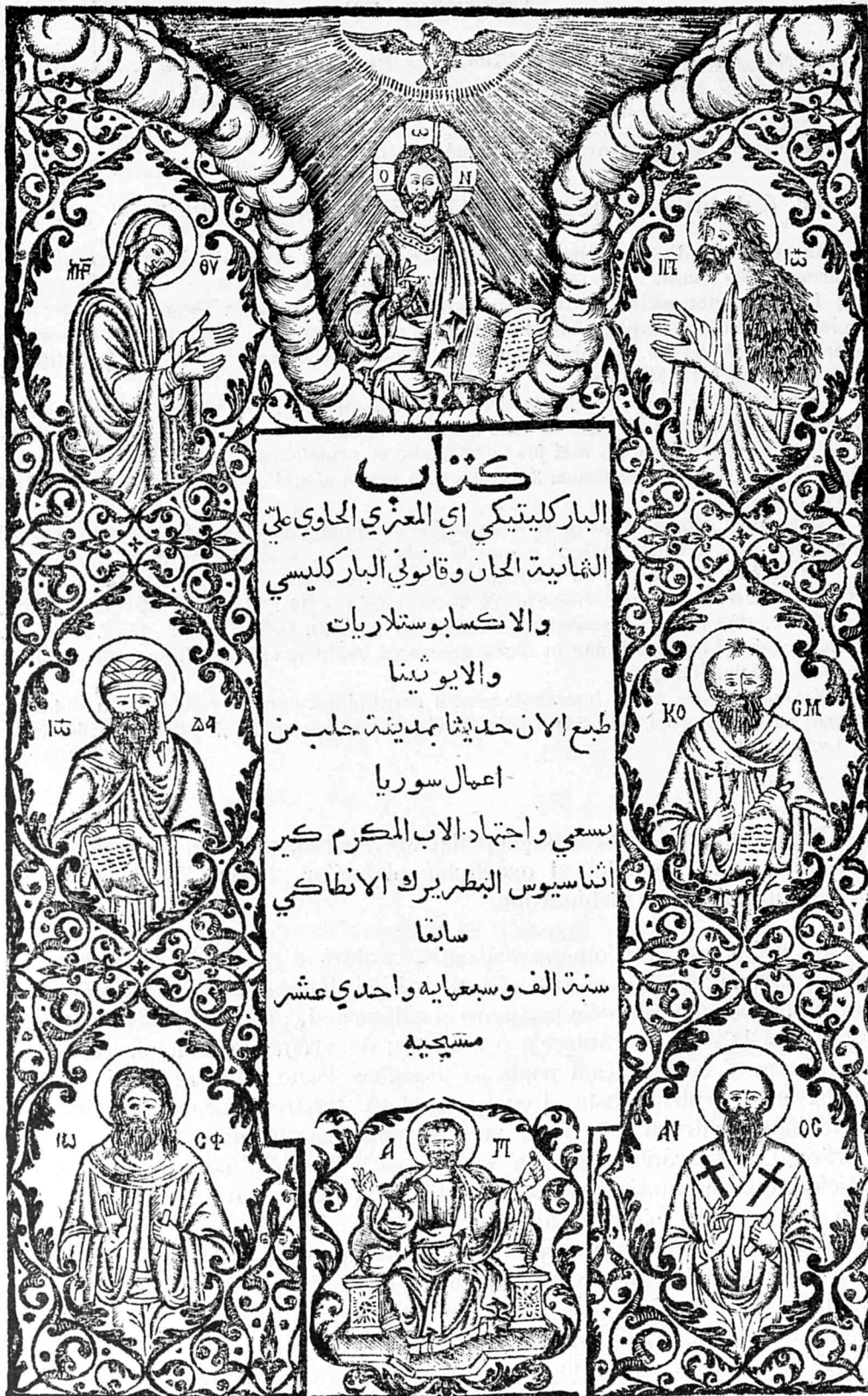
Această carte este proprietatea sfintei catedrale a Grecilor catolici, din orașul Alep, în timpul președenției domnului kir Dimitrie, în 11 Mai 1851.

Pag. 7—12 arătarea cuprinsului. Pe pag. numerotate 1—783 urmează textul Penticostarului pe 2 coloane, încadrate în chenare de linii; cerneală neagră și roșie. Titlurile unor rugăciuni și în limba grecească: p. 324: 'Ως γενναῖον ἐν μαρτυραῖν; p. 337: 'Ο εἰς ὀφείτου κληθεῖς, etc.

Rezumatul prefeței (p. 2—4 liminare): Începe cu mulțumiri către Dumnezeu. Urmează un scurt cuvânt despre patriarhul Atanasie Dabbas și pe urmă cuvântul lui Atanasie însuși. Acesta înfățișează situația de plâns a bisericii arabe din cauza lipsei cărților bisericești bine traduse. Spune că a cercetat vechea traducere arabă «slovă cu slova» și a corectat-o după textele mai noi grecești. Binecuvintează pe cei cari vor pastra această nouă traducere și blestemă pe cei cari o vor schimba, sau o vor explica greșit, în vederea unor anumite scopuri. Incheie cu aceste cuvinte:

Mâna dragostei divine m'a mișcat și cu rugămintea noastră ne-a tipărit cartea kir patriarhul Chiril, fratele nostru în desăvârșirea sfintelor taine.

Catalogul anticarului Samonati din Roma (1911, p. 20, nr. 351) îl menționează pentru prima dată astfel: «Paracletice in lingua arabica. Aleppo, 1711, in fol. leg. Libro assai raro stampato coi tipi del monastero di Ergoriste (= Târgoviște) in Valachia da Atanasio Dabbas patriarca di Antiochia. Manca anche nella ricca collezione del British Museum».

17. Pentecostar arab, Alep 1711. — Pagina cu titlul (colțul din stânga, sus, rupt în original, a fost întregit de desenator).

Cyrille Charon (Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, p. 113.—Dan Simonescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în sec. XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 19—20.

București: Biblioteca Academiei Române, cota 161 A.

48. *Catavasier* [Târgoviște] 1713. — Slavonește, românește și grecește.

Lipsind titlul din exemplarul Academiei Române, locul și data tipăririi le-am dedus din următoarele cauze:

1. literele sunt acelea ale cărților tipărite în această epocă la Târgoviște (v. de pildă, Octoiul din 1712). 2. «typograful Gheorghie», care semnează prefața, este cunoscutul tipograf dela Târgoviște, Gheorghe Radovici. 3. pe verso ultimei foi liminare este tipărit: «Anii Domnului 1713 Martie».

Formatul 14×10, cm., cerneală neagră, 17 rânduri (uneori și 18) pe pagină. Paginile nenumerate, împărțite în caete de câte 8 foi. Exemplarul Academiei are numai 2 foi liminare, cu prefața reprodusă mai jos și 17 caete, cu următoarele lipsuri: din c. 1, ultimele 4 foi, din c. 5, primele și ultimele 3 foi, din c. 6 prima și ultima foaie, din c. 15, f. 4—5 și din c. 17, f. 4—5.

Gravuri și ornamentații tipografice puține și simple; caracteristice pentru coloritul lor popular, sunt icoanele Invierii Domnului, dela f. 7^v. c. 3. și dela 8^v. c. 14.

Cuprinsul: catavasiile, cu indicații tipiconale în limba română și textul în limba slavă (f. 1^r. c. 1—f. 1^v. c. 8); sinaxarul (f. 2^r. c. 8—f. 5^v. c. 12); rânduiala utreniei (f. 5^v. c. 12—f. 6^v. c. 13), tot în slavonește și românește (tipicul). Dela f. 7^r. c. 13—f. 8^v. c. 16, urmează aceleași catavasii, dar în limba grecească, cu litere cirilice. Ultimele foi cuprind «rândurile sfintei liturghii».

Exemplarul are notițe însemnate pentru răspândirea cărților românești în sud-estul Europei: pe la 1839 l-au avut Sârbi (din Novi-Sad); a aparținut și Muzeului bisericesc din Lwów.

Prefața :

Prea sfințitului și prea înțeleptului Mitropolită, a sfintei Mitropolii Ungrovlahiei, prea cinstitului și exarhului plăurilor, Kirio, Kyrio Anthimă, cea de rob cucernică închinăcune.

De vréme ce firea omenească cătră cântări și cătră viersuri are a sa priință, precum să vede și la copiii cei mici și plângători și cu cântecile sânt adormiți. Ci și muerile cele țesătoare și călătorii și corăbiiarii, osteneala care le vine din lucruri, cu cântecul o mângâie; de vréme ce sufletul, toate cele cu supărare și cu osteneală poate să le sufere lesne, când ar auzi cântări și cântece — pentru ačasta și eu am vrut să typăresc ačastă cărticică a catavasiilor, pentruca cei ce vor vrea să cânte, să nu cânte cântece curvești și drăcești, ci să cânte, catavasi și irmoasele acéstea, ce cuprinde ačastă cărticică. Carele sființii beserecii noastre dela Duhul sfânt fiind îndemnați, le-au alcătuit spre folosul și al celor ce cântă, și al celor ce ascultă; care cărticică, ca aceia ce este beserecască, întru carea catavasi iaste începerea și viersului a toate canoanele sărbătorilor celor stăpânești și ale Maicii lui Dumnezeu ale beserecii noastre cu cuviință și cu dreptate să cade să închine ačasta la capul beserecii noastre.

Pentru ačasta și eu de ačastă dreaptă urmare fiindu-mă, o închină prea sfințitului și prea înțeleptului Mitropolit a toată Ungrovlahia, Kyr

Anthimū, stăpânului meu și făcătorului de multă bine, carea mă rog să o primești cu blândete și cu față lină.

Alū prea sfinții tale micū și plecatū rob, Gheorghie typografulū.

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 163 A).

49. *Evhologhion*, Târgoviște 1713.

A fost expus cu prilejul Expoziției dela Sibiu din 1905 (cf. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, II, București 1906, p. 8).

Semnalat și de A. Sacerdoțeanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vâlcea*, în *Bulet. Com. Monum. Istorice*, XXVIII (1935), p. 10, ca existent la biserica din comuna Păpușa (Vâlcea).

50. *Catavasier*, Târgoviște 1714.

КѢТѢВІАГІАРЮ | КѢ ѿТЕ ТРЕВНІЧОБАСЕ КЖНТЪРН ЧЕ СЪ | КЖНТЪ ПРЕСТЕ ТОТЬ
 ѿНШЬ. | ЯКЪМЪ ЖТЖѢ ТЖАМЪЧІИ ПРЕ ЛНМЕА | РЪМЖНЪСКЪ. ШІ ТЪПЪРІТЬ. | Ла
 .ЛТЖЮЛЬ ѿНЬ, ѿЛ .ѿНЪЛАЦІТЕЙ ДЪ | ДѢНЕСІС ДОМНІЙ, ѿ ПРЪ ЛМІННАТЪСАШ ѿБЛАДЪШ-
 ТЪРЮ ѿ ТОДЪЦ ЦѢРА | РЪМЖНЪСКЪ, | ІѡАННЪ ЦІФАНЪ КАНТАКЪСНИДЪ БОЕКОЪ. | КѢ
 БОКЕНІА ПРЪ СФІЦІТЪСАШ МІТРОПОЛІТЬ ѿЛЬ ОУГРОКЛАХІЙ. | КЪРЪ ЯНДІМЪ, ІВНРЪ-
 НШЬ. | ПРНЪ ОУСЪРДІА ШІ НЕКОІНЦА СМЕРІТЪСАШ АТРС ІЕРМОНАЪ ФІЛОДІЙ. |
 Ж СФІТА МІТРОПОЛІЕ ѿ ТЖРЪГОВІЦЕ. | ЛА ѿНША ДЕЛА ХЪ. ЖАЦІ ЯВГЕСТ | ДЪ ГІѡРГІЕ
 РАДОВІЧЬ.

In-8°, 2 foi cu titlul și prefața + 138 nenumerate.

Tipărit cu negru și roșu, cu 19 rânduri pe pagină, încadrate în chenar tipografic. (un ornament final v. fig. nr. 18). Pe verso titlului se află următoarea :

Insemnare de câte să află într'acestū Catavasiiarū.

Catavasiile toate de preste tot anul, cu hvalitele, cu troparele și cu condacele, slavele și troparele și condacele la sărbătorile cele mari.

Rânduiala cântărilor câte trebuescū la utrene.

Cântările câte să cântă la câte trele Lyturghiile și cu alte răspunsuri.

Polyeleulū, cu Psalmii izbrani și cu pripélele la toate praznicile, cântările cele veselitoare, Irmoasele care să cântă la anaforă și la masă.

Podobiile toate ale tuturor glasurilor.

Paraclisulū Précistiī și préveliculū.

Pashaliia, de acumū până în 29 de ani.

Prefața:

Cătră pravoslavniculū norod alū Țărâi Rumânești.

O, Pravoslavnice norod, limbă rumânescă, păzită de Dumnezeu, țară creștină, în Donnul să vă bucurați, prin sfânta cântare cu credință, cu nădăjde, cu dragoste mare: că iată, s'au tălmăcit, spre al vostru folos, caré cu nevoie, dinū grece s'au scosū. Cântați, slăviți, lăudați pre Dumnezeu cel mare, cu dragoste, cu frică, că este împărat tare, și pre sfânta

18. *Catavasier*, Târgoviște 1714. — Ornament la sfârșit de pagină.

stăpână, să o lăudați cu toți sfinții împreună, slavă mare să-i dați a sfințelor praznice, taină să cinstiți, cântând cu înțelegere, și să o proslăviți și cu toți dinpreună rugăcune făcând, din tot sufletul nostru să grăim, zicând: pré putérnice împărate Dumnezeu cel mare, a tot țitoriiule, Doamne celú pré tare, dă pace și sănătate, bună norocire, ani mulți și zile bune, și cu fericire Domnului Ștefan Voevod, ca să stăpânească țara Ugrovlahiei și să odihnescă întru pré înălțatul scaun, precum să cuvine, păzind țara, miluind cum iaste mai bine, cu multă veselie, cu multe bunéțe, cu viață îndelungată, într'adânci bătrânéțe, cu doamna, cu coconii, întru toată nălțimé, cu rudele, cu boiarii, cu toată mulțimé, biruind vrăjmașii săi cu putére de sus, cu paloș, cu buzdugan, prin stema ce ia-i pus, că a ta iaste măriré, slava și putéré, stăpâniré și cinsté și toată ținéré, cel ce ești mai nainte de véci fără început, acum pururé și în véci fără sfârșit, Aminú.

Al Dumnévoastră de bine voitor și plecat întru Ieromonahi Filothei ot Mitropolie.

La sfârșit :

Sfârșitú și luí Dumnezeu laudă. Lét 7223.

Bibliografiată de dl. N. Carlojan. V. Popp, *Disertație despre tipografiile românești*, Sibiu 1838, p. 62.

Oradea-Mare : Muzeul Episcopiei ortodoxe. — Sibiu : Biblioteca Mitropoliei.

51. *Ceaslov*, Târgoviște 1714. — Slavonește și românește.

ЧАСЛОВЪ | Че ѿре ꙗн сине служба де зѣ шѣ | де нѣапте, дѣпъ ржн-
дѣтѣла | сѣйтѣй Бесѣречи. ꙗкъм ꙗтрачѣта киѣ тѣпърне. ꙗ зѣле прѣ дѣминѣтѣлѣн
дѣмнѣ, ꙗн ꙗѣфанѣ, | Кантакѣзинѣ Воевѣд. | Кѣ Бѣгословѣнѣ прѣ сѣнѣцѣтѣлѣн
ꙗнтрополѣтъ, Кѣ ꙗнѣдѣм, ꙗнѣрѣнѣл. | ꙗ сѣнѣта ꙗнтрополѣ ꙗ Тѣрговѣнѣ, ла
ꙗнѣ ꙗзѣкѣ. | де Гѣѣргѣ Радѣвнѣ.

Format 13 × 9 cm., din coale de câte 8 foi, cu 17 rânduri pe foae. Exemplarul Academiei are lipsuri, ultimul caet are signatura 19; din c. 18 lipsesc f. 6–8, din c. 1 lipsec f. 1–2, iar din foile liminare s'a pastrat numai titlul.

Două xilogravuri : Iisus pe tron (verso titlului) și Maica Domnului cu Iisus în brațe (f. 8, v. c. 15). Textul slav, indicațiile tipiconale în românește; numai românește Paraclisul și Sinaxarul (dela f. 1r. c. 16).

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 169 A).

52. *Hrisovul lui Ștefan Cantacuzino, pentru scutirea preoților de dăjdi*, București 1714.—Foae volantă.

41 × 31 cm. text.

Plecând dela vorbele evangheliei, că împărații pământului nu trebuie sa ia dajdi dela fiii lor (preoții, diaconii și alți slujitori ai bisericii), Domnul Ștefan Cantacuzino scutește pe toți aceștia de toate dăjdiile, fiind obligați a da numai anual «poclonulă celu obiĉnuitu, prea sfințitului Mitropolitú și celor doi iubitori de Dumnezeu Episcopi, carele iaste pre lége și canonicéscă, pe anú 80 ughi de preotu».

Datat: «M(s)ță Aprilie 27 leat 7222». Pecete în ceară roșie, aplicata.

București: Arhivele Statului, M-rea Sf. Ion [Mare] din București, pachetul 19, doc. 2, pentru scutiri de bir și altele.

53. Catavasier (Râmnic 1715).

Exemplarul Academiei, de format 15×12 cm, n'are început, nici sfârșit. Incepe cu coala nr. 4, din care lipsesc foile 1—2, iar ultima coală are nr. 17, fiecare coală având câte 8 foi.

Paginele încadrate în chenar de compoziție tipografică, au câte 29 rânduri, scrise cu cerneală neagră și roșie.

În «preveliculă carele zică preoții la colivi...», urmează rugăciuni pentru Domnul și mitropolitul țării: «a toată Ungrovlahia» (f. 2 recto și verso din c. 17), ceea ce dovedește tipărirea cărții în Țara-Românească și anume la Râmnic, socotind felul literelor.

Pe f. 2v. din c. 17 începe «pashalia» cu anul 1715, când trebuie să s'a tipărit și cartea.

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 171 A).

54. Antologhion, Râmnic 1717.

Semnalat ca existent la biserica din Săpânța (Maramureș), de Dr. Gh. Bran, în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 17 (prima lista).

55. Slujbele tuturor sfinților, București 1720.

СЛУЖБЕЛЕ ДЕ СВЕЩЕ. | Ы ТЪТЪРЪРЪ СФІЦІАВЪРЪ | АКЪМЪ АТЪЖІО ТЪМЪЧІТЪ
 ПРЪ ЛІМБА РЪМЪНІСЪКЪ, СПРЪ АЦЕЛЪЦЕРЪКЪ ДЕ ВЪЩЕ : | ШІ ТЪПЪРІТЪ | А ЗІЛЕЛІ ПРЪ
 АНЪЛЦАТЪЙ ДОМЪНІЙ, А ПРЪ ЛЪМНІАТЪСЪВЪЙ ВЪБЪДЪНТЪОРЮ | А ТЪЛЪТЪ ЦЪРА РЪМЪНІСЪКЪ.
 | ІВАНЪ НІКОЛАЕ ПЪЛЕГЪАНОСЪ БОЕВОА . | КЪ ВЪРЪКІНІА ПРЪ СФІЦІАТЪСЪВЪЙ МІТРОПОЛІТЪ
 АЛЪ ШЪГРОВАЛЪХІЕЙ, | КЪ ДАНІІАЛЪ. | А СФІТА МЪЖІСЪТІРЕ, | А ТЪТЪРЪРЪ
 СФІЦІАВЪРЪ. | А БЪКЪСЪЦІ. | ПЪ АНЪСЪ ДЕЛА ХЪ, А ПЪКЪ.
 ДЕ СЪВА ІЕРОМОНАХЪСЪ ІГЪМЕНЪСЪ.

ІІ-4° mic, 3 foi liminare + 159 pagini; 26 rânduri pe pag., cerneală neagră și roșie. Pe verso titlului, stema țării, cu capul de bour în stânga și vulturul cu crucea în cioc, în dreapta. Patru «stihuri politice» sub stemă.

Urmează prefața către «Nicolae Alexandru Voevod», din care extragem următoarele:

. Dreptă aceia și eu smeritulă, uitându-mă la facerile de bine și la părlejul ce de apururea cunoscă dela mare însuflețirea înălțimeii tale și puindă în typar acum întâi slujbele de obște pre limba rumânească, amă socotitū că înălțimeii tale, ca unei începere bună și sfârșită alesū a toată binelui pravoslavnicei Țării Rumânești, să cuvine a-l închina.

Ca cum ești chip însuflețit a tuturor bunătăților și încoronată nu numai dela Dumnezeu cu podoaba domniei, ci și dinū firea măriei tale cea blagorodnică cu bunătatea înțelepciunei, încătū nu numai pre toți ai veacului cestui de acumu îi întreci cu știința și cu învățatura, ci și din cei vechi pre mulți i-ai lăsatū în urmă. Care ačasta iaste mare laudă și podoabă Țării noastre, de vrēme ce s'au învrednicitū unū Iroosū ca măriia ta.

Dreptū aceia amă socotitū ca să dea în typariū acēste Slujbe de obște ale tuturorū sfinților.

La pag. 157 jos:

Typăritu-s'au la anul de la zidirea lumii 7228, începându-se de răposatul Dionisie Ieromonahul typ.; s'au sfârșitū prin osărdiia și osteneala Savvei Ieromonahul, igumen Besericii tuturor sfinților, typ.

La pag. 158 : «Rugăcune către pravoslavnicii cititori», din care extragem :

. . . unele [greşeli de tipar] mici cum nu le-am putut vedea, altele le-am prins veste după ce s'au tipărit, ci neavând ce să fac, au trecut; că veţi şti, fraţilor, şi aceasta, că oamenii cei învăţaţi au căzut şi rămâind numai eu însumi, Dumnezeu ştie cu câtă nevoie am tipărit rămăşiţa ce-au rămas, cu oameni proşti şi neînvăţaţi, ca şi Domnul Dumnezeu să vă iarte tuturor greşalele voastre, Amin.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (cota 179 A).

56. Daniil, Mitropolitul Ungrovlahiei, *Pastorală despre postul mare* (Bucureşti 1720—1731). — Foaie volantă.

In-4° mic, 4 foi nenumerotate (ultima pagină alba). Drept titlu :

ДАНІИЛЪ КЪ МНІЯ ЛУИ | ДУМНЕЗЕУ ЫРХІЄПІСКОПЪ ШИ МИТРОПО-
ЛИТ | Ыггровклѣиѣи, шѣ Ыѣархъ Платюрилуръ.

Din epilog :

Iară de vă veţi arăta neascultători poruncii noastre şi leneşi asupra învăţăturii aceştia, nu numai că veţi rămânea în judecata lui Dumnezeu, ce pre carele îl vom afla că nu face după cum scriem, unul ca acela va lua şi pedeapsă besericească.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

57. *Evhologhion*, Bucureşti 1722.

ЕУХОЛОГИОН | ѣдекъ | МІТЕНІКЪ. | Ыкъмъ ѧ трѣмъ варъ тѣпкрѣтъ, дшпъ
рждѣсѣла чѣлѣи Грѣчѣскѣ. | Ы зѣлѣе, де Дѣнезѣс ѣнхлѣцѣтѣи Домѣниѣ ѧ прѣ Дѣмн-
нѣтѣлѣи ѣбѣлѣдѣнтѣорю | ѧ тоатѣ Цѣра Рѣмѣнѣскѣ, | Іѣаннѣ Нѣколѣе Ылѣѣандрѣс :
Бѣкѣла, | Мѣѣѣрокорѣѣтѣѣ | Кѣ блѣгоѣбѣнѣѣ ѣш кѣ тоатѣ кѣлѣтѣсѣла прѣ сѣнѣцѣ-
тѣлѣи Мѣнтрополѣѣ ѧ Оѣггровклѣиѣи | Кѣѣ Данѣилѣ.

Ы скѣсѣнѣлѣ Бѣскѣрѣцѣилуръ. | лѣ ѣнѣлѣ дѣла Хѣ, ѣѣѣѣѣ. | (Дѣ Гѣкѣла Іѣромѣ-
нѣѣѣлѣ Тѣѣѣ).

In-4° de 7 foi liminare (cu titlul, prefaţa şi cuprinsul) + 555 pag. Cerneala neagra şi roşie, cu 25—26 rânduri pe pagină. Pe verso titlului stema ţarilor româneşti, cu versuri de laudă lui Nicolae Mavrocordat.

Xilografiile şi ornamentaţiile sunt în general mici la p. 87, 257, 334, 554 (facs. nr. 19), la p. 436 (facs. nr. 20) şi la p. 555 (facs. nr. 21).

Prefaţa :

Cu cuvântare ce mai de nainte. Cătră pré sfinţitulă şi de Dumnezeu dăruitulă Arhiepiscopă şi Mitropolită a toată Ungrovlahiia Kyră Daniilă după căzuta datorie ca ună stăpână ii aducă plecată închinăciune.

Toată faceré de bine care să face de cei ce o iubescă, atâtă la parté bisericescă, câtă şi la cé politicéscă, iaste sfântă, cinstită, şi lăudată, şi plăcută lui Dumnezeu şi oamenilor. Iară mai alésă şi mai priimită înainté lui Dumnezeu (Pré sfinţite Părinte), iaste să aibă neştine purtare de grijă a îndreptă şi a adăpă cu deschideré şi cu înţelégeré învăţăturiloră porunciloră Dumnezeştă pre cei de aproape ai săi. După cumă singură cuvântulă Mântuito-

rîului Hs̄ mărturiséște, că cela ce face și învață mare să va chiemă întru împărăția ceriurilor, că nimic altu nu ăaste mai de folosu omului aici pre pământu, măcaru și toată lumé de aru dobândi, au măcaru și mai învățatu decâtu toți de aru fi, fără decâtu numai fapta cé bună, de vréme cé zice: piarde-voiu înțelepciune înțelepților și de înțelégere înțelegătorilor mă voi lepădă. Pentrucă întru amândoa Testamenturile și în cé véche și în cé noao, lucrul celu mai de folosu ăaste a face bine, și a cunoaște pre Domnul și a face voia lui, între carei de mai îndoită cinste sântu Preoții vrédnici, mai vartosu aceia care să ostenescu cu cuvântul și cu învățatura. Că de vréme ce totu celu ce face cu căldură și cu dragoste lucruri ca acésté, au dinu parté mirenescă va fi, au Duhovniciască, luându dulciăță prin auzire și înțelégere cuvântului Dumnezeescu: îi ăaste de folosu, cu cătu daru mai vartosu Arhierii și păstorii, și mai marii îndreptători ai Caselor Dumnezeesti și ocărmuitorii turmei sale cei cuvântătoare cătră înțelégere și pășune cé sufletéscă, cu cuvântul și cu lucrul îndoită cinste și folosu voru căștigă. La care dreptu

19. *Evhologhion*, București 1722.
Sfârșit de pagină.

20. *Evhologhion*, București 1722. - Măca Domnului cu Christos în brațe.

acéia uitându-te și sfinția ta, pré sfințite Părinte, cu fierbinte poftă voindu a luă ostenelă cătră săvârșire lucrului, și cătră înțelégere tuturor în limba Noastră cé Rumănescă, cu râvnitoare grijă, nepuindă în socotelă chieltuiala, te-ai nevoitu a dă în typariu carté ce să chiamă Molitvenicu, pentru binele

și folosul celor ce citesc și nu înțeleg putere cuvintelor (ΚΣΚΩΝΤΕΙΟΡ), aducându-ți aminte (ΑΜΩΝΤΕ) de cuvântul fericitului Apostol Pavel ce scrie către Corintheni, la întâia poslanie, Cap 14, stih 6, unde zice: Iar acum Fraților, de voi veni către voi grăind în limbă, ce voi folosi voao? ἢ πρόχῃ : și iarăș, stih 14: de mă voi ruga în limbă striină, Duhul meu să roagă? iară mintea (ΜΩΝΤΕ) mă iaste fără de roadă, stih 18. Mulțamesc lui Dumnezeu că mai vărtos decât voi de cât toți grăesc în limbă, ci în Beserecă voesc a grăi (stih) 5 cuvinte (ΚΣΚΩΝΤΕ) cu înțelegere ca și pre

21. *Evhologhion*, București 1722.
Heruvim.

alții să-și folosesc, de cât zece mii de cuvinte în limbă striină: și mai tot capul acesta pentru aciasta scrie. Așider și Prorocul David ne îndemna spre cântare și spre înțelegere, Psalm 46, stih 7: cântați Domnului nostru cântați, cântați Impăratului nostru cântați, și mai adaoge cuvântul de zice, cântați cu înțelegere. Decă pre aceste sfinte învăță-

turi luându-le sfinția ta aminte, și cunoscându-le că sânt pline de roadă și de folos, și mai vărtos că tot lucrul după ce-și ia sfârșitul să tocmeste și să laudă. Așa și sarguitorul lucrul alu acesti cărți spre talmăciră nemului Rumânesc, cu neadormita ostenelă, și cu neimputata chieltuială începându-să, spre trebuința Caselor celor Dumnezești și spre înțelegere norodului, după poftă s-au typărit și săvârșire au luat. Pentru care pricină sfinții tale ca unii începători de ostenelă spre aducere de laudă lui Dumnezeu, și ca cel ce țe-ai tinsu mâinile spre săvârșire acestui lucru vrédnic de cinste, de la toți laudă și să cuvine. Pentru că mulți din cei vechi au fost lăudați, unii pentru întărir și vitejăi, alții pentru vrednicia începătorilor. Iară sfinția ta, măcar că să cadă aici după obiceiul cel de obște al slugilor a-mi îndemna condeul la o laudă mai mare, vrédnică aléselor tale bunătăți și acelor plăcute de Dumnezeu petreceri, numai pentru căci cunosc pre minem foarte neiscusit și slab la cuvânt ca să ispravesc aciasta, tac neadormire cé de toate nopțile, posturile cele necurmăte, lasu nevoința ta cé mare și nelenévire cé cu nevoință spre cinste și podoaba bisericilor, spre îndreptare celor greșiți, spre învățatura celor bisericești, spre ajutorul celor striini, spre întoarcere celor nepocăiți, spre liniște a toată turma cé sufletescă și trupescă ce-ți iaste încredințată dela Dumnezeu, carele acéste toate te arată altă răvnitorie Ilie, și nou Avraam: acéste toate le tac, pentru că ajunge că lauda nu încetează a te propovedi în toate părțile ca pre o închipuire a tuturor bunătăților. Priimește dar până într'atâta gânditorie de cele Dumnezești, cu ochi blându acest mic dar ca un semnu de mulțamită, și ca un zalog al desăvârșitei méle cucerii și nu te uită la micșorare lucrului ci mai vărtos la buna cucerie a nevoitorului, și trăiaște la cé de purure slavă a Beserecii, sporind și adăogându acéste nemuritoare și vrednice de mare laudă lucruri, care sânt spre cinste și podoaba sfințelor lui Dumnezeu lăcașuri, ca să poți duce în cé după urmă poclon bine priimit din pârğa roadelor a ostenelii sfinții

tale, înainté vecinicului împărată Hs., ală căruă dară și nespună milă, iarăși rogă să fie umbritoare creștetului sfinției tale, Amină.

Ală sfinției tale pré smeritū întru poslușnică și fierbinte rugătoriu cătră Dumnezeu, Savva Ieromonahulă Typografulă.

La pag. 554 sunt câteva rânduri pentru iertarea greșalelor de tipar și pe ultima (555) următoarea prețioasă precizare:

Însă să știi acăsta, că de veă cerceta pre amăruntul rânduialele și tălmăcirea acestui Molitvenicū și de veă potrivi cu niscare izvoare slovenești, veri de unde ar fi typărite, și nu să va potrivi, să nu te pripești îndată a defăima, căci noi amă urmatū Molitvenicului grecescū, carele l-au typăritū Nicolae Glyki, la anulă dela Hs. 1691. Și după cătū ne-au fostū putința, și întru înțelesū și rânduiale amă așăzată, pre alocurea amă și adaosū în tălmăcire pentru scurtarea limbii rumânești, așijderea și la învățaturi și la rânduiale pentru prostimea preoților și pentru mai lesnele lorū. Iară céle ce nu s'au pusū nicidecumă, s'au lăsatū unile pentrucă sântū arhiereshi, iară alătele pentru că nu le slujescū pré acéste locuri.

Mai jos, sub un serafim:

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă.

Ioan Roșu, în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI, (1929-1930), p. 377.

București: Biblioteca Academiei Române (180 A).

58. *Ceasoslov*, Râmnic 1724.

ЦІГОСЛОВЬ | Къре кспрїнде ꙗ сїне тоатъ | слъжеа де зї шї де ноапте, | ꙗкъль ꙗтрачїстꙗ кип ꙗшз|зат шї Тꙗпхрїтꙗ . | ꙗ сфїта ꙗкопїа а Рим: | къ по рѣнка шї тоатъ кїа-]тсала ла фачерк Тꙗпогра]фїей де нѣс, шї ла тꙗпхрї]рк ачї-цїй кѣрцї, а Прк сфї]цїтсавї шї де Дꙗнезїс | ѡкїтѣрѣлшї Кꙗ Дамаскїнь | ꙗкопсꙗ Рїмнїкꙗшї.

ꙗ ѡнꙗ де ла Нꙗщерк лшї Хс ꙗпсѣд. ꙗкꙗст, къ. | Де ꙗліе Чернакодѣнꙗл.

In-8° mic, 10 foi nenum. (titlul, predoslovia și cuprinsul) + peste 506 pagini.

Predoslovia, care este semnată de «Damaschin, Episcopulă Râmnicului», cuprinde explicarea slujbelor din timpul zilei, începând cu «polunoșnița, carea să zice rugăcune dină timpul noptii». Urmează apoi astfel:

A doao laudă ıaste, carea o facem în vrémea utreniei...

A treia laudă Dumnezeiască ıaste carea o facemū în časulū cel dinūtăi dinū zi...

A patra laudă ıaste carea o facemū în časulū alū treilea dinū zi...

A cıncea laudă ıaste carea o facemū în časul alū șaselea dinū zi...

A șasea laudă ıaste carea o facemū în časulū al noaolea dinū zi...

A șaptea laudă ıaste carea o facemū seara mainainte de apusul soareluı, adecă Vecerniıa...

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (184 A).

59. Niculae Mavrocordat, *Despre datorii*, Londra și Amsterdam 1724. — Grecește și latinește.

Περὶ καθηκόντων | βιβλος | συγγραφισα παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου, | ὑψηλοτάτου, καὶ
σοφωτάτου | ἀθθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας | Κυρίου, Κυρίου | ἸΩΑΝΝΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ | Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου Βοσβόδα.

Liber | de officiis | conscriptus a piissimo, | celsissimo atque sapien-
tissimo | Principe ac duce totius Ungro-Valachiae | DOMINO, DOMINO |
JOANNE NICOLAO | Alexandri Maurocordato Voivoda. Graece et latine.

Londini: Typis Samuelis Palmer, 1724.

In-12°, de 8 foi + 212 pagini. Primele 2 foi liminare sunt albe. Pe foaia a 3-a verso este portretul lui Ioan Mavrocordat într'un cadru oval, având jos stemele Munteniei și Moldovei. Litografia este semnată: *J. Clark Sculp. 1724*. Foaia a 4-a cu titlul, este albă pe verso. Foile 5–6 au prefața lui Gysbertus Dommer. Foaia 6r are 2 epigrame, una grecească semnată de Ἰωάννης ὁ Ἀλέξερτος Φαβρικιος și următoarea :

. . .

*Visitur hac tabula tuus, alma Valachia, princeps,
Gloria Graecorum. Musis quam sidus amirum!
Oris honos talis. Mentis miracula quanta!
Eloquium varium, Pietas. Sapientia summa.*

Stephanus Bergler.

Pe ultimele 3 pagini liminare, cuvântul către cititori al lui Thomas Fritsch. Textul latin este în partea de jos a paginii, pe 2 coloane. Alte 2 gravuri cu scene de vânatoare.

Prefața lui Gysbertus Dommer:

Illustrissimae Walliae Principi, Tanta est, maxima mulierum, hujus operis argumenti praestantia, tam eleganter, pie, et concine disserit de moribus homine Christiano dignis, tanta est dignitas illustris Auctoris, et tam raro aliquid de re literaria ab istis orientalibus mundi plagis ad nostras solet pervenire manus, ut hunc libellum *Regiae tuae celsitudini* non ingratum fore merito speremus. Princeps est Auctor, Principe igitur dignus Patrona. Nec Te pudebit de bonis moribus legere Principem disserentem, quippe quae tantum exemplum morum Te bonis civibus praebeas; a quibus ideo omnibus merito in deliciis habearis. Virtus quidem divina per totum hoc spirat opusculum, singulioque fere lineis egregiam suam speciem lectoribus conspiciendam ostendit, adeo ut dignus liber sit, qui ab omnibus piis legatur. Duas apud exteris gentes editiones vidit, his tamen adhuc ignotus tuam supplicat tutelam; quam si impetrare liceat, aliud ejusdem Auctoris opus, nondum typis mandatum, propediem edituri sumus. Sed ne diutius regias tuas aures detineam, ut diu prospereque vivas, diu prospereque illustris conjux et liberi, exempla eximia civibus omnium virtutum tanta prosapia dignarum semper maneant, hasque gentes pie justeque regant, votis omnibus orat.

Tibi, illustrissima Princeps, omnibus obsequiis devinetissimus.

Idibus Aug. 1724.

Gysbertus Dommer.

Prefața lui Thomas Fritsch:

Lectori benevolo Thomas Fritsch S.

Cum ad me ante annum liber hic *Celsissimi Valachiae Principis* de Officiis esset perlatum, mirum ille protinus eruditorum studium excitavit, qui ejus copiam sibi fieri avide propemodum postulabant.

Repetebant alii ex historia novissimorum temporum *Alexandri Maurocordati* memoriam, quem inter Byzantinos proceres interpretis praecipui munere, et legationibus Viennae et Carlovicii in arduo pacis negotio et eruditione quoque conspicuum meminerant. Alii filium parrabant propria virtute ad principale fastigium evectum, paucis abhinc annis, belli tempore a Caesaris militibus in Transsylvaniam abruptum, post pacem restitutum, in omni fortuna tam excelsum habere animum, ut hunc ipsum commentarium in captivitate, quasi per otium, composuerit. Cuncti tamen non propter haec externa potissimum, quod esset curiositatis; sed propter ipsam operis structuram librum hunc esse quaerendum, memini, quod affirmarint. Scilicet in argumento gravissimo summam tractandi solertiam, rerum haud vulgare pondus, luculentam ordinis concinnitatem, elegantissimum sermonis ornatum praedicabant. Imo cuncti uno fatebantur ore, non decersisse Musas oriente, nec situm ibi litteras duxisse, verum hinc potius, quam splendide habitent, apparere.

His motus autoritatibus, cogitavi statim, quomodo minus impeditum operis huius usum redderem. Adeoque, ne Bukuresto per longinquum iter et nostris commerciis insolentius ejus exempla accersere cogeremur, hic illud recudi curavi, et nunc cum *Cl. Stephani Bergleri* interpretatione Latina propono.

Ad ornatum autem libri plurimum esse accessurum merito credidi, si, quam nactus eram forte, *Principis* autoris imaginem adjicerem, ut vultus etiam *Ejus* cum gravitate serenus nosceretur, qui mentem in his commentariis tam pulchre expresserat.

Denique sponsor sum eruditis, qui me ad hanc curam suscipiendam accenderunt, fore, ut, siquid postea hujusmodi cimeliorum ad me perveniat, cum ipsis illud pariter communicatur.

Lipsiae, Cal. Febr. 1722.

La sfârșit, p. 212:

Juxta exemplar, quod Lipsiae excudit Joh. Georg. Schniebes.

Unul din exemplarele ce avem, a fost dăruit Academiei Române de dl. N. Ciotori; el este legat în marochin roșu, cu flori imprimate în aur; la mijloc și la colțuri monograma încoronată a Regelui Gheorghe al II-lea, al Angliei (1683–1760).

Fostul profesor dela Universitatea din Zagreb, Dr. Georg (Duro) Körbler anunța Academiei Române (scrisoare din Agram, 8 Oct. 1912), că are un exemplar din aceeași carte, dar tipărită la Amsterdam 1724. Din descrierea ce-i face, cât și din extrasele copiate și trimise, rezultă că avem a face cu o simplă ediție de titlu, în care singura deosebire este numai prezența cuvintelor:

AMSTERDAMI: | Apud GYSBERTUM DOMMER, 1724.

puse jos, la titlu, în locul cuvintelor «Londini: Typis Samuelis Palmer 1724».

Dan Simonescu, *Epigrame omagiale scrise Domnitorului Nicolae Mavrocordat, în Serbia*, București 1941.

București: Biblioteca Academiei Române, ediția dela Londra (185 A).

60. *Apostol*, 1725.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleno și maramureșene*, II, p. 34, îl semnalează ca existent la biserica unită din Maieri (Alba-Iulia). Nu arată locul tipăririi.

61. *Slujba Sf. Stelian* (București) 1726. — Grecește.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ | Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν | ΣΤΥΡΑΙΑΝΟΥ. | Νῦν τὸ
πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα. | Ἀναλώμασι μὲν τινῶν εὐλαδῶν χριστιανῶν. | Ἐπιμελεία δὲ
καὶ διορθώσι τοῦ ἐλαχίστου ἐν | σπουδαίοις κυρίου Γεωργίου τοῦ Τραπεζο[υ]ντίου. |
Παρά τοῦ αἰδουσιμωτάτου ἐν ἱερῶσι, κυρίου | παπᾶ Στώικα τοῦ Ἰακωβίτζη. | Ἐν ἔτει αψκς'.

Slujba cuviosului și de Dumnezeu dăruitului Părintelui nostru Stelian, acum pentru prima oară ieșită la tipar, cu cheltuiala câtorva evlavioși creștini. Cu sânguința și cu îngrijirea celui mai mic între învățați, domnul Gheorghe Trapezuntliul.

De către prea cucernicul între preoți, domnul Popa Stoica Iacovici. În anul 1726.

In-8° mic, 8 foi. Titlul încadrat într'un chenar înflorit. Cerneală neagră și roșie. Pentru ediția românească, Râmnic, 1787, v. *Bibl. rom. veche*, II și IV, nr. 515.

Pentru ed. a II-a, Constantinopol 1819, v. Papadopulos-Vretos, *Νεοελληνική Φιλολογία*, I, p. 163, nr. 448.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela D. Russo (189 A).

62. *Niculae Mavrocordat, Despre datorii*, Londra 1726. — Grecește și latinește.

O nouă ediție, de titlu, ne arata d. Gustav Finkelstein. După ce se reproduce titlul ediției din 1724 (v. mai sus nr. 59), adauga:

Impensis, Fletcher Gyles, ex adversum hospitio Graiensi vico dicto Holborn MDCCXXVI.

Foaia de titlu este evident lipita la volum, care în restul lui este identic cu ediția din 1724, doar că are în plus, după p. 212, o foaie nenumerotată, cu «Index Capitum».

Fiind singura ediție cu tabla de materii, o reproducem:

Cap. I. Prooemium scopusque libri et qui de Officiis scripserint.

Cap. II. De bono et honesto, de virtute, definitio officii et quot modis dividatur.

Cap. III. Unicum finem hominibus propositum, esse unum solumque Deum.

Cap. IV. De cultu divino.

Cap. V. Divina providentia omnia gubernari.

Cap. VI. De timore Dei.

Cap. VII. Deflectentes ad superstitionem corrumpere officia pietatis.

Cap. VIII. De spe in Deum.

Cap. IX. De humilitatione et danda inimicis venia.

Cap. X. De excellentia hominis, hominem esse animal rationis particeps, sociabile, aptum coetibus civilibus. Deinceps generatim de virtutibus, tum de sinceritate, de simplicitate, de recta conscientia.

Cap. XI. De fortitudine.

Cap. XII. De temperatia, modestia, moderatione et sana sobriaque mente.

Cap. XIII. De justitia.

Cap. XIV. De justitia erga Deum, cujusque erga seipsum, multifariam esse justitiam, officiaque inde manantia varia.

Cap. XV. De poenitentia.

Cap. XVI. De beneficentia et liberalitate.

Cap. XVII. De prudentia et sapientia.

Cap. XVIII (sic). Sanctos homines dictis et factis exercuisse prudentiam.

Cap. XIX. De probitate, qualisque sit probus, virque bonus et integer vitae.

București: Biblioteca Gustav M. Finkelstein.

63. *Minolghion* și *Octoih*, Suceava 1726.

Arhimandritul Leonid în *Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія*, CCXXXII (Mai 1884), p. 39–52 semnalează aceste 2 cărți tipărite într'un volum, in-folio, 410 foi, ca existente, atunci, în Muzeul Academiei Teologice din Chiev (apud Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, București 1938, p. 8–9).

Pentru că nu cunoaștem tipografie la Suceava în această epoca, credem că este o ediție de titlu a Octoihului tipărit la Iași, 1726 (*Bibl. rom. veche*, II, nr. 191), la care se va fi adăugat „un Mineiu pentru sarbatori, unul general”, cum îl caracterizează D. P. Bogdan după Leonid (deci un Minolghion).

64. *Intâdia învățatură pentru tineri*, Râmnic 1727. — Slavonește. Ediția II.

Ediție, de data aceasta numai slavonească, a Bucoavnei slavo-române din 1726 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 193).

Stojan Novaković, Букваря за Србе од 1727 и 1734, în Гласник српског ученог друштва, 46 (1878), p. 230–242 (apud Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 187).

65. *Liturghie*, București 1729.

ДМНЄЗЄЦНАЄ ШІ СФНТЄАЄ | ЛУТУРГІЙ | Й чєлврѣ динтрѣ сфїици
Пзрїнцилврѣ | нѣщри ѧ лѣй Іваннї Златѣсть, ѧ лѣй Ва | сїлїе чєлѣ Маре, шї ѧ
Прєждєсїїнїй.

Ікѣмь ꙗтрачєсташ' кнпѣ Тѣпѣрїтѣ. | ꙗ зїлнлє прѣ Лзмнїатсѣсї Дѣмнѣ,
шї | ѡблѣдсїтѣрю ѧ тѣтѣ Цара Рѣмжнѣкѣкѣ, | Іваннї Нїкѡлає Ілєѡандрѣ Коєвоѣ,
кѣ тѣатѣ кїлатсѣлѣ прѣ сфїицїтсѣсї | Митрополїтѣ ѧлѣ сѣѣгровлѣхїен, | Квѣ Да-
нїлѣ. | Й сфїнта Митрополїє ѧ Бєкєрїцилврѣ. | Ла ѧнѣлѣ дєлѣ Хѣ, ꙗцѣкѣ

Дє кєчѣрнїкєѣ ꙗнтрѣ Прєвїцѣ Пѣпа | Стѣйкѣ Іквєнїчѣ.

In-4º, 2 foi liminare + 210 pagini; 26 rânduri pe pagină, cerneala neagră și roșie. Pe verso titlului stema țării, «cu stihuri politice». F. 2 liminară cuprinde «Pinaxū», la sfârșitul caruia este o frumoasă vigneta, semnată jos: М 6.

Catalogul Bibl. diecezane din Lugos, p. 92.

București: Biblioteca Academiei Române (198 A).

66. *Octoih*, București, 1730.

[ОКТОИХ де] ѿбще, шн Тѣпхрїтъ. | А зїлелє, де Дїмнеїс Анхлцїтей Домнїи а прѣ лѣмннѣтсѣлшї ѿелзхднїтѣрїю | а тѣатх Цара Рѣмжнѣскх. | І ѿ Нїк о л а е ѿ л е ѣ а н д р с Б о е в о а. | Кс Балѣвнїа, шн кс кїелтсѣла прѣ сфнцїтсѣлшї Мнїтрополнѣ а лѣ Ѣггровлѣхїей. | Кнѣ Д а нї л ь. | А н с фїта Мнїтрополїе а Бѣкѣрїцнїлвр. Ла а н с ѣ д е л а Х с. а л ѿ л. | Ла а н с ѣ д е л а ф а ч е р к л с мїї. а с ѣ д.

Де ксчѣрнїкѣлѣ а трѣс Превци, Пѣпа | Стѣка Іѣквнїчѣ Тѣпогрѣфсѣлѣ.

In-4°, 2 foi nenum. + 464 + 166 p. + 1 foae nenum. cerneală neagră și roșie, cu 26 rânduri pe pagină.

Colațiunea paginelor: primele 2 foi nenum. titlul, cu stema țării pe verso; însemnarea cuprinsului, cu gravura Sf. Ioan Damaschin pe verso. Pag. 1—464 textul Octoihului. Pag. 1—166: «Inceputul cu Dumnezeu Sfântul, slujbelor de obște ce să cântă la unul și la mulți sfinți după rânduială». Ultima foae nenum. are, pe recto, *Scara* slujbelor, iar pe verso o învățatură despre rânduiala slujbelor, urmată de această notiță:

Tipăritu-s'au la anul dela zidirea lumii 7239, în mitropoliia Bucureștilor. Cucernicul întru preoți, Popa Stoica Iacovici Typograful.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 606.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (cola 200 A).

Galați: Biblioteca V. A. Urechia.

67. *Apostol*, 1731.

Semnalat de N. Iorga. *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, București 1906, p. 144, ca existent la biserica comunei Petridul-de-sus.

68. *Intâia învățatură*, Râmnic 1734. — Slavonește. Ed. III.

ПЕРВОЕ УЧЕНИЕ | ѡтрокѣмъ | Бѣ нѣмъ же бѣкѣмъ ѿ слѣгнї: тѣже. | Крѣткѣ толкованїе законѣ-шагѣ десѣтсѣлѣмъ, мѣтѣмъ | Гѣднї. Сѣмѣла вѣрѣ: | Ы девѣтнї блжнствѣ. Поклѣнїемъ ѿ блѣвнїемъ, ѿ всѣкнїмъ ѿжднїнїемъ. | Прѣ ѿ сїїннїѣ-шагѣ. Гѣна, Гѣна. | Внѣнтїа Іѣвннѣнчїа | Правѣславнѣмъ Архїепїкѣпа, ѿ мнїтрополнїа Бѣльградѣсѣмъ. | Исѣвѣтннїа Цесѣрсѣмъ. | Напѣчатѣсѣ вѣ Сїїкѣпнї Рѣмннїѣкѣй, | Лѣтѣ Гѣнѣ. лѣѣд, | мѣца Сеп.

Intâia învățatură a copiilor; în el litere și cuvinte, deasemeni tâlcuirea pe scurt a celor zece cuvinte din lege, rugăciunile domnului, simbolul credinței și cele nouă fericiri. Din porunca, binecuvântarea și cu toată cheltuiala Preasfințitului Domn, Domn Vikentie Ioanovici Pravoslavnic Arhiepiscop și Mitropolit el Belogradului și consilier al Cesarului. S'a tipărit în Episcopia Râmnicului, în anul Domnului 1734, luna Septemvrie.

(Trad. de D. P. Bogdan).

In-8° mic de 8 foi fara numerotație și 78 numerotate. Titlul este tiparit pe ambele fețe ale primei foi. Urmează o prefață și un mic abecedar.

Din prefață extragem următoarele:

ПРЕДОГЛОВІЕ

Ѣще ко всѣмъ правослѣвнѣмъ.

Внѣнтїй Іѣвннѣнчїй Бжїю Мнлѣстїю Правѣславнїй Архїепїкѣпъ Бѣлнградскїй, ѿ Мнїтрополнїтъ всѣмъ Правѣславнѣмъ народѣ по дѣлѣстїю прѣ сѣдѣмъ Рѣмѣсѣмъ

Цесара ѡберѣтаюцагвса, во сѣркѣн, славо́ни, Хѡнгарѣн, Хорва́ти, Банатѣ темиш-варско́мъ, ѿ Оуѣггровла́хѣн Цесареко́й, ѿ егѡ Пре сѣлагѡ цесарекагѡ величїества сзвѣтнїкѡ. Мірнагѡ здравїа, и дѡшїнагѡ сїсе́нїа ѡ ГѢа Бѣа желе́мъ, ѿ про́снмъ ва́шемъ хрїстолю́бею, ѿ нїше́ Яхрїпастьрско́е благослове́нїе посыла́емъ ѡбще́ всѣмъ, ѡкѡ мо́имъ возлюблѣннымъ чѡдѡмъ.

Тѣмже ѿ мѡй вѣдѡще́ толи́кѡ дѡшїполѣзно́е сѡще́ бжїе́ сло́во, та́кѡ проповѣ́данное, ѡко ѿ писа́нное, по нїше́й дѡбжностї не ѡстава́емъ ва́се ли́шнннхъ сло́ва бжїа, ѿ, сѣухъ егѡ заповѣ́дїй, но о́умьслахѡмъ предста́внн ва́мъ сїю дхѡбнїю Трапїсѡ, ѡбѣ́дъ дхѡкннхъ ѡпїснхъ сло́ва бжїа о́уготѡбѡннхъ, сїю глїемъ Книжнїцѡ содржа́щїю ксе́бѣ о́трокозчїтїаннѡмъ бѣкѡ, и толковѡнїе́ де́сѡти Заповѣ́дїй Бѡжїннхъ, ѿ толковѡнїе́ сїмѡла вѣры, ѿ мѡтѡвѡ ГѢа ѿ де́вѡти блажїнствѡ, ю́же Тѡпомъ ѿзда́тн ѿзѡлохѡмъ вѡ славі́нскомъ діáлектѣ, Кѡнаказанїю, ѿ посчїнїю Православагѡ наро́да нїшго Славі́нскѡгѡ. Прїймїте о́убѡ сїю Книжнїцѡ, ѿ чѣтаю́ще ѡже́ вѡ нѣй, разсѡмѣїте ѿ сло́ва сїаѡ, да вѡїсте мо́глн ѿспра́кннн ва́ше жїтїе, ѿ по заповѣ́демъ бжїннмъ ходїтн, (ѡже налїжїте і сѡкомъ Правосла́вномъ Хрїтїанїнѡ), та́кожде ѿ вїа чѡда, ѿ ѿнннѡ до́мѡшннѡ вїа по ва́шей дѡбжностї ѿсправлѡйте ѡбсѡчїнїа ѿхъ, ѿ за́коно бжїю нащѡйте ѡ.

Наѡпѡче́ же вѡ блѡговѣ́ннн Протопо́пн ѿ про́ечїн сїїеннїцн, нащѡйте ва́ша Парохїа́лннѡ за́кона бжїа всакннмъ о́у́сїрдїемъ, ѡкѡ ѿ мѡшїнн козѡдѡтн сло́во заннхъ: не лѣнїтїсѡ о́убѡ, нѡтрѡзѡїтїсѡ ѿ ѡбращѡйте ѡ ѡбсѣхъ не прѡвѡдъ ѿхъ о́учѡще ѿхъ, ѿ сло́вомъ, ѿ дѣломъ, ѡкоже́ Пѡвѡль глїетъ : а́ Тнмъ, дѡ. Обрѡзъ вѡдн вѣрннмъ сло́комъ, жїтїемъ, лю́бѡвїю, дхѡмъ, вѣрою, чїстѡтѡю: ѿ вннмѡнн сѡбѣ ѿ о́учїнїю, ѿ прѡбѡвлѡнн в'нїхъ : сїа ѡ тѡро́а ѿ тѡбѣ сїсе́шн, и посѡщѡящїмъ : тѡ бѡднннн о́убѡ гѡтѡвн кѡ вѡсѡкомъ дѡшїнкомъ строїнїю : ѡкѡдѡспѡдѡбїтїсѡ тогѡ блжїнннннн глїса : блгїї ѿ вѣрннхъ рѡбе́ на́д мѡлѡмн бѡл'їсѡ вѣрннъ, на́д мнѡгнннн по стакаю́ тѡ, жнїдѡ в' рѡдѡстѡ гѡ твоїгѡ, ѡже́ бѡдн, бѡдн.

Traducerea făcută de d. P. P. Panaiteșcu :

Predoslovie către toți ortodocșii în deobște.

Vichentie Ioanovici, din mila lui Dumnezeu arhiepiscop ortodox al Belgradului și mitropolit al întregului popor ortodox aflător sub stăpânirea prea luminatului împărat al Romanilor, în Serbia, Slavonia, Ungaria, Croația, Banatul Timișoarei și Ungro-Vlahia imperială și sfetnic al prea luminatului, măriei sale imperiale. Urăm și dorim sănătate cu pace și mântuire sufletească dela Dumnezeu, vouă iubitori de Hristos și trimitem binecuvântarea noastră arhipăstorească tuturor în deobște, ca unor copii iubiți.

Cunoscând și noi cât de folositor pentru suflet este cuvântul lui Dumnezeu, atât cel predicat, cât și cel scris, după cum este datorია noastră, nu v'am lăsat lipsiți de cuvintele lui Dumnezeu și de sfintele lui porunci. Deci, am socotit să vă înfățișez acest banchet duhovnicesc, hrană sufletească gătită din hrana cuvintelor lui Dumnezeu, adică această cârticică ce cuprinde toate învățăturile pentru copii și explicarea celor zece porunci dumnezeiești, explicarea Simbolului Credinței și a rugăciunii Domnului, a

celor zece fericiri. Și am binevoit să scoatem la tipar în dialectul slavon pentru învățătura și folosul poporului nostru slavon ortodox. Primiți deci, această cârticică, citiți-o, înțelegeți puterea cuvântului, ca să puteți îndrepta vieța voastră și să vă purtați după poruncile lui Dumnezeu (cea ce se cuvine oricărui creștin drept credincios), asemenea și pe copiii voștri și pe alții ai casei voastre, după datoria voastră, îndreptați-i și învățați-i legea lui Dumnezeu. Mai ales voi, binecredincioși protopopi și ceilalți preoți, învățați legea lui Dumnezeu enoriașilor voștri cu toată silința, ca unii ce trebuie să vestiți cuvântul; nu vă leneviți deci, ci siliți-vă și apărați-i de toate cele nedrepte și învățați-i și cu cuvântul și cu fapta, precum spune Pavel, I, Timotei, 4: „Fii pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu curățenia. Păzește-te pe tine însuși și învățătura, stăruiește în ea, căci făcând aceasta, te vei mântui și pe tine și pe cei ce te ascultă“. Fiți deci gata pentru toate orânduirile duhovnicești, ca să urmați acelui fericit glas: „Bunule și credinciosule rob, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră în fericirea Domnului tău“. Așa să fie, fie.

Stojan Novaković, Букваря за Србе од 1727 и 1734, în Гласник српског ученог друштва, 46 (1878), p. 230 - 242 (apud Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 187.

Sibiu : Biblioteca Mitropoliei.

69. *Triod*, Râmnic 1735.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 19 (prima lista), ca existent la biserica din comuna Barsana (Maramureș).

70. *Apostol*, Iași 1736.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 20 (prima lista), ca existent în două exemplare la biserica din comuna Ieud.

71. *Calendar*, Brașov 1737.

Gh. Bogdan-Duică, *Tipograful Popa Petre*, în *Țara Birsii*, 1 (1929), p. 76-78, re-produce însemnarile lui Thomas Tartler pentru anul 1737 (după *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, vol. VIII (1918), p. 194), unde se spune ca un popă valah. cu numele Petre, a tipărit în Scheii Brașovului un *Calendar* românesc pe trei coale, vânzând cu 60 dinari exemplarul.

Calendarul acesta nu este *cel dintâi*, în românește, cum zice Th. Tartler, pentruca la 1733, Petre Șoanul a mai tipărit, tot la Brașov, un *Calendar* românesc (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 48, nr. 207).

72. *Clement*, Episcopul Râmnicului, *Invățături în postul mare*, Râmnic (1737-1749).

In-4°, peste 14 foi. N'are titlu; începe:

КЛЕМЕНТ КЪ МѢЛА АШЪ ДЪШМЕЗЕСЪ БѢКЪПНА РЪМНИКСЪ АШЪ ПОСА ГЕКЕРИНЫ.

Urmează 12 porunci pentru preoți să le «plineasca cu fapt». Apoi alte îndemnuri adresate egumenilor, preoților, boerilor, negușitorilor și celorlalți creștini. Pe ultima pagină arată sancțiunile ce va lua împotriva preoților, dar exemplarul văzut nu are sfârșitul.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (cota 215 B).

73. Evanghelie, Iași 1741.

Sf(ă)nta și d(u)mnezeiasca evanghelie: în zilele prea luminatului și înălțatului domn și oblăduitoriu a toată țara Moldaviă, Io(n) Grigorie Ghica Voevodă și purtătoriu(i) pravoslaviei, prea sf(i)nițitul kir Nichifor Mitropolitul a toată țara Moldoviă. Acumă amă scrisă și cu multe nevoiță la anulă dela sp(ă)seniă lumii 1741, în luna lui Avgustă 1, de smeritulă întru ierei Theodoră Ianovičă.

Descriu această Evanghelie după studiul ce i-a consacrat I. Minea, *O carte și două tipografii ieșene uitate*, în *Insemnări ieșene*, anul V, vol. XIII, (1940), p. 482–486. Fragment de 169 foi, cu lipsa foii de titlu. Fiecare foaie are 29¹/₂ cm. lungime, 18 cm. lăjime și 23 rânduri tipărite.

Titlul de mai sus este completat cu mâna, de Hariton Cazacul, seimen de curte, care a mai scris și o notiță în carte, datată 31 Iulie 7252 (= 1744). Titlul fiind scris numai la 3 ani după tipărirea cărții, când deci se găseau ușor exemplare, nu am motive să pui la îndoială adevărul cuprins în el.

Iași: Biblioteca Universității.

74. Evhologhion, Iași 1741.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 22 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Rozavlea (Maramureș).

75. Penticostar, Râmnic 1742.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai, p. 3, nr. 23 (prima listă), ca existent la bisericile din comunele Vișeu-de-jos și Leordina (Maramureș).

76. Paraclitichi (Octoih), Iași 1742.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 30 (prima listă), ca existent la biserica din Dănești (Maramureș).

77. Triod, București 1742.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, ca existent la biserica din Vasieni-Lărușna.

78. Ceaslov, Buzău 1743. — Slavonește și românește.

ЦАСЛОВЪ | че ксприде ѿтрѣ сине Служба | Бечерней, а Оутрній, шн
а | ѿлторъ слѣже тревнчѣлсе. | Тѣпърнтсас ѿ зилеле прѣ ѿнцѣтсасн Дѣмнѣ
Іѡ Мнхѣн | Рѣковницъ Боевѣдѣ. | Митрополитъ а тоатъ цѣра фѣиндѣ | Кѣрѣ Невѣ-
фитѣ: | Кѣ кѣлтсѣла ѡбѣтѣрюлѣн де Дмѣтрѣс 'Еѣкопсѣ Бѣзѣслѣн | Кѣрѣ Мѣрѣдѣ,
ѿ сѣйтѣ 'Еѣкопѣ а Бѣзѣслѣн. | Дѣтъ зѣснѣ.

Де Іѡнѣ Стоикѣнч' Тѣпографѣс.

In-8° mic, 2 foi (titlul și pinax) + 193 foi numerotate cu mâna.

C. Lacea în *Dacoromania*, IV, partea II-a (1924–1926), p. 961.

Rucăr-Muscel: Biblioteca d-lui Tache Băjan (care ne-a trimes titlul în copie).

79. Catavasier, Buzău 1743. — Românește, slavonește și grecește.

КАТАВАСІЙР | ѿкъмѣ ѿтрачѣсть кѣпѣ | Тѣпърнтѣ | ѿ зилеле прѣ ѿнцѣтс-
лѣн | Дѣмнѣ, Іѡ Мнхѣн | Рѣковницъ Боевѣ^а. | Митрополитѣ фѣиндѣ а | тоатъ цѣра

ΚΥΡ | ΗΕΟΦΙΤΗ | ΚΣ ΚΕΛΤΣΙΑΛΑ ΙΩΒΗΤΟΡΙΑΣΗ | ΔΕ ΔΛΗΝΕΙΣ ΕΠΚΟΠΣΑΛ ΒΣΣΖΣΑΣΗ ΚΥΡ ΜΕ-
 ΔΩΔΙΕ. | Ι ΣΦΗΤΑ ΕΠΚΟΠΙΕ Α ΒΣΣΖΣΑΣΗ, | ΛΚΤ' ΕΣΗΑ.

Δε Ιωαν̄ στω̄η : Τῆπογραψαλ' .

In-12°, 301 pagini nenumerate. Este scris în românește, slavonește și grecește, cu litere cirilice.

La pag. 200 următoarele versuri tipărite:

Invierea ta Hristoase,
 Care pre noi din iad scoase,
 De îngeri e cântată
 In ceruri și lăudată.
 Ce și pe noi cei pământești
 Rugăm să ne învrednicești
 Cu inima curată,
 S'o slăvim neîncetată.

Pe ultima pagină:

Tipăritu-s'au acest Catavasier prin osteneala lui Ioan Stoicovici tipograful.

Șt. Gr. Berechet, *Un Catavasier necunoscut din 1743*, în *Biserica ortodoxă română*, 54 (1936), p. 62—66.

Iași: Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc.

80. *Evanghelie*, București 1743.

Semnalată de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 24 (prima listă), ca existentă la biserica din comuna Saliște (Maramureș).

81. *Euhologhion*, Iași 1744.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 25, ca existent la bisericile comunelor Slătioara și Vișeu-de-jos.

82. *Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave*, Râmnic 1744 (7253 Sept).

In-8° mic, de 8 foi numerotate. Fără titlu. Incepe :

Oamenii ai căroră vor fi dobitoacele bolnave, întâiu să se ispoveduiască curatū dintru toată inima sa.

La sfârșit:

Acēste sfinte rugăcuni, tălmăcitu-s-au de cuviosulū Dascălū Kyrū Leontii, Ieromonahulū Tismeniū, de pe limba slovenescă, pre limba rumănescă, în sfânta Episcopie a Ribniculū, 7253, Septemvrie 4, fiindū Episcopū iubitorilū de D[u]mnezeu Kyrū Climentū.

București: Biblioteca Academiei Române (236 B).

83. *Maria Thereza, Instrucții în timpul ciumii și altor boale molipsitoare*, Cluj 1744. — Foaie volantă.

Formatul 27×31 cm., cu data Sibiu, 1 Ianuarie 1744.

Indeamnă poporul să se prezinte la casele de contumație dela granițele țării, unde,

în schimbul sumei de 1–34 creițari, își pot dezinfecța lucrurile pe timpul ciumii și a altor boale molipsitoare.

Dr. A. Veress, *Orânduiele românești vechi tipărite în Ardeal (1744–1848)*, București 1926, p. 7.

Cluj: Muzeul ardelean.

84. Acatistul Născătoarii de Dumnezeu, (Buzău) 7253 (1745).

ІКѦІГТЪЛЪ | КЪТРОКЪ ОФѦІТА НЪСКЪТЪОРЕ | ДѦ ДѦНІЕІС, ШІ КЪ АЛТЕ РЪ-
ГЪЧЮНИ. | ІКѦМЪ АТРАЧІСТА КІПЪ ТЪ-[ПЪРІТЪ | А ЗІЛЕЛЕ ПРЪ АНЪЦАТЪСАШ | ДѦНЬ |
ІѦ МІХАІ РЪКОВІЦЪ БОЕКѦДЪ. | МІТРОПОЛІТЪ ФІННДЪ А ТЪОАТЪ ЦАРА | КЪРЪ НІѦ-
ФІТЪ. | КЪ КЕЛТЪІАЛА ІЎБІТЪРЮАШ ДѦ ДѦНІЕІС ЁПІСКѦПСАЪ БЪЗЪСАШ | КЪРЪ МѦДѦ-
ДІЕ. | АКТЪ ЗСІГ. | ДѦ ІѦАНЪ СТОЙКЪВІЧЪ ТЪПОГРѦФЪСА.

Pe verso titlului se află o gravură cu inscripție slavonă, și cu data: 7251.

Bibliografiată după o fișe scrisă de N. Hodoș.

85. Antologhion, Rădăuți 1745.

Semnalat de dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 26 (prima listă), ca existent la biserica comunei Desești.

86. Apostol, 1745.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, II, p. 158, ca existent la biserica Mănăstirei din Remeți.

87. Molitvenic, Iași 1745.

Semnalat de D. Dan, *Mănăstirea și Comuna Putna*, București 1905, p. 84, nr. 17, ca existent la Mănăstirea Putna.

88. Acatist, Râmnic [1746].

Am văzut exemplar defectuos (al Bibl. V. A. Urechia din Galați). În-16°, foile nenumerate. Cuprinde Slujba acatistului, Paraclisul Maicii Domnului, Canon de umilință, Acatistul Sf. Nicolae, Canon de rugăciune către îngerul păzitor, Molitvele celor ce merg spre somn și Rugăciunile dimineții. După acestea urmează 12 pag. cu: «M(o)l(it)va către Dumnezeu Savaothū, foarte de folosū, scoasă depe grece pre limba românească, de Dumnealui Constandinū Cantacuzenō Stolnicul». Apoi altă rugăciune «după pravila călugărului» și Sinaxarul. Pe ultimele trei pagini, care ne-au ajutat la precizarea localității și anului de tipărire, urmatoarele:

Făcutu-s-au această slovă de nou și s-au typărit de cucernicul Popa Mihai Athanasie Vici Typograful Râmničanul.

Și s-au diorthosit această cărticică de Laurentie Ieromonah dela Mănăstirea Hurezii.

Deci știindū eu, iubitorūle de Hs. cetitorū, că toată apa totū iaste mai limpede în izvorū decâtū în pârae; iara cu câtū să depărtéză apa de izvorū, cu atâtă iaste mai turbure, așa tălmăciturile cărjilorū de mulji dascali. Deci eu lăsândū alte izvoade toate, urmândū, nu m'am depărfatū de tălmăciturile părintelui Damaschin ep(i)s(copul).

Lângă această știindū că totū omulū iaste greșitū, și noi vomū fi greșitū,

sau în cuvinte, sau în slove. Pentru aceia ne rugăm să îndreptați și să ertați, ca și pe voi să vă iarte D(u)mnezeu.

În știință să vă fie la toată obștea și ačasta, că la Synaxari unde sântu sărbători mari, amă îngrădit numărul cu parinteju, iară unde iaste sărbătoare numai până la amiază zi, amă pusă jumătate de parinteju.

Sfârșitū și lui D(u)mnezeu laudă.

Molitva tradusă de Stolnicul Constantin Cantacuzino a apărut și într'un Molitvenic. Ea a fost publicată de George B. Popescu, *O rugăciune a lui Constantin Stolnicul Cantacuzino*, în *Revista istorică*, 25 (1939), p. 57–60. În orice caz, în *Molitvenicele* tipărite la Buzău 1699 și 1701 nu se găsește (comp. cu nota 1, p. 57 din *Rev. ist.*, loc. cit.).

Pentru o ediție nouă, mai îngrijită, v. mai jos, nr. 96, p. 67–68.

Galați: Biblioteca V. A. Urechia.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (245 A).

89. *Ceaslov*, Rădăuți 1746.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului* nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 27 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Bocicoiel.

90. *Ceaslov*, Râmnic 1746.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 12 (a doua listă), ca existent la biserica din comuna Berbești; autorul însă afirmă greșit că opera este cunoscută *Bibliografiei românești vechi*.

91. *Bucoavnă*, Cluj 1746. — Latinește și slavonește.

Elementa puerilis institutionis in lingua latina. НАЧѢЛО ПИСМЕНЪ ДѢТЕМЪ КЪ НАСТАВЛЕНІЮ НА ЛАТИНСКОМЪ ЯЗЫКѢ. ПОВѢЩЕНІЕМЪ, ꙗ НАКЛАДОМЪ БГОЛЮБИВАГО КВР МИХАИЛА МАНУИЛА ОЛШАВСКІИ ЕП(Є)ПА Росинскаго, Мѣкач, и Мрамороскаго на[Д] Лю[Д]ми Босточнаго Набоженства во Оуграх, Бикарѣ Пп(с)-ѣлскаго, и црѣскаго Свѣтника. Напечатана въ Коложкарской Типографіи, лѣта г(с)днѣ 1746.

Traducerea textului slav:

Inceputul alfabetului pentru copii, pentru învățătură în limba latină. Din porunca și cu cheltuiala iubitorului de Dumnezeu Kir Mihail Manuil Olșavskij, episcopul Rusiei, al Muncaciului și al Maramureșului asupra oamenilor de religie răsăriteană din Ungaria, vicar apostolic și consilier imperial. S'a tipărit în tipografia Clujului, anul Domnului 1746.

In-8º, 3 + 46 foi. Textul urmează astfel: un rând latinesc și traducerea lui în slava bisericească ș. a. m. d.

N'am văzut cartea, pe care a descris-o, însă, Sztripszky Hiador, posesorul ei. Cum se vede din titlu, cartea se adresa ortodocșilor din Ungaria, deci și Românilor; aceasta este justificarea prezenței ei în *Bibliografie*. În economia ei, cartea are o parte de abecedar, iar alta cuprinde rugăciuni, extrase din Catehism și cifrele, asemănându-se cu *Bucoavna* tipărită la Alba-Iulia în 1699, în limba română.

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, București 1938, p. 9–10 (cu bogată bibliografie).

92. *Liturghii*, București 1746.

ДѢНЕЗЕЩИЛЕ ШИ ꙖФНТЕЛЕ | ЛУТЪРГІИ | ꙗ чѣловъ динтрос сѣици
Пзрѣнциларь | нѣври ꙗ лѣи Іванъ Златоѣсть, ꙗ лѣи Ел-|сѣиле чѣль Маре, шѣ ꙗ
Пре*десѣиѣи.

ꙗкъмъ Тѣпзрѣте, ꙗтрос ꙗль дѣйлѣ ꙗнь, | динь ꙗ пѣтра домнѣ ꙗ цѣрѣи Рѣ-
мжнѣиѣи, ꙗ прѣ лѣмнѣтѣлѣи шѣ прѣ ꙗнѣлѣтѣлѣи Дѣмнѣлѣи нѣстрѣ, | Іваннѣ
Кѣнстандѣиѣи, | Нѣколѣе Кѣвѣлѣдѣ. | Кѣс елагословѣнѣл ꙗ прѣ сѣициѣтѣлѣи Ми-|тропо-
лѣиѣ ꙗль Оѣггроклѣхѣиѣи, | Кѣрꙗ Нѣѣфѣтѣ.

Шѣ сѣс тѣпзрѣтѣ ꙗ Тѣпографѣл Дѣм-|нѣскѣ, ꙗ ѡрѣшѣлѣ Ескѣрѣциларь. |
Ла ꙗнѣлѣ дѣла видѣрѣк Лѣмѣи ꙗсѣнд. | дѣ кѣчѣрнѣкѣлѣ ꙗтрѣ Прѣѡцꙗ Пѣпа | Стѡіка
ꙗкъвѣиѣи тѣпографѣлѣ.

22. *Liturghie*, București 1746. — Stema îndoită, a Munteniei și a Moldovei.

In-4° mic, de 2 foi + 246 pagini. Tiparit cu negru și roșu.

Pe verso titlului stema îndoită, a Munteniei și Moldovei (facs. nr. 22) cu patru versuri închinat e ei.

Preotul C. Bobulescu, *Pentru „Bibliografia românească“. Cărți necunoscute, în Spicui-
lor în ogor vecin*, I (1920), p. 46 și 51. — I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111.
— A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929–1930), p. 378–379.

București : Biblioteca Academiei Române (247 A).

93. *Triod*, București 1746 (7255).

ТРИѠДИОН | ꙗдѣкъ : | ТРѣИ КЪНТЪРИ | Че ꙗре ꙗтрос сѣне сѣлѣва Ꙗфнѣтѣ-
лѣи шѣ | мѣрѣлѣи Пѣствѣ. | Кѣрѣ ꙗкъмъ ꙗдѣа варѣ сѣс Тѣпзрѣтѣ ꙗ | трос ꙗꙗ трѣйлѣ

Ѧнь динтрос а пѧтра Домніе, | а прѣ ѡнѡцѧтсѡсѧй нострос Дѡмнь, Іѡ: | КѢН-
 СТІАНДѦНЬ НІКОЛАЙѢ | ВОЄВОДѦ. | Кс Блѣкѡнѡ прѣ сѣнѡцѧтсѡсѧй Пѡнтро-|по-
 лѡитѣ Оуґгровѡлѡхѡ, Кур: | НѢСѢФІТЬ ДѢЛѦ КРѢТЬ | ѡ ѡрѡш ѡ Бѡскрѡщѡ, лѡ
 ДѢ: ѡснѡ. | Дѣ кѡчѣрникѡсѡ ѡтре Прѡвци поѡа Стѡѡка | ѡковнѡчѡ Тѣпогрѡфѡсѡ.

In-folio, de 2 foi nenumerotate și 355 + 119 numerotate. Tipărit cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană.

Pe verso titlului se află stema îndoită (*Bibl. rom. veche*, I, p. 509, facs. nr. 270) și următoarele:

Stihuri politice 12 asupra numelui prea luminatului
 și prea înălțatului nostru Domnă Io Constantină Nicolae Voevodă.

Bună tocmire vedemă, Doamne Constantine,
 Că numele-ți, cu fapta-ți, are întru tine.
 Cândă Constantină tărie, stare închipuiaște,
 Ce și dină buna-ți faptă chiară să dovedește.
 Că tare stai și grijăști de casele sfinte,
 Și de podoabele ei, dină sufletă fierbinte,
 Cărți typăhindă Țării pre limba rumânească.
 Dumnezeu a mari daruri să te învrednicească,
 Avea-vei Măriia ta nemuritoriu nume,
 Ca și sfântulă Constantină într-aastă lume,
 Slăvi-voră cei următori prea sfânta Troiță,
 Ne uitându-ți numele celă de bună viță.

23. *Triod*, București 1746. — Rugăciunea vameșului și a fariseului.

Pe foaia următoare se află câteva extrase din Sf. Scriptura, printre care și acela din scrisoarea I către Corinteni, cap. 14, stih 19:

În Biserică voescă cinci cuvinte a grăi cu înțelesă, ca pre alții să învățū, de câtū zece miī de cuvinte în limbă streină.

Pe f. 355 verso se află cuvintele de iertare pentru greșelile de tipar, semnate de «Stoica Iacovici typograful» cu data : 1746.

În partea a doua a Triodului (foile numerotate 1—119) sunt frumoase xilogravuri: f. 1r. Învierea lui Lazar; Rugăciunea vameșului și a fariseului (facs. nr. 23); f. 15r. Întrarea lui Iisus în Ierusalim, etc. Unele, semnate Іѡаннѡсѡ Б. ѡ. Ѱ., au legendele scrise slavonește.

Cred că *Triodul* semnalat sub anul 1747, de V. Popp, *Disertație*, p. 66, și în *Bibl. rom. veche*, II, p. 102, nr. 261, dar fără nicio altă indicație, este acesta, nu altul. În orice caz, volumul s'a tipărit în lunile Sept.—Dec. ale

anului 1746, pentru că din anul 7255, arătat în titlu, scăzând numai 5509, vom avea anul 1746, arătat la f. 355 verso.

Diac. N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, București, 1919, p. 71. — I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 203. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 608. Aceștia trei greșit îl socotesc din 1747. — Eugen Barbul, *Biblioteca Universității Regele Ferdinand I din Cluj*, Cluj 193, p. 105, nr. 9.

București: Biblioteca Academiei Române (250 A).
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

94. Constantin, Ieromonahul, Culegere mică drept credincioasă, Moscopole 1746. — Grecește.

Συνταγματικὸν ὀρθόδοξον. Περιέχον ἐν αὐτῷ | ἐρωταποκρίσεις λίαν ἐπωφελεῖς κατὰ τὴν | γνώμην τῆς Ἁγίας καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς.

Συντεθὲν μὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις | Κωνσταντίνου τοῦ Ἁγιοναουμίτου, πρὸς χρῆσιν τῶν | ἀπλῶν Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ Οὐγκαρῖα εὐρισκομένων πραγματευτῶν, καὶ τύπῳ ἐκδοθὲν | ἵνα παρέχῃται αὐτοῖς δωρεάν.

Διορθωθὲν παρὰ τοῦ Κυρίου Μιχαήλ Ἰπισχιώτου. | Ἐν τῇ Τοπογραφίᾳ τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου | Πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ τοῦ Θυματουργοῦ, | τοῦ ἐν τῷ Λιβανίσκῳ Διαδόλεως κειμένου. | αἴμς. Ἐν Μοσχόπολει.

Culegere mică drept credincioasă, cuprinzând într'însă întrebări și răspunsuri foarte de folos, după învățătura Sfintei catolice și apostolicești biserici de Răsărit.

Alcătuită de cel între ieromonahi Constantin dela Sf. Naum, spre folosul Creștinilor de rând și al negustorilor ce se găesc în Ungaria și dată la tipar ca să se împartă fără plată.

Indreptată de Domnul Mihail Hypishiotes. În tipografia Cuviosului și de Dumnezeu Purtătorului Părintelui nostru Naum, făcătorul de minuni, cea care se află pe Livaniscul Devolei. 1746. În Moscopole.

In-4° mic, 2 foi nenumerotate + 104 pagini. Paginile 3-4 liminare, albe. Paginile încadrate în chenar de linii. Sub titlu un ornament floral în jurul unui cap.

Nu știu origina ieromonahului Constantin, autorul cărții (Român macedonean?). Credem că opera a fost repartizată de Ion Bianu, Secției de cărți românești vechi, fiind tipărită la Moscopole, centru românesc din Macedonia, pentru negustorii macedoromâni răspândiți în Ungaria.

Titlul tradus de dl. Alexandru Elian.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela Pericle Papahagi (250 B).

95. Nectarie, patriarhul Ierusalimului, Cartea arbitrul adevărului și al dreptății, traducere în limba arabă de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746.

Eustratie Argentis, *Manual în contra infailibilității Papei*, traducere în limba arabă de Masaad Nașu din Damasc și publicată de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746. — Limba arabă (amândouă tipărite într'un volum).

Pentru titlul original arab, v. p. 62, facs. 24.

Cartea arbitrul adevărului și expunerea dreptății, alcătuită cu multă și desăvârșită înțelepciune de cucernicia sa părintele și filosoful kirios kir Nectarie, prea fericitul patriarh al Ierusalimului.

كتاب

قضا الحق وفضل الصدق مآليفه الاب الفاضل
و العيسوف الجنر بل الحكيم الكامل كيريو كبير
نعتتاروس المطريرك الاورثو طيحي الكلي
الغبطة في الرد على رهبان الملائيين
المرسايين الي الواحي الشرقية المتوطنين في
الارض المقدسه المحاولين بكل اجتهادهم علي
انزعاس ديانة الروم الارثوذكسية وتفنيدها
وفي بيان بعض غلطات كنيسة رومية مترجمان
لغتي اليونانية والملائينية الي اللغة العربية
* طبقت نسخته الاصلية *

في سنة ١٧٣٣

* مسيحية *

والا ان قلنا طبع حد بشا بمصرف ومشاركة الاب
الطوباني كبير يوكير سيبيلدسترس المطريرك
الانطاكي الكلي الغبطة *

بالقاس السيد الامجد الرفيع الشان متقلد حاكم
بلاد المغان يواي بك ابن فقو لابل المحترم
في تقليد وياسة كهنوت الاب المطران الكلي
الغبطة كيرزيا كيفورس باو بونيفاس ايغون
موره للبلاد المذكورة اعلاه في محروسة ياش
الحمية التي هي مقر حكومة بلاد البغدانية *

في سنة ١٧٤٢ مسيحية *

* بيد توابع المطريرك الانطاكي *

* المذكور اعلاه شماس جرجس الحلبي *

* ومينجا ييل بنري راهب *

Răspunsul către monahii latini trimiși în părțile Orientului și locuitori în pământul sfânt, căutând cu toată silința lor a contraria și a combate religia Grecilor ortodocși.

Arătarea câtorva greșeli ale bisericii din Roma.

Tradusă din ambele limbi, greacă și latină, în limba arabă, după textul original, în anul creștin 1733. | Dar acum s'a tipărit din nou — cu cheltuiala și sub îngrijirea părintelui cel fericit kirios kir Silvestru, patriarhul Antiohiei, din stăruința slăvitului și cinstului Domn, conducătorul țării Bogdaniei, Ioan Bey ¹, fiul lui Nicolae Bey cel cinstit, și cu blagoslovirea înălțimei sale preoțești, a părintelui mitropolit kir Nichifor, cel plin de fericire — pentru mai sus pomenita țară, în Iași <orașul> cel de <Dumnezeu> păzit și reședința țării Bogdaniei.

În anul 1746², cu mâna însoțitorilor patriarhului antiohian pomenit mai înainte, Diaconul Gheorghe din Alep și Mihail Dimitrie călugăr.

Formatul 15, × 21 cm.

Cuprinde 6 foi nenumotate + 265 pagini numerotate; urmează 4 pagini nenumotate, din care primele 2 sunt albe + 56 pagini numerotate + 3 pagini nenumotate (ultima albă).

Colațiunea paginelor; cele nenumotate: pag. 1 albă; pag. 2—3 titlul (v. facs. nr. 24); pag. 4 are stema Moldovei, lucrată primitiv în xilografie: capul de bour are între coarne o stea, iar deasupra soarele și luna, (v. facs. nr. 25). Toate acestea încadrate într'o ghirlandă de flori, care, în partea superioară, are coroana de domn susținută la dreapta și la stânga de doi ingeri, cari țin în mâini sceptrul și spada. Sub acești ingeri, alți doi ingeri.

Intre flori sunt ascunse următoarele inițiale slavone: I. I. H. ББ. М. Г. З. ММ., adică Іω Ιωαν Νικολαι Βοεβόδα Μавροcordat господар земли Молдавскон (Io Ioan Nicolae vovod Mavrocordat domn țării Moldovii).

Sub stemă, următoarele patru rânduri în limba grecească, transcrise însă în litere arabe :

Ἰωάννου Ἰωάννου Νικολάου Βοεβόδα τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν ἀθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, πολλὰ τὰ ἔτη (Lui Ioan Nicolae vovod, prea evlaviosul și de Hristos iubitorul nostru Domn și stăpân al întregii Moldaviei, mulți ani).

Pag. 5—8 prefața patriarhului Silvestru; p. 9—12 tabla de materii.

Pag. 1—265 numerotate. Textul polemicei: cartea I, p. 1—76, cartea II, p. 77—190; cartea III, p. 190—265.

Prefața lui Silvestru, patriarhul Antiohiei (p. 5—8):

Slavă Domnului în veac.

Silvestru, cu mila lui Dumnezeu patriarh al Antiohiei și al întregului Orient.

Harul Dumnezeesc și binecuvântarea cerească să fie pentru toată ceata preoților credincioși și pentru întreaga noastră turmă de Arabi ortodocși; să le fie călăuză întru săvârșirea faptelor mântuitoare, amin.

Dar după aceasta, spune sfințitul părinte și de abondentă înțelepciune, păstorul păstorilor, kirios kir Silvestru, patriarhul plin de fericire al Antio-

¹ Ioan Mavrocordat, domnul Moldovei, 29 Iunie 1743 — Mai 1747.

² În original 1742. În numerotația veche arabă cifra 2 se scria la fel ca cifra 6, numai întoarsă : 2 = μ, 6 = ς; ușor se explică, deci, greșala tipografică 1742, în loc de 1746. În epilog însă, este tipărită data exactă: 1746.

hiei <căruia> Dumnezeu să-i prelungească arhieria, ca să mai avem binecuvântările lui, din bunătatea sa, amin.

<Această carte> dată fiecăruia dintre aceia pe care-i interesează, dintre fiii noștri sufletești, fii ai sfântului scaun apostolic antiohian. Să se știe:

❖ یوانو یوانو نیقولاو فایقو ضا طوی ❖
 ❖ افسیقسطا طوی کی فیلاو خر یسطوی ایون ❖
 ❖ افتنضوی کی ییوناس باسیس مواضو ❖
 ❖ فلاشیاس بولا طاتی ❖

25. Nectarie, *Arbitrul adevărului și al dreptății*, Iași 1746. — Stema Moldovei.

când am intrat în țările Bogdane, în anul creștin 1735, scopul nostru a fost să tipărim cărți bisericești și altele pentru interesul creștinilor.

Dușmanii bisericii lui Christos, însă, aceia de ritul Latinilor, cari sunt contra doctrinei bisericii noastre sfinte și drept credincioase, ne-au turburat și

au căutat să ne înlăture.¹ Aceasta au făcut-o din îndemnul tatălui lor, diavolul, ca să ne desființeze, pentru că avem gânduri bune. Abia am putut să tipărim această carte, cu nesfârșită oboseală; deaceia sunteți rugați să nu luați în seamă neglijența compoziției și a tipăririi. Dar fiți atenți la înțelegerea ei, la desfășurarea frazei și la expunerea versetelor, pe care nu le-am greșit în copierea lor; fiți atenți ca să puteți răspunde la întrebarea acelor cari vă contrazic.

Să rugați pe Dumnezeu pentru fiul nostru spiritual și iubitul nostru, înțeleptul Ioan Bey¹, fiul răposatului Nicolae Bey, stăpânul provinciei tuturor țărilor Bogdane, să-i dea o vieață lungă, încrederea și stăruința lui pe tron, ca să îngăduie tipărirea și a unei alte cărți, fiindcă este iubitor de bine.

Am tipărit din acest volum 1500 exemplare, ca să fie răspândite între creștini, iar binecuvântarea să fie peste voi a doua și a treia oară.

Mai jos iscălitul, în iubirea noastră, Silvestru, cu slava lui Dumnezeu cel înălțat patriarh al Antiohiei și al Orientului întreg.

Tabla de materii (p. 9—12).

Cartea întâia:

Cap. 1. (*Un fel de prefață a cărții însăși*).

Cap. 2. Că numele celor păcăliți de ei (Latini), sunt scrise pe tablă la ei (Latini).

Cap. 3. Despre felul cum păcălesc prin ispite și ademeniri de bani.

Cap. 4. Noua învățătură a acelor călugări produce o nouă credință.

Cap. 5. Arătarea cauzei pentru care au inventat Latinii această credință nouă și o propagă elevilor lor în predicile și învățătura lor.

Cap. 6. Despre spionajul acesta însuși.

Cap. 7. Despre cauza pentru care a despărțit Papa pe el însuși de Biserica orientală.

Cartea a doua:

Cap. 8. Despre sfânta împărtașanie a mirenilor la Latini, <care> nu este desăvârșită.

Cap. 9. Latinii nu împărtășesc copiii, dacă nu au împlinit 12 ani.

Cap. 10. Preoții Latinilor nu botează copiii prin stropire.

Cap. 11. Latinii nu ung pe cei botezați cu untdelemn, nici cu mir.

Cap. 12. Despre ungerea pe care o întrebunțează preoții Latinilor.

Cap. 13. Preoții Latinilor se închipuesc că sunt o cauză activă în îndeplinirea misterelelor și nu sunt ei cauza îndeplinirii lor.

Cap. 14. Episcopul Latinilor, când slujește și sfințește pâinea sfântă, nu împărtășește pe preoții cari slujesc cu el.

Cap. 15. Că Papa se împărtășește cu trupul domnului când i se prezintă, dar stând jos (pe scaun).

Cap. 16. La Latini fără nici o explicație logică, preotul slujește în noaptea Nașterii Dumnezeului nostru, trei slujbe consecutive.

¹ Ioan Mavrocordat, domnul Moldovei, 29 Iunie 1743 — Mai 1747.

Cap. 17. Răspuns împotriva Latinilor, pentru postul de Sâmbătă.

Cap. 18. Fără vreo necesitate sensibilă corpului, Latinii permit desființarea postului și dau voie la mâncarea cărnii, mai ales acelor care sunt bogătași.

Cap. 19. Despre ceea ce au schimbat Latinii din sistemul altarelor, la închinăciuni, iar felul în care au rânduit sfântul prestol, este cu totul altfel decât în vechea rânduială creștină.

Cap. 20. Preoții mirenilor, la Latini, sunt necăsătoriți.

Cap. 21. Despre sărutarea semnului crucii sfinte, care este pe picioarele Papei.

Cap. 22. Despre schimbarea socotelii sărbătorilor Sfințelor Paști.

Cap. 23. Schimbarea deasă a gradelor bisericesti pe care o face Papa.

Cartea a treia: ¹).

Cap. 24. Cum sărbătoresc monahii europeni Botezul Domnului, la Ierusalim.

Cap. 25. Despre monahii iezuiți.

Cap. 26. Despre călcarea drepturilor de către iezuiți și mincinoasele lor argumente.

Cap. 27. Povestirea unei femei pe care iezuiții au făcut-o papistă (catolică).

A doua opera:

Eustratie Argentis [*Manual în contra infailibilității Papei*], traducere în limba arabă de Masaad Nașu din Damasc și publicată de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746.

Cartea, cum am spus, n'are foaie cu titlu.

După cele 265 pag. numerotate ale cărții *Arbitrul adevărului*, urmează 4 p. nenumerate + 56 pag. num. + 3 p. nenum. (ultima alba).

Colațiunea paginelor: p. 1–2 nenum. albe; p. 3–4 cuprind cuvinte de laudă lui Dumnezeu, după care urmează aceste precizări nesemnate despre opera tradusă și autorul ei, Eustratie Argentis:

... spune savantul strălucit cu merit, filosoful cercetător și teologul atent, kir Eustratie Argentis, doctorul care este din insula Hio — și Dumnezeu să-i dea fericire și răsplata muncii sale — că rătăcirea papistă și ispita latină cea nouă s'a răspândit în țările arabe, între creștini, din cauza discipolilor ispitori veniți în aceste țări pentru a răsturna religia ortodocșilor și pentru a ispiti pe cei simpli. Acești discipoli n'au idee de problemele religioase și nu cunosc cărțile teologice. Iar ispita, prin vorbe teosofice, explică părerile lor și credința cea nouă, care are de scop a ajunge <acolo> că Papa Romei cea veche este capul bisericii, el singur și locțiitorul Domnului Hristos într'o întâietate, în biserică întreagă de pretutindenea. Așa fiind <pretind ei> că este urmașul sfântului Petru, capul apostolilor și că este el singur infailibil de greșeli în credință.

¹ Această carte nu este amintită în prefață, dar în text se arată ca începe cu cap. 24.

M'am hotărît să combat părerile lor și să resping credința lor prin ce am scris în domeniul acesta, pentru aceea, ca să fie folositoare credincioșilor noștri ortodocși, cari să nu se mai înșele cu amăgirile lor, sub care se cuprind rătăcirii și îndoeli.

Dumnezeu este îndreptător la adevăr; către El este întoarcerea.

Pag. 1—56 textul; lipsind un titlu special, reproducem cele tipărite pe pag. 1 numerotată:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, într'un singur Dumnezeu.

O mică scriere în care se răspunde la infailibilitatea Papilor Romei (lucru mincinos), scrisă de savantul strălucit kir Eustratie Argentis, doctorul care este din insula Hio.

Această scriere afirmă pe scurt și lămurește clar tuturor, cum Papa dela Roma poate considera schismatic pe cine vrea; că, într'adevăr, sunt schismatici mulți dintre Papii Romei și că biserica sobornicească învață că Papa Romei poate și el cădea în erezie.

A tradus-o din limba greacă, în care s'a alcătuit, în limba arabă, preotul Masaad Nașu Damaschinul (din Damasc), în Cairo <din> Egipt, în anul 1740 creștin.

La pag. 57 (prima nenumerotată), sunt vignete înflorate (xilografii), care arată stârșitul volumului. La pag. 58 (a doua nenumerotată) se află următorul epilog, care se referă la volumul întreg, deci la ambele opere:

S'a terminat tipărirea acestei binecuvântate cărți numită *Arbitrul adevărului și expunerea dreptății*, opera cinstului părinte și a filosofului iscusit în înțelepciune, kirios kir Nectarie, prea fericitul patriarh al Ierusalimului, ca răspuns călugărilor latini, la 13 Iulie, în Iași <orașul> cel bine păzit, care este scaunul guvernului țărilor Bogdaniei, în Mănăstirea Sfânta Sava. Au dat ajutor la tipărire Mihai Bezi, de fel din Koürt-al-Dahab, în apropiere de Tripoli din Siria și Diaconul Gheorghe din Alep, din suita patriarhului Antiohiei, prea fericitul kirios kir Silvestru și aceasta în anul creștin 1746.

Sfârșitu-s'a cartea cu ajutorul rugăciunilor întru Domnul.

Traducerile din limba arabă le-a făcut d. Emil Muracadé, bursierul Patriarhiei din Damasc, la București.

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și debaterile, s. II, t. 35 (1912—1913), p. 113—114. — Dan Simonescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în secolul XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 21—26 (și extras).

București: Biblioteca Academiei Române (250 C. D.).

96. *Acatist*, (Râmnic 1747 ?).

In-16°, f. 2—235 și 1 foaie nenumerotată (exemplarul văzut de noi, este defectuos).

Tipar negru și roșu, cu 15 rânduri pe pagină. Literele, ornamentațiile (la fila 42 v. xilogravura Maicii Domnului cu Iisus în brațe, semnată A. Mvx: T. P.), formatul sunt la fel ca în *Acatistul* tipărit la Râmnic, 1746 (v. mai sus, nr. 88, p. 57—58). Textul, cu unele deosebiri ortografice, asemănător, ceea ce ne face să considerăm acest *Acatist* ca o nouă, imediată și mai îngrijită ediție a celui precedent.

Cuprinde: Slujba Acathistului (f. 1—42 r.). Cinstitul paraclis (f. 43 r.—62 r.). Canon de umilință (f. 62 v.—78 v.). Acathistul Sf. Nicolae (f. 79 r.—121 r.). Canon de rugăciune catre

ingerul păzitor (f. 121 v.—140 v.). Canon catre toți sfinții (f. 141 r.—151 v.). Slujba Preceștăniei (152 r.—172 v.). Diferite rugăciuni «spre somn», «a dimineații» (f. 173—204 r.). «M o)l(i)tva catra D(u)mnezeu Savaoth, foarte de folos, scoasă de pe grece pre limba rumânească, de Dumnealū Constantinū Cantacuzinō Stolniculū (f. 204 v.—214 v.). Sinaxariul (f. 215 r.—235 r.). Molitva de calatorie (f. 235 v.—236).

La sfârșit, pe foaia nenumerotată, recto:

În știință să vă fie la toată obștea și ačasta, că la synaxari, unde sântū sărbătorī mari, am îngrădit numărul cu parintejū, iară unde ȳaste sărbătoare numai până la amiază zi, am pus jumătate de parentejū.

Pe verso:

S'au tipărit și s'au diorthosit de Dimitrie. typ. Râm.

Tuturor Pravoslavnicilor cetitori, mă rog, orice greșală veți afla în cuvinte, sau în slove, îndreptați cu duhul blândețelor, zicând toți: Dumnezeu să-l ȳarte, ca și înșivă să aflați ertăciune dela lesne ertătorīul Dumnezeu, a căruia ȳaste slava în veaciī veacilor, aminū.

București: Biblioteca d-rei Georgeta Văjăianu.

97. *Penticostar*, București 1747.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 29 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Botiza. — N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, II, p. 192, la biserica din comuna Teiuș.

98. *Triod*, Blaj 1747.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 14 (lista a doua), ca existent la bisericile din comunele Vișeu-de-jos, Sapânța, Valenii, Ieud, Săliște, Berbești, Borșa și Budești.

99. Maria Thereza, Poruncă pentru interzicerea circulației banilor austriaci în țările otomane supuse, Blaj 1747. — Foae volantă.

Porunca prea-înălțatei și prea-putearnicii Doamniī Impărateasii și Crăiasii Doamnei, Doamnei Marii Therezii, cu carea să opreaște petreacerea banilor înpărătești și crăești în țările Porții otomînicești supuse, scoasă de pre letinie în limba rumînească și tipărită în Scaunulū arhierescū, în Blajū, anulū D[o]mnulū 1747, în luna lui Avgustū, în 27 de zile, de Dimitrie Pandoviču tipografulū.

N'am văzut exemplare. Prima tipăritura blajeana. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, I (în *Studii și documente*, XII), p. 46, nr. XCI.

100. *Ceasoslov*, București 1748.

ЦІГОСЛОВЬ | Кáре кспр́нде ꙗ́ с́нне слѣжба де | з́н, ш́н де нбáнтє, ꙗ́ксмь
ꙗ́ дóaw ѡаръ Тѣпър́тъ, ꙗ́ з́лелє | прѣ крєц́ннєлє ш́н прѣ ꙗ́нѣлцáтєлє, | Дóмнє,
ш́н Ѡблáдшнторю á тóатъ | Цáра рѣмжнѣскъ. | Їв Квѣстант́н, Пѣкѡлає, | Еве-
кол: Маврокордáтъ, | Кѣ блгослов́нл прѣ сф́нц́тєлєн Мл-тропол́тъ, Їль Оѳг-
гровлáдч́н, | Квѣ Нєѡф́тъ Крѣтѣнєлє. | Кѣ ꙗ́ кѣрєл кѣтєлєлє сáс Тѣпър́тъ ꙗ́ |
сф́нта Мл́тропол́є ꙗ́нє скáшнєлє | Бѣкѣрѣшнєлє. Дá Їнєлє ꙗ́ лѣꙗ́н. ꙗ́снє.

Дє Бáрєлє, Бѣкѣрѣшнєлє Тѣп́:

In-4°, de 2 foi nenumerate + 548 pagini numerotate. Titlul încadrat în chenar negru. Tipar negru și roșu; 26 rânduri pe pagină. Cartea este împodobită cu vignete și capiteluri. Pe p. 404 icoana Bunei Vestiri semnată de „Gligorie”.

Pe verso titlului, stema Moldovei și Munteniei cu :

Stihuri asupra stemei prea luminatului și înălțatului Domnă
Io Costantină Nicolae Voevodă :

Bourul, corbul și crucea, trei semne minunate,
Darurile tale vestesc D(oa)mne pré înălțate.
Bourul, D(om)nă Moldovei că ai fostu te însemnează,
Corbulu, al Țărâi Rumânești stăpân te-adeverează.
Iară crucea Pravoslaviei, bună paznicu te arată.
Costandine prea creștinule, cu inimă curată,
Ačasta în véci te va păzi, cu cinste și cu pace
Și pre vrăjmași fi va surpa, ca praful fi va face.

A doua foae liminară are tabla de materii.

La sfârșit, p. 548, ultimele rânduri cuprind iertarea pentru greșelile de tipar. Bibliografiata de dl. N. Cartoian.

București : Biblioteca Academiei Române (264 v.).

101. *Psaltire*, (Iași) 1748.

ΨΑΛΤΙΡΪ | Я Прорóкскaя Шл | Апкратскaя, | Давидъ, | Якъмъ ѿтра чéста |
кнѣ, Твпкритъ ; | Дѣ Дѣка Готирѣвичъ | Твпографскъ дѣла | Олосъ, | ПШН,
дктом. к.

In-24° (11 × 8,50 cm.), cu 564 foi numerotate, „grupate în 35 caiete de câte 16 sau 15 foi și unul (36) de 8 foi”. Pagina tipărită cu cerneală neagră, are 10 rânduri.

La f. 564 v.:

Sfârșitul Psaltirii și Iu Dumnezeu mărire.

Și s’au diorthositu de preacuviosul Cozma Ieromonahă Vlahulă.

Deși nu se arată locul tipăririi, totuși acesta este orașul Iași, unde Duca Sotirioviici avea tipografie.

Studiu amanunțit bibliografic asupra-i a publicat C. Tagliavini, *O Psaltire românească necunoscată din 1748*, București 1942 (extras din *Anal. Acad. Rom.*, s. III, t. XI, mem. 8, lit).

Bologna: Biblioteca Universității (fostul exemplar al Papei Benedict al XIV-lea).

102. *Apostol*, Râmnic 1749.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 31 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Cornești.

103. *Rânduiala osfeștaniei mici*, Iași 7257 (1749).

РЪНДУАЛА ОСФЕЩАНІЕИ | Чей Мичи, | Якъмъ ѿтрачéсташъ кнѣ, | Тв-
пкритъ, | Дѣ Дѣка Готирѣвичъ. Твпографскъ, дѣла Олосъ. | Къ а кърса келтѣла |
ѿтрос а сà Твпографѣ ѿ Иши. | Да влѣтъ сѣнз, Феврарѣ кѣ.

In-4° mic, 15 foi nenumerotate. Prima foaie titlul, alb verso. Titlul este încadrat în chenar de flori mici.

Iași: Biblioteca Universității, Carte rară nr. 202.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (269 A).

104. Ordonanță pentru desființarea cărăușilor fără plată, (Blaș) 1750.—
Foaie volantă.

N'am văzut exemplare.

In-folio, 11 pagini (15 «ponturi»). Interzice transportul gratuit al diferitelor persoane, obligându-le să plătească potrivit cu distanța.

Lămuriri la A. Veress, *Orânduilei românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, București 1926, p. 7—8 (afirmația că este prima tipăritură dela Blaș, este greșită; v. o tipăritură din anul 1747, mai sus, p. 68, nr. 99).

Cluj: Muzeul ardelean.

105. Ceasoslov, Blaș 1751.

ЧѢСОСЛОВЪ | ѿкъль | ꙗтрачѣташь (sic) Кни ꙗтѣи | Тупьрѣтъ | събтъ стѣ-
пжнѣрѣ | прѣ ꙗнѣлцѣтѣи Кѣсаро-|Крѣлсѣи | МѢРІИ ѠѢРѢСІИ Къ блѣгословѣнѣа|
Прѣч : П : ПЕТРѢ | ѿРОНЪ Г : Енкарѣшлѣ | ꙗ Ѡфѣта Мѣнѣстире | Дѣ ла Блажѣ |
Ла ѿнѣл Дѣ ла Хѣ | ꙗлѣна | [Ѡа]с Твѣри Дѣ къчѣрникѣа Поѣ [Б]ла[нкѣл?] | шѣ
Дѣ Еасилѣ К... (hârtia ruptă).

Cele două exemplare ale Academiei Române neavând primele foi, am reprodus titlul după copia trimeasa de Protopopul Ilie Dăianu din Cluj, lui Nerva Hodoș. Însemnările trimise arată că exemplarul Pr. Dăianu e mai complet decât exemplarele Academiei și anume: are format in-16°, 2 foi nenumerotate + 660 pag.; paginația lipsește la câteva foi dela sfârșit.

Tipar negru, cu litere de 2 mărimi; 17 rânduri pe pagină. Pe verso titlului se află reprezentată mănăstirea din Blaș. În gravura săpată de Vlaicu (v. facs. nr. 296 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 141) cu următoarea legenda:

Acăstă mănăstire o au început și o au înzestrat împăratul Carol al 6. I. 1738 și o au isprăvit fiica sa M. Theresia pe sam[a] Episcopii și a Călugărilor Rumânești.

Tot de Vlaicu sunt săpate următoarele gravuri: pe p. 102, Iisus înconjurat de Serafimi și Heruvimi, semnată: «1751 Vlaicu»; foaie între p. 172—173, sfatul arhierieilor pentru condamnarea lui Iisus, nesemnata; foaie între p. 182—183, batjocorirea lui Iisus, semnată «Vlaicu»; foaie între p. 196—197, rastignirea pe muntele Capățanilor, semnată «Vlaicu»; p. 216, icoana împărtașaniei, semnată «Vlaicu», repetată și la pag. 606; p. 238, Iisus rastignit, semnată «Vlaicu»; p. 258, înfașurarea lui Christos în giulgiu, semnată «Vlaicu»; coborîrea în mormânt, semnată «1752 Vlaicu»; p. 388, Învierea lui Christos, semnată «Vlaicu».

Lipsind foile dela început în exemplarele Academiei, reproducem după copia comunicată de Pr. Dăianu:

Predoslovie cătră cetitori.

Iubite Cetitorile, socotindă lipsa cę mare, care se află în Némul nostru, nu numai de spre partę iubitorilor de Rugăciuni, pravoslavnicę miręni, carii de șapte ori în zi a lăuda pe Dumnezeu cu Proroculă Davidă, au cetindă, au ascultandă, poftescă; nicę nu mai de spre partę tineriloră, carii a învăța și a să deprinde în sfintele scripturi dorescă, ci încă mai alesă

despre parté Preoților, cariî pentru darul Preoției sântu datorî precum sfânta Beserică învață, în toate zilele a-și ceti Prașila, adecă cele șapte Laude ale lui Davidu, de sfânta Beserică așezate și rânduite. Și măcaru că pentru lipsa cărților, adecă Ciasosloavelor, căți Preoți nu fără mare păgubire sufletescă, își părăsesc acé datorie. Dreptu acéia, ca să să vindece cătuși de cătu acıastă mare scădere, ne-am nevoitü pentru binele și folosul Tău celü sufletescü, a da în typariu Ciasoslovü, urmându izvoadele cele drépte și dinütr'insăle culegându cele mai de lipsă spre folosul Tău, precumü următoare scară și le va arăta; și înfrumusețându-le cu Icoane, carele arată în sine tâlcuire Laudelorü, puindü și Pashaliia cu rânduială mai pe scurtü, pentru a ta ușurare.

Deci dară ceteste în pace, pe Dumnezeu în toată vrémé laudă și cu rugăciunile tale, cele de purure noi, roagă-lü ai tăi, cătră Hs. rugătorii Iero-Monașii de la Blajii.

Colațiunea paginilor, după ex. Academiei: Polunoșnița de toate zilele, p. 33—67. Polunoșnița Sâmbetii, p. 68—95, a Duminecii, p. 96—101. Inceputul utreniei, p. 103—164. Ceasurile 1—8, p. 165—215. Inceputul oeadniții, p. 217—237. Ceasul al 9-lea, p. 239—256. Sub formă de titlu: «Rânduiala a laudei ceii de a șaptea», p. 257—283 (Vecernia). Pa-vecernița mică, p. 285—301, cea mare, p. 302—358. Troparele Triodului, p. 359—387. Ceasurile Paștilor, p. 389—396. Troparele Penticostarului, p. 397—408, ale Invierii, p. 409—433. Troparele peste toată săptămána, p. 434—443. Troparele și condacele sfinților de obște, p. 444—468. «Bogorodnciele...», p. 469—476. Synaxariu, p. 477—573. Cinstitul paraclis, p. 575—605. Slujba Sf. Priceștanii, p. 609—643. Rugaciunile mesei, p. 644—647. Insemnare pentru înțelesul Pashaliei și Pashalia, p. 647—652 (restul lipsește în exemplarul Academiei).

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 100 (exemplar la Feleac). — A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930) p. 379—380 descrie exemplar defectuos și pune greșit anul 1752.

București: Biblioteca Academiei Române (280 A). — Cluj: Biblioteca Pr. Elie Daianu.

106. *Mineiu*, Blaj 1751 (?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, (prima listă), ca existent la biserica comunei Purcăreț.

107. *Octoih*, București 1752.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 2, ca existent la bisericile din Goiani (Lăpușna) și Ohrincea (Orhei).

Octoihul citat de Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 33 (prima listă), existent la biserica din Vad, ca tipărit la Blaj, credem că n'a existat, ci el trebuie să fie acesta, tipărit la București.

108. *Slujba Sf. Timotei*, (Iași) 1752. — Grecește.

Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Τιμοθέου ἀρχιεπισκόπου Προικοννήσου, Συν-
 τθεσία μὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Ἰασίῳ ἀθηντικῆς σχολῆς, κυρίου
 Νικολάου Χιλιοδρομέως, τυπωθεσία δὲ διὰ δαπάνης τοῦ λογιωτάτου ἄρχοντος γραμμα-
 τικῆς Κυρίτζη Ἰλιάσκου καὶ ἀφισρωθεσία τῶν πανισρωτάτων ἀρχιεπισκόπων Προικοννήσου
 κυρίῳ κυρίῳ Νικηφόρῳ, ἐπὶ τῆς ἡγμονίας τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβέστατου ἀθέντου
 καὶ ἡγμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μιχαήλ Πα-

κοβίτζα βοσβόδα, ἀρχιερατσόντος τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου κυρίου κυρίου Ἰακώβου, παρὰ Δούκῃ Σωτηρίῃ τυπογράφῳ, τῷ ἐκ τῆς νήσου Θάσου. „αψνβ”.

Slujba celui întru sfinți părintelui nostru Timotei, arhiepiscopul Priconesului. Alcătuită de prea învățatul dascăl al școalei domnești din Iași, Domnul Niculae Hiliodromeus și tipărită cu cheltuiala prea învățatului boier grămătic, a dumnealui Iliășcu și închinată Prea sfințitului arhiepiscop al Priconesului, Domnul Domn Nichifor, sub domnia prea înălțatului și prea cucernicului Domn și stăpânitor a toată Moldova, Domnul Domn Ioan Constantin Mihail Racoviță Voevod, păstorind Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, Domnul Domn Iacov, de către Duca Sotiriu tipograf, cel din insula Thasos, 1752.

In-4°, 38 foi nenumerate (ultima albă). Pe verso titlului armele lui Const. Mihail Racoviță Voevod (stema Moldovii?). F. 2 r. epigrama lui Duca Sotiriu adresata Domnitorului; verso, gravura Sf. Timotei.

Traducerea titlului de d. Alex. Elian.

Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 285—286. — Emile Legrand, Mgr. Louis Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIIIe siècle*, t. I, Paris 1918, p. 403—404.

Muntele Athos: Biblioteca M-rii Xeropotam.

109. Iacov, Mitropolitul Moldovei, Pastorală, (Iași) 1752. — Foae volantă.

D. Dan, *Mănăstirea și comuna Putna*, București 1905, p. 95, nr. 97 amintește, după Inventarul Mănăstirii:

«O carte pastorală tipărită, dela mitropolitul Iacov, din 28 August 1752, adresata unui oarecare preot Dimitrie».

110. Ceasoslov, Blaj 1753.

A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 380 descrie o noua ediție a Ceaslovului din Blaj 1751 (v. mai sus, nr. 105): exemplar defectuos; in-8°, p. 21—586. Are tiparul, frontispiciile, gravurile (semnate de gravorul Vlaicu) asemanatoare cu cele din Ceaslovul 1751, deosebită fiind numai rânduirea textului în pagini. A. Filimon da ca an de tiparire 1753, pentru că, dupa acest an, tipografia din Blaj a introdus unele înnoiri tipografice tehnice, care nu se gasesc în Ceaslov.

111. Evanghelie, București 1753.

Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie cu voia luminatului și înălțatului Domn și oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, Io Nicolaie Alexandru Voevod Mavrocordat, cu blagoslovenia și cu toată cheltuiala purtătorului pravoslaviei, prea sfințit Chir Daniil, mitropolitul a toată Țara Rumânească și exarchu plaiurilor. Acum într'acesta chip tipărită și diortosită, în scaonul Dumniealui, în București. La anul dela spesenia lumii 1753.

De cucearnicul întru preoție Popa Stoica Iacovici.

Comunicat de dl. prof. I. Crăciun din Sibiu.

112. Liturghii, București 1754.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, ca existent la biserica comunei Desești, din Maramureș cf. *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 35, prima lista).

113. *Alfavită sufletească*, Iași 1755.

АЛФАВЕНТА | ГЪФЛѢТЪСКЪ | спре фоло[с]акъ де бще ѧ тѣтѣрѣрь | чѣлѣрь [чѣ] вѣрь съ вѣцѣаскъ лѣи | Дѣнѣтъ къ бѣнъ пѣчѣре. Ыкъмъ | ѧтѣ[ю] ѧтрѣ ѧчѣсташъ кѣпъ Тупѣри|тѣ. ѧ знаеа прѣ Дѣминѣтѣсѣи, | [шѣ] прѣ ѧнѣлѣтѣсѣи Дѣминѣи нѣ|сѣрѣ, ѡ МѢТѢИ ГѣКѢ | БОѢБѣДѢ. Къ Благосл[овѣнѣ] шѣ къ тоѣтѣ кѣлѣтѣ[лаа прѣвѣсѣи]|цѣтѣсѣи Мит[рополѣтѣ] Кѣрѣс Кѣрѣ | ЫКѢ[Бѣ] ѧ сѣжѣнта Митрополѣ ѧ Ышѣ, лѣт ѣлѣне де Григѣрѣ Станѣвичѣ типографѣ.

Autorii *Bibliografiei...*, vol. II, p. 300, nr. 483 au bibliografiat greșit sub anul 1785 (în loc de 1755) și incomplet această carte, studiată, din punct de vedere bibliografic, cu toată atenția, de N. - A. Gheorghiu, *Glosse bibliografice*, București 1937, p. 6-12.

În-8° mic, de 5 foi nenum. + 253 foi, tipar negru, cu 19 rânduri pe pagină.

Titlul încadrat de 3 părți cu chenar gros de flori și linii, iar sus un frontispiciu înflorat, cu medalion la mijloc; în medalion crucea cu inițialele ІГ ХГ НІ КѢ. Pe verso titlului icoana Maicii Domnului cu Iisus în brațe.

Atât frontispiciul, cât și icoana se mai găsesc în *Bucvarul* tiparit tot la Iași, în 1755.

În foile liminare, după titlu, urmează «Insemnarea capetelor», cu litere mici (f. 2r - 4v) și o lămurire despre învățaturile cărții, tipărită cu litere mai mari (f. 4v - 5v), ambele reproduse de N.-A. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 9-12.

Pe f. 253r. sunt 10 versuri despre iertarea greșalelor de tipar, de „Evloghie smeritul“, (reproduse în *Bibl. rom. veche*, II, p. 300).

Originalul din care s'a tradus este slavon: АЛФАВЕНТА Д[С]ХОУННИИ, cf. Șt. Gr. Berechet, *Originalul slavon al „Alfavităi sufletești“ din 1755*, în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 242-243. — Const. Turcu, *Un blestem original pe o carte puțin cunoscută...*, Iași 1942 (extras din *Analele Moldovei*, I (1942).

București: Biblioteca Academiei Române (292 A). — Biblioteca Inginer Flaviu Dem. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

114. *Învățătura creștinească*, Blaj 1755. — Ediția I.

ѦБѢЦЪТЪРЪ | КРЕЩІИНЪСКЪ | Принѣ ѧтрѣбѣрѣи шѣ Рѣспѣсѣри, пѣтрѣ П[р]ѣокѣсѣла Шкѣлѣлѣур. | Ыкъмъ ѧтѣѣ Тупѣри|тѣ | КѢ Бѣгѣнѣа Прѣ ѡсѣнѣицѣ | тѣсѣи Кѣрѣс Кѣрѣ : | П: Пѣкѣлѣ Ыѣрѣи | Бѣлѣдикѣи Фѣлѣгѣрѣшѣсѣи. | ѧ Мѣнѣтѣи прѣ Сѣиѣтѣи Трѣцѣ | Дѣла Бѣлѣж. Ыѣ: ѧ. ѣлѣне.

Де кѣчѣрѣникѣлѣ Пѣпа Бѣлѣлѣ | Тупографѣлѣ.

În-16°, 2 foi nenum. + 82 foi + 28 foi + peste 10 foi nenum., cu 18 rânduri pe pagină. Titlul încadrat în chenar de compoziție tipografică (facs. nr. 26), are pe verso însemnarea: «Aceasta mănăstire s'au început și o au înzestrat Impăratul Carol al VI 1738 și o au isprăvit fiica sa M. Theresiia pe sama Episcopiei și a calugărilor Rumânești». La p. 3 începe o prefață, aceiași cu cea dela ed. din 1756 (v. publicată mai jos, *Corrigenda*, sub nr. 299).

C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, V (1943), p. 4-7.

Sibiu: Biblioteca «Astra». — Budapesta: Biblioteca Muzeului Național maghiar.

115. *Antologhion*, 1756 (?).

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, II, București 1906, p. 158, ca existent la biserica Mănăstirii din Remeți.

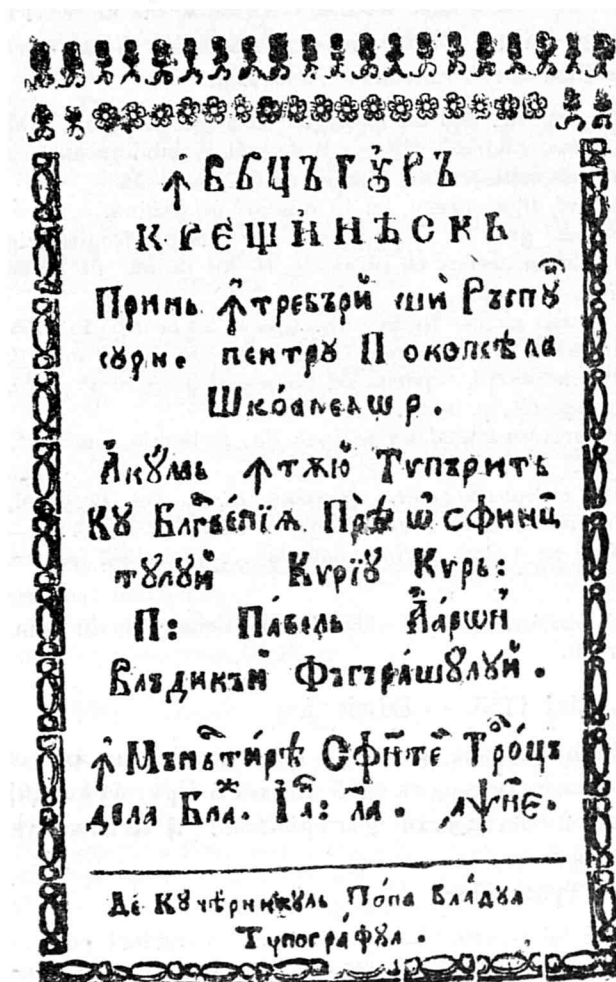
116. Ioan Theodor Calimachi, Domnul Moldovei, *Carte de mazil*, (Iași) 7267 (1758). — Foaie volantă.

Drept titlu: ѡ ѡѣнѣи ѡѣлѣлѣ Бѣлѣлѣ Бѣлѣ Мѣлѣ Гѣлѣнѣ Зѣлѣнѣ Мѣлѣлѣлѣ

Foaie volantă, chip de formular, 16 × 11,50 cm. Data : «deală 7267 Dechemvrie 20».
Cartea se da feciorilor de mazili aflați în slujba boerilor, pentru a nu le da zlo-
tașii peceți.

N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, I, p. 422, nr. 5 (reproduce textul).

București : Biblioteca Academiei Române (Documente 66 | LXVII și 156 | LXVIII).

26. *Invățătura creștinească*, Blaș 1755. – Titlul.

Urmează pe mai multe pagini enumerarea simțurilor, sfaturilor, păcatelor, etc., după care avem :

«Faptele bogoslovii», (credința, nădejdea, dragostea, cainta, ispovedania).

«Insemnarea pe scurtă a sfintelor taine» (botezul, sf. mir, euharistia, pocăiania, preoția, casatoria, sf. maslu).

Sub titlul «Puntumurile unirii», care sfârșesc volumul, se arată care sunt capeteniile bisericii, care sunt atribuțiile lor și oarecari principii de dogma (de ex. filioque).

Vezi *Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Balan, Mitropolitul Ardealului*. Sibiu 1940, p. 587, nota 1.

Exemplar comunicat pentru bibliografiere de prof. Dr. Onisifor Ghiu.

Sighișoara : Biblioteca liceului sasesc (Die Bibliothek des evangelischen Gymnasiums).

117. Petru Pavel, Aaron,
Vucoavnă, Blaș 1759.

БѢКОИЕНЪ | ПЕНТРОС ДѢ-
приндерѣ Прѣнчилѣрѣ | ла Че-
танѣ, шѣ ла Темѣюль ↑ вѣцѣ-
тѣрѣи Крецинѣиѣи .

КѢ Блѣгословѣнѣлѣ Прѣ сѣ-
ѣйтѣлѣи, шѣ Прѣ лѣминѣтѣлѣ-
лѣи | Кѣрѣс Кѣрѣ : | П : ПѣВѣЛѣ
ЯѣРОНЪ | БЛѣДѣКЪИ Фѣгѣ-
рашѣлѣи | Тѣгѣрѣтѣ . ↑ Мѣ-
нѣстѣрѣ сѣнѣтѣ Трѣѣцѣ | Ла
Блѣжѣ. Яѣгѣсѣтѣ : кѣ . | Янѣи :
Дѣла Хѣ : ѣ ѣ ѣѣ .

Дѣ Пѣтрос СнѣБѣнѣлѣ : Тѣи .

In-16°, de 31 foi nenumerate. Titlul încadrat în chenar de flori de compoziție tipografică. Pe verso titlului : «Rugăciunea Sfântului Maximă înaintea cetaniei».

Cuprinsul :

«Slovele» împărțite în «glasnice» (vocale), «neglasnice» (consoane) și «dythonghi» (ѣ, ѣ, ю).

«Insemnare pentru cumu sa cade a slovni slovele ce au de asupra titla» (întregirea prescurtarilor).

«Prosodiile», (diferite rugăciuni).

«Zece porunci ale lui Dumnezeu.»

118. *Catavasier*, Râmnic 1759. — Ediția IV.

КѢТѢВѢІАРИУ | Якъмъ ѿ пѣтра вѣрхъ Тѣпѣрѣмъ, | [Ѡ] ѿтѣмъ до^мнѣ ѿ прѣ
лѣминатѣлѣ дѣмъ Іѡнѣ Карлатѣ, Григорѣ Гѣка Боеколъ | Кѣ блѣгословенїѣ, шѣ клѣ-
пѣлла | сѣпѣцїѣ сѣлѣ юбитѣрюашѣ дѣ дѣмнезѣс | Кѣ ГРѢГОРІѢ Епѣскопѣ Рѣж^мникѣ-
лѣшѣ | Ѡ сѣпѣта Епѣкопѣ ѿ ры^мникѣлѣшѣ | Ла ѿнѣлѣ дѣла Хѣ ѣлѣпѣдѣ.

Сѣс Тѣпѣрѣмъ дѣ Пѣпа Кѣстѣндѣнъ | ѿданѣсѣ, Бѣч: Тѣпогрѣфѣлѣ Рѣмникѣнѣлѣ.

In-8° mic, de 215 foi. Tipărit cu negru și roșu, cu 23 rânduri pe pagină. Titlul încadrat. Pe verso titlului, sub 6 rânduri de «Tropariul ulla nașterii, glasul 4», se află o gravură reprezentând pe Maica Domnului cu Iisus în brațe. Aceiași gravură se mai află reprodușă pe fața 28^{v.}, 56^{v.} și 159^{r.} Altă gravură pe f. 28^{r.}, 184^{v.} și 214^{v.} (vignetă).

Pe primele 28 de foi textul este grecesc, cu *litere* chirilice; indicațiile textului, tipărite cu roșu, sunt românești. Pe foile 29–56 textul este slavonesc cu indicațiile românești, tipărite tot cu roșu. Restul textului este românesc.

Pe f. 150 începe: «Rânduiala celui deobște Paraclisă».

Pe f. 158: «Adunare acelor 12 luni, de preste an» (Calendar); începe cu «Luna lui Septemvrie».

Pe f. 172^{v.}: «Pashalie».

Pe 211^{v.}: «Rugăciunea la blagosloveniia colivei».

Urmează stihuri de stea, la f. 112^{v.} 113^{v.} și 2 orații.

Orația primei ediții din 1747, tipărită în *Bibliografia românească veche*, II, p. 97–98 incomplet, fiindcă lipsea foaia respectivă din exemplarul Academiei, se completează acum astfel, (f. 214):

fiind și da<r>uri în mâini, aur, smirnă și tămâie, o ce s'au învrednici înalta înțelepciune și spre ce de pli<n> norocire și desfătare și atâta bună-tate și plăcere d<u>mnezeiască întru toți vecii.

Orație către ai casii în care vei merge.

Cinstite jupâne obladuitorile alu casei acestiia, de vreme ce ai ajunsu a praznui o taina foarte mare ca acasta, cu credinta te inchina celui ce s'au nascut astaz soarelui dreptatii ce au rasaritu dinu pantecele fecoarei Marii si noao celora ce sadem intru intunec si in umbra mortii s'au aratat si din calduroasa inima sa multamesti, cu toti ai casei dumitale pentru multa si nemasurata mila ce au facutu cu noi m<i>lostivulu D<u>mnezeu au intaritu fire noastra ce cazuta. Cu nasteru caruia si eu ma rog, ca unuia nascutu fiu lu D<u>mnezeu si D<u>mnezeu adevaratu, sa daruiasca pace, sanatate pre luminatulu nostru Domnu si viata norocita si buna intemeiare intru cinstitu si luminatu scaun Mariei Sale si impreuna cu toata curtea Mariei Sale si impreuna cu dumneta cinstite jupane (sau: pre cinstite Parinte) si cu totu norodulu crestinescu ca impreuna depururu sa priimiți bucuriia acasta in mulți ani cu veselie, cu toate cele bune și de folos.

La f. 215^{r.} rândurile pentru iertarea greșalelor tipografice, întocmai ca la ediția I din 1747, reproduse în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98. Bibliografiat de d. N. Cartoian.

București: Biblioteca Academiei Române (314 A).

119. *Liturghier*, București 1759.

Exemplar la biserica din Nănești, cf. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 36 (prima listă).

120. *Antologhion*, Iași 1760.

Semnalat ca existent la biserica din Șceu, de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 37 (prima listă).

121. T. A. Cavallioti, *Introducere în gramatică*, Moscopole 1760. — Grecește.

Εἰσαγωγὴ Γραμματικῆς.

Παρά τῃ Αἰδεσιμωτάτῃ, Ἐπιλογιμωτάτῃ
Διδασκάλῃ τῆς ἐν Μοσχόπολει νεοσφίδου Ἰδρυ-
θείσης Ἀκαδημίας, καὶ Μεγάλῃς Πρωτοπα-
πᾶ, Ἐπιεροκλήρου τῆς Ἀγιοτάτης Θρόνου
τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀρχιερατικῆς,
καὶ τῆς Θεοσώτου Πολιτείας Μοσχό-
πολεως Κυρίας Θεοδώρου Ἀναστα-
σίας Καβαλλιώτου Μοσχό-
πολίτου, συναρμοσθεῖσα εἰς
εὐχέρειαν τῆς
Πρωτοπείρων.

Νῦν ὡς περὶ τύποις ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τῆς
ἐπιτιμωτάτης, καὶ χρησιμωτάτης Κυρίας Ἀντωνίας
χατζῆ Γεωργίου Μπούε, εὐπατριδῆς Μοσχό-
πολεως.

Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς ὁσίας, καὶ Θεοφάνους
Πατρὸς ἡμῶν καὶ τῆς Θεοματωργῆς.
Ἐν Μοσχόπολει. α. ς. ε.

27. T. A. Cavallioti, *Introducere în gramatică*, Moscopole 1760. — Titlul.

Εἰσαγωγή γραμματικῆς, παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ ἐπιλογιμωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Μοσχόπολει νεοσφίδου Ἰδρυθείσης Ἀκαδημίας, καὶ μεγάλου πρωτοπαπᾶ καὶ ἐπιεροκλήρου τοῦ Ἀγιοτάτου Θρόνου τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀρχιερατικῆς, καὶ τῆς θεοσώτου πολιτείας Μοσχόπολεως, Κυρίου Θεοδώρου Ἀναστασίας Καβαλλιώτου Μοσχόπολίτου, συναρμοσθεῖσα εἰς εὐχέρειαν τῶν πρωτοπείρων. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τοῦ ἐπιτιμωτάτου καὶ χρησιμωτάτου Κυρίου Ἀντωνίου χατζῆ Γεωργίου Μπούε, εὐπατριδῆς Μοσχόπολεως, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφάνους Πατρὸς ἡμῶν Ναούμ τοῦ Θεοματωργῆ.

Ἐν Μοσχόπολει ἀφ᾽.

Introducere în gramatică de Domnul Teodor Anastasie Cavallioti Moscopoleanul, prea cucernicul și prea învățatul dascăl al Academiei, de curând ridicat la Moscopole și mare protopop și predicator al prea sfântului Scaun

al primei Iustiniane a Ohridei și al cetății de Dumnezeu păzite a Moscopolei, alcătuită spre înlesnirea începătorilor. Acum, întâi, dată la tipar, cu cheltuiala prea cinstului și prea vrednicului Domn Antonie Hagî Gheorghiu Bue, nobil din Moscopole, la tipografia cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Naum Făcătorul de Minuni. În Moscopole, 1760.

In-8° mic, 7 foi nenumerotate, 144 pagini. Verso titlului alb. Pe titlu gravura mică a evanghelistului Luca (facs. nr. 27). Vignete înflorate la p. 4 și 144. Deasupra vignetei dela p. 144, gravura Sf. Naum, patronul tipografiei din Moscopole, între ornamente.

Pe paginile liminare dedicația autorului, închinată lui Chiril, Arhiepiscopul Primei Iustiniane și al Bulgariei, precum și zece epigrame închinată autorului, semnate de: Terpos Macu, Vretos, N. Sabalas, Naum Grustas, ieromonah Savva, Gh. Nicolaidis Turtas, Naum Nicolau Turtas, ieromonah Ambrosiu, Toma Anastasiadi, Ioan Posamas.

V. Papacostea, *Teodor Anastasie Cavallioti*, în *Revista istorică română*, II (1932), p. 64–65.

E. Legrand, Mgr. L. Petit, H. Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIIIe siècle*, t. I, Paris 1918, p. 510–511 (greșesc numărând 8 foi liminare și 11 epigrame).

București: Biblioteca Academiei Române, cota 323 A (exemplar fără p. 1–2).

122. *Catavasier*, București 1761.

«Catavasiariu, cu toate trebuincioasele cântări... cu blag. Mitrop. Grigorie. Buc., 1761» — astfel este semnalat în broșura *Anticariatul «Ardealul», Catalogul I*, Cluj 1926, p. 21, nr. 521 b.

123. *Evanghelie*, București 1761.

Semnalata de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 38 (prima listă), ca existentă la biserica din comuna Slătioara.

124. *Proclamația generalului Buccow*, Blaj 1761. — Foae volantă. Nemțește, ungurește și românește.

Foae volanta (de 19 × 27 cm.), dataată Sibiu, 19 Apr. 1761, tipărită însă cu literele tipografiei din Blaj. Convoacă pe Românii din Ardeal la Sibiu, pentru a pune capăt certurilor dintre ei, în chestii bisericesti.

Dr. A. Veress, *Orânduielei românești vechi tipărite în Ardeal (1744–1848)*, București 1926, p. 8.

Cluj: Muzeul ardelean.

125. *Catavasier*, Blaj 1762.

КѢТѢВѢІАРИУ | КЪ МѢЛТЕ ПРѢСТЕ ТОТЪ АНСА | ТРЕВНИЧОАСЕ КЖНТЪРЙ. | КЪ | КЛГОСЛОВЕНІА ПРѢ ѿ сѣн-|цѣтваснѣ, шѣ ПРѢ ЛВМИНА-|тваснѣ ДМНЬ | ПѢТРЪ ПИВЕЛЪ | ПИРОНЬ | ДѢ БИСТРА. | ПРНЬ ЦАРА ПРДѢЛАСНѣ, | шѣ ПЪРЦИЛОРЬ ЕН ПРЭСНА-|ТЕ БЛХДІКВА ФХГХРАШСАСНѣ. | ТЪПХРІТЪ ЛА СѢНТА ТРОИЦЪ П БЛІЖЬ. АНСА ПШѢВ.

ДѢ ДИМІТРОЕ РЫМНИЧАНСА.

In-8° mic, de 3 foi nenum. și peste 567 pagini (complet 570 p.). Titlul încadrat în chenar de linii și flori de compoziție tipografică (facs. nr. 28).

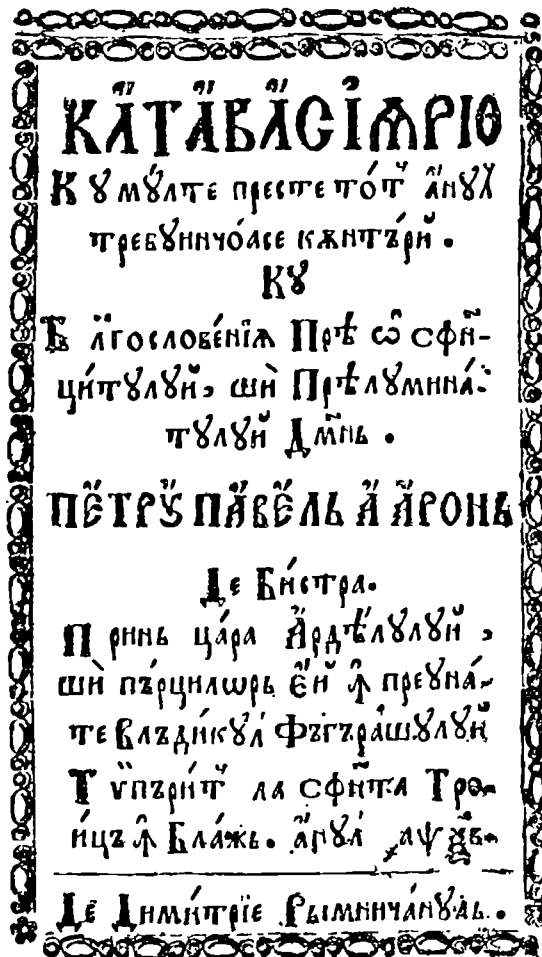
Tipar negru și roșu, câte 17–18 rânduri pe pagină. Verso titlului alb. Celelalte 2 foi liminare au tabla de materii ce publicăm mai jos. Catavasiile urmează în românește până la pag. 378. Dela p. 379–474 sunt scrise în grecește, dar cu litere cirilice.

Insemnare pe scurtă celorlalte să cuprind întru acest Catavasiarū.

Catavasiile românești.

La Nașteré lui Hs. listū.	1
La Botezul Domnului.	17
La Stretenie.	40
La Duminica Florilorū.	50

Canonul Paștilorū	78
La Înălțare Domnului	104
La Adormire Precistiī	140
La Zioa Crucii	152
La Buna Vestire	40
Troparele Patimilorū	72
Troparele cu slavele la praznice și la sfinți să începū list	98

28. Catavasier, Blaj 1762. — Titlul.

La Înălțare Domnului	415
La Adormire Precistiī	419
Catavasiile Precistiī	423
La Zioa Crucii	427
Stihurile ce să cântă la sfințire apei	395
Troparele Invierii	432
Stihurile la Cēia ce ești mai cinstită	437
Slavoslovia	439
Rânduiala Lyturghii	442

Rânduiala Utrenii Dum.	183
Rânduiala Utrenii praz.	201
Rânduiala Sfințelor Lyturghii	210
Pricésnele săptămânii și ale Praznicelorū	226
Stihurile Vecerni	233
Cântări la anafură iprocī	240
Podobiile glasurilorū	248
Polieleul la praz. împărătești	263
Psalmii cei aleși cari să cântă după cei 2 psalmi, la praznicile D[o]mnești, și ale sf[i]n(ților)	271
Slava după sfârșitul Pripelilorū	272
Cântările lui Moisi	317
Preveliculū	336
Paraclisulū	342
Molitva Colivei	568
Pashaliia pe 40 de ani	529
Adunare celor 12 luni cu mâna anului	577
Tablă care arată mâna anului pe ani: 60	475
Catavasiī grecești.	
La Naștere lui Hs. list	379
La Botezū	388
La Stretenie	397
Canonul Paștilorū	401

Pricésnele peste săpt(ămână)	483
Rânduiala Lyturghii a Marelui Vasile	454
Rânduiala Lyturghii a Prejdesșteni	458
Irmoasele care se cântă la anaforă	461

Nu corespunde cu cele trecute în *Insemnare*: «Adunare a celor 12 luni de peste an», p. 477–528.

Exemplarul descris de A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927–1928), p. 611 este complet și are 570 pagini. — I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111. Pentru larga răspândire a acestei cărți, v. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 115, 161, 203.

București : Biblioteca Academiei Române (329 A).

Iași : Biblioteca Universității.

Budapesta : Muzeul Național.

126. *Catavasier*, (Buzău) 1762.

D-l prof. Damian P. Bogdan, bibliotecar la Academia Română, are un exemplar defectuos dintr'un *Catavasier*, deosebit de toate *Catavasier*ele tipărite până la cel din 1768, la Buzău. Din studiul Pascaliei rezultă că s'a tipărit în 1762. Pentru Buzău, ca localitate de tipărire, susține identitatea tehnicii tipografice cu cel tipărit la Buzău, 1768 (*Bibl. rom. veche*, II, 176–177, nr. 355), căruia i-a servit ca model.

In-8° mic, peste 335 foi nenumotate. Dela Paraclisul Maicii Domnului înainte, textul celor 2 ediții nu se mai potrivește ca paginatie. Mai sunt deosebiri și în titluri, care sunt mai arhaice (slavizate) în ed. din 1762. Apoi, pe ultima foaie verso a *catavasier*ului Precistei, textul grecesc (dar cu litere cirilic), este gravura Maicii Domnului cu Iisus în brațe, având sub ea câteva rânduri tipărite, gravura care lipsește în ediția 1768.

Alte exemplare din aceiași carte, dar tot defectoase, mai mi-au arătat dd. Comandor Manoiu, bibliotecar al Palatului Regal, dr. Florian Mateescu din București, preot Gh. Moisescu dela Sf. Sinod (exemplarul cel mai complet, cu 335 foi).

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 144, cu trimitere probabil greșită la anul 1761 (poate să fie chiar cel din Blaj 1762, pentru că nu arată nici locul de tipărire). — D. P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia rom. veche*, București 1938, p. 10–11, nr. 8.

127. *Octoih* (Blaj ?) 1762.

«Octoih bogat din 1762».

Atanasie Popa, *Biserici de lemn din Ardeal*, în *Anuarul Comisiunii monum. istorice, Secția pentru Transilvania*, vol. IV, (1932–1938), Cluj 1938, p. 78.

Biblioteca Bisericii de lemn din comuna Lunca (jud. Mureș).

128. *Penticostar*, Blaj 1762.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 130, ca existent la biserica din Lupșa.

129. Petru Pavel, Aaron, *Instituțiile doctrinei creștine*, Blaj 1764.

Andrei Veress, *Bibl. rom.-ung.* I, p. 299, după St. Katona, *Historia critica Regum Hungariae*, tomul 39, Pesta 1778, p. 931 amintește între lucrările tipărite de episcopul Românilor uniți, și :

Institutiones doctrinae Christianae (Valachice), Balásfalvae 1764.

Titlul este încadrat într'o gravură cu compartimente, în care se află, sus, icoanele: Troiței, Maicii Domnului, Sf. Ioan, arhanghelii, apostolii Petru, Pavel; sfinții Nicolae și Grigorie; jos: Sf. Gheorghe, Sf. Dimitrie, Sf. Procopie, Sf. Ecaterina și Sfinții împărați: Constantin și Elena.

Pe verso titlului se află stema Moldovei și a Valahiei, sub care se citesc următoarele versuri:

Doao chipuri cu steme, ce în pecéte s'au însemnat,
 Domnului Scarlat Ghica Voevod s'au încredințat.
 (Buorul, Corbul, doao sémne minunate:
 Daruri arată Doamne pré înălțate.
 Acéste închipuiri arată înălțări
 Ale acestor doao mai jos numite țări.
 Buorul a Moldovei stemă de domnie,
 Corbul al Ungrovlahiei de stăpânie).
 Pre carele acum Dumnezeu îl păzească:
 Țara Rumânească să o stăpânească.
 Pre toți vrăjmași supuinu-i supt sine,
 Otcârmuind țara cum ăaste mai bine.

F. 2 r. liminară are nu chenar de linii și flori, cu 5 vignete înăuntrul chenarului, dar nimic tipărit; pe verso se află, încadrată în chenar de flori, icoana Pantocratorului, semnată Ivanu Bacov 1678, (ca în *Cheia înțelesului*, Buc. 1675, vezi facs. din *Bibl. rom. veche*, I, p. 221, doar că inscripția rusească s'a tradus aici în românește: *Dumineca tuturor sfinților*) sub care se află următoarea rugăciune:

Făcătorile a toată făptura, cela ce vremile și anii ai pus întru stăpânirea ta, blagoslovéște cununa anului bunătății tale, D(oa)mne, păzind în pace pre împăratul și cetatea ta. Pentru rugăciunile Născătoarei de D(u)mnezeu și ne mântuiaște pre noi.

Textul începe pe f. 1 sub o icoană reprezentând pe Mântuitor în mijloc, cu Sf. Feocioara la dreapta și Sf. Ioan la stânga.

Pe f. 540 v. se află următoarele rânduri ale tipografului:

Creștinului cetitoriu.

Tuturorū celor ce v'ați învrednicit cu luminarea minții a privi în oglinda darului, cu plecăciune mă rog, cu cel întunecatū la minte: orice greșală veți afiă, sau din alunecarea minții, sau cu netocmirea cuvintelor, sau cu nediorthosirea, sau ori în ce chip, îndreptați cu D(u)hul blândetelor și pre mine cel ce m'am ostenit mă ertați, căci n'au cetit inger, nici au diorthosit Heruvim, să nu fie greșit, ci au cetit ochi trupești și au scrisū mână de tină, și au diorthosit o minte întunecată, măcarū că lunecarea minții și neînțelegerea deplină să laudă preste tot trupul. Pentru această iarăș mă rog tuturorū celora ce ați luat de la D(u)mnezeu talantul științii și al iubirii de ostenelă, pentru cela ce au luminat mintea sfinților săi Apostoli a înțelege scripturi și printr'înșii toată lumea au luminat. Priimiți cu sufletescă dragoste și această ostenelă a prostiei mele, precum au priimit Hs. cei doi fileri ai văduvei cei sărace. Știind că stăpânul viei priiméște pre cel de pre urmă ca și pre cel dintăiu și unuia adevă plătéște, iară pre altul miluiaște, pre cel dintăiu mângâe, iară celui dupre urmă dăruiaște și nu părăsése

pre nici unul a eși lipsit, carele și pre minē neputinčosul și nevrednicul m'au întărit și m'au învrednicit, la acest lucru, după început, de am și isprăvit. Al tuturorū cu totul plecat Iordache Stoicovici typ.

Dela f. 541 r.-546 v. «Bogorodnicile Voscresnelorū».
(Descriere bibliografică de d. N. Cartoian).

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111. — A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 612—613 (bănuește, dar nu întemeiat, că Antologhionul a avut predoslovie). — P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 6—8. — D. Fecioru, în *Raze de lumină*, IV (1932), p. 220, nota 2. — D. Balaur, *Biserici în Moldova de Răsărit... județul Lăpușna*, Buc. 1934, p. 14 (pentru răspândire) și același, *Antologhioanele din anul 1766. Studiu de bibliografie*, Buc. 1935.

Vezi mai sus și nr. 133, ediția dela Căldărușani, precum și nr. 345, ediția dela Râmnic. București: Biblioteca Academiei Române (345 B).

135. *Antologhion*, Blaj 1766.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, la biserica din comuna Rona-de-jos.

136. *Apostol*, Blaj 1766.

N'am văzut exemplare. Pentru larga lui răspândire, v. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 73, 114, 169 și Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 41 (prima lista).

137. *Evanghelie*, Blaj 1766.

Semnalată ca existentă la bisericile comunelor Botiza, Berbești și Calinești (cf. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 43, prima lista).

138. *Octoih*, Blaj 1766.

Semnalat ca existent la Țbiserica din comuna Apșa-de-mijloc (cf. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 42, prima lista).

139. *Decret pentru miliția românească limitanee*, Viena 1766. — Foaie volantă.

In-folio (19×30 cm.), 31 pagini.

În 84 articole, se arată felul cum trebuiesc organizate regimentele românești grănicerești; datat Viena, 12 Noembrie 1766.

Dr. A. Veress, *Orânduiele românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 9.

Cluj: Muzeul ardelean.

140. *Maria Tereza, Ordonanță în contra ciumii*, Blaj 1766. — Foaie volantă.

In-folio (16, 5×29 cm.), 6 pagini.

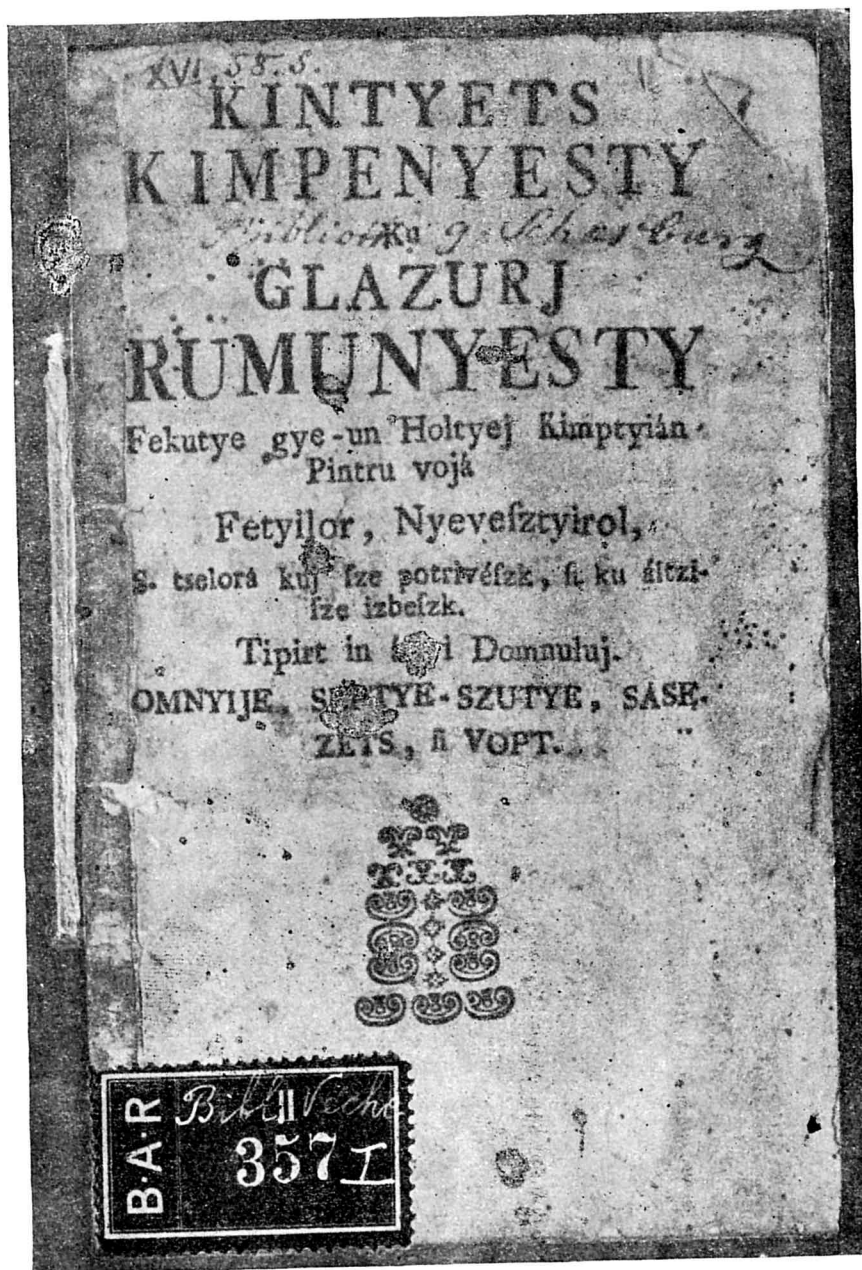
În 10 articole, cu data Viena, 25 Aug. 1766, se atrage atenția ca locuitorii din apropierea graniței vor fi supuși la un control higienic preventiv contra ciumii.

Dr. A. Veress, *Orânduiele românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 8.

Cluj: Muzeul ardelean.

141. *Strastnic*, (București) 1767.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene*, II, p. 49, ca existent la biserica unită din Beiuș.

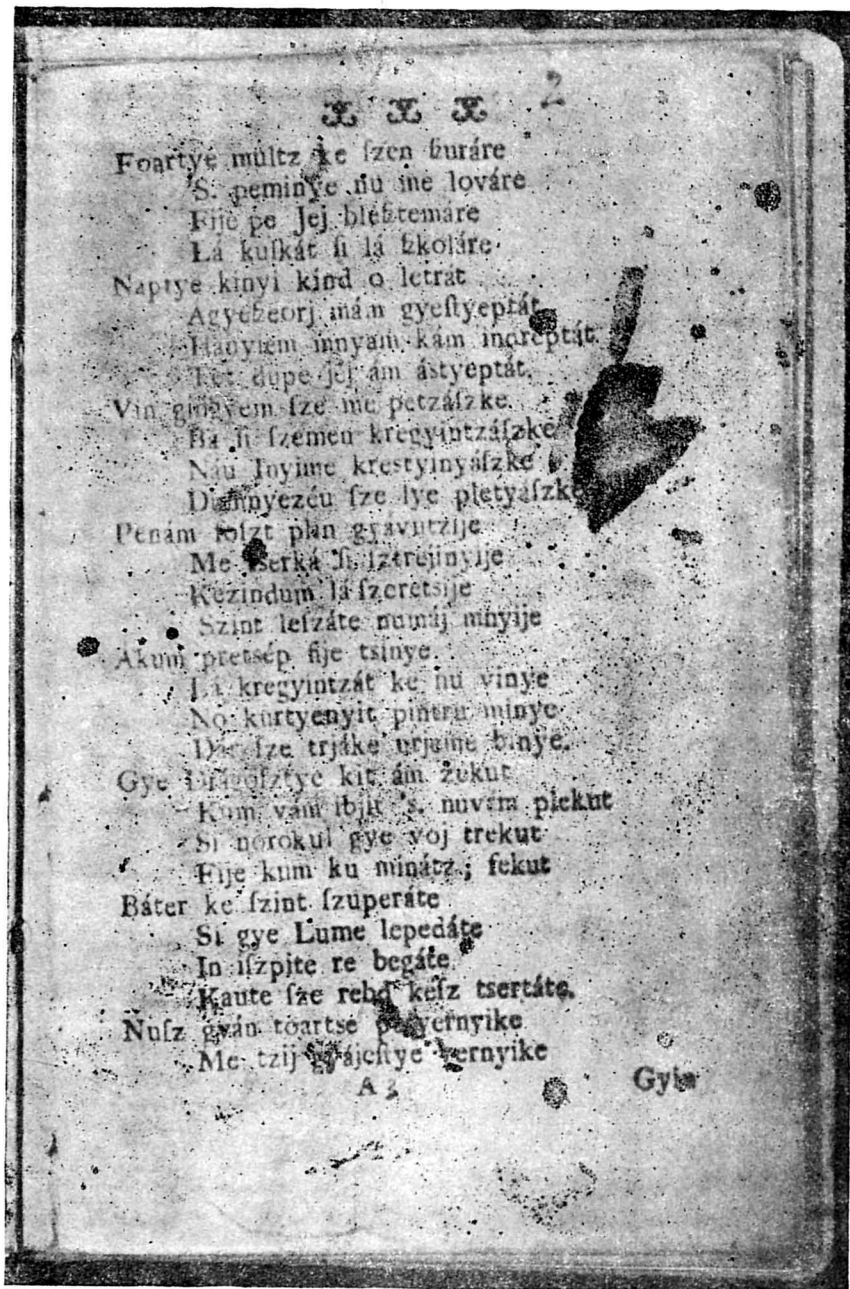
29. *Cântece câmpenești cu glasuri românești*, Cluj 1768. — Titlul.

142. *Cântece câmpenești cu glasuri românești* (Cluj) 1768. — Românește și ungrește.

Titlul (facs. nr. 29).

In-16°, 1 f. (titlul) + 15 foi nenumerotate; coalele, sunt numerotate cu neregularitate, jos, cu A—A₅ și B—B₅. Limba primelor 14 pagini este românească, literele latine, dar cu ortografie ungurească (facs. 30); ultimele 4 poezii sunt scrise ungurește (facs. 31).

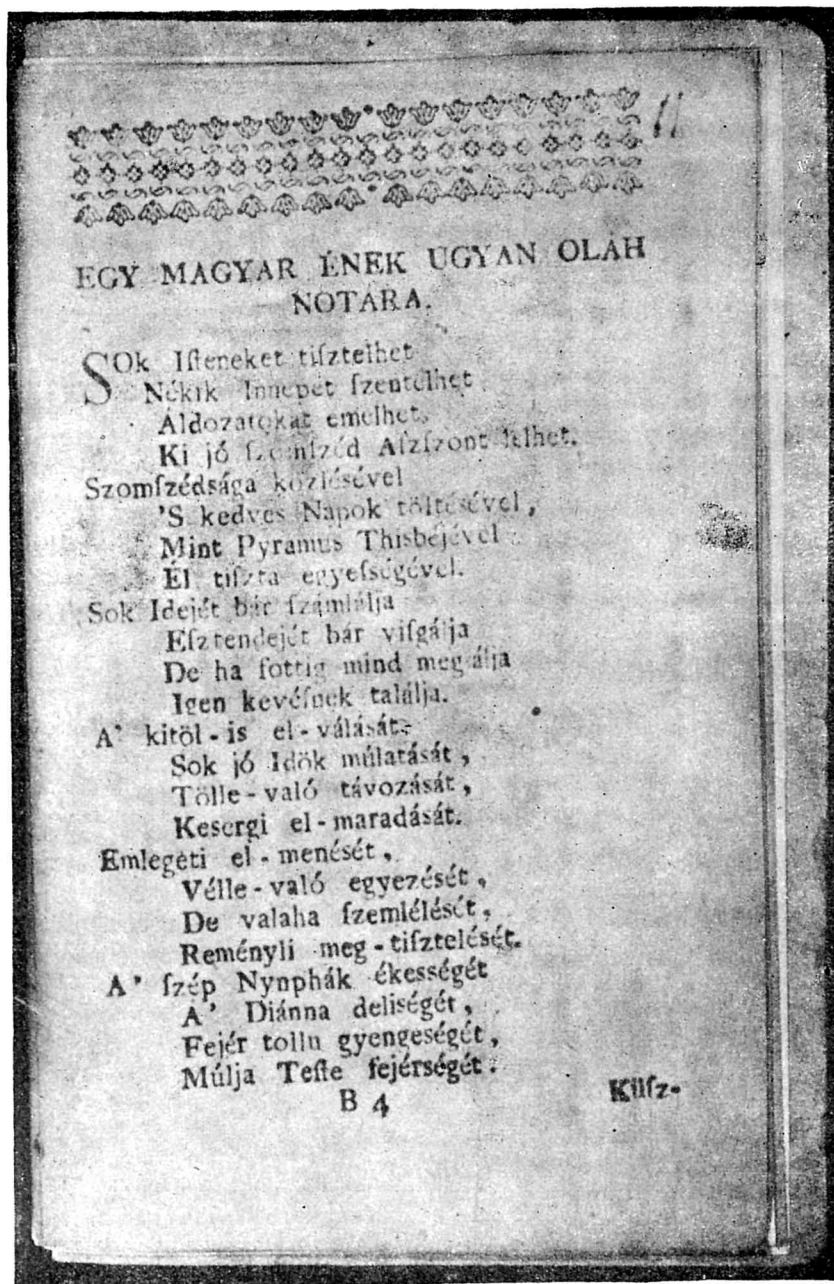
La A₂ și B₁ frontispicii florale, simple. Pe verso titlului:

30. Cânteca câmpenești cu glasuri românești, Cluj 1768. — O pagină românească.

Pintru kintătu măly lyeznye, szint multye Szloavje, gyin Kuvintye leszátýe, Szkrisze numáj dupe voroave, nu fije kintetorji tserketorj greselyilor, potusze in multye forme kintá.

Jeliám fekut, Jeuliám si pusz în Szkriszoarje, Lá drágosztye pene jeram
in prinszoarje.

31. Cântece câmpenești cu glasuri românești, Cluj 1768. — O pagină ungurească.

Titlurile poeziilor românești:

1. Kintyeku tseluje Kárje zátse gye Drágosztye.
2. Horjá Fetyi Betrinyi.

3. Horjă Nyevesztyi Tineri Fetyijă szpominyindu.
4. Fepturá Unuje
5. Je Zue bune gyelá Dregutzá pornyind gyákásze.
6. Tseluje tsinye ij ku Dregutzá intrun Szát.
7. Kintyek dupe Ibovnyiká szákepáte.
8. Horjă Nyevesztyi trejind, reu, ku Berbátu.
9. Tseluju tsinye szen Szoare pintru ávutzije nu printru ke ji dráge.
10. Tseluje kárje sze plintse pintru szon-szurát.
11. Kerorá lye plák Fetyile si Rumuntsije.
12. Z' mutind Quártélyu.
13. Tsinye szkápe Vetsiny bun.
14. Vájetátu Fomeji ádukind ámintye gye Fetyije.

Cele ungurești:

15. Egy magyar ének ugyan oláh notára (= Un cântec unguresc tot pe melodie românească).

16. Más Ének Magyar nótira mellyben a' Legény bútsúzik a' Leány vagy Aszszony marasztya, egy másnak felelvén keservesen (= Alt cântec pe melodie ungurească, în care feciorul își ia ziua bună, iar fata sau femeia îl oprește, răspunzând unul altuia).

17. Magyar Ének, keserves Magyar nótira, mellyben a' ki az, sirassa magát (= Cântec unguresc, pe melodie ungurească, jalnică, în care, cine e [întristat], să-și plângă necazul).

18. Sziv élesztő orvoss'y (= Doctorie înviorătoare de inimă).

Traducerile titlurilor ungurești le-am luat din lucrarea lui Onisifor Ghibu, *Contribuții la istoria poeziei noastre populare și culte*, în *Acad. Rom., Memoriile sect. lit.*, s. III, t. VII (1934—1935), p. 1—36, unde este studiată pe larg această carte și sunt publicate textele.

Dr. A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, II, Buc. 1931, p. 121—122, nr. 870 descrie un exemplar fără titlu al acestei cărți, pe care greșit o crede tipărită la Buda pe la 1800: înclină a crede că autorul e „vreun ofițer ungar al regimentului ilir-român din Banat”, îndragostit de vreo femeie română căreia îi înclină poeziile.

Pentru ediția a II, o ediție cirilică a poeziilor românești, v. mai jos, p. 115, nr. 262.

Sighișoara : Biblioteca Gimnaziului Evangelic.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (357 A).

143. *Penticostar*, Blaj 1768.

ПЕНТИКОСТЯРІОНЬ | Якъмъ ꙗтѣю ѡшезатъ ши Тупърїть, дспъ ржн-
дѡлаа Бескрїчїн | Ръсърїтѡвїй. | Сѡпть стѣпжнїрѣ прѣ ꙗнѡцѡтїей ꙗпърѣтѣ-
сей Рымаѣнїлѡвъ | Принѣѣсей ꙗрдѡвѡвїй. ꙗпрочїй : | Дѡлмнїей Дѡлмнїей | МꙗРІЄЙ
ӨЄРЄГІЙ | Къ Бѡгословїнѡ чѣлѡвъ маѣ мѡрїй. | Тупърїть ꙗ Влѡжъ ꙗ Тупогрѡ-
фїа | Мжнѣстїрїй Бѡнїей Бестїрїй. | ꙗнїй Дѡла Хс : ꙗ ѡѡѡн.

In-folio de 2 foi fără numerotație și 202 numerotate. Tipărit cu negru și roșu, pe doua coloane, cu 39 rânduri în coloană. Titlul e încadrat într'o gravura mare, cu compartimente, sapată „de Petru Papavici tipografu Rimnicianu”. Pe verso titlului icoana Bunei Vestiri și la f. 1^r ca frontispiciu, icoana Învierii.

Prefața:

Cătră cetitorii.

Vrândū a tipări acestū sfântū Penticostarū, carē să cetēște și să cântă prinū Sfintele Besérici a Răsăritului, începândū dinū Sfânta și luminata zi a Paștilorū până în Dumineca tuturorū Sfinților, și aducându-ne aminte de porunca Sfintei Besérici, ca prinū Sfintele Besérici, rugile cele adevărate, și lămurite să se facă (precumū în Pravilă, sfântulū Soborū dela Carthagenū, în canonul 101, arată); ne-amū nevoitū a urmā izvodului celui mai vechiū grecescū. Pentru acēia nu te mirā, nicī ne vinovāți de vei găsi într'acest Penticostarū sau adaosū cevā, care în cele rumânești și slovenești, până acumū tipărite, nu să găsește, sau lăsatū cevā, care într'altele să găsește; ci cu umilință și cu frica lui Dumnezeu cetēște, cântă, sau pre alții cântândū, sau cetindū, ascultă; aducându-ți aminte ca cumū ai vorbi cu însuși Dumnezeu nevăzutū: precumū învață Triodulū, Lunī, în săptămāna cé dinūtāiu a sfântului Postū.

Diaconul N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, p. 73. — I. Roșu, *Societatea de mīne*, II (1925), p. 203. — A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 382—383. Fișa bibliografică este scrisă de N. Hodoș.

București : Biblioteca Academiei Romāne (359 A).

144. *Viețile Sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul, Blaș 1768.* — Latinește.

SANCTORUM PARENTIUM | NOSTRORUM | PACHOMII | AEGYPTIACI, | DOROTHEI | THEBANI, & | THEODORI | STUDITAE Ascetica.

Nunc primum huc ordine | typis edita. | Balasfalvae | Typis Monasterii B. V. Annunciatae. | MDCCLXVIII.

In-8° mic, 7 foi liminare și peste 528 pag.

Pe verso titlului motto din Apocalips, 10, v. 9. Colțurile primelor foi sunt rupte; se poate totuși reconstitui cuprinsul foilor liminare: «Praefatio ad pium lectorem» cu extrase din sfinții părinți ai Bisericii. Martirologiu Sf. Pahomie și Sf. Theodor Studitul. Ex vita S. Pachomii. La p. 10 nenum. o xilogravură cu G. Παχόμε. Această gravură cu inscripție cirilică în limba română, precum și cea dela p. 42 cu G. Доротеѣ, arată proveniența tipografică românească a cărții, precum și destinația ei pentru Românii uniți.

Textul la p. 1 numerotată începe cu *Praefatio S. Hieronymi* (p. 1—4) și urmează 128 capitole din *Regula S. Pachomii*. La p. 43-44 *Laurentius monachus pio Lectori, Salutem*, continuând viața, doctrina și extrase din opera Sf. Doroteiei, până la p. 471. De S. Theodoro Studita, p. 472 până la sfârșit.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927-1928), p. 613-614.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Romāne, copie fotografică (363 B).

145. *Catavasier, Râmnic 1769.*

КѢТѢВѢГІАРИО | ІІКСМЪ ІТРЪ АЧЕСТАШЪ КИПЪ | ТУПЪРИТЬ ІТРЪ ІТЖА ДОМ-
 НИЕ | А ПРѢ АМНИАТСАШІ ДѢМЪ, ІСѢ | ГРИГОРІЕ ІЛИЗІНАДРЪ ГИКА БОГВОА |
 КЪ ВѢГОСЛОКЕНІА, ШІ КЕЛТСАЛА | СѢНИЦІ СѢЛЕ ЮБИТОРЮАШІ ДѢ | ДѢНЕЗІС | КЪР ПІР-
 ОЕНІЕ СНИКОПЪ РЪМЪ. | А СФІТА ІНИКОПІЕ І РЪМНИКЪА | ЛА ІНЪА ДЕЛА ХЕ РАШЪА.
 СѢС ТУПЪРИТ ДѢ ПОНА ГЕВЪРІЕ | ІДАНАСІЕ, КИЧЪ, ТЪПОГРАФСѢА РЪМНИЧАНЪА.

In-8° mic, de peste 328 pagini. Tipărit cu negru și roșu, cu 17 rânduri pe pagină. Pe verso titlului se află troparul Nașterii în grecește și o gravură mică, reprezentând pe Maica Domnului (aceiași gravură la f. 46^{r.}, 94^{r.} r.).

Cartea începe cu catavasiile în grecește, tipărite cu litere cirilice; urmează apoi pe f. 46 și următoarele câteva catavasiile în slavonește, iar de la f. 94^{v.} înainte, numai românește.

Dela f. 285, începe pascalia.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927-1928), p. 614 cunoaște exemplar fără titlu, dar cu 329 foi.

București: Biblioteca Academiei Române (364 A).

146. *Penticostar*, Blaj 1769.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1936, p. 3, ca existent la biserica din comuna Slatina.

147. *Trâmbiță românească*, (Râmnic 1769). — Foaie volantă.

ΤΡΑΜΒΕΪΤΖ ΡΩΜΑΪΝΕΣΚΛ.

In-folio, 3 foi (tipărite numai 5 pagini). Cele 2 vorbe din titlu, separate de o cruce împodobită cu flori și capul Mântuitorului.

Manifest politic contra Turcilor, scris în 414 versuri, pe doua coloane.

Al. T. Dumitrescu, «*Trâmbița românească*». *Manifest public, patriotic și revoluționar...*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVII (1914—1915), p. 21—46, editează textul și-l atribuie, fără argumente serioase, lui Ienăchiță Vacărescu, care l-ar fi scris din îndemnul emisarului rus, Colonel Nazarie Carazin.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. 4075, f. 1—3).

148. *Bucvar*, Viena 1770.— Slavo-rusește.

Tipograful vienez Kurczbeck, care avea monopolul tipăririi cărților „illirice“, a tipărit un Bucvar (*Libellus alphabeticus*) în limba literară slavo-rusă, pentru locuitorii ortocloși din Transilvania și Ungaria (Ruteni și Români). Exemplarele tipărite au fost confiscate din înaltă poruncă împărătească, pentru că se omisese mențiunea „filioque“ din Simbolul credinței, tipul Atanasian.

Exemplarele confiscate se găsesc „și azi în depozit“, cf. Prof. Dr. Ioan Moga, *Contribuțiuni privitoare la tipărirea cărților bisericești în veacul XVIII pentru Românii din Transilvania și Ungaria* — în *Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu 1940, p. 587-589.

149. *Slujba Sf. Varnava și Sofronie din Atena și a Sf. Ilristofor din Mela*, București 1769. — Grecește.

Ἡ θεία καὶ ἱερὰ ἀκολουθία τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Σωφρονίου τῶν ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἱεροῦ Χριστοφόρου, τῶν ἐν τῷ Μελαῖ ὄρει ἀσκησάντων, ψαλλομένη τῇ δεκάτῃ ἑγδόῃ τοῦ αὐγούστου μηνός. Νῦν μὲν πρῶτον τυπωθεῖσα ἐπὶ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Γρηγορίου Ἀλεξάνδρου Γκικα Βοεβόδα. Ἀρχιερατῦοντος τοῦ πανερωτάτου ἁγίου Οὐγκροβλαχίας κυρίου Γρηγορίου. Ἐγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατρὸς ἡμῶν ἁγίου καθηγουμένου τῆς ἐν τῷ Μελαῖ ὄρει κειμένης ἱερᾶς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μεγίστης μονῆς Παναγίας τοῦ Σουμελαῖ, κυρίου Χριστοφόρου. Ἐπι-

μελεία τε καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ταπεινοῦ Παρθενίου Σουμελιώτου Τραπεζουγκίου τοῦ Μεταξοπούλου, παρὰ Γεωργίῳ Κωνσταντίνου καὶ Νικολάῳ Λαζάρου τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν τῇ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον νέᾳ τυπογραφίᾳ ἔτει σωτηρίῳ αψξθ'.

Dumnezeiasca și sfințita slujbă a cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinților noștri Varnava și Sofronie din Atena și a sfințitului Hristofor, cei ce s'au nevoit întru muntele Mela, care se slujește la optsprezece ale lunii lui August. Acum pentru întâiaș dată tipărită sub prea cucernicul și prea luminatul Domn și stăpânitor a toată Ungrovlahia, Domnul Domn Ioan Grigorie Alexandru Ghica Voevod, păstorind Inalt prea sfințitul al Ungrovlahiei Domnul Grigorie, pe când era stareț Domnul Hristofor, prea cuviosul și prea cucernicul părintele nostru, igumenul sfințitei, cuvioasei și împărăteștii, prea marei mănăstiri, cea pe muntele Mela așezată, a Maicii Domnului dela Sumela. Cu îngrijirea și sub privegherea smeritului între ieromonahi Partenie Sumeliotul Metaxopulos, cel din Trapezunt, de către Gheorghe Constantin și Niculae Lazăr din Ianina, în noua tipografie din București, în anul mântuirii 1769.

In-4°, 2 foi nenumerate + 28 pagini. Verso titlului alb. F. 2 liminară recto cuprinde 2 epigrame în versuri închinat maicii Domnului, scrise de Paul, Evghenie și Partenie Metaxopulos. La p. 27 testamentul Sf. Varnava și Sofronie. P. 28 notiță istorică asupra mănăstirii Sumela.

S. G. Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 24. — Emile Legrand, Mgr. Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIII-e siècle*, II, Paris 1928, p. 98—99 (reproduc cele 2 epigrame).

Dl. Alex. Elian a tradus titlul.

București: Biblioteca Academiei Române (369 B).

Muntele Atos: Biblioteca M-rii Xenophon.

150. Cuvânt pentru iubirea de argint și asuprire, (Râmnic 1770—1780).
— Foae volantă.

КЪВЪНТЬ ПЕНТЪРЪ ЮБИРЪ ДЪ ЯРЦЫНТЬ, ШИ ЯСУПРЪРЪ :

In-folio, peste 2 foi; caracterele tipografice sunt ale tipografiei Râmnicului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 267.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. 4075, f. 7—8).

151. Triod, Blaj 1771.

ТРИОДИОН | ЯКЪМЪ ЯНТЪЮ ашезѣть шѣ Тѣпърѣть, дѣпъ, ржндѣла Бѣсѣричѣй | Рѣсѣрѣтѣлѣй. | Гѣпъ стѣпжнѣрѣ Прѣ Янѣлѣтѣй Япѣрѣтѣсѣй Рѣм-лѣннѣрѣ | Принѣсѣй Ярдѣлѣлѣй. Япрочѣй : | Дѣлмнѣй Дѣлмнѣй | МЯРІЄИ ТѢРѢ-ЄИ | Кѣ Бѣгослѣвѣнѣл чѣлѣрѣ мѣл мѣрѣй. | Тѣпърѣть Я Блѣжъ Я Тѣнографѣл | Мжнѣстѣрѣй Бѣнѣй Бѣстѣрѣй. | Янѣй дѣл Хѣ : ЯПѢОА.

In-folio, de 2 foi nenumerate + 237 foi. Alt tip tipografic are 1 foae + 236 foi + 1 foae. Numerotarea foilor este însă foarte defectuoasă, începând cu foaia 141. Titlul încadrat într'un chenar cu compartimente, având în cele 4 colțuri simbolul evangheliștilor, pe coloana din dreapta și stânga figuri de patriarhi și sfinți; sus, la mijloc: icoana Mântuitorului; iar jos: Buna-Vestire. Chenarul este semnat: «De Petru Papavič Typograf. Râmnican».

Pe verso titlului icoana Bunei-Vestiri, semnată «Petr. T.». A doua foaie liminară are pe recto un cuvânt «Cătră cetitoriu», iar pe verso 9 ornamentații florale.

În fruntea textului un frontispiciu reprezentând icoana Maicii Domnului, a lui Iisus Christos și Sf. Ioan; jos, scena fariseului rugându-se în templu; pe foaia 113r. scena răstignirii pe cruce.

Tipărit pe 2 coloane, cu roșu și negru, 43 rânduri pe coloană.

Pe f. 2 r.:

Cătră cetitoriu.

Vrândū a tipări acestū sfântū Triodū, care să ceteste și să cântă prinū sf(i)ntele besereci a Răsăritului, începându din Dumineca Vameșului și a Fariseului, până în Sâmbăta lui Lazăr și aducându-ne aminte de porunca sf(i)ntei besereci, ca prinū sf(i)ntele beserici, rugile cele adevărate și lămurite să se facă (precumū în pravilă sf(ă)ntulū soborū de la Carth(a)ghenū în canonulū 101 arată). Ne-amū nevoie de urma izvodului celui mai vechiū grecescū. Pentru aceia nu te mira, nici nevinovăți, de vei găsi într'acestū Triodū sau adaosū ceva, care în cele rumânești și slovenești, până acumū tipărite, nu să găsește, sau lăsatū ceva, care într'altele să găsește; ci cu umilință și cu frica lui D(u)mnezeu ceteste, cântă, sau pre alții cântând, sau cetind ascultă; aducându-ți aminte ca cumū ai vorbi cu însuși D(u)mnezeu nevăzutū, precum învață Triodul, Lunī în săptămâna cea dintâiū a sf(ă)ntulū postū.

(Bibliografiată de d-l N. Cartoian).

Această predoslovie este tipărită într'unele exemplare pe f. 2 r. liminara, în rânduri din ce în ce mai scurte și având sub ele o vigneta florală, cu cap de Serafim, semnată П(етру) Т(ипограф). În alte exemplare ea lipsește; în schimb, pe o foaie finală nenumrotată, tot sub titlul «Cătră Cetitoriu», se îndreapta mai multe greșeli de tipar, toate de natură a fi schimbat tipicul tradițional, dacă nu ar fi fost arătate. De aceea se spune că arătarea și îndreptarea acestor greșeli le socotește ca un «cuviosū lucru».

Compară cu A. Filimon, în *Dacoromania*, V (1927-1928), p. 615.

București: Biblioteca Academiei Române (379 A).

152. *Psaltire*, Blaj 1773.

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ | ΠΡΟΡΟΚΑΣΩΝ ΗΨΙ | ΑΝΤΡΑΤΩΣΩΝ | ΔΕΥΤΕΡΟΝ | ΨΑΛΜΟΙ ΑΠΑΤΡΑΩΝ
 ТИПЪРИТЪ, | СѢПТЪ СТЬПЪЖИРИКЪ ПРѢ | АНЪЛЦАТЕЙ | АНЪРХТЪКСЕЙ | РЪМАТЪНИАВРЪ, | ПРИНЦЪКСЕЙ
 ПРДЪАВАНЪ, | ИПРОЧЬ: | ДОАМНЕЙ | ДОАМНЕЙ, | МАИРИЄЙ | ОЄРЄСІЄЙ. | КС | БЛАГОСЛОВЕНІА
 ЧЕЛВРЪ | МАИ | МАРИ. | А | ТЪПОГРАФИА | МЪНЪСТЫРИЙ | БЪНЕЙ | КЕСТЫРИЙ: | А
 БАДЪЖЪ. | ИНИЙ | ДІЛА | ХС, | АΨ | ОГ.

Sub chenar: Дє Пітрѡ Папа-Евичи Рымничанскъ Тѣпографскъ.

In-8°, 1 foae (titlul) + 486 pagini + peste 3 pagini nenumrotate. Titlul încadrat de un chenar floral simplu, are pe verso gravura lui David prooroc, șezând în jel frumoș sculptat. Paginile nenumrotate dela sfârșit cuprind „Învațatură cumū să ceteste Psaltirea în sfântulū și marele Postū, în săptămâna dinutâiū, a dooa și a treia și a patra și a șasea.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografica (381 A).

153. Evhologhion, Iași 1774.

Evhologhion, adecă molitvenic, acum într'acestaș chip tipărit. La întâia de Dumnezeu înălțatei domniei a prea luminatului oblăduitoriu a toată țara Moldavii, Io Grigorie Alixandru Ghica Voevod. Cu blagosloveniia și cu toată chieltuiala preaosfințitului Mitropolit al Moldavii Kiriu, Kir Gavriil. In sfânta Mitropolie în Iași, la anul dela Hs. 1774. De Grigorie Stanovici tipograful.

Pr. C. Bobulescu în *Spicuitor în ogor vecin*, I (1920), p. 47—48 nu arată formatul: [in-4°], nici paginile (peste 827).

După tabla cuprinsului, aceste rânduri :

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă, carele ne-au ajutat după început de am și săvârșit. Și s'au diortosit de Evloghie monah. Iar așezătoriu slovelor, Damaschin diacon Turdurache.

154. Ponturile păcii (București) 1774. — Rusește și românește.

Drept titlu :

Послѣдowanіе соглашенія Мира, еже
посѣлаалъ превысочайшій Фелдмаршалъ
Прюсклаціеномъ Митрополитъ.

Понтуриле Пѣчій че лѣсъ тримисъ Прѣ
ѣнѣлацѣтска Фелдмаршалъ кѣтръ Прѣ
сѣицѣтска Митрополитъ .

In-4°. 5 foi (ultima pagină albă), textul rusesc pe coloana din stânga, cel românesc în dreapta.

La sfârșit, textul rusesc este semnat :

ПЕТРЪ РОМѢНИЦОВЪ кѣла кѣ годниѣ . лѣѣдъ гѣ годѣ Бранлокъ.

În 11 articole nenumerate, Petru Rumianțov, general-gubernator, comunica Mitropolitului Grigorie al Țării-Românești condițiile și urmările pentru Români, ale păcii dintre Ruși și Turci, la 1774 (Kuciuc-Kainargi).

Comparând caracterele tipografice ale *Hatișerifului* tipărit la (București) 1774, cu cele din *Ponturile păcii*, găsim asemănări care ne fac să credem că și aceasta din urmă a fost tipărită tot la Mitropolia Bucureștilor, iar localitatea în rusește, Бранлокъ, arată numai că acele ponturi au fost date în Braila, dar nu și tipărite acolo. Dece nu s'ar mai fi tipărit și alte cărți la Brăila, în aceeași epocă ?

Tipăritura reprezintă forma definitivă a tratatului. Pentru alte redacții manuscrise deosebite, vezi *Arhiva Românească*, I (1860), p. 239—243 și V. A. Urechia, *Memorii prezentate Academiei Române în 1887—88. Opere complete. Seria B. Tom. II*, București, 1889, p. 91—93.

Textul cărții a fost reprodus în facsimile și transcriere în *O comunicare obștească a condițiilor păcii de la Kuciuc-Kainargi (1774)* de † I. Bianu, cu notă lămuritoare de Generalul R. Rosetti, în *Acad. Rom., Mem. secț. lit.*, s. III, t. VIII (1938), p. 137—141 și 9 planșe.

București : Biblioteca Prof. N. Ionescu.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (388 A).

155. (Mihai Roșu), Invățături creștinești, Viena 1775.

Intru Mărirea Sfintei de o ființei de viață făcătoare și nedespărțitei troițe Tatălui și Fiului și sfântului Duh. S'au tipărit aceste învățături creștinești foarte de folos, scoase de pre limba grecească pre limba românească, pentru folosul de obște. Sub stăpânirea întru tot prea luminatului împăra-

tului și craiului Domnului Iosif al II. Cu blagoslovenia prea sfințitului Archiepiscopului și Mitropolitului slaveno serbescului și românescului popor Domnului Moise Putnic. Iară cu toată osârdia și cheltuiala sfinției Sale Părintelui Constantin Șuboniu, neunitei legi grecești, preotului slobodului crăescului oraș a Timișoarei paroh.

Tipărită în împărățitoarea cetate Viena, la Iosif, nobil de Kurzbek, de curte tipograful și vânzătorul de cărți, în anul 1775.

Iuliu Vuia, *Școalele românești bănăfene în secolul al XVIII*. Studiu istoric, Oraștie 1896, p. 112.

156. Antologhion, Râmnic 1776.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 4, ca existent la bisericile din Scumpia-Balți și Zahaicani-Orhei.

157. Antologhion, București 1776.

Semnalat de Atanasie Popa. *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice*, secția pentru Transilvania. 1930–1931, p. 135, ca existent la biserică de lemn din Copăceni (jud. Turda).

158. Apostol, Blaj 1776.

Semnalat de Atanasie Popa, *locul citat* la nr. precedent, p. 255, ca existent la biserică de lemn din Cornești (Ardeal).

159. Catavasier, Blaj 1776.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 7 (prima lista) ca existent la bisericile din Vad și Mănastirea Moisci.

160. Liturghier, Blaj 1776.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 6 (prima lista), ca existent la biserică din comuna Borșa.

161. Grigorie, Mitropolitul Ungrovlahiei, Sfaturi în post, (București) 1776. — Foae volantă.

In-folio, 4 pagini. Drept titlu:

ГРИГОРІЄ КЪ МІЙЛИ ЛѢИ Д[Ъ]МНОЗЕХЪ П[Р]ХІТІСКИИЪ : ши Митрополѣтъ,
дль Оугроклѣиѣ.

Exemplarele, tip formular, se trimeteau protopopilor; exemplarul Academiei este trimes protopopului Thoma din jud. Argeș. La sfârșit «1776 Fevruarie».

Dan Simonescu, *Sfaturi în postul mare, ale unui mitropolit din sec. al XVIII-lea*, în *Revista Societății Tinerimea Română*, Aprilie 1932, p. 14-17.

București: Biblioteca Academiei Române (393 D).

162. Catavasier, Blaj 1777.

Cu 493 pagini. Astfel trecut pe o listă de cărți, oferite spre vânzare Acad. Române.

163. Maria Thereza, Impărăteasa Austriei, Poruncă pentru depunerea jurământului Blaj (1777). — Foaie volantă.

НОЙ МАРІА ТЕРЪЗИА КЪ МІЛІА ЛЪН ДЪМНЪЗЪХ | ШІ РЖМВЛШНІ ШІКРЪ-
ТЪСЪ ВЪДЪВЪ КРЪЛЪСЪ ДЪЛА ЦАРА ОУНГЪРЪКЪ... (urmează titlurile ei).

In-folio, 2 foi. La sfârșit: «Și s'au tipărit în Typografiia Ep(i)scopiei Blajului din Ardeal». Cu mâna: «1777 Avgust 27».

Al T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 912).

164. Numirea ofițierilor de vamă, Lvov 1778. — Foaie volantă.

Drept titlu :

ИШМІРЪ. ОФИЦІИЛОРЪ, ОЯХ КЯЄЛОРЪ ДЪ ВІМЪ ЧГА[Є] НГІЪ-
ЦЪТОРЕЦІИ ШІ ЦЪРИЛЪ, Галіціа, шІ Лодомеріа, шІ ШІ ЧКА[Є] ЛЪНГЪ ДЪНСЕЛЪ
ДЪШНАТЕ, ДЪ ШТРАТЕ.

In-8°, 2 foi (ultima pagină albă).

La sfârșit: «Dată în orașul celu mare alu nostru Lembergü, la anulü 1778. Ianuarie la 2 zile. Hainerihü Kontü alü Svântulü imper. romanesc de Auerspergü» — și mai jos «Friderihü Karlü Șmețü, Secretariusü».

Deasupra titlului un D latin, iar a doua foaie e numerotată 55 (67), ceea ce ne face să credem că exemplarul Academiei e numai un fragment dintr'o publicație mai mare.

București: Biblioteca Academiei Române (411 A).

165. Cazanie, București 1778.

Semnalată de Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal, în Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, secția pentru Transilvania, 1930 -1931, p. 291, ca existentă la biserica de lemn din comuna Apaliida.*

166. Osmoglasnic, Baia 1778.

Tipărit de Eustatie Popovici la Baia (Abrud). Semnalat, fără arătarea izvorului, de Petru Gherman, *Muzica bisericească din Ardeal, în Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, Sibiu 1940, p. 432.*

167. Ceasoslov, București 1780.

ЧАСОСЛОВЪ | Че шре шсеин (sic) сасжеа дѣ зш | шш дѣ Ноапте, дшпъ ржн |
дшала сфштей Бескричш. | Шкъм штрачест кшп Тшпърич | штрш штжм домніе л
прѣ | Лшминатсаш Домнь Іш | Шлеждадрш Іоанъ Шшланъ Ковъ. | Кш благословеніа
шш кѣтсала прѣ сфшцйтсаш Митрополитъ аль Ошгровалшхей Квр | ГРІГОРИЪ Ш
Тшпграфш сфштей Митрополитъ Бшкршціш: Ла шшс *а' ш.

Дѣ Шанчюа' Тш Бшк' .

Din aceasta carte nu cunosc decât 2 pagini (titlul și f. 299 verso), comunicate în fotografii de Pr. Ion Birlea, din Sighetul Maramureșului.

F. 299 verso înfațișează gravura: Iisus lumninatorul, semnata : Дѣ ДИМИТРИЕ ПЕТРОВИЧЪ
ТШ-ЯЧШ. (?).

168. Pentecostar, Blaj 1780.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 8 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Bărsana.

169. Triod, Blaj 1780.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Muramureşului*. nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3. nr. 9 (prima lista), ca existent la biserica din comuna Poieni.

170. Grigore Maior, Vlădica Făgăraşului, Instrucţii la moartea Mariei Thereza, Blaj 1780. — Foaie volantă.

1 foaie, in-folio, tipărită pe 2 coloane. Drept titlu :

Noi Gavriilă Grigorie Maeră, din mila lui D(um)nezeu Vlădica Făgăraşului a prea înălţatei chesaro-crăeştii Mărimi sfétnicé dină lăuntru, iprocii, fiilor nostri Vicareşiloră, Decaniloră, Arhidiaconiloră, Protopopilor, Notarişilor, Naméstniciloră, Parohiloră, Igumeniloră, Călugărilor şi tuturoră sufleteloră Pravoslavnică, cariă vă aflaăi suptă arhipăstorăia noastră, pace voao.

Urmează înşirarea binefacérilor aduse poporului românesc în timpul domniei ei (colegiu la Viena, şcoli în Sibiu, etc.) şi anunţă succesiunea la tron a împaratului Iosif al 2-lea. La sfârşit :

Dată în Blajă dela Mitropolie. 3 Dechem. 1780.

Bucureşti : Biblioteca Palatului Regal (legată la sfârşitul volumului *Mărgăritare*, Buc. 1746).

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (432 A).

171. Rugăciuni pentru împărat şi ostaşi, (Blaj 1780—1788). — Foaie volantă.

РЪГЪЧЮНЁ ПЁНТРЪ ЛПЪРЪЙТЪЛЬ ШЙ ѠСТЪШИ ЛЪИ ЛЪ ЕРЪМЕ ДЁ РЪЗБОЮ.

1 foaie, 26 × 17 cm. În text este amintit împaratul Iosif; cu tiparul Seminarului din Blaj.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 794).

172. Rugăciuni în vreme de război (Blaj, 1780—1788). — Foaie volantă.

РЪГЪЧЮНН ЛА ЕРЪМЕ ДЁ РЪЗБОЮ ЁСНРА ТЪРЧНЛОР.

In-4º, 2 foi. În text este amintit împaratul Iosif; cu tiparul Seminarului din Blaj.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 793).

173. Carte de blestem contra celor cari fac lux (Iaşi 1781).

In-4º mic, 14 foi, cu 23 rânduri pe pagina încadrata în linii. Exemplarul Academiei Române începe cu f. 2.

Din relatările lui Andrei Wolf, *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau*, vol. I, Hermannstadt 1805, p. 160 (nota) ştim câteva vorbe din titlu, transcrise însă de Wolf cu ortografia germană :

Avraami ku Mila lui Dumnezeu Patriarch simtei tschetetzi Ierusalimului, schi a toate Palistina... Gavriil ku Mila lui Dumnezeu Archiepiscop schi Mitropolit a toate Moldavia.

Tot A. Wolf ne spune (*op. cit.*, vol. II, p. 198—199), că însuşi Domnul Constantin Moruzi, consimţise să cadă «suptă patrierşăşti şi arhierşti a noastre blăstămuri» (cum

spune însuși Mitropolitul Gavril Calimalu) toți aceia cari ar fi făcut contra hotărârilor luate.

În Cartea de blestem, f. 6r. este amintit domnul Constantin Dimitrie Muruzi (1777—1782); la f. 11r. scrie de venirea Iași a patriarhului Ierusalimului și Palestinei, Avramie («acum dară viindă»), care fu rugat a contribui prin iscălirea acestei cărți de blestem, la stăpîrea mândriei, risipei și luxului de îmbrăcăminte. A. Wolf ne spune că opera a fost tipărită în tipografia Mitropoliei, la 1781.

Dela f. 12r. înainte se înșiră măsurile luate :

1. Să nu se poarte taftaua cusută cu fir și peteală. 2. șireturile cu pe-teală și fir să nu se mai întrebuițeze la haine, ci numai la colane 3. cu-masurile și șalurile sunt oprite, afară de cele «trebuitoare la răcălă» 4. sunt oprite împodobirile la haine 5. se îngăduie purtarea giuvaerurilor, care rămân din tată în fiu.

Reprodusa de D. Z. Furnică, *Din istoria comerțului la Români*, București 1908, p. 45—57. — D. Russo, *Din corespondența Doamnei Ana Racoviță*, București 1911, p. 7, nota 1.

București : Biblioteca Academiei Române (443 A).

174. Filaret, Episcopul Râmnicului, *Enciclică protopopilor* (Râmnic 1781).
— Foae volantă.

In-4° mic, fara titlu; 1 f. + 9 foi numerotate.

Pe prima foae nenumerotată, recto (verso alb):

Filaretu cu mila lui D(u)mnezeu Episcopulu Râmnicului.

Cucérnice Protopoape dinu sudu bl(a)goslovenie. După cu-prinderea acestor ponturi, fiindu că ne-amu încredințatu și te-amu orânduitu că această dregătorie besericească a protopopiei, întru toate să fii sârguitori a să urma întocma, însuși mai întâiu purtându-te cu înțelepciune ca unu epitropu alu Arhiereului și să aibi viiață cucérnică cu frica lui D(u)mnezeu, ca să fii spre pildă și celorlalți preoți, ferindu-te în totu chipulu de răpiri și asuprêre și nedreptăți, iară nepurtându-te cu orânduială și nesilindu-te spre împlinirea acestor porunci besericești a să urma, măcaru că ai câști-gatu cinste și milă dela noi, daru precumu zicemu arătându-te nevrédnicu, să știi că atunci, vei avea necinste și urgie; această poruncimă,

Pecétea 17. . . .

La f. 1:

Ponturile de urmarea ce să cade a face și a da povățuire cucérniculu Preotū Kyr Papa ... ce s'au orânduitu Protopopu la sudu. . . . pre cumu mai josu arată.

Urmeaza 18 «ponturi» de mare interes pentru administrarea și organizarea bisericii.

Locurile lasate libere în formular, trebuiau completate la cancelaria episcopiei.

Filaret ocupând scaunul episcopal al Râmnicului dela 1780—1792, credem că enci-clica s'a tipărit la Râmnic, curând după înscăunarea lui.

Textul, însoțit de comentarii, a fost publicat de Const. Erbiceanu în *Biserica ortodoxă română*, XV (1891—1892), p. 403—421, 507—521, 626—647.

București: Biblioteca Academiei Române (430 A).

175. Antologhion, București 1782.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 10 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Boliza.

176. Octoih, Râmnic 7290 (1782).

Semnalat de D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit, Ju leful Lăpușna*, București 1934, p. 15, ca existent la biserica din comuna Micăuți.

177. Patenș de toleranță, Blaj 1782.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

178. Ceasoslov, (București 1783).

In-16°, 2 foi nenum. (titlul și scara) + 420 foi. In exemplarele Academiei Române lipsește foaia cu titlul. Primul an din pascalie este 1783. La stârșit :

S'au tipărit acest Časoslov prin osteneala diorthosirii smeritului între ieromonahī Grigorie Râmniceanulū.

Acesta a semnat cărți tipărite la București (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 370, ca arhimandrit).

București: Biblioteca Academiei Române (459 A).

179. Octoih, Blaj 1783.

ЌОКТОЙХ | шн | Саѣжеде Гѣинциаврѣ де ѡбцие. | Ыкъм а треа ѡарѣ аше-
зат, шн тѣпърит дѣпѣ Ржн-|дѣмла БѢГЪРЪЧІЙ РЪГЪРНТЪДЪЙ. | сѣпт | Прѣ
ѣричѣта ѡпърѣцие а Прѣнѣл-|цѣтѣсѣй ѡпарѣт ѡл Рѡмѣниавр. | МЪРЪЛАЙ ПРІНЦ
ЙРДЪЛАЙЙ, | шн чѣл : | Дѡмнѣсѣй, Дѡмнѣсѣй | ІОСИФ ЙЛ ДОЙЛАЪ Кѣ вол
чѣлвр май мѣрѣ. | ѣнѣй дѣла Хѣ ѣлѣпѣ : | ѡ БЛІЖ | Кѣ Тѣпѣрѣл Гѣминѣрѣсѣй.

In-4° de 1 foaie, 478 + 224 pagine. Tiparit cu negru și roșu, cu câteva ornamente și gravuri fin lucrate (v. facs. nr. 32), gravură repetată pe mai multe pagini. Cea din fața textului, reprezentând pe Sf. Ioan Damaschin, e semnată cu litere latine : IOANNI :

A. Filimon, în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 617 vorbește de o gravură cu „Isus pe cruce“, la p. 478, care lipsește în exemplarul Academiei.

Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 46 (prima listă) semnalează exemplare la bisericile din comunele Strâmtura, Biserica Alba și Slatina.

București : Biblioteca Academiei Române (459 B).

180. Psaltire, Râmnic 1783.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

181. Apostol, Râmnic 1784.

АПОСТОЛЪ | Ыкъма а треа варѣ Тѣпѣрнт дѣпѣ | ржндѣмла чѣлѣй Грѣчѣск, |
ѡ зѣледе, де Дѣнезѣс прѣ ѡнѣлѣ|тѣй Дѡмнѣй а пре Лѣминѣтѣсѣй | ѡбѣлѣдѣнтѣрѣ
а тѣлатѣ Цѣра | Рѣмѣнѣскѣ.

Іѡанн Маѣрѣгѣн Никѡлаѣ Коѡкѡд | МЪВРОКОРДЪТ | Кѣ Благѡсловѣнѣя шн
кѣ толѣтѣ | кѣлѣтѣмла прѣ ѡ сѣнѣцѣтѣсѣй | Мнтрополѣнт ѡл Оѡгровѣлахѣй | Кѣр Фѣ-
лѣрет, | ѡ скаѣнѣа Ржмнѣ : ла ѡнѣа | ѣлѣпѣ.

(Де попа Кѡстантин Тѣпогрѣ :).

In-folio, 1 foae (titlul), 264 pagini. Tipar negru și roșu. Textul pe 2 coloane, paginile încadrate în linii. La începutul textului, icoana Invierii lui Christos (tipul : Coborîrea în iad).

Titlul încadrat într'un chenar gros, xilogravat de ΓΑΛΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ, semnat în stînga. Reprezintă, la cele 4 colțuri, simbolurile evangheliștilor; Sfinții Petru și Pavel, în margini; sus, Iisus Christos Drept Judecător, iar jos, Buna Vestire. Pe verso titlului stemele Moldovei și Țării Românești, cu versuri.

Observ o greșală în titlu: la 1784 ținea domnia Țării Românești Mihail Șuțu, iar nu „Ioan Mavroghen Nicolae Voiuvod Mavrocordat” — cu acest nume n'a existat vreun Domn. De altfel, exemplarul se termină cu un epilog anacronic, pe care l-a scris Dimitrie Popp Costa la *Apostolul* tipărit la Blaj, 1814 (vezi-l publicat în *Bibl. rom. veche*, III, p. 95). Dar și tehnica tipografică (de ex. Sandu gravorul semnează pe cărți tipărite în Blaj) arată Blajul ca localitate de tipărire, nu Râmnic, cum este în titlu. Este pentru prima dată când întâlnește în domeniul cărții românești vechi, un fel de mistificare tipografică. Să fi fost oare, mai cautate cărțile bisericești mai vechi (ar justifica schimbarea anului, din 1814, în 1784) și de peste Carpați (ar justifica schimbarea localității de imprimare, Blaj în Râmnic; cf. mai jos, nr. 300, p. 122—123)?

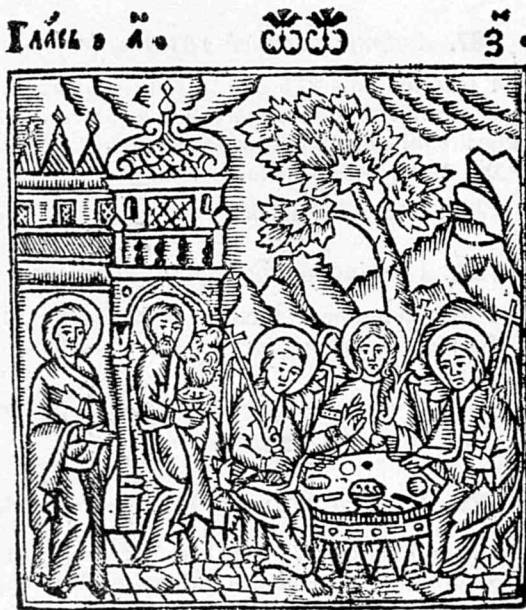
București: Biblioteca Academiei Române, (dăruită de Mitropolia Moldovei (466 A).

182. Cuvîntare despre taina preoției, Viena 1784.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

183. Triod, Râmnic 1784.

Semnalat, supt rezerva, de Diac. N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, București 1919, p. 75, ca existent la biserica din comuna Gornia.

32. *Octoih*, Blaj 1783. — Xilografură reprezentând Sf. Treime.

184. Înștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor, Blaj (1784). — Foae volantă.

ЧЕДЕ МЯИ ЖОГ АСЕМНАТЪ | НЕКВІИЦЕ СЪ СТРАКЪ, ШИ ДЕ УСЪВІТ СЪ УПРІСК.

2 foi (ultima foae albă), 28×17,5 cm. În 15 articole se reglementează diferite raporturi între stăpâni și iobagi. La sfârșit: «Typărit în Blaj cu typariul Seminarului».

Scris de mână, în cirilică: «Anul 1784».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315. — A. Veress, *Orânduielei românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, Buc. 1926, p. 9.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 789).

185. Pentru slobozenia negustoriei, Blaj 1784. — Foae volantă.

[Prefacerea Sinedului a Impărăției turcești pentru slobozenia negustoriei supușilor crăești împărătești în Țara turcească].

In-folio, 3 pagini. In 8 ponturi se reglementează comerțul libre al negustorilor din Ardeal, cu împărăția otomană.

Traducere din nemțește; în nemțește, s'a tradus din turcește.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 9.

Cluj: Muzeul ardelean.

185. *Poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 28,5 cm. text, 15 rânduri. Guvernul, în numele căruia semnează guvernatorul B. S. de Brukenthal, cancelarul David Székely și secretarul Anton Horvat, ordonă răsculaților lui Horia, să se întoarcă la vetrele lor. Datată 11 Noembrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

187. *A doua poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae lungime 27,5 cm. text, 18 rânduri. Incepe: «Fiindcă întru turburarea...». Se promit 30 zloți ungurești celor cari vor preda autorităților pe răsculații români; tăinuitorii sunt amenințați cu tragerea în țapă. Datată 18 Noembrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

188. *A treia poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 27,5 cm. text, 14 rânduri. Incepe: «Cu mare neplacere...». Se recomandă tuturor supunere conducătorilor și proprietarilor comunelor. Datată 22 Noembrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 10—11.

Cluj: Muzeul ardelean.

189. *A patra poruncă răsculaților români*, Sibiu. 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 27,5 cm. text, 9 rânduri. Incepe: «Dupa ce au înțeles...». Se promite suma de 300 galbeni acelor cari vor preda pe capii revoluției. Datată 23 Noembrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

190. *Rânduiala cea nouă a vănilor*, Viena 1784. — Foae volantă.

In-8', 14 pagini. Articolele 65—104 din regulamentul referitor la treceri prin contrabandă. Datată 29 Noembrie 1784, tipografia lui Martin Holmaister din Viena.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 10—11.

Cluj: Muzeul ardelean.

191. Ioan, Gură-de-aur, *Cuvânt la Duminica pogorîrei Sf. Duh* (1785).

Î ЧЕЛЪИ ДЪНТРЕЪ ОФИЦИ ПЪРИНТЕЛАИ НОЕТРЕЪ ІОАНЪ ЗЛАТОЪСТЬ, КЪВЪНТЬ ЛА ДЪМНИКА ПОГОРЪРЕИ ДЪСАИ СЪИТЬ.

Broșură in-4°, scrisă pe 7 pagini nenumerate. Tipar negru, 25 rânduri pe pagina. Nu are anul și locul tipăririi, dar, după limba în care e scrisă, e o tipăritură munteana (București?). Se găsește legată între foile 383—388 ale unui manuscris cu omilia dela sfârșitul sec. al XVIII-lea (nu există precizat anul 1785, cum se arată pe eticheta).

Omilia aceasta nu se află între omiliile lui Ioan Gură-de-aur, tipărite până la anul 1830.

București : Biblioteca Academiei Române (ms. rom. nr. 1953).

192. *Invățătură pentru recensământ*, Sibiu 1785. — Foaie volantă.

In-folio, 22 pagini + 4 tablouri și 1 foaie (errata). Se arată însemnătatea recensământului în Ardeal. Edițiile germană și ungară sunt mai reduse față de ed. românească.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 11.

Cluj : Muzeul ardelean.

193. *Invățătură despre strămutare*, Sibiu (1785). — Foaie volantă.

ЖЕЦІТЬСЯ.

2 foi, 28 × 17,5 cm. Se arată diferite condiții în care se pot face strămutări de populație dintr-o țară în alta. Datat, cu creionul, «1785».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 789 bis).

194. *Rânduială pentru reglementarea iobăgiei*. Sibiu 1785. — Foaie volantă.

1 foaie, 39,5 cm. lărgime, 26 rânduri.

Împăratul Iosif al II-lea reglementează în 6 puncte îndatoririle iobagilor față de proprietarii lor de moșie.

Data: Viena, 22 August 1785.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 300. — A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 11.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 687).

195. *Ponturi pentru pedeapsa dezertorilor*, Sibiu 1785. — Foaie volantă.

In-folio, 5 pagini tipărite la Martin Holmaister.

Pedepsele aplicate dezertorilor din armata ungară sunt mai mari ca acelea aplicate dezertorilor din armata austriacă.

Data : Sibiu 10 Sept. 1785.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 12.

Cluj : Muzeul ardelean.

196. *Antologhion*, Râmnic 1786.

Anthologhion | ce să zice | înflorirea cuvintelor carele cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeieștilor Praznice, ale sfinților numiți și ale sfinților de obște ce să prăznuesc, în 12 luni ale anului. Tipărit în întâia domnie a luminatului Domn Io Nicolae Petru Mavroghenis Voevodă, cu blagoslovenia și toată chiețuiala prea sfinții sale iubitoriului de Dumnezeu Kyriu Kyr Filaretă Episcopul Râmnicului, în sfânta Episcopie a Râmnicului, la anul dela Hs. 1786.

S'au tipărit de Climent Ieromonahu Typ., de Popa Costandin Typ. și de Dimitrie Typ. Râm.

Comunicat de D. Fecioru. In-folio, 3 foi + 573 foi, tipar negru și roșu, în 2 coloane, 40 rânduri pe pagină. Titlul încadrat într-o gravură semnată de «Diăc Costandin Tip. Râm.».

După titlu urmează predoslovia, semnată de Grigorie Ierodiacon (Râmnicianul). În fața textului, gravura «Duminica tuturor sfinților», sub care se precizează: «S'au început

acest sfânt și dumnezeesc lucru, în luna lui Noemvrie în 25 de zile și au luat sfârșit ia Mai, în 6». La pag. 573 jos : «Tipăritu-s'au această sfântă și dumnezeiască carte, prin osteneala diorthosirii smeritului între ierodiaconi Grigorie Râmnicăeanul».

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 203. — A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 617—618. — Valer Literat, *Biserici din Țara Oltului...*, în *Anuarul Comisiunii monum. istorice, secția pentru Transilvania*, IV (1932—1938), p. 10.

Biblioteca Bisericii din Măneci-Pământeni (jud. Prahova).

197. *Penticostar*, Blaj 1786.

Penticostariu, acum întâiu așezat și tipărit după rânduiala Besearicii Răsăritului supt stăpânirea Prea Înălțatei Impărăteasei Rămleanilor, prințesei Ardealului, iproci, Doamnei Doamnei Maria Teresia, cu blagoslovenia celor mai mari. Tipărită în Blaj, în tipografia mănăstirii Bunei Vestiri. Anii de la I. H. 1786.

In-folio, 2 + 202 foi; textul pe 2 coloane.

Prefața :

Cătră cetitoriu.

Vrând a tipări acest Sfânt Penticostariu, care sa ceteaște și să cântă prin sfintele Besearici a Răsăritului, începând cu sfânta și luminata zi a Paștilor până în Dumineca tuturor Sfinților și aducându-ne aminte de porunca Sfintei Besearici ca prin sfintele besearici rugile ceale adevărate și lămurite să se facă (precum în Pravila, Sfântul Sobor de la Cartagena, în Canonul 101 arată), ne-am nevoit a urma izvodului celui mai vechi grecesc. Pentru aceia nu te mira, nici ne vinovăți de vei găsi într'acest Penticostariu, sau adaus ceva care în ceale nu să găsească, sau lăsat ceva, care într'alte să găsească; ci cu umilință și cu frica lui Dumnezeu ceteaște, cântă sau pre alții cântând sau cetind ascultă, aducându-ți aminte ca cum ai vorbi cu însuși Dumnezeu nevăzut, precum învață Triodul lunii, în săptămâna cea dintâiu a sfântului Post.

Barbu Teodorescu, *Un Penticostariu din 1786*, în *Revista istorică*, XV (1929), p. 158—159.

198. Iosif II, Impăratul Austriei, *Rânduiala căsătoriilor*, Sibiu 1786. — Foaie volantă.

In-folio, 16 pagini tipărite la Petru Bart din Sibiu. În 62 articole se reglementează logodnele și căsătoriile din cuprinsul Ardealului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309 descrie exemplarul Academiei, care e ne-complet : 12 pagini, în loc de 16 pagini. — Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 12.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 688).

Cluj : Muzeul ardelean.

199. Iosif II, Impăratul Austriei, *Rânduiala divorțurilor*, Sibiu 1786. — Foaie volantă.

In-folio, 2 foi. Reglementarea despărțirii de masă și pat, în cazul când una din părți nu consimte la divorț.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 12—13.

Cluj : Muzeul ardelean.

200. Леон, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală* [Iași] 1786. — Foae volantă.

ΛΕΩΝΗ ΚΣ ΜΙΛΛ ΛΒΗ ΔΥΜΝΗΣΙΣ | Ἱερχιῆπνίσκῶπν шй Митрополитъ ѧ тоѧтъ Молдавіѧ.

In-folio, 2 foi (ultima albă). Pastorală la instalarea lui ca mitropolit, in timpul Domniei lui Alexandru Ioan Mavrocordat, căruia îi aduce laude. Data: «1786 Martie 2». Semnătura xilografată.

Oferită Academiei spre cumpărare, de Arhimandritul Daniil Ciubotaru dela M-rea Obreja, jud. Alba.

201. Pentru *ținerea sărbătorilor*, Blaj 1786. — Foae volantă.

In-folio, 6 pagini.

Decret împărătesc pentru fixarea sărbătorilor legale la uniți și neuniți; să se șteargă din rândul sărbătorilor «Joile și Vinerile, precum și Marțile» dintre Paști și Rusalii, ținute de bărbați și femei «să le petreacă fără lucru, cu a sa păgubire».

Sus, în dreapta: «Acestu Patensu să vinde cu șase creițari». Exemplarul Academiei este defectuos, încât datele nu se pot citi în întregime: adresa lui «Vlădica Ioannu Bobu» este din «Blaj [1786] Maiu 1». Circulara dată în numele împăratului Iosif II, este datată «Viena 1 Ianuarie 1787». Circulara către episcop, a crăescului guberniu «Carolü Grofü Telechi» este datată «în Sibiu zile 16 Noemvrie 1786».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315. — Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 13 cunoaște numai redacția ungurească a acestui «patensu».

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 790).

202. *Povățuire*, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 3 pagini tipărite în tipografia lui Petru Bart. Instrucții privitoare la jupuirea și tăbăcirea pieilor. Data: 18 Noemvrie 1786.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 13.

Cluj: Muzeul ardelean.

203. *Pravilă*, Lemberg 1786 — Foae volantă. Nemțește și românește.

N'am văzut exemplare. In 11 pagini, Pravila reglementează raporturile dintre stăpânii de moșii și podanii din cuprinsul Bucovinei.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

204. *Intrebări și răspunsuri*, Iași 1787.

Sfânta Istorie pentru copii cei mici, cu scurte întrebări și răspunsuri, s'au alcătuit.

Tipăritu-s'au daru această cărțuție, de celu mai micu între presviteri Ierei Mihailu în Iași. Ani de la Hs. 1787 Maiu 15.

In-16° (9 × 12 cm.), peste 76 pagini (complet poate 78 pagini). La p. 1 o gravură florală (un buchet de trandafiri).

Catehismul de la Iași, 1808, reproduce partea finală a acestuia, din 1787.

Pr. C. Bobulescu, *O carte necunoscută în Revista istorică*, II (1916), p. 81—83.

205. *Liturghie*, București 1787.

Semnalată de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului* nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 45 (lista prima) ca existent la biserica din comuna Poieni.

206. Psaltire, Râmnic 1787.

ΨΑΛΤΗΡΙΨ | Пророкъсѡшѡ шѡ ѡпрѡратсѡшѡ | ДѡИЃДѢ | Ѣксѡ ѡтрѡс ѡчѣтѡ кнѡ Тѡ-
пѡрѡитѡ | Ѣтрѡс ѡтѡжѡ Дѡмнѡе, ѡ прѡкѡ | Ѣнѡцѡцѡтсѡшѡ Дѡмнѡ | ІСѢ НІКОЛАЃЕ ПѢ-
ТРЪ МѡІЕРОІЃНИ БОЖЕОДѢ | КѢ Бѡгѡсловѡенѡ шѡ тѡатѡ. | Кѡтсѡлла прѡкѡ
Ѣѡнѡци сѡле | Ювѡнѡторѡшѡ дѡ Дѡмнѡезѡс Кѡрѡ | ФИЛАЃРѢТѢ Ѣпѡкѡпсѡлѡ Рѡѡ | Ла
Ѣнѡсѡ дѡла Ѣдѡмѡ : зѡче :

Дѡ Кѡлѡментѡ Іѡромѡнѡ Тѡрѡ : шѡ | Дѡ Пѡпа Кѡвѡстѡнѡдѡнѡ Тѡрѡ : шѡ | Дѡ Дѡнѡмѡтрѡе
Мѡнѡхѡ Пѡрѡвѡнѡ Тѡрѡ Рѡѡ.

In-4° mic de 293 foi numerotate și 1 foae nenumerate. Tipar negru, 17 rânduri pe pagină. Pe verso titlului, prorocul David stând pe tron.

La sfârșit:

Typăritu-s-au această sfântă și Dumnezeiască Psaltire prină osteneala diorthosirii smeritului între Ieromonahi Grigorie Râmnicănulă.

Fișa făcută de Al. T. Dumitrescu după un exemplar adus de anticarul Zwiebel.

207. Circulară pentru strângerea birurilor, Sibiu 1787. — Foae volantă.

Una foae cu 12 rânduri tipărite, dataată Sibiu 29 Oct. 1787.

Obligă pe primarii comunelor să predea, din 4 în 4 săptămâni, perceptoriilor regali sumele strânse din diferite impozite.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 14.

208. Decretumă cu diferite rânduiiale, (Sibiu, 1787). — Foae volantă.

Titlul (scris de mână):

«Protocolu poruncilor și a rânduiielelor Impăratești în lucrurile biseri-cești. Sent Iosef».

5 foi, 31 × 17 cm. Cu tiparul tipografiei lui (Petru Bart din Sibiu) sunt tiparite mai multe înștiințări dintre 8 Noemvrie 1781—17 Sept. 1787.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 791).

209. Invățătură împotriva călcezi oilor, Sibiu 1787. — Foae volantă.

In-folio, 4 pagini.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 13.

Cluj: Muzeul ardelean.

210. Ioan Bob, Episcopul Blajului, Înștiințare despre sărbătorile anului, Blaj (1787). — Foae volantă.

N'am văzut exemplare. În 3 foi, Vlădica arata sărbătorile ce trebuiesc ținute, potrivit decretului Impăratului Iosif II, din 1 Ian. 1787.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

211. Iosif II, Impăratul Austriei, Instrucți, Sibiu 1787. — Foae volantă.

In-folio, 10 foi. După o introducere, urmează aceste capitole:

«I. Despre emigrație sau eșirea din țară. II. Despre verburile cèle străine. III. Despre viclcana săducere (Gutführung). IV. Despre răpirea supușilor».

Data : 2 Aprilie 1787, Viena.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309. — Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 13—14.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 689).

Cluj : Muzeul ardelean.

212. Octoih, Râmnic 1788.

СѢКТОУХЪ | ши | Слѣжебє сѣйцнаур дє вєщє. | Ыкѣм ѧ патра ѡаръ кѣ
ѡдавѣрѣк вєчєрнїнаур | ѧ фїѣщє кѣрѣм глѣск, Дѣмнєкъ сѣбра, лшєзѧт, ши Тѣпърит
Дѣпѣ риндѣмла Бєскрїчї рѣскрїтѣлѣшї.

Кѣ благословєнїѧ, ши кѣ тѣатъ кїлтѣмла | прѣ сѣйцнтѣлѣшї, ши дє Дѣнєзїѣ
ѡбнтѣрїѡ | Кѣр Фїлїрѣт | Ёпископѣ Рѣмнїкѣлѣшї | Ши сѧ тѣпърит ѧ сѣйта
Ёпископѣ ѧ Рѣлмнїкѣлѣшї ѧнѣл дєлѧ нашєрѣ лѣшї Хѣ ѣлѣпн. | Дє попѧ Кѣстѧнтн
тѣпографѣл.

In-^o, 1 foae (titlul) + 424 pagini și alte peste 194 pagini.

Tipar negru și roșu. Pe verso titlului gravura răstignirii Mântuitorului, inconjurată de 16 compartimente în care sunt simbolurile răstignirii.

Diaconul N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, București 1919, p. 76.

București : Biblioteca Academiei Române (522 A).

213. Budelko, Doctorul, Cuprinderea meșteșugurilor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini tipărite în tipografia lui Martin Hohmaister.

10 articole în care se arată sistemul doctorului primar al comitatului Győr, de a curăți grânele de opsigă, neghină și tăciune. Sus în stânga : «3083/1788».

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 14 ; același, *Bibl. română-ungară*, II, p. 51—52. nr. 692.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (520 A).

Cluj : Muzeul ardelean.

214. Iosif II, Impăratul Austriei, Pravila cerșetorilor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 13 pagini tiparite la Petru Bart din Sibiu. În 27 articole se reglementează problema cerșetorilor, în sensul trimiterii lor peste graniță.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 14.

Cluj : Muzeul ardelean.

215. Inștiințare poruncitoare, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Se interzice facerea de cavouri în biserici, capele sau pe moșii ; sunt îngaduite numai în «ținterime».

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 15.

Cluj : Muzeul ardelean.

216. Invățătură pentru cvitanții, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 14 pagini. În 13 articole se arată cum trebuiesc facute chitanțele pentru bucatele și nutrețul cailor, rechiziționate pentru armată.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 14.

Cluj : Muzeul ardelean.

217. *Inștiințare* (Sibiu 1788). — Foae volantă.

ДЕСНРЕ Њ ЕНЪПЪРЪТА'СКЪ, КРЪЛ'СКЪ, АПОСТОЛАСКЪ МЪРЪРЪ:

Una foae, 27 × 44 cm. Deasupra titlului, un frontispiciu înfățișând stema Austriei. Manifestul, dat în numele împăratului, la intrarea trupelor austriace în țară, de către Feldmareșal Graf v. Lasti, promite locuitorilor deplină libertate și tratament egal cu cetățenii austriaci.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 336 (cu bibliografie).

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1098).

218. *Măsuri contra incendiilor*, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 20 pagini. Primul regulament de pompieri, cu data Viena 26 Iunie 1788; tipărit însă la Petru Bart din Sibiu.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 15.

Cluj: Muzeul ardelean.

219. *Vestire pentru importul lulelelor*, Sibiu 1788. — Foae volantă.

Una foae cu 12 rânduri, datată Sibiu 20 Noemvrie 1788.

Se îngăduie importul lulelelor și al altor fabricații din Tirol, cu condiția sa se plătească vamă 10 %.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 15.

Cluj: Muzeul ardelean.

220. *Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoși*, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini, datată Decemvrie 1788.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 15.

Cluj: Muzeul ardelean.

221. *Aritmetică*, Sibiu 1789. — Românește și nemțește.

ДЪЧЪРЪ ДЪ МЪНЪ ЕАЪ ПОВЪЦЪИРЪ КЪТРЪ | АРНОМЪТЪКЪ | сѣсѣ со-
котѣлъ | петросъ антресинцарѣ првничлоръ | рѣмънеци челоръ неѣници чѣ съ |
рѣвацъ ѱ школлел чѣле мичѣ.

Адрептѣтъ ѱ лимба ромънѣскъ принъ Ди|митрие Евстатѣвичъ Директоръ
ѱ | Школлелоръ неѣните Націоналнеци | Динъ Адрѣлъ.

Еъ винде фъръ легътвръ къ 15. кренц. | ЕНБІН, лѣ Петросъ Бартъ Кесаро-
Кръскълъ При|велегѣтлѣ Типографъ ѱ Кърцилоръ челоръ Ехолостичнеци неѣните
рѣмънеци. | 1789.

Anleitung | zur | Rechenkunst. | zum Gebrauche | der in den Trivialschulen Lernenden |
nicht unirten Walachischen | Jugend. | Verbeffert in der Walachischen Sprache durch Deme-
trius Eustatievits der nicht unirten Sieben-bürgischen Nationalschulen Direktor.

Intr'un oval: R: R: Normalschule.

Kostet ungebunden 15. fr. | Herrmannstadt, | bey Petrus Barth k. k. privil. Buchdrucker
der nicht unirten Walachischen Schulschriften. 1789.

In-12°, 152 pagini. Titlul românesc este la p. 2, cel nemțesc pe p. 3. Textul românesc începe la p. 4 și urmează pe paginile cu soț, iar pe cele fără soț textul nemțesc.

Pe titlul românesc gravura mică a unui copil așezat între flori. La fiecare cap de capitol, frontispicii înflorate, iar la sfârșitul lor vignete.

Până la p. 15 avem tabla cuprinsului.

București : Biblioteca Prof. Nae Ionescu, fost director al liceului Matei Basarab.

222. Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, traducere de Vasile Levșin, Moscova 1789. — Rusește.

ВЪПИСКА из книги | „Димитрія Кантемира, | бывшаго князя въ Молдавіи, | историческое, географическое | и политическое | описаніе | Молдавіи | съ | жизнію сочинителя“. | Съ | нѣмецкаго переложенія перевелъ | Василій Левшинъ. | Москва, | Въ Университетской Типографіи, | у Н. Новикова. | 1789.

(Extras din cartea «lui Dimitrie Cantemir, fost principe în Moldova, descriere istorică, geografică și politică a Moldovei, cu viața autorului». A tradus, după transpunerea germană, Vasile Levșin. Moscova, Tipografia Universitară N. Novicov 1789).

In-8° mic, XLIV + 388 pagini. Colațiunea paginilor: p. I, titlul; p. II, Одобрение (Aprobare); p. III-IV, Предувѣдомление (Înștiințare); p. V-XXXIV, Жизнь Димитрія Кантемира князя Молдавскаго (Viața lui Dimitrie Cantemir, Prințul Moldovei) datată Berlin 1769 și o listă bibliografică a operelor lui D. Cantemir, de Schmidt; p. XXXV-XLII, Предословіе (Predoslovie) de G. T. Müller; p. XLIII-XLIV, Содержаніе книги (Conținutul cărții); p. 1—388, textul.

Одобрение.

По приказанію Императорскаго Московскаго Университета Господь Кураторовъ я читаль сію книгу подъ заглавіемъ : Димитрія Кантемира описаніе Молдавіи, и не нашель въ ней ничего противнаго наставленію, данному мнѣ о разсматриваніи печатаемыхъ въ Университетской Типографіи книгъ : почему она я и напечатана быть можетъ. Коллежскій Совѣтникъ, Краснорѣчія профессоръ и Ценсоръ напечатаныхъ въ Университетской Типографіи книгъ,

Антонъ Барсовъ.

Traducerea :

Aprobare.

Din porunca domnilor Curatori ai Universității Imperiale din Moscova, am citit această carte intitulată: *Descrierea Moldovei* a lui Dimitrie Cantemir și n'am găsit în ea nimic potrivit instrucțiunilor ce mi s'au dat cu privire la examinarea cărților tipărite de Tipografia Universității; drept care, aceasta poate fi tipărită. Consilier de Colegiu, Profesor de Retorică și censor al cărților tipărite în Tipografia Universității.

Anton Barsov.

Предувѣдомление.

Достоинство сего писанія ученымъ, кои оное видѣли, довольно извѣстно, и Господинъ Коллежскій Совѣтникъ Милеръ сдѣлалъ обществу великую заслугу, приведа Господина Д. Бишинга въ состояніе издать его въ свѣтъ въ своемъ магазинѣ для новой исторіи и географіи и проч. Между тѣмъ дорогая цѣна помянутаго Магазина удержала большую часть любопытныхъ познать

ближе ту землю, въ коей во времена наши произошло примѣчанія достойное позорище войны. Сіе понудило переводчика къ особому изданію сего Кантемирова сочиненія. Не опорочивая перваго тисненія, можно смѣло обнадежить, что множество погрѣшностей, въ оное вкравшихся, поправлено; также для многихъ читателей нужнѣйшія приложены примѣчанія, означенныя здѣсь буквой „Ф“. При семъ надлежитъ вѣдать, что примѣчанія, имѣющія въ концѣ букву „Б“ суть г. Бишинга, а не имѣющія знаковь самага сочинителя. Впрочемъ касающееся до повѣсти сего писанія, благосклонный читатель можетъ усмотрѣть изъ предувѣдомленія г. Бишинга и предисловія Господина Миллера.

Traducerea:

Inștiințare.

Meritul acestei scrieri este destul de cunoscut oamenilor de știință, cari au văzut-o și d-l Consilier de colegiu Miller a adus un mare serviciu societății, dând d-lui Bisching posibilitatea de-a o scoate la lumină în magazinul său pentru Istoria-nouă și Geografie etc. Inșă prețul ridicat al menționatului Magazin a silit pe cei mai mulți dintre doritori, să se abțină dela cunoașterea mai îndeaproape a pământului în care s'a petrecut, în vremile noastre, războiul demn de menționat. Aceasta a determinat pe traducător la o editare specială a acestei opere a lui Cantemir.

Fără să criticăm prima tipăritură, vă putem asigura fără teamă, că multe din greșelile ce s'au strecurat în ea, au fost îndreptate. S'au mai alăturat observații din cele mai necesare multor cetitori, însemnate aici cu litera „Ф“ (F). E bine să se știe, deasemenea, că observațiile care au la sfârșitul lor litera „Б“ (B) sunt ale lui Bisching, iar cele care n'au niciun semn, ale autorului însuși. De altfel, cetitorul binevoitor poate afla (datele) privitoare la istoricul acestei scrieri din avizul d-lui Bisching și din introducerea d-lui Miller.

București: Biblioteca Academiei Române (cota 522 B).

223. *Euhologhion*, Blaj 1789.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Grăul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 47 (lista întâia) ca existent la biserica din comuna Borșa.

224. *Orânduiala paraclisurilor împărătești*, (Iași) 1789.

După voința Preosfințiților Episcopi, Kirū Antonie alū Romanului și Kirū Iacovū alū Hușului, Epitropi Mitropoliei Moldovei. Această carte s'au tipărită, orânduiala Paraclisurilorū Impărătești, cumū să se urmeză, la Coronație și la nașterea Ei, la suirea în Scaunulū Impărătescū a toată Rosie și la ceale victorialnice zile, după cum arată în tablă, la sfârșitulū aceștii cărți, în fieștecare lună și zi, așa totū clirosulū bisăricescū să aibă a urma negreșitū, 1789, Iulie 19 zile.

S'au tipărită în tipografia cea politicească a lui Mihailū Strilbițhii și Protopopū alū Rossiei.

In-16°, 29 foi, cu o gravură a Mântuitorului, semnata «Proto-Ierei Mihail S.». Pentru prima dată se introduce în formularele de pomenire numele membrilor familiei imperiale ruse. Economul D. Furtună, *O carte rară*, în *Cuget clar*, III (1939), p. 629.

225. Mihail Strilbițchi, *De-ale casii vorbe rusești și moldovenesti*, Iași 1789.

ДОМАШНІЕ | РАЗГОВОРИ. | РУСКИЕ, И МОЛДАВЕКІЕ, С прѣтѣльскими
Комплементами.

ДЕ ЯЛЕ КАСІИ | ВОЙРБЕ. | РУСЪЦИ ШИ МОЛДОВЕНЕЦИ. | КЪ ПРИН-
ЧОЛСЪ Комплементѣри. | 1789. Годѣ, Октяврѣ 20. ДНѣ.

Печатано въ Городѣ Иссахъ, Прото-Іерѣимъ Молдавскимъ, Болѣскимъ, и
Бѣсарѣвскимъ, Михайломъ Стрильбицкимъ, | въ Собственной Егоѣй Типографіи.

După o însemnare scrisă de Al. T. Dumitrescu, fost funcționar la Bibl. Academiei Române.

226. *Ceaslov*, Iași 1789. — Rusește.

Exemplar defectuos văzut (Oct. 1931) la Dimitrie Simionescu-Simicel, care l-a adus la Academia Română spre vânzare, dar l-a retras.

Sfârșitul epilogului (traducere din rusește) :

Această sfântă și de Dumnezeu luminată carte, *Ceaslov* — de pe Ceaslovul tipărit în Capitala Moscova în anul 7165, în anul 7-lea al domniei cucernice a stăpânitorului țar și mare duce, Alexie Mihailovici, singur stăpânitor a toată Rusia și în anul al 5-lea al Patriarhiei Preasfințitului Iosif, patriarh al Moscovei și al întregii Rusii, — tipărită cu învoiala luminăției sale, Prințul Grigore Alexandrovici Potemkin Tavriceski, la Iași, în anul dela facerea lumii 7298, luna Septemvrie, ziua întâia.

(După o notiță scrisă de Ion Bianu).

227. *Circulară*, Sibiu 1789. — Foaie volantă.

In-folio, 3 pagini. Circulară pentru prinderea unor soldați hoți.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

228. *Înștiințare*, Sibiu 1789. — Foaie volantă.

In-folio, 2 pagini. Ordonanță pentru depunerea și pastrarea [averii bănești a orfanilor.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 16.

Cluj: Muzeul ardelean.

229. *Rânduiala pădurilor Ardealului*, Sibiu 1789. — Foaie volantă.

In-folio, 32 pagini nenumerate, cu desenul a 2 păduri model. Regulamentul dat în Viena, 30 Mai 1781, dar tipărit «cu învoirea Preaînalta la A[nul] 1789».

Au fost ediții și în limbile germană și ungara.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 16.

Cluj : Muzeul ardelean.

230. *Rânduiala concriptiei chiriiilor*, Sibiu 1789. — Foaie volantă.

In-folio, 36 pagini. In 48 articole se arată regulamentul chiriiilor și formularele de încliriere.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

231. Regulamentul decorațiilor, 1789. — Foaie volantă.

In-folio, 9 pagini. In 20 articole se arată că premiile în bani date până acum pentru virtuți militare, se vor înlocui cu ordine de decorații.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

232. Vestire, Sibiu 1789. — Foaie volantă

In-folio, 3 pagini. Ordonanța despre contractul matrimonial al copiilor cari stau sub tutelă.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 16.

Cluj : Muzeul ardelean.

233. Octoih, Iași 1790.

Semnalat de D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, București 1934, p. 16, ca existent la biserica din Vărzăreștii vechi.

234. Instrucții privind cărăușia, Cluj 1790. — Foaie volantă.

In-folio, 6 pagini. In 8 ponturi se desființează cărăușia gratuită, instituita in 1750 ca măsură militară.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean,

235. Protocol al nou născuților (Sibiu, 1790—1792). — Foaie volantă.

Una foaie, in-folio, cu 11 rânduri text. Formular de extract de naștere și botez, cu completări de mână din anul 1793.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 385.

236. Circulară, Lemberg 1791. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Наѡриѡтъ | vom kaišerl. f6nigl. galizijšen Landešgubernium.

In-folio, 2 foi (ultima albă). Textul românesc in coloana din dreapta. Referitoare la libera tăiere și vânzare de carne în Viena, de oriunde s'ar aduce carnea. La sfârșit : «Liow la [4] zile a lui Iulie 1791».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 914).

237. Bucvar, Dubăsari 1792.

БѸКВАРЬ | сѡс Ѱченере де Ѱвѡцѡтѡ рѡ чѡлорѡ че ворѡ сѡ Ѱвѡце | кѡрте кѡ слѡве слѡвенѡцин. | Шѡ сѡс типѡрѡтъ ѡкѡмь де | Прѡто Iерѡн ѡль Басарѡвѡей | Мнѡхань Стрѡѡвѡцкѡй Ѱ трѡ ѡсѡшь а са тѡпогрѡфѡе | Ѱ тѡргѡль Дѡбасѡри, Ѱ стѡ-|пѡнирѡ Рѡссѡен, Ѱ ѡнѡль, | ѡѡѡчѡ Нѡемвѡре кѡ де зѡле.

In-8º mic, 48 foi. Titlul incadrat intr'un chenar floral. Foile 1—3 r. dau literele și numele prosodiilor ; dela f. 3 v. încep textele de rugăciuni.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111.

Reeditarea cu puține schimbări a Bucovanei tiparita la Iași, în 1755 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 130—132, nr. 294).

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

Sibiu : Biblioteca Universității.

238. Iertare dezertorilor, Cluj 1792. — Foaie volantă.

Una foaie, cu 32 rânduri text, din 1 Noembrie 1792.

Leopold II, Impăratul Austriei, iartă dezertorii cari se vor întoarce la regimente în timp de 10 luni.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 18.

Cluj: Muzeul ardelean.

239. Rânduiele românești vechi privind oieritul, Cluj 1782. — Foaie volantă.

In-folio, 5 pagini. Guvernul Ardealului tipărește 3 porunci domnești ale lui Ioan Mihail Const. Șuțu, domnul Țării Românești, date în București la 7, 29 August și 29 Sept. 1792, referitoare la tunsul lânii și gospodăria oilor. Guvernul motivează recomandarea acestor porunci, fiind obicei vechi, seculare, practicate și de ciobanii ardeleni, care duceau oile din Ardeal în Țara-Românească, unde găseau pășune mai bune.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

240. Molnar Ioan, Paraenesis ad auditores chirurgiae, Cluj 1793. — Latinește.

PARAENESIS | AD AUDITORES | CHYRURGIAE | in lyceo regio academico | claudiopolitano | habita | a | IOANNE MOLNAR—de MÜLLERS-HEIM | de | morbis & medicina oculorum | professore publico | quum primum sua collegia | ordiretur | anno MDCCXCI. | Mense Novembri.

CLAVDIOPOLI | Typis Martini Hochmeister Caes. Reg. Priv. Dicast. | Typograph. & Bibliopolae 1793.

In-8° mic, 13 pagini. Pe verso titlului : *Imprimatur, 5-ta Ianuarii 1793. Claudiopoli, C. Ioannes Nepom, Esterházy mp.* Lecția de deschidere la cursul de oculistică ținut de I. Molnar la Universitatea din Cluj.

Andrei Veress, *Ceva despre viața și activitatea doctorului Ioan Molnár-Piuariu și a fiului său*, în *Anuarul Inst. de istorie națională*, III (1924—25), p. 569—572 (descrie și rezumă cartea). Facsimil după titlu, în Dr. Valeriu L. Bologa, *Contribuțiuni la istoria medicinei din Ardeal*, Cluj 1927, p. 25—28, (cu bibliografie).

Buda-Pesta : Biblioteca națională.

241. Psaltire, Râmnic (1793).

In-8° mic. Exemplarul Academiei Române are numai foile 2—295 ; lipsurile sunt numai la începutul cărții.

Tipar negru, 17 rânduri pe pagină. Pentru locul și anul tipăririi, citim la f. 295^r :

Purtătoriu de grijă fiind Typografiei Kyr Grigorie Iconomul sfintei Episcopii Râmnicului.

Typăritu-s'au această sfântă și dumnezeiască Psaltire prin osteneala diorthosirii Cucearnicului Gheorghie Typografal Râmnicănu.

București : Biblioteca Academiei Române.

242. Indatoririle slugilor către stăpâni, Cluj 1793. — Foaie volantă.

In-folio, 32 pagini. Regulament, în 55 articole.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

243. Protocol al răposaților, Viena 1793. — Foaie volantă.

ПРОТОКОЛЬ | РЕПОСАТИЛОРЪ, | ДЪЛЪ | Єпископѣй (sic) ТЕМНИЦОРІИ | ШИ
 † | сѣнѣса епархіе ачиріа | † | ачестъ хотаръ | протопопескъ | † | парохіа.

ДѢН БІЕННА Явстрій † ЯННА ДѢННА 1793 † ТѢПОГРАФІА ЛЪИ | НОКНА ДѢ
 НОВАКОКНЧЪ.

In-4° (21 × 16, 5 cm.). Am văzut numai acest titlu în Biblioteca Astrei din Sibiu. Negreșit că se anexau foi-tablouri unde se scriau numele celor morți, pe comune. Exemplarul de la Sibiu are pe titlu, după cuvântul «Parohiia», completarea de mână : «să-tului Dobra».

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

244. Ceaslov, (Sibiu 1794).

In-8° mic, 2 foi nenum. + 430 pagini. Exemplarul Academiei Române n'are foaia cu titlu. Prima foaie nenumerotată, negreșit, titlul ; a doua are pe recto gravura Sf. Treimi, iar pe verso tabla cuprinsului.

Primul an din Pascale este 1794. Pe ultima pagină :

La acest Dumnezeu lucră folositoriu, fost-am ostenitoriu noi smeriții feoři, care l-am și zățuit și l-am și diorthosit, Mihail din vestita cetate a Sibiului și Radu din sfânta Episcopie a Râmnicului.

Rugăm dar pre tot pravoslavnicul cetitoriu, ca să fie greșalelor noastre lesne ertătoriu, ca și Dumnezeu să-i dea tot binele aici și în veacul cel viitoriu și să-i fie întru toate de ajutoriu.

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă.

București : Biblioteca Academiei Române.

245. Molitvenic, Iași 1794.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 15 (a doua listă) ca existent la bisericile din comunele Ieud, Șieu și Bocicoiel (autorul însă greșeste, când afirmă că Molitvenicul este cunoscut *Bibliografiei* lui Bianu și Hodoș.

246. Iacov, Mitropolitul Moldovei, Instrucțiuni preoților, (Iași 1794). — Foaie volantă.

In-folio, peste 1 foaie.

Exemplarul defectuos văzut de mine — împrumutat dela d-l Gh. Kirileanu — are următorul titlu :

ІІКѢВЪ КЪ МІЛІА ЛЪИ ДЪМНІЄЗЪЪ ІРХІЄПІСКОПЪ ШІИ МІТРѢПО-
 ЛИТЬ МѢЛДАВЕІЄИ.

După titlu urmează instrucțiunile, clasificate în 6 articole, dintre care ultimele 3 sunt copiate de d-l Kirileanu, după un exemplar complet.

Instrucțiunile se referă la purtarea preotului în biserică și în mijlocul credincioșilor și la dreptul preotului de a cununa (de pildă, când cunună țigani, «să nu cununi fara răvaș a boiarinului ce va fi stăpân a țiganului și a țigăncii»).

Nu știu dacă datarea d-lui Kirileanu, «1794 Dech. 8», a fost pe original sau nu.

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

247. Poezii nouă, 1795 (?).

Cunoscutul cercetător Pr. D. Furtună din Dorohoi are o carte tipărită, de care ne comunică următoarele : «Poezii nouă de I. K.». Hârtia pe care este tipărită poartă în filigrană anul 1795.

248. Molnar I., *Economia stupilor*, Viena 1795.

In-12°. N'am văzut cartea. Cunoaştem numai ediţia din 1785. Ar fi a doua ediţie, probabil numai de titlu.

Catalogul Bibliotecii şi alu Museului diecesanu din Lugosiu, nr. 1396 din 1888, p. 96.

249. Francisc II, Impăratul Austriei, *Ordin de pedepsire*, Sibiu 1794. — Foaie volantă.

In-folio, 7 pagini. Ordinul de pedepsire se îndreaptă contra dezertorilor din regimentele mărginaşe, dând exemplul pe cei din Haţeg.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 19.

Cluj : Muzeul ardelean.

250. *Măsurile contra tâlharilor*, Cluj 1795. — Foaie volantă.

Una foaie, cu 26 rânduri text, din 28 Sept. 1795. Guvernul, constatând mărirea numărului de hoji şi tâlhari în ţinuturile Haromsicului, Făgăraşului şi Braşovului, răsplăteşte pe denunţatori şi iartă pe tâlharii cari se vor întoarce în viaţa liniştită casnică.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 19.

Cluj : Muzeul ardelean.

251. *Liturghie*, Bucureşti 1796.

In ms. rom. nr. 2303 al Academiei Române se afla o Liturghie tipărită, cu foile 57—253 (cu lipsuri); pentru toate celelalte foi avem completări scrise cu mâna. Comparând acest fragment cu Liturghiile tipărite până la 1830, observăm că este necunoscută.

Pentru datarea şi localizarea tipăriturii, n'avem de ce să nu credem următoarea nota cirilică, contemporană, dela f. 1 r.

Aşaşte sfinte Liturghii s'au tipărit în zilele Mării Sale Domnului nostru Ioan Alexandru Costandin Muruză V(oe)v(od), întru întâia domnie, cu toată cheltuiala prea sf(î)ntiului Mitropolită Dosotheu, a toată Ungrovlafiia, aice : sfânta Mitropolie, în Bucureşti, 1796.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (legată în ms. rom. nr. 2303).

252. *Iertare dezertorilor*, Cluj 1796. — Foaie volantă.

Una foaie, cu 30 rânduri text şi alte 3 rânduri cu semnături, din 1 Dec. 1796. Imparatul fixează un nou termen de 10 luni, începând cu 1 Ian. 1797, pentru iertarea dezertorilor întorşi la regimente ; pentru ceilalţi pedepse grele.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 19 (o repetă şi la p. 20).

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 691).

Cluj : Muzeul ardelean.

253. Veniamin Costachi, Episcopul Romanului, Ponturi cum să cade a petreze preoții, (Iași 1796—1803). — Foaie volantă.

Drept titlu : **ВЕНІЙМІНЪ КЪ МІАЯ ЛХІ ДМНЄЗЄХ | ЄМЄРІТЬ ЄПІСКОПЪ РОМІНХЛХІ.**

In-folio, 2 foi ; ultima pagină albă. Nu se arată locul, nici anul tipăririi. Sunt 8 ponturi.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 285.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 308).

254. Catavasier, Blaj 1797.

Semnalat de dr. Gh. Bran in *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3. nr. 23 (a doua listă) ca existent la bisericile din comunele Valeni, Șieu și Borșa (autorul greșește afirmând că in *Bibliografia* lui Bianu și Hodoș este trecută această carte).

255. Catehism mic, Sibiu 1797.

КЯТИ[ХІЄМХ] | МІК, | сас | сквртатъ правослѣбникъ мъртврснєре ѧ лєрїї грєчєщї нєѡѡнїтє, | пєнтрє трєвїнїца прѣнчїлєр чєлєр нєѡѡнїцїї рѡмкнєщїї, фккстъ, | шї дєлє Нєѡѡнїтєл Єпїскѡпєскєл ѧ Карлѡкєц лє йїнєл 1774. Цїнєстєл Євнѡд ѧтърїт, шї кє ѧтърїрѣ йїрхїєнїскѡпєлєнї, шї Мєтрѡпѡлїтєлєнї тїпѣрїт.

Intr'un cerc inflorat: K. K. Normalschule :

Єъ вїндє лєгат кє 13. крєйцѣрї. Єлє тїпѣрїт ѧ Єнїкѡ ѧ Тїпѡгрѡфїлєнї | Пєтрє Бѣрт, кє Прїє. ѧпѣрѣтїш. | Крѣщ. Мѣрїрї. 1797.

In-8°, 1 foae (titlul, alb verso) + 94 pagini. Cuprinsul: «Intrare», p. 1; «Partea 1. Pentru credință», p. 3; «Partea 2. Pentru dragoste», p. 49; «Partea 3. Pentru nadejde», p. 74. Termină cu: «Scurtă tâlcuială a celor noo fericiri ev(a)nghelicești», p. 90—94.

București: Biblioteca Inginer Flaviu Dem. Baldovin.

256. Punctumuri îndreptătoare, (Cluj) 1797. — Foaie volantă.

In-folio, 22 pagini. Paragrafe privind jurisdicțiunea scaunelor și districtelor Sașilor din Ardeal.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 19—20.

Cluj : Muzeul ardelean.

257. Iertare dezertorilor, Cluj 1797. — Foaie volantă.

Una foae cu 27 rânduri text și alte 3 rânduri cu semnături din 18 Noemvrie 1797. Consiliul de războiu prelungeste cu șase luni termenul de intoarcere a dezertorilor la regimente, începând cu 31 Oct. 1797.

Vezi și nr. 238, 249, 252.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309. — Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*. p. 20.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 692).

Cluj : Muzeul ardelean.

258. Inceputurile istoriei de obște, Sibiu 1798.

ѧчєпѣтѣрї тємєйнїчє | йлє | йїсторїй дє ѡбїцє. | йїсторї кїкї | пѣртѣ дїн тѣѡ.

Єйбїй. | ѧ Тїпѡгрѡфїлєнї Пєтрє Бѣрт. | 1798.

In-4°, peste 24 pagini.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 800. — N. Iorga, *Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. IV (1925), p. 381—383 înclină a crede că Amfilohie Hotiniul ar fi traducătorul, din franțuzește.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (614 A).

259. D. N. Darvari, *Introducere în limba elină*, Viena 1798. — Grecește.

Εἰσαγωγή | εἰς | τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. | Περιέχουσα | διαφόρους ἑλληνικοὺς διαλόγους πᾶν ὠφελίμους εἰς τρεῖς ἑκατοντάδας διηρημένους, | συναρμοσθῆσα | παρὰ | Δημητρίου Νικολάου τοῦ Δαρβάρως | τοῦ ἐκ Κλισούρας τῆς Μακεδονίας, | πρὸς χρῆσιν | τῶν Πρωτοπείρων τῆς Ἑλλάδος φωνῆς | καὶ ἐκδοθεῖσα | ὑπὸ | τοῦ τιμιωτάτου Αὐταδέλφου αὐτοῦ | Ἰωάννου Νικολάου | τοῦ Δαρβάρως. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. | Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδότη. | 1798.

Introducere în limba elină, cuprinzând osebite dialoguri eline foarte de folos, împărțite în trei grupe de câte o sută, alcătuită de Dimitrie al lui Niculae Darvari, din Clisura Macedoniei, spre folosința începătorilor în graiul elin și editată de prea cinstitul fratele său Ioan al lui Niculae Darvari.

În Viena Austriei. În tipografia lui Gheorghe Vendotis. 1798.

In-12°, 8 foi, 253 p., 3 foi, primele și ultimele nenumerate.

Pe verso titlului 2 versuri din Hesiod.

F. 2—5 r. liminare : o prefață a lui D. N. Darvari, datată : Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, 1798 Φεβρουαρίου 16. F. 5 v. o epigramă în stihuri iambice adresată autorului, de frații Chiriac și Theofil N. Zertzuli din Mețovo. F. 6—8: zece mici compoziții retorice cu subiecte variate.

Pe ultimele pagini nenumerate tabla cuprinsului, errata și lista operelor gasite spre vânzare la casa de editură a lui Ioan N. Darvari.

Traducere de d. Alex. Elian.

București : Biblioteca Academiei Române (617 A).

260. Ion Bobb, Vlădica Făgărașului, *Cuvânt la Dumineca Floriilor*, (Blaj) 1798. — Foaie volantă.

ΚΣΕΨΗΤΗ.

In-4°, 4 foi numerotate jos Ὰ, Ὰῆ,... După titlul *Cuvântu*, urmează:

Prin care ne învățăm, ca pururea întru toate și pentru toate să fim mulțămitori lui D(u)mnezeu și să-l laudăm, cu dovediri din sf(ânta) Scriptură întărit și de Prea-o-sfințitul Vlădica Făgărașului Ioan Bobb așezat, ca în anul 1798 în Dumineca Floriilor să zică, când cu toții a mulțami lui D(u)mnezeu pentru osebitele faceri de bine, aceștii țări arătate, ne îndetorim.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 795)

261. *Culegere a multor rugăciuni*, Buda 1799.

КЪЛЪЦЕРЕ | А | МЪАТОР РЪГЪЧЪНН ПЪНТЪРЪ | трѣка прѣнцилар чѣлар
рѣмъ|нѣщѣ, нѣвнѣщѣ, кѣрѣй ѣвѣцѣ. | Кѣ довоѣръ Стѣпѣнитѣрилѣр.
А БѣДѣ, | Тѣпѣрѣтъ ла Крѣмѣска Оѣнивѣрситѣцѣй Тѣпографѣ. | 1799.

In-8° mic, de 16 pagini.

București : Biblioteca Academiei Române (619 A).

262. *Inștiințare* (Offitialis), Cluj 1799. — Foaie volantă.

In-folio, 3 pagini. Raport oficial despre cruzimile savârșite de Francezi în regiunea Londeck.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 20

Cluj : Muzeul ardelean.

SECOLUL XIX

263. *Bucvar*, Movilău 1800.

БЪКЕВЪРЪ. | ГЛС ѱчѣпѣрѣ дѣ ѱвѣцѣтѣрѣ | чѣлорѣ че вѣрѣ съ ѱвѣце кѣрте | кѣ слѣве словѣниѣци. чѣ сѣс | типѣрѣтѣ ѱкѣмѣ дѣ прото Іерѣй ѱль Молдѣвѣй ѱ Балѣхѣй | шѣ ѱ Бѣсарѣвѣй Мѣхѣн Стрѣвѣ|лѣвѣцкѣй (sic); ѱтрѣ ѱсѣш ѱ сѣ | Тѣпогрѣѣѣ ѱ ккартѣра чѣ ѱрѣждѣтѣ ла дѣмѣкѣлѣй | Нѣта Бѣсѣлѣвѣчѣ Кѣнѣстѣноѣ (?); | че ѱс фѣстѣ, вѣгомѣтрѣ ѱ | магѣстрѣтѣм мѣвѣлѣлѣй. | ѱ ѱнѣлѣ : ѱѱ май кѣ.

In-8°, 2 foi și peste 44 foi.

Pe verso titlului gravura Sf. Treimi semnată *Protoierei Mihailū*. Foaia a doua liminară este numerotată 1 și cuprinde buchile, mari și mici; pe verso are gravura răstignirii, semnată de același gravor, care mai are și alte gravuri în carte. O noua paginație începe tot cu f. 1 (1), repetând buchile.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (623 A).

264. *Cântecul celui ce boleaște de dragoste*, (Buda 1800).

In-8° mic, 16 pagini; n'are foaie de titlu.

Este retipărirea în litere cirilice a 7 poezii din cartea *Cântece câmpenești*, descrisă mai sus, sub nr. 142.

În această nouă ediție, însă, titlurile și textul sunt simțitor schimbate după felul limbii române.

Pentru ca să se poată vedea schimbările, reproducem titlurile ediției cirilice, care să se compare cu cele din ediția I-a :

1. Cântecul celui ce boleaște de dragoste (ed. I, cântecul nr. 1).
2. Jelania feții bătrâne (ibidem, nr. 2).
3. Plângerea după fetie (ibidem, nr. 3).
4. Despărțirea a doi iubiți (ibidem, nr. 5).
5. După iubita scăpată (ibidem, nr. 7).
7. Nevasta trăind rău cu bărbatul (ibidem, nr. 8).
7. Cel ce să însoară pentru avuție (ibidem, nr. 9).

Ediția cirilică înlătură cele 3 poezii ungurești. Cartea s'a tipărit, probabil, la Buda între 1780—1800.

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.* II, p. 122, nr. 871.

265. *Strastnic*, Blaj 1800.

Strastnicu. Acum a treia oară așezat și tipărit, după rânduiala besericii Răsăritului. Supt stăpânire înălțatului împărat Romanilor, Franțisc al doile,

Craiului Apostolice. Mare Prințip al Ardeului și a célelalte. Cu bla<go-
slo>venia Exselenții Sale pré luminatului și pré sfințitului Domnului Domn
Ioann Bobb, Vlădicul Făgărașului, în Blaj, la Mitropolie.

Anul dela nașteré lui Hs. 1800 (cu tipariul Seminariului).

In-4º, 1 foae + 218 pagini. Textul pe 2 coloane, tipar negru și roșu, cu 42 rânduri
pe pagină. Titlul încadrat de gravuri din viața Mântuitorului. Pe verso. icoana răstignirii.
Ioan Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111. nr. 7.

266. Iertare dezertorilor, Sibiu 1800. — Foae volantă.

Una foae cu 34 rânduri + alte 4 rânduri cu semnături, text. În numele împăratului,
se prelungește cu 8 luni termenul de iertare a dezertorilor, cu condiția întoarcerii lor la
regimente. Datat: 25 Maiu 1800.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 21.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 693).

Cluj : Muzeul ardelean.

267. Înștiințare («Aruncare»), Cluj 1800. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Se cere ajutor pentru săracii din regiunea Breisgan (Austria), lo-
viți în războiul cu Francezii.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 20.

Cluj : Muzeul ardelean.

268. Ordonanță despre cătănie, Sibiu 1800. — Foae volantă.

Una foae cu 16 rânduri text, din 9 Iulie 1800. Guvernul muștra pe locuitori că au
groază de cătănie.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 21.

Cluj : Muzeul ardelean.

269. Apostol, Blaj 1801.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935. p. 3,
nr. 48 (prima listă), ca existent la biserica din comuna Iapa.

270. Povețuire sau ducere de mână, Buda 1801.

Poveczuire szau ducere de maene kétré csinszte si direptate, adéke:
Karte Raenduité szpre csetănie, péntru Kopiř Romănenesti csej cse énváczé
en Skoalele cséle micsi. La Buda. Tiperite ku keltujala Krejesty orientalic-
sestij Tipografij a Universzitatej Pestij 1801.

In-8º, 157 pagini; are 5 părți. Tipărita în românește, cu litere latine.

Pentru ediții anterioare, dar în limbile română și germană, v. *Bibl. rom. veche*, II,
p. 222 (Viena 1777), p. 324 (Viena 1788), p. 353 (Viena 1793), p. 403 (Buda 1798).

E. Micu, *Materială pentru istoria tipografiei române*, în *Transilvania*, XXV (Sibiu,
1894), p. 175.

Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 126. nr. 882.

271. Iertare dezertorilor, Sibiu 1801. — Foae volantă.

1 foae, 37,8×32,8 cm., cu 35 rânduri tiparite.

Se prelungește termenul de predare a dezertorilor cu 4 luni, până în Fevr. 1802.

Data : 12 Oct. 1801.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 21.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 694).

272. Ciaslov, 1802.

Un „Ciaslov 1802“ semnalează Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. Ist., secția pentru Transilvania* (1930—1931), p. 227, ca existent la biserică de lemn din Cuhea (Maramureș).

273. Psaltire, Buda 1802.

Inregistrată pe o fișe scrisă de Al. T. Dumitrescu, fost funcționar la Biblioteca Academiei Române, ca văzută de el.

274. Esopia, Sibiu 1802.

БІАЦІЯ | шї | шїадеа | прк. ꙗцелѣнтсаѣ | ꙖꙖꙖꙖ. | Тупкрїте ꙗ зїеле пркас-
мнїатсаѣ | шї прк. ꙗцелѣнтсаѣ ꙗкрїт | ФРАНЦІЄКЪ ꙗ ДОІЛЪ. | ГНЕІІ, |
ꙗ Тупографїа ꙗ ꙗнн Барт. | 1802.

In-12°, 49 pag. numerotate și alte 39 foi nonnumerotate.

Pag. 1 titlul, pag. 2 albă ; p. 3—49 «Viața lui Esop», după care urmează «Pildele și învățăturile lui Esop», numerotate dela 1—105.

Șl. Gr. Berechet, *O ediție necunoscută a fabulelor lui Esop*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 141.

Iași : Institutul de istoria vechiului drept românesc.

București : Biblioteca Academiei Române, copie folografică (653 B).

275. Stihuri către Hagii Const. Popp, (Sibiu) 1802.

СТІХУРІ КЪТРЪ ДСМНКАѣ | ХІЦІ КОНСТАНДІН ПОПП, | Дїсире | ꙗка-
дїстѣл шї паракїсѣл | сїїтї | КРЪЧІ, | кїре днн рївна чк крїцннѣккꙗ лїс
Дѣг | ꙗ Тупїрїс сире ꙗ сꙗ ꙗкрїцї ꙗ Дїр | Правослївннчнлвр Бнскрїчї | Педї-
нїте. ꙗннѣл 1802 Мїї 21.

In-4°, 2 foi (ambele albe pe verso). Paginile liparite sunt incadrate în chenare de linii și flori. În loc de titlu, avem o cruce între doi inși trâmbițând.

Textul poeziei :

Constandin și cu Elena, au aflat Cinst.	A fi încredințoși ca voi.
[Cruce,	Ci Dumnezeu cel putearnic,
Iar tu, creștinilor o împarți cu râvnă	Să te faci 'ntre noi harnic.
[dulce.	Ca'n mulți ani să trăești.
Adevărat că drept urmeză	Pre noi să ne ferești.
Crucea să întemezi.	Cu credința ta cea tare,
Constandin împărat tare,	Ce e lumii luminaire.
Iar tu cu credință mare.	Și neamul să-ți inflorească
Creștinătatea 'nflorești	Pre oameni să folosască.
Și cu crucea-ți întărești.	Intru cinstea părintească,
În dar o împarți la noi,	Cu laudă creștinească.

București : Biblioteca Academiei Române (653 A).

276. *Invățătura celor ce dau porții*, Sibiu 1802. — Foaie volantă.

In-folio, 6 pagini + 1 formular. Data : 1 Iulie 1802.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 21.

277. *Patenș împărătesc monetar*, Sibiu 1802. — Foaie volantă.

Format 15 × 24 cm., 5 pagini.

Se arată lipsa de pe piață a «potacilor» (valoarea 7 1/2 creițari) și se interzice exportul, precum și orice alt fel de speculație.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 22.

278. *Patenș împărătesc monetar*, Sibiu 1802. — Foaie volantă.

1 foaie, 36,5 cm. cu 19 rânduri.

In locul monetelor de 24 și de 6 creițari, se bate moneda nouă de argint de 7 creițari și de 8 1/2 creițari («zisă Mariaș»).

Data : 15 Martie 1802.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 21.

279. *Patenș împărătesc monetar*, Sibiu 1802. — Foaie volantă.

Format 14,5 × 23,5 cm., 5 pagini. Se prelungeste termenul de preschimbare a monetei de 12 creițari, până la 31 Martie 1803.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 22.

280. *Patenș monetar al Guberniumului*, (Cluj) 1802. — Foaie volantă.

1 foaie, 35 cm., 19 rânduri.

Înștiințare din 23 Sept. 1802, pentru fixarea schimbului monetelor de 10 creițari : până la 20 Oct. au valoarea de 10 creițari, iar dela 21 Oct. — 15 Noemv. valorează 9 creițari hârtie.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 22.

281. *Tarif vamal*, Sibiu 1802. — Foaie volantă.

1 foaie, 29 cm.

«Tarif la Crăiasca Hărminție dela Turnu-Roșu». — Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 22.

282. *Acatist*, (Sibiu 1803).

Am văzut exemplare defectoase, fara foaia de titlu. Formatul 8 × 15 cm. de 2 foi liminare nenum. (cuprinsul) + peste 400 pagini greșit numerotate (dela p. 278 sare la p. 289 și urm.; 367 înainte, în loc de 385 și următoarele, până la sfârșit; p. 401, în loc de 400).

Cerneală neagră și roșie, cu 19 rânduri pe pagina plina.

Literele sunt mici, cele ale tipografiei din Sibiu. Pashalia incepe cu „în anul acesta 1803” — singurele elemente de localizare și datare.

Numeroase xilografuri: p. 64, Iisus Christos; p. 138, Icoana împărătesc, având la colțuri pe Sf. Iacov, Sf. Vasile, Sf. Ioan Zlataust și Sf. Grigore; p. 222, „Izvorul cel de viața datatori”; înainte de p. 289, icoana „Domnulu Savaoth”; p. 304, Sf. Nicolae.

Conținutul cel obișnuit al unui Acatist. Pentru identificare cităm: p. 281 — (sfârșitul lipsește): „Cântare jalnica cătra prea sfântă de D(u)mnezeu Nascătoare” (S-la Maica cu jale plângând... = Stabat mater). P. 367 (numerotația cea greșită): Synaxarul. P. 392: Pashalia.

București : Biblioteca Academiei Române (necatalogat).

283. Bucovină, Sibiu 1803.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

284. Ode... domino Ioanni Bob... episcopo Fogarasieni, Cluj 1803.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

285. Apel pentru ajutorarea orașului Ems, Sibiu 1803. — Foaie volantă.

Format 15 × 24 cm., 3 pagini.

Apel datat Viena 14 Dec. 1802, pentru ajutorarea norodului din Ems, pustiit de focuri în 1777 și 1800.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 23.

286. Francisc II, Împăratul Austriei, Carte de tocmeala tisturilor, (Sibiu) 1803. — Foaie volantă.

ЛІ НЪМ. 5619. 1803. | НОЙ ФРАНЦІЙСК ІА ДОЙЛЄ..:

Urmează diferitele lui titluri (v. nr. următor).

Una foaie, 37 × 36,5 cm. În nouă articole se reglementează raporturile pentru tisturi (ofițeri) și slugile lor. Data 25 Martie 1803.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, Pachetul IV, necatalogate).

287. Francisc al II-lea, Împăratul Austriei, Rânduială despre neutralitate (Sibiu 1803). — Foaie volantă.

Drept titlu:

НОЙ ФРАНЦІЙСК ІА ДОЙЛЄ | ДІН МІЛІ ДЪН ДЪМНЄЗЪХ ІАЛЄСЪІ
 ІПЪРІТ АА РОМІНІЛОР, КРІЮА ГЄРМІНІЄІ. ОУНГІРІЄІ, БОХЄМІЄІ,
 ГІЛІЦІЄІ | ШІ ЛОДОМЄРІЄІ, ІРХІПОВЄЦЪІТОРЮА ІЪЄТРІЄІ, ПОРЄ-
 ЦЪІТОРЮА | БЪРГЪНДІЄІ, ШІ ЛОТЪРІНГІЄІ, МІРЄЛЄ ПОВЄЦЪІТОРЮ І
 ТОШКІНІЄІ ШІ ЧЪЛЪЛАТЄ.

In-folio, 6 foi (ultima pagină albă). După o introducere, în care se spune că s'a hotărât păstrarea neutralității în «bătăia de acum, carea s'au pornit între Frânci și între Angluși», se arată în 21 articole măsurile luate de guvern în acest sens. Dat la Viena, 7 August 1803.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 605).

288. Orânduială, (Sibiu 1803). — Foaie volantă.

Format 14 × 24 cm., 4 pagini.

Se stabilesc condițiile de căsătorie a soțiilor foștilor militari, morți sau disparuți în timpul serviciului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 23.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 606).

289. Patenș împărătesc monetar, Sibiu 1803. — Foaie volantă.

1 foaie, cu 3 paragrafe.

Se fixează, ca termen pentru schimbarea bancuțelor de 50 zloți, ziua de 30 Iunie.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 23.

290. *Proscomidia Sf. Liturghii*, (Sibiu sau Blaj) 1803. — Foaie volantă.

Проскомидіа сѣи́тей лѣтср҃гій.

O foaie, 70 × 38 cm.; tipar negru și roșu, pe 4 coloane. Textul este încadrat în chenar de flori. În text este pomenit «Impăratul nostru». La sfârșit: «S'au tipărit 1803».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 796).

291. *Invățătură despre sămănarea inului*, Lwów 1804. — Nemțește și românește.

Unterricht | über | den Flachsbau, | für | Böhmen, Mähren, | und | Schlesien. | Herausgegeben | von | der k. u. i. g. l. ökonomisch-patriotischen | Gesellschaft in Böhmen. | Im Jahre 1804. | Lemberg, | gedruckt bei Joseph Johann Biller.

ЛѢЦЪТЪРІЯ | дѣспрѣ | СѢМЪНІРѢ ИНУЛЪИ | пѣнтрѣ Бохѣміа, Моравіа, шій | Силезіа. | сѣс дат | ꙗ | Бохѣміа дѣ К. | Экономическѣ, | патриотическѣ | Социетати. | ꙗ | анса 1804. | Сѣс типкрит лѣ Івѣсѣ Іван Пилер ꙗ | Лѣв.

În-8° mic, 61 pag.; paginile cu soț au textul în nemțește, celelalte în românește. Cuprinde: p. 1 albă; p. 2–3 titlurile; p. 4–11 introducere despre însemnatatea producției inului; p. 12–17 «despre întocmire pământului...»; p. 17–29 «despre grija, cum să capată sămânță de inu bună de sămănat»; p. 29–47 «despre sămanatu, creștere, coacere și cullesul inului». P. 48–55 «Tălcuirea planului spre facere usucătorii de inu, împreună cu cuptoriu de obște de copt pâne, și cu un lacașu, care să află». P. 56–59 «Tălcuire numerilor și leterilor a planului». P. 59–61 «Osăbite luvări (Anmerkungen) în samă».

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923) p. 800. — Dan Simonescu, *Din vechile relații culturale româno-germane*, în *Hrisovul*, II (1942). p. 218–219.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela George Grigorovici (667 A).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

292. *Triod*, Blaj 1804.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 49 (prima lista), ca existent la biserică din comuna Bărsana.

293. *Instrucție pentru pedepsirea furătorilor de sare*, (1804). — Foaie volantă.

Format 14×25 cm., 40 pagini.

Aceste instrucții, deși date în 16 Martie 1786, se trimet tipărite autorităților din Ardeal abia în 1804; de aici, calcularea anului tipăriturii. Localitatea: Sibiu?

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 24.

294. Iosif II, Impăratul Austriei, *Înștiințare despre reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți*, (Blaj) 1804. — Foaie volantă.

Лѣ Нѣм. 9040 1804.

ІОСИФ ІА ДОЙЛѢ КЪ МІЛІА ЛУН ДУМНЕНЕЗЕХ ЯЛѢЕ ЯА РѢМАННАСР, ЛПЪРІАТ | ПЪРЪРЪ ПЪГЪСТ, КРІЮА ЯПОСТОЛІЧЕЕК | ЯА ГѢРМАНИН, ОУНГІАРІН, БОХѢМІН, ДІАМІАЦІН, КРОАЦІН, ШІЙ СЛАВОНІН, АРХІПОВЕЦІТЪРІЮА ЯУСТРИН; ЯІпрѣчй.

2 foi, 29×16,5 cm. Este republicarea înștiințării date la Viena, 1 Ianuarie 1787.

În același an o nouă ediție, deosebită ca tehnică și dispoziție tipografică.

Iarion Pușcariu, *Documente pentru limbă și istorie*, II, p. 162—166 publica ediția din 1787. — Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 797).

295. Mitrovschi, *Inștiințare cătanelor îmbătrânite*, Sibiu 1804.—Foaie volantă.

La №м. 8773. 1804.

ДШІВЦІРЄ ДЄ ЛІПЄЪ СІРЄ КЪНОЦІНЦЪ КЪТІНЄАЄР ЧЄАЄР ДЄЪ-
ТРЪНІТЕ ШІ СЛЪБИТЕ Д ДЄАЪНГІТЯ КЄСІРЄ КРЄАЄКЪ СЛЪЖЕЪ,
ШІ ПЄНТРЪ КРЄДИНЧОЄЯ ЛЄР СЛЪЖЕЪ ЯЪ ДЄБЪНДІТ, КЪ ПАТЄНШ
ЙЖЪТОРІНЦЯ КЯ ІНЄАІЙДЪШН.

O foaie, 35,5×27,5 cm.

La sfârșit : «In Sibii Noemvrie 24. Anul 1804. Mitrovschi. m. s.».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 697).

296. Veniamin, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală în post*, (Iași) 1804. — Foaie volantă.

Drept titlu:

ВЕНІАМІНЪ КЪ МНАЯ ЛЪН ДМНЄЗЄЪ | Ірхієніскопъ шї митрополїтъ
Молдавїи. тѣтѣрѣ дѣ вѣще православночлнворъ крепїиї, въ рѣчьмъ дела Дмне-
зїс мнлѣ, паче, сънкѣтѣ, шї снѣсїнїе сѣфлѣтѣскѣ. Іѣрѣ дела смєрїнїа ноастрѣ,
въ дѣлѣ Молїтвѣ, шї благословїнїе пѣрїнтѣскѣ.

In-folio, 4 pagini, cu data: «1804 Martie 10».

București : Biblioteca Academiei Române (675 B).

297. *Meșteșugul zidirii și al stingerii focului*, (Blaj 1805—1806).

ДЪМНІНТЪ ДЪБЪЦЪТЪРЪ Дєспрє чєл маи лєснє, тарє шн шн (sic) стѣтѣторю
рпотрїва фокѣлшн мєрїшєг ал зїдїрїн, карє нѣман днн пѣрєцн дѣ пѣмжнт, шн
днн копєрїшєрї дѣ пє стѣ спрє ажѣторюл шн фолосєл вѣщїн дннпрєшнѣ къ 22
дѣ нкоанє.

Cartea este citată cu titlul de mai sus în *Inștiințare*-a din 1806 (Foaie volantă la Academia Română, nr. 800). Prețul «va fi 2 florini ungurești» și se va vinde «la Bolla cea de cărți în Blaj, a lui Martin Hohmaister».

Cartea avea 3 părți, fiecare parte având mai multe secții :

Partea 1. Despre gătirea zidurilor (sic) celor de pământ sau despre zidirea după modrul așa numit pizee.

Partea 2 (în original, greșit „VI”). Despre pizeele ccle noao sau despre gătirea cărămizilor celor de pământ, după cum în păreți găuri în forma coveții, stâlpi rătunzi și voltiri de pământ și acoperișuri de zid de pământ fără de niciun lemn să se poată face.

Partea 3. Despre coperișul de pae așa zise havaner, sau despre nearzătoarele șindili de pae.

Nu suntem siguri dacă această carte, scrisă, a fost și publicată. Exemplare nu cunoaștem. Vezi mai jos și nr. 300 și 313: *Luminare învățaturi* (Cluj 1806) și *Inștiințare* (Blaj 1806).

298. *Onomasticon... principis Josephi*, Buda 1805.

Cluj: Muzeul ardelean.

299. **Polizois Kontos**, *Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voevod*, Viena 1805. — Grecește.

Ἕμνος εἰς τὸν ὑψηλότατον, σοφώτατον, θεοσεβέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντην Βοσδοῦαν, καὶ ἡγεμόνα Πάσης Οὐγγροβλαχίας. Συντεθεὶς καὶ στιχορρηθῆς ἐν Βουκουρεστίῳ παρὰ τοῦ ἐν Ἰερῶσιν ἐλλογιμοῦ διδασκάλου Πολυζῶη Κοντοῦ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν Βιέννῃ 1805.

Imn către prea înălțatul, prea înțeleptul, prea cucernicul și prea măritul Ioan Constantin Alexandru Ipsilanti Voevod și stăpânitor a toată Ungrovlahia. Alcătuit și versificat în București, de cel între preoți învățat dascăl Polizois Kontos din Ianina. În Viena 1805.

In-4°, 10 foi nenumerotate. Pe verso titlului o epigramă semnată de Ludovic Vraner, înclinată autorului. P. 3 o închinare a lui Polizois Kontos adresată Domnitorului, datată: Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐπὶ ἔτους αωδ'. În fruntea poemei o litografie în culori: doi îngeri zboară pe deasupra unui oraș, unul trâmbițând și altul purtând inscripția *In Leqibus Salus*. La dreapta, atârână de o coroană stemele țărilor românești.

București: Biblioteca Academiei Române (688 C).

300. **Meletie**, Episcopul Romanului, *Înștiințare despre cărți tipărite în Ardeal*, (Iași 1805). — Foare volantă.

N'am văzut exemplare. Originalul, într'un exemplar defectuos, a fost aratat de Justin Ștefan Frățiman lui Ion Bianu, care a pus să se transcrie. Pentru că originalul s'a pierdut, reproducem transcrierea, pentru marea însemnătate a conținutului.

... Pentru aceasta și noi, după datoria noastră cea păstorească, nu lipsim a vă înștiința, că în anul trecut s'au adus aicea din Ardeal patru cărți supt nume de *Teologie dogmaticească, cuprinzătoare de ceale șapte taîne*, tipărite fiind acolo, care după ce s'au cercat, s'au aflat că sunt pline de socotealele [ceale reale] ale apuseanilor ce sânt împotriva maicii noastre Bisearicii răsăritului, venin cu ad¹⁾ cu care limba noastră cea moldovenească până acum nu s'au fost smreduită. Așijd[erea] . . .²⁾ s'au mai adus lângă aceaste și altă carte ce să numeaște *Catihisisă mare*, întru care . . .³⁾ utu spre amăgirea celor mai proști, scrie cum că nimic nu are împotriva dogmelor credinții și a orânduialelor și obiceiurilor bisearicii răsăritului, iar în lăuntru cuprinde împotrivă toate dogmele ceale răzvrătite ale bisearicii apusului, pentru alu căria capul, carele iaste papa, cu atâta obrăznicie și fără de nicio rușine neîntărit să întăresc, iar mai vârtos tare să răzvrătesc, că iaste întocma cu Domnul nostru Is. Hs. încă și altele ca de acestu feliu, unele de iznoavă alcătuite, precum sânt ceale ce mai sus s'au arătat, iar altele după a lor socoteală stricate precum sânt iarășu trioadele ce acum acolo s'au tipărit, dară la început cu vicleșug puse iarășu spre amăgire cum că sânt tipărite în Țara Rumânească, în Episcopia Râmnicului, care și înșăvă Dumneavoastră veți putea cunoaște din poarta c[ăr]ții după nepotrivirea vreamilor, vicleșugul lor și minciuna, la care trioade spun că lângă a . . .⁴⁾ ar fi scos și slujba sfântului Grigorie

¹ ² ³ și ⁴ Lipsă în transcriere.

Palama, ca cela ce iaste foarte protivnic Latin[ilor]. De care aceastea măcar că și prea înălțatul nostru Domn înștiințându-să, și cu râvnă [adevăr]ată pentru pravoslavie aprinzindu-se, au dat luminat porunci dumn[i]lorsale boiarilor ispr[avni]ci, și vameșilor, și căpitanilor de pre la margini, ca să fie cu privighiare, și nici de cum să nu sloboaze să între cărți bisearicești și dogmaticești de preste hotară în Moldova. Dar fiind că cei de acolo fac multe meșteșuguri spre aducerea lor, nu lipsim și noi pre toți de Obște părintește a vă sfătui, ca să vă feriți de cărțile ceale dogmaticești și bisearicești ce sânt tipărite acolo, și fără de a fi încredințate cu peceata noastră, nici sânguri să le priimiți, nici pre fiii dumn[i]lorvoastre a le ceti să nă lăsați, ca să nu să închipuiască în mintea tinerilor oare care reale socoteale de suflet vătămătoare și de munca veacinică pricinuitoare, ci să vă îndestulați, precum părinții noștri, (întru a căroră vremi ca soarele au strălucit pravoslavica aicea) cu cărțile ceale Bisearicești ce să tipăresc în Țara Românească și aicea în Moldova. Știind că pentru cei ce să alunecă la oare care greșale și să pocăesc, mila lui D[um]n[nezeu] iaste mare, iar pentru cei ce în reale socoteale cad, ușa milostivirii iaste cu totul înch[isă]. Iar molitvelor voastre, preoți întru Domnul, vă poruncim, ca nici de cum să nu suff[er]iți a să ceti prin Bisearici cărți tipărite de acolo, fără de a noastră, precum s'au zis, prin peceate încredințare, ca nu în loc de a bine cuvânta numele lui Dumnezeu, împotriva să se întâmple să-l huliți, și în loc de a dobândi mila lui Dumnezeu, să trageți asupra-vă mânia lui cea dreaptă. Că de veți îndrăzni la aceasta după înștiințarea ce vă facem, și vă vom afla prin cercetarea cucernicilor protopopi, deosebit de judecata lui Dumnezeu, dar nici noi nu vă vom lăsa fără de cuviincioasa canonisire. Să știți încă și aceasta, că cei ce aduc cărți de acolo, și le vând prin țară, ca să amăgească norodul, rump foaia cea dela începutul cărții, ca să nu se cunoască că sânt tipărite acolo. Dar însă de veți lua seama la forma tipariului, prea lesne veți priceape. Aceasta vă sfătuim....

Pentru confirmarea celor atestate de Meletie, v. mai sus, *Apostol*, Râmnic, 1784, nr. 181, p. 96–97.

301. Măsuri pentru ferirea de boale contagioase, 1805. — Foae volantă.

Format 14 × 24 cm., 6 pagini.

În 13 articole se reglementează aceste măsuri, hotărînd 10–20 ani de închisoare celor nesupuși. Data: Viena, 21 Maiu 1805.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 24.

302. Pentru ultuirea vărsatului, (Sibiu) 1805. — Foae volantă.

2100. 1805. | ПЪРЪНЦЪ КРЕЩЕНЪ. |

2 foi (ultima pagină albă), 24 × 15 cm.

Sub cuvânt ca se aduc mulțumiri lui Dumnezeu pentru izbândirea ultuirii vărsatului, se dau noi îndemnuri pentru vindecarea vărsatului „fîresc” și a celui „de vacă”.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315–316.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 799).

303. *Ponturi pentru iertarea dezertorilor* (Sibiu) 1805. — Foaie volantă.

Nro. 9286. 1805 ДѢПРЕ ГЕНѢРІА ПЯДОИ.

O foaie, 42 × 34 cm. Se acordă iertare dezertorilor inapoiți în țară până la sfârșitul lunii Aprilie 1806.

Dat în Viena, 10 Noembrie 1805.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 698).

304. *Rugăciune în vreme de foamete și de războiu*, (Sibiu) 1805. — Foaie volantă.

Nro. 9392. 1805. | РЪГЪЧЪНѢ Л КРЪМѢ ДѢ ФОНМѢТѢ, | ШН ДѢ РЪЗБОУЮ.

1 foaie, 25,5 × 15,5 cm.

Gavriil Hango în *Telegraful român*, Sibiu 1903, nr. 10, p. 43.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 798).

305. Aaron, Vasilie, *Versuri veselitoare la ziua numelui... lui Ioann Bobb*, Sibiu 1806.

БѢРШУРІ | БѢСѢЛІТОЙРѢ | ла | зіва нѢмелш | Ёѡцеленіцей салѢ ДѢМНШ-
ЛШ | ДѢМН | ІѢШНН БѢББ | влѡдѢксл Фкккраслш | шн | ѡ прк ѡнѡлтей Кесаро-
Крѡщій Мкримій | дннаонтрс сфктник ѡл Стѡтлшш.

СІБІИ, | Л Твнографіа лш Іванн Бѡрт.

In-8°, 16 pagini. Pe verso titlului:

Vive Decus Patriae! praesentem transige laetus

Lucem, quae redeat semper amica Tibi!

Hancque renascentem quoties celebrabis; Eandem

Sidera laeta probent, signaque fausta notent.

MICHAEL TERTINA In Regiae Magno-Varadinensis Academiae Archi-
Gymnasio Humaniorum Litterarum Professor Publicus ordinarius.

La sfârșit:

Sibi 17 zile Ianuarie 1806. Al Exțellenței Tale, mai mic și mai plecat
fiu sufletesc Vasilie Aaron, jurat în marele Prințipat al Ardealului Procurator.

V. și nr. următor.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (688 D).

306. Aaron, Vasilie, *Versuri veselitoare la ziua numelui lui Ioan Bobb*, Sibiu 1806.

VERSURІ | VESELITOARE | la | Zіoa Numelū | Exțellenței sale Dom-
nului | Domn | IOANN BOBB | Vlădicul Făgărașului | și | A Prea Inaltei
Cesaro-Crăești Mărimī | dinlontru Sfeatnic al Statului. | Sibii | In Tipografia
lū Ioann Bart.

In-8°, 16 pagini.

După foaia de titlu facsimilată de Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 149,
nr. 935; același, *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544—1808)*,
Cluj 1910, p. 94—95.

Ediție cu litere latine a cărții dela nr. precedent, tipărită cu litere cirilice.

307. *Istoria biblicească*, Buda 1806.

În *Prospectul pentru dicționar* al lui S. Micu (Clain), exemplarul descris în volumul de față (nr. 090), se arată ca fiind de vânzare la Institutul regal ungar de pe lângă Universitate și următoarea carte: «Istoria Biblicească. in-8. 6 kr. | Einleitung in die biblische Geschichte. 8. 1086. 6 kr.».

Intregul catalog al cărților de vânzare este scris în limba română și germană, astfel că nu trebuie să credem că *Istoria biblicească* era scrisă în 2 limbi.

308. *Pentru biruința asupra soprotivnicilor*, (1806—1812).

Broșura a fost descrisă de N. Iorga, *Două biblioteci de mănăstiri, Ghighiu și Argeș*, București 1904, p. 16, astfel: «Pentru biruință asupra soprotivnicilor. Ectenii».

«Cuprinde rugăciuni de tot felul. La urmă o *Tablă*, înfațișând datele nașterii membrilor familiei imperiale rusești ... supt Alexandru I-iu. E deci din vremea ocupației rusești dela 1806—12».

308 a. Caragea, Ioan Nicolae Const., *Gramatica limbii franceze*, Viena 1806. — Grecește.

Descrierea completă, v. mai jos, p. 161.

309. Baronul Ioachim Bedeus v. Schaarberg, *Luminate învățături*. (Cluj 1806). — Foae volantă.

Luminate Entwetzture deszpre tsel mai liesne, táre, schi sztetetorio empotriva fokului Meschteschug ál Zidirii, káre numái din peretzi de pemunt, schi din Koperischuri den Pae szte. Szpre asutoriul schi folosul obstii din preune ku 22 de ikoane. (De Baronul Ioachim Bedeus von Schaarberg).

Făra loc și fără an de tipărire. Orânduiala este trimeasă de Guvernul Ardealului, cu nr. 1158/1806 și e tipărită la Martin Holmaister, deci în Cluj. Vezi și nr. 297 și 313.

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung. II*, p. 150, nr. 937.

Cluj: Muzeul ardelean.

310. Carol, General al Oastelor împărătești, *Iertare dezertorilor*, Sibiu 1806. — Foae volantă.

1 foae de 34,5 cm. text, cu 39 rânduri. În numele împăratului, se prelungește termenul de iertare a dezertorilor, dela 1 Mai — 31 Dec. 1806.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 24.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 699).

311. Francisc al II-lea, Împăratul Austriei, *Proclamație*, Sibiu 1806. — Foae volantă.

În-folio, 1 foae; ambele fețe tipărite.

Împăratul exprima bune nădejdi de prosperarea Europei, încheiându-se pacea.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 24.

București: Biblioteca Academiei Române (exemplar în ms. rom. 967, f. 171).

312. Iacov, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală*, Iași 1806. — Foae volantă.

Drept titlu: **ІѦКВѦ КѦ МІЛА ЛІѦ ДѦСМНІЗЪѦ ПРХІѦНІСКОПЪ | ШІ МІТРОПОЛІТЬ А ТВАТЪ МОЛДАВІА.**

Format 34 × 34 cm. text, 1 foae. Indemnuri ca să posteasca și să se spovedească lumea. Datat : «La létü 1806 Iunie 17».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 284—285.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 306).

313. *Inștiințare*, (Blaj 1806). — Foae volantă.

Nro. 1158. 1806. | ЛЦІЙНЦАРЄ.

In-4°, 2 foi. Se anunța tipărirea unei cărți despre construcția caselor, pentru a nu mai fi expuse incendiilor. Ca loc de vânzare a cărții se arata librăria («Bolta cea de carți») lui Martin Hohmaister din Blaj.

Vezi mai sus și nr. 297, 309.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 316.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 800).

314. *Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu*, Brașov 1807.

ЧИНСТИТЪЛ | ПАРЯКЛИС. | Ял прѣкъ сѣхитей Нъскътѣларей де Дѣвезис, шї | пѣрѣрѣкъ Фичѣдарей Марїей. | Лѣтокмїт | дѣпъ чѣл Греческъ, пентрѣс | дѣемжнѣрѣкъ | кжнтѣрѣкъ. | Къ тѣотѣ Кїлтѣлѣкъ Дѣмкѣлѣр Фрѣнциѣлѣр Кїрїй | КОНСТЯНДИИ шї ІСѢИИ БОГИЧ. | Тупъ[рїтѣ | Бршѣк. | [180]7.

In-4°, 1 foae (titlul, alb pe verso), 12 pagini.

București : Biblioteca Academiei Române (718 A).

315. *Liturghii*, Sibiu 1807.

СФНТЕЛЕ | шї ДѢВЕЗЕЄЦИЛЕ | ЛУТЪРГІЙ | а чѣлѣр дїнтрѣс сѣхїцї пѣ- рїнцїлѣр ноцрїй. | ѣ лѣй | Іѣвѣнн Златѣсет, | ѣ лѣй Бѣсїлїе чѣл мѣре, | ѣ лѣй | прѣж- дѣвещїнїй. | Я дѣларѣ Тупърїтѣ | ѣ зїлїлѣ Прѣкѣналцѣтѣлѣшї Лѣпърѣт | ФРІН- ЦІЙЕКЪС | ЯЛ ДЪСІЛѣ. | къ слѣбѣзїнїлѣ | шїлцѣтѣлѣшї Крѣкѣкѣлѣшї Гѣсїрїнїй | тѣт | Ярдѣлѣлѣшї. | сѣс тупърїтѣ | Сїнїй | Тупѣграфїа лѣшї Іѣвѣнн Бѣрт. | 1807.

In-4°, 2 foi + 316 pagini. Tipar negru și roșu. Foile liminare cuprind titlul și tabla de materii.

Ioan Roșu în *Societatea de mține*, II, (1925), p. 111, nr. 8. — Aurel Filimon în *Daco-romania*, VI (1929—1930), p. 385. — D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, Buc. 1934, p. 19 (exemplare în Basarabia).

București : Biblioteca Academiei Române, dar dela T. Pamfile (721 A).

316. *Mineiu pe luna Martie*, Buda 1807.

Semnalat de A. Sacerdoțeanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vâlcea*, în *Bulet.Com. Mon. Ist.*, XXVIII (1935), p. 102, nr. 6, ca existent la biserica Grușetu, din Costești-Vâlcea.

317. *Vieța și pildele lui Esop*, Sibiu 1807.

ВІЛЦІА | шї ПІЛДѢЛѢ | прѣкъ | цѣлїптѣлѣшї | С | С | П. | Тупърїтѣ | ѣ зїлїлѣ прѣкѣлїнїтѣлѣшї | шї прѣкѣналцѣтѣлѣшї Лѣпърѣт | ФРІНЦІЙЕКЪС | ЯЛ ДОИЛѣ. | СІЙБІЙ, | Лѣ Тупѣграфїа | ѣ лѣшї Іѣвѣнн Бѣрт. | 1807.

In-8° mic, de 136 pagini.

Vieța lui Esop ocupa primele 53 de pagine. În aceasta ediție cuvântul «pildă» este înlocuit cu «faura».

O ediție nouă apare în 1812, fără loc (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 70—71, nr. 816).
N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura română*, vol. II, p. 266—267.

București : Biblioteca Profesor N. Ionescu.

318. *Invățături*, (Sibiu) 1807. — Foaie volantă.

Nro. 2898. 1807. | **ЛѢВЪЦЪТЪРЪ.**

4 foi (ultima pagină albă), 23×14 cm.

Cuprinde următoarele învățături :

Invățătură în ce chip și cu ce fealiu de mijlociri cei înecați în ape s'ar putea ajuta mai pre lesne.

Invățătură cum trebuie a ținea viițața oamenilor celor nădușiți de aburul cărbunilor.

Invățătură cum trebuie toată nenorocirea carea să face în pivniță când fierbe mustul, nu numai a o împedeca și pre omul cel nădușit a-l ajuta. Ca aburul mustului ce fierbe să se poată lezne străcura.

Invățătură ce trebuie a face mai înainte de curățirea fântânilor, care de mult au stat închise, și în ce chip să poate ajuta vreun om nădușit cu acel prilej.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, 316.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 801).

319. *Patenș monetar*, 1807. — Foaie volantă.

1 foaie, de 17,5 cm. cu data Viena 16 Aprilie 1807. Instrucții despre monetele de aramă de 15 și 30 creițari, de curând puse în circulație.

Dr. A. Veress, *Orânduielei rom. vechi*, p. 25 (cu greșeala de tipar, că a fost imprimată în 1806).

320. *Bucoavnă*, Buda 1808.

**БЪКЕВЪРЮ | ПЕНТЪРЪ | ПРЪСНЧИЙ ЧЕЙ РЪМЖНІЦІЙ, КАРІЙ СЪ ДЪФЛЪ | ꙗ Кръж Оуни-
гьрѣкъкъ, ши Хотѣреле ей ꙗпрѣнате.**

**Прица фъръ лѣгътъръ 6 кр. | ДЯ БЪДЯ | ꙗ Кръжска Тѣпографіа а Оуни-
верситѣциі | Оунигьрѣциі. 1808.**

In-8° mic, 43 pagini. Textul începe chiar pe verso titlului.

București : Biblioteca Profesor N. Ionescu.

321. *Catavasier*, Sibiu 1808.

**КЯТЯВАСІЕРІ | ГРЪЧЕЕК | ши | РЪМЖНІЕК | Тѣпърит | ꙗ зѣмле прѣ
ꙗнѣлѣтѣлѣй ꙗпърѣтѣлѣй нострѣ | ФРАНЦІЕК ꙗл ДЪНІЛЪ | Прин словозѣнті чин-
ститѣлѣй конзистѣрѣ ал не-оуницилор.**

СИБІЙ | ꙗ Тѣпографіа лѣй Іѣанн Бѣрт. | 1808.

In-16° mic, 240 pag. + 1 foaie. Tipar negru și roșu. Pe verso titlului gravura Sf. Nicolae.

La p. 2—3, aceasta rezoluție de imprimare cu dată mai veche:

Cetind eu această numită carte *Catavasiari* și ne aflând într'insa ceva împotriva religiilor, ci încă de folos și de lipsă la sf(i)nte bisearici; care cuprinde într'insa cântări și laude spre cinstea lui D(u)mnezeu, drept aceea

o judec a fi vreadnic a să tipări, poftind mai în jos ca preoții și cântăreții sf(i)ntelor bisearici, cu bună înțeleagere cetind și cântând pre dânsa, să se poată și pre sine și pe ascultătorii săi a folosi: mila și darul a tot putear-nicului D(u)mnezeu să vă ocrotească și supt aripile miliî sale să să sprijinească, amin.

Sibiū, în 18 Martie 1803.

Ioann Popovici m. p. Gheneral Vicareși

Pag. 4—8 tabla cuprinsului; apoi catavasiile grecești, p. 9—50, dar cu litere cirilice; catavasiile românești, p. 51—235.

La p. 236:

Stihurile ce se cântă la copii când umblă cu steaoa în seara Nașterii lui Hristos, împreună cu doao orații, cătră boerii și cătră jupânii casii.

Dupa notițe comunicate de regretatul cercetator basarabean, Al. David.

Rev. Soc. ist.-arh. bis. din Chișinău, XVI (1925), p. 15 din *Catalogul Bibliotecii ... aceleiași societăți*.

Chișinău: Muzeul istorico-arheologico-bisericesc.

322. Anton de Marki, *Estract din Gramatica germano-română*, Cernăuți 1808. — Nemțește.

Auszug | aus der für | Normal- und Hauptschulen | vorgeſchriebenen deutschen | Sprachlehre | in | deutscher und wallachiſcher Sprache...

In-8°, 5 foi, 1 tabelă, peste 310 pagini (exemplarul complet trebuie ca a avut 719 p. + 7 foi). Titlul și prefața continua întocmai ca în ed. a II a acestei cărți, din anul 1810 (v. reproduse în *Bibl. rom. veche*, III, p. 25—27).

Tabela cuprinde scrierea celor 41 litere cirilice, aratându-se pentru fiecare pronunția în nemțește.

București: Biblioteca Academiei Române (743 A).

323. Vasilie Popp, *Elegia... Carolo Michaeli Moger*, Cluj 1808. -- Latinește.

Elegia | qua | spectabili ac clarissimo | viro | Carolo Michaeli Moger | in | Lyceo Regio Claudiopolitano | Chymiae, Metallurgiae, Historiae Naturalis | et Technologiae | Professori | publico ordinario | parentat | Basilius Papp Senior | pius defuncti | discipulus & in Regio S. Ios. Seminario Alumnus | Anno Aerae Christianae 1808. | Claudiopoli.

Typis Coll. Reformatorum 1808.

Format 16 × 11 cm., de 4 foi. Poezia este scrisă în hexametri, la moartea profesorului lui V. Popp.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasilie Popp (1789—1842)*, Cluj 1928, p. 90.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

324. Vasilie Popp, *Elegia ... Georgio Banffi*, Cluj 1808. — Latinește.

Elegia | Excellentissimo | ac | illustrissimo domino | Comiti | Georgio, Bánffi | L. B. de Losontz | S. C. R. et a M. Camerario, status | actualis infimo | consiliario, in | signis ordinis sancti regis | Stephani magnae crucis | equiti, | magni Principatus Transilvaniae, | partiumque eidem reapplicatarum | Gubernatori Regio | et regni ejusd. magni Principatus | Gubernii Praesidi; | Devotissimo animo oblata | die onomastico | a Basilio Papp | Seniore

Logico | et in Regio Seminario S. Iosephi Alumno | anno aerae christianae|
quo: | pax tranquilla poli, sic ut sol, fulgear ipsi | sitque Comes Lubricis
quels libet illa VIIs | Claudiopoli.

Typis Coll. Reformatorum 1808.

Format 16 × 11 cm., de 4 foi; în hexametri.

I. Muşlea, *Viaţa şi opera doctorului Vasile Popp (1789 -1842)*. Cluj 1928, p. 90—91.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

325. Psaltire, Blaj 1808.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureşului*, nr. 94 din Maiu 1935, p. 3 nr. 50 (prima lista), ca existentă la biserica din comuna Barsana.

326. Francisc I, Impăratul Austriei, Orânduială despre batalioanele de graniţă, (Sibiu) 1808. — Foae volantă. Nemţeşte şi româneşte.

2 foi (pagina 4 albă), 29 × 18 cm., pe 2 coloane.

După titulatura împăratului, se anunţă înfiinţarea unui «batalion în rezervă» la «graniţile militare a Croaţiei, Şlavoniei şi Banatului». Dat în Viena, 23 August 1808.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 701).

327. Poruncă către toţi proestoşii mănăstirilor, Iaşi 1808. — Foae volantă.

ΚΣ ΜΥΛΛ ΛΣΗ ΔΣΜΝΗΣΙΣ | Ψ ΠΡΚ ΕΦΗΤΣΑΣΗ ΨΔΡΕΠΤΥΤΟΡΚΛΣΗ ΕΥΝΟΔΥ ΕΛΙΝΥ
ση | ΔΛΥ ΔΥΕΛΣΑΨΗ, Ψ ΜΟΛΔΑΚΙΑ, ΕΛΛΑΧΙΑ, ΨΗ ΒΑΣΑΡΑΒΙΑ, ΨΕΔΑΡΧΥ ΨΗ ΚΑΚΑΛΙΡΥ.

La sfârşit :

ΓΑΣ ΔΑΤΥ Ψ ΨΨΗ ΛΑ ΨΝΣΛΥ ΨΨΗ. ΛΣΝΑ ΛΣΗ ΝΟΙΜΚΡΥΕ, ΚΣ.

In-folio, 1 foae.

Pe temeiul mai multor canoane sinodale, se reglementeaza intrarea posluşnicilor în calugarie, precum şi ieşirea călugărilor din mănăstiri.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 78.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (f. 178 din ms. rom. 1071).

328. Ion Demian, Tableau géographique, traducere din nemţeşte, Paris 1809. Vol. I şi II. — Franţuzeşte.

Tableau géographique et politique des royaumes de Hongrie, d'Esclavonie, de Croatie, et de la grande principauté de Transilvanie. Par Jean Demian. Traduit de l'allemand. Publié par M. M. Roth et Raymond. Tomes I-II. Paris, 1809. Chez S. C l'Hiullier.

In-8°, XV + 360 pag.; 492 pag. şi o harta.

Cu acest titlu bibliografiata de Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 175, nr. 991.

Budapesta: Biblioteca Muzeului naţional.

329. Györfy Andreas, Ad Sabbam (versuri), Buda 1809. — Româneşte şi latineşte.

Ad Sabbam e Nobilibus Tököly Consiliarium Regium subtribunum insurgentium militum Györfy Vigilarum Praefectus.

Budae, Typis Regiae Universitatis Pesthanae.

In-8°, 8 pagini. Cuprinde o odă și alte 7 poezii: Spiritus Zingari in periculo, Ver Aestas, Autumnus, Hyems, Militis equus, Montanae mors virginis.

Textul poeziilor e bilincv, jumătate din versuri românește și restul latinește (ex. *Annu gata lucrū, regitur Jove solque, solumque*, etc.).

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 175, nr. 990.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

330. Insemnarea puselor înainte învățături, Buda 1809.

Insemnarea puselor înainte învățături, care 31 de școlări în Școala Normală a Nației Romanéști din Peșta prin cărsul de iarnă dela Constantin Diakónovici Lóga învățătorul, au învățat și acum la pública examinare. În Lúna lú Aprilie în 24 de zile Anul 1809, înainte de prânz Dela 9 până la 12 ceasuri s'au arătát.

În Buda, 1809. La Craiásca Tipografie a Universității Unguréști.

In-4°, 7, și 7—10 pagini.

Cuprinde numele persoanelor din corpul didactic, materiile de învațamânt, orații înainte și după examen în limbile romána, ungara și germaná, clasificáția cu numele elevilor, pe clase. Texte din Psaltire și Ceaslov. V. mai jos, nr. 327 și pentru anul școlar 1809—1810.

Dr. Andrei Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 173, nr. 984.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

331. Vasile Popp, Elegia . . . Emerico Wass, Cluj 1809. — Latinește.

Elegia | quam | Illustrissimo Comiti | Emerico Wass | de Czege | e Lyceo Regio | Claudiopolitano terminalis | maxima cum laude studiis | excedenti cecinit | Basilius Papp | Philosophiae etc. in alterum annum | auditor. Claudiopoli | Auno aerae Christianae | MDCCCIX.

Impres. Typis Coll. Reformatorum 1809.

Format 16 × 11 cm., de 6 foi.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp*, Cluj 1928, p. 91—92

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

332. Vasile Țintilă, Calendariu, Cernăuți 1809. — Foac volantă.

Calendariu pe anul dela naștere mântuitoriului nostru I. Hs. 1809, Cernăuți, s'au tipărit în tipografia a lui Petru Ekart.

Cu acest titlu il citează Teodor Balan, *Vasile Țintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, București 1939, p. 190; alte informații lipsesc.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămaiești (Cernăuți).

333. Insemnarea puselor înainte învățături, Buda 1810.

Titlul la fel ca în ediția scoasă pentru anul școlar 1808—9 (v. mai sus nr. 330, cu deosebirea că menționează „30 de școlari“

In-4°, 8 și 6—7 pagini. Conținutul mult asemănător cu cel din ediția precedentă.

Dr. Andrei Veress, *Bibl. rom.-ungară*, II, p. 177—178, nr. 996.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

334. Vasilie Popp, *Elegia ad inclytos status*, Cluj 1810. — Latinește.

Elegia | ad | inclytos status et ordines trium | nationum magni Principatus | Transilvaniae | partiumque eidem reannexarum | Claudiopoli | ad publica negotia Tractanda | congregatos | per Basilium Papp | juris, naturae, publici, gentium, civilis | , romani, theoretici, patriae & cet. | auditorem. | Claudiopoli | anno aerae christianae | MDCCCX.

In-16° (16 × 11 cm.), de 7 foi.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasilie Popp*, p. 91—92 și titlul facsimilat la p. 93.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

335. Circulară pentru impozitul pe moșteniri, Lemberg 1810. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Nro. 4376. | *Reiſſchreiben | vom k. k. Galiziſchen Landes-Gubernium.*

In-folio, 2 foi. Textul românesc în coloana din dreapta. Data: 14 Oct. 1810. Completare la circulara din 8 Sept. 1810 (v. mai jos nr. 339).

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 917).

336. Circulară, Lemberg 1810. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Nro. 1262. | *Reiſſchreiben | von der in außerordentlichen Steuerſachen aufgeſtell | ten Hofkommiſſion.*

In-folio, 3 foi. Textul românesc în coloana din dreapta. După titlul de mai sus, urmează:

Pentru birul stăngerii, ce este să să plătească dipe avere moștenitoare mișcătoare.

Data: 20 Oct. 1810.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 918).

337. Circulară, Lemberg 1810. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Nro. 38.425. | *Reiſſchreiben | vom k. k. Galiziſchen Landes-Gubernium.*

In-folio, 1 foaie (verso alb). Textul românesc în coloana din dreapta. După titlul de mai sus urmează:

Pentru împlinirea peceților de plumb de vamă, ce s'au pus la expedițiile de tranzito.

Data 4 Noembrie 1810.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 919).

338. Circulare monetare, 1810. — Foaie volantă.

Format 14.5 × 26 cm., 3 pagini.

Sunt reproduse vechi orândueli din anii 1799, 1803—1804, privind «ducerea afară» a banilor de aur și convenționali.

Dr. A. Veress, *Orândueli rom. vechi*, p. 25.

339. Francisc I, Impăratul Austriei, Patent pentru impozitul pe moșteniri, (Lemberg) 1810. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Wir Franz der Erste, | von Gottes Gnaden Kaiser von | Oesterreich; König von Ungarn, Böhmen, | Erzherzog zu Oesterreich, &c. &c.

In-folio, 6 foi. Textul românesc pe coloana din dreapta. Data: 8 Sept. 1810.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323 (v. mai sus nr. 335).

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 915).

340. Nectarie, Episcopul Râmnicului, Carte de diaconie, Râmnic 1810. — Foae volantă.

T. G. Bulat, *O carte de diaconie ...*, în *Biserica ortodoxă română*, XLI (1922–23), p. 376–377 a publicat-o și a atras atenția asupra însemnătății acestei tipariturii.

341. Barac Ion, Gratulație prea-o-sfințitului domn Vasile Moga, episcopul nouit, Brașov 1811.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

342. Bucovină, Brașov 1811.

Bucovină pentru învățătura Pruncilor de a să deprinde atât la cunoașterea slovelor, la slovenire și la cctanie, cât și la rânduiala Vecerniei, Utreniei și a sfintei Liturghii. Typărită cu toată cheltuiala d[um]neilor Fraților Costandin și Ioan Boghici.

În Priveleghiata Typografie din Brașov. Prin Typograful Fridrihi Herfurt, 1811.

In-16° (format de buzunar, lungareț, 84 pagini, cu 24 rânduri pe pagina. Textul începe pe verso titlului și până la p. 11 avem exerciții de alfabet. La p. 12 gravura Învierii Domnului, după care urmează Rânduiala Vecerniei, Utreniei, Liturghiei aceasta cu ecetenii în grecește, cu litere cirilice), Zece porunci, Învațături bisericesti și diferite rugăciuni. Ultimele pagini, 82–84 numerele «românești și latinești» și tabla înmulțirii.

Ed. II, Sibiu 1818.

Șt. Gr. Berechet, *O ediție de Bucovină necunoscută*, în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 142–143.

Iași: Biblioteca Inst. de istoria vechiului drept românesc.

343. Ceasoslov, Brașov 1811.

Semnalat de D. I. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, București 1934, p. 19, ca existent la biserica din Marinci (Basarabia).

344. Ceaslov, Buda 1811.

Intru mărirea sf(i)nteii de o ființă și nedespărțitei Troiță a Tatălui și a Fiului și a sf(â)ntului D(u)h, cartea aceasta Ceaslov întru care se cuprinde rânduiala cum se cuvine a să cânta ceasurile cu troparele și cu alte după obiceiul sfârșituri ș. c.

S'au dat la tipar cu îngăduința celor mai mari, în Buda, la crăiasca tipografie a Universității ungurești, 1811.

N'am văzut exemplare. Pr. C. Bobulescu în *Spicuiitor în Ogor vecin*, I (1920), p. 48–50 reproduce titlul de mai sus, dar nu arată formatul, nici numărul paginilor.

La pag. 1–6 avem o expunere despre felul cum trebuie făcut «semnul sfintei cruci» (publicată de Pr. C. Bobulescu, *loc. cit.*).

345. Octoih, Iași 1811.

Semnalat («cu oarecari rezerve») de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 6, ca existent la biserică din Mășcăuți (Orhei).

346. Rózsa Georg. Const., Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis, Viena 1811.

Cluj: Biblioteca Muzcului ardelean (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

347. Voroavă de tâlcuirea Sf. Apostoli, Neamț 1811.

Semnalată («cu oarecari rezerve») de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 5, ca existentă la Mănăstirea Țigănești.

348. Circulare monetare, 1811. — Foaie volantă.

Format 15,5 × 26 cm., 9 pagini. In 12 paragrafe și 4 facsimile de pe monedele de hârtie, se arată valoarea «schimbătoarelor țedule».

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 25.

349. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 15,5 × 26 cm., 2 pagini. In 6 paragrafe se dă libertate de circulație hârtiilor de 100 florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 25.

350. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 15 × 26,5 cm., 1 foac. Despre libera circulație a hârtiilor de 12 florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 25.

351. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 15 × 25,5 cm. 1 foac. Despre libera circulație a hârtiilor de 25 și 50 florinți

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 25.

352. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 15 × 26 cm., 1 foac, cu 2 desenuri de bănuțe de 1 și 2 florinți, care se pun în circulație.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

353. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 29 cm., 1 foac. Despre schimbarea hârtiilor de 10 zloți. Data: Viena 12 Noiembrie 1811.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

354. Circulară monetară, 1811. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 28,5 cm., 1 foac.

Despre schimbarea hârtiilor de 5 zloți. Data: Viena, 10 Dec. 1811.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

355. Circulară, Lemberg 1811. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Nr. 32.467. | Kreisreiben | vom k. k. Galizischen Landes-Gubernium.

In-folio, 4 foi. Textul românesc pe coloana din dreapta.

Dupa titlu:

«Pentru răsuflarea birurilor fără rânduială, care au fost până acum, adecă a birului de 60 de sută dipe moși, a birului de adaogere la visteria stângerei bancojadulilor de 50 de sută și a plătirii câșligurilor de loterie ce s'au vestit câte 16 de sută, drept adeliul stăpânesc și țăărănesc pentru anul militărescu 1811, în sineturi de schimbat, s'au întreit în bancojadul, cât și drept răluția primeței liferații de naturale». Data: «28 Sept. 1811».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323—324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 916).

356. *Protocolum al botezașilor*, Sibiu 1811. — Foaie volantă.

I. Protocolum | pentru însemnarea | botezașilor | pe seama | bisearicilor ne-unite din | | Prin slobozenia In. K. Gubernium | Sibiu.

Tipărit în Tipografia lui Ioann Bart | 1811.

In-folio, cu 12 rubrici, una pentru scrierea numelui și 11 pentru diferite alte date: (anul, luna, ziua, locul nașterii, porecla, oltuirea, etc.). Indeplinea rolul registrului de astazi, astfel că numărul foilor varia după numele botezașilor.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 386.

357. *Protocolum al căsătorișilor*, Sibiu 1811. — Foaie volantă.

II. Protocolum | pentru însemnarea | căsătorișilor | pe seama | bisearicilor ne-unite | din | | Prin slobozenia In. K. Gubernium | Sibiu.

Tipărit în Tipografia lui Ioann Bart | 1811.

In-folio, cu 12 rubrici pentru completarea diferitelor date.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 386—387.

358. *Protocolum al morșilor*, Sibiu 1811.

III. Protocolum | pentru înșămnarea | morșilor | pe seama bisearicilor neunite | din . . | Prin slobozenia In. K. Gubernium. | Sibiu 1811.

Tipărit în tipografia lui Ioann Bart.

In-folio, nu se cunoaște exact numărul foilor. Registru cu mai multe rubrici, ce urmau a fi completate cu mâna.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II, (1925), p. 203.

359. Vasile Țintilă, *Calendar*, Cernăuți 1811. — Foaie volantă.

Calendariu pe anul dela nașterea Mântuitorului nostru Is. Hs. 1811 care este un an de obște de 365 zile, întru care se află arătarea vremilor, prin acele patru timpuri ale anului, răsăritul și apusul soarelui. Cernăuț. S'au tipărit în tipografia a lui Petru Ekhart.

O foaie, format 25 × 21 cm.

Liviu Marian, *Contribuțiuni la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*, Chișinău 1927, p. 45.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămaiești (Cernăuți).

360. *Apostol*, Blaj 1812.

Semnalat de Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. Ist., secția pentru Transilvania* (1930—1931), p. 313, ca existent la biserica de lemn din Colțirea (Satu-Mare).

361. Calendar pe anul 1812, Buda 1812.

Am văzut exemplar fără foaia de titlu și fără sfârșit.

Titlul însă nu poate fi deosebit de acelea ale calendarelor budane, care au început să se tipărească anual, dela 1806.

In-12°, 38 foi nenumerotate. După partea calendaristică obișnuită, urmează «Invățătură cum se cade să ne purtăm în soțietate cu oamenii».

Dan Simonescu, *Un calendar dela Buda necunoscut*, în *Arhiva Românească*, IV (1940), p. 355—356.

București: Biblioteca Fundației Culturale Mihail Kogalniceanu.

362. Psaltire (Sibiu 1812).

Biblioteca Academiei Române are o Psaltire fără început, pe care catalogul o datează 1812. Anul ni-l arată Paschalia.

In-8°, p. 3—288 numerotate cu cifre arabe. Coalele sunt numerotate cu litere latine: A, B....; la pagina 288 e scris: «Sfârșit și lui Dumnezeu laudă». Tipar negru, litere mărunte ca în tipariturile dela Sibiu, cu 28 rânduri pe pagină.

În fruntea pag. 3 gravura mică a lui David rugându-se în genunchi, în fața altarului; lângă el coroana, buzduganul și harpa; în perspectivă, coloane și clădiri.

Cathisme se termină la p. 213, iar la p. 214 Cântările lui Moysi. «Pentru polyeleu», p. 237. Paschalia, p. 262. Invățătură pentru citirea psalmilor, p. 266. Cinstitul paraclis, p. 271—288.

București: Biblioteca Academiei Române (811 A).

363. Circulară monetară, 1812. — Foaie volantă.

Format 16 × 26 cm.. 1 foaie. Despre schimbarea banilor de 6, de 1/2 și de 1/4 creștari de arama. Data: Viena, 2 Ianuarie 1812.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

364. Circulară monetară, 1812. — Foaie volantă.

Format 16 × 26 cm., 2 pagini. Despre bancnotele de 1 și 2 zloți. Data: Viena 6 Ianuarie 1812.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

365. Circulară monetară, 1812. — Foaie volantă.

Format 16 × 25,5 cm., 2 pagini. Despre schimbarea bancnotelor de diferite valori puse în circulație în 1806.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 26.

366. Regulament silvic, 1812. — Foaie volantă.

Format 14,5 × 23 cm., 8 pagini. Despre: «Rândul ce vine de a sa țânea cu padurile», în 15 paragrafe.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 27.

367. Vasile Țintilă, Calendar, Cernăuți 1812.

Calendariu de casă pe anul dela naștere cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru I. Hs. 1812, care este bisect de 366 zile, prin un iubitoriu de științele matematicești. Cernăuți S'au tipărit și se află la Petru Ekhart, tipograf Kraisului, Bucovina.

Liviu Marian, *Contribuțiuni la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*. Chișinău, 1927, p. 45. — Teodor Balan, *Vasile Țintilă*, in *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, București 1939, p. 190.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămăiești (Cernăuți).

368. Vasile Țintilă, *Neu Haus-Kalender*, Cernăuți 1813. — Foae volantă. Nemțește.

Neu und alt eingerichteter Haus-Kalender auf das Jahr nach der gnadereichen Geburt unsers Erlösers und Seligmachers Jesu Christi 1813, durch einen Liebhaber der mathematischen Wissenschaften, Czernoviß, gedruckt und zu finden bey Petrus E.hardt, Buchwauer Kreis-Buchdrucker.

Titlul acesta traduce exact Calendarele românești tipărite de V. Țintilă (v. mai sus nr. 367), fapt care ar arăta tot pe Țintilă autor al lui. Se zice că publicarea lor a urmat până la anul 1846.

Teodor Balan, *Vasile Țintilă* in *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 190.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămăiești (Cernăuți).

369. Const. Diaconovici-Loga, *Caractere caligrafice*, (Buda?) 1813.

«Caractere caligrafice» pentru școalele populare.

Cf. Dr. Teodor Botiș, *Istoria Școlii Normale (Preparandiei)... din Arad*, Arad 1922, p. 390.

370. Vasilie Popp, *Elegia de laudibus Medicinae*, Viena 1813. — Latinește.

Elegia | de laudibus Medicinae | quam | Illustrissimo ac Magnifico Domino Praesi | di et Directori, item Clarissimis D. D | Professoribus, totique Inclytae Facultati | Medicae Vindobonensi.

Novo anno | Muneris instar | Animo devotissimo | obtulit | L. Basilius Papp, | Transilvanus Mezö-Keménytelkiensis, in Antiquissima, | ac celeberrima Universitate Vindobonensi Physiologiae et | Chemiae Ordinarius Auditor.

Illustrissimo Comiti Joanni Nemes de Hidvég | Caesareo Ephebo et in Caesarea Regia Nobilium Academia Theresiana Jurium in alterum | Annum auditori, Dilectissimo Musarum Amico | in perennis observantiae tesseram | dedicata.

Viennae. | Anno aere christianae | MDCCCXIII.

In-16°, 14 pagini. Pe verso titlului :

. . . . dat medicina Salutem,
Quaeque juvans monstrat, quaeque sit herba nocens.
Ovidius.

La p. 3—4 următoarea scrisoare către Comitele Ioann Nemes de Hidveg:

Illustrissime Comes!

Difficile erat, Comes Illustrissime ! nedicam difficillimum, in tanta Maecenatum copia unum eligere, cui rudem hunc ingenii factum sacrum facerem, nec alia hoc mihi via sciendum erat, quam ut aleae rem committerem. Jacta est alea, Teque Commes Illustrissime, quem in animo meo jam pridem candidaveram, sors elegit. Patere igitur Comes Illustrissime! ut hos

versiculos gratum erga Praeceptores meos animum (qvalem et Tu erga Tuos geris, et semper gessisti) undique spirantes, Tuo Nōmini sacrificem hisque meam erga Te observantiam tester, nec spero solum, verum etiam firmissime confido fore, ut humillimae, justissimae que petitioni meae facilis annuas, cum ex Illustri illa prosapia ducas originem, cujus Majores Litteras juxta ac Litteratos summo semper honore prosecuti sunt, quibus, cum opes, quas fortuna distribuit, sint caducae, et brevi tempore duraturae, immortales per hos erigentur columnae. Tuquoque, quamvis et nascendi felicitate et opum facultate tantus sis, Majorum Tuorum vestigiis opprime insistens, quod certe facis, Major eris, Maximum autem efficiet Te excellens Tuum ingenium, quo Tuos inter Conscolares sumper eminuisti, Tua Humanitas, qua summos, imosque absque discrimine amplectaris. Vale igitur Comes Illustrissime spes Patriae, Juvenum Decus, Familiae ornamentum, et hoc levidense munusculum eo accipe animo: quo Tibi dedicat

Tuus Humillimus servus Author.

Poezia, în distihuri elegiace, are numeroase note explicative.

București: Biblioteca Academiei Române (831 A).

371. Circulară în privința oierilor, 1813. — Foaie volantă.

Format 14,5 × 23 cm., 4 pagini. Data: Cluj 24 Martie 1813.

Din lucrarea lui A. Veress, *Păstoritul Ardelenilor în Moldova și Țara Românească* (până la 1821), în *Acad. Rom.*, Memoriile Secțiunii Istorice, s. III, t. VII (1927), p. 204 și 222–225 (publică textul unguresc însoțit de traducere română), rezultă că această circulară a apărut și în limba ungară; același, *Orânduicli românești vechi*, p. 27 înregistrează redacția românească.

372. Francisc I, Împăratul Austriei, Rânduială spre alătuirea unui înainte primitiviu funduș, 1813. — Foaie volantă

Format 14,5 × 23 cm., 4 pagini. Data: Viena 16 Apr. 1813.

Dr. A. Veress, *Orânduicli rom. vechi*, p. 27.

373. Francisc I, Împăratul Austriei, Circulară monetară, 1813. — Foaie volantă.

Format 16 × 26 cm., 9 pagini. Data: 7 Mai 1813.

Despre emiterea bancnotelor de 10 și 20 florinți, în valoarea de 45 milioane florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduicli rom. vechi*, p. 27.

374. Francisc I, Împăratul Austriei, Rânduiala nouă în privința loteriei, 1813.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

375. Peter Graf v. Goes, Apel adresat Bucovinenilor, Lemberg 1813. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

Бутовинер! БУКОВИНСКІ!

In-folio, 2 foi (ultima pagina alba). Textul românesc în coloana din dreapta. In-deamnă tineretul sa ia armele contra «împăratului franțuzasc». Data: 13 Sept. 1813.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 920).

376. Gramote, ucazuri și broșuri, (Chișinău) 1813. — Foaie volantă.

Nu cunoaștem exemplare; din descrierile făcute, se vede că au fost mai multe tiparitururi, unele sub formă de foi volante (gramotele preoțești și diaconești), altele sub formă de broșuri «în scurt învățătoare», care se trimeteau preoților.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia, dela 1812 până la 1818*, București 1941, p. 11, nr. 1.

377. Indemnuri pentru vindecarea boalelor, Sibiu 1813. — Foaie volantă.

7885. 1813. | Ꞥ НѢМЕЛЕ ТЯТЪЛХИ | [Ꞥ ФІЮ]ЛѢИ ШИ Ꞥ СФІТЪ-
ЛѢИ [АХЪ].

2 foi, 27,5×15,2 cm. Incepe cu un extras din Mathei, cap. 8, stih. 1; combate spuscile evanghelistului, arătând că nu mai e potrivit a merge la preoți pentru vindecarea boalelor, ci la doctori, cari trebuie să altoiască copiii de vărsat.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 703).

378. Sfaturi contra ciumei, 1813. — Foaie volantă.

Format 16,5 26 cm.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 27.

379. Daniil Vlahovici, Episcopul Bucovinei, Pastoralnică scrisoare, Cernăuți 1813. — Foaie volantă.

Scrisoare adresată preoților, indemnându-i să ajute la recrutarea «a doao slobode batalioane și a unii devizie de rezerve» din Bucovineni, pentru Imperat.

Dataată : Cernăuți $\frac{27 \text{ Octomvrii}}{7 \text{ Noemvrii}}$ 1813.

N. Iorga, publicând-o (*Biserica Ortodoxă Română*, 52 (1934), p. 720—730), o așează «în bogata serie a tipăriturilor administrative în românește».

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «Prof. N. Iorga».

380. Bucovună, Buda 1814.

БЪКЕЯРЮА | пѣнтръ прѣнчій чей ромѣнѣцѣй | кѣрїи | се ѣфлъ Ꞥ Крѣимъ
О҃҃н҃г҃с҃р҃ѣкѣъ, ши | Ꞥ пѣрциле ии Ꞥ прѣснѣте. | Ꞥ Бѣда [Ꞥ Крѣа]ска Типографіе Ꞥ
О҃҃н҃г҃с҃р҃ѣцѣй | О҃҃н҃г҃с҃р҃ѣцѣй. 1814.

In-8° mic, 48 pagini. Pe foaia de titlu se află stema Austro-Ungariei. Textul incepe pe verso foii de titlu. Până la p. 11 exerciții de alfabet; p. 12—20 cugetari morale în proză și în versuri; p. 20—46 diferite istorioare și fabule; p. 47 explicarea semnelor ortografice și la p. 48 numerele arabe, cirilice și latine.

Ioan Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111.

Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (846 A).

381. Bucovună, Chișinău 1814. — Românește și rusește.

Bucovună moldovenească cu traducere în rusește.

A apărut în 1200 exemplare; la data de 22 Decembrie 1814 se găsește trecută cu titlul de mai sus, în registrul Cărților tiparite în tipografia exarhicască din Chișinău, între 1814—1821.

Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusa*, Chișinău 1923, p. 79.

382. Ceasoslov, Râmnic 1814.

Anticariatul „Ardealul“. Catalogul I, Cluj 1926, p. 22, nr. 534.

383. Vasile Popp, Elegia Francisco primo, Viena 1814.

Elegia, | quam | Caesari Augusto | Francisco primo | Austriae Imperatori, Hungariae, Bohemiae, etc. | Regi Apostolico Domino suo Clementissimo. | Dum 16 Iunii pompa triumphali Viennam ingrederetur, | sub | Nomine Europae, quae ejus victricibus armis a jugo, sub quo tam diu | genuit, nunc demum liberata est | Laureae instar | Devoto animo gratulabundus offerebat Ladislâus Basil. Papp | Transilvanus Mezö-Keménytelkiensis in celeberrima et antiquissima | Universitate Vindobonensi Medicinae III anno Candidatus.

Anno Aerae christianae, | MDCCCXIV, | Viennae.

Format 22 × 17 cm., de 8 pagini.

Pe verso titlului versul *Jane fac aeternos pacem pacisque Ministros*, din «Ovid. Factor». Pe coperta exterioară dela sfârșit: «Viennae. Typis Antonii de Haykul. 1814». Poezia e scrisă în distihuri elegiace.

Ion Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp*, p. 96 (titlul facsimilat).

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (855 A).

384. Samuil Klein (Micu), Prospect pentru dicționar, Buda 1814.

Opt pagini fotografiate, gasite între manuscrisele rămase dela Ion Bianu. Nu știu unde se află originalul, după care I. Bianu a pus să se fotografieze acest prospect, pentru Academie. Din studiul lor reiese că Dicționarul început de S. Micu trebuia să apară în 1806 (dovadă *Prospectele* descrise sub acest an, v. mai jos, *Corrigenda*, nr. 696). O nouă încercare de tipar (necunoscută cercetătorilor noștri) s'a făcut și în 1814, când admiratori ai lui Micu au scos Prospectul ce prezentăm aici.

Pag. 1—3 cuprind anunțul ce reproducem mai jos. Pag. 4—6: «Praenumerationum collectores in Hungaria». La p. 6 se arată prenumerații din afară de Ungaria: (de ex. București, Cernauți, Iași). Pag. 7—8 pagini model din dicționar, pentru cuvintele: *a, abaterē, abatū, abātușū, abē, abecedā, abore, aborēla, aborescū, aborire, aborū, abrosū, Abrudū, aburu acașiu, acar, acărifiā, acariu, acasă, acătare, acățare, acățu*.

Explicațiile cuvintelor se dau în limba română. Cuvintele studiate se dau în ortografia etimologică, cu caractere latine și în cea fonetică, cu caractere cirilice. Sunt traduse în ungurește și nemțește.

Se știe că nici de data aceasta n'a reușit să apară *Dicționarul*, care vede lumina tiparului abia în 1825, într-o formă deosebită de cea prevăzută de Micu în cele 2 prospecte anterioare.

Prefața:

Nuntium.

Octavus et amplius jam labitur annus, quod Typographia haec Regiae Universitatis Hungaricae Pestiensis Publico annuntiaverit: Lexicon Latino Valachico — [Germanico]* — Hungaricum, et Valachico — Latino — Germanico — Hungaricum, quod Auctore celebri olim Admodum Reverendo

* Se știe că Prospectul din 1806 a fost pentru patru limbi (v. nr. 696, volumul de față, *Corrigenda*).

Patre *Samuele Klein* compilatum fuit, typis et sumtibus ejusdem Instituti Regii luce publica donandum esse. Huic Nuntio jam pridem satis factum fuisset, si post mortem *P. Samuelis Klein* ex Manuscriptis, quae reliquit, observare non licuisset, annuntiatum Lexicon non tantum ad apicem perductum non esse, sed etiam, ut quo utilius et perfectius reddatur, multa adhuc lima indigere. Harum curarum sollicita Typographia Regia feliciter rescivit, recte eodem tempore Reverendissimum Dominum *Basilium Kolosi*, eo tum Vice Archi-Diaconum Babolnensem, nunc autem actualement Archi-diaconum Montanisticum, et Parochum Graeco-Catholicum Nagy-Agensensem in Transilvania, Virum a multigena eruditione conspicuum, in simili Lexico elucubrando desudavisse, qui dein eatenus interpellatus opus suum Typographiae huic Regiae lubens obtulit, Excelsumque Consilium Regium Locumtenentiale Hungaricum, Vigore Bgratosi Intimati de dato 12. Januarii 1808 N-ro 501 editi, Eidem indulgit, ut Lexicon hoc suum sub certis conditionibus in Typographia Regiae Universitatis Hungaricae cum pleno Auctoris Jure typis vulgare possit: Lexicon istud prae Samuele Kleiniano illam specialem Auctoritate Excellentissimi ac Illustrissimi Domini Ioannis Bab, Episcopi Fogarasiensis in Transsilvania, et Illustrissimi, ac Reverendissimi Domini Samuelis Vulcan Episcopi M. Varadinensis in Hungaria, tum testimonio plurium Eruditorum habebit Commendationem, quod non tantum multo perfectus, et amplius, nimirum quatuor Linguarum, habens pro initialibus omnes quatuor Linguas, utpote: Valachicam, Latinam, Hungaricam et Germanicam, futurum sit; verum etiam quod parti Valachicae Auctor unam fundatam, et unanimibus cum Reverendissimo Domino Archidiacono, et Regio librorum Revisore Petro Májor consiliis stabilitam Latino-Valachicam orthographiam, quae hactenus desiderabatur, praemittat.

Lexicon hoc quadrilingue, quo cum adparatu, qualibus typis, in quali formato et charta, quamque correcte excudendum sit? ob oculos ponit, Annunciationi huic adnexum partis illius, in qua Valachica Lingua praecedat, folium primum. Ut autem numerus excudendorum exemplarium praevidetur determinari, sumtusque pro tam magni moliminis opere copiosi quaque ratione tegi queant, Typographia haec Regia constituit viam Praenumerationis inire. Praenumeratio acceptabitur pro qualibet singillativa parte, quae ob vastitatem majorem probabiliter in duos Tomos dividenda erit, singillative praenumerari, cum quaelibet pars sine relatione ad alias unum integrum opus jam in se, tum eo etiam ex motivo constituere possit, quod praevideantur tales Praenumerantes futuri, qui non omnibus quatuor partibus, sed alii una, alii duabus, alii tribus, alii omnibus indigebunt. Quaelibet Pars censetur plus, minusve ad 60 philyras exsurrectura, consequenter philyram a moderato 6 x- ferorum pretio computando (pro aliis enim longe altius defigetur) unam partem constare posse 6 flor. quos ut D. D. (pleno titulo). Praenumerantes apud D. D. Praenumerationis Collectores, in fine huius Annunciationis, in quantum noti sunt, nominandos, dein apud singula Postae Officia, ac denique apud omnes Scholarum Directores, Professores, aliosque Literaturae Promotores, catenus hisce perhumaniter et officiose

requisitos, qui more consueto undecimum exemplar titulo fatigiorum, et nefors expensarum suarum gratis accepturi sunt, a proportione partium, pro quibus praenumberabunt, seu si pro una parte, 6 fl. si pro duabus, 12 fl., si pro tribus, 18 fl. si pro omnibus quatuor partibus, seu respective quinque Tomis, 30 fl. usque ultimam Octobris anni modo decurrentis 1814 deponere velint, aequè perhumaniter requiruntur, siquidem impressio partis Valachicae, in qua exordium sumetur, pro 1. x. bris inommisse defixa sit, eo tamen hic expresse observato, quod eum simultanea omnium quinque Tomorum impressio ad semel suscipi nequeat, Praenumberantibus liberum maneat, modo pro parte Valachica sola cum 6 fl., hac terminata, quod Publico annunciabitur, pro latina cum 12 fl. et sic porro pro reliquis ad facilitandum Praenumberationis negotium, ne videlicet majoris Summae ad semel expositio Praenumberantes a comparando utili hoc opere absterreat, per partes et successive praenumberare. Casum in eum, si partes hujus Lexici ad plures, quam 60 philyras exurgerent, Domini Praenumberantes per 6 x-feros a philyra supersolvendos habebunt; si vero pauciores efficerent, illud plus vel restituetur, vel acceptabitur in computum Praenumberationis pro altera parte. Terminata unius partis impressione Domini Praenumberantes statim sua recipient exemplaria ab iis, apud quos praenumberarunt, audientque ex iis, vel ex Annunciatione, an aliquid supersolvendum, vel illis restituendum sit? — Summae ex Praenumberatione collectae vel per Literas Campsoriales, vel per Currum Diligentiae, vel alia securo occasione franco, ut dicitur, et cum periculo submittentium ad summum usque Nundinas S. Leopoldi Pestini celebrari solitas, immediate ad Typographiam hanc Regiam transponendae sunt sub titulo: Inclytae Regiae Universitatis Hungaricae Pestiensis Typographiae Directioni, Budae, indicato penes submissas Summas, queis perceptis submittens statim ex officio quistabitur, Praenumberantium nomine, caractere, et domicilio, ut exacte posteritati tradi, et cuilibet parti D. D. Praenumberantes impressi adnecti possint.

Sibiu: Biblioteca Astra.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (856 A).

385. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifest de încheierea păcii cu Franța* Chișinău 1814. — Foaie volantă.

In-folio, 2 pagini text cirilic; traducere din rusește.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 11–12, nr. 2.

386. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Ucaz la sfârșitul războiului franco-rus*, Chișinău 1814. — Foaie volantă.

In-folio, 2 foi.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 12, nr. 3.

387. *Apel pentru ridicarea unui monument Țarului Alexandru I*, Chișinău 1814. — Foaie volantă.

In-folio, 6 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 13–14, nr. 5.

388. Francisc I, Impăratul Austriei, Pentru ferirea pricinilor între morari, Lemberg 1814. — Foaie volantă. Nemțește și românește.

In-folio, 6 foi; românește în coloana din dreapta. După titlul german al lui „Franz der Erste...“, urmează :

Pentru ferirea multor prici între morari și măcinători, este de trebuință a hotărî cu de amănuntul, ce au morari să facă pentru cei ce vinu să-ș macine bucatele și de împotrivă, ce are să să plătească lor pentru măcinare

Data: 1 Dec. 1814.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 921).

389. Ponturi pentru iertarea dezertorilor, (Sibiu) 1814. — Foaie volantă.

ГЕНЕРАЛ ПАРДОН.

O foaie, 39 × 33,5 cm. Se iartă dezertorii înapoiți în țară până la sfârșitul lui Martie 1815.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 704).

390. Rânduială pentru altoirea contra vărsatului, 1814. — Foaie volantă.

Format 14,5 × 26 cm., 6 pagini.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 27—28.

391. Vasile Țintilă, Calendar, Cernăuți 1814.

În titlu se spune că este făcut de un «iubitru de științele matematicesti», care nu este altul decât Vasile Țintilă. Pe ultima pagină este următoarea:

Inștiințare.

Fiind că cu pozvolenie și întărire a înaltelor locuri cât de curund va eși din tipografia aceasta un iscusit calendari moldovinesc cu mare meșteșug făcut, care va sluji nu pe 1, 100 sau 1000 de ani, ci din începutul și până în sfârșitul lumii; așa dară cu aceasta tuturor de obște să face înștiințare, cum că acii care ar avea deschisă voință ca de acest fealiu de calendariu a cumpăra, pot să capete aice întru aceasta tipografie un calendariu cu 40 crăițari valută.

Calendarul de perete anunțat a apărut, vezi nr. următor.

T. Bălan, *Vasile Țintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 190—191. Liviu Marian, *Contribuțiuni la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*, Chișinău 1927. p. 45, nota 4, pomenește de un calendar-carte, care nu e altul decât acesta.

Biblioteca Pr. Eusebie Procopovici din Mămăiești, județul Cernăuți.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (865 A).

392. Vasile Țintilă, Calendar veșnic, Cernăuți 1814. — Foaie volantă.

КІЛЕНДІРЬЮ | ꙗкѣ кѣре съ афлѣ толате Гѣрбѣтвареле чѣле мѣрѣ а Бисерничѣ рѣскрѣтѣашѣ, алектѣшт кѣ вѣжстѣрѣю лѣшѣ Дѣмнезѣс дѣшпѣ мѣжна лѣшѣ Дѣмаскин | Дѣ оѣн Ювѣторѣ Дѣ ачѣста Цѣйницѣ, нѣ пе оѣн ан, ѡ сѣтъ, сѣс ѡ мѣ дѣ вѣнѣ, чѣ дѣн

Љченѣст, ши пѣн ѿ | сѣкрѣштѣа лѣмїѣ, нѣмай юбїтѣа Чїтїторї сѣ шїе че словѣ
а Пасхалїей сазжаще нѣ Янса ачела че вѣк сѣ каште.

Май лѣ дѣрмѣ сѣс адѣс ши Пашїле Католїчїей пѣ 86 де Янї ѿнайнтѣ.

Jos :

ЧЕРНЪЩИ ла 1 Іансарїе 1814. сѣс фѣкѣт прин Басїалѣ Цїнтїла, Ёшї-
тѣа клѣрнк.

Calendar de perete, pe hârtie groasă, lung de 75 cm., lat de 46 cm.

Calendarul a apărut în 63 exemplare.

T. Balan, *Vasile Țintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 191; planșa III prezintă fotografia micșorată a Calendarului.

Citat și sub titlul *Tabelar veșnic, Calendar pentru 100 ani* (cf. Const. Loghin, *Ist. lit. române din Bucovina*, Cernăuți 1926, p. 24).

Biblioteca Pr. Eusebie Procopovici din Mămăiești, județul Cernăuți.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (847 B).

393. Uraz de rugăciuni pentru izbăvirea Bisericii și a Rusiei de năvălirea Gallilor, Chișinău 1814. — Foae volantă.

In-folio, 1 pagină tipărită.

Paul Mihailovici, *Țipărituri românești în Basarabia...*, p. 13, nr. 4.

394. Bucovna, Chișinău 1815. — Rusește și românește.

БѢКЕАРЬ | ѿлї | Начальное оученїе |
хотѣшимъ оучїтисѣ | книгъ писмены
славенскїми, напечатасѣ въ | Ёксѣр-
шескѣ Бессарабскѣ | Типографїи, въ
Кишинїевскѣ Митрополїи | ѿвѣ гѣда.

БѢКОВЕНЬ | ѿднкъ | ѿчепѣтѣаре ѿвѣ-
цѣтѣрѣ | пѣнтѣрѣ чѣй че воїскѣ ѿ | ѿвѣца
карте молдавенище. Сѣс типѣрїтѣ ѿн Ё-
дѣрхїчѣска Типографїе дїнь Бессарабїѣ, ѿ |
сѣїта Митрополїе ѿ Кишинїевскї. ѿѿѣї.

În 8°, poste 46 pagini nenumerotate (numerotate sunt numai coalele, quaterniuni)
Pe verso titlului gravura Maicii Domnului.

Până la pag. 9 se dă alfabetul mare, mic și grupe de litere; dela p. 10 se continua
cu rugăciuni. A apărut la 20 Aug. 1815, în 1200 exemplare.

Șt. Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia*, Chișinău, 1923, p. 79. — C. C. Giurescu,
Bucovina basarabeană din 1815, în *Revista istorică română* I (1931) p. 124—128. — Paul Mi-
hailovici, *Țipărituri românești în Basarabia...*, București 1941, p. 14, nr. 6.

București: Biblioteca Institutului de Istorie națională (Facultatea de Litere).

395. Ceaslov, (Râmnic 1815).

Am vazut exemplar defectuos: in-8° mic, foile 3—410, numerotate. Tipar negru, 17
rânduri pe pagină.

Pashalia, care începe la f. 398, are anul dela Adam 7323, iar dela Hristos 1815, ară-
tând anul tipăririi.

În fața Minologhionului (f. 205 v.) este gravura Sf. Treimi, semnată «D. T. 1810».

Pe ultima pagină, sub o cruce încadrată în chenar, această notă tipărită:

S'au typărit și s'au diorthosit de Dimitrie Mihaï Popo Vyč Typogra-
fulū Râmnicănulū.

Câmpulung-Muscel: Biblioteca M-rii Negru-Vodă, cota nr. 92.

396. *Molebnic*, Chişinău 1815.

Атрѣ Слава Фѣтѣй, чѣй де ѿ фѣицца, де | Бѣлицъ, Фѣкътѣдарѣй, шѣ не дес-
пѣрѣитѣй тро(н)це, а Тѣтълѣй, шѣ а Фѣюлѣй, шѣ а Фѣйтѣлѣй, | Дѣхъ. Кѣ порѣнка
Прѣ Благочестѣнѣлѣй Гѣнѣ(с)ръ | Стѣпѣнѣтѣрѣюлѣй Домѣлѣй Нѣстрѣ | АМПЪРЪ-
ТЪЛЪЙ ЯЛЕЖЪАНДРЪ ПЪВЛОВИЧЪ а | тѣатъ Россѣа : .ѣ фѣицца Гѣоцѣй Гѣлѣ а Прѣ
блѣ | гѣчестѣнѣй Дѣамѣ АМПЪРЪТЪЕЕИ ЁЛѣСЯЕЪТЪИ ЯЛЕЖЪОВЕИ : шѣ а
Мѣйчѣй лѣй Прѣблагѣчестѣнѣй Дѣамѣ АМПЪРЪТЪЕЕИ МЯРѣИ ГѣОДѣРОВ-
ИЕИ : шѣ .ѣ фѣицца вѣнекрѣдѣнчѣлѣй | Домѣ шѣ а Мѣрѣлѣй Кѣкъкъ КѣНѣСТЯН-
ТИНЪ ПЪВЛОВИЧЪ, шѣ а Гѣоцѣн сѣлѣ вѣнекрѣдѣнчѣлѣй Дѣамѣ Мѣрѣй Кѣнегѣнѣ
ЯНѣИ | ГѣОДѣРОВЕИ вѣнекрѣдѣнчѣшѣларѣ | Домѣ Мѣрѣларѣ Кѣнежѣ ЯНѣКО-
КЪЕ ПЪВЛОВИЧЪ шѣ МИХАЙЛЬ ПЪВЛОВИЧЪ, шѣ а вѣнекрѣдѣнчѣлѣй Дѣамѣ
Мѣрѣй Кѣнегѣнѣ МЯРѣИ ПЪВЛОВЕ, шѣ а Гѣоцѣлѣй ЁИ, шѣ .ѣ фѣицца вѣнекрѣ-
дѣнчѣлѣй Дѣамѣ Мѣрѣй Кѣнегѣнѣ ЁКЪТЪЕРѣИИ ПЪВЛОВИЕИ : шѣ а вѣнекрѣ-
дѣнчѣлѣй | Дѣамѣ Мѣрѣй Кѣнегѣнѣ ЯНѣИ ПЪВЛОВЕ. Яръ | кѣ благѣсловѣнѣм
Прѣ Фѣйтѣлѣй Ядрѣпѣтѣтѣрѣюлѣй ГѣНОДЪ, шѣ а Прѣ Гѣсѣфѣицѣтѣлѣй ГѣВЕРѣЙЛЬ
Ёдѣрѣх Мѣнѣрополѣтѣ Кѣшѣнѣлѣй, шѣ Хотѣнѣлѣй, сѣлѣ тѣпѣрѣтѣ картѣ ачѣста, чѣ
сѣ | нѣмѣце МОДѣБНИКЪ : аѣнкѣ рѣндѣлѣа кѣнтѣрѣларѣ де рѣгѣчѣнѣ, шѣ а Па-
рѣклѣсѣрѣларѣ ѿсѣлѣтѣ, .рѣнѣ Ёпарѣхѣска тѣпогрѣфѣе а Бѣссѣрѣвѣй, чѣ сѣ
яфлѣ
.ѣ сѣфѣта Мѣнѣрополѣе а Кѣшѣнѣлѣй шѣ а Хотѣнѣлѣй. А Кѣшѣнѣлѣ, Па | аѣнѣлѣ
дѣла фѣчерѣ лѣмѣй, вѣтѣг. Яръ дѣла Нѣщѣрѣ чѣ дѣпѣ трѣнѣ а лѣй Дѣнѣсѣс
кѣлѣкѣтѣ-
лѣй, аѣе. | Янѣкѣтѣиѣлѣ, г. .ѣ лѣна Дѣкѣмѣрѣе.

Format 16 × 20 cm., 128 foi; hărtie groasă, maslinie, cerneala neagră. Frontispiciu, vignete și inițiale împodobite, în general puține și simple: cornul abundenței. În fața textului gravura lui Iisus ca mare arhieru, binecuvântând.

Ediții noi în 1816 (*Bibl. rom. veche*, III, p. 152–153, nr. 913) și 1862.

P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 8–10, nr. 3 (cu greșeli de transcripție). Nu credem în existența unui «Moliftevnic» tipărit la Chişinău 1815, semnalat de Virgil P. Arbore, *Insemnări culesе de pe marginea cărților bibliografice din oraşul Focşani*, în *Milcovia*, III (1932), p. 58; trebuie să fie o confuzie cu acest *Molebnic*.

397. *Const. Vardalah, Arta retoriceii*, Viena 1815. — Grecește.

Ῥητορικὴ τέχνη, συνταχθεῖσα χάριν τῆς ἑλληνικῆς νεολογίας. Ἀφιερωθεῖσα δὲ τοῖς ἐκλαμπροτάτοις καὶ περιβλέπτοις Κυρίοις Κυρίοις Γεωργίῳ καὶ Κωνσταντίνῳ Καρατζῆ, ταῖς ἀγαθαῖς Ἑλλήνων ἐλπίσι, παρὰ Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου τοῦ Αἰγυπτίου. Ἐν Βιέννῃ. Ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Ἰωάννου Σνίρερ. 1815.

Arta retoriceii, alcătuită pentru tinerimea grecească. Inclăinată prea luminaşilor ş̄ ilustraşilor Domnilor Domni Gheorghe ş̄ Constantin Caragea — nădejşile cele bune ale Grecilor — de către Constantin Vardalah, cel din Egipt. În Viena. Din tipografia lui Ioan Schnirer. 1815.

In-8°, 3 foi nenumerate, λστ' p., 486 p., 5 foi nenumerate. Verso titlului alb; urmeaza o prefaşa semnată de Const. Vardalahos ş̄ datată: Ἐν Βουκουρεστίοις αωι'. Μαῖου α' In paginile α'—λστ' προλεγόμενα, semnate de Const. Vardalahos ş̄ datate: 1813 Δεκεμβρίου. 3. Βουκουρεστίον. Ultimele foi cuprind tabla de materii ş̄ o lista a abonaşilor la volum, din Bucureşti, Craiova, Hios ş̄ la diferite şcoli (din ţară, şcolile din Iaşi, Bucureşti ş̄ Odesa). Traducerea titlului de d. Alex. Elian.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (894 A).

398. Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest de începerea războiului, Chișinău 1815. — Foaie volantă.

In-folio, 2 foi (tipărite numai 3 pagini).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 16—17, nr. 8.

399. Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest la logodna marei cneghine Ecaterina Pavlovna, S. Petersburg 1815. — Foaie volantă.

In-folio, una foaie.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 17, nr. 9.

400. Descrierea plantei «Pită tătărască», 1815. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 28,5 cm., 1 foaie.

Rădăcina acestei plante are un «izu dulciu și așa de hrănitoriu, cât în vreme de lipsă numai cu aceasta pot trăi oamenii».

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 28.

401. Ivan Marcovici Garting, Ocârmuitorul Basarabiei, Scrisoare adresată Mitropolitului Gavril Bănulescu, Chișinău 1815. — Foaie volantă.

KONIE.

In-folio, 2 foi (din care numai cele 2 pagini interioare, sunt tipărite). Scrisoarea, datată Chișinău, 20 Iunie 1815, încadrată în chienar, hotărăște Vinerea ca zi de târg, iar nu alte zile de sărbătoare, nici Duminica.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1025).

402. Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitropolitul Basarabiei, Sfaturi pentru trimiterea copiilor la Seminar, Chișinău 1815. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 18, nr. 11.

403. Invățătură despre cultura cartofilor, 1815. — Foaie volantă.

Format 18 × 30 cm., 9 pagini.

Data: 12 Iulie 1815.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 28.

404. Ivan Marcovici Garting, Ocârmuitorul Basarabiei, Scrisoare pentru repaosul duminical, Chișinău 1815. — Foaie volantă.

In-folio, 4 pagini (pag. 1 și 4 albe).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 18—19, nr. 12.

405. Samuil Pataki, Dr., Despre ciună, [Cluj] 1815. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 28 cm., 4 pagini.

Traducere din ungurește.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 28.

406. Ucaz pentru adăogirea titlului de «Țarul Polșei» (Chișinău 1815). — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie. Se atrage atenția ca în tipăriturile românești, să se adauge la titlurile Impăratului și pe cel de «Țarstvo Polșcoe».

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 17—18, nr. 10.

407. Calendar (Sibiu?) 1816.

Ioan Roșu în *Societatea de mîine*, II (1925), p. 111–112 amintește un exemplar incomplet dintr'un Calendar al anului 1816, data fiind determinată din elementele de pascalie. Caracterele tipografice ar arata că este tipărit în Sibiu.

In-8°, peste 180 pagini.

Cuprinde, Synaxarul celor 12 luni (p. 1), Planetar (p. 17), însemnare despre steaua „Tigăra” (p. 45), „Arătare pentru semințe” (p. 47), „Spunere de casnici” (p. 48), Gromovnicul lui Iraclie Impărat (p. 53), Zodiacul (p. 56), „Prognosticon, sau maînainte știre pentru schimbarea văzduhului” (p. 71), crugul lunii (p. 93), „Stăpânirea celor șapte planete” (p. 101), trepetnic (p. 122), tămăduirea ciumei (p. 129), învațături despre cautarea în planete (p. 132), „Inceputul zodiile ce spun” (p. 140), pashalia (p. 161), „câteva curiosnice aflari” (p. 172). Exemplarul văzut de noi n'are sfârșit, ultima pagină având nr. 180.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (902 A).

408. Catihisis mic, Buda 1816.

КАТИХІСІС | мѣсѣцъ | сѣсѣртъ мѣртврснѣре, правослѣвникъ | пѣнтрѣс | сѣдѣлае нешнѣте Рѣмѣжнѣщѣ чѣкае днн | цѣра Оѣнгѣрѣскѣ, шн днн пѣрцѣлае ѣн | ѣпрѣснѣте. | Кѣс мнѣлѣстѣка мѣгѣдѣшнѣцѣ ѣ ѣпѣрѣтѣщѣей, Кѣсарѣв | Крѣщѣей, шн ѣпѣстѣо-лнчѣщѣей Мѣрѣей.

ѣ Бѣда | Тѣпѣрѣт кѣс кѣлѣтѣлаа Крѣщѣей Тѣпографѣй | ѣ Оѣнѣверснѣтѣей Оѣнѣгѣрѣщѣн. | 1816.

In-8° mic, 79 pagine. Pe foaia de titlu stema Ungariei. Fără prefață.

Intrebările și răspunsurile sunt rânduite în trei părți: *Pentru credință* (p. 5), *Pentru dragostea cea către aproapele* (p. 49), *Pentru Nădejde* (p. 61).

Piatra-Neamț: Biblioteca Gh. T. Kirileanu.

409. Invățătură pentru ultuirea vărsatului, Chișinău 1816.

ѣБѣЩѣТѣРѣ : | Пѣнтрѣс оѣлтѣщѣрѣ Бѣрѣсѣтѣлѣей, кѣ|ре маѣ ѣнѣнѣте пѣзѣщѣ де кѣлаа | Бѣрѣсѣтѣлѣей фнѣрескѣ.

Сѣс тнпѣрѣтѣ, ла ѣнѣлѣ мѣвѣтѣ | ѣ ѣПѣКѣТ ПѣТѣРѣБѣРѣГѣ, ѣ Тнпѣграфѣ|фѣла Шѣкѣлаелѣврѣ де Дѣфѣторѣй, не | лѣмѣа Рѣссѣнѣскѣ.

ѣрѣ тѣлѣмѣчнѣндѣсѣ не лѣмѣа Мѣлѣдѣкѣнѣскѣ, сѣс тнпѣрѣтѣ ѣ ѣКѣсарѣчѣсѣка Тнпѣграфѣе ѣ Бѣсарѣбѣей ѣ Кнѣшннѣс, ла ѣнѣлѣ мѣвѣтѣс | ѣ лѣна лѣей Фѣврѣсѣрѣе.

In-8°, 1 foae titlul (alb pe verso) și alte 9 foi.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 800, nr. 3.

Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (909 A).

410. Pravila căsătoriei, Cernăuți 1816.

ПРѣВНѣЛѣ | сѣс | ЛѣЩѣ | ѣ кѣсѣторѣен | пѣнтрѣс | тѣатѣ цѣрнѣлѣ немѣцѣрѣннѣ моцнннѣтѣарѣ | ѣ Мѣнѣрѣхѣен ѣсѣтрѣчѣей.

Кѣре сѣкѣцнѣндѣсѣз днн Кѣрте Лѣцнѣлѣор, сѣс Прѣкнѣлѣлѣор де вѣщѣе пѣргѣрѣей, сѣс чнкнѣлѣщн, | сѣс тнпѣрѣт снре ѣтрѣвѣшннѣцѣарѣ а дѣсѣхѣовнннѣлѣор вѣсѣнт, сѣс прн-вн|гѣре пѣблнѣка.

ЧѣРнѣЩѣЩѣ. | сѣс тнпѣрѣт ла Пѣтер ѣКѣрд прнкнѣлѣгѣт | Тѣпографѣ а Бѣско-внннѣ, ла анѣа 1816.

In-8° mic, de 41 p. Sunt 93 articole de lege din *Capu al doile a părții întâi a Cărții Pravililor de obște pângărești* (p. 3). Fiecare articol are explicații și concordanțe marginale, cu alte articole ale aceleiași legi.

Din titlul cu care începe textul la p. 3 (*Despre Pravila sau Dreptu a căsătoriei*) rezultă că în capitolul întâi al părții întâi *Pravilele de obște pângărești* tratau altă problema, iar *capu al doile* a fost rezervat numai căsătoriei.

Până acum nu cunoaștem vreo ediție tipărită a capitolului întâi.

București: Biblioteca Academiei Române (917 A).

411. *Prohodul Mântuitorului Hristos, Buzău 1816.*

Astfel trecut pe o listă de cărți, oferite spre vânzare Academiei Române, la 8 Decembrie 1941.

412. *Psaltire, Brașov 1816.*

ФІЛТИРЪ | Феричѣтскаѣ пророк | шѣ Пѣрѣт | ДАВІД. | Къ Молѣтвѣмъ ла тѣатѣ Карѣсмѣлѣ, шѣ къ Кън|Тѣрнѣмъ лѣѣ Мѣвсѣѣ, къ Пѣлѣмъ дѣлѣшѣѣ, шѣ къ | Припѣ-
лѣлѣ лѣр: къ Параклѣсѣлѣ Прѣчѣстѣѣѣ : шѣ | къ Пасхѣлѣлѣ. | ікъмъ ѣнтѣѣѣ Тѣпѣрѣтѣѣ:
ѣ зѣлѣлѣ прѣ лѣмнѣтскаѣѣ, шѣ прѣ ѣнтѣлѣтскаѣѣ | Пѣрѣт дѣ ѣѣстрѣѣѣ | ФРѣИ-
ЦІСКЪѣ ЧѣЛ ДІНТѣЮ. | Къ тѣатѣ Кіѣлѣсѣлѣлѣ Дѣлѣтскаѣѣ Кѣрѣс. | КОНСТЯНТИН
БОГІЧ. | ѣ Прикѣлѣгѣлѣтѣ Тѣпѣгрѣѣѣ дѣн БРѣШѣѣѣ, | прѣн Тѣпѣгрѣѣѣлѣ Фрѣдѣрѣх
Хѣрѣѣрт. | 1816.

In-4°, 4 foi nenum. și 324 pagini. Titlul încadrat într'un frumos chenar înflorat. Deasupra cuvântului „Psaltirea” un ingeraş. În paginile liminare învățături despre citirea psalmilor. În fața textului gravura mare a lui David, rugându-se în genunchi.

După callismele și cântările obișnuite, urmează: Polyeleul (p. 275), Cinstitul Paracelis (p. 295), Pashaliia (p. 309); pe ultima pagina, după „Psalmii cei ce să cetesc la vreme de primejdie”, aceste versuri:

N'aș vrea s'auz cu rușine
Ponos dela oarecine
Să zică, că nu prea bine
S'au diorthosit de mine
Ioan Bărac
Translator

Ioan Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 111.

București: Biblioteca Academiei Române (929 A); Biblioteca Seminarului de Istoria literaturii române vechi (Facultatea de Litere și Filosofie).

413. *Psaltire, Mănăstirea Neamț 1816.*

Semnalată ca existentă la Mănăstirea Dobrușa (Soroca), de Const. N. Tomescu, în *Arhivele Basarabiei*, I (1929), p. 61; alt exemplar la m-reă Hârbovăț, semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 7.

414. *Actul Sfintei Alianțe, Chișinău 1816. — Foaie volantă.*

Къ мѣлѣ лѣѣ Дѣлѣтскаѣѣ, | НОН ІѣЛѣѣІНДРЪ ПѣТѣЮ | ПѣРѣТѣѣ шѣ ѣЖН-
ГЪРЪ ѣТѣПЖІНІТОРѣЮ | і ТОІѣТѣ РѣѣѣІѣлѣ, і прѣчѣѣ, і прѣчѣѣ, і прѣчѣѣ. | Фѣ-
чѣмъ ѣѣѣнѣцѣрѣ. лѣ тѣтѣ нѣрѣдѣлѣлѣ.

Una foaie 48,5 × 41 cm, cu textul pe 3 coloane. Împăratul aduce la cunoștința poporului Actul Sfintei Alianțe încheiat între Francisc I, al Austriei, Fridrich Velgelm, al Prusiei și Alexandru I, al Rusiei, la Paris 14 (26) Sept. 1816.

La sfârșit:

S'au tălmăcit moldovenește și s'au tipărit în exarhicasca Typografie a Basarabiei, în Chișinău.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330–331.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1027).

415. Alexandru I, Împăratul Rusiei, Ordin de numirea unui împuternicit în Basarabia, Chișinău 1816. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie.

Pentru cauzele numirii, v. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 19–20, nr. 13.

416. Bahmetov, Împuternicitul Basarabiei, Înștiințare, Chișinău 1816. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foaie; textul pe 2 coloane. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 20, nr. 14.

417. Circulară pentru ajutorarea invalizilor de război, 1816. — Foaie volantă.

Format 17,5 × 29 cm., 4 pagini și un tablou anexat (*Insemnare*) ca formular. Data: Viena 16 Ianuarie 1816.

Dr. A. Veress, *Orânduiri rom. vechi*, p. 28.

418. Formă de ectenie (pentru Cneghina Ecaterina Pavlovna), (Chișinău 1816) — Foaie volantă.

1 foaie, 10,5 × 9 cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21–22, nr. 17.

419. Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitropolitul Basarabiei, Pastorală pentru depunerea jurământului, (Chișinău) 1816. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi (3 pagini tipărite). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21, nr. 15.

420. Gavriil Bănulescu, Mitropolitul Basarabiei, Apel pentru depunerea jurământului, Chișinău 1816. — Foaie volantă. Rusește și românește.

БОЖІЄЮ МИЛОСТІЮ, | Ємиринный Гавріилъ, Єксархъ, Митрополитъ Кишиневскій | и Хотинскій и проч :

In-folio, 1 foaie; românește în coloana din dreapta. Înceamnă obștea sa meargu la biserici, pentru a jura credință Împăratului Alexandru Pavlovič.

Data: 28 Iulie 1816.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1026)

421. Indreptare despre folosința ghindei, 1816. — Foae volantă.

Format 16,5 × 27 cm., 3 pagini.

Recomanda oamenilor în ce chip să folosească ghinda spre hrană, în loc de bucate.

Dr. A. Veress, *Orânduieți rom. vechi*, p. 29.

422. Polihronismos (Chișinău 1816). — Foae volantă.

In-folio, 1 foae. «Mulți ani» pentru Imperatorul Alexandru I, Cnejii Nicolae și Mihail Pavlovici și marea Cneghină Ecaterina Pavlovna.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21, nr. 16.

423. Calendar, Buda 1817.

În afară de *Calendarul* descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183, nr. 933 (în-16°, acesta face parte din tipul *Ghenealohia împăraților și Calendar*), mai există un *Calendar* pentru anul 1817, format în-8° mic și cu titlul obișnuit, ca în calendarele din *Bibliografie* cu nr. 824, 870, 901 și anii precedenți:

[КЯЛЕНДАРЮ на ѱиѱа Дѱла Христос 1817 ...]

Exemplarul necomplet al Academiei Române are 47 foi nenumerotate; îi lipsește numai foaia de titlu, astfel că exemplarul complet are 48 foi. Cuprinde partea calendaristică (f. 2v.—16r.), despre anotimpuri și „eclipsuri” (f. 16v.—18r.), „Arătarea vremilor” (f. 18v.—20r.), „Mare luare de sancă pentru întreagă ținerea sănătății...” (f. 20v.—26r.), „Niște anecdote sau Povestiri” (f. 26v.—32v.), cursul poștelor „prin țara Ungurească, Ardeal și țera Românească” (f. 33r.—36v.), însemnarea târgurilor în Ungaria, Ardeal, Banat, țări din afară și Țara-Românească (f. 37r.—46r.); urmează p. 46v. și 47r, cu tabele de economii și de corespondență între „florinții” ungurești și cei nemțești, pentru a încheia pe ultimele 3 pagini cu „Însemnarea cărților celor Românești ce se află de vândut în Craiasca Typografie a Universității din Peșta”. Un loc deosebit îl ocupă cărțile lui Petru Maior, „revizorul cărților”.

București: Biblioteca Academiei Române (933 A).

424. Carte de rugăciuni, Buda 1817.

КЪДѱ ЦЕРКЕ | а мѱлатвор | РЪГЪЧЪНЪНЪ. | Пѱнтрѱ | фолѱсѱа фѱице кѱрѱа Креѱинн | ѱкѱм ѱтѱа ѱарк тѱпѱрѱте. | ѱ БѱДѱ | на Крѱлѱска Типографѱе ѱ Оѱниверситатѱн Днн Пѱста. | 1817.

În-16°, 120 pagini. Rugăciuni de dimineață, spre somn, de pocaință, de umilință, cinstitul paraclis, către Născatoarea de Dumnezeu, Sf. Nicolae, cele zece porunci.

Multe gravuri: pe titlu Maica Domnului cu Iisus în brațe; pe verso titlului icoana Bunci-Vestiri asemănătoare cu cea din clișeu nr. 419.

București: Biblioteca Academiei Române, ms. Gaster, nr. 58.

425. Adăogire către Tablile Inaltelor Prăznuiri, (Chișinău 1817). — Foae volantă.

1 foae, 21 × 18 cm.

Zilele de sărbătoare sunt; 21 Aprilie, numele Cneghinei Alexandra Feodorovna și 30 August, numele Împăratului Alexandru Pavlovici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 22, nr. 18.

426. *Indreptare pentru trecerea vitelor*, [Cluj] 1818. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 28 cm., 2 pagini.

Data: Cluj, 14 Sept. 1818.

Despre trecerea vitelor din Bucovina prin Transilvania și Ungaria.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 29.

427. *Pravilele pentru rânduiala scoaterii sării*, (Chișinău 1818). — Foaie volantă, Rusește și românește.

In-folio, peste 4 pagini (15 capitole). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești in Basarabia...*, p. 22, nr. 19.

428. *Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest despre nașterea Mariei, fiica Cneazului Nicolai Pavlovici*, S. Petersburg 1819. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești in Basarabia...*, p. 23, nr. 20.

429. *Formă la ertenii*, Chișinău 1819. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești in Basarabia...*, p. 24, nr. 22.

430. *Instrucție pentru magistratualiști*, 1819. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 27 cm., 56 pagini.

Traducere din latinește: „Milostiva instrucție pentru magistratualiștii, carii Regiuiața Urbarialiciască o vor duce in savârșire. (Execuție)“.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 29.

431. *Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi*, București 1820.

РѢНДУАЛА | КѢМ СЪ КВѢННЕ А КЖНТА ЧѢЙ ДОМЪ-|спрезъчче ЦѢЛМЪ ДѢ УСѢБНЪ |
 АЖНГЪ КАРКЪ САС АДАУС ШИ УАРИКАРЕ РЪГЪ|чюний фѡарте сѡмнлнчѡдасе шн де лѡСАТ |
 фѡЛОС СѢФЛЕТІСК ПРИЧИНШНТѡРЕ ТЖЛМЪ|чѣте днн лнмѡ ѢЛННЧКСКЪ | ѢКЪМ АНЧКЪ
 ТУПЪРІТЪ .Ѣ ЗНЛЕА ПРКЪ ЛЪМН|нАТЪСАШ ШН ПРКЪ АНЪЦАТЪСАШ НѡСТРЪ | ДѢМН |
 ѢЛѢЖІНДРЪ НІКОЛАЕ | ѢЦЦАЛ БОГЪОД | ПЪРТЖНД КЪРМА ЧКЪ БИСКРИЧКСКЪ |
 ПРКЪСФНЦНТЪА ШИ ДѢ ДЪННЕСІЪ АЛІСЪА МНТРОПОЛІТ. | КЪРІЪ ДІОНУСІЕ.

А БЪКЪРѢШН 1820.

In-16°, peste 250 pagini.

Comunicat de d. Const. Dinu din Cămpulung-Muscel.

432. *Gheorghe Kleobul, Manual despre metoda alilodidactică*, Iași 1820. — Grecește.

D-l G. Russu, profesor în București, ne comunica titlul următoarei tiparături:

Ἐκθεσις περὶ τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου, Iași 1820.

A. Papadopoulos-Vretos, *Νεοελλ. Φιλολογία*, II, p. 212. — K. Iken, *Leukothea*, II, p. 212 și Papadopol Calimah, *Două rânduri din ist. școalelor*, in *Convorbiri literare*, XX (1887), p. 175.

433. Bahmetev, Guvernatorul Basarabiei, *Dispoziții pentru alegerea deputaților*, (Chișinău) 1820. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini. Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 24–25, nr. 24.

434. Formă la ectenii, Chișinău 1820. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 25, nr. 25.

435. Adunare a stambelor Sf. Eranghelii, Măn. Neamțului 1821.

ИДѢНІЕ | ѧ стѧмбелор сѧітїей | Євангелїей, кѧрѧ ѧкъм .р|тѧю сѧѧ Тѧпѧрит,
кѧ | Благословенїѧ прѧ сѧїїцїтсѧѧї ѧрѧіенїскон шї | Митрополїт ѧл Молдѧвїей,
Крїѧв Крїѧв | БЄНІАМНН | Пє крѧмѧѧ Єтѧѧѧ : кѧк : | Єлє Кѧр, ІМРІЄ | .ѧн Тѧнїѧ:
Єѧн : Монасѧїїрї Нѧмѧса. | ѧнса 1821. Мѧѧт : 8

In-12°, peste 111 pag.; între p. 58–59, 88–89, 108–109 sunt patru stampe mai mari decât paginile obișnuite, cu explicația tipărită pe verso ei. Lângă fiecare gravura este textul parabolei corespunzătoare.

Pe primele 15 pag. extrase „din theologiia” lui Ioan Damaschin și părerile lui Ilie Miniat și ale lui Dimitrie al Rostovului, asupra cultului icoanelor. Pe verso titlului (literele în paranteza, în original sunt omise):

Dragostea și evlaviia ce o au cei (de) Hs. iubitori hristianî spre toate ad(ânci) sfintele scripturi, iară mai ales și cu covârșire spre sfințita Evan-ghe(lie), socotind-o cu mintea și având (gă)tite acēste puține stambe la pil(dele) sfintei evanghelii, le-am întocmit du(pă) istorie și le-am typărit, dupre cum (se) văd, cu blagosloveniia prē sfințitulu(i) stăpân, punând înainte cuvântul prē cuviosuluî părinteluî nostru Ioann Damaschin, cel pentru sfintele icoane: (iară) puține graiuri ale altor sfinți Dascalii ca să arătăm istoria mai de departe până ce am început la sfânta evanghe(lie). Și accasta o am făcut mai mult pen(tru) noi. Iară decă și altora le va pl(ă)cea, lăudat fie numele Dōmnuluî.

Șt. Gr. Berechet, *O carte necunoscută Bibliografiei românești vechi*, în *Revista istorică*. 24 (1938), p. 130–132.

Iași: Biblioteca Institutului de istoria vechiului drept românesc.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (1110 A).

436. Apel pentru ajutorarea pribegilor creștini (Chișinău) 1821. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foae. Textul pe 2 coloane.

Se precizeaza: „afierosiri” în bani pentru „folosul pribegiilor Greci și Moldoveni, ci sa afla la Odessa și în Bassarabia”.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 26, nr. 27.

437. Formă la ectenii, Chișinău 1822. — Foae volantă.

1 foae, 21 × 18 cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 27, nr. 29.

438. Hâncu Iacov și Teodor Bobeica, *Table lancasteriene moldovenești* (Chișinău 1822).

Foi volante, de 60 × 52 cm. Se cunosc numai tablele nr. 7 (*Citire din sfânta scriptură*), nr. 23 (*Tablă de aritmetică*) și nr. 34 (*Cuvinte de trei sloguri*).

Etienne Ciobanu, *La continuité roumaine dans la Bessarabie*, Bucarest 1920, p. 21.

Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Chișinău 1923, p. 87–90 (facsimilul tablei nr. 34).

439. *Proscomidia Sfintei Liturghii*, Chișinău 1822. — Foaie volantă.

1 foaie, 71 × 50 cm. Textul e tipărit pe 4 coloane și încadrat.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 26–27, nr. 28.

440. *Octoih*, Cernăuți 1823.

Direcția Muzeului județean din Rădăuți refuzând împrumutarea exemplarului, ne mulțumim numai a-l semna.

441. Alexandru I, Împăratul Rusiei, *Manifest pentru logodnă*, Chișinău 1823.

In-folio, 1 foaie. Anunță logodna dintre „Prințesa Virttembergului, Șarlota” cu Cneazul Mihail Pavlovici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 29, nr. 32.

442. Alexandru I, Împăratul Rusiei, *Manifestul și actul Sfintei Alianțe* (1815), Chișinău (1823). — Foaie volantă.

1 foaie, 45 × 36 cm.; textul pe trei coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 28–29, nr. 31.

443. Dimitrie, Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală pentru înființarea școlilor lancasteriene* (Chișinău 1823). — Foaie volantă. Rusește și românește.

Formatul (?). Se anunța înființarea de școli „în Chișinău, în Benderiu și pe la alte lânguri”. Invațatori vor fi Moldovenii „crescuți la Seminarie” și iuturi și ai limbii rusești.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 31, nr. 34.

444. *Instrucții pentru scrierea metricilor și vedomostiilor de ispovedanie*, Chișinău 1823. — Foaie volantă.

In-folio, 6 foi nenumerate + 2 foi.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 29–30, nr. 33.

445. *Înștiințare despre așăzarea soroacelor de apelație*, Chișinău 1823 — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 27–28, nr. 30.

446. *Patent împotriva schimosirii trupului*, [Cluj] 1823. — Foaie volantă.

Format 16,5 × 28 cm., 1 foaie.

Data: 23 Dec. 1823. Este vorba de împiedicarea obiceiului de a-și „schimosi” trupul, ca să nu mai fie luați în armată.

Dr. A. Veress, *Orânduiele rom. vechi*, p. 29.

447. Hrisovul lui Alexandru Mavrocordat (Chișinău 1824). — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 8 foi. Tipărirea în rusește și românește a hrisovului tipărit la Iași 1785 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 306, nr. 490).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 31–32, nr. 35.

448. Indreptare despre modul ținerii de contumacie, 1824. — Foae volantă. Românește și ungurește.

Format 17 × 29 cm., 17 pagini.

„Indreptare. Despre modrul ținerii de Kontumație fără închidere, care spre binele gazdelor cu vite din Ardeal s'au îngăduit. după care ciurdele de marhă și acelora productumuri în vremea primejdii pot trăi“.

Dr. A. Veress, *Orânduilei rom. vechi*, p. 29.

449. Pravile pentru dezrădăcinarea faptelor rele (Chișinău 1824). — Foae volantă.

In-folio, 8 pagini. Ucaz al Sinodului către Mitropolitul Dimitrie al Chișinăului.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 32, nr. 36.

450. Ceaslov, București 1825.

‘ΘΡΟΛΟΓΙΟΝ. | ѿдекъ | ЧИСОСЛОЕ. | ЯКСМ АТЖЮ АНЧК АТРС АЧЕСТ КИП
 ТУ|ПЪРІТ А ЗНАЛЕ ПРКАНКАЦАТСАШ НОСТРС | ДСМН | ГРИГОРІЕ ДИМИТРІС | ГІКЯ
 БОБЕО’А, | КС БЛАГОСЛОКІНА ПРКЕФІЦІТСАШ АРХІЕПІСКОП ШІ МІТРОПОЛІТ А ТРАТЪ |
 ОУНГРОВАЛХІА | КΥΡІΣ ΚΥΡІΣ ΓΡΙΓΟΡΙΕ, | ІПР КС КІЕЛТСАЛА ДСМНКАШ | ІНАСТАЦІЕ
 ХАУН ГЕВРГІЕ ПОЛІНС. А БСКСРІЦІЦІ, | АСЖКЕ.

In-folio, 4 foi nenumerate + 567 pagini. Verso titlului alb. Urmează, pe paginile nenumerate, „Simbolul sfântului Athanasie, Patriarhul Alexandriei“ și „Insemnare...“ a cuprinsului. Deasupra Simbolului credinței este un frontispiciu identic cu cel din Psaltire, Buc. 1820 (v. facs. nr. 404), iar la începutul textului propriu zis (pag. 1) alt frontispiciu, semnat Ιερομοναχ Κωνσταντίν. „Pashaliia“ începe la pag. 553.

București: Biblioteca Academiei Române, cota 1238 A. (Cumpărat dela d. G. Finckelstein, care mi-a comunicat cartea).

451. Schematismus... cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicum, Oradea-Mare 1825

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

452. Adăogire la tabla împărăteștilor zile, Chișinău 1825. — Foae volantă.

1 foae, 22,5 × 17,5 cm. Se adaogă la zilele „victorialnice“ și 21 Aprilie și 25 Iunie. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 34, nr. 41.

453. Formă la ectenii, Chișinău 1825.

1 foae, 21 × 17 cm. (pentru Impăratul Constantin Pavlovici).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...* p. 33–34 nr. 39.

454. Formă la ectenii, Chișinău 1825. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae (pentru Impăratul Nicolae Pavlovici).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 34, nr. 40.

455. Formă la ertenii, Chișinău 1825. — Foaie volantă.

1 foaie, 21 × 17 cm. Data de tiparire 23 Iulie 1825.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 34–35, nr. 42.

456. Înștiințare despre schimbări fiscale (Chișinău) 1825. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi. Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 33, nr. 38.

**457. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Manifest de iertarea și ușurarea pe-
depselor și a dărilor, (Chișinău 1825—1826). Foaie volantă. Rusește și ro-
mânește.**

In-folio, peste 12 pagini. Data cu prilejul încoronării.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 35–36, nr. 45.

458. Bucovină (București 1926).

Exemplarul Academiei Române, defectuos, are urmatorul titlu reconstituit și scris de mână:

Bucovină pentru învățătura pruncilor. De a se deprinde atât la cunoașterea slóvelor, la slovenire, și la cetanie. București 1826, în tipografia dela Cișmea.

In-8°, de 6 foi nenum. + f. 9–48 (dela început lipsesc 2 foi). Cerneala neagra și roșie; distribuția rândurilor pe pagina foarte neegala: de cele mai multe ori câte 19–20 rânduri pe pagină.

Primele 5 foi cuprind materie de abecedar. Dela f. 8 înainte cartea cuprinde urma toarele rugăciuni: „Rânduiala vecerniei“, f. 8–13. „Prochimenéle de preste toata săptămâna“ f. 14–15. „Rânduiala utreniei“, f. 16–23 r. „Rânduiala sfintei Lyturgii“ f. 23 v. — 38“. „Acestea să cântă, când se îmbraca arhiereul“, f. 39–42 r. Diferite rugăciuni, f. 42 v. — 45 r. „Învățături bisericesti“ f. 45 r. — 46. Despre „In ce chip sa cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintii cruci“, f. 47–48 r.

București: Biblioteca Academiei Române (1267 A).

459. Paladi Teodor, Abecedar lancasterian, București 1826. Tabele.

Abecedaru, sillabismu, lectură, Aritm. Gram. Geogr. istor. și alte di ferite cunoscințe imprimare în table de perete. Teodor Paladi, ed. Școla.

Astfel este citata de D. Iarcu, *Bibliografia chronologica română*, Ed. II, București 1873, p. 28.

S'a tipărit în tipografia Stolnicului Clinceanu, cu 2000 lei (cf. V. A. Urechia, *Istoria școlilor dela 1800-1864*, tomul I, Buc. 1892, p. 113).

460. Strastnic, Buda 1826.

Diaconul Nicolae M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, București 1919, p. 78.

Exemplar la biserica din Bocșa-Montană.

461. Afis pentru reprezentatie de scamatorie, Iași 1826. — Foaie volantă.

Иѣща | къ позволеніа рѣдѣтѣй стѣпѣннри. | Ждѣй 1826 Янвѣст 5. ва лѣкѣ
чинсте Дѣмнѣлѣй Монсѣо Бартоломѣй Бѣскѣ, а ѣрѣтѣ мѣрѣ | мѣхѣннко Физнкали-
чѣнѣ мѣцѣршѣгѣрѣ.

1 foae, 39 × 26 cm., textul încadrat de chenar. După titlul de mai sus, toată pagina e ocupată cu *Prescriere cu deamăruntul*.

București: Biblioteca Academiei Române, Foi volante, XIV, partea I.

462. Inștiințare pentru organizarea ocolașilor, (Chișinău 1826). — Foae volantă, rusește și românește.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 669, nr. 1454, descriind această tipăritură de 2 foi, am dat-o — după d. Aurel Sava — din anul 1829.

Ținând seamă de titulatura „namestnic al Oblastii Bessarabiei“, existentă în tipăritură, dar desființată după 1828, cât și de o notă manuscrisă din 1826, pe exemplarul Rev. Muzeului Istorico-bisericesc din Chișinău, foaia pare a se fi tipărit în 1826.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 37, nr. 48.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, map. „Aurel Sava“).

463. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Desmințire de svonuri, Petersburg 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae tipărită pe ambele fețe. Svonurile desmințite sunt: că vor fi scutiți de dari; că nu vor mai fi supuși stăpânilor.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 36–37, nr. 47.

464. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Inștiințare despre succesiunea tronului, Moscova 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae, tipărită pe ambele fețe. Mihail Pavlovici, fratele Impăratului, declarat clironom, până la împlinirea vârștii legale. a Cneazului Alexandru Nicolaevici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 36–37, nr. 46.

465. Polihronismos, Chișinău 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae tipărită numai pe o față.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...* p. 38, nr. 50.

466. Molnar, Ioseph, Betrachtungen über die vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt, Viena 1827. — Nemțește.

Betrachtungen über die mit der ersten österreichischen Sparkasse vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt, aus ihrem würdigsten und folgenreichsten Gesichtspunkte als moralisches Wohlthätigkeits-Institut. Zur Beherzigung meiner Waffengefähigen der k. k. österreichischen Armee dargestellt von Joseph Molnar von Müllersheim, Platz-Oberlieutenant bey dem k. k. Platz-Commando in Wien.

Wien, 1827, Gedruckt und im Verlage bey Carl Gerold.

In-8°, XXII + 118 pagini. Din prefață aflăm că autorul a întemeiat Institutul general de pensii la 12 Februarie 1825 și recomandă civililor și militarilor să se înscrie la acest Institut care asigura, prin mici cotizații, plata regulată a pensiilor și rentelor.

Andrei Veress, *Ceva despre viața și activitatea doctorului Ioan Molnar Piuariu și a fiului său*, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, III (1924–25), p. 571–572.

467. Formă la ectenii și adăogire la tabla împărăteștilor praznice, Chișinău 1827. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Dupa ectenii, se adaogă zilele 9 Sept. și 21 Mai la praznicele împărătești.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...* p. 38–39, nr. 52.

468. *Molitivă la îngrozirea de foamete.* (Chișinău 1827). Foaie volantă. Rusește și românește.

In-8°, 4 pagini. Cuprinde cereri la ectenie și rugăciunea patriarhului Callist.
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 39, nr. 54.

469. Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Manifest la nașterea fiului Constantin*, Petersburg 1827. — Foaie volantă.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 38, nr. 51.

470. *Ceasoslov*, București 1828.

ЧИСОСЛОВЪ | кѣре | ꙗкъм ѧ дошав ѡаръ сѧс тинърѡт дшнъ венѡрѣ ѡрмѡѡ
ѧ пркѡстѣрниксѧшѡ шн ѧ тѡатъ | Православїѧ ѡтърътѡрѡ ННКО'ЛІЕ | ПІБЛОРИЧ
ꙗ ПІЛРІТ | ꙗ тѡатъ Рсѡїѧ : ѡпрѡчѡ, ѡпрѡчѡ, ѡпрѡчѡ. | Шн кѡ Благословенїѧ чїлѡшѡ
дѣ ѧкъм | Мнтрѡполїт : | КВРІѢ КІР ГРНГОРІЕ.

ꙗ БѢКЪРѢЩІ | ꙗ Тѡпографїѧ дѣлѧ Чншмѣ ꙗГѢКН.

In-8°, 2 foi nenum. + 370 foi. Verso titlului alb. La pag. 4 liminara gravura Mântuitorului. La pag. 366 „Insemnare cum să citească Evangheliile...”, iar la p. 369–370 Pas-calia pentru anii 1827–1855.

București : Biblioteca Academiei Române (1362 A).

471. *Arătare pentru rânduirea reșensământului*, (Chișinău, circa 1828). Foaie volantă. Românește și rusește.

In-folio, 1 foaie.
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 43–44, nr. 62.

472. *Instrucție contra ciumei la vite*, (Chișinău) 1828. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini nenumerate.
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 41, nr. 58.

473. *Inștiințare pentru guberniile declarate sub stare militară*, (Chișinău 1828). — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi, cu 13 instrucții.
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40, nr. 56.

474. *Inștiințare*. (Chișinău) 1828. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie. Se oprește «ținerea în gazda a dezertorilor oștenești, a fugarilor și deobște a oamenilor fără pașaporturi...». Data: «Anulu 1828 Iuliu 31 zile».
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 44, nr. 63.

475. Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Inștiințare despre moartea mamei sale*, Petersburg 1828. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie.
Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40, nr. 55.

476. Ucaz pentru curmarea fugăritului, (Chișinău) 1828. — Foaie volantă.
Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40–41, nr. 57.

477. Mihail Voronțov, Imputernicitul Basarabiei, Înștiințare despre ciură (Chișinău 1828). — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foaie. Ediția I-a.

Ediția a II-a, puțin deosebită, a apărut în 1829, (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 668, nr. 1452).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...* p. 42, nr. 59.

478. Mihail Voronțov, Înștiințare pentru ușurarea și plata dărilor, (Chișinău 1823–1828). — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foaie, Tipărită pe ambele fețe.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 42–43, nr. 60.

479. Psaltire, București 1829.

ΨΑΛΤΗΡΙΪ | ΠΡΟΡΟΚΣΑΣΪ | ΨΗ | ΠΑΤΡΑΤΣΑΣΪ | ΔΑΒΙΔ. | ΚΑΡΕ ΑΚΣΜ ΑΤΖΑ ΩΑΡΥ
САШ ТУПЪРИТ ДСОН | ВЕНІРЪ АРМІЕЙ А ПРЪКПСТЕРНИКСАСΪ ΨΗ А ТДА|ТЬ ПРАВОСЛАВІА
АНЪРЪТОРЮ, | НИКОЛАЕ ПАВЛОВИЧ. | ПЪРВАТ. | А ТОАТЪ РУССІА: НПРОЧЪ,
ипрочъ, ипрочъ. | ΨΗ КС БЛАГОСЛОВЕНІА ЧЕЛЪИ ДЕ АКСМ | МИТРОПОЛИТ | КΥΡΙΣ ΚΥΡ
ΓΡΗΓΟΡΙΣ. | П БЪКЪРЕЦІИ. | П ТУПОГРАФІА ДЕ ЛА ЧИШМЪ АСЪКЪ.

In-8° mic, 276 pagini. Pe verso titlului o gravura cu David în templu, având un flacter în mână.

București: Biblioteca Academiei Române, cota 1429 A (cumpărată dela d. Gustav M. Finkelstein, care mi-a comunicat cartea).

480. Înștiințare pentru ciură, (Chișinău 1829). — Foaie volantă.

Format 33,5 × 21 cm., 6 pagini (24 instrucții contra răspândirii ciurii în județul Orheiului).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 45, nr. 65.

481. Înștiințare despre trecerea armatei rusești peste Balcani, (Chișinău) 1829. — Foaie volantă.

1 foaie, 16 × 18 cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 46–47, nr. 69.

482. Pravili pentru dizrădecinarea crăcimăriei, (Chișinău) 1829. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini, cu 31 paragrafe.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 46, nr. 66.

483. Ucaz pentru înființarea iarmarocului de Sf. Dumitru, (Chișinău) 1829. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini (p. 4 alba). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 44–45, nr. 64.

484. Ceaslov (Sibiu 1830).

In-8°, f. 17—288, tipar negru, 19 rânduri pe pagină. Inițialele mari, ornate și mai multe gravuri.

Exemplarul Academiei Române fiind fără început și fără sfârșit, nu se poate data cu certitudine; pentru acest motiv, am luat ca temeiu afirmația unei notițe manuscrise, care spune că este din anul 1830. Literele și gravurile par a fi ale tipografiei românești din Sibiu.

Cuprinsul: Rânduiala utreniei (până la f. 29 r.), Ceasurile (f. 29 v.), Inceputul obedinții (f. 52 v.), Pavecernița mare (f. 60 v.), cea mică (f. 90 r.), Rugaciuni (f. 96 r.), Polu-noștnița (f. 108 r.), Synaxariul (f. 144 r.), Troparele și Condacele (f. 193 v.), Slujba Acatistului (f. 228 r.), Paraclisul Maicii Domnului (f. 254 r.), Slujba Impărtășaniei (f. 265 r.). Sfârșitul lipsește.

București: Biblioteca Academiei Române (1481 A).

485. Moise Noak, Heroicon acrostichio echonicum Domino Alexandro ab Hohenlohe, Oradea-Mare 1830. — Latinește.

HEROICON | ACROSTICHIO-ECHONICUM | celsissimo ac reverendisimo | DOMINO PRINCIPI | ALEXANDRO | ab | HOHENLOHE | DE WALDENBURG et SCHILLINGA, | Cathedralis Ecclesiae M. Varadinensis | CANONICO, insignis ordinis Bavarici S. Georgii, | ordinis item equestris melitensis | EQUITI, | Venerabilis Consistorii Episcopalis Magno-Varadinensis, et Inclyti Comitatus Bihariensis tabulae judiciariae | ASSESSORI, | XV. Calend. April. | Festivam Onomasin recolenti | oblatum.

Magno-Varadini, | Typis Jannis Tichy | 1830.

In-16°, 6 pagini. Pe verso titlului, după un citat din Horatius (Carm. Lib. I, od. XXXII), urmează rezoluția de imprimare a Censorului Ladislaus Gedeon.

Inițialele versurilor celor 10 strofe dau acrostihul.

Magnus Alexander saevos devicerat hostes; noster Alexander mundum devincere novit

La sfârșit: Cecinit M. Noak.

Budapesta: Biblioteca Națională.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (1490 A).

486. Schematismus.. cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum, Oradea-Mare 1830.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

487. Înștiințare despre curățirea Basarabiei, Chișinău 1830. — Foaie volantă.

In-folio, 1 foaie. Curățirea este fixată între 30 Martie — 15 Aprilie, când «lăcuitorii nu trebuie să iasă afara dintru ale sale orașe, târgușoare și sate».

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 48, nr. 73.

488. Istoria sfințirii M-rii Neamțului și Istoria Sfintei Icaane a Maicii Domnului (Mănăstirea Neamțul 1830). — Foaie volantă. Românește și sârbește.

Primul text (f. 1) titlul : **ІСТОРІЇ.**

Incepe : **Пентрѣ сѣицѣркѣ Бисерничѣй, че | съ нѣмѣциѣ ѡкъм Монастѣркѣ Нѣм-цѣлѣнѣй, (дѣспрѣ нѣмѣлѣ рѣкълѣнѣй).**

Al doilea text (f. 2—4), titlul :

ІСТОРІЇ. | Пентрѡ прѣ Свѣта Ікѡнъ ѡ прѣ Свѣтѣй Стѣпѣнѣй нѡастрѣ Нѣскѣтѡарѣй дѣ дѣлѣнѣзѣс, шѣ нѣрѣрѣкѣ Фечѡарѣй Маріѣй. Че | сѡс ѡфлѡт ѡ скрѣсѡ-рѣлѣ свѣтѣй Мѣтрослѡлѣй ѡл Молдѡвѣй. Скрѣсѣ дѣ прѣ|ѡсѣфѣицѣтѣл Гѣѡргѣ Мѣтрослѡлѣтѣл Молдѡвѣй. ѡл Белѣт 1723.

In-folio, 5 foi nenumerotate (a 5-a albă). Tiparul negru, pe 2 coloane, cea din dreapta în sărbește. Frontispicii și vignete mari, înflorate, în capul și la sfârșitul fiecărui text.

Nu se arată locul și anul tipăririi; tehnica tipografică pare a fi cea dela M-rea Neamț. Am datat cu anul fabricării hârtiei, «1830», pus ca filigrană la f. 2 și 3.

Primul text, după ce spune că sfințirea s'a făcut de Theocist la 14 Noemvrie 1497, încheie astfel:

Aastă Istorie s'au aflat întru o sfântă Evanghelie Sârbească scrisă cu mâna pre pergament, ce ȳaste și până astăzi întru această Sfântă Monastire a Neamțului.

Al doilea text povestește despre declararea bisericii din Moldova ca autocefală, de împăratul bizantin Ioan Paleologul, în vremea lui Alexandru cel Bun (precum și de mai multe daruri ale aceluiași împărat, printre care și 2 icoane: una, cu Maica Domnului și Sf. Gheorghe, dăruită lui Alexandru cel Bun; alta, cu Sf. Ana, dăruită soției lui Alexandru cel Bun, care și ea a dăruit-o M-rii Bistriții. Textul încheie astfel:

Și această Istorie o am scris eu Gheorghe smeritul Mitropolit al Moldaviei, cu mâna mea.

Iară când au fost Nicolae Grammaticul la Monastirea Neamțului, de au tălmăcit Istoria aceasta, de pre acele hrysoave împărătești și patrierhești, în zilele lui Ștefan Gheorghie Voevod, era veleatul dela Hs., 1655 Fevruarie 17, iară dela Bătrânul Alexandru Voevod era veleatul 1401.

Sfârșit.

Adevarul acestei «istorii», în ce privește autocefalia bisericii din Moldova, a fost contestat de Episcopul Melchisedek, *Chronica Romanului*, București 1874, partea I, p. 86—100. În ce privește fragmentul despre «istoria» celor 2 icoane, Mitropolitul Gheorghe însuși recunoaște ca a compus-o după material tradus de Spătarul Nicolae Milescu. P. P. Panaitescu, *Nicolas Spathar Milescu*, Paris 1925, p. 169 revendica acestuia dreptul de autor, întemeiat și pe izvoare rusești.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 337).

489. Sf. Sinod, Ucaz pentru vârsta tinerilor cununați, (Chișinău) 1830. — Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio. Se fixeaza vârsta de 18 ani pentru bărbați și 16 ani pentru femei.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 47, nr. 70.

ADAOS

Domnul dr. Sabin Mureșan, prim-bibliotecar al Universității Cluj-Sibiu, a avut amabilitatea a ne trimite lămuriri pentru mai multe tipăriri. Lămuririle venindu-ne în timp ce ajunsesem cu corectura în pagini, suntem nevoiți a le folosi sub forma următoarelor adaose:

114a. *Invățătură creștinească*, Blaj 1755. — Ediția II.

Invățătură creștinească, prin întrebări și răspunsuri, pentru proposeala școalelor și adăpostirea lipsiților. Acum întâi tipărită cu blagosloveniia prea-o-sfințitului Kiriü Kirü P. Pavelü Aaronü, vlădicăi Făgărașului. În mănăstirea sfintei Troiță dela Blajü. Martie 6. 1755.

In-9° (16 × 10 cm.), 2 foi nenum. + 82 foi, + 8 foi nenum. + 28 foi. Pe verso titlului, o gravură reprezentând «Sfânta Mănăstire dela Blaj», semnata de «Vlaicul», cu următoarele versuri:

Troii s'au numitü Hramulü
Ca să păzească totü neamulü.

Spre sfârșit, cele 8 foi nenum. cuprind «Insemnarea pe scurtü a sfintelorü Taine», iar ultimele 28 foi num. conțin: «Dialogosü Uceniculu(i) cu dascalulü».

O altă ediție, puțin schimbată, dar aparuta tot în anul 1755, a fost descrisă mai sus, p. 73, nr. 114. A treia ediție, din 1756, v. mai jos, nr. 299.

Sibiu: Biblioteca «Astra».

177. *Patenș de toleranță*, Blaj 1782. — Foaie volantă.

In-folio, 4 pagini nenumotate. Datat: Viena, 20 Aug. 1782, contrasemnat de grof Karol Pálfi, la porunca lui Alexandru Hörvat. Se adresează Românilor de lege grecească și celor uniți, ca să trăiască în armonie și amintește patenșul dat în același sens în 1761 (v. mai sus, nr. 124, p. 77).

180. *Psaltire*, Râmnic 1783.

Psaltirea prorocului Davidü, acumü întru acestü chipu tipărită, întru întâia domnie a prea înălțatului domn Io Nicolae Constandinü Caragea Voevodü. Cu blagosloveniia și toată cheltuiala prea sfinții sale iubitorului de Dumnezeu kirü Filaretü episcopulü Râmnicului. La anulü dela Adamü 7291. S'au tipăritü de popa Constandinü Mihail Popovici tip. Râm[nicului]

Format 10 × 15,50 cm., 293 foi num. + 1 foaie nenum.

182. *Cuvântare despre taina preoției*, Viena 1784.

Cuvântare despre taina preoției, carea cu prilejul liturgiei cei dintâi ce au slujit C. P. Ioann Girtan parolușul în Sâmbăceag, s'au zis în bisea-

rica catedralnică grecosco-pravoslavnică a Orăzii-Marî, prin C. C. Si-meon Magiar, prefectușul școalelor, în 21 de zile a lui Martie, anul 1784.

În împărăteasta (sic) cetate Vienna, la boeriul Iosifū de Kurgbek, la (sic), răsărituluî tipograf 1784.

In-4°, 15 pagini.

283. *Bucoavnă*, Sibiu 1803.

Bucoavnă pentru învățătura pruncilor, ce cuprinde întru sine rânduiala vecerniî și a utreniei și a sfințelor liturgii, cu priceasnele de peste săptămână. Și la praznice împărătești, grecește și românește. Și ceale zece porunci ale lui Dumnezeu și alte învățături bicericești. Sibii, în Tipografia lui Ioann Bart 1803.

Format 16,50 × 10 cm., 64 pagini.

284. *Ode... domino Ioanni Bob...*, Cluj 1803.

Ode Excellentissimo, illustrissimo, ac reverendissimo Domino Domino Ioanni Bab de Kápolnak-Monostor, dei et apostolicae sedis gratia per Transilvaniam graeci ritus unitorum episcopo Fogarasiensi, s. c. r. ap. Majestatis status consiliario actuali intimo dum Claudiopoli erectam impensis suis ecclesiam die 28 Augusti anni 1803 sacro ritu consecraret, oblata.

Claudiopoli Impress. Typis Collegii Reform.

In-8°, 3 foi nenumerate.

298. *Onomasticon... principis Josephi*, Buda 1805.

Onomasticon serenissimi hereditarii principis regii archi-ducis Austriae et regni Hungariae palatini Iosephi Peshini anno MDCCCV. Inter concentus musicos lingvis Latina et nationum Hungariam incolentium celebratum. Budaë, typis regiae Universitatis Pesthanae. 1805.

In-4°, 64 pagini. Bibliografie această tiparitura ocazională, care cuprinde 7 poezii în diferite limbi, pentruca între ele figureaza și un «dialog între Oprea și Bucur», în românește, scris cu litere latine, de „George Șincai”. Incipit: «Iárnă, fráté! áu trecut».

308 a. Caragea, Ioan Nicolae Constantin, *Gramatica limbii franceze*, Viena 1806. — Grecește.

Γραμματικῆς Γαλλικῆς ἀκριβοῦς διδασκαλία τοῦ ὑψηλοτάτου, θεοσεβεστάτου καὶ σοφωτάτου ἀθλήντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωάννου Νικολάου Κωνσταντίνου Καρατζᾶ. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας. Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδῶτου 1806.

Învățătura Gramaticii franceze exacte, a prea înălțatului, prea cucernicului și prea înțeleptului stăpân și domn al întregii Ungrovlahii, Domnul Domn Ioan Nicolae Constantin Caragea. În Viena Austriei. În tipografia grecească a lui Gheorghe Vendoti 1806.

In-8°, 8 + 461 pagini + 5 foi nenum.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

341. Barac Ion, *Gratulație episcopului Vasile Moga*, Brașov 1811.

Gratulație întru cinstea prea-o-sfințitului domn Vasile Moga, episcopului neunit în M. Prințipat al Ardealului, sfințit în Carloviț, la 23 Aprilie, anno quando pecunia mox fatis agitur iniquis sacra papyrus opis sin ubi solvitur aes.

Format 18 × 10,50 cm., 8 foi nenumotate. La sfârșitul versurilor urmează:

Ioan Bărac, translator magistratualis în Brașov. Brașov, în 29 Iunie, anul dela Hs. care s'au suit în bani prea tare (sic).

346. Rózsa, Georg. Const., *Oratio de praestantia praxeos medicae nationalis*, Viena 1811.

Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis, occasione collocatae in auditorio practico effigiei, illustrissimi, celeberrimi ac doctissimi I. V. nobilis ab Hildenbrand, sac. caes. reg. a consiliis..., etc. publice habita a Georgio Const. Rózsa, Vallacho Voscopolitano ex. Maced. med. cand. anni 5-ti. Viennae Austriae. 1811. Ex typographia Antonnii de Haykul.

In-4º, 16 pagini.

374. Francisc I, Impăratul Austriei, *Rânduială în privința loteriei* (F. 1.) 1813. — Foae volantă.

Prin aceasta, toate rânduialele care până acuma în rândul loterii am făcut, a fi ștearsă le publicăluim și hotărîm ca în vremea viitoare și deregătoriile veniturilor noastre din loterie și și părțile jucătoare de următoarele prințipiumuri și condiții să să țină.

In-folio, 9 foi nenum., cu 36 capitole. Datata: «în Beciu, în anul 1813».

451. *Schematismus* și Calendar pe anul 1825*, Oradea-Mare 1825. — Românește și latinește.

SCHEMATISMUS venerabilis CLERI Dioecesis Magno-Varadinensis graeci-ritus catholicorum pro anno a Christo nato MDCCCXXV. Incorporationis vero septuaginta duarum parochiarum anno I.

Magno-Varadini, typis Ioannis Tichy.

Pe foaia următoare:

CALENDARIU pre annu dela Christos 1825 quare arétá dilele, dominicele, serbatorile, și septimanile a calendariului vechiu, și nouu, partile anului, și schimbarea lunei. In Oradea Mare, cu typariu lui Ioan Tichy.

In-16º, 113 pagini, din care 33 dela început, nenumotate; urmeaza 7 pag. nenum. cu: «Index personarum» și «Index parochiarum».

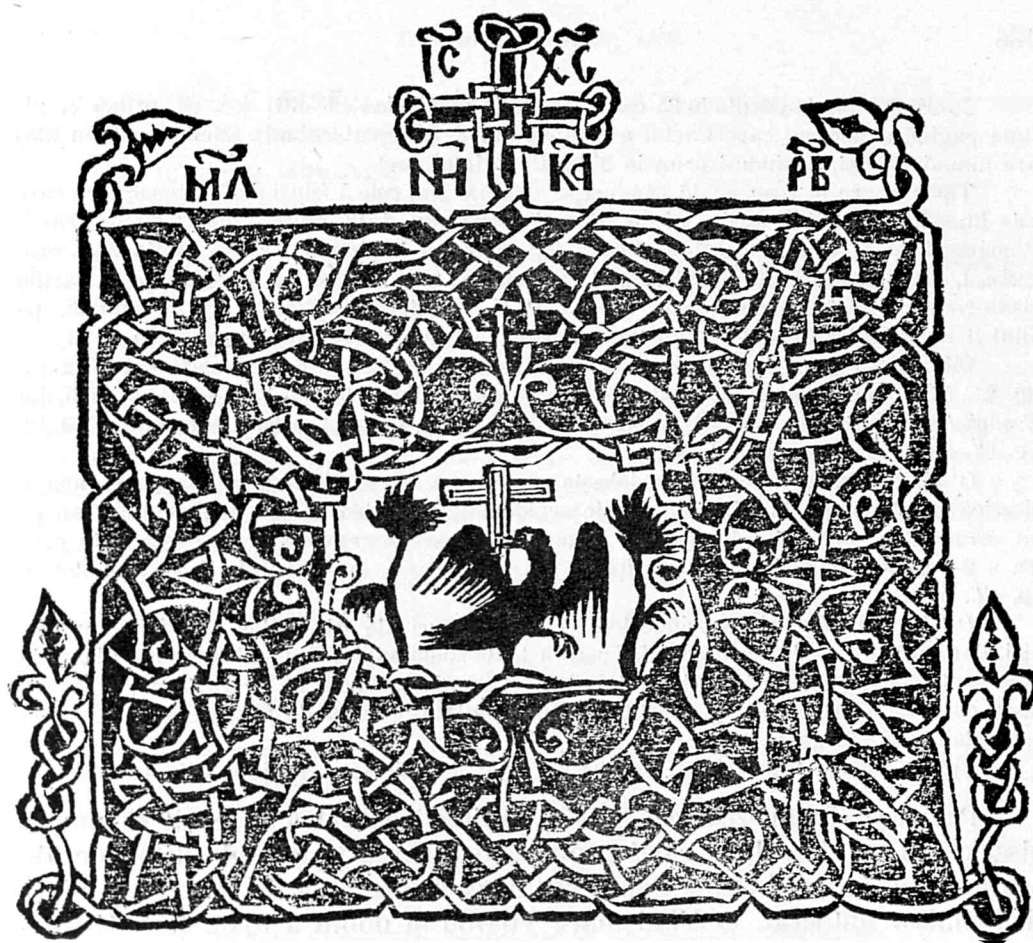
486. *Schematismus și Calendar pe anul 1830*, Oradea-Mare. — Românește și latinește.

Titlurile urmează ca în Schematismul anului 1825 (v. nr. precedent), cu următoarele deosebiri: «... a Christo nato M.D.CCCXXX. Incorporationis 72 parochiarum anno VI». După vorbele: «... schimbarea lunei», continua: «și numera dile 365».

In-16º, 114 pagini, dintre care primele 32 nepaginate și 3 foi nenum., cu *Index personarum* și *Index parochiarum*.

PARTEA A DOUA:

INDREPTĂRI

33. *Octoih mic* (tip. de Lorinț, Alba-Iulia, 1580?). — Cap de pagină.

SECOLUL XVI

2. *Octoihul* tipărit de Macarie, 1510 (Târgoviște). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Descoperirea unui nou exemplar în Biblioteca Mitropoliei unite din Blaj, studiul scris de P. P. Panaitescu asupra acestui exemplar, cât și copiile fotografice daruite Academiei Române de prof. V. Grecu, după exemplarul din M-rea Hilandar, dau putința să întregesc informațiile necomplete din *Bibl. rom. veche*, I, 9.

Foaia cu titlul lipsind în exemplarul din Blaj, reproduc titlul după exemplarul din Biblioteca Mănăstirii Hilandar din Atos.

Начало съ богомъ осмогласникѣ, твореніе. Прѣподобнаго шца нашего Івана Дамаскіна. въ сжеотѣ вечерѣ. намалѣи вечерни. на господи възвахъ, стиххеры въскресны, галс ѿ.

(Inceputul cu Dumnezeu al Osmoglasnicului, opera prea cuviosului părintelui nostru Ion Damaschin. Sâmbătă seara la vecernia mică. Spre Domnul am strigat, stiharele Invierii, glasul 1).

In-4°, 200 foi, împărțite în 25 caete, semnate în cîlirică (Ѡ—ѠѠ) jos, pe prima și ultima pagină a fiecărui caet. Caetul e compus din 8 foi (quaterniuni). Exemplarul din Blaj are numai 198 foi, lipsindu-i primele 2 foi din primul caet.

Tipar negru și roșu, cu 12 rânduri pe pagină. Din cele 3 feluri de frontispicii, cu care este împodobit *Octoihul*, găsim și în *Evangheliarul* din 1512 numai unul: stema Țării-Românești, mică, în mijlocul unui frontispiciu mare cu împletituri (v. fig. 24 din *Bibl. rom. veche*, I, 11). Celelalte 2 frontispicii sunt fără stemă, mai mici și nu le regăsim în cărțile slavo-române contemporane (cum afirmă P. P. Panaitescu, *op. cit.* p. 7; în schimb, pe altul îl regăsim în *Triodul-Penticostar* coresian, 1558, v. fig. 46, *Bibl. rom. veche*, I, 33).

Inițiala E ornată din pagina cu titlul e identică cu cea din *Evangheliarul* 1512 (v. fig. 27, *Bibl. rom. veche*, I, 14). A doua inițială ornată din *Octoih* este П, identică cu П din *Evangheliarul*, 1512 (fig. 30, *Bibl. rom. veche*, I, 18) și cu П din *Apostolul* coresian, 1563 (v. fig. 67, din *Bibl. rom. veche*, I, 50).

O singură xilogravură împodobește cartea, pe verso titlului, reprezentând, sus, o biserică cu clopotniță în stil arhitectonic occidental; în partea de jos a gravurei stau pe un scaun sfinții Iosif, Theofan și Ioan Damaschin. Aceasta gravură se regăsește și în partea a 2-a a *Octoihului* din Cetinje, tipărit tot de Macarie, la 1404 (cf. P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 11).

Octoihul lui Macarie cuprinde toate cele 8 glasuri ale cântărilor utreniei și vecerniei, dar numai glasul 1 este complet pentru toate zilele săptămânii, câtă vreme glasurile 2—8 sunt numai pentru cântările de Sămbătă și Duminică. «ceea ce — afirmă P. P. Panaitescu, cu toată pătrunderea — constituie o formă mixta, extrem de rară și de neașteptată a acestei cărți liturgice».

Epilogul cărții transcris și tradus de P. P. Panaitescu, cuprinde următoarele:

Pentrucă Dumnezeu cel într'o Treime venerat a binevoit să umple biserica sa cu deosebite cărți pentru glorificarea și folosul cititorilor, de aceea și eu, întru Christos Dumnezeu binecredincios și de Dumnezeu păzit și domnitor autocrat, Io Vlad mare Voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei și a Podunaviei, fiul marelui și prea bunului și milostivului domn, Io Vlad voevod, am râvnit, cu îndemnul Sfântului Duh și pentru dragostea cea către dumnezeestile, sfintele biserici și am scris această carte mântuitoare de suflet, Osmoglasnic, pentru desăvârșirea glorificării Dumnezeirii cea de trei ori strălucitoare, într'una venerată. Rog pe cei tineri și pe cei maturi și pe cei bătrâni, cari citesc, sau cântă, sau scriu, pentru dragostea lui Christos, să îndrepte, iar pe noi, cari ne-am trudit cu sârguință la această operă, să ne binecuvinteze, ca împreună slăvind pe Tatăl, din care sunt toate, pe Fiul, prin care sunt toate, pe Sfântul Duh, întru care sunt toate, aici să dobândim pace și miluire, acolo [în cealaltă lume], să ne luminăm și să dobândim binefacere, Amin.

Din porunca domnitorului, Io Vlad mare Voevod, eu robul lui Dumnezeu, ieromonahul Macarie, m'am trudit pentru aceasta și am săvârșit noi aceste cărți în anul 7018 [1510], crugul soarelui 18, al lunii 7, indiction 12, luna August 26 zile.

Pentru toate celelalte chestiuni în legatura cu acest *Octoih* (de pilda: dovada ca Macarie n'a reprodus textul *Octoihului* dela Cetinje; împrejurările în care vine Macarie în Țara-Românească; discuția daca tipografia lui Macarie s'a instalat la Târgoviște, M-rea Bistrița a Olteniei sau la Snagov ¹⁾, etc.), trimitem la studiul lui P. P. Panaitescu,

¹⁾ Cred că Macarie nu putea lucra decât în preajma scaunului de domnie, deci la Târgoviște.

Octoiul lui Macarie (1510) și originea tipografiei în Țara-Românească, București 1939, extras din *Biserica ortodoxă română*, 57 (1939), Sept.—Oct. 1939.

Blaj: Biblioteca Mitropoliei unite.

București: Biblioteca Academiei Române (52 pagini fotografiate).

3. *Evangeliiar* tipărit de Macarie, 1512 (Târgoviște). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Textul slav al epilogului, numai facsimilat în *Bibl. rom. veche*, I, 18—19, a fost publicat de V. Tonev, *Описъ на славянскитѣ рѣкописи и старопечатни книги въ Пловдивската Библиотека (Descrierea manuscriselor și a tipăriturilor vechi din Biblioteca din Filipopol)*, Sofia 1920, p. 247—248 (nr. 143), «după un exemplar fost la mănăstirea Sf. Paraschiva, din Moldova, apoi la Calofer în Bulgaria». — Idem, *Описъ на рѣкописитѣ и старопечатнитѣ книги на народната библиотека въ София (Descrierea manuscriselor și a cărților vechi tipărite, din Biblioteca națională din Sofia)*, Sofia 1910, p. 477—478, nr. 466. — P. P. Panaitescu, *Octoiul lui Macarie (1510)*, București 1939, p. 15, nota 1.

Bulgaria: Biblioteca Națională din Filipopol și Sofia.

București: Biblioteca Academiei Române (numai foaia cu epilogul).

7—8. *Apostol* tipărit de D. Liubavič, Târgoviște 1547. — Slavonește redacție medio-bulgară.

Sub aceste numere *Bibl. rom. veche*, I, p. 29—31 și 514—516 înregistrează aceeași carte, una însă tipărită pentru Țara-Românească (nr. 7 poartă în epilog numele lui Mircea Ciobanul, nr. 8 amintește numele lui Iliș Vodă, domnul Moldovei).

Public titlatura lui Iliș Vodă al Moldovei, necunoscută *Bibliografiei* și deosebită de aceea pusă în jurul stemei Moldovei (facs. 273, *Bibl. rom. veche*, I, 515); ea e urmată de mențiunea membrilor din familie:

Глмодръжавнинъ Господаръ въсви земанъ Младавсконъ, Іу Ілшкв Воевода и матынъ его, благочестивка Госпожда Елена деспотарица и сыновы еи, Іу Стефанъ Воевода, Іу Константинъ Воевода, сынові поконнаго Петра воеводы и имоу же боудн вѣчна память.

(Autocratul Domn a toată țara Moldovei, Io Ilișco Voevod și mama lui, binecinstitoarea Doamnă Elena despotarița și fiii ei, Io Ștefan Voevod, Io Constantin Voevod, fii răposatului Petre Voevod și lui fle-i veșnică pomenire).

L. Stojanovič, *Стари ерпски записи и натписи*, IV, p. 52, apud P. P. Panaitescu, *Octoiul lui Macarie (1510)*, București 1939, p. 25, nota 1.

București: Biblioteca Academiei Române (numai f. 8 din caetul 1).

9. *Triod-Penticostar*, tip. de Coresi, Târgoviște 1558. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

I. Bianu și N. Hodoș au datat greșit *Triodul-Penticostar* slav, pe care l-au descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 31—43, din anul [1550]; cât privește locul de tipărire, n'au putut spune mai mult, decât că s'a tipărit în „țările românești“.

Exemplarul cumpărat de Academia Română dela A. Filimon (v. *Academia Română, Anale*, vol. 50, *Ședințele din 1929—1930*, p. 32), întregeste și schimbă fundamental datele bibliografice.

Cartea este in-folio, de 46 caete, de câte 8 foi, afară de caetele 1 (6 foi), 2 și 3 (9 foi), 4 (7 foi), și 46 (4 foi). N'au toate caetele numărul în cifre cirilice, pe prima și ultima foae.

Exemplarul acesta fiind complet, are 11 xilografuri. Pe lângă cele 8 reproduse în *Bibl. rom. veche*, I, p. 34—41, mai sunt:

1. Pipairea lui Toma necredinciosul, cu inscripția: Осезаніе Томнио (caetul 17, f. 8r.).
2. Vîndecarea orbului, cu inscripția: Христос исцѣли слѣпаго въ рожденнаго (caetul 32, f. 5r.).
3. Coborîrea Sfîntului Duh, cu inscripția: съшествіе свѣтлаго дѣха (caetul 40, f. 4v.). Pe ultima pagină a caetului 46 este următorul epilog:

Бѣсѣидѣцѣ и прѣклогомѣ когѣ слака и величїе даждїомѣ съврѣшнїти вѣсѣко дѣло благо иже въ немъ начинаемѣ томѣ слака ѿ дрѣжава въ вѣкы вѣкыамъ аминь :-

Понеже иже къ Троици покланѣемъ богѣ, благоизволи црѣковѣ свое исповнїти разннчннмн книгамн въ славословіе и поелѣ прочтѣнїемъ :- Сега ради и азъ иже въ христа бога благокрѣпаго и христовлюбиваго Іовнѣ Петрашко Воевода :- Възрѣвокахъ носѣкшнїе свѣтлаго дѣха, и любовїе еже къ божесткннмъ и свѣтннмъ врыккамъ и пашсахъ сїе дѣшесанаснѣжнн книги, глаголемн пѣнтїкостарѣ, къ исповнїе славословію Трїсвѣтннчаго въ едїнствѣ покланѣемаго божества моле же юнїе, и съквзрастїе и старїе, чѣтѣнїе илї къспѣкшеїе, илї пшнѣїе любевѣ христовѣ ради испракаѣтн, нас же оуспрѣдно потѣннннхѣ на сїе дѣло благословаѣтн да обон слакїе итеца из него же късѣ, сына наже въсѣ дѣха свѣтлаго въ немъ вѣсѣкъ зде оуспрѣннмъ съмнрѣнїе и мнлоостъ таможе сїе свѣтлѣмъ^а взарннсе благодѣтнїю аминь :- Поченесе сїе свѣтлѣмъ книги къ дннмъ Іованѣ Петрашко Воевода вѣчна емѣ паметѣ.

И съврѣшннсе сїе книги повелѣннмъ въ христа бога благокрѣпаго и христолюбиваго и богомъ хранимаго и прѣквѣтлѣмъ господара, Іовъ Мирча великаго воеводи Бѣсеїе земан Оугрволахїнскон и подѣнннїю, сынѣ великаго и прѣдобраго Іовъ Радоула Воеводи :- Изъ христѣ рабѣ дѣаконѣ Коресн трѣдннхѣ въ семь и спнсахъ сїе книги, и съсѣ і оучнннкъ монхѣ. Въ лѣто. 1558. Поченесе сїе книги мѣсеца юлїа ѿ дннн, и пакы съврѣшннсе мѣсеца юлїа, 1 днѣ, въ настѣннїн градъ трѣговннїе.

(A tot văzătorului și prea bunului Dumnezeu slavă și mărire, cel ce dă a se săvârși orice faptă bună, cea întru Dânsul începută, acelaia slavă și stăpânire în vecii vecilor, amin !

Pentru că cel în Treime închinat Dumnezeu a binevoit a umplea biserică sa cu diferite cărți întru lauda și folosul cititorilor, drept aceea și eu cel întru Hristos iubitorul Ioan Pătrașcu Voevod am râvnit cu ajutorul Sfântului Duh și cu dragostea cea către Dumnezezeștile și sfintele biserici. Și am scris această de suflet mântuitoare carte, numită Penticostar, întru îndeplinirea laudei celei prea strălucite în unitate închinată Dumnezeire. Rog pe cei tineri și pe cei în vârstă și pe cei bătrâni care o vor citi, sau o vor cânta, sau o vor scrie, pentru iubirea lui Hristos, să îndreptați, iar pe noi, care cu osârdie ne-am nevoit la această lucrare, să ne binecuvântați ca împreună lăudând pre Tatăl de la care toate purced, pe Fiul, prin care toate se fac, pe Sfântul Duh, în care toate se săvârșesc, ca să dobândim pace și milă, iar acolo prin această lumină să ne luminăm de har, amin.

S'a început această sfântă carte în zilele lui Ion Pătrașcu Voevod, veșnica pomenire și s'a săvârșit această carte cu porunca celui întru Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și iubitorul de Dumnezeu și păzitorul de Dumnezeu și prea luminatul Domn, Io Mircea, marele Voevod a toată

țara Ungrovlahiei și al Podunaviei, fiul marelui și prea bunului Io Radu Voevod.

Eu robul întru Christos, Diaconul Coresi, m'am nevoit întru aceasta și am scris această carte și cu 10 ucenici ai mei, în anul 7066. S'a început această carte în luna Iulie 8 zile și s'a săvârșit de asemeni în luna Iulie, a 30-a zi, în cetatea de scaun Târgoviște).

În fața textului categoric al epilogului, ca tiparirea a avut loc la Târgoviște, între 8 Iulie 1557 și 30 Iulie 1558, cad toate ipotezele emise până acum.

N. Iorga, *Noul tipar slavon din a doua jumătate a veacului al XVI*, în *Grafica română* 1, (1923), nr. 11, pag. 7. — N. Iorga, *Istoria literaturii rom.*, ed. II, Buc. 1925, p. 173, nota 1 (ipoteza ca s'ar fi tiparit la Veneția, prin îngrijirea Marioarei Adorno Vallarga, cumnata lui Alexandru al II, Domnul Țării-Românești (1568—1577), o făcuse autorul până la descoperirea exemplarului complet din Triod-Penticostar). — Aurel Filimon, *Dacoromania*, 5 (1927—1928), p. 601—604, a semnalat primul, exemplarul complet al acestei cărți.

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «N. Iorga».

10. *Evangheliar*, tipărit de Coresi, Brașov 1561.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 43, afirmaseră ca descrierea acestei cărți „nu trebuie considerată ca definitivă”, din cauză că nu văzuseră exemplar complet. Biblioteca Muzeului Național din Budapesta are un exemplar complet.

In-folio, 252 foi, în 32 caete, de câte 8 foi fiecare caet, afară de caetele 30 și 32, care au câte 6 foi. Caetele au semnătură în cirilică, pe prima și ultima pagină jos, cu următoarele abateri: c. 1 are semnătură pe pag. 3, prima foaie fiind albă; c. 14 o are pe recto foi a 2-a; c. 11 este semnat greșit 12 (ѦѦ); dela c. 24—c. 32 numerotația este greșita cu 1, din cauză că pe c. 24 s'a semnat tot numărul 23. Caetul 9 și în alte exemplare, (cum de pildă, în exemplarul Bibliotecii I. Marțian). c. 3, 4 și 18 n'au semnături.

Tiparul este negru și roșu, dar tirajul cu cerneală roșie nu s'a mai făcut pentru foile 2—7 din c. 15 și pentru foile 1—8 din c. 16, încât în exemplarul I. Marțian completările acestea s'au făcut tot în roșu, dar cu mâna.

Mario Roques, *L'Évangélaire roumain de Coresi (1561)*, în *Romania*, 36 (1907), p. 429—434 (transcrie în litere latine foile care lipsesc în exemplarul Academiei Române, completând astfel și ediția lui Gherasim Timuș Piteșteanul). — S. Pușcariu, *Un nou exemplar din Evangheliarul lui Coresi (1561)*, în *Dacoromania*, 1 (1920—1921), p. 344—347 (exemplarul I. Marțian, cu 5 foi lipsă, din care 2 sunt albe).

București: Biblioteca Academiei Române.

Budapesta: Biblioteca Muzeului Național.

Năsăud: Biblioteca I. Marțian.

12. *Apostol*, tipărit de Coresi (Brașov 1563).

Un exemplar mai complet decât cel descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 49, l-a dăruit Academiei Române Const. Karadja, în 1924. Exemplarul fost al lui Ioan Papiu din Gherla, intrat în Biblioteca Academiei Române în 1906, trimis în 1916 la Moscova și întors de acolo în vara anului 1935, are mai puține lipsuri decât ex. Karadja. Alte 2 exemplare din Biblioteca Academiei Române sunt mai defectoase.

In-folio, volumul trebuie că a avut 40 caete, de câte 8 foi fiecare, semnate jos ѦѦ; caetul 9 (Ѧ) nu este semnat; caetul 37, în loc să fie numerotat ѦѦ, este numerotat ѦѦ; caetul 38 (ѦѦ) este greșit numerotat 37 (ѦѦ). Exemplarelor din Biblioteca Academiei Române le lipsesc foile 7—8 din c. 1 și f. 8 din c. 40. Foaie cu titlu n'a avut; textul începe sub un chenar simplu (la fel cu cel din facs. 28, reprodus din *Evangheliarul 1512*, v. *Bibl. rom. veche*, I, 15) cu următoarele rânduri tiparite cu cerneală roșie:

Епоуѣрѣ лоуѣроуѣ апостолець, скрѣсь е де лоуѣка ѣвѣанствѣ. доуѣпж ани моуѣаци де моуѣрка дѣмноуѣоуѣни .: .:

Apoi continuă cu cerncală neagră:

Ичкѣтѣ кѣрци лоуѣкрѣ апостолець кѣмжсе .рѣж тоѣте лоуѣкрѣриле апосто-
леци цѣнсе. споуѣсь ѣсте де лоуѣка ѣвѣанствѣ .антѣдохѣанинь амѣ ачѣста роуѣдан, врачѣ
мѣнер'шоуѣоуѣаши .рѣла коуѣ апостоли, ман крѣтось коуѣ павѣль. ши цѣноуѣ ши ѣде-
верить скрѣсе: споуѣсе коуѣмъ .ѣверѣи лоуѣрж ѣе .рнѣлѣцѣсе дѣмноуѣль шас фѣуѣсть
кѣр'сарѣ сѣнтѣлоуѣи дѣхъ .ртрѣуѣ роуѣсаѣи: спре ѣѣли ши спре цѣне фоуѣсеѣе ѣтоуѣнѣе
ѣчѣа: ток'мѣла аѣ мат'ѣѣе .р лѣкѣлѣ ѣѣден вѣ[нѣж]торюѣ . ши ток'мѣла ѣ шѣнте
д[ѣако]ши ши ѣлѣсоуѣ аѣ павѣль, [] сѣс моуѣнѣить ши кѣ тѣс
f. 1 v. [] де апостоли кѣ роуѣгѣчу[ни ши крѣ]дѣница аѣ хѣ .: .: Апостолиаѣ роуѣмѣле
ле сѣнтѣ ѣчкѣтѣ. сѣмонѣ зѣчѣсе пѣтрѣ: ши ѣндрѣе фрѣѣтеѣе лоуѣи. ѣѣкѣвѣ. ѣѣаннь.
фѣлиппѣ кѣрдѣломенѣ домѣ: мат'ден кѣменѣоуѣ: ѣѣкѣвѣ ѣѣс ѣлѣѣи ши сѣлѣнѣ
кѣнѣнѣить: ѣѣда ѣѣс ѣѣкѣвѣ ши мат'ѣѣа .рчѣтитѣ кѣтрѣ оуѣнѣпрѣжѣѣе.

Токмѣла дѣаконѣлѣрѣ: роуѣмѣле ле сѣнтѣ ѣчкѣтѣ: стѣфанѣ: фѣлиппѣ: прѣхѣрѣ
никѣнѣлѣ тѣмѣнѣ: пармѣна: никѣлѣан: доуѣпж ѣчѣнѣк лоуѣать фоуѣ ши павѣль вѣсѣ ѣлѣсѣ.

Ичѣци апостоли сѣмѣле ши чѣдѣсеѣе чѣсѣ фѣкѣстѣ сѣнтѣ ѣчкѣтѣ .: .: ~

Singurul exemplar care păstrează începutul textului este cel dela I. Papiu. Pagina are în jumătatea de sus un frontispiciu cu stema Țării-Românești în mijloc. Frontispiciul, deși este mult asemănător cu cel din *Evangeliiarul slav. 1512* (v. facs. 24 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 11), totuși infioriturile sunt mai subțiri, mai fine și mai puțin simplificate. Sub frontispiciu începe textul cu următoarele cuvinte:

аѣкрѣсѣ сѣ[н]ѣцилѣрѣ апостола .

În exemplarul Karadja se observă o imprimare mai slabă a zecalelor marginale (34⁹); pe f. 8v. din c. 18 nu se vede decât litera *з* din acest cuvânt, care este scris 34⁹ în celelalte exemplare. Asemenea omisiuni de litere arată inferioritatea preselor tipografice.

Textul românesc se termina cu Epistola către Evrei, XIII, 22—25 (f. 4r. din c. 37). Apoi, sub un chenar asemanator cu cele din *Evangeliiarul slavonesc, 1512* (v. facs. 23 și 29, *Bibl. rom. veche*, I, 10 și 16) urmează indicațiile tipiconale în limba medio-bulgara. Cum aceste indicații tipiconale se fac și pentru August, ultima luna a anului bisericesc (f. 6v.—7v. din c. 40), deducem ca ultima foac a acestui caet, lipsă în exemplarele Academiei, conține sfârșitul indicațiilor tipiconale pentru luna August și epilogul.

Const. Karadja, *Despre Lucrul apostolesc al lui Coresi dela 1563*, în *Anal. Acad. Rom., lit., s. III, t. II*, p. 545—555 și 3 planșe (și extras). — O ediție în facsimile, având pe margine notate corespondențele din *Vulgata*, a dat I. Bianu, *Lucrul apostolesc. Apostolul tipărit de diaconul Coresi în Brașov la 1563*, București 1930 (în colecția *Texte de limbă din secolul XVI reproduse în facsimile*).

București: Biblioteca Academiei Române.

13. *Tălcul evangheliilor și Molitvenicul românesc, tipărite de Coresi (Brașov 1564).*

În *Bibl. rom. veche*, I, 51—52 sunt descrise aceste 2 cărți tipărite într'un singur volum, după publicațiile lui Cipariu, de carte spunând ca „s'a pierdut”. Afară de exemplarul lui Cipariu, se mai cunoaște un exemplar din Biblioteca canonicului I. M. Moldovan din Blaj. O copie în cirilică, de mână, după acest exemplar, a făcut pentru Academia Română, în 1902, Stoica Nicolaescu. Completările bibliografice le-au făcut I. Bianu, N. Hodoș, *op. cit.*, I, p. 516—525.

S. Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*. Ed. II, Sibiu 1930, p. 224, susține că Lorinț a tipărit *Tălcul evangheliilor*, pentru că numai un strain ca Lorinț putea

scrie greșit *мѣр҃жрѣтанюуѣ* și *каѣ* (în loc de *mărgăritariul* și *sau*), confundând pe r cu n și pe s (e) cu c. Nu putem crede că numai un străin putea face asemenea greșeli; în plus, Lorinț nu a fost străin. Lorinț este numele germanizat, probabil în cercul patronilor tipografi sași, al lui Lavrentie, iar el a fost „ieromonah“, ortodox (v. mai sus, Addenda, p. 13–15, cartea nr. 11).

Studiu și ediție din Molitvenic a publicat N. Hodoș, *Un fragment din Molitvenicul Diaconului Coresi (1564)*, în *Prinos lui D. A. Sturdza*, Buc. 1903, p. 235–276. — Dr. E. Dăianu, *Un molitevnice calvinesc pentru Români*, în *Răvașul*, 6 (Cluj, 1908), p. 168–181, dovedește, punând pe 2 coloane, că Molitvenicul lui Coresi este, în parte, o traducere după un Molitvenic tipărit în 1559 (ed. II), la Cluj, de Găspăr Hellay, cu titlul: *Agenda, az az Szentegyházi cholekedetec mellýeket követnek közenségesképpen a keresztyéni Ministerec és Lelkipásztoroc. Ujonnán nyomtatott* (Agenda sau actele bisericești pe cari le săvârșesc de obicei miniștrii și păstorii sufletesți creștini. Din nou tipărit).

Blaj: Biblioteca Mitropoliei unite.

București: Biblioteca Academiei Române (copie în cirilică, de mână; o altă copie facsimilată).

15. *Sbornicul*, partea a 2-a, tipărit de diaconul Coresi (Brașov) 1569. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

În *Bibl. rom. veche*, I, p. 53–54, cartea aceasta este descrisă sub anul 1568. Această dată s'a calculat scizându-se 5509 din anul 7077 Decembrie 6, arătat de Coresi în epilog.

S'a dovedit însă că sistemul cronologic la Coresi a fost cel occidental, iar nu cel bizantin, încât chiar pentru lunile Sept.–Dec. scădem tot 5508; deci *Sbornicul* a fost tipărit dela 12 Iulie–6 Dec. 1569.

Exemplarul Academiei Române a fost trimis la Moscova în toamna anului 1916, de unde nu a fost restituit.

D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribuții*, Ploiești 1933, p. 8 și 49–56.

16. *Psaltire*, tipărită de Coresi, Brașov 1570.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 54–56, a fost trimis cu tezaurul la Moscova, de unde nu a fost înapoiat.

În schimb, au fost semnalate și descrise noi exemplare. Academia Română are acum un exemplar foto-copiat după originalul din Biblioteca Universității din Cernăuți; exemplarul este însă cu totul defectuos: începe cu caetul 3 (fiecare caet are 4 foi) din care lipsește f. 4 și se termina cu caetul 51 din care lipsesc foile 3–4. Între acestea, mai lipsesc caetele 4, 48, 49 întregi și f. 4 din c. 11, f. 3–4 din c. 50.

Incipit: *...inema mea spune toate ciudesele tale* (IX, 1). Desinit: *...și dulce vrerea ta ră* (LXXXVIII, 18).

Doa foi sunt lipite pe copertele legăturii unui *Liturghier* slav tip. în sec. XVI (Acad. Rom., B. R. V. 32 I); altele în legătura *Triodului* coresian, din 1578, al M-rii Vălenii de Munte (semnalate de N. Iorga, în *Almanahul Graficii române pe 1926*, Craiova, p. 29). Pentru un exemplar al Bibliotecii Universității din Cluj-Sibiu și altul din biblioteca prof. Gh. Giuglea din Sibiu (se pare, cel mai complet), vezi N. Drăganu în *Dacoromania*, 4, partea a 2-a (1924–1926), p. 913–914, nota 3.

Cernăuți și Sibiu: Bibliotecile Universităților.

Sibiu: Biblioteca Prof. Gh. Giuglea.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică)

17. *Octoih*, tipărit de Coresi (Brașov) 1574. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Cuprinde numai glasurile 1–5. Academia Română nu mai are exemplare, nefiind înapoiat dela Moscova, unde a fost trimis în timpul războiului.

21. Triod, tipărit de diaconul Coresi (Braşov) 1578. — Slavoneşte, redacţia medio-bulgară.

Bibl. rom. veche, I, 68—69, descrie cartea după alți bibliografi. Academia Română are acum două exemplare, dar sunt defectoase; cel mai complet începe de la caetul 3, care e complet, de 8 foi; sare la c. 6, 7 (păstrează numai f. 1 și 8), 8, 9 (are 14 foi, în loc de 8), 10, 11 (lipsește f. 7—8), 12—19 (în c. 18 lipsește f. 5), sare la c. 21—36 (c. 23 păstrează numai f. 1 și 8). Spre deosebire de exemplarele cunoscute până acum și în care nu aveau semnături c. 3, 14 și 25, în exemplarul Academiei au semnături toate caetele.

Mai adăogăm, că numeroasele majuscule se regăsesc și în alte tiparituri coresiene. Exemplarul mai complet al Academiei Române a fost al Mănăstirii Văleni (v. însemnarile cirilice din c. 10—11, 16 și 28). Pentru un alt exemplar, tot al Mănăstirii Văleni, v. N. Iorga, în *Almanahul graficei române 1926*, Craiova, p. 28—29 și două planșe cu reproduceri din majusculele ornate ale cărții.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit în 1925, de Enea Traian, pe atunci student la Facultatea teologică din București).

22. Octoih mic, tipărit la 7086 (1578). — Redacție medio-bulgară.

La exemplarul cunoscut până acum, adăogăm exemplarul Academiei Române, bine păstrat, dar necomplet: are 25 caete de câte 8 foi, afara de caetul 1, din care lipsesc f. 1—2 și c. 25, din care lipsește f. 8. N'au semnături c. 19, f. 8, jumătatea inferioară a paginii fiind albă și c. 24, f. 8.

Este greu să precizăm locul tipăririi, neamintit nici în exemplarul complet al Bisericii Sf. Nicolae din Scheii Braşovului. Faptul că în frontispiciu avem stema Țării-Românești, nu dovedește neapărat că s'a tipărit în Târgoviște, cum spune Lucian Predescu, *Diaconul Coresi*, Buc. 1933, p. 56. Tipografi foloseau stemele și numele acelora care cheltuiau cu tipărirea cărții, oriunde se aflau ei. Frontispiciul cu stema Țării-Românești dovedește sigur numai că Octoihul a fost tipărit de Români, pentru interesele bisericii ortodoxe române.

El a putut fi tipărit mai de grabă la Alba Iulia, de diaconul Lorinț. Evangheliarul lui Lorinț, tipărit la Alba Iulia în 1579, are vulturul din stemă la fel cu cel din Octoih mic, capul întors spre stânga și fără coroană deasupra; (compară facs. nr. 80, 81 cu facs. 84 din *Bibl. rom. veche*, I).

D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribuții*, Ploiești 1933, p. 15—16 și 62.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit de Oficiul parohial greco-catolic din Berivooii-Mici, jud. Făgăraș).

23. Evangheliar, slavonesc, tipărit de diaconul Coresi și Mănăilă la 7087 (1579).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, I, p. 73—75. Un exemplar din care lipsesc numai 4 foi de la început, are Seminarul de Bizantinologie (Facultatea de Litere și Filosofie) din București.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

25. Evangheliar, (Braşov 1580, tipărit de Lorinț?) — Slavoneşte și româneşte.

Fragmentul pastrat, compus din caetele 2—16, a fost descris de I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 80—81, după Karataev și I. Bogdan.

Completăm: Textul este tipărit pe 2 coloane, slavoneşte în stânga și româneşte în dreapta, după cum se poate vedea din cele 2 pagini fotografiate, reproduse de S. Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ed. II, Sibiu 1930, p. 79. Cartea a fost considerată ca făcând parte din cărțile coresiene (I. Bianu și N. Hodoș, *loc. cit.* și Dan Simonescu,

Diaconul Coresi, Buc. 1938, p. 7 și 10), pe baza asemănărilor tipografice dintre această carte și celelalte cărți coresiene.

Alți cercetători atribue tipărirea lui Lorinț, întemeindu-se pe particularități fonetice în limba cărții. Aceste particularități sunt însă ale traducătorului, iar nu ale tipografului, care le putea, cel mult, înlătura în forma tiparului, adoptând o limbă mai literară (obiiceiul lui Coresi), sau lăsa așa, ca în manuscris (obiiceiul tipografului Lorinț). Susținătorii lui Lorinț, ca tipograf al cărții sunt: N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, vol. I, București 1925, p. 197. și D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi*, Ploiești 1935, p. 46–47.

Despre traducătorul cărții, spunând că este de origine „malorusă ori săsească”, se mai ocupa N. Drăganu în *Dacoromania* IV, partea 2-a, Cluj 1927, p. 1147–1149, cu prilejul unei recenzii, în care respinge părerea lui N. Iorga despre Lorinț ca tipograf.

Două pagini, și acestea în fotografii negative, sunt nefindestulatoare pentru a ne putea pronunța în mod hotărât asupra tipografului.

27. *Octoih mic*, (tip. de Lorinț?, Alba-Iulia, 1580). — Redacție mediodulgară.

Folosesc notele lui N. Hodoș, care a avut sub ochi, pentru scurt timp, un fragment de *Octoih mic* slavonesc din sec. XVI, care pare a fi chiar acela de care vorbește Safarik, *Gesch. der südslaw. Lit.*, III, I, 263.

Exemplar necomplet, fără început și fără sfârșit, cu multe foi lipsă.

Tipărit cu negru și roșu, cu 26 de rânduri pe pagina. Caracterele sunt mai mari decât cele din *Octoihul* din 1574–75 și mai mici decât cele din *Octoihul mic* din 1578. Hârtia cu marca Brașovului.

Clișeele-frontispicii sunt de 4 feluri.

1) Clișeu mic, imitat stângaci după Evangheliarul slavonesc din 1512 (*Bibl.* I, facs. 28), reprodus de mai multe ori.

2) Clișeu mijlociu, imitat după Evangheliarul românesc din 1561 (*Bibl.* I, facs. 65), Quatern. 11, f. 8 v.

3) Clișeu mare, cu vulturul mare al Țării-Românești, la începutul glasului V și VII (v. mai sus, p. 105, facs. nr. 33).

4) Clișeu mic, cu vulturul mic, la începutul glasului VI și VIII, identic cu cel din *Octoihul*, 1578.

Litera E, cu fondul alb (comp. *Bibl.* I, facs. 79), la încep. gl. VIII. Litera П ca în *Bibl.* I, facs. 67.

Glasul III începe pe ultima față a tetradei 11.

Dupa factura vulturului din stemă, întors cu capul spre stânga, ca în alte tipăriri ale lui Lorinț, s'ar putea atribui și acest *Octoih mic*, ieșit tot din tipografia, pe acea vreme la Alba-Iulia, a diaconului Lorinț.

Nasaud: Biblioteca Iuliu Marțian.

București: Biblioteca Academiei Române (o singură foae).

28. *Sbornic*, tipărit de diaconul Coresi, la Sas-Sebeș, 1580. — Slavonește.

Academia Română are acum 2 exemplare din aceasta carte, din care erau cunoscute numai exemplarul Bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului și altul la Petrograd.

Foaia epilogului dintr'un exemplar al Academiei schimbă datele bibliografice cunoscute până acum, în sensul urmator: în afară de exemplarele tiparite între 20 Mai—11 Noembrie, anul 1580, cum scrie în epilogul unora din exemplare (v. facs. 87, *Bibl. rom. veche*, I, p. 83), s'au tiparit altele, în care epilogul are o alta dispoziție tipografică și anunța alte date de tipărire:

Почѣсе писать сѧ стѧа ѡ бжѣствѣннаѧ книга. мѣца маю, дѧ, дѧнь ѧ съвършисѧ. мѣца, ноѣмвриѧ. ѧ, дѧнь (S'a început a se scrie această sfântă și Dumnezeiască carte, în luna Mai 14 zile și s'a sfârșit în luna Noembrie 7 zile).

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. XXX (1907–1908), p. 22 (despre ex. dăruit Academiei Române de I. Marțian din Năsaud) și *ibidem*, s. III, t. L (1929–1930), p. 32. — Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibl. rom. veche*, Buc. 1938, p. 6–7, cartea de sub nr. 2, nu este «carte tipărită între anii 1576–1581, Sas-Sebeș», ci acest Sbornic al lui Coresi.

București: Biblioteca Academiei Române.

29. Evanghelie cu învățătură, tipărită de diaconul Coresi, Brașov 1580–1581.

Comisia istorică a României a publicat o ediție critică: *Diaconul Coresi, Carte cu învățătură (1581), publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici. Vol. I, Textul*, București, 1914, in-8°, 4 foi + 566 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

30. Palia, tipărită de Șerban și Marien, Orăștie 1582.

Intrucât I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 93–98 au descris un exemplar defectuos, voiu face o nouă descriere, de data aceasta bazata pe exemplarul complet al Academiei Române.

Academia Româna are trei exemplare, dar numai unul e complet. In-folio, 160 foi (din care ultima e alba), împarțite astfel: 6 foi liminare (terniune), cu titlul și prefața. Caetele \tilde{a} – \tilde{i} de câte 8 foi (quaterniuni) și caetul \tilde{a} de 4 foi, cu textul cărții întâia \tilde{a} – \tilde{i} (Geneza). Caetele \tilde{i} – \tilde{z} de câte 8 foi și caetul \tilde{z} de 6 foi (5 cu text și a 6-a albă), pentru cartea a doua \tilde{z} – \tilde{z} (Exodul).

Caetele sunt semnate dela \tilde{a} la \tilde{z} , pe prima și ultima pagina a fiecarui caet, afara de c. \tilde{a} și \tilde{z} , carora le lipsește numai ultima semnătură, pentruca se termina textul la acea pagina. Primele 4 foi din fiecare caet sunt numerotate și după obiceiul apusean, astfel: \tilde{a} I, \tilde{a} II, \tilde{a} III, \tilde{a} IIII, \tilde{b} I, \tilde{b} II, \tilde{b} III, \tilde{b} IIII, etc. Terniunea liminara nu are alta semnatura, decât pe f. 2r. astfel: \tilde{t} II.

Hârtia este alba-galbue, rezistentă și are ca filigrana (vezi c. 6, f. 6; c. 7, f. 1; c. 9, f. 5) două spade încrucișate, încadrate într'un desen oval și lungueț jos, iar deasupra o coroana din 2 grupe de câte 3 frunze în părți și între ele un desen mai ridicat, ca un coif (deci mai stilizată decât filigrana gasita de B. P. Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*, I, 79, în acte românești dintre 1573–1597). Este fabrica de hârtie a lui Nagy-Szeben din Sibiu (cf. M. Roques, *Palia d'Orăștie*, Paris 1925, p. XXIII), din a doua jumătate a sec. XVI.

Tiparul este numai negru, cu 27 rânduri pe pagina, de cele mai multe ori; uneori și cu 21 rânduri (c. 16, f. 4 v.), sau 22 rânduri (c. 16, f. 5 v.). Majusculele sunt în lemn și puțin împodobite. O singura gravura este deasupra titlului (f. 1 verso) și reprezintă un frontispiciu cu stema familiei Bathory, identic cu cel din Sbornicul slav tipărit de Coresi la Sas-Sebeș, în 1580 (*Bibl. I*, facs. nr. 87, jos).

În cele 6 foi liminare avem titlul (f. 1 verso; pe recto foaia este alba). Urmeaza, pe f. 2–3, o expunere asupra cuprinsului vechiului testament. Pe f. 4–5 comentarii asupra sfintei Scripturi și f. 6 are predoslovia.

Reproduc în ordinea originalului (în *Bibl. rom. veche*, I, p. 93–98, ordinea e schimbată) aceste texte (comp. M. Roques, *op. cit.*, p. 3–12):

f. 1 v. Къ вѣнжъ воі шн дѣстоиннѣ мѣла лѣ двмнѣсѣс ѡчкѣте кърци крѣпннѣци ѡ съ вркндѣте дѣнжъ воѡ лѣ двмнѣсѣс къ цнрѣ мърѣн лѣн Бѣтъръ Жнѣмѡнъ Бѡнѣвдѣлъ ѡрдѣлоѡлѣн шн ѡ църѣн ѡнѣсѣннѣ, шн къ цнрѣ пн къ воѡ ѡ тѡци двмннѡр мѡрн шн сѣѣтннѣн ѡн ѡрдѣлоѡлѣн : пѣрнтрѣ ѡнтрѣмѣтоѡра вѣскрѣчѣннѣ сѣнтѣ ѡ рѡмѣннѡрѣ поѣтннѣ тѡ вѣнѣл[ѣ] ѡсѣсѣннѣ крѣпнннѡрѣ рѡмѣннѣ : кѡрѣ ѡсѣсѣннѣ[ѣ] ѡсман дѣла тнѣ доѡмнѣ чѣкрѣмъ прннтрѣ снрнѣсѣрѣ сѣнтѣ фнѡлъ тѣс ѡс хѣ двмнѣлѣ шн ѡсѣснторѡлъ нѡстрѣ ѡмннѣ : ~

Шн сѣс рченст ачѣсте кърци, лѣн, ноември[ѣ] [Дѣ] шн сѣс съвѣршитъ ꙗ лѣна
лѣ юнѣ: [Дѣ зѣлѣ] къ лѣто . ѣ ѣ, рожество хвѣ, [ѣѣѣѣ].

- f. 2 r. а частѣ ѣ парте пѣлѣн дѣ лнтѣн, амѣ чнчн кърци але лѣн мѣѣн прѣрѣкоуѣ :
карелѣ сълутъ лтѣрѣ шн скѣсѣ. дѣн лнмѣа жидовѣскѣ прѣ грѣчѣще, дѣлѣ грѣчн
сърѣѣще, шн лнтрѣлѣ лнмѣы дѣн лчѣлѣ скѣсѣ прѣ лнмѣж рѣмѣнѣскѣж : ~ Кърцилѣ
ѣрѣж чѣ сѣ кемѣж скриптѣрѣж сѣнтѣж дѣнтрѣ рѣстоуѣ дѣмѣнѣлѣнн зѣн, шн грѣйтъ. шн
сѣ цѣнѣс лн бесѣрѣка сѣнтѣж сѣнтѣс ачѣстѣлѣ нѣмѣлѣ лѣрѣ : ~

ДѢНТЬНЮ.

- а • бытѣлѣ.
ѣ ѣсѣоалѣ.
ѣ ѣкѣлѣ.
ѣ чнсла.
ѣ дѣрѣзаконѣ ,
ѣ кѣртѣ лѣ лѣ навѣлѣнѣ : кѣ алѣтѣ нѣмѣ , ѣѣсѣѣ,
ѣ кѣртѣ ѣсѣдѣкѣлѣорѣ : ѣсѣѣѣ.
ѣ кѣртѣ рѣтѣн : рѣтѣ ,
ѣ кѣртѣ лѣ ѣамѣѣлѣ прѣрѣкѣлѣ : дѣнтѣнѣю ,
ѣ кѣртѣ лѣ ѣамѣѣлѣ прѣрѣкоуѣ . ѣ дѣлѣ.
ѣ кѣртѣ лѣмѣѣрѣацнлѣорѣ , ѣрѣж дѣлѣтѣнѣ ,
ѣ кѣртѣ лѣмѣѣрѣацнлѣорѣ ѣ дѣлѣ : ачѣстѣ пѣтрѣс сѣ кемѣа сѣрѣѣѣще. цѣрѣва ,
ѣ паралнпѣомѣнѣ съмѣтѣ . ѣ . кърци,
ѣ ѣзарѣ.
ѣ нѣѣмѣѣ,
ѣ ѣстѣрѣѣ,
f. 2 v. ѣ кѣртѣ лѣ ѣѣѣѣ пѣтрѣнѣлѣрѣкоуѣ .
нѣ ѣѣлѣтнрѣ лѣн дѣѣдѣ прѣрѣѣѣѣ.
ѣ кѣртѣ мѣнѣдрѣн лѣн сѣлѣомѣѣн лѣ сѣ кемѣ прѣнчѣтѣ дѣнтѣнѣю.
ѣ ѣ дѣлѣ кѣртѣ дѣ мѣнѣдрѣлѣ ѣрѣж ѣ лѣн сѣлѣомѣн
кѣ ѣ трѣлѣ кѣртѣ ѣ лѣ сѣлѣомѣѣн , дѣ прѣповѣданѣ дѣ ѣнчѣ сѣ лѣнчѣнѣѣ кърцилѣ
прѣрѣчнлѣѣ мѣрн.
ѣ кѣртѣ лѣ ѣсѣлѣлѣ прѣрѣѣкоуѣ .
ѣ кѣртѣ ѣ лѣ ѣрѣмѣѣн прѣрѣѣкоуѣ :
ѣ ѣ лѣ ѣзѣкѣлѣ прѣрѣѣкоуѣ .
ѣ ѣ лѣ дѣнѣнѣ прѣрѣѣкоуѣ .

ѣчѣлѣорѣ, ѣѣ. прѣрѣѣѣчн мѣн мѣнчѣ.

- ѣѣ ѣѣсѣлѣ прѣрѣѣѣѣ.
ѣѣ ѣѣѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣ (sic).
кѣ ѣѣмѣѣ прѣрѣѣѣѣѣ.
кѣ ѣѣвѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣ.
ѣ ѣѣнѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣѣ.
ѣѣ мѣѣхѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣ.
ѣѣ нѣѣѣѣѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣѣ.
ѣѣ ѣѣвѣкѣѣѣ прѣрѣѣѣѣѣ.
ѣѣ сѣѣѣѣнѣлѣ прѣрѣѣѣѣѣ.

- ἄβ ἀκρίά пророкъ.
 ἄβ Захаріі пророкъ.
 ἄβ манахіі пророкъ.

- f. 3 г. Діначѣстѣ тоатѣ нѡу мѡлатѣ карѣ нас ішит ꙗн лимѣж рѡмѣнѣскѣ дѣн чѣлѣ кѡрци сѡрѡици ші грѣици. ꙗнѣж ἄкмѡ ἄсѡпрѡж дѣчѣстѣ, Типѡритѡсѣѡс чѣстѣ доу кѡрци дѣнтѣню ἄлѡ моисіі прѡрокъ : ~
- ἄ Битіѡл : ꙗн карѣ битіѣ ші картѣ дѣнтѣню, скрісаѡ сѣнтѣ Мѡуѡсіі, ꙗнчѣнтѡсѡра ἄ тоатѣ фѣптѡсѡрилорь : маꙗн вѣрѡтѡѣ іѡрѡж ѡмоуꙗ, ꙗнтрѡчѣ ἄшѣзѡтѡсѡрѡж лѡѡ родитѣ : къ лѡѡ рѡднитѣ ꙗн кѡрѡциѣ, ꙗн мѡндріѣ, ші сѣнѡциѣ, дѡначѣ кѡм лѡ кѡѡсѡтѣ, ші ἄнон кѡмѡ сѣѡс споритѣ ѡἄмѣнїи дѣлἄ ἄдἄ ші дѣлἄ ἣвἄ : кѡмѡ сѣѡс ꙗмѡрѡцитѣ ꙗ лѡмѣ, ші кѡмѡ шἄἄ ἄдоуѣ прі канѣтѣш пѣнтрѡ пѣкἄтѣлѣ сἄлѣ Потѡпѡуꙗ ἄнѣн. ші коуꙗ ἄѡ рѡмасѣ ꙗ корабѣі нѡман Нѡі Пѣтрііѡрѡуꙗ дѣн тоатѡж лѡуꙗмἄ ꙗн вѡрѣмἄ Потѡпѡлѡн. ші іѡрѡж дѣлἄ Нѡѣ ꙗсѡш ѡлѣ ѡптѡуꙗ сѣѡс іѡзѡодитѣ іѡрѡшѡ ἄ доу лѡмѣ. скрісѣ ші ἄчἄста. дѡначѣ коуꙗ ἄѡ ἄлѣсѣ дѡмнѣсѣѡс іѡἄвѡрам патрііѡрѡуꙗ дѣн хἄлἄдѣн ші фѡ лѡн фѡгѡждѡуїтѡж бѣвѣнїѣ. Ісἄкѡ, іѡкѡкѡ, ші дѣпрі Іѡсѣфѡ къ бѡн нѣ-
 раѡуꙗ сѣѡс : ші іѡкѡвѡ коуꙗ фѣчѡрїи сѡн коуꙗ фѡ дѡсѣ ꙗн ἣгрїитѣ : ~
- Б Нѣсѡуꙗ, ꙗ карѣ скріѣ Моисіі, коуꙗ ἄѡ ἄдоуѣ ἄфἄрѡж дѡмнѣсѣѡс пріен Моисіі іѣлѣтѣнїи дѣн цἄра ігїпѣтѡлѡн : дѡначѣ кѡмѡ іѡѡ трѣкѡтѣ прѣспрї мἄрѣ мохѡрѡтѡж, ꙗ пѡстїѣ, ші коуꙗ ἄѡ ꙗнѣнѣ прі ἄмалѣнїтѣнїи, кѡмѡ іѡѡ хрѣнїтѣ къ мἄнѡ ꙗн пѡстїѣ
- f. 3 в. ші лѣѡ дἄт лѡрѣ лѣици, ші чѣἄ кѡртѣ ші сѡлѣ бѣсѣрїчѣцѣ лѣѡ порѡнчїт ꙗ фἄч ші ἄ чїнѣтї дѡмнѣсѣѡс.
- Г Лѣвїѡ скр[ѡ]ї Моисіі пріѡѡциἄ лѣиїн вѣкн, сἄѡжѡ лѣвїцилорь, жїртѡлѣ, ші ἄлѣтѣ слѡбѡзїи дѣ грїшѣлѣ дѣ ἄфἄрѡж, ші ἄлѣтѣ лѣици дѣ дѣ ἄфἄрѡж.
- ἄ Чїсἄлἄ, жн картѣ Мѡуѡсіі прѡрокъ скріѣ мἄнїтѣ самἄ ші нѡмѡрѡуꙗ фїілорь лѡ іѣлѣ, ші ἄлѣ лѣвїтѣнїиἄѡ, дѡначѣ дѣскѡлѣкарѣ ші сѡлἄнїлѣ фїілорь лѡ іѣлѣ ꙗ пѡ-
 стїнїѣ, ші рѡндѡуꙗ тἄбѡрѡлѡн, ші трѣмѣтѣрἄ іѡскѡдѣлѡр ꙗ цἄра хἄнἄнἄлѡн, ꙗнтрѣ карѣ іѡкѡἄдѣ ἄѡ фἄѡстѣ ші іѣ нἄвїнѣ къ Кἄлїѡ : скрісѣ ꙗнѡж шн моуꙗтѡж ꙗнѡ-
 тарἄ лѡ іѣлѣ ꙗн ἄлѣкнѡуꙗ лѡ дѡмнѣсѣѡс ші лѡ Мѡуѡсіі, ші пѣнтрѡ ἄчἄлἄ ші бѣтѡжїлѣ пѣрїрїлѣ лѡрѣ моуꙗтѣ, лѡнѡж ἄчѣстѣ іѡрѡж прѡрѡчїѡлἄ лѡ кἄлἄлἄ прѡрѡкѡуꙗ, нѡмѡрѡуꙗ сѡлἄнїлѡрѣ ші лѡкѡрѣлѡрѣ ѡїндѣѡ дѣскѡлѣкἄтѣ гἄлἄтἄ лѡ іѣлѣ ꙗн чїн, мї. дѣ ἄнѣ, ѡшїрѣ лѡрѣ къ пѡгѡжнїи : ші тѡ чѣ сѣѡс тѡмἄлἄтѣ дѣн ἄлѣ дѡїлἄѣ ἄнѣ дѡпѡж ішїн-
 тѡуꙗ лѡр дѣнѣ ἣцїптѣ пѡнѡж лἄ моἄртѣ лѡ Мѡуѡсіі : ~
- Б Қѡрѡзἄкѡнѣ : ꙗн карѣ Мѡуѡсіі скріѣ дѣ іѡзѡѡж, тоатѣ лѣици ші порѡнчїлѣ чї ἄѡ фἄѡстѣ дἄтѣ ші порѡнчїтѣ дѡмнѣсѣѡс прі Мѡуѡсіі пѡрїнїцилорь ἄ фїілорь лѡ іѣлѣ, къ пѣнтрѡ нѣкрѣѡциἄлἄ тѡци кѡзѡрѡж ші мѡрїрѡж ꙗн пѡстїѣ карїи ішнѣі дѣн ἣгѡ-
 пѣтѣ, ші лѡ Мѡуѡсіі фѡн іѡрѡж дѣ іѡзѡἄѡж ἄпрѡчѣтї фїілорь ἄчѣлѡра, чї дѡмнѣсѣѡс пѡрїнїцилорь лѡрѣ порѡнчїсї, коуꙗ сἄ сї поменѣскѣ прі ꙗнѡж ші ін сѡ цїѣ лѣѡлἄ дѡмнѡлѡн : ~
- f. 4 г. Дѡнѡж ἄчѣстѣ, ἣ кѡрци, ἄ лѡ Мѡуѡсіі нїи фїлѡсѡуꙗ чѣлѡрѣ прѡрѡчїи мѡлїи ἄлἄлἄци нѡ пѡтѡуꙗ скріѣ, чї карѣ ѡлἄ вἄ чѣтїлѣ мἄн дѡлчн вѡрѣ фї ꙗн рїѡстѡуꙗ лѡуи дѣ кѡтѣ стрѣдїѣ, ѡлἄм, кἄтїзἄм. іѣ.
- Чї трѣѡлἄщѣ сѡ цїи ші сѡ ꙗрἄлѣѡм коуꙗ ꙗнтрἄчѣстѣ кѡрци ἄ прѡрїчнї-
 лѡрѣ бѣтѡрѡнїи, ші ꙗнтрѣ лѣѡ нἄа мἄрѣ ѡїсѣвїтѡсѡрѡж ші ἄлѣсѡтѡсѡрѡж, пѣнтрѡ ἄчѣлἄ сѣ цїи чѣ іѣ ѡїсѣѡѣлἄ ꙗнтрѣ ілѣ, лѣѡлἄ прѡрѡчїлорь ἄрѣ трѣн пѡрци : дѣн ἄчѣлѣ ѡїна трѣѡлἄщѣ ἄ ѡ цїнѣ къ мἄрѣ грїжї : іѡрѡж доу пѡрци ἄ лѣиїн іἄстѣ ἄ нѡ

вѣдѣнои кѣ ѿле: кареле съмтъ ачѣла пѣрци. чѣ дѣнтъню жѣсте, поржичеле лѣн
 двѣнезѣс чѣле, ꙗ. ден ачѣла сѣ сѣнцѣце .рнтъню шѣ прослѣкѣце нѣмеле лѣн двѣ-
 незѣс ши вѣцѣж сѣнтѣж ѿамѣнналорь карѣи вѣрь лѣа прецоуа лѣ ѿюдекатѣ ма, рѣс.
 ши ден ачѣле сѣ кѣнѣци чѣне сѣдѣжце лѣн двѣнезѣс. ши чѣне жѣсте .р мѣнѣ лоѣн
 двѣнезѣс пѣнтрѣ ачѣла ачѣла пѣрте трѣвѣжце а ле цѣне.

ꙗ доу пѣрте а леѣнѣн жѣсте леѣнале ѿюдекърилоу а трѣпѣрилоу де афѣрѣж
 коуѣм дѣнѣж тоатѣж вѣна ши пѣкатоуа сѣ аѣ ѿюдекатѣ кѣ скрѣптѣра кѣстѣж лѣ Нѣ
 Хѣ, кѣ. кѣ. кѣ. ши аѣриле. чѣ ачеле нои .рнкѣ нѣ трѣвѣжце а вѣе дѣпѣж ѿле, кѣ
 Хѣ сѣнѣ цѣнѣ кѣ жѣсте, скрѣн .рн лѣѣѣ ѿкѣ дерѣнтѣ ѿкѣ чѣ .рнтре кои нѣ фѣе ашѣ:~

f. 4 v. ꙗ трѣла пѣрте а леѣнѣн съмтъ рѣндѣриле кѣртѣлѣн жидовѣскѣ жиртѣеле, аѣс-
 рилоу, ѿнгеррилоу, .рѣрѣкѣжмнѣтеле кѣртѣлѣн ши преѣѣцѣлоу. ачеле .рнкѣ пон нѣ
 сем леѣаѣн кѣтрѣж ѣле а ле цѣнѣа съ ачѣле тоатѣ доу фѣѣстѣ ѿѣмѣрѣ, ши сѣмноуѣл
 венитоуѣл а двѣнѣлѣн нѣстрѣж а лѣ ꙗ хѣ: маи дѣнтъню. слѣвосѣе ѿзраѣилѣнѣрилоу
 дѣн 'Егѣнѣтѣ ашѣ фѣс коуѣм мѣнкарѣж карѣнѣ мѣлѣлѣн. ашѣ сѣ слѣвосѣирѣж дѣн рѣвѣе
 вѣнѣи ѿвѣтѣторюѣл аратѣж кѣ дѣѣѣтѣлѣ прѣ хѣ' ши сѣнѣ чѣста ꙗ мѣлоуа лѣ двѣ-
 незѣс кареле вѣ лѣа пѣкателе лѣмѣн, лѣа кѣ норѣнѣтеле, прѣ грѣана лѣн хѣ' аѣ
 сѣмнѣтѣ. чѣ дои сѣрафѣнѣ дѣн сѣаѣноуѣл мѣлоуѣнѣнѣнѣн прѣ чѣн, ꙗ. .рнѣри дѣла
 грѣаѣж аѣ сѣмнѣтѣ, .рмѣрѣжмнѣтеле поппѣлоу планѣка лѣн аѣ сѣмнѣтѣ аѣс тоатѣ
 сѣдѣжеле бесѣрѣчѣн .рн ѣлѣ сѣс .рмпѣстѣ кѣмѣ сѣнѣ скрѣптѣра кѣпѣа леѣнѣн жѣсте хѣ',
 пѣнтрѣж ачѣла нѣн нѣ сем леѣаѣн а ле цѣнѣ кѣ ꙗ хѣ' кѣпоуа ачѣлоуа:~

Дѣрѣж лѣѣѣе кѣе ши кѣрѣѣле прорѣѣчѣлоу пѣнтрѣж чѣ трѣвѣжце а ле чѣтѣи ши
 а ле цѣнѣкѣ: прѣнтрѣж мѣлатѣ фѣѣлоуѣри, ши хѣснѣ, кѣ чѣнѣ нѣ ка чѣтѣи ачѣла скрѣптѣри
 пѣмѣкѣж сѣлѣеле лѣн двѣнезѣс нѣ пѣлатѣ цѣнѣ съ нѣ вѣн чѣтѣи нѣ поѣн цѣн. коуѣм сѣнѣ
 хѣ' лѣ лѣка. дѣ. матѣн. мѣ. мѣлѣнѣ фѣлѣжнѣн ши стрѣкаѣнѣ фѣрѣж .р знаѣлѣ лѣ 'Елѣе
 прорѣѣкѣ, чѣтѣѣце ши аѣрѣѣ мѣлатѣ: чѣ маи тарѣ нѣчн ѿ сѣлѣж а лѣн доуѣмнѣзѣс нѣ
 вен цѣнѣнѣнѣнѣ дѣѣлоу кѣ ꙗ аѣлоу пѣнѣж сѣла лѣн двѣнезѣс коуѣм чѣтѣѣце ши
 вен вѣдѣ: чѣ трѣвѣжце а цѣнѣ коуѣм чѣтнѣнѣ съ нѣ те коуѣмѣ сѣбѣлѣзнѣѣнѣн, сѣ цѣнѣ
 чѣ сѣбѣлазнѣж жѣсте аѣлоуѣ жѣсте ачѣла кѣмѣ вен чѣтѣи пѣтрѣнѣрѣхѣн сѣнѣнѣ аѣрѣаѣмѣ,
 ꙗсакѣ, аѣкѣѣ, ши аѣлѣн мѣлѣнѣ кѣмѣ аѣ цѣнѣстѣ мѣѣри маи кѣтѣ мѣлатѣ дѣ ѿѣна ши
 кѣмѣа съ нѣ сѣчнѣ тѣс кѣ нѣ ꙗ пѣкатѣ кѣ аѣ вѣлѣтѣ ꙗн ашѣ шиѣсѣ сѣнѣнѣ чѣ лѣ
 аѣмнѣтѣ кѣмѣ кѣнѣдѣ аѣ ꙗн вѣлѣтѣ ашѣ лѣѣѣе лѣн двѣнезѣс нѣа фѣѣстѣ дѣтѣ афѣрѣж
 кѣмѣ пѣнѣнѣ чѣтѣи кѣ вѣѣцѣле пѣтрѣнѣрѣхѣлоу сѣмтъ скрѣсе .р вѣтѣе аѣрѣж лѣѣѣа жѣсте
 дѣтѣж .рн Исѣоа, кѣ. кѣнѣте, кѣѣѣтѣж кѣ мѣлатѣ сѣнѣ доуѣпѣж пѣтрѣнѣрѣхѣн: ши хѣ' сѣаѣрѣѣ
 ачѣла лѣѣѣе кѣнѣдѣ сѣнѣ дѣнѣж хѣѣкѣнѣе вѣѣстрѣж скрѣнѣ мѣнѣсѣн ачѣ ꙗ чѣ дѣнтъню нѣ
 фѣс ашѣ, матѣн, ѿн. дерѣнтѣ .рнѣж ѿаѣре кѣмѣ аѣ вѣлѣтѣ жидовѣн кѣ мѣѣриле ши кѣ
 вѣѣцѣле лѣѣрѣ дѣ ачѣле пѣлѣде тѣлатѣ съ те дѣлѣнѣн, кѣ .рн тѣлѣкованѣе лѣ сѣѣ ѿѣ
 Златѣѣѣстѣ прѣ кѣтѣе ѣлѣ сѣнѣ кѣмѣ сѣнѣтрѣнѣрѣхѣнѣн сѣнѣнѣ прѣн ачѣла .рнкѣж аѣ цѣ-
 нѣстѣ мѣѣѣри мѣѣлатѣ ѿнѣде лѣѣс фѣѣстѣ фѣѣжѣдѣнѣтѣ прѣ мѣсѣе: хѣ' кѣмѣ вѣ наѣѣ дѣн
 сѣлѣжнѣа мѣѣрѣнѣ. ꙗн кѣѣѣтѣ мѣѣри кѣратѣ а лѣкѣнѣ кѣ лѣле съ нѣскѣж мѣсѣе. чѣ .рн-
 трѣлѣтѣ кѣнѣ аѣ нѣскѣтѣ хѣ' .р мѣре кѣрѣжѣѣе карѣ хѣ' бесѣрѣка сѣ ши нѣрѣѣѣѣѣѣ
 сѣѣѣ .рнкѣж кѣратѣ ши сѣѣнѣтѣ. пофѣтѣѣѣе, сѣнѣнѣдѣ, сѣнѣнѣнѣ фѣнѣнѣ кѣ ꙗс сѣнѣтѣ
 сѣнтѣ ши пѣвѣлѣ аѣсѣлѣ цѣнѣ чѣнѣ аѣре мѣѣре съ фѣе .р дѣѣмноуѣлѣ ка чѣла чѣ нѣре;|

f. 5 v. пѣнтрѣж ачѣла чѣтѣнѣнѣ кѣ нѣнѣмѣж трѣвѣж коуѣм пѣлѣеле вѣнѣлоу сѣ .рѣѣѣаѣнѣн пѣлѣде
 вѣнѣе аѣрѣж дѣн пѣлѣеле рѣнѣлоу сѣ вѣж фѣриѣнѣ сѣ нѣ лѣлѣнѣ мѣнѣе лѣ двѣнезѣс
 кѣ жидовѣн кѣ вѣѣцѣле лѣѣрѣ хѣѣѣѣѣе ши нѣгѣнѣдѣнтѣ. ши кѣ нѣкр[ѣ]дѣнѣнѣа лѣѣрѣ ꙗка
 прѣ чѣн доуѣмнѣзѣс аѣдѣсѣ: дѣ фѣрѣж рѣвѣн .рн вѣлѣлѣѣ, ѿ, дѣ аѣнѣ, а доѣрѣ. аѣрѣжнѣ

пѣрѣс кс ѡсте де рн^м, коѹ^м сѡсирж прѣ ачкѣ дѣ съ в'кидѣрж кѣтѣ, ѡ. дѣ жидовн
 .рнтрѣ .рн бань жидовѣскъ, шн кѣте, ѡ, дѣ мѣри, шн, ѡ. дѣ фѣте. шн ѡ. дѣ арме
 скѣмпе. шн, ѡ. дѣ каи дѣ оѹн бань жидовѣскъ, прнн ачкѣ съ не .рнфрѣиконесе лѣ-
 крѣре кѣ ачкѣ шн ѡлте мѣате съ нѣ пѣци^м шн нѣн бѣтаѣ .рн трѣп шн .рн сѣф-
 леть, чѣ сѣ испитн^м кс толтж шнма скриптѣра коѹ^м снче х'с' лѣ ѡ. шн. дѣ ка
 в^м кснолице воѡ лѣн дѡмнѣсѣс нон сълк чнстн^м нѣман кс ачкѣ кс кѣре ѣлк ѡс
 лѣсатъ нече ѡдѣвѣ^м нечи съ лѣ^м коѹ^м снче лѣ ѡѡрозаконъ, кѣ. кѣ ѣ оѹржтъ
 пѣнитѣ лѣн ѡлтж фѣрж нѣман чѣ ѡс ѣлк тѡкнит. мадеи. ѡ. чѣ тѣс дѡмнѣсѣс пѣнтрѣ
 чѣлъ драгѣ фѣюль тѣс ѣс .рнлѣмнѣсѣ не кс дѣхѣ сѣнитъ ѡл тѣс ѡмнѣ : ~

Мнѡстнѣс шн дѣ бечѣ пѣтѣрнн^к дѡмнѣсѣс роѹгѣлъ тнне кѣ драгѣ пѣрѣн-
 [т]ѣле нѣстрѣ, нѣн мнѣи грѣшнцн шн пѣкжтошн, нѣнотрѣвннчн рѡк[н] шн вѣрлн
 сѣшнле тѣле. ѡскѣатжне мнѣсѣла чѣстж пѣци^к мѣнкж днн воднтѣра дѣхѣлѣн сѣнитъ,
 фѣ ѡ кс рѡл шн кс фѡло^с сѣнтъ сѣнтъ нѣмѣле тѣс : ~

- f. 6r. Кс мнѣла лоѹн дѡмнѣсѣс шн кс ѡжѣсторѣль фѣюлюн шн кс сѣкѣрннтоуѣ дѣхѣ-
 лѣн сѣнтъ ѣс Тордаш Мнѣю ѡлѣс Пнскопоуѣ рѡмжннлорѣ .р ѡрдѣлк : шн кс
 Хѣрче Пѣфѣнъ. пронокедѣнторѣль 'Евѣлѣн лѣ 'х'с' .рн ѡрашоуѣ Кѣкжранѣ Пѣбѣнѣлѣн
 Зѣканъ 'Ефрѣм дѣскалоуѣ дѣ дѣскжлѣ. ѡ шѣбѣнѣлѣн, шн кс Пѣрншѣлѣ Мѡуѣсн, пропо-
 ведедѣнторѣль 'Евѣлѣн .рн ѡрашоуѣ Лѣгожѣлѣн, шн кс ѡкѣрѣе потропопоуѣ кармнѣнн
 Хѣнедорѣн. цнноуѣ^м .рнтрѣна пѣнтрѣ желѣннѣ скрнптѣрѣн сѣнтѣ кѣ кѣсѣмъ коѹ^м толтѣ
 лнмѣле ѡс шн .рнфѣлѣрѣскъ .рнтрѣс кѣкжнтѣлѣ сѣвнтѣ ѡ лѣн дѡмнѣсѣс нѣман нѣн
 рѡмѣннн прѣ лнмѣж нѣ ѡвѣ^м. пѣнтрѣс ачкѣ кс мѣре мѣ.рѣкж скоѡсѣм дѣн лнмѣж жн-
 довѣскж, шн грѣсѣскж, шн сѣрѣскж прѣ лнмѣж рѡмжннѣскж, ѣ. кѣрцн ѡлѣ лѣн
 Мѡуѣсн прѣрѡкоуѣ. шн патрѣс кѣрцн чѣ сѣ кемж. цѣтка. шн ѡлцн прѣрѣчн кѣцѣ ѡл
 ле дѣрѣн^м воѡ фрѣцнлорѣ рѣмѣнн. шн четнцн шн нѣ жѣдекарѣцн нечѣтнндѣ мѣнтѣ,
 кѣ вѣцн кс ѡдѣвѣрѣ ѡ ѡфѣлѣ мѣре кнстнѣрѣ сѣфлѣтѣскъ нѣн пѣнтрѣс драгѣсте лѣн
 дѡмнѣсѣс ѡмъ оѣстѣнтъ, нѣс ѡрж .рнтѡрѣс мѣнж дѣ .рнцѣрѣ, чѣ мѣнж грѣ пѣ-
 кжтоѡск, сѣ вѣцн ѡфѣлѣ чѣвѣ грѣштъ прѣ ѡ черюлѣн дѡмнѣсѣс коѹ^м кѣ ѣлк фѣѣ ѡдѣкѣ-
 ржтѣрж кѣ нѣ ѣ кс коѣ ноѡстрѣж ачкѣ грѣшлѣж, пѣнтрѣс ачкѣлѣ четнндѣ тѣцн кѣре
 .рн чѣ мѣнж вѣ сѡсн блѣкнцн коѹ^м шн дѡмнѣсѣс сѣ блѣвѣскж прѣ воѡ ѡмнѣ : ~ : ~

- f. 6v. Дѣ .р мнѣла лѣ дѡмнѣсѣс .рн знлѣле лѣ Бѣтѣрѣ жнглѡнъ Рѡнѣодж ѡрдѣлѣлѣн :
 дѣрѣн^м дѣн ачкѣте кѣрцн скрнѣ ѡ ноѡстрѣ чѣте доѡ дѣртѣню, Бѣтѣ, шн Нѣходѣлѣ.
 чѣлѣн дѡмнѣсѣс дѣ стѣгѣ шн кѣстнѣ внтѣкѣсѣ Гѣстн Фрѣкнцн ѡлѣсѣ Хѡноѡю ѡр-
 дѣлѣлѣн шн цѣржѣн оѹнѣрѣнн. лѣкоѡторѣ .рн Дѣвѣ коѹ^м ачкѣте доѡ кѣрцн сѣ фѣѣ
 пѣргѣ пѣнж дѡмнѣсѣс кѣ шн ѡлѣлѣ тнпѣрн шн скоѡте, шн мѣрѣлѣ лѣ Гѣстн
 Фрѣкнцн фѣс кс тѡ ѡѡторѣль шн лѣсскрнѣ .рн кѣлтѣлѣлк моуѣтж. шн кс ѡлцн ѡл-
 мѣнн бѣнн .рнжж лѣ.рнжж снне шн лѣс дѣрѣнѣтѣ воѡ фрѣцн рѡмжннлорѣ пѣнтрѣс
 ачкѣлѣ рѣгѣцн прѣ дѡмнѣсѣс.

прѣ .рнтрѣс мѣрѣ лѣн.

Дѣ .рн мнѣла лѣн дѡмнѣсѣс 'Ес Шѣрѣанѣ днѣкс мѣмѣцѣроуѣ (sic) мѣре ѡ тнпа-
 рѣлорѣ. шн кс Мѣрѣнѣ днѣкѣ дѣ.рндѣ .рн мѣна ноѡстрѣж чѣте кѣрцн четнндѣ
 шн не пѣкѣрж шн лѣмъ скрнѣс коѡ фрѣцнлѡрѣ рѡмѣнн, шн ле четнцн кѣ вѣцн
 ѡфѣлѣ .рнтрѣс ѡлѣ мѣргжрнтѣрѣо скѣмнѣ шн кнстнѣрѣ несѣфѣршнтъ. кснолице вѣцн фо-
 лѣсоуѣ бѣнѣцнлорѣ : шн пѣлѣта пѣкѣтелорѣ дѣла дѡмнѣсѣс .рнтрѣс чѣте кѣрцн : ~ : ~

Θρησκευτικὴ κτῆσι κτῆσι σφῆτι: ἀνὶν εἰ, ῥ; ~ Ποροждастка χεῖρο: ἀφῆε. мѣца
 Ісѣи. Ді. φη четате φη ὕρжцѣ; ~

Dr. Iosif Popovici, *Palia dela Orăştie 1582*, în *Anal. Acad. Rom., lit.*, s. II, t. 33 (1910—1911), p. 517—538. — M. Roques, *L'original de la Palia d'Orăştie*, extras din *Mélanges offerts à M. Emile Picot*, Paris 1913 și *Palia d'Orăştie (1581—1582). I. Préface et livre de la Genèse, publiés avec le texte hongrois de Heltai et une introduction*, Paris 1925, in-8°, LXXI + 213 pag., dovedește că Palia este o traducere, în parte, după Pentateucul ungar, tipărit de Gaspard Heltai, în 1551, precum și după Biblia (Vulgata) lui G. Heltai. Ediția lui M. Roques reproduce numai prima carte, Bitia (Genesa).

București: Biblioteca Academiei Române (cel complet, fost al Fundațiunii Nic. Zsiga din Oradea-Mare).

Budapesta: Biblioteca Universității.

SECOLUL XVII

35. *Molitvenic*, Câmpulung 1635. — Slavonește, redacție medio-bulgară, amestecată cu elemente rusești.

Cel mai complet exemplar cunoscut până acum este al Bibliotecii Ion I. C. Brătianu: are 9 foi nenumerotate, 216 foi numerotate, uneori cu greșeli. Cerneală neagră și roșie, 21 rânduri pe pagină.

Foaia cu titlu lipsește în acest exemplar. Ea trebuie că a avut pe verso stema țării, pentru că exemplarul începe [la p. 3] cu următoarele 12 versuri slave, închinată stemei, scrise și semnate de Udriște Năsturel (*Bibl. rom. veche*, I, 100, semnalase aceste versuri numai în *Pravila* tipărită la Govora, 1640):

Страна сѣмъ възнамѣнѣ, птѣцѣ вѣрна носитѣ.

Нѣ ѣгоже нѣкѣ вѣнѣ, ѣ оубѣау сѣмъ вѣситѣ.

Иѣкѣ дѣмъ прѣскѣтѣаго, ѣ прѣстарѣишаго,

Дѣмъ рѣда, Басарѣбѣ, дѣблѣст вѣннѣишаго.

Чѣкѣ живѣомѣ, нѣтѣне сѣмъ на прѣтѣ вѣдитѣ.

Сѣхъ бо дѣблѣст побѣда, многѣхъ сѣдѣхѣ дѣвѣт.

Прѣтѣвѣлѣ оубѣв вѣсѣтѣ, дѣмъ сѣхъ ѣвѣлитѣ.

Пѣлица же ѣсно нѣхъ хѣбѣрѣстѣ прѣдѣставѣитѣ.

Подъ нѣюже тозѣмѣцѣ мѣрноѣ жѣтѣлѣстѣко.

Нѣдѣи ѣспѣрѣвѣиѣсѣмъ, вѣже в гѣвѣнѣтѣлѣстѣко.

Ноубѣасѣмъ ѣхѣ сѣмъ, нѣ ѣскѣдѣти сѣмъ.

Вѣрна вѣ вѣкѣ пѣрсѣи нѣ ѣзѣагѣти сѣмъ.

Ўриѣлѣ Нѣстѣрѣл.

Traducerea :

Țara aceasta drept stemă poartă pasărea corbul,
Iar pe gâtul ei acum și o coroană stă.
Iar în casa prea luminatului și prea bătrânului,
Casa prea vitejescului neam al Basarabilor,
Omul cu toiagul (sceptrul) nu degeaba pe tron se vede.
Deci vitejia acestora e biruința ce multe auzuri minunează
Tronul, deci, mărirea casei acestora arată,
Toiagul însă lămurit vitejia lor vădește,
Sub el pământeanului fi e viețuirea pașnică.
Nu da, Doamne, să se schimbe în pieire;
Și această coroană a lor să nu se arunce,
Corbul în veac dela pieptul ei să nu se înlăture.

Uriil Nasturel.

Urmează predosloviea lui Matei Basarab, Domnul Țării-Românești, necunoscută *Bibliografiei*, vol. I:

ПРЕДОСЛОВІЄ

на книгѣ Євхологіонѣ, или Молитвенникѣ.

ІО МЯТӨЄИ БЯЄЯРЯБЯ

Божією благодатію началникъ и воевода, Земли Блахѣи
Западинъскіа и прочаа.

Православномѣ и благочестивомѣ родѣ отечества нашего, Блахѣо-западинскомѣ, и инымъ родивомѣ, намѣ въ вѣрѣ же, и славнѣмъ діалектѣ славенскомѣ: и собственномѣ языцѣ искрѣно съгласюшымъсѣ. Такожде, и иже въ общемѣ ихъ тѣчю языцѣ насѣ разликюшымъ священнаго и мірскаго съсловіа:

Благодати, милости мира, здравіа же и спасеніа отъ всеблагаго Бога, и Господа и Спасителя нашего Исуса Христа, оусердно желаемъ и привѣтствувемъ.

Глава оубо по божественомѣ Григорію реци, еже тѣла пища, сѣ души слово. Язъ оубо хуждѣши въ христіанехъ, рабѣ прещедраго Владыки моего Исуса Христа, тожде, иже и выше поминамы: тогожде оубв Владыки моего преблагаго, благодатію и помощію начальствовавъ землею сѣю, видѣхъ оубо, какъ въ свои въсен власти, гладъ и жажда, не иже хлѣба и воды, по пророкѣ, нѣ авѣ яко душевныа пища и напоиіа. Словесе глаголю Божіа, имъ же душа питаетъсѣ, и еже испокѣдемъ прѣвое сѣ быти наказаніе въсѣхъ, авже отъ Бога намѣ благихъ. Побладалъ оуже и крѣпцѣ оутвердильсѣ въ сѣла, и не мало шпечалихъсѣ:

Бѣда какъ не свѣсѣ нѣгде таковома брашнѣ; нѣжда тогда душамъ тамо христіанскимъ, гладомъ недовременномъ измождатисѣ, нѣ гладомъ иже въ непроходимыа вѣки безъпрестанно томлѣшымъ, лишениемъ авже тымъ оуготованнхъ небесныхъ благъ. Ячѣе же таковаа видѣсѣ намѣ отсюдѣ сео приходити странѣ, авѣ отъ свѣтыхъ книгъ оумаленіа. Семѣ же оубо многочастными нахожденіи и обстоянми различныхъ языкъ, Божіамъ праведнымъ пошциениемъ къ различнымъ временахъ къ нашѣмъ наставленнымъ наказанію, иновѣрныхъ же и никакоже вѣрныхъ: и тыхъ нещаднѣшимъ авже въ всѣхъ инѣхъ и въ свѣтыхъ црѣккахъ разграбленіемъ, слѣчилосѣ есть быти. Сегв ради Божією подвиженъ ревностію, и таковаго душевреднаго локаніа оумилениемъ расплачемъ, по реченномѣ, зависть домѣ твоего сънѣсть ма. Такожде и нѣкихъ отъ благогодныхъ намѣ и вѣрнѣшнихъ боларѣ, тѣюжде ревность ш тѣхъжде съимѣшыхъ частѣшимъ ш семъ приполинаниемъ. наипаче же рекѣ прілежнымъ молениемъ пошцрѣемъ. Съмотрихв ш семъ како быхомъ сътворили, даже сицевагв глада лѣтѣшын оутолти трѣдѣ. И развѣхъ оубо какъ еже скѣдостію Божественныхъ книгъ прінде злое, пакн снхъ оумноженіемъ исчезнетъ тое. И извѣлѣно Богѣ могающѣ въдкорнтъсѣ благое. Ихъ же швнѣю не иначе нанѣстисѣ не шцевахомъ быти мошно, разкѣ типоградією, сирѣчь печатнею. Тѣмъ же и ш томъ еже въ своаси издадече прінесѣнн и съврѣженн, новѣсть краткѣ вашѣмъ предложити благочестію не полезно сѣднхвм. Бывшымъ оубв намѣ въ недомѣнн ш семъ, какъ и что сътворити. Се оубо Божіе мааніе пріснш швчнѣкѣ обрѣтающесѣ благомъ предложенію члокечскомѣ, авѣ нанѣтѣе творѣще къ оудокрѣсѣ, сѣ и наше нынѣ еже ш семъ произволеніе къ помощн и недомышленіа разрѣшенію рѣководствѣюще. Показа намѣ мѣжа прішеца прѣнодобна священноиннока именемъ Мелетіа Македонска, прішедша отъ росінскихъ

странъ, и глаголюща намъ: оубидѣхъ дѣла тупографско, и испытно приелъши вѣстѣ ш цѣнѣ, прѣидохъ къзвѣстити, аще оубоудно камъ вѣдетъ. Тогда мы аще, съкѣцакшеся съ нѣкимъ дръжиною егѡ мѡжеамъ, іермонахомъ Нектаріи Пелагонскіи, зовемымъ и съ нимъ къкѡпѣ штрока нашего вѣрна Стефана Бръзоходца нарицаема, по печатню в Малѡю Рвессію послахомъ, имѡщіе съ собою при тупографіон паѣнои цѣнѣ, и писаніа оубо шсобнаа шт самаго лица нашего, и шбціаа шт вѣии шбціаа, до настоящаго митрополита Кіевскаго, свѡщеннѣишаго Петра Могилы и до сѣдѡа же и прочіихъ старѣишинствѡицѡихъ галкиѣишемъ градѡ шномъ, шбразъ имѡщіа молитвѣнѣиши. Прѣ сѡхъ же и даршѡвъ не шсподобихомъ томъ прислати выше именованномъ велкомъ мѡжѡ, егѡ же ходатаиствомъ и оубо троеніемъ шподобихомъа Христовою благодатію и тогѡ прѣчетыа Матере благопрѣатнымъ молитвами, еже Дѡха иже къ чревѣ прѣаан бѡхомъ желаніа, и рожденіе оубо благополѣчнаго испѡвнѣишѡ не по мношѣмъ видѣти: Печатню глаголю цѣло съкѣрѣиеннѡ паѡовидныхъ писменъ, такожде и икѡсена тупографа съ нею къкѡпѣ. Тумодеа именованъ съ прочіимъ, имъ же мѣсто на се штаѡченно показомъ Далъгое поле нарицаемыи градъ, и повелѣхомъ тамо жити, и градскою данію питатижеся и шдѣлати, и имъздитися: и въ прочее изнѡреніе хитрошное оупотреблати.

По скончанію же исправленіа древенныхъ ихъ шрѡдѡи хѡдожествѡ подлежащѡихъ: сію перкѣ, пакѡ нѡжнѣишѡ оубо црѣковгымъ вѡслѣдованіемъ сѡщію книгѡ, іаже Тревинкѣ, или Молитвослов нарицаемѡ: ю же шт седмѡихъ, свѡтыа православноа съборныа нашеа вѡсточныа црѣкве, ѡ танихъ съкѣрѣшѡютъсѡ, седмѡю же книжѣ Слѡжебникѡ или Литѡргіи зовемѣи вѡмѣцающіи. Сіа же сѡтъ: свѡтое крѣшеніе, свѡтое мѡро, чинъ свѡщенствѡ, шпокѣданіе, маслоскѡшеніе, законныи бракъ, и прочаа, іаже нашеа праковѣрію сѡджатъ. Общымъ съкѣтомъ и изколѣишѡ, сѣкѣтѡ издати повелѣхомъ, ю же вѡси иже съ нами въ глѡбокѡразмнѣмъ семъ языцѣ же и кѣрѣ сѡгласѡишеся. И Богови силъ и еже ш насъ тогѡ чловекоубиномъ сѡмотренію, благодареніе, молитвы, и сѡджеы принашающіе, іако вы Молдоклахоке, и Оугроклахоке, Рѡси, Срѣбѡве же и Бѡлгаре. Израднѣ же вы, иже сѡхъ родѡкъ, благоговѣиши свѡщеници и діакони, тако прѣподобно иночествѡици іакоже и мѡрскіи, свѡщеносѡджителѣ Бога вышнѡго и іаже на земли сѡщіа егѡ: Божествѡныа и високо прѣстолныа и выше небесъ размѣвѡемыа слакы. Иіе и малѡ цѣнѡ прикѣносащіе аки благоколыи даръ дающіе, на истрошнѣ хотѡцихеся. Паки по сѡхъ, иныхъ благочестію кашемъ представити книгъ, не мните іако нѣкоторѡю земнѡа вещь шажаете, нѣ небесныхъ іако въ истиннѡ дарѡканіи съкѣрокицие. Бѡси бо дарѡе, иже съ выше шт ѡтца свѣтокомъ Дѡхомъ свѡтымъ пракослакнои црѣкки и Сынѡмъ еа съкѣрѣиеннѣ вѣрѡемыи, въ сѡи книжѣ заключѡтсѡ. Тѣмъ же, оубо оуберѡднѡ любезно же и благодарно прѣеманте, и хѡдѡсти нашеа выше реченное ила еа же аще неѣжносно естѣ съприлагающіе и ила сънѡдженници нашеа Елены нарицающіесѡ, въ свѡтыхъ вашнѡхъ свѡщенно-дѣиствителныхъ молитвахъ на(мѡт)ствовати не презрите. Паче же благоволите семъ, іаже и къ прочее подкѡжнѣишѡхъ насъ въ сѡхъ разанчномъ оумноженію сътворите. Здравѣткѡите.

Вы же оубо штоземци страны нашеа, Клахозапааненстѡи, людіе вѡсѡкаго чина и кѡзраста, шбою причѣтѡ: црѣковнаго же и людскаго, нанпаче же вы братіе, вѡдѡщіи по насъ Божіимъ избраніемъ землею шбладати сею, кънемаѣте шпасно дарѡванію семъ, дръкарни сѡи глаголю, и аки даръ прѣчетен прѣимѣте шт насъ сію и съблѡданте ю къ шпаснѣмъ съдѣрѣжаніи кашемъ негѡламъ въ кѣкки. Съкѣро-

книже бо ест паче всѣхъ земныхъ съкровици дражаншее и чстнѣншее. Пире и отъ худокнижныхъ вещей плодъ съкровица сего нзнесен виднѣса, нкѣсна рѣкѣ желѣза мѣди же и шлова нѣ паче злата и каменн чстнаго и сребра, дѣховны сего съкровица плодъ чстнѣншій и скѣтнѣншій естъ вынѣ. Златокаменнаа бо и сребреннаа съкровица, тѣлеса тѣкмо временнѣ оукрашаютъ а съкровице сѣцекое дѣша прѣдобрѣваетъ истинною а Божественною оутварію, и нетѣнною свѣтлостію обанстаетъ ѿ прнсно. Тѣмъ же сіе отъ насъ прѣемше дароканіе, акн отсѣкнѣншымъ желаніемъ въжделѣвшихъ, сіе вамъ вълюбленнымъ и вѣрнымъ намъ съвѣтственникомъ вставити прѣжде даже не отити намъ отъ міра сего, (намъ же прнсно вамъ възможно бѣдетъ, не тѣчю хотѣииса когда гладъ такъ прѣкающити къ земан кашенъ съ воцѣмъ оудобѣмъ оутолити, нѣ и по прѣмногѣмъ гобзокателнѣншее обнлѣ прѣдати сѣменн свѣтомъ еже естъ словѣ Божію, всегда дѣснн вѣдете, и отсюдѣ размножити е и прѣплодити вездѣ въ дѣшахъ препитаніе). Благодареніе оубо къ тѣшномъ прѣлжанію въздадите, нже сію вамъ намнъ благоизволившемъ благодать прѣодати чловеколюбивомъ Богѣ. Та же и насъ, нже всакнми нравы ѿ снхъ тираннвхъса, нже въ васъ вѣкн прѣтѣженнымъ, намѣты не лишнтѣ. Дѣлателннцѣ же сію въ всѣцѣмъ обнлѣ нѣжнхъ художесткѣмъ вещей съблудати къ вѣкн вашѣ, по отшествію нашемъ не небегнтѣ, зане непраздновати съдѣлаана бысть нѣ непрестаннѣмъ дѣшекнѣю съдѣлокати ннцѣ. Прочее же, здравкѣствнтѣ, мнрѣствнтѣ же и спаснтѣса.

Издано въ перво населеніемъ градѣ страны нашеѣ дългом-полн.

Prefață la cartea Evhologhion sau Molitvenic.

Io Matei Basarab, din harul lui Dumnezeu, conducător și voevod al țării Vlahiei-transalpine și a altora.

Pravoslavnicului și binecinstitorului neam al patriei noastre Vlaho-transalpine și altor neamuri în aceeași credință cu noi și slăvitului dialect slavon al aceleiași limbi, care mai de aproape conglăsuiesc. Așijderea și celor ce în genere ne deosebesc de ei numai limba clasei clericale și mirene—harul, mila lumii, sănătate și mântuire de la prea bunul Dumnezeu Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Christos, cu sârg dorim și ne rugăm.

Așa dar, după spusa dumnezeescului Grigorie, precum este hrana pentru trup, așa este cuvântul pentru suflet. Eu, deci, cel mai umil dintre creștini, robul prea darnicului meu stăpân, Iisus Christos, același ce și mai sus e pomenit, al aceluiași deci stăpânului meu prea bun, prin binefacerea și ajutorul căruia conducând această țară, am văzut cum că în întreaga mea țară e foamete și sete, nu însă de pâine și de apă, ci, după prooroc, de vădită hrană și adăpare sufletească.

Cuvintele spuse de Dumnezeu, cu care sufletele se hrănesc și ceea ce mărturisim întâiu, aceasta va fi învățătura tuturor a celor bune, date nouă de Dumnezeu. Am stăpânit dar și puternic m'am întărit, foarte însă și nu puțin m'am mâlnit, văzând că nu este nicăieri o astfel de hrană; atunci nevoia sufletelor creștinești de aici prin foamete timpurie va slăbi și prin foametea celor ce se chinue fără conținere în veacuri apăsătoare, prin lipsa pregătirii acelor bunuri cerești. O astfel de foamete ni s'a arătat nouă de pretutindeni viind, deci vădit din pricina împușinării sfințelor cărți.

Această împușinare din pricina deselor năvăliri și impresurări ale diferitelor popoare, ale necredincioșilor și chiar ale unor credincioși, în diferite vremuri prin dreapta îngăduință a lui Dumnezeu, conduse spre pedeapsa noastră și aceștia necruțând pe lângă celelalte toate, s'a întâmplat să fie și prădarea sfintelor biserici.

Pentru aceasta, mișcat de râvna către Dumnezeu și astfel de flămânzire, stricătoare sufletului, prin umilință s'o aprindem, după cum este spus: zavistia casei tale m'a mâncat. Asemenea și câțiva dintre boerii noștri, de bun neam și prea credincioși, aceiași râvnă pentru aceleași având, prin pomenirea cea mai deasă despre aceasta, mai ales, zic, cu rugămintele potrivită să ațâțăm. Am căutat întru aceasta cum să facem, ca chiar unei astfel de foamete prea amare, să-i potolim truda. Și am priceput deci, că răul a venit din pricina sărăciei cărților dumnezeiești, iar prin înmulțirea acestora, va dispărea acel rău. Și cu ajutorul din belșug al lui Dumnezeu, se va așeza binele. Al căror belșug am socotit că nu va putea fi altfel cu putință, decât numai prin tipografie, adică tiparniță. Așa dar, și despre aceasta întru sineși din depărtare a ei aducere și înzestrare, am judecat că povestirea ei pe scurt nu va fi fără folos, a o pune dinaintea binecinstirei voastre, fiind dară noi în nedumerire despre aceasta, cum și ce să facem. Această vrere dumnezeiască, deci care se află de obicei pururea pentru propășirea în bine a omenirii, aceiași făcând îndată călătoria cu înlesnire și care și acum această a noastră voie să o conducă spre ajutor și spre înlăturarea nedumeririi; ni s'a arătat nouă un bărbat străin, cuviosul ieromonah anume Meletie Macedoneanul, venit din țările rusești, care ne-a și grăit: văzând lucrul tipograficesc și luând știre întocmai despre valoare, am venit a vă vesti dacă vă va fi plăcut. Atunci noi, îndată după ce s'a sfătuit cu un oarecare tovarăș al lui, cu bărbatul ieromonah Nectarie, numit Pelagonianul și cu el dimpreună feciorul nostru, credinciosul Ștefan, numit Sprinten-la-mers, l-am trimis după tiparniță în Rusia-Mică, având cu dânsul prețul deplin pentru tipografie și scrisoare deosebită de la însăși persoana noastră și una de obște pentru lucruri de obște către cel de acum mitropolit al Kievului, Preasfințitul Petru Movilă și către județ și ceilalți conducători ai acelei cetăți de frunte, având cuprins prea rugător. Pe lângă acestea și daruri ne-am învrednicit a trimite celui mai sus numit mare bărbat, prin a cărui mijlocire și așezare ne-am învrednicit de bunătatea lui Christos și de rugăciunile bine primite ale Preasfintei lui Maici, a cărei dorință a fost de a primi Duhul în pântecul ei și a vedea, nu după mult timp, împlinirea cu bine a nașterii.

Tiparnița, zic, întreagă, desăvârșită, cu litere de cinci feluri, deasemeni și tipograf iscusit dimpreună cu ea, anume Timotei și cu alții, cărora și loc hotărât pentru aceasta le-am arătat orașul numit Câmpulung și le-am poruncit acolo a viețui și a se hrăni, a se îmbrăca și a se folosi de darea orașului și în alte cheltuieli de meșteșug a o întrebuiți.

Deci, după săvârșirea instrumentelor de lemn trebuincioase meșteșugului, am poruncit ca prin voie și sfat obștesc, mai întâiu să scoată la lumină această carte, ce este *Trebnic* sau *Molitvoslov* numit, fiind cea mai

de trebuință cercetării bisericești: cu ea se săvârșesc cele șase taine, din cele șapte, ale sfintei noastre pravoslavnice sobornicești Biserici răsăritene, a șaptea însă cuprinzându-se în cartea numită *Stujebnic*, sau *Liturghie*. Aceste taine sunt: sfântul botez, sfântul mir, cinul preoției, al mărturisirei, al sfințirii untdelemnului, căsătoria legitimă și altele ce credinței noastre ortodoxe slujesc. Am poruncit să se dea la lumină după sfatul și învoirea obștească a tuturor celor cari cu noi au conglăsuț în adâncă înțelegere a acestei limbi și a credinței. Și prin aceasta lui Dumnezeu, căruia pentru această iubitoare căutare omenească fi aducem de la noi, mulțumire, rugăciuni și slujbe, fie Moldovlahi și Ungrovlahi, Ruși, Sârbi și Bulgari. Mai ales însă voi din toate neamurile, cucernici preoți și diaconi, atât cei prea cuvioși monahi cât și cei mireni, slujitori ai preoției lui Dumnezeu de sus și cari pe pământ sunteți ființa lui, a dumnezeieștii și prea strălucitei și mai sus de ceruri înțăleasă mărire. Chiar dacă și mic preț va aduce, însă va da dar bun, de bună voie, pentru întrebuințare celor doritori.

Deasemeni, după aceasta unora, prin binecinstirea voastră, să li se prezinte cărțile, dar nu socotiți să le folosiți ca pe un oarecare lucru pământesc, ci ca pe o comoară cu adevărat dintre dăruirile cerești.

Căci toate darurile cele de sus, de la Tatăl, prin lumina Duhului sfânt al Bisericii ortodoxe și a Fiului său, întru totul cu credință, în această carte se cuprind. Pentru aceasta deci, stăruitor, cu dragoste și cu mulțumire o primiți și umilul nostru nume mai sus pomenit, căruia fi este adăogat stăruitor și numele soției noastre numită Elena, în sfintele voastre rugăciuni, făcute cu sfințenie, nu uitați a le pomeni.

Deasemeni binevoiți acestuia și chiar și în celelalte îndrumate de noi, către aceste să le faceți spre înmulțire felurită. Să trăiți. Voi însă, străini de țara noastră a Vlaho-transalpiniei, oameni de orice treaptă și vârstă, de amândouă rangurile, bisericesc și mirenesc, mai ales voi frați ce veți stăpâni după noi, prin alegerea lui Dumnezeu, această țară, luați aminte cu grije la această dăruire, zic, la această tipografie și ca dar prea curat primiți de la noi aceasta și o păstrați pe ea în întreținerea voastră neperitoare în veci, căci este bogăție mai de preț și mai cinstită decât toate bogățiile pământesti. Incă și dintre lucrurile umile la vedere se vede că această bogăție scoate rod iscusit, adică din fier, aramă și plumb, ci mai de seamă decât aurul și pietrele de cinste și decât argintul, această bogăție duhovnicească, rod prea cinstit și prea sfânt este pururea. Bogățiile din piatră de aur și de argint împodobesc numai vremelnice trupurile, iar o așa bogăție împodobește sufletul prin adevăr și lucrare dumnezească și pururea o luminează prin lumină neperitoare. Pentru aceasta și de la noi primind dăruirea, ca doritori cu cea mai puternică dorință, aceasta vouă, iubitorilor și credincioșilor, nouă compatrioți, o lăsăm, înainte de a pleca noi din această lume (deci vouă să vă fie pururea cu puțință, nu numai, doritori, a potoli cu toată ușurința o asemenea foamete, când se va întâmpla în țara voastră, ci și o prea prielnică îmbelșugare a da seminței sfinte, ce este cuvântul lui Dumnezeu; întotdeauna deadreapta veți fi și de aceea înmulțiți și sădiți pretutindeni în suflete hrana aceasta).

Mulțumire, deci, în sârguință, cu osârdie să dați lui Dumnezeu, iubitorul de oameni, care a binevoit a ne da nouă această bunătate ce v'o dăm vouă. Deasemenea și nouă, care cu toate virtuțile ne-am sârguit pentru aceasta, de la voi care să nu lipsiți veacurile îndelungate de a ne pomeni. Acest lucru în toată îmbelșugarea meșteșugului a-l păstra în veacul vostru, după plecarea noastră să-l îngrijiți, pentru că a fost făcută nu pentru a sta, ci pentru a face neconținut hrană sufletească. După acestea, apoi, fiți să-nătoși, fiți în pace și mântuiți-vă.

S'a tipărit în cea dintâi cetate locuită a țării noastre, în Câmpulung.

Urmează predoslovia către Matei Basarab, reproducă în *Bibl. rom. veche*, I, 530—532. Cartea a apărut, însă, în 2 ediții, pentru că în unele exemplare această predoslovie este semnată de „Ioan Glebcovici, adunător (culegător) așezător de cuvinte, cu ceilalți te salută și ți se închină” — câtă vreme în exemplarul *Bibl. Ion I. C. Brătianu* predoslovia este semnată de Ivașco Băleanul și se termină, în plus, cu următoarele cuvinte:

Еъ тоже время, сѣн кнѣзѣ выше реченной, Требникъ, или Молитвословъ исправникъ бысть благороднын и благочернын въ болярехъ, господинъ дворникъ великынъ Ивашко Балабанъ (În acea vreme, acestei cărți mai sus pomenită, Trebnic sau Molitvoslov, i-a fost ispravnic, cel de bun neam și binecredincios între boeri, domnul mare vornic, Ivașco Bălianul).

Urmează, pe 1 foac, tabla cuprinsului (f. 9 nenumerotată), după care începe textul însuși al Molitvenicului. Nu se cunoștea nici cuvântul despre iertarea greșalelor tipografice (f. 216 r.), pe care-l reproduc aici:

СЛОВО КЪ ЧИТАТЕЛЕМЪ

Бъзаявленіи въ Христѣ отци и братіа, и четинъ господѣ, чтѣще сѣю кнѣгѣ, аще что погрѣшено въ немъ шбраците, молимъ Бога ради, и колѣньми касаемса, покрыванте мѣдростію своею, и исправланте какъ вы наоучилъ естъ ДСХЪ свѣтын. Насъ же оусердно трѣдикинухъса въ семъ. благословенте: а не кланите. Понеже трѣдишася, члокѣцы грѣшныи, и бренинъ прѣсты съчиннахъ, да и сами проценимъ и благословенимъ оуачити сподобитса от Христа Бога, Емѣ же подобаетъ къпно съ СѢТИЕМъ и свѣтымъ ДСХОМЪ, въсѣмъ слава, честь, и поклоненіе, въ нескончанъмыи вѣкыи вѣкыи, аминь.

Traducerea:

Cuvânt către cititori.

Iubitori întru Christos, părinți și frați și cinstiți domni, citind această carte, dacă veți afla ceva greșit în ea, rugăm pentru Dumnezeu și cu genuinchii ne atingem, acoperiți cu înțelepciunea voastră și îndreptați, după cum vă va învăța Duhul Sfânt.

Pe noi, însă, cei ce ne-am trudit cu sârguință pentru aceasta, binecuvântați-ne și nu ne blestemați. Pentru că cei ce s'au trudit sunt oameni păcătoși și cu degete de lut au alcătuit și singuri de iertare și de binecuvântare de la Christos Dumnezeu se vor învrednici a căpăta. Căruia i se cuvine dimpreună cu Tatăl și Sfântul Duh, toată mărirea, cinstea și închinăciunea, în veacurile nesfârșite ale vecilor, amin.

Pe ultima pagină a cărții (f. 216 v.) este următorul epilog, care lămurește complet titlul cărții (care nu se știe decât din lucrarea bibliografică a lui Karataev¹⁾), cât și data tipăririi. Acest epilog nu s'a păstrat în exemplarele cunoscute până acum:

Изколеніемъ Отца и съ поспѣшеніемъ Сына и съвръшеніемъ святаго Духа, повеленіемъ же и иждивеніемъ пресвѣтлаго и благочестиваго господара, господара Іоу Матфеа Басараба, господина и воеводы Земан Оугроволахіскон, и въсегу Подс-накѣа и проча, напечатана въсть сіа книга глаголемаа Евхологіонъ, еже есть Молитвенникъ, въ Богоспасаемомъ градѣ Длъгомъ Полю, многорѣшнимъ и недостоннымъ рабомъ Тумодемъ Палеѣандрокичемъ Береничкимъ, въ лѣто отъ сьз-данія мира зрѣмъ а отъ въплощенія Христа Спаса ахлѣ месеца Іюліа, ѿ днѣа.

Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, din porunca și cu cheltuiala prea luminatului și binecinstitorului Domn, a Domnului Io Matei Basarab, domn și voevod al țării Ungrovlahiei și al întregii Podunavii și al altora, a fost tipărită această carte numită Euhologhion, ce este Molitvenic, în de Dumnezeu mântuita cetate a Câmpulungului, de către prea păcătosul și nevrednicul rob Timotei Alexandrovici VerbiŃki, în anul de la zidirea lumii 7143, iar de la întruparea Mântuitorului Christos 1635, luna Iulie, a 30-a zi.

Dan Simonescu și Damian P. Bogdan, *Inceputurile culturale ale domniei lui Matei Basarab*, București 1939.

București: Biblioteca I. C. Brătianu și Biblioteca Academiei Române (la aceasta din urmă, lipsurile completate prin copii fotografice).

37. Psaltire, tipărită de Ieromonahul Ștefan din Ohrida, (Govora 1638). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Numele egumenului chinoviei Govora și autorul Sinaxarului din această carte, trebuie corectat din *Silvestru Taha eromonah* (*Bibl. rom. veche*, I, p. 107, 535 și în indice, sub voce *Taha*), în «Silvestru chipurile eromonah...», *taha* fiind o particulă grecească, trecută și la Slavi, de umilință față de slava lui Dumnezeu, iar nu un nume propriu.

D. Russo, *Elenizmul în România*, București 1912, p. 26—27.

Exemplarul Academiei Române, trimis la Moscova în 1916, nu a fost restituit.

38. Catechism calvinesc, tipărit la Belgrad (Alba-Iulia) 1640.

Nu cunoaștem exemplar din această carte. Mitropolitul Varlaam al Moldovei, care răspunde acestui *Catechism* în 1645 (v. mai jos, p. 190—194, nr. 48), îi reproduce titlul urmator:

СѢВѢТНИКЪ.

Кѣрѣк че сж кѣамж Катехизмѣсѣ.

Кѣрѣк кѣ рѣм шѣ кѣ порѣнка дѣмнѣаѣѣ
крѣциниѣскѣ, Ракѣци, Гѣвѣрги, Крѣкѣлѣ
ѣрдѣаѣаѣѣ, Дѣмнѣаѣѣ Пѣрѣциаѣорѣѣ цѣрѣкѣѣѣ
Оѣнѣгѣрѣѣѣѣ, шѣ сжкѣнѣаѣорѣѣ шѣнѣнѣ. Кѣрѣк сѣѣ

¹⁾ Cf. I. Karataev, Описание славяно-русскихъ книгъ напечатанныхъ кирѣловскими буквами (*Descrierea cărților slavo-ruse tipărite cu litere cirilice*), în Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словености Императорскоѣ Академіи Наукъ, том. XXXIV (1883), nr. 2, p. 448 (nr. 426), reproduc și de I. Biału—N. Hodoș, *op. cit.*, I, p. 529—530.

Ѡпорѣ днѠ лимѣж дѣчѣскѣ шн словѣнѣскѣ
 пре лимѣ ромѣнѣскѣ, кѣ свѣпшаѣ шн кѣ
 Ѡдѣмнѣшнѣра шн кѣ кѣпшѣла дѣмнѣй лѣн
 Чюлѣн Гѣѣрги, пѣсторюлѣ сѣфлѣтѣскѣ, Ѡ
 кѣрѣей мѣрѣей сѣлѣ. Кѣ скрѣсѣдрѣ сѣс ѣу-
 стѣннѣпѣ попа Гѣѣрги дѣ сѣкѣ, шн сѣс ѣзѣ-
 днѣпѣ Ѡ чѣпѣпѣ Ѡ Бѣлѣградѣ. шн сѣс типѣрнѣтѣ
 Ѡ сѣпѣ Ѡ прѣсѣкѣ. Мѣцѣрѣлѣ типѣрѣлѣн Ѡс
 фѣстѣ попа Дѣврѣ днѠ цѣра мѣннѣнѣскѣ.
 шн сѣс Ѡчѣпѣпѣ Ѡ лѣна лѣ юѣ, ѣ. знѣлѣ, шн сѣс
 ѣкѣрѣшнѣ Ѡ лѣна лѣ юѣ Ѡ кѣ дѣ знѣлѣ. Бѣ лѣкѣ
 Ѡ сѣзѣла мѣра, зѣрнѣ. ѣ рѣжѣлѣсѣво хѣѣ, дѣм.

Titlul reproduș de Varlaam explică și nepotrivirea, în ce privește datarea cărții, dintre Vasile Popp, care susținea data de 1642 și Timotei Cipariu, care susținea anul 1640 (*Bibl. rom. veche*, I, p. 107). Nepotrivirea vine din greșeala lui Varlaam, care a socotit greșit că anului dela Hristos 1640, îi corespunde anul dela Adam 7150, în loc de 7148. Pentru că ne înclăpuim că mai de grabă a greșit Varlaam la calcularea datei dela Adam, decât la aceea dela Christos, socotim ca dată de tiparire, anul 1640.

39. *Pravila*, Govora 1640.

Versurile înclinate stemei, semnate de «Urii Nasturel» (*Bibl. rom. veche*, I, p. 109), au apărut încă din 1635, în Molitvenicul tipărit la Câmpulung, v. mai sus, p. 181, nr. 35 unde corectăm și greșelile de traducere.

București: Biblioteca Academiei Române.

42. *Evanghelie învățătoare*, Govora 1642.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 120 are 4 foi nenum. și 600 pag. (incomplet). Exemplarul complet are 602 pagini, ultimele 2 pagini cuprinzând «sfârșitul celei din urmă învățătură din evanghelie».

I. Roșu, în *Societatea de mâine*, 1 (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (ex. complet).

43. *Învățătură*, Câmpulung 1642.

Exemplarul Academiei Române nu a fost întors dela Moscova, unde a fost trimis în anul 1916.

44. *Antologhion*, Câmpulung 1643. — Slavonește, redacție medio-bulgară, amestecată cu elemente rusești.

Au apărut două ediții de titlu; o ediție cunoscută *Bibl. rom. veche*, I, p. 128–130, care amintește în ultimele rânduri ale titlului binecuvântarea lui Theofil, mitropolitul Țării-Românești; cealaltă ediție amintește pe Melchisedec, egumenul M-rii Câmpulung și titlul se termină cu aceste rânduri, singurele deosebiri față de ediția precedentă:

Тѣпѣнѣм ѣ ѣжднѣнѣм ѣеромонѣха | Мѣлѣхѣсѣдѣка, ѣрѣмена тоѣж ѣвѣнтѣл, | сѣкѣрѣ-
 шѣннѣкѣ прѣкѣлѣ напѣчатѣлѣ. | Бѣ дѣлѣгѣбѣмѣпѣлн. | вѣ лѣкѣ, зѣрнѣ. Ѡ рѣж. хѣѣ, дѣмѣлѣ.

Cu silința și cheltuiala Ieromonahului Melchisedec, egumenul acestui lăcaș, s'a sfârșit întâia tipărire. În Câmpulung în anul 7152, dela nașterea lui Christos 1643.

Pe verso titlului este, în xilogravură, stema Țării-Românești, care încadrează portretele lui Matei Basarab și al Doamnei Elina. Academia Română are 2 exemplare complete din această carte, din care cel mai bun are însemnarea că a aparținut bisericii din comuna Berivoii-Mici (jud. Făgăraș).

Cunoscutul paleograf din Rucăr, D. Băjan, a găsit în comuna Micești, jud. Muscel, foaia de titlu a Antologhionului câmpulungean (tipul: mențiunea Melchisedec), lipită la un alt Antologhion slav, diferit de cel câmpulungean, pe care l-a dăruit Academiei Române, cota III, 160.680. Greșit s'a crezut că este același Antologhion dela Câmpulung într'o ediție mai dezvoltată (I. Bianu în *Anal. Acad. Rom.*, Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. 29 (1906—1907), p. 57 și S. Salaville, *Contributions à l'Ancienne Bibliographie roumaine*, în *Echos d'Orient*, 38 (1939), p. 200). Cu o cercetare mai atentă s'ar fi putut observa că e de factură tipografică ucraineană și că poartă în predoslovie chiar mențiunea că este un Antologhion tipărit la Lwow, 1643.

București: Biblioteca Academiei Române.

45. Carte de învățătură, Iași 1643.

De corectat numai paginația (la ultimele foi) 3 foi: nenum. + 384 + 116 + 4 foi nenum. (în loc de 3 foi, *Bibl. rom. veche*, I, p. 137). Ultima foaie face parte din tabla de materie și cuprinde „Praznicele lunilor peste an, împărătești și a svenți mari”.

Gr. Scorpar, *Locul Cazaniei lui Varlaam în vechea noastră literatură omiletică din sec. XVI și XVII*, în *Cercetări istorice*, XIII—XVI (Iași 1940), p. 562—595 și în *Studii și cercetări istorice*, XVII (Iași 1944) studiu neterminat.

București: Biblioteca Academiei Române.

46. Evanghelie învățătoare, Măn. Dealului 1644.

Lista lucrătorilor tipografiei (*Bibl. rom. veche*, I, p. 146) se completează astfel:

РАДЪА ꙗче҃рса (sic) лѣи ГѢОѢКЖИ ѿ граа трѣговѣцѣ.
ГѢѢНІАЖ ꙗче҃орса ѡвѣнса сімѣи ѿ мала вѣи(а).

București: Biblioteca Academiei Române.

48. Varlaam, Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc, (Mănăstirea Dealului?) 1645.

Bibl. rom. veche, I, p. 150—151 înregistrează cartea numai după informațiile sumare ale lui Gh. Șincai. Completez datele bibliografice după exemplarul (*unicum*) dăruit Academiei Române de Vasile Mangra:

КѢРТѢ, | кѣрѣ съ кѣмж, | Рѣспѣнсаꙗ, ꙗпотрѣка катхѣсиссаꙗ, | Калвинскꙗ, | ꙗкѣстж де пѣрнѣте ле Карлаамꙗ Митрополѣтсаꙗ Сѣчлѣвѣи, шн | ꙗрхѣпѣсаꙗ цѣрѣи | Молдѣвѣи. | Тѣпѣрѣтж, кꙗкто, бѣтѣа мѣра | зрѣг, сімѣиже мѣра | ꙗхѣме.

Tăindu-se la legat, cartea are astăzi 10 × 16 cm. La început 6 foi nenumerate + peste 32 foi num. sus, în dreapta. Se numerotează și caetele (de câte 4 foi) dar cu greșeli.

Exemplarul n'are sfârșit; termină cu a 9-a mărturisire a credinței ortodoxe: «A noa. Cinstim prea svânta și prea curata Feçoară». Tiparul negru, literele mărunte (ca în cărțile Mitropolitului Dosoftei, proveniență ucraineană), câte 25 rânduri pe pagină.

Unele litere slab imprimate: м, ѣ, ѣ, etc. Gravuri nu are. Titlul este încadrat în chenar înflorat, iar la începutul textului este un frontispiciu care reprezintă 2 cornuri ale abundenței, pe care-l mai găsim și în *Imitatio Christi*, tip. la Mănăstirea Dealului 1647 (facs. nr. 35).

Nu numai acest frontispiciu, dar și literele au aceeași tăetură și mărime în *Răspuns*, ca și în *Imitatio*. Această asemănare mă face să bănuiesc că *Răspunsul*., în al cărui titlu nu se amintește locul tipăririi, a putut fi tipărit la Mănăstirea Dealului, unde, peste 2

ani, s'a tipărit cu același material tipografic *Imitatio*. Tipărirea s'a putut face cu banii lui Udriște Năsturel; așa s'ar explica mai bine cuvintele de laudă ale lui Varlaam, la adresa lui Udriște (v. predoslovie).

Pe verso titlului aceste două versuri:

Nu se laude nime, de bună credință,
De n'are lucrure bune, prea cu socotință.

Urmează predoslovie ce reproducem mai jos. Ultima pagină din cele liminare e albă. Textul începe cu vorbele: «Otvatnicū. Carlea ce să chiamă Catehizmus».

f. 2 r.

Predoslovie

Varlaamū cu mila lui Dumnedzău Mitropolitulū Suceavei și Arhiepiscopulū țărăi Moldovei.

Cătră creștinii de(n) Ardealū.

Credințoși pravoslavnici și adevărați fii svintei ai noastre besereci apostolești, iubiți creștini și cu noi de un niam Români. Pretutindirea tuturor ce să află în părțile Ardealului, ce sinteți cu noi într'o credință, cu dreptatea Dumnedzăului ș'a Mântuitorului nostru lui Is. Hs., dar voao și 2 Pet. gl. pace să să înmulțască întru cunoștința domnului nostru lui Is. Hs., iară dela 1, zač 64 smereniia noastră, ca a nește fii iubiți întru Hs. blagoslovenie, rugă și ertăciune și de vecie dela Dumnedzău ertare de toate păcatele.

Socotind eu diregătoriia cîa păstorîască carea mi s'au dat dela Dumnedzău și aducându-mi aminte de cuvintele vasului celui ales fericitulū Pavelū, carele cu episcopii Efeseilor poruncēște noao tuturor de dzice: 1. 2 v. socotiți-vă pre sine și toată turma întru carea pre voi duhul svânt | v'au pus Dea An gl. episcopi, ca să pașteți besereca lui Dumnedzău, carea o au răscumpărat cu 20 zač. 44 sângele său. Aducându-mi aminte, dzic, de datoriia cîa nenumărată ce am, să lupt și să propoveduesc, să întăresc svânta evanghelie și poruncile și tainile beserecei noastre, carile sânt date de scriptura cea de duhul svânt suflată, dela propovednicii lui Dumnedzeu, fericii apostoli, și dela acei luminați de duhul svânt, cinstiți și svinți părinți și a toată lumea învătători, č-au tocmit cu duhul svânt ș'au dat la șeapte săboară credințoasă și sufletească obicină*) a beserecei noastre ceii apostolești.

Aducându-mi aminte de datoriia mea cîa mare, nevoesc, ustenesc, — Dumnedzeu vede numaî, — cu toată puteriia mea și cu toată usărdia lucredz după neputința mea cea omenească, ca să cresc și să adaog talantul ce mi-i dat, cândai vrun păcătos și de turma lui Dumnedzău depărtat, voiu putea să-l întorc, să să spodobască a fi destoinic și spăsit, petrecând întru poruncile cele pravoslavnice a beserecei noastre, carile diin bătrâni sânt 1. 3 r. date diin | tr'untăiu și di început acelea să le întăresc. Să nu cumva să să tâmple să fie neștine svătuît și amăgit de vicleșugul șearpelui, adecă a ereticilor, să cadză și să să depărtedze de acea alinată și cu pace și fericită curte, besereca noastră cîa pravoslavnică, cândai pentru acest lucru de folos să vor acoperi mulțimea păcatelorū mele, cum scrie Iacov, brat bojii, întru a sa săbornică poslanie, de adeverește dzicând: frațilorū, de să va înșela

*) Obicină.

neștine di întru voi și de-l va întoarce neștine, să știe că cela ce întoarce Iacov gl.
păcătosul di în calea lui cîa rătăcîță, scoate suflet di în moarte și acopere 5, zač. 57
mulțimea păcatelor.

f. 3 v. Pentr'acéia, iubiții miei fii, tâmplându-mi-se estimp în părțile Țării Românești, cu trebe domnești și a nărodului, în Trâgoviște, cu cei mai de frunte și mai de-a firea vorovind, mai vrătos cu oarecare boiarin, cinstit și slovesnic și a toată destoiniciia și înțelegerea, harnic, drept pravoslavnic creștin, al doile logothet și frate doamnei a bunului credinços și a luminatului domn, Io Matei Voivodă | , cu mila lui Dumnedzău, domnul Țării Românești, dumnealui Udriște Năsturel, carele ca un iubitori de învățături și socotitoriu credinței ceii dirépte, în mijlocul altor cărți noao ce mi-au arătat, adusu-mi-au și o cărțulie mică în limba noastră românească tipărită. Și deac'am cetit, am vădzut sămnuț ei scris Catihizmus creștinesc, carea o am aflat plină de otravă de moarte sufletească. De care lucru, iubiții miei fii, mărturisesc înaintea lui Dumnedzău, cu firea mîa, că mare grije și multă scrăbă au cuprins sufletul și inima mîa, pentru care lucru îndată am chemat ș-am strâns săbor di într'amândoao părțile și di în Țara-Românească și di în țara Moldovei, nu atâta că doară să poată ei clăti inima voastră, ce-î întărită și rădăcinată pre temelîa cîa bună și tare a besericeii noastre pravoslavnice, cât cuget și socotesc cîndaî cu aceste minciuni și amagituri, cu carile ciarcă și ispitesc în tot chipul să poată afla pre neștine prostac și neștiutori, să-l sparie cu mărturiia svintei scripturi, carile fără de cale li-au pus și rău le tâlcuesc cătră a lor perire.

Pent'acéia am socotit că am o datorie mare, să fac răspuns și să arăt strâmbătura și tâlcul cel rău a lor ce tâlcuesc rău și strâmbază scriptura svintă. Ș'acasta nu că doară prepuî ceva întru fapturile cele pravoslavnice a creștinătății voastre, că știu foarte bine și sînt adeverit cum credința voastră, č-ați apucat di întăiu și di început, nici unul de voi cărțile cele ereticești și dăscăliia și învățătura lorî în număr nu le socotiți, ce numai pentru să arăt întunérecul și neînțelegeria lor, ce au întru scriptura svintă, carea o tâlcuesc pre voia și pre volniciia lor cum vor, cum de-acasta Svintul Pătru mărturisése și învață de dzice în 66 de zač-(ale) și dzice: acasta să știți că toată prorociia cărților, adecă tâlcul scripturii svinte, nu iaste după cum spune fieștecine.

f. 4 v. Pent'acéia dzic că tâlcul ce fac aicea și hapăd tâlcul lor cel rău, nu iaste di în spunerea și di în cugetul meu sau altcuiva, ce di în tâlcul svinților și de duhul svânt luminaților | părinți, cariî după darea cea scrisă și nescrișă dumnedzăeștilor apostoli a besereceii noastre ceii pravoslavnice au tâlcuit și nesmintite noao pravoslavnicilor li-au dat, cu mintea să le ferim, cu gura să le mărturisim și dela inimă să le spunem întru vădirea ereticilor și întru tăriia pravoslavnicilor creștini.

Pent'acéia, fiii miei, întru Hristos iubiți, scris-am asupra acestui Catihizmus nou, cu carele cei den afară de pravoslavie au nedejduit să vă sparie, cu mărturiile scripturii svinte, să vă înșeale întru eresa lor cea rătăcîță. Č-am scris: una, pentru să puteți sta împotivă, cînd va fi vreme

de nevoe; alta, pentru ca să vă aflați întru învățăturile pravoslaviei în- Glat. gl. 1
 țăriți ca nește stâlpi neplecați și neclățiți. Deci, cum învață fericitul Pavel zač. 199
 pre Gălăténi de dzice: sânt unii de vă spementeadză pre voi și vorū să
 strâmbeaze bună vestirea lui Hs., ce săvaî și eu, săvaî inger di în ceriu
 de va vesti voao mai într'alt chip de cum am vestit voao, anathema să
 fie. Cum am și mai dzis și iară mai dzic, că de va neștine vesti voao mai
 f. 5 r. într'alt chip de cum ați luat, anathema să fie. Pentr'aceia și eu, fiii miei,
 legiuitura acasta a fericitului Pavel cu greu vă dzic, cum de-ar fi neștine
 întru voi să vă îndărăptédze și să vă întoarcă di întru evangheliia lui Hs.
 și di întru învățăturile cele pravoslavnice a beséricei noastre și cu dăs-
 căliile lor cele ucigătoare de suflete, să vă afunde întru eresa lorū cea
 răa, s'ar fi cine-ar fi și vă va învăța altă credință, măcar s'are fi ingerū
 di în ceriu, să nu-l credeți, ce să-i dziceți anathema și să vă lepădați și
 să vă depărtați de unulū ca acela, că acela č-am luat dela moșii și dela
 strămoșii noștri sânt de svinta evanghelie a lui Hs. întărite de proroci și
 de apostoli temeliuite și de duhul svint cu luminatele săboară a svinților
 părinți mărturisite. Acéstia dzic, fiii miei, că să cade cu tot sufletul să le
 ținem și cu glas mare să le mărturisim și, de va trebui, dzice Hristos, și
 până la singe, de ne îmbărbăteadză și ne învață, așa nu vă temereți de
 f. 5 v. ceia ce ucig trupul, că sufletul nu-l pot ucide, că acestia a lumiei sânt tre-
 cătoare, iară binele de vecie, ce vor să-l dobândească ceia ce viețuesc în
 credință, iaste de pururea netrecut întru veaci nenumărați, și atâta sânt
 de mari și de săvârșit, cât acela ce s'au suit până în al treile ceriu, feri-
 citul Pavel, spune de dzice că ochi n'au vădzut, urechi n'au audzit și la
 inima omului n'au întrat celia č-au gătat celora ce-l iubăsc.

Pentr'aceia, fiii miei, întru Hristos iubiți, să murim cu credința cîa
 direaptă întru Hristos, pentru ca să fim vii întru el și să ne aducem aminte
 de acela marele proroc Moysi, cum elū au urit cinstea și mărirea împă-
 răției dela Eghypet, împreună cu bogăția și cu visterele lui, socotind mai
 bine să pață rău cu frații săi, ce era de un niam și de o credință, decât
 să aibă altă cinste și mărire. Că de vom răbda toate greutățile și nevoile
 pentru credința cîa adevară și de ne vom svârși într'insă cu pocăință,
 vom dzice și noi cu fericitul Pavel: cu bună nevoință m'am nevoit, viața Tim. gl. 4
 mi-am săvârșit, credința am ferit, de-acum mi să cruță cununa dreptății, zač. 298
 f. 6 r. care mi o va da domnul în ziua aceia a dreptului giudeț. Acasta și voi
 veți dobândi pentru credința voastră cîa pravoslavnică a moșilor și a stră-
 moșilor voștri, care o ați ținut întru învățăturile cele bătrâne și de de
 mult, a șapte svinte și a toată lumea săboară, cariī dela apostoli au luat
 și noao le-au dat, aceia dzic cununa cîa de Dumnedzău împletită a mării
 și a vieții ceii de vecie și a fericiei, carea toți credincoșii o vor dobândi
 pentru Is. Hs., domnul nostru, a căruia iaste slava și țineria și slujba și
 închinăciunea, împreună cu părintele și cu duhul svânt acum și pururea
 și întru véci de véci, aminū.

*Anul. Acad. Rom., Partea administrativa și desbaterile, s. II, t XXVI (1903–1904),
 p. 51. — Prefața a fost publicata, cu unele omisiuni, de P. V. Haneș, Răspunsul Mitro-
 politului Varlaam (1645), în Preocupări literare, 5 (1940), p. 108–111. — Cartea carea să*

chiamă Răspunsul împotriva Catihismusului calvinesc, făcută de Părintele Varlaam, Mitropolitul Suciavei..., ediție în transcriere și facsimilată de N. Cartojan, Casa Școalelor, București 1944 (în colecția *Texte de literatură veche românească*).

București: Biblioteca Academiei Române.

52. Thomas a Kempis, *Imitarea lui Christos*, traducere din latinește în slavonește de Udriște Năsturel, Mănăstirea Deal 1647. — Redacție rusească.

Книга ѿ Хѣѣ по-
држанїи

Божїю помощїю повелѣнїем жи
вскѣцкѣм ѿжидкѣнїем, пресвѣтым
ѿ блгочѣивымъ кнѣзїи Гѣжды
Елены, Начѣнницы Оугровлахїи за
планѣнскою. сспрѣжницы пресвѣтымъ
пѣлаго ѿпдара ѿ коюды Іо Мѣм
ѿеа Басарабы. Трѣдолюбїемъ
скрегѣ ѿ ѿстагѣ съродника ѿрїста
Настѣрела, вшорагѣ логодета,
ѿ латїнаскарѣ на слакѣнскїи ѿзѣк
ѿнѣ прѣвѣдѣнамъ. из господарскою
ѿхѣ типографїи ѿже ѿ дѣлскою
монастири, мїрѣ ѿздѣса.
въ лѣтѣ, бышѣ мїра, зѣрне
сїнїа же мїра. зѣхмѣ.
Мѣца ѿпрїлїа дїа ѿ, сѣвѣршїса.

Cartea despre imitarea lui Christos, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu porunca și cu toată cheltuiala prea luminatei și drept credincioasei prințese Doamnei Elena, stăpâna Ungrovlahiei transalpine, soția prea lumina-
tului Domn și Voevod Io Matei Basarab, cu osteneala adevăratei sale rude Orest Năsturel, al doilea logofăt, tradusă acum din limba latină în limba slavonă. Fu scoasă la lumină din tipografia lor domnească, care se află în Mănăstirea Dealului. În anul dela zidirea lunei 7155, iar dela mântuirea lunei 1647, luna Aprilie 15 zile, s'a sfârșit.

N'am văzut exemplare; informațiile care urmează sunt luate din fotografiile Academiei Române după un exemplar al Muzeului eclesiastic din Lwów, precum și din bibliografia ce dau mai jos.

In-8°, 8 + 216 + 10 pagini (titlul, versuri și predoslovia, textul, epilogul și errata). Tipar negru, cu 21 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului este stema Țării-Românești, cu următoarea inscripție, în caractere tipografice ucrainene: 'БЛГНІА БОЖІЮ МЯТНО НАЧІАНИЦЯ УГРОЕЛ' (Elina, cu mila lui Dumnezeu stăpâna Ungrovlahiei). Stema (o mai găsim și în *Triod-Penticostar*, Târgoviște, 1649) o așază de gâtul căreia atâră un scut prelungit cu o cruce pe care o ține în cioc. Pe scut sunt desenate 2 cruce suprapuse pe un pedestal. Deasupra stemei e coroana domnească. Totul e ținut de 2 lei, care stau pe o terasă (v. facs. în *Revista p. ist. arch. și fil.* 11 (1910), p. 318).

La pag. 3 urmează 6 distihuri de laudă către Doamna Elina:

Сѣ бл҃гочѣнѣишеи нашей Началници
 Добрадѣтели ꙗкѣ въ ст҃хъ Биталници
 Дъхнѣ Бж҃ткѣннаѣ ꙗже ѿ ꙗперой.
 Бл҃годѣль цр҃ци, сѣи ѣдннѣимѣннѣи.
 Кр҃стѣ же ѡбѣнѣ ѡбрѣтѣннѣ рѣвноствѣ вълагаетѣ,
 Кр҃стѣнѣенѣе сѣго мѣрѣ прѣлагаетѣ
 Житѣи ѿмѣже х҃а дѣснѣи подражатѣи,
 И тогѣи неѡбѣклоннѣи стѡпѣ сѣи съдѣржатѣи.
 Прѣемше нецаанагѣи плаѡ ѿзнѣренѣи,
 Ѣдѣбанѣи славенскагѣи въ скѣи ѡбкрашенѣи.
 Достѡиннѣи ѡубо тоѣи, ѡ мѣжитѣи, дѣбелестѣи.
 Бл҃годѣрнѣи въкнѣи, не ѡбнѣвѣише плѣтѣи.

A tot bine cinstitoarei stăpânei noastre,
 Făcătoarei de bine sădită în toate lăcașele;
 Cu dumnezeiască inspirație, care asemenea
 Cu har împărătesei aceleia cu același nume,
 Aceleia ce această cruce a aflat, acea râvnă pune
 Prin purtare de cruce, lumii propovăduind:
 Vieață celor întru Christos la drept a imita
 Și pe urmele acestuia neclintit a se ținea.
 Primind fructul fără de cruțare istovit
 Imbrăcat în haina de podoabă a limbei slavonești.
 Pentru aceia destoinici de bărbătească virtute
 Cununi de mulțămire nu pregetați a-i împleți.

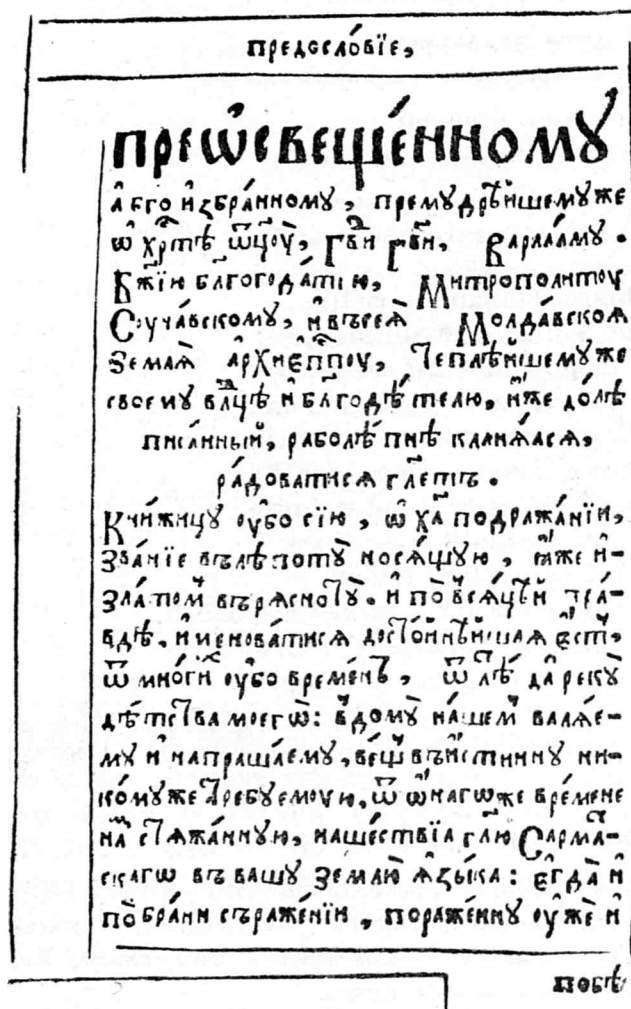
La p. 4 liminară (facs. 34) și până la sfârșitul acestor foi urmează predoslovia lui Orest Năsturel către Varlaam, Mitropolitul Moldovei (transcriu după o copie al lui Ion Bogdan, făcuta pentru Academia Română).

ПРЕДОСЛОВІЕ,

ПРЕСОБЕЩЕННОМЪ | ѡ вѣго ѡбзѣранномъ, прѣмѣдрѣишемъже | ѡ хр҃стѣ ѡбѣи,
 Гѣна Гѣн, Барлаамъ. | Бж҃тѣи бл҃годѣлѣи, Митрополитѣи | Ѣѡчѣвскомъ, ѿ въсѣѣ
 Молдавскомъ землѣи архѣиѣи, Тѣплѣишемъже | своѣмъ влѣцѣи ѿ бл҃годѣтели, ѿже
 дѣлѣи инсѣннѣи, рабѣи клѣнѣи, радѣи глѣи.

Книжницѣи ѡубо сѣи, ѡ х҃а подражатѣи, | звѣнѣи въ лѣиѡнѣи нослѣи, ꙗже ѿзлѣ-
 шѣи въ рѣиѡнѣи, ѿ нѣ вѣсѣи прѣ-|вѣи, ѡменѣи сѣи достѡинѣиѣи ѣтѣ-ѡ
 многѣи ѡубо времѣнѣи, ѡ лѣи дѣи рѣи | дѣиства моѣи: вѣ домѣи нѣшеи вапѣи-|мѣи ѿ
 напрашѣи, вѣи въ ѡспѣи ин-|кѣиѣи трѣвѣиѡи, ѡ ѡнагѣи времѣнѣи нѣи | стѣ-
 жѣиѣи, нѣшеи глѣи Ѣрмаѣ-|скагѣи въ ваиѣи землѣи ѡзыка: ѣгда ѿ | нѣ
 вѣрѣи, пораженѣи ѡубѣи ѿ | повѣденѣи. ваиѣи же ѿ нѣи нѣи | ѡгарѣи
 вѣи, ѡзыкѣи ѡномъ вѣи | нѣ: нѣиѣи ѡубѣи вѣи, мѣи съ сво-|нѣи чѣи. ѡнагѣи
 прѣслѣиѣи ѿ прѣ-|сѣиѣи домѣи Мѡнѣи. ѡ тоѣи. ѡубо нѣиѣи ѡнде тогѣи
 вѣиѣи корн-|сѣиѣи ѿ сѣи ѿнѣи вѣиѣи кнѣи-|гѣи мѣи ѿ вѣиѣи прѣи-
 сѣиѣи (ѡсѣиѣиѣи пѣиѣи Началниѣи) пѣи. | Пѣи времѣнѣи же неѣлѣи, ѣгда

юношескій въ вѣзрастѣ достигнши ми, мно-|гѣю и тѣлѣю кз' Рѣмскоу, илѣ
Латин-|скоу, намъ ѿвѣ сърономъ ѡзвѣ, бго-|даннѣю власнѣ в' срѣи мѡемъ съ
ажакъ лю-|бовѣ толѣкѣмъ ѡко мѡла не ѡ инѣмъ чѣмъ, | въ оумѣ же и въ срѣи по-
мысли ѡношѣмъ | вѣхѣ, нѡщю и дѣю, рѣзкѣ ѡ ѡзвѣ | нзвычѣнѣи, непрестѡннѣ
гасмѡлѣхсѡ. | Дондеже премѣдрѡсти насѡвникѣ, и | сзмѣлѣсѡ дѡвѣцѣ, ѡже оубо кз'
ѡзвѣ | любвѣ многѡмѡлнѣю, раждѣгшѡмъ сѡ | моегѡ срѣа жѡждѣ, сцѣглѣмъ навѣ-

34. *Imitarea lui Christos*, Măn. Dealului, 1647.
Inceputul prefeței.

Restul lipsește în copia lui I. Bogdan. Formula de încheiere o reproduc după *Rev. p. ist., arch. și fil.*, 11 (1910), p. 320:

Здраветвѣи ѡче, ѡцѣмъ, вѡгѡстѡннѣннѣишѣи, | Твоегѡ вѡизбраннѡмъ Прѣсвѣ-
щѣнствѣ, | ѡбѡгѡмъ спѣсѣнѣа рѡчитѣлнѣишѣи рѡвѣ,

Ѣресѣ Нѡстѣрѣлѣ
вѡпѡрѣи лѡгѡдѣтѣ Оугрѡвѡлѡхѣискѣа землѣ.

кнѡкѣ-|нѣмъ (ѡже въ истиннѣ)
не ѡ писменнѣ-|номъ хѣтро-
сти, ннѣ ѡ чѡстѡгѡ ѡже сѣ
вѣсѣми дѡврѣкѣ же и неѣс-
кѣснѣкѣ вѣдѣшнѣи, вѣзѣтѣд-
нѡгѣ моегѡ, вѣремѣннѣкѣ же и
вѣз. | вѣремѣннѣ, сѣвѣсѣдѡ-
вѡнѣа, оупѡтѣрѣлѣ-|нѣмъ оупѡ-
лѣтнѣ вѡгѡнѡвѡлѣи. Тѡгдѡ ѡже
мѡдѣннѣа оумѣдрѡщѡгѡмъ
прѡсѣктнѣ-|шѣнѡу, пѡмѡ-
щю, ѡ ѡнѣднѡгѡмъ не-|кѣдѣ-
нѣа, мѡѣи тѣпѣкннѣишѣи пѡмѡлѣ
кзѣ-|ннѣкнѣкѣ оумъ, кнѣжнѣа
сѣа, ѡво оубо | ѡкнѣ оубѡвѣкнѣ-
шѡлѣ мнѣкѣ кз' рѡзѡмѣкнѣю, |
ѡво же ѡкѡ кз' истиннѣ кз'
ѡже хѡ по-|дрѡжѡннѣ иѣсѣв-
нѣкнѣшѡлѣ оупѡчѣтѣлннѣа сѣ-|
шѡлѣ (ѡкѡже сѡмѡлѣ сѣѣ вѣ-
сѣми ѡмъ | вѣсѣхѣ чѣтѣрѣх
глѡкѡми чѡстѣи, оубѡкѡзѣ-|
ннѣ и сѣстѡкѡлѣ, пѡлнѣ вѣ сѡкѡмъ,
вѣтнѣ | нѣномъ вѣжѣтѣннѣкѡмъ
прѣмѣдрѡсти) рѣдѣ-|чѡишѣ
мѡѣю ѡмѡлѡгѡше сѡ рѣкѣ.
Дондеже | тѡмъ бгодѣхѣнѡ-
вѣннѣкнѣишѣи рѡзѡмъ, оумѣ
могѡмъ и срѣа, Бжѣтѣвѣннѣмъ
нѣрѡстѣннѣмъ | сѣвѣкѣднѣкѣ сѡ
рѡчѣннѣмъ, и нѣглѣи гѣжѣю мѡ-
нѡкѣннѣю, ѡкѡ дѡнѣ сѣмъ ѡзвѣ-
кѡмъ, сѡлѣкнѣхѣ....

Precuvântare.

Prea sfințitului și de Dumnezeu alesului și prea înțeleptului în Christos părintelui, domnului domnului Varlaam, cu binecuvântarea dumnezească mitropolit al Sucevii și arhiepiscop a toată țara Moldovii, prea căldurosului viu stăpânitor și binefăcător, cel mai jos iscălit, ca un rob închinându-i-se, îi zice, să se bucure (îl salută).

Cartea aceasta purtând frumosul titlu despre Imitarea lui Christos și prea vrednică fiind a se numi cu toată dreptatea aur adevărat, de multă vreme, ca să zic așa din anii copilăriei mele, aruncată și prăfuită în casa noastră, ca un lucru ce, în adevăr, nu era de nevoie nimănui. a fost luată de noi, din vremea aceea, adică din vremea venirii neamului Sarmaților¹⁾ în țara noastră, când după luptă, fiind bătut și biruit acel neam de oștile voastre și ale noastre și ale Agarenilor, fu prinsă (robită), voi mama cu copiii săi, a acelei prea slăvite și prea luminate case a Moghileștilor. Pe atunci mi-aduc aminte că a fost adusă de către ai noștri, cari au fost acolo și au cumpărat-o împreună cu alte cărți și lucruri — o prea sfințite cap al păstorilor! Și nu după puțină vreme, ajungând la vârsta tinerețelor, am căpătat așa dor în inima mea, multă și caldă și de Dumnezeu dată dragoste pentru limba râmlenească sau latinească, nouă vădit înrudită, astfel că în minte și în inimă nu mai purtam aproape nici un alt gând, decât să învăț această limbă, noaptea și ziua, fără încetare exersându-mă. Până ce șeful înțelepciunii și dătătorul de înțeles (de pricepere) a binevoit să potolească setea inimei mele aprinse de dragostea plină de flăcări pentru (această) limbă, printr'o deosebită deprindere (învățătură) — într'adevăr — nu numai din înțelepciunea cărților scrise, ci și convorbirea vremelnică și nevremelnică cu toți cei ce o cunoșteau bine și în chip natural (nu artificial), fără să-mi fie rușine. Astfel, cu ajutorul luminat al celui ce povățuește pe tineri (tineret), din neștiință pe încet s'a ridicat mintea mea prea tâmpită, (și) cartea aceasta, poate ca una ce era mai potrivită pentru înțelegerea mea, poate ca una ce era învățătoarea cea mai iscusită pentru a imita în adevăr pe Christos — precum singură pe sine, în toate cele pentru ale ei capitole, se arată, plină fiind de toată înțelepciunea cerească și dumnezeiască — foarte rar era pusă la o parte de mâinele mele, până ce filosofia ei, inspirată de Dumnezeu, pătrunse în mintea și inima mea, unindu-se cu iubirea statornică de Dumnezeu, și printr'o arătare dumnezeiască²⁾ s'a îngăduit ca această mică floare de aur să fie înfățișată lumii în limba sfântă slavonă (așa cum a mai fost tradusă în alte multe limbi orientale și occidentale, după ceea ce am auzit spu-

¹⁾ Se înțelege: Polonilor.

²⁾ Până aici am urmat traducerea lui Ion Bogdan; de aici înainte, exemplarul vazut de Ion Bogdan întrerupându-se, urmez traducerea lui P. P. Panaitescu, care a tradus prefața, după textul slavon din Crestomatia lui F. Buslaev (v. bibliografia mai jos). Comparând traducerea lui I. Bogdan cu aceea a lui P. P. Panaitescu, observam că Buslaev a dat numai fragmente din prefață, omisiunile găsindu-se, în schimb, în textul și traducerea lui I. Bogdan.

nându-se la multă lume și după cum eu însumi mi-am putut da seama de aceasta).

Am fost împins și încurajat până acum de influența iubirei mele pentru aceste două limbi, adică slavona și latina. Traducerea acestei mici

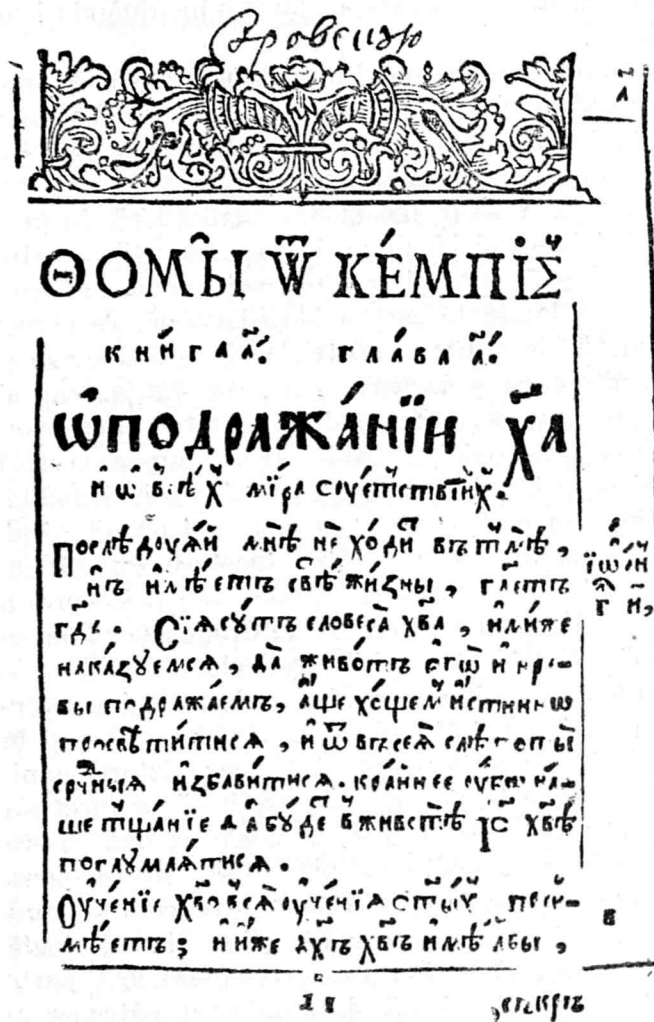
cărți de aur, zămislită de mult timp în mintea mea, ca un fruct arzător de dragoste, a fost făcută pentru folosul obștesc, ca și pentru al meu personal.

Dumnezeu cel a tot puternic, care hotărăște orice lucru și alcătuește totul spre binele lumii, a binevoit ca această carte folositoare sufletului să fie, în sfârșit, îmbrăcată în timpul de față în haina slavo-iliriană, înăuntrul meu, prin adevăr, iar nu prin știința umană, pentru că este o culegere de înțelepciune, o creatoare a binelui, scaunul duhului sfânt și un propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu creatorul.

Fii sănătos Părinte al Părinților cel prea binefăcător. Al prea Sfinției Tale, de Dumnezeu alesul de ambele părți, mântuire caută prea iubitul rob.

Orest Năsturel, al doilea logofăt al țării Ungrovlahiei.

Celelalte foi liminare lipsesc din fotografiile Acad. Române.

Титул

35. *Imitarea lui Christos*, Măn. Dealului, 1647.
Inceputul textului (p. 1).

La începutul textului se afla titlul cu numele autorului (facs. 35):

ΘΟΜΪ Ὡ ΚΕΜΠΙΣ
КНИГА А. ГЛАВА А.
Ὡ ПОДРАЖАНИИ ХА.

Thoma de Kempis, Cartea I, capitol 1, *Imitarea lui Christos*.

Pe primele 4 foi, dintre cele 10 dela sfârșit, este tabla de materii. Pe foaia a 5-a acest epilog (facs. 36):

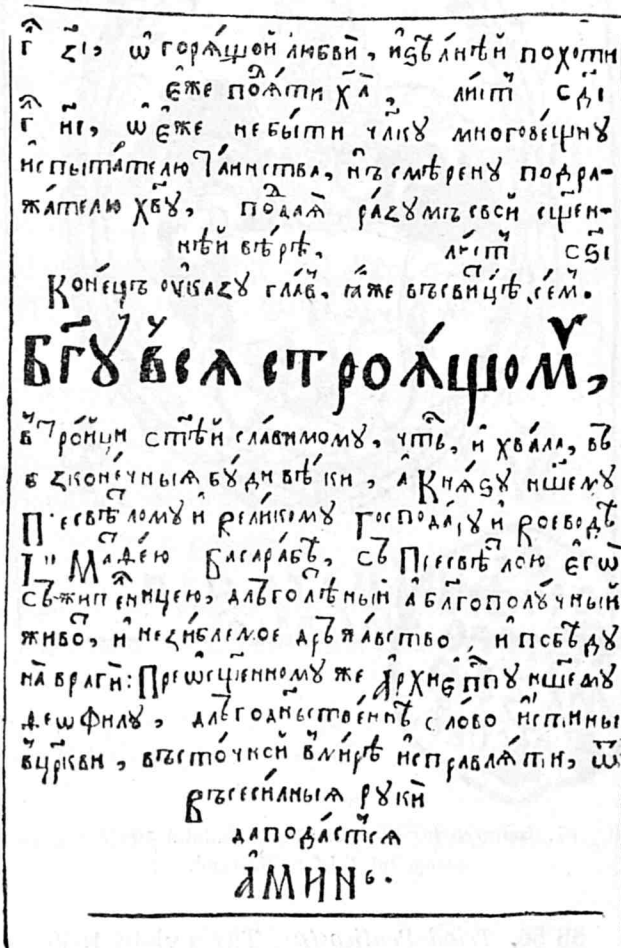
БГЪ ВСА СТРОЛЦОМЪ,

Ѣ трѡйци спѣи славному, чѣ, и хвала, въ
 безконечнымъ вѣди вѣки, а князъ ншемы
 Пресвѣлому и великому Господарю и Воеводу
 Іо Младію Басарабѣ, съ Пресвѣлою егѡ
 съжншеицею, дльголѣтныи а блгополѣчныи
 живѡ, и незблемое дръжавство, и побѣдъ
 на враги: Превѣщенному же архіепѣ ншему
 Феофану, дльгодѣствѣннѣ слово истинны
 въ цркви вѣсточной въ мѣрѣ исправлѣти, ѡ
 въсеснаныа рѣки да подаетъ сѡ аминь.

Lui Dumnezeu a tot întocmitorul, Celui în sfânta Treime slăvit, cinste și laudă fie în veacurile cele fără sfârșit; iar Domnului nostru, prea luminatului și marelui domnitor și Voevod Io Matei Basarab, împreună cu prea luminata lui soție, vieață lungă și fericită și domnie neclintite și biruință împotriva vrăjmașilor; iar Preasfințitului nostru Arhiepiscop Teofil, zile multe, să propovăduiască cuvântul adevărului în bisericile Răsăritului; în lume a îndrepta, a tot puternicele mâini să-i îngădue, Amin.

La f. 5 verso, dela sfârșit, se află stema lui Udriște Nasturel, cu următoarea inscripție (sus): ЗНАМѢНІЕ СМЪРЪВННАГО ПРОВОДНИКА; în parți inițialele V H Ѡ Ф: jos; НѢ ПѢМАТЬ ЗДЕ ПРИЛОЖИСА (Semnul smeritului traducator, Udriște) N(ăsturel) ot F(ierești) spre amintire aci s'a adăogat)

Stema reprezintă un scut pe care e desenat un leu stând pe picioarele din urmă, iar cu cele din față ține o cruce, cu care lovește într'un șarpe. (Simbolul: puterea și credința bat necredința. În al doilea plan, este un coif de pene cu o coroana; în planul al treilea un turn cu o poarta și 2 ferestre. Totul este înconjurat într'o ghirlanda (facs. 37).

36. Imitarea lui Christos, Măn. Dealului, 1647. — Epilogul.

Pe verso ultimei foi se află notița următoare, pe care o reproduc numai în limba română: (v. *Rev. p. ist. arch. și fil.*, 11 (1910), p. 322, unde se dă și textul slav):

Pentru că ne-am trudit oameni cu greșeli și nevoiași... smeriții Proca

Stanciulovici, Radul Stai-
covici, Teodor Dumitrie-
vici și micul Ivanovici.

37. *Imitarea lui Christos*, Măn. Dealului 1647. —
Stema lui Udriște Năsturel.

General P. V. Năsturel, *O carte românească din 1647 (Imitatio Christi)*, în revista *Albina*, nr. 10, 9 Decembrie 1907, p. 319–324; acest articol a fost reprodus de autor și în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, XI (1910), p. 316–322. — Dr. Ilarion Svenickiy, *Каталогъ книгъ церковно-славянскои печати Жовкв.* 1908, nr. 481. Eufrosina Dvoicenco, *Un studiu necunoscut al lui Hasdeu despre traducerea cărții „De imitatione Christi“ în 1647*, în *Revista istorică*, 18 (1932), p. 315–320 (arata și bibliotecile slave în care se găsea cartea înainte de războiul 1914–1918 și o bogată bibliografie slava) P. P. Panaitescu, *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila archevêque de Kiev dans les Principautés roumaines*, Paris 1926, p. 83–84 (fragmente din prefață, după ediția F. Buslaev, traduse în franceză).

București: Biblioteca Academiei Române (8 pagini în legătura cărții vechi nr. 55, exemplarul care a fost la Moscova).

New-York City: Biblioteca George A. Navrotsky, refugiat rus (informația d-nei E. Dvoicenko).

Lwów: Muzeul bisericesc.

55-56. *Triod-Penticostar*, Târgoviște 1649. — Slavonește, redacție mediu-bulgară.

N. Iorga a observat foarte bine că I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 171–175, nr. 55–56 au înregistrat, greșit, la 2 numere bibliografice, una și aceeași carte.

Prefața urmează, după titlu, pe 5 pagini; ea n'a fost reprodusă de I. Bianu și N. Hodoș, spunând că are «cuprins religios». Realitatea este, după informațiile orale ale d-lui P. P. Panaitescu, că are un cuprins de mare însemnătate culturală, dar este scrisă într-o

limbă slava cu foarte multe greșeli, de un slab cunoscător al frazei slave și de aceia aproape intraductibilă.

I. Bărbulescu, *Versificarea la noi înainte de Dosoftei*, in *Arhiva*, 30 (1923), p. 197—199, traduce în românește câteva din versurile (2 sau 4, de câte 13 silabe) introductive la sinaxarele diferitelor sărbători. — N. Iorga, *Doamna Elina a Țerii-Românești ca patroană literară*, in *Acad. Rom., Mem. secț. ist.*, s. III, t. XIII (1932—1933), p. 57—67, reproduce, cu greșeli, prefața slavă și rezumă părțile traductibile.

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universala «N. Iorga».

61. *Indreptarea legii*, Târgoviște 1652.

Tradusă în latinește de Petru Dobra. in anul 1722 (cf. *Wiener Jahrbücher der Literatur*, XXV, p. 158—167).

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Ion I. C. Brătianu.

62. *Târnosanie*, Târgoviște 1652.

Sfârșitul prefeții in *Bibl. rom. veche*, I, p. 206, în limba slava, este greșit transcris și socotit ca intraductibil. D-l prof. Damian P. Bogdan reconstitue corect textul și da următoarea traducere:

ГѢ БѢ ВѢСКУХЪ ДА ПОДАСТЪ БРАТОЛЮБІЕ ВАШЕМОЕ И МИКЪ ЕЖЕ КЪ СѢНІЮ ПРОШЕНІА.

Domnul Dumnezeu să încredințeze pe toți dragostei voastre frățești [prefața este adresată clerului și slujitorilor țării] iar pe mine mântuirii cerute.

СѢННИКЪ ЖИТЕЛЪСТВЪКІТЕ О ГДѢКЪ И МНОГОЛѢТНІКЪ МИШГНЪ БЛѢКДѢКЪ, ВЫШЕ НАЧЕРТАНЫИ РАЧИТЪ И ПРИКЪСТЕШЕТЪ.

Mântuiților, viețuiți întru Domnul și întru mulți ani multe fapte bune, cel mai sus însemnat [Mitropolitul Ștefan, autorul prefeții] pofteste și salută.

București: Biblioteca Academiei Române (2 exemplare).

64. *Catehismul calvinesc*, tipărit la Belgrad (Alba Iulia) 1656.

Datele din *Bibl. rom. veche*, I, p. 207, luate din ediția Gh. Barițiu, trebuiesc completate, după original, astfel:

СѢКЪТЪЛЪ. | КАТИКІЗМЪШІСАШЪ КЪ | РЪСПІШЕС, ДЕНЪ СКЪПЪТЪ РА СѢТЪ. РЪПОТЪРІКА РЪ ПЪНСАШЪ А ДОАВЪ ЦЪКЪ, | ФЪРЪЖЪ СКИРЪТЪРЪЖЪ (sic) СѢТЪ.

La f. 6 r. din caetul H:

ШІ САШ ТИПЪРІТЪ РЪ ЧИТАТЕ РЪ | БЕЛЪГРАДЪ. ВЪ ЛЪКЪ, О РОЖЪ ХРИСТОКА. РЪ.ХЪ.ШЪ. МЦЪА | ЮНЕ. КЪ. ДЪКЪ.

La sfârșit:

ВЛЪКЪ РЪ.ХЪ.ШЪ. | КОБЪ ГЕШЪ, МІВА.

Formatul 13,50 × 9 cm., 189 foi distribuite în 24 caete de câte 8 foi fiecare, afara de caetul H, care are numai 6 foi și de caetul Ѡ, de 7 foi. Caetele numerotate jos, astfel: А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н (f. 6 v. alba), О (f. 1 r. alba), П, Р, С, Т, Х, Ф, Х, Ѡ.

Cerneală neagră, 16 rânduri pe pagină. Un chenar simplu la începutul textului și vignete florale simple la sfârșitul celor 3 părți ale cărții.

După imprimarea *Bibliografiei*, Academia Română a avut un exemplar din această carte, care a fost trimisă în 1916 la Moscova, de unde nu a fost restituită.

București: Biblioteca Academiei Române (dar dela d. Virgil Drăghiceanu).

65-66. Dosofteiu, Mitropolitul Moldovei, *Psaltirea în versuri și Acatistul Maicii Domnului*, tipărite la Uniev 1673.

În mai toate exemplarele văzute, aceste 2 cărți sunt legate la un loc.

Pentru noi exemplare, care au circulat prin Ardeal (comuna Ip, jud. Salaj), v. C. Lacea, *Bibliografie și literatură veche, în Dacoromania*, IV, partea a 2-a (1924–1926), p. 959–961,

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Muzeul Limbei Române.

67. Pilutio, *Catechismul creștinesc*, Roma 1677.

Exemplarul dăruit Academiei Române de Emile Picot și descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 216, a fost trimis în 1916 la Moscova, de unde nu a fost restituit.

68. Cheia înțelesului, București 1679.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 217–222 să se adauge: cele 18 predici din această carte sunt traduse din limba slavă, din opera lui Ioanichie Galeatovschi, КЛЮЧЪ ПЪЗЪМЪНІА (Cheia înțelesului), ediția II, îngrijită de autorul însuși și tipărită de Mihail Sliozca la Lwów, în 1665. Însăși foaia de titlu reproduce exact foaia de titlu a cărții lui Galeatovschi (compară facs. 183, *Bibl. rom. veche*, I, p. 219 cu planșa III din Ștefan Ciobanu, *Din legăturile culturale româno-ucrainene*...). După cercetarile documentate ale lui Șt. Ciobanu, inițiativa și îngrijirea traducerii a luat-o Varlaam, mitropolitul Țării-Românești.

Faptul că un exemplar din *Cheia înțelesului* se găsește legat la un loc cu ms. rom. al Academiei Române nr. 4648, nu e o întâmplare. Manuscriptul conține alte 12 predici tot din Cazania lui Ioanichie Galeatovschi, care trebuia, probabil, să fie și ele tipărite. Varlaam fiind nevoit să părăsească scaunul mitropoliei curând după tipărirea cărții (26 Aprilie 1679), cele 12 predici au rămas netipărite.

Vezi pe larg studiul lui Ștefan Ciobanu, *Din legăturile culturale româno-ucrainene. Ioanichie Galeatovschi și literatura românească veche*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. III, lit., t. VIII (1938), p. 170–204.

București: Biblioteca Academiei Române.

69. Dosofteiu, *Dumnezeiasca Liturghie*, Iași 1679.

Semnalam exemplarul descoperit în Biblioteca Universității din Upsala, legat la un loc cu un manuscris slavon. Faptul prezintă însemnătate nu numai pentru exemplarul care aparține spătarului Nicolae Milescu, dar și pentru că pe prima pagină a cărții, jos, se găsește următoarea notă a învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt (facs. nr. 38 și 39):

Valacchicus hic liber Lithurg(icus) factus est meus ex dono Nob[ilis] Nic[olai] Spatharij Moldo-Walaccho. Sac. Tsar. Mayti a sacretis, olim in Chinis ablegati. Moscwae d. 30 Ian. 1685 — J. A. Sparwenfeld.

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și dezbaterile, s. II, t. XXXIII (1910–1911), p. 38. — N. Iorga, *O tipăritură românească la Upsala*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. VI (1927), p. 73–78.

București: Biblioteca Academiei Române.

72. Dosofteiu, *Molitvenic de 'nțăles*, Iași 1681.

Volumul are 5 foi liminare, nenumerotate și 155 foi numerotate (*Bibl. rom. veche*, I, p. 238 arată greșit că sunt 4 foi liminare).

38. Dosofteiu, *Dumnezeiasca liturghie*, Iași 1679. — Prima pagină, cu nota învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt.

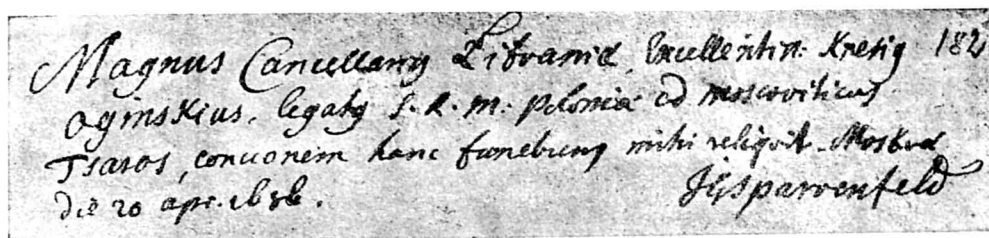
D. Pușchilă, *Molitvenicul lui Dosoftei*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. 36 (1913—1914), p. 1—114 (studiu filologic).

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Ion I. C. Brătianu.

73. Dosofteiu, *Viețile Svinților*, Iași 1682—1686.

Din descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 240—246 se știe ca cel mai complet exemplar al acestei cărți se oprește la ziua de 10 Iulie. Acest fapt nu trebuie interpretat în sensul ca nu s'au găsit exemplare complete, ci — după cum observă G. Pascu, *Istoria*

39. Alta însemnare a învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt, despre Nicolae Milescu, scrisa pe cartea lui Dosofteiu, *Dumnezeiasca liturghie*, Iași 1679.

literaturii române din secolul XVII, Iași 1922, p. 129 — „cartea lui Dosofteiu a rămas ne-terminată pentru 11—31 Iulie și August”. Într’adevar, din nota tipărită la f. 137, din vol. III, la sfârșitul textului pentru luna Mai (reprodusă în *Bibl. rom. veche*, I, p. 246), se vede ca vol. III se terminase de tipărit abia în luna August 1686, când trebuie ca a început și tipărirea vol. IV. Dar, cum Dosofteiu a fost ridicat de Sobieski în luna Sept. 1686, tipărirea volumului nu s’a putut termina.

București: Biblioteca Academiei Române.

77. Dosoftei, *Liturghie și Rugăciuni*, Iași 1683.

Într’un exemplar foarte defectuos al Academiei Române, la f. 7 verso, sunt urmatoarele 2 rânduri în slavonește, autograful lui Dosoftei. Din rândul al treilea nu se mai poate citi clar decât iscalitura, restul fiind taiat; reconstitui pe baza unor litere aruncate:

† ДСМИПРАШКВ МАРІА, ѿ ЧАД НХ И РВА НХ.

† И Леонтіе, Мисира, Маріа, и чад и рвадшеле нх [и чад нх] и Дософен.

(Dumitrașco, Maria și copiii lor și neamul lor.

Și Leontie, Misira, Maria și copiii și părinții lor și copiii lor... și Dosothei).

Aceste însemnări, nepublicate până acum, dar semnalate vag de N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, vol. I, ed. II, București 1925, p. 369—370, alaturate la cele cunoscute lui B. P. Hașdeu (*Archiva istorică*, I, partea 1, p. 118), sunt puținele știri arătate de Dosoftei însuși, asupra familiei lui.

București: Biblioteca Academiei Române.

79. Dosofteiu, *Parimiile*, Iași 1683.

În *Bibl. rom. veche*, I, p. 269, cu prilejul descrierii ce i fac cărții, autorii arată la «F. 130: Sivila Eritrea». Într’adevar, la f. 130 v.—132 v., Dosofteiu a reprodus niște versuri latinești scrise în litere cirilice și însoțite de traducere românească și polona, cuprinzând

prezicerea Sibilei Eritreia despre «giudețul» de apoi. Versurile sunt urmate de o notă la-
muritoare asupra Sibilei Eritrea.

Despre acestea, v. mai pe larg Șt. Ciobanu, *Versuri poloneze necunoscute în opera Mitropolitului Moldovei Dosoftei*, București 1940 (extras din *Mélanges Drouhet*).

București: Biblioteca Academiei Române.

Н своітѣрїи лѣ аѣ аѣрѣ СФІТЬ ШІ ДМНЕХ
 ЕСКЪ ? МАІ КЪ ДѢ ДІСЪ :
 ПОПА ІОАНЪ ДІВІНЦЕ , ПОТАРЗШЪ СЪБОРЪ-
 ЛЪІ МІРЕ .
 ШІ ПРОПОПЪ ГЕСІГІЕ , ДН ДІА .
 ШІ ПРОПОПЪ ВЪСІЮ , ДН БЕЛГРАДЪ .
 ШІ ПРОПОПЪ ОПРЪ , ДН АРМАНИ :
 КТІТОРІИ СФІТЕІ МЪНЪСІНРЕІ АБЕГРЪДЪЛЪІ .
 ТИПЪРІТЪ А ЧЕТАТЕ АСАШЕБЕШЪ . АНІИ , ДЕ
 ЛАНІЦЕРЪ ЛЪІ ХСЪ . АХПГ . АЛЪНА ЛЪ СЕ , ЗІ .
 ШІ АХФЪ ЦІДІЦЪ МІРЕ АСАШЕБЕШЪ ,
 МЕХЕ СЕВЕРІ .

СЛЪГЪ МАІ МІКЪ ШІ ПЛЕКАТЪ АСФІТЪ
 ЛЪІ СЪБОРЪ МІРЕ : ДАНІИ ТИПОГРЪ-
 ФЪЛЪ , ФЪКЪТОРІЮ ТИПОГРЪ-
 ФІЕІ ПОЛЪ .

40. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683. — Ultima pagină.

80. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683.

Cartea este descrisă în *Bibl. rom. veche*, I, p. 269) ca având numai 4 + 168 foi numero-
tate. Exemplarul Muzeului Național din Budapesta are la sfârșit încă o foaie nenumerotată.
Pe o față cuprinde «Smintelele» și pe ultima pagină aceasta listă (facs. nr. 40):

Nevoitorii la acest lucru sf(â)ntu și D(u)mnezăescū, mai cu deadinsū:
 Popa Ioanū din Vințe, Notarășulū Săborulū mare.

și Protopop Gheorghie, din Daia.
și Protopop Văsiu, din Belgrad.
și Protopop Oprea, din Armiani.

Ctitorii sf(i)nteii Mănăstirei a Belgradului. Tipărită în Cetate în Sasșebeșu, anii de la nașterea lui H(risto)s 1683, în luna lui Sept. 17 și au fost ghidețu mare în Sasșebeșu, Méhel Severin. Slugă mai mică și plecată a sf(ântului Săboru mare: Daniil Tipografulu, făcătoriu Tipografieii Noao.

București: Biblioteca Academiei Române.
Budapesta; Muzeul Național.

81. Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *In contra eresilor*, Iași 1683.
— Grecește.

Volumul are 14 foi nenumerate (dintre care 2 albe), 391 pagini și 14 foi nenumerate (nu 16, corectea *Bibl. rom. veche*, I, p. 274). Acestea din urma au un indice de lucruri alcătuit de Ioan Molivd din Heraclea.

București: Biblioteca Academiei Române.

82. *Cărare pe scurt*, Belgrad 1685.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

83. *Slujba Sfinților martiri Serghiu și Bachu*, Iași 1685. — Grecește.

București: Biblioteca Academiei Române.

84. *Ceaslovețu*, Belgrad 1687.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

86. *Biblia*, București 1688.

Pe ultima pagină tipărită a cărții, într'unele exemplare, se găsesc urmatoarele 16 rânduri necunoscute *Bibl. rom. veche*, I, p. 291 (între paragrafele «Pre tine pravoslavnice cititoriu ...» și «Precumă dorescū să sosescă ...»):

Insă și acēsta să știi, că de veī osteni a cerceta pre amăruntulū în-tesulū alū aceștii sfinte scripturi și de-l veī potrivi cu niscare izvoade afară denū céle elinești, lătimești au slovenești, au a altora limbi și nu să va potrivi, să nu te grăbești îndatășu cumva a defăima, ce să cauți, că între alte izvoade elinești, veī afla unū izvodū, ce au fostū tipăritū la Franco Fortū, care izvodū iaste duple celū vechiū alū 72 de dascalii Ovrēi, ce Ptolomeu Filadelfulū au făcutū de au talmăcitū scriptura sfântă cea veche de pre limba ovreiască pre elinescă. Talmăcitorii dară ai aceștii sfinte scripturi pre acela l-au alesū mai adevăratū, și duple acela au și talmăcitū. Deci potrivindu cu acela veī afla pre ce cale au umblatū. Iară de te veī îndoi cumva și pentru izvodulū acela, socotindū cumū nu s'au nemeritū izvodū bunū, alunecându-te duple alte biblii ce multe încă s'au tipăritū, de mulți, ce s'au făcutū dascalii talmăcitori scripturilorū sfinte, trăgându-le și copilindu-le (sic) mai vartosū în voia numai și părērilorū, carii, nu știmū, mai multū au smintit rodulū omenescū, au au turburatū cetitorii.

Ce noi, spre acéstea nimicú nu vomú lunica, cá amú văzutú acumú, în anulú dela spáseniia lumii 1687, de nou elinește dândú în tipariú Venețianii ácastașu sfântá scripturá ¹⁾ și iará aceluí izvodú urmará.

Exemplarele care au aceste rânduri au altá vigneté la sfârșitul cărții, decât celelalte exemplare.

N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la 1688 și Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 38 (1915—1916), p. 37—43 susține că Biblia dela București «e lucrată după a lui Milescu, pe care o strică adesea dregând-o».

Const. Solomon, *Biblia dela București (1688). Contribuțiuni nouă istorico-literare*, Tecuciu 1932, susține că frații Radu și Șerban Greceanu o traduc din grecește. — N. Iorga, *La Biblia lui Șerban Vodă*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 193—196 întărește afirmația că traducerea lui Milescu este baza, Grecenii făcând operă numai «de netezire»; reduce rolul lui Ghermano de Niș, corectând că e Nyssa Capadociei, iar nu Nișul sârbesc și atribue stolnicului Const. Cantacuzino merite mai mari în traducerea și tipărirea Bibliei, decât s'a crezut până acum. O prezentare mai completa a controversei, susținând, cași N. Iorga, pe Milescu autor al traducerii, v. G. Pascu, *Note despre Milescu*, în *Revista Critică* IV (1930), p. 90—97.

București: Biblioteca Academiei Române.

Bologna: Biblioteca Universității (exemplar fost al Papei Benedict al XIV-lea).

88. *Poveste la 40 de mucenici*, Alba-Iulia 1689.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 296, fost al lui I. M. Moldovan, este acum în:

București: Biblioteca Academiei Române.

89. Maxim Peloponezianul, *Manual în contra schismei Papistașilor*, București 1690. — Grecește.

Cartea este descrisă complet în *Bibl. rom. veche*, I, p. 297—298. Să se adauge că ea a fost tradusă în românește, sub titlul *Carte sau lumină* și tipărită la Snagov, 1699 (v. *Bibl. rom. veche*, I, p. 370—372, nr. 114).

București: Biblioteca Academiei Române.

90. Meletie Sirigul, *Intâmpinarea la principiiile catolice și la chestiunile lui Ciril Lucaris*, București 1690. — Grecește.

Cartea a fost tipărită, după cum s'a arătat în *Bibl. rom. veche*, I, p. 298—315), împreună cu alta, scrisă de Dositeiu, Patriarhul Ierusalimului, *Manual în contra rătăcirii calvine*.

Patriarhul Dositeiu scrie și la prima carte 2 prefete; autorii *Bibliografiei* au reprodus prefetele, prima în întregime, a doua fragmentar, însoțite de traduceri române de prof. Șt. Michăileanu. O altă traducere integrală a prefetei a doua («cătrefrații și fiii noștri ciltorii») a făcut Protosinghelul Neofit Scriban în Iași 1840 și este publicată de Th. Codrescu în *Uricarul*, VII, Iași 1886, p. 33—42.

București: Biblioteca Academiei Române.

101. *Ciasloveț*, Sibiu 1696.

N'am vazut încă exemplar complet din această carte; cel descris de A. Filimon *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 374—375 a fost cumpărat de Academia Română și are dela f. 2—330 (ultima foaie greșit legată la începutul volumului).

¹⁾ Despre ediția venețiană, vezi N. Iorga, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, t. 38, p. 39—42 (prefața ei, în românește) și p. 44—46 (textul grecesc).

Cuprinde:

Polunoșnița de toate zil(ele), f. 2. Polunoșnița de Sâmbătă, f. 37. «Inceputul itrosului», f. 53 v. «Inceputul lui pervi čas», f. 81 v. Al treilea ceas, f. 90. Al șaselea ceas, f. 97 v. «Inceperea obeadniței», f. 107 v. Al noulea ceas, f. 116 v. Inceputul vecerniei, f. 127. Pavecernița mica, f. 132 v., cea mare, f. 145 v. Troparele Invierii, f. 171 v. Stihiri de pocaință, f. 174 v. Troparele și condacele zilelor, f. 176. Ceasurile la Paști, f. 191 v. Cinstitul Paraclis al Precistei, f. 194. Rugăciunile la cuminecatura, f. 211 v. — după cuminecatură, f. 226 v. Rugăciuni de seară, f. 230 — ale dimineții, f. 236 v. Sinaxarul lunilor, f. 245–330 v.

Mult nu mai poate lipsi după această foae, pentrucă la f. 330 v. avem începutul tablei cuprinsului: «Scara pe scurtă...».

La f. 244 v. următoarele rânduri pentru greșelile tipografice:

Pre tine, Pravoslavnice Cetitoriu, cu umilință te rugăm: unde vei afla nescare greșuri în lucrul acesta al nostru, în slove, în cuvinte, să nu blastâmi, ce cu blândete îndreptează și plinește, săvai precât am putut. Cu nevoie amă lucrat și precum amă aflat în izvod, așa amă dat și în tipariu. Ce te rugăm iartă, ca și tu să dobândești ertăciune dela domnul nostru I(su)s H(risto)s al căruia dar și m(i)lă și noi îi rugăm să fie cu tine pururia.

Iubitoru de ostenială: Pop. Chiriac, g(ravor) i typ(ograf)
și Avraam Arhidiacon.

București: Biblioteca Academiei Române.

102. *Orânduiala slujbei S-lor Constantin și Elena, Snagov 1696.* — Slavonește și românește.

Să se adauge ca, acum, Biblioteca Academiei Române are 2 exemplare din aceasta carte. Unul din exemplare are la sfârșit, scris de mână, Paraclisul Sfinților Constantin și Elena. Celalalt are 8 foi manuscrise adăogate de Mihail, egumenul Manastirii Hurezul, în 1800, cuprinzând: «Litiia hramului ce sa cântă în postul cel mare».

Ecteniile ce sa zic de preot în postul cel mare și fragment de pomelnic domnesc și de preoți.

București: Biblioteca Academiei Române.

104. *Tălcuirea Liturghiei, Iași 1697.*

Exemplarul complet are 6 foi + 264 foi numerotate + 2 foi nenumerate. Pe ultima foae, necunoscută *Bibl. rom. vechi*, I, p. 344–347. sunt tiparite următoarele, în slavonește:

Гѣ Ісѣ Хѣ, снѣ ѣдинородный, Без началнаго ти ѿца, Речкый, Прчстывиоустѣи
ѣко без мене не можете творити ничтоже, Гѣ Мон гѣ, Вѣрою ѿвем, въ души
моѣй, ѣ въ срѣци, тобѣюре ченнаа.

Припадаю твоѣй вѣсти, ѣ мнѣсѣдѣю ѣже сподобна еси менѣ грѣшнаго ѣ
недостѣннаго раба твоѣго : сѣю книгѣ сѣ : лутѣргнию начѣнши ѣ съвершити.

Да вѣдетъ Слава, Бѣс ѣдиномѣ, въ Тѣцы сѣой славымомѣ, Оцѣ, ѣ снѣ, ѣ
сѣомѣ Дѣс, ѣнѣ ѣ прѣнѣ ѣ въвѣки вѣком ѣмнѣ.

Смирѣнный Иеромонах : Іѣсѣфъ,
Городѣцкый, Типографъ.

Doamne Iisuse Christoase, Fiule unul născut al Tatălui tău fără început, carele a zis cu preacurata gură, că fără mine nu puteți face nimic. Doamne, Domnul meu, cred întru amândoi, în sufletul și în inima mea prin tine spusă.

Cad la bunătatea ta și mulțumesc că m'ai învrednicit pe mine păcătosul și nevrednicul tău rob accastă carte, sfânta liturghie începând și sfârșind. Să fie mărire unului Dumnezeu, mărit întru sfânta Treime, Tatălui și Fiului și sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Smeritul Ieromonah Iosif Gorodeckij, tipograf.

Drag. Demetrescu, în articolul *Hatmanul Lupu Bogdan și Dascălul Ieremia Cacavela*, publicat în *Bis. ort. rom.*, 33 (1909–1910), p. 394–406 susține ideea că Ieremia Cacavela este alcătuitorul însuși al acestui tâlc al Liturghiei: l-a scris în grecește (dar nu l-a tipărit), apoi s'a tradus în românește din îndemnul lui Lupu Bogdan, hatmanul (sau poate de Bogdan însuși), care semnează și prefața. — I. Roșu în *Societatea de mâine*, 1 (1924), p. 477 (greșește datând cartea din anul 1679).

Traducere de d-l Damian P. Bogdan.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

106. *Antologhion*, tipărit de Antim Ivireanu, la Snagov, 1697. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 347–349, fost al lui Gh. Dem. Teodorescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

111. *Mineiul*, tipărit de Episcopul Mitrofan al Buzăului, Buzău 1698.

Formatul este in-folio, iar nu in-4°, cum greșit arată *Bibl. rom. veche*, I, p. 365.

București: Biblioteca Academiei Române.

113. *Bucoavnă*, Belgrad (Ardeal) 1699.

БЪКОЛЕНЪ | Че ѿре ꙗ сине деприндерѣ ꙗвѣцѣтѣрїѣ | копїлнорѣ ла картѣ. шї
Сѹмболѣлѣ кредїнцїѣ кредїнне|ци. Зѣче порѣнчи ѿле лѣцїѣ | вѣки, шї ѿле чѣѣ нѣав.
Шѣпте | тѣѣне ѿле Бесѣречїѣ Рѣсхрї|тсавї. ѿ проч :

Кѣ ком прѣ сфїнцїтсавї кѣр | ꙗѿѿнїгїѣ Мїтрополїтсавї | цѣржї ꙗрдѣклавїѣ.

ꙗкѣм ꙗнтжї ꙗтрачѣста кнї токмїтѣ, шї тѣпѣрїтѣ ꙗ сфїнта Мїтрополїѣ ꙗ
Бѣлградѣ.

Дѣ МїХїѿнї Цїкановїчѣ, | Тѣпографѣсавї. | ꙗнѣсавї Дѣмнїсавї ꙗхѣд *

In-8° mic, 35 foi nenumerate. Pe verso titlului gravura Sf. Constantin și Elena.

Cuprinde: slovele; «Insemnare pentru cumă sa cade a slovni slovele ce au de asupra titlă», «Prosodiile orthografii». Diferite rugăciuni, Crezul: «Сѹмболѣлѣ прѣвѣсїннїгїѣ ꙗвѣнцїѣ Мїтрополїтсавї ꙗвѣннїгїѣ Рѣсхрїтсавї ꙗвѣннїгїѣ» (textul în românește), «Zece porunci», «Șase săvârșiri ale legii noao», «Intrebăcune câte taine sântu ale legii noao, carele ține Besereca Răsăritulu...», «Trei fapte bune...» (credința, nadejdea, dragostea).

Sfârșește astfel:

Sfârșit și lui D(u)mnezeu laudă.

Purtătorii de grija Типографїї cїnstїtul Протопоп Gheorghie Notaresul Dăianulă.

I. Pan Rațu Ișvanu Cheșfalud Odorū Birăul Belgraduluı.

Dr. Veress Endre, *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok*, Cluj 1910, p. 30–31. Receditată de Mihai Becicherechi, la Cluj, 1744 (*Bibl. rom. veche*, II, nr. 235). Gregoriu Silasi, *Abecedariu romanescu din seclulu XVII*, în *Transilvania*, 14 (1883), p. 74–75. — Gavril Precup, *Două bucoavne*, în *Unirea din Blaj*, 25 (1915) nr. 114, p. 2–3, nr. 115,

p. 2–3 și nr. 116, p. 2–3. — Dr. Onisifor Ghibu, *Din ist. lit. didactice*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. 38 (1915–1916), p. 10–12.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

114. *Carte sau lumină*, Snagov 1699.

Cartea are 3 foi nepag. (nu 4, cf. *Bibl. rom. veche*, I, p. 370) + 108 pag. Sa se adauge însă că e traducerea românească a cărții grecești descrisă în *Bibliografie* la nr. 89: Maxim Peloponezianul, Ἐγχειρίδιον κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν Παπιστῶν, tipărită la București, 1690.

București: Biblioteca Academiei Române.

116. *Molitvenic*, Buzău 1699.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 377–378 era defectuos (lipsea din predoslovie) și era al Muzeului de Antichități. Acum voi completa Predoslovie după exemplarul complet al Academiei Române; în plus, voi descrie o nouă ediție a acestui Molitvenic, pe care o are Biblioteca I. C. Brătianu din București.

Din exemplarul Academiei Române nu se poate ști autorul Predosloviei, nefiind semnat. În ex. Bibl. Brătianu ea e semnată de Mitrofan, episcopul Buzăului. După ce Mitrofan îndeamnă preoții din țară «și de aiurea» să socotească Molitvenicul, ca un dar cerească (*Bibl. rom. veche*, I, p. 378), continuă astfel:

Că toate darurile ce pogoară de sus pînă la D(u)hul sf(â)nt, dela Părintele luminilor Beserecii pravoslavnice și fiilor ei, desăvârșit să află în cartea aceasta. Că iese îndreptătoare de viață, avânt (sic) în sine făgăduința vieții, și cești de acum și acei viitoare.

Că sufletele celor născuți trupeste, cu pricina ei să dezlege den legătura blestemului strămoșilor, pînă scaldătoare sf(â)ntului Botez la veșnica slobozenie, precum am mai zis. Și cele întunecate cu păcate să luminează pînă plângerea de păcate și pînă M(o)l(i)tvele de dezlegare ce să citească dela preoți cu venirea darului D(u)hului sf(â)nt celui luminătoriu. Și fiește cine, ori ce felu de vindecare de boala sufletească poște să i să dea, dela slugile lui D(u)mnezeu Preoții, sau alte isprăvi ce sânt date creștinilor cu lege să li să facă, acéle toate câte sânt în puterea preoților, le dobândește și ia darul după măsura vredniciei sale. Așa dară priimindu-o cu dragostia sufletească ca niște mădulări ce santeți mai de cinste a trupului lui H(risto)s și păstori puși spre hrana oilor celor cuvântătoare cu învățatura, încă Duhovnicește vă învăț și vă aduc aminte, ca să vă nevoiți să isprăviți toate trebile acéstea, ci vă sânt în putere și date pentru paza altora, cu tēmere de D(u)mnezeu, cu cinste fără de osândă, nu cu lăcomie uitându-vă la daruri, iar nu la aflarea sufletelor celor pierdute și la îndreptarea celor rătăciți. Nu că mânia înfruntându și muștrându pre cei căzuți în păcat, ce cu blândețele sufletului, frățeste rădicându sarcinile celor îngreuiți și alergându la trebile creștinilor fără de lene. Nu căutându cinstea voastră, ci cinstea lui D(u)mnezeu. Socotindă aceasta, că preoții slugile lui D(u)mnezeu sânt și ispravnic puși de D(u)hul sf(â)nt, preste acéle vistișăriuri mari cerești, care sânt șapte Taine și preste alte trebi creștinești carele altul nimenea nu le poate isprăvi. Și să vă aduceți aminte, că sufletele celora ce vă sânt dați pre seamă, va să le căra dreptul judecătoriu den mâinile voastre.

Pentru aceia rugați pre D(u)mnezeu ca să vă întărească să nu puiardeți suflete, ci să puteți agonisi și talantul ce-l aveți al cuvioasei preoții, să-l puteți înmulți. Rădicându oile cele căzute ale păstoriei voastre cu vrednicia preoției și la Părintele Cerescū ducându-le, cu totul urmându pre arhierul cel vécnicū H(risto)s ai căruia sântei preoți.

Pre făcătorii de bine, pre Domniī pravoslavnici, pre Arhierēi, să nu uitați la sf(i)nte voastre rugi. Pentru pacea creștinilor și pentru toți cariī să nevoescū pentru Pravoslavie, încă și pentru smereniā noastră, carei ne-am ostenitū la acastă carte, să nu pregetați a face rugă. Că d(o)mnul nostru I(isu)s H(risto)s cel ce nu uită osteneala, după făgăduința sa, vă va da plată însutită și nefățarnică, în zioa venirii sale, pentru înmulțirea talantului său, ce vi l-au datū. A căruia milă și dar, spre plinirea poruncilor lui să vă întărească, Aminū.

In exemplarul Bibl. Brătianu continuă:

Pren osârdiā și pren nevoința a iūbitorūlū de ostenele, Mitrofanū episcopulū de Buzău.

Exemplarul Bibl. Brătianu se mai deosebește de ex. Academiei prin următoarele:

<i>Ex. Brătianu:</i>	<i>Ex. Academiei:</i>
in-4 ^o , 6 foi liminare (lipsește titlul, 1 foaie din prefață și sfârșitul cuprinsului) + 312 foi numerotate.	in-4 ^o , 9 foi liminare + 298 foi numerotate + 11 foi nenumerotate.

Deosebiri în scriere, culese din pag. 1-a a predosloviei:

пофѣтѣмь	похѣтѣмь г. 4.	БОТѢЗЪ	БОТѢЗЪ г. 8.
ТОТЪСЛЪ	ТОТЪСЛЪ г. 4.	МА	МАН г. 11.
ПЕНТРОС	ПЕНЪТРОС г. 7.	ИСПОВѢДАНІЕЙ	ИСПОВѢДАНІЕЙ г. 20.
сѣѣ	сѣлЪ г. 7.	face pe 7, ѣ	face pe 7, ѣ

Chenarul care încadrează paginile este mai gros și un alt model. În ex. Bibliotecii Brătianu titlurile capitolelor sunt în roșu și sub chenar, câtă vreme în ex. Academiei sunt în negru și într'o porțiune întreruptă a chenarului. Literele majuscule au altă tautura de tipar. Tiparul este mai bine imprimat și mai clar în ex. Bibliotecii Brătianu.

Trinițierile la foi din *Capetele lucrurilor* nu se aseamănă decât până la p. 26r.; de la aceasta pagina înainte nu se mai aseamănă, pentru că nu mai este aceeași distribuție a rândurilor pe pagini. Ornamentațiile se deosebesc; din toate aceste deosebiri, se vede că Molitvenicul a apărut, la Buzău, în 2 ediții. A doua ediție, care nu a păstrat titlul în exemplarul Biblioteca Brătianu, cred că s'a tipărit tot în 1699, pentru că deosebirile arătate mai sus se pot explica printr'o foarte ușoară modificare a matricei.

București: Biblioteca Academiei Române; Biblioteca I. C. Brătianu.

117. *Mărturisirea credinței ortodoxe*, Snagov 1699. — Grecește.

Să se adauge la descrierea complet făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 378—389, ca opera a fost tradusă în ungurește și tipărită în Pesta, la anul 1791.

Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 77—78, nr. 762.

București: Biblioteca Academiei Române.

41. *Antologhion*, Râmnic 1705. — Stema familiei Cantacuzino.

SECOLUL XVIII

118. *Invățături creștinești*, Snagov 1700.

Cartea s'a reeditat la Viena, 1785 și Iași, 1823. Vezi cărțile descrise în *Bibl. rom. veche*, II, la nr. 491 și în tomul III, nr. 1172.

București: Biblioteca Academiei Române.

125. *Psaltire*, Buzău 1701.

Să se corecteze că vol. are 6 foi liminare (nu 7) + 220 foi nenumerate.

București: Biblioteca Academiei Române.

128. Ștefan Brâncoveanu, *Cuvânt panegiric la martirul Ștefan*, București 1701. — Grecește.

Exemplarul Academiei Române este legat în piele, cu aur, din vremea lui Brâncoveanu.

129: Ioan Comnen, *Proschinatarul Sfântului Munte*, Snagov 1701. — Grecește.

La descrierea sumară făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 422—423 adăogăm: cartea are 150 pag. cu greșeli de paginație la p. 128, 145, 148—149. Pe verso titlului este stema Țării Românești cu inițialele I. K. B. B. A. H. Π. Σ. (Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Βασσαράμπας Βοεβόδας Ἀδθέντης Ἡγεμὼν Πάσης Ὀδηροβλαχίας) și cu patru versuri sub ea.

Între p. 24—25, exemplarul Academiei are o stampă care reprezintă Muntele Atos (ὁ Ἄθων), împreună cu toate mănăstirile situate pe peninsula. La p. 3—6 următoarea prefață a lui Ioan Comnenul către Mitropolitul Theodosie:

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ὀγγροβλαχίας ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ Πλαγηνῶν Κυρίῳ Κυρίῳ Θεοδοσίῳ, τῷ σεβασμιωτάτῳ μοι ἐν Χριστῷ Πατρὶ καὶ δεσπότῃ, τὴν εὐλαθητικὴν προσκύνησιν.

Νόμος εἶναι ἀρχαῖος καὶ πάτριος (πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε Δέσποτα) ὅτι τὰ ἱερά τοῖς ἱεροῖς νὰ ἀνήκουσι πάντοτε, ὡσὰν ὁποῦ πρέπει τὸ ὅμοιον οὐ πρὸς τὸ ἀνόμοιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ αὐτοῦ νὰ ἐφαρμόττεται ὅμοιον. Τὰ δὲ περὶ ἱερῶν τιμῶν πραγμάτων διαλαμβάνοντα βιβλία εἰς τοίους ἄλλους ἤθελεν ἦσται ἀρμοδιώτερον νὰ προσφέρωνται καὶ νὰ ἀρισρώνωνται, παρὰ εἰς ἀνδρας ἱεροῦς· καὶ μάλιστα ἐὰν ἤθελεν ἦσται οἱ τοιοῦτοι ἢ ἐπιστάται ἱερῶν, καὶ κηδεμόνες ψυχῶν, καὶ λογικοῦ ποιμνίου ποιμένες, ἢ ἀντιλήπτορες τῶν

περὶ ὧν ἐκεῖνα διαλαμβάνουσιν· ὅθεν προπόντως ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὑμετέρας πανιερότητος τὸ παρὸν προστρέχει μικρὸν βιβλιάριον· ὡσάν ὅπου εἶναι τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀγιωνύμου ὄρους τοῦ Ἁθωνος προσκυνητάριον· ἡ δὲ ὑμετέρα θεοπρόβλητος πανιερότης εἶναι μὲν στολισμένη καὶ μὲ τὸ τελεταρχικὸν καὶ ἱεροτελεστικὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα· ποιμαίνει δὲ καὶ τὸ ἐνταῦθα τῆς Θεοφρουρήτου Οὐγγροβλαχίας λογικὸν ποιμνιον ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἤδη χρόνους νομίμως τε καὶ θεοφιλῶς ἀρχιερατεύουσα ἐν πρεσβυτικῇ καὶ αἰδήμονι πολιᾷ κεκοσμημένη μεθ' ὅσων θεοφιλῶν ἀρεστῶν· ἔχει δὲ παρὰ ταῦτα καὶ πολὺ τὸ οἰκσιον πρὸς τὰ ἐν τούτῳ διότι εἰς τοσοῦτον τιμᾷ καὶ ὑπερασπίζεται τὸ ἀγιώνυμον ἐκείνο ὄρος, ὅπου συχνάκις καὶ ἰδίαν τὸ ὀνομάζει πατρίδα· μὲ τὸ νὰ ἐδιάτριψε καὶ νὰ ἐπρογυμνάσθη ἐπὶ χρόνους πολλοὺς ἀσκητικῶς εἰς αὐτό, μὲ ὑπερδάλουσαν καρτερίαν ἐν ἡσυχίᾳ ἀπὸ τὸ ὅποῖον οὐδὲ ἤθελε τὸ σύνολον ποτὲ μακρυνθῆ, ἂν ἡ τὰ πάντα σοφῶς διοικοῦσα τοῦ Θεοῦ πρόνοια δὲν ἤθελε τὴν ἀνακαλῆσθαι ἐκείθεν, εἰς τὸ νὰ τῆς ἐγχειρίσῃ τοὺς ἱεροὺς ταύτης τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως οἰακας· ἐμὲ δὲ δύο ὑπῆρξαν τὰ κινησάντα πρὸς τὴν τούτου συγγραφήν αἷτια· ἐν μὲν, ἐπειδὴ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ πόλεσι Ἰερουσαλήμ, ἱερῶν καὶ σεβασμίων προσκυνημάτων, καὶ τῶν ἐν τῷ Θεοβαδίστῳ ὄρει Σινᾷ, ἐνέτυχον πολλάκις διάφορα προσκυνητάρια, περὶ δὲ τοῦ ἀγίου ὄρους οὐδὲν οὐδαμοῦ· ὅχι πῶς νὰ μὴν ἔγραψαν καὶ περὶ τούτου ἄνδρες σοφοί, σοφώτερα τε καὶ διεξοδικώτερα· ἀλλ' ὅτι ἴσως ὁ πανδαμάτωρ χρόνος κἄκσινα μετὰ καὶ ἄλλων καλῶν ἢ ἐξηράνισεν, ἢ ἀπέκρυψε. Δεύτερον δὲ ἡ τινῶν φίλων πρὸς τοῦτο προτροπὴ καὶ ἀξίωσις· μόνον διὰ νὰ μὴν εἶναι καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ἀγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἁθωνος ἄμοιρον τοῦ τοιοῦτου καλοῦ. Ἀποδεξάσθω τοῦτο λοιπὸν ἡ ὑμετέρα πανιερότης πατρικῶς τε καὶ εὐμενῶς μὴ πρὸς σμικρότητα τοῦ προσφρομένου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν εὐαγῶν περὶ ὧν διηγείται μοναστηρίων, καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν περὶ τὴν ὑμετέραν πανιερότητα εὐγνώμονα καὶ εὐλαβητικὴν ἀποβλέπουσα προθυμίαν, ἀντιθραβεύουσα μοι τὰς παρ' αὐτῆς ἱεράς καὶ θεοπειθείς εὐχάς τε καὶ εὐλογίας.

Ἐν Βουκουρεστίῳ .αψα' Μαΐου.

Τῆς ὑμετέρας Θεοπροβλήτου Πανιερότητος εὐλαβητικῆς καὶ πρόθυμης ἐν πάσιν,

Ἰωάννης Κομνηνὸς Ἱατρός.

Inalt prea sfințitului și de Dumnezeu păzitului Mitropolit al prea sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei și prea cinstitului exarh al plaiurilor Domnului Domn Teodosie, prea respectat întru Christos, părinte și stăpân, cea mai cucernică închinăciune.

E rânduală veche și din bătrâni lăsate (Inalt prea sfințite și prea cinstite stăpâne) ca cele sfinte să fie ale celor sfinți, după cum se cuvine ca un lucru să se apropie de ceea ce-i seamănă, nu de ce se deosebește.

Cărțile care se îndeletnicesc cu lucruri sfinte, la cine alții ar fi mai potrivit să fie aduse înainte și închinare, decât la oameni sfinți și mai ales dacă unii ca aceștia sunt, fie puși peste cele sfinte și apărători ai sufletelor și păstori ai turmei cuvântătoare, fie ocrotitori ai așezămintelor cu care acele cărți se îndeletnicesc. Deaceia, după cuviințe, cărțulia mică de față, către protegurea Inalt Prea Sfinției Voastre aleargă, ca una ce este prochinariu al sfințitului și cu sfânt nume Munte al Athosului. Inalt Prea Sfinția Voastră este împodobită cu vrednicia începătoare și săvârșitoare de slujbe sfinte a arhieriei, păstorește și turma cuvântătoare de-acum a Ungrovlahiei de Dumnezeu păzită, de peste treizeci de ani, în chip le-

giuit și cu dragoste de Dumnezeu, arhierind întru adâncă și smerită bătrânețe, împodobite cu atâtea virtuți plăcute lui Dumnezeu. Pe lângă acestea, cele cuprinse într'însa îi stau foarte aproape, fiindcă întru atât cinstește și apără acel munte cu nume sfânt, pe care adesea îl și numește patria lui însăși, ca unul ce-a sălășluit și s'a nevoit ani îndelungați în schimnicie, într'însul, cu o covârșitoare stăruință întru isihie și dela care îndeobște nici n'ar fi vrut să se despartă vreodată dacă pronia lui Dumnezeu, care pe toate cu înțelepciune le cârmuește, nu l-ar fi chemat de acolo ca să-i înmâneze cârma sfințită a acestei prea sfinte mitropolii.

Pentru mine, două au fost pricinile care m'au îndemnat să o scriu. Intii, fiindcă și pentru sfințitele și cinstitele locuri de închinăciune din sfânta cetate a lui Dumnezeu, Ierusalimul, și pentru cele din Muntele de Dumnezeu umblat al Sinaiului, am găsit adesea osebite proshinitarii, pentru Sfântul Munte, însă n'am găsit niciunul, nicăieri. Nu, că nu ar fi scris și despre el bărbați înțelepți, scrieri mai iscusite și mai cuprinzătoare, dar poate că timpul, care nimicește toate, le-a prăpădit împreună cu alte lucruri de preț sau le-a ascuns.

În al doilea rând, îndemnul și cererea unor prieteni la aceasta: să nu mai fie și acest munte, cu nume sfânt al Athosului, nepărtaș la o asemenea învrednicire. Să o primească, dar, Înalt Prea Sfinția Voastră, părintește și cu bunăvoință, necătând la neînsemnătatea darului, ci la cinstea sfințelor mănăstiri, despre care se vorbește și la râvna mea recunoscătoare și cucernică pentru I. P. S. Voastră, răsplătindu-mă cu rugăciunile sfinte și cu binecuvântările Sale.

În București, 1701 Mai.

Al Înalt Prea Sfinției Voastre, de Dumnezeu păzite, cucernic și cu râvnă la toate.

Doctorul Ioan Comnen

(Traducerea prefetei făcută de d-l Alexandru Elian).

București: Biblioteca Academiei Române.

130. *Liturghier grecesc și arăbesc*, Snagov 1701.

La notițele bibliografice din *Bibl. rom. veche*, I, p. 433, sa se adauge descrierea mai completă și studiul liturgic de Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 55-72.

București: Biblioteca Academiei Române.

131. *Invățătura de șapte taine*, (Buzău 1702).

Ediția pentru Moldova, asemănătoare celei tipărită pentru Muntenia, în același an (aceasta din urmă descrisă pe larg în *Bibl. rom. veche*, I, p. 433-435, nr. 131) a fost incomplet descrisă, *ibidem*, p. 539.

În-4°, 1 foaie (titlul, numai un colț din el, în exemplarul Academiei Române) și 31 foi nenumerotate.

Deosebirii față de ediția pentru Muntenia:

1. Chenarul care încadrează paginile are ornamentații mai mult lineare, căta vreme cel din ed. munteniana are ornamentații florale.

2. Inițialele au alte ornamente.

3. Paginile nu sunt numerotate, în timp ce ed. munteană are foile numerotate și sus în dreapta și pe coale; ed. moldovenească are numai caetele numerotate.

4. Prefața ed. muntene este scrisă în numele Mitropolitului Theodosie, câtă vreme în ed. moldovenească începe astfel: «Cu mila lui Dumnezeu Antonie Arhiepiscopu și Mitropolitu a toată Moldavia, voao tuturoru Preoților carii vă aflați în Eparhia noastră...» și continuă la fel ca în ed. munteană, numai cu mici deosebiri grafice, din care notez: smereniє (ed. mold.), smereniѧ (ed. munt.), f. 2 r.; dașrădăcinéșь (ed. mold.), дășrăcinéșє (ed. munt.) f. 2 r.; аѣ vășutŭ (ed. mold.), аѣ' vășutŭ (ed. munt.), f. 30 v., etc.

5. Literele mai subțiri și mai fine în ed. moldovenească.

Ce ne face să o credem tipărită la Buzău, este același cuprins de text în pagini, la ambele ediții. Din punct de vedere bibliografic, ele sunt două cărți deosebite, deaceea catalogul Academiei le înregistrează la cote deosebite: II 170. 414 ed. munt., II 170, 416 ed. mold.

București: Biblioteca Academiei Române.

132. *Liturghie*, Buzău 1702.

Prefața acestei cărți, scrisă de paharnicul Șerban Cantacuzino, a fost publicată și de Const. Erbiceanu, în *Biserica ortodoxă română*, 29 (1905–1906), p. 1341–1345.

București: Biblioteca Academiei Române.

133. Paul Baranyi, *Pânea pruncilor*, trad. de Ianeș Duma, (Alba Iulia) 1702.

ПЪНЪ ПРЪНЧІЛОР | ГІЇ | ѱвцхтѣра крѣднїцїй Крѣщнїцїн, | стрѣнск ѱ мнѣк шѣмѣ. | Кіре ѿ аз скрїсь ѱ мнїчн ѱтрѣхчїнї, шї рхсїднєсрн о҃нїсрїцн Чїстї|тєлѣ Патєѣ БОРОНѢИ ДІГЛО | Парѣкхшєлѣ Бєскрєчїй | Катхолнїцї дє лє | Бієградѣ .

Шї сєлѣ ѱтѣрѣ ѱ лїмєлє ромнїкєкє | дє Дѣмє Іїнѣшѣ дє лє | Борєнїцн. | ѱ лїнї Дѣм. ѱѱѣ.

In-18° (15 × 9,3 cm.), 8 pagini + 152 foi; sunt numerotate, jos, și caetele. Tipar negru, 18 rânduri pe pagină. Pe verso titlului, stema cardinalului Leopold Kollonich, mitropolitul primat al Ungariei.

În paginile 3–7 liminare:

Epistolie închinătoare.

Vrădnicului măriei sale Craiului preoțesc, Colonicilor Leopold Cardinalișului sfântu de obște besericei Rome, Arhiepiscopului Estregomului și marelui Ișpan aceiaș varmeghii, Capului țării Ungurești, Cântălaresului celui mai mare, mai marelui următorilor sfântului Ioann de la Ierusalim, comandatoriului Egri și maiberghi, a înălțatului împărat a Romei și a Craiului încoronat a țării Ungurești sfiatnicului mai dinlăuntru eminenții sale.

Cu inimă amărâtă a putut plânge până acum în țara Ardealului și în părțile țării Ungurești cu Ieremia Prorocul, besereca noastră cea călcată de multe rătăcături. Pruncii au cerut pâne și n'au fost cine să le dea lor (plângerea Ieremieii, cap., 4, sh. 4). Dară iată mila lui D(u)mnezău cea părințască, Eminenții ta, înălțate Craiu preoțesc, care ștergi lacrimile pruncilor și le sature sufletele lor cele flămânde, cu cuvântul și cu învățătura dumnezeiască dându-le loră dină cheltuiala d(u)mnezeiască.

Adevărat, cine ar putea socoti cu câtă priveghiiare și sudoare dinceput, de când Dumnezău sfinții sa, pre Eminenții ta ti-au rădicat spre marea preoție în biruința Ungurească, ti-au rădicat spre preoție mare, Ar-

hipiscopie și Cardinărie, ai nevoie spre săturarea sufletelor celor flămânde, nu numai cu învățătura, ce și cu typărirea cărților dumnezești, cu cheltuiala eminenții tale, cu dirâgerea besérecilor și coleghiomurilor și cu scumpă înfrumusețare acelora.

Vrednicéște ne putem bucura și noi drept aceia de norocită viața besérecii noastre ce până acum de mulți eretici călcată, care supt arepile preoției tale luund-o, nu numai procești cu grija, ce și păzești ca un zid tare de turburarea cea înfierbântată a pizmașilor, nu numai cu pâinea cuvântului lui D(u)mnezău, cea din sămânță curată îi hrănești, ce și din neghina cea sămănată de omul cel pizmaș îi păzește cu mare priveghiare, într'atâta cât supt umbra arepilor eminenții tale, nu numai nu să sugușă besérecia noastră de turburarea pizmașilor cea răpștitoare, ce și cu noao peste noao roade sufletești să îmbogățește și să înfrumusețază, cu care sufletele cele până acuma flămânde le înoști și le sature spre lauda lui Dumnezău și spre spăseniia sufletelor lor și spre bucuria și veselii eminenții tale.

Să primești drept aceia cu ochi buni eminenții ta această de iznoavă frântă pâinea pruncilor, care și noi din mica eminenții tale pruncilor o frângem și o împărțim.

De la Dumnezău toată blagosloveniia trupească și sufletească și viața îndelungată și spre lauda lui D(u)mnezău și spre paza besérecii noastre ce până acum călcată pohtim eminenții tale.

Caplani cei smeriți ai eminenții tale, păstorii sufletești a besérecii unite din Ardeal.

Ion Mușlea, «*Pâinea pruncilor*» (Bălgrad — 1702). Din istoria unei cărți vechi românești, București 1941 (extras din volumul *Omagiu Profesorului Ioan Lupăș*).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

Blaj: Biblioteca centrală.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

134. *Slujba cuvioasei Matriona Hiopolita*, (București) 1702. — Grecește.

Academia are un exemplar din această carte, legată în piele, cu aur, din vremea lui Const. Brâncoveanu.

135. Ștefan Brâncoveanu, *Cuvânt panegiric la martirul Ștefan*, București 1702. Ed. II. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 441 a fost dăruit de Const. Erbiceanu Academiei Române.

136. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, *Despre preoție* (București 1702). — Grecește.

Cartea este greșit bibliografiată la anul 1702. De altfel, nici n'a existat ca tipăritura de sine stătătoare, ci a fost tipărită la 1728, în București, la un loc cu altă operă a lui Hrisant și cu Cartea sobornicească a lui Paisie, patriarhul Constantinopolului.

V. mai jos, p. 234—235, nr. 198.

137. Ceaslov grecesc și arăbesc, București 1702.

La cele arătate în *Bibl. rom. veche*, I, p. 442—447 și 539—540, adaugă Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 103—105.

București: Biblioteca Academiei Române.

138. Canisius, Catechism, tradus de G. Buitul, Cluj 1703.

Insemnarea din *Bibl. rom. veche*, I, p. 447 și 532, că prima ediție a acestei cărți este din 1636, trebuie corectată în sensul următor: în 1636 s'a făcut prima traducere română a Catehismului lui Canisius, de către P. Iacob Nemcthi. Această traducere, însa, pare a nu se fi tipărit, deși a fost trimeasă la Pozsony în acest scop. Bibliografiile unguri nu cunosc niciun exemplar.

Limba română este scrisă în litere latine, cu ortografia ungurească. Are 5 părți cu «summa scurte a envezeturiei krestinest», iar dela p. 53—60 («szzeversit») cuprinde «Rugecsune de tote dzilele».

A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, vol. I, București 1931, p. 152—153.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

142. Ștefan Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Adormirea Născătoarei, București 1703. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 452—453, a fost daruit de C. Erbiceanu Academiei Române.

143. Ceaslov (București) 1703. — Slavonește și românește.

Exemplarul Institutului de Istoria vechiului drept românesc din Iași, singurul vazut de noi, n'are foaia cu titlul; din 8 pagini liminare are numai 3. cu scara cuprinsului. plus alte 720 pag. numerotate, urmate de 4 pag. nenumerate (în loc de 6).

După cum s'a arătat în *Bibl. rom. veche*, I, p. 454, a fost tipărit de Antim Ivireanu, credem la București. Din datele pashaliei (p. 689), anul tipăririi este 1703. Tipar negru și roșu, cu 21 rânduri pe pagină. Trei xilografuri: la p. 512 icoana Bunei-Vestiri, într'un desen puțin obișnuit; p. 554. înfățișând pe Iisus Christos drept judecător, cu Maica Domnului și Ioan Botezătorul în părți; la p. 606, Cupa împărtășaniei. Cuprinde: Scara cuprinsului (foile liminare), Polunoștnița (f. 3—32). Polunoștnița Sâmbetii (p. 33—47); a Duminicii (p. 48—50). Utrenia (p. 51—110). Ceasurile (p. 110—182). Vecernia (p. 183—199). Pavecernița cea mare (p. 199—241); cea mică (p. 241—251). Urmează Synaxarul, (p. 252—449). Troparele și condacele Triodului (p. 449—465), ale Pentecostarului (p. 465—474). Troparele voscresnelor (p. 474—484) și altele (p. 484—487). Bogorodičnele (p. 487—511). Până aici, rugăciunile au fost în slavonește, iar indicațiile tipicului în românește, cu cerneală roșie.

Textele care urmează sunt scrise, în întregime, în limba română și se succed astfel: Slujba cântării Acahistului (p. 513—553). Canon de umilință (p. 555—569). Canonul Precistci (p. 570—587). Canonul Ingerului păzitor (p. 587—605). Slujba Priceștaniei (p. 607—657). Canonul tuturor sfinților (p. 658—668). Rânduiala exepsalmului (p. 669—688). Pashalia (p. 689—720).

Ultimele 3 foi, nenumerate, fac parte din aceeași carte, fiind tipărite cu același caractere tipografice și pe aceeași hârtie și cuprind îndrumări pentru credincioși, dar mai ales pentru cler, asupra folosirii postului.

Ștefan Gr. Berechet, *Ceaslovul slavo-român al lui Antim Ivireanul din 1703*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 246—247 (nu putem crede că ultimele foi, despre post, sunt dintr'altă carte și au folosit numai la legarea Ceaslovului).

Iași: Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc. București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

144. *Apostol*, Buzău 1704.

Exemplarul complet al Academiei are 4 foi nenum. + 178 foi; pe ultima foaie se cere iertare pentru greșelile tipografice.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 604.

București: Biblioteca Academiei Române
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

145. Rađu Brâncoveanu, *Cuvântare la patima cea mântuitoare*, București 1704. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 457–460 a fost daruit de Const. Erbicănu. Academiei Române.

147. *Antologhion*, Râmnic 1705.

ΨΗΦΟΛΟΓΙΟΝ | ΨΔΕΚΤΩ ΦΛΟΨΡΩ ΚΩΒΙΝΤΩΛΩΡΩ | Κάρε κωπρινδε ς σινε τώατζ σαβζεа че њ сз квкнне лшѡ | а сфїитей Бесѣричѡ, несте тóтъ ѡншалѡ.

ΨКШМЪ ѡтѡю ѡтрачѣста кннѡ твпкрїтъ, шѡ ѡшезѡтъ | дѡнѡ чѣлѡ Гречѣскѡ.

ѡ знаеле Прѣвсмннѡтсѡшѡ шѡ ѡнѡцѡтсѡшѡ Дѡмнѡ, шѡ | ѡблѡдшѡтѡрю ѡ тѡаτζ Цѡра Рѡмѡнѡскѡзѡ, | ѡвѡннѡ Квнстандїнѡ Бѡ Басарѡвѡ Боеволѡ. | Кѡ ѡсѡрдїѡ шѡ кѡ тѡаτζ кѡелтсѡла прѣчинстїтсѡшѡ де | бѡнѡ шѡ мѡре нѣмѡ ѡ лѡшѡ Мїхѡѡ Кантаксѡвннѡ вѡ Спѡлѡтѡрѡ, сїре чѣ де ѡбще ѡ Бесѣричнѡлѡ лѡшѡ Хѣ трѡбшѡнцѡ, шѡ аль Прѡвослѡвннчнѡлѡрѡ фолоѡ.

Кѡ блѡвѡнѡ прѣсфѡнцїтсѡшѡ Мнѡрополнѡтѡ Квѡ Θεοδѡσεѡ. | ѡ сфїѡта ѡѡкѡнїѡ ѡ Рѡмннѡсѡшѡ. | Дѡ ѡншалѡ дела зндѡрѣ Дѡмнѡ ѡзѡгї. | Прїнѡ ѡстенѡла ѡбнѡтѡрюѡшѡ де Дѡнѡезїѡс Квѡ ѡпѡїѡмѡ ѡвнѡрѣнѡлѡ Сѡκѡπѡлѡ Рѡмннѡсѡшѡ.

In-folio, 1 foaie (titlul) + 406 foi. Titlul încadrat în chenar de flori, în părți; sus Iisus Christos între Maica Domnului și Ioan Botezătorul (gravură care se repetă și la f. 1 recto), iar jos stema Cantacuzinilor (vulturul bicefal încoronat) cu inițialele MX KT, ale ostentitorului și susținătorului acestei tipariturii, Mihail Cantacuzino (facs. nr. 41, la p. 213).

Pe verso titlului stema Țării-Românești, cu inscripția: 'Ελέφ Θεοῦ Ι Κ Β Β Α Η Π Ξ 1700 IV.

Textul pe 2 coloane, cerneala neagra și roșie, cu 40 rânduri pe pagina.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 605 greșește spunând că f. 2 v. are o gravură, ce se regăsește în *Cheia înțelesului*, București 1678.

București: Biblioteca Academiei Române.

148. *Slujba Sf. Visarion, episcopul Larissei*, București 1705. — Grecește.

N'am văzut exemplare. O descriere mai completă decât a lui Em. Picot (folosită și în *Bibl. rom. veche*, I, p. 463), au dat Em. Legrand, Mgr. Louis Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique... au dix-huitième siècle*, I, Paris 1918, p. 38–39, nr. 32. — Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 27. -Notiță în *Luminătorul*, 67 (1934), p. 785, nr. 10.

150. *Slujba Născătoarei de Dumnezeu*, Râmnic 1706 — Slavonește și românește.

București: Biblioteca Academiei Române

151. Molitvenic, Râmnic 1706.

Bibl. rom. veche, I, p. 541–543 a descris un exemplar cu totul defectuos. Exemplarul complet are 7 foi liminare (titlul, extrase biblice și tabla de materii) + 453 pagini. Reproducem ultimele pagini, fiind însemnate din punct de vedere liturgic și cultural.

Pag. 451:

Cade-să a ști, că în M(o)litv(e)nicul acesta pentru toate tainele și trebile ce să cuvină a le isprăvi Preotul, s'au pus, iară slujba la priceștaniia bolnavului, noi n'amă pus, precum vedem că să află în M(o)litv(e)nicile slovenești, căce că în izvoadele grecești nu să află această rânduială făcută osebi, nice urmează a să face vreo slujbă la acest lucru, ce numai după ce merge Preotul acolo unde va fi bolnavul. Intâi trebuie să-l ispoveduască cum să cade și apoi să-l priceștuască cu D(u)mnezeștile taini, zicându bolnavul de va ști carte.

Crez D(oa)mne și mărturisesc că tu ești adevărat H(risto)s fiul lui D(u)mnezeu celui viu. Tot până în sfârșit.

Iară pe ispoveduit să nu îndrăznească Preotul a-l cumineca, că voru cădea amândoi în osândă.

La p. 452 sunt 11 rânduri, în care se cere iertare pentru greșelile de tipar, iar la p. 453 următoarele:

Insă să știi și aceasta; că de vei cerceta pre amăruntul rânduiale și tălmăcirea acestui M(o)l(i)tvenic și de-l vei potrivi cu niscare izvoade slovenești, veri de unde ar fi typărit și nu să va potrivi, să nu te pripești îndată a defăima, căce noi am urmărit M(o)l(i)tvenicul grecesc, carele l-au typărit Nicolae Glychi la anul de la Hs. 1691. Și după cât ne-au fost putința și întru înțeles și întru rânduiale, am așăzat, pre alocurea și adaos în tălmăcire pentru scurtarea limbii Rumânești, așjderea și la învățături și la rânduiale pentru [p]rostimea Preoților și pentru mai lesnele lor.

Iară cele ce nu s'au pus nici decum, s'au lăsat, unele pentru că sânt arhieresti, iară altele pentru că nu le slujesc pre aceste locuri.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 376–377.

București: Biblioteca Academiei Române.

151. Octoih, Râmnic 1706.

Exemplarul complet pe care-l are acum Academia Română se compune din 2 foi nenumerotate + 84 foi + 1 foaie nenumerotată. Foaia de titlu pe recto și verso are aceleași gravuri (chenare și stema țării) ca în *Antologhionul*, Râmnic 1705 (v. mai sus, p. 219, nr. 147 și facs. nr. 41, la p. 213).

Ultima foaie nenumerotată are pe recto o gravura semnată ИРЯНН БЯКОЕ 1678, identică cu cea din *Cheia înțelesului*, București 1678 (v. facs. 184 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 221). Pe verso o serie de vignete în cerneala neagră și roșie, așezate simetric, asemanătoare cu cele de pe recto foii a 2-a nepaginată (liminara), astfel că cele 2 pagini cu vignete formează un fel de „pendantif” cu care începe și sfârșește cartea.

Compară cu A. Filimon, *Dacoromania*, V, p. 606.

București: Biblioteca Academiei Române.

152. Gheorghe Maiota, Cuvânt la Patima Domnului, Râmnic 1706. — Grecește.

In *Bibl. rom. veche*, I, p. 468—469 s'a reprodus numai titlul, dupa alți bibliografi.

Formatul in-16°, de 51 foi. Tipar negru, 18 rânduri pe pagina; dela f. 28 înainte, versetele sunt notate prin litere majuscule roșii, în paranteze.

Verso titlului alb. F. 2—3, prefața lui Gheorghe Maiota către Dosithiei, patriarhul Ierusalimului. F. 4 r. albă, iar pe verso xilogravură foarte fin lucrată, înfățișând pe Iisus purtând crucea; 5 versuri sub gravură.

București: Biblioteca Academiei Române.

153. Radu Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae, Râmnic 1706. — Grecește.

In *Bibl. rom. veche*, I, p. 469 numai titlul reprodus după alți bibliografi.

In-16°, 23 foi; tipar negru, cu 18 rânduri pe pagină. Exemplarul văzut de noi este defectuos: f. 3 (sfârșitul prefeții lui Radu Brâncoveanu) și f. 6—23.

Reproducem fragmentul din prefață, cât s'a pastrat, în traducerea d-lui Al. Elian:

... ὡς, καὶ τῆς ἀκροάσεως τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἁγίου ὁποῦ πανηγυρίζομεν τὴν σήμερον, καὶ λαμβάνεις τοιοῦτοτρόπως ἐκείνην τὴν εὐφροσύνην, τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν πράξεων, ὁποῦ δὲν ἔχουσι ἀκόλουθον τὴν μετάνοιαν. Αὐξάνει πάλιν ἡ τοιαύτη ἀγαλλίασις, ὅταν βλέπῃς ἄνωθεν πῶς ἔγινε κανὼν Ἁγιότητος ἡ δσιωτάτη σου πάλαι εὐλάβεια, καὶ πῶς ἀνυμνεῖ καὶ πανηγυρίζει μεγαλοπρεπῶς τοὺς Ἁγίους ὁ Γαληνότατός σου καὶ Φιλοσεβέστατος Υἱὸς μετὸν ἐπίλοιπον Λαόν τοῦ Κυρίου, διατι ἄφησες λαμπρὰν κληρονομίαν τὴν εἰκόνα τῆς Χριστιανικωτάτης σου εὐσεβείας. Χαῖρε λοιπὸν Θεοφιλέστατε Μακαρίτα εἰς τὴν θεωρίαν τῆς προκοπῆς ὁποῦ ἐμάθαμεν ἀπὸ τὸν βίον σου, διατι καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχνη σου ἐλπίζομεν μετὰ θάνατον τὴν κοινωνίαν τῆς αἰδίου Μακαριότητος.

Σοῦ τοῦ αἰωνίας μνήμης Μακαρίτου

Εὐλαβῆς ἀπόγονος
Ἐράδουλος Βραγκοβάνος.

...și a ascultării biruințelor Sfântului pe care-l prăznuim astăzi și capeți astfel acea bucurie, pe care o căpătăm și noi la amintirea faptelor care nu au drept urmare căința. Crește, iarăși, o asemenea veselie, când privești de sus¹⁾ cum a ajuns canon de sfințenie prea cucernica ta evlavie de odinioară, și cum slăvește și prăznuește cu mare cinste pe sfinți, prea luminatul și prea cucernicul tău fiu²⁾ cu tot poporul Domnului, fiindcă ai lăsat strălucită moștenire chipul cucerniciei tale celei prea creștinești. Bucură-te, dar, de Dumnezeu, iubite răposate, când privești folosul pe care l-am scos din viața ta.

Fiindcă și noi, umblând pe urmele tale, nădăjduim după moarte să fim părtași fericirii veșnice.

Al tău, răposate, întru veșnică aducere aminte, cucernic urmaș,

Radul Brâncoveanu.

¹⁾ Cuvântul panegiric este scris în amintirea lui Preda Brâncoveanu.

²⁾ Domnul Constantin Brâncoveanu.

154. Psaltire, Alep 1706. — Limba arabă.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, I, p. 469—477 să se adauge studiul lui Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 108—112.

București: Biblioteca Academiei Române.

159. Slujba Sfintei Ecaterina și Proschinitarul Muntelui Sinai, Târgoviște 1710. — Grecește.

Titlul în *Bibl. rom. veche*, I, p. 481—482.

In-4° mic, 4 foi liminare + 45 foi, din care au numere numai primele 4 foi.

Titlul încadrat în chenar gros cu ornamentații de compoziție tipografică. Un chenar asemănător, pe verso titlului, înconjură stema Țării-Românești; sub stemă versuri semnate de Mitrofan Grigoras. În foile liminare mai avem: prefața ieromonahului Nichifor Marthalis, egumenul mănăstirii Episcopiei Râmnicului, către Mitropolitul Antim; o epigramă semnată de Mitrofan Grigoras și o altă prefața a aceluiași Nichifor Marthalis către cilitori.

Textul Proschinitarului începe la f. 22 v.

Pe ultima pagină o altă epigramă semnată: Ὁ τῶν ἱερομονάχων εὐτελής Μητροφάνης Γηγοράς ὁ ἐκ Δωδώνης.

Publicăm în transcriere și traducere, datorita d-lui Alex. Elian, două din epigramele lui Mitrofan Grigoras.

Sub stemă, pe verso titlului:

Πρὸς τὸν εὐσεβέστατον, καὶ ἐκλαμπρότατον αὐθέντην, Κύριον Κύριον Ἰωάννην
Κωνσταντῖνον Μπασαράμπαν Βοσδόδα, ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Εἶκελε ἡρώων Κωνσταντίνε Μπασαράμπα,
Κοίρανε Οὐγγροβλάχων σκηπτοφόρε ζαθέων,
Σοὶ πάσα χθὼν οἶδε χάριν, θεῖοί τε ἅπαντες
Εὐσεβέων σηκοί, ἡδὲ μοναὶ ἰσραὶ.
Πᾶσι γὰρ ἐνδεέσι στήριγμα πέσεις, ὄρεος τε
Ἐλκαρ Σιναιίου πατράσιν ἡλιβάτου,
Οὗς ὑπευχομένους σῆς ἐκλάμπρου ὕψους
Ἐχθρῶν ἔς' ὄρατῶν ῥύσο σῆ δύναμι.

Ὁ δοῦλος τῆς ἐκλαμπρότητός σου Μητροφάνης.

Către prea cucernicul și prea luminatul Domnitor, Domnul Domn Ioan Constantin Basarab Voevod, Domn a toată Ungrovlahia.

Constantine Basarab, cel asemenea cu eroii, căpetenie purtătoare de sceptru a Ungrovlahilor sfințiți, ție tot pământul îți aduce mulțumită și toate lăcașurile celor cucernici și deasemeni sfintele mănăstiri, fiindcă ești sprijin tuturor celor lipsiți și ajutor părinților din muntele Sinai cel prea înalt. Pe aceștia, care se roagă pentru luminata ta sănătate, i-ai scăpat cu puterea ta de dușmanii cei văzuți.

Robul Luminăției tale, Mitrofan.

Pe f. 3 v. liminară:

Πρὸς τὸν πανιερώτατον καὶ λογιώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας
Κύριον Κύριον Ἀνθιμῶν.

Πάντεςσι σπουδῆ κέλομαι τάδε ῥήματα γνῶναι,
Ἦλυθε φῶς Βλαχίας εἰς πέδον, ἦλθε δὲ φῶς,

Ἄνθιμος Ἰεράρχης Θεοσεikelos Οὐγγροβλαχίης,
 Κεδνῶν Ἰβήρων ἐκ γενεῆς δάτης.
 Ὡ δῶκε πλοῦτον σοφίης Θεὸς ἄφθονον, ἔρδειν
 Πρήξεις οὐρανίους, τῇ τε Τυπογραφίῃ
 Εὐσεβέων σύστημα ὄνειν γαίην ἀνά πάσαν
 Ὅς δὴ Συναίου στίφεα τῶν πατέρων
 Τήνδε τύπη δούς βίβλον ἐφῆδυνεν ἔξοχα πάντα.
 Ὡ ῥά Θεὸς δοίη οὐρανίους θαλάμους.

Ὁ τῆς σῆς πανερότητος πρόθυμος
 θεράπων τῶν Ἱερομονάχων εὐτελῆς
 Μητροφάνης.

Către Inalt Prea Sfințitul și prea învățatul Mitropolit al Ungrovlahiei
 Domnul Domn Antim.

Indemn pe toți să ia cunoștință, cu grijă, de aceste vorbe; a venit bărbat pe pământul Valahiei, a venit lumină, Antim dumnezeesc, ierarh al Ungrovlahiei, din neamul cucernic al Ivirilor înțelepți. Lui i-a dat Dumnezeu averea înbelșugată a înțelepciunii, să facă fapte cerești și prin tipografie să fie de folos peste tot pământul mulțimii celor cucernici. Acesta dând prin tipar cartea de față, a bucurat în cea mai mare măsură cetele părinților din Sinai. Lui, dar, să-i dea Domnul sălaşurile cele cerești.

Al Inalt Prea Sfinției Tale slujitor zelos, smeritul
 între Ieromonahi, Mitrofan.

București: Biblioteca Academiei Române.

160. *Panoplia dogmatică*, Târgoviște 1710. — Grecește.

Cartea este in-folio, de 6 foi nenum. + 178 foi num. (nu 188, cf. *Bibl. rom. veche*, I, p. 482—483).

București: Biblioteca Academiei Române.

162. *Octoih*, Târgoviște 1712.

La *Bibl. rom. veche*, I, p. 486, adaogă: C. Erbiceanu, *Cel întâiu Octoih imprimat în Valahia, în românește*, în *Biserica ortodoxă română*, XVI, p. 800.

București: Biblioteca Academiei Române și Biblioteca Ion I. C. Brătianu.

166. *Maxime filosofice*, Târgoviște 1713. — Grecește.

Exemplarul lui Const. Erbiceanu, descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 489—492 este acum în Biblioteca Academiei Române.

170. *Ceaslov*, tradus de Antim Ivireanul, Târgoviște 1715.

Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 531 pag. Deși exemplarele Academiei sunt necomplete, totuși numărul paginilor se poate deduce din tabla cuprinsului (f. 4 liminară, verso): până la p. 527 este Pascalia, iar dela p. 528 începe învățătura despre posturi, care, într'unul din exemplarele Academiei, ține până la p. 531, unde se termină cu: «Sfârșitu și lui D(u)mnezeu laudă».

București: Biblioteca Academiei Române.

172. Antim Ivireanu, *Sfătuiri creștine-politice*, București 1715. — Grecește.

C. Erbiceanu, în *Bis. ort. rom.*, XXX, p. 1201.

Exemplarul lui Const. Erbiceanu, descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 498—499 este acum în Biblioteca Academiei Române.

173. Chrisant, *Despre oficii, clerici...*, Târgoviște 1715. — Grecește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 499—500 să se precizeze localitatea unde s'a tipărit: Târgoviște — și să se corecteze paginația: 7 foi liminare + 144 pag.

București: Biblioteca Academiei Române.

175. Dositeiu, *Istoria Patriarhilor Ierusalimului*, București 1715. — Grecește.

Să se adauge la *Bibl. rom. veche*, I, p. 501, localitatea de tipărire: București.

București: Biblioteca Academiei Române.

176. Al. Mavrocordat, *Istoria sfântă*, București 1716. — Grecește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 509—512 să se adauge locul de tipărire: București; cuprinde 17 foi liminare + 384 p. + 15 foi nenumerate.

București: Biblioteca Academiei Române.

183. *Acolutia sfinților Neofit și Maxim*, București 1723. — Grecește.

Titlul în *Bibl. rom. veche*, II, p. 22.

In-4° mic, 32 foi. Tipar negru și roșu, 28 rânduri pe pagina.

Pe verso titlului o închinare în versuri scrisă de Panaiot Vizantiul, primicher al Marei Biserici a lui Christos și gramatic domnesc, către Mitropolitul Neofit al Artei.

Urmează o prefață a Mitropolitului Neofit Mavromates al Naupactului și Artei, către proigumenul Mănăstirii Lavra din Athos și către prea cuviosul între ieromonahi Neofit, din insula Hios.

După mai multe pagini scrise de același Mitropolit Neofit asupra M-rii Ivirilor din Athos, începe slujba pomeniților sfinți.

București: Biblioteca Academiei Române.

185. Damaschin, *Episcopul Râmnicului, Invățătură pentru șapte taine*, Râmnic 1724.

Nu se cunoaște titlul acestei publicații.

In-8° mic, 55 pagini. La pag. 3 începe cu următoarele:

Damaschină cu mila lui D(u)mnezeu Episcopul Râmnicului: Cucérniciloră preoți, cariă vă aflați în Eparhiia smereniei noastre, tuturoră de obște m(o)l(i)tvă și blagoslovenie vă trimitem.

Lămuririle lui Damaschin țin de la p. 3—6 și au fost reproduse de Samuil Clain, la sfârșitul *Theologhiei dogmatice*, Blaj 1801 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 429, nr. 634). Dela p. 7—55 învățăturile.

C. Lacea în *Dacoromania*, 3 (1923), p. 800.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

186. *Psaltire*, Râmnic 1725.

ПСАЛТИРЪ | Пророкскыи шнъ ꙗвратскыи ДВЕНДЪ. | Икъмь ꙗтрачесть кнѣꙗ ꙗ
дѡав | wápъ тупзрѣтх. | ꙗ сѣнта 'Сѣиконѣ ꙗ Римъ : | Къ порьнка шнъ къ тоатъ
кѣл-твѡла ꙗ прѣ сѣицѣтвѡл[и] шнъ де Дѡневѣс ѡвиторюлш | Купъ Дамаскѣнъ, еписко-
пскъ | Римникскыи. | ꙗ ꙗнвꙗ дела Нѡщерѣ лшъ Хѣ | ꙗꙗꙗ ꙗв, ꙗл, | Де ꙗлѣ Чер-
накодкнскъ.

In-8° mic, de 1 foae
și peste 248 foi numerotate.

Pe verso titlului,
David pe un tron, gravat
de H. P.

București: Biblioteca
Academiei Române.

188. N. Mavrocordat, *Despre datorii*, Londra 1724. — Grecește și latinește.

I. Bianu și N. Hodoș,
Bibl. rom. veche, II, p. 23 au
semnalat greșit, după alți
bibliografi, această carte,
sub anul 1725. N'a existat
o ediție din acest an, ci din
anul 1724. Vezi descrierea
mai sus, p. 48—50, nr. 59.

189. *Antologhion*, Iași 1726. — Slavonește și românește.

La descrierea făcută
în *Bibl. rom. veche*, II, 23—
27, cât și în lista dela p.
539 să se corecteze ca An-
tologhionul este scris în
limba slavonă, iar nu «ro-
mânește». În limba română
sunt titlul, prefața, indica-
țiile tipicului, evangheliile
vosresnelor și epilogul.

București: Biblioteca
Academiei Române.

190. *Catechismuș*, Sâmbăta-Mare 1726.

КАТЕХИЗМЪШЪ | сѣс | ꙗвцѣтѣрѣ крещинѣскъ. | ꙗ фѡлосѣль, нѣмѡлш рѣ-
сскѣ | днѣ царя Оуѣгѣрѣскъ. | Датъ ꙗфѡрѣ | пѣнѣ. | ѡсврдѣл, шнъ ѡстенѣла Мѡрѣн
Салѣ. | ДѡМНѡЛЪН Д: ꙗѡАН ꙗѡСИФЪ | ДѢКЛАМНАИ, | Ипѣскѡлѣ Сѣбѣстѡлш
шнъ ꙗлѣ Мѡнкѣ | чѡлш; ꙗ про. | Чннѡлш прѣѡцѣскѣ оуѣнѣ днѣ лѣцѣа Грѣчскѣ | Бн-

КАТЕХИЗМЪШЪ

С А У

ꙗ КЪЦЪТѢРЪ КРЕЩИНѢСКЪ.

ꙗ ФѡЛОСѢЛЬ, НѢМѡЛШ РѢСЕСКѢ

ДНѢ ЦАРА ОУѢГѢРѢСКЪ.

Датъ ꙗфѡрѣ

Пѣнѣ.

ѡсврдѣл, шнъ ѡстенѣла Мѡрѣн Салѣ.

ДѡМНѡЛЪН Д: ꙗѡАН ꙗѡСИФЪ,

ДѢКЛАМНАИ,

Ипѣскѡлѣ Сѣбѣстѡлш, шнъ ꙗлѣ Мѡнкѣ
чѡлш; ꙗ про.Чннѡлш прѣѡцѣскѣ оуѣнѣ днѣ лѣцѣа Грѣчскѣ
Бнкарѣшъ ꙗпѡтѡлчѣскѣ, ꙗ Цара ОуѣгѢ-
рѣскѣ, Сфннтѣн шнъ ꙗвѣцѣтѣн ꙗ пѣрѣцѣн
Рѣмѡлш Сфѣтнѣскѣ.

ꙗрѣ ꙗвѣлѣ:

ꙗ ФѡЛОСѢЛЬ НѢМѡЛШ РѢМѢНСКЪ, ꙗ ЛѢМБѢ
РѢМѢНСКЪ ꙗТОѢРѣ, шнъ ТИПѢРѢТЪ.

СѢЛѢЗТѢ МѢРѣ ꙗ ТИПОГРАФѢ ꙗКАДѢМѢ-
ЧСКЪ. ꙗНѡЛЪ ДѢЛА ХѢ ꙗꙗꙗ42. *Catechismuș*, Sâmbăta-Mare 1726. — Titlul.

карнишъ ꙗпоѣолничѣкъ, ꙗ Цара Оуниѣ|рискъ, Ѣфинтѣн шѣ ꙗнхлцѣтѣй ꙗнхрциѣй|
Рѣмслашѣ Ѣфетниѣкъ.

Їѣрх ѣкъмь. | ꙗ фѣлосѣа Нѣамслашѣ Рѣмѣнѣкъ, ꙗ лимѣа рѣмѣнѣаскъ ꙗтоарѣкъ,
шѣ тнхрцѣтх.

Ѣхмѣхтѣ мѣре, ꙗ Типографѣа ꙗкадеми|часкъ. ꙗнслъ Дѣла Хѣ. ꙗѣкъс.

In-8° mic de: 1 foae pentru titlu (fasc. nr. 42), 396 pagini și 7 foi nepaginate pentru
«Scara lucrurilor ce să coprindū într'ăcastă carțalărue» (sic) și pentru greșelile de
tipar: «Greșelele așa le înderepliază».

Verso titlului este alb. Incepe cu:

Cuvântu cătră preoți.

Cumū ni să cade noao, carī sāntemū puși și rānduiți dinū mila lui Dum-
nezeu spre grija sufletelorū rāscumpărate cu cinstitū sāngele Māntuitoriului
nostru Isus Hristos, să ne aducemū aminte de învățatura apo(s)tolicāscă,
care vasulū celū alesū dumnezeiesculū Pavelū o lāsātū tuturorū Ipiscopilorū la
Titū cap. 30 stilh 7 zicāndū : cade-să Ipiscopulū fāră de păcatū a fi, precumū
să cuvine slugi(i) lui Dumnezeu, adecă: nu māndru, nu māniosū, nu bețivū,
nu invrājbitoriū, nu pohtitorū (похитору) lucrurilorū grozave: ci priimitorū,
blāndū, triazū, dreptū, sfānlū, rābdātorū, coprinzātorū cuvāntulū dreptu
de învățatură, ca să poatā îndirepta și indemna spre învățatura cé di-
rīaptă, și a certa pe cei ce să punu ĩnpotrivă. Așijdere, și voi preoțilorū,
carī sānteți oilorū celorū cuvāntātoare al doile păstorū, și dinū darulū
dumnezeiescu cuvāntulū lui Dumnezeu și tainelorū de Domnulū nostru
Isus Hristos pentru māntuirā nĭamulū omenescu rānduite slugi credi(n)-
çoase. Țineți minte bine ācastă învățatură apostolicāscă, cārie cu totū
sufletulū vostru urmāndu, să vă ĩndireptați viața voastră și nāravu-
rile voastre. Isgoniți din inimile voastre māndria și nu fiți asemenea fari-
srailorū (sic) care pe scaunele sale cu mare pompă și deșarte podoabe să
ĭmbrāca, māndreți umbla, și cu māndria lorū că ne-bună, învățatura că
de folosū a adevāratulū Mesie o călca, făcāndu-să pe sine mai ĭnțelepti,
mācarū că prorociile nu ĭnțelegiā, ci fiți adevārați urmātori Māntuitoriului
nostru Isus Hristos, care adevāratū au zisū de sine: eu sāntu bunū și blāndu
cu duhulū: care scoborū pe cei māndri și ĭnalțū pe cei smeriți; nu fiți
mānioși, că māniā dupā cuvāntulū filosofulū ĭi nebunie, că cine să umple
de māniē de multe ori cu ācasta fiĭndu orbitū, să sloboade ĭnr'unele, de
care apoi foarte-și bānuește și cu multā dosadā, și pātimire debie să
curățește: pentr'āca ori ce creștinū, că să nu cazā ĭnr'atāta și gre rāutate,
cade-i-să să să ferīascā de unele lucruri ca acestiā, care luc(r)u pe om la
pierzare, muncindu, ca totū omulū, care ĭi învățātū și sucuitū (sic) acestui
nāravū rāu, sau păcatū, să să desvețe și să să ĭndirepteze ĭn alte fapte bune
care-sū ĭnpotriva acestui nāravū rāu adecă ĭn blāndețe, umilințā, rābdare,
și alte greutăți: că ĭn pātimirile voastre viți (sic) birui sufletele voastre. Zice
Domnulū și ĭn alte locuri: fericiți-sū cei blānzi, că ei vorū moșteni pāmān-
tulū; fericiți-sū făcātori(i) de pace că aceiea fiī lui Dumnezeu să vorū chema.
Nu punereți veselie voastră ĭnū beție, că ce-i mai urātū a vede, decātū
omulū amintere cinstitu și de toți priimītū, sau mai vārtosū cu darulū du-

hului sfântu înpodobitū, în zavi(s)nice și urâte beție și mănări afară de samă înecatū? Că și dobitoacele cele fără înțeleș, atăta mănă și beu câtū le poșteșe firia ca să-și poată ține viața; dară omulū care-i cu minte și îi făcutū să caute la cele mai de susū, care mai pe urmă fericitū să le poată ajunge; ca firii sale și lăcomiei a face destulū și afară de samă cu atăta grozăvie a numelū său într'aastă parte mai josū de câtū dobitoacele a lăsa și atăta răutate a aduce trupulū său de care și voivodulū doftorilorū au mărturisitū, zicādu: grijiți de înplere pânteculū afară de samă, dinū care toate beteșugurile vinu în trupulū omulū. Și dumnezeșiesculū (sic) Pavelū Apostolū iară zice și într'aceștu năravū, cu aastă învățătură de mântuire ne îndemnă la Efesū, cap. 1, stih 40: «Nu vă înbătareți cu vinū, întru care este curvie; pentr'ača bogatulū celū ce să îmbracă în urșinicu și pre să slobozie în toate deșertăcunile aceștii lūmi și păcate peste păcate grămădie, înū fundulū iadulū s'au îngropatū; ave puțină pentru lipsa sau beteșugulū trupulū, sau pentru veselia inimi(i), nu-ī lucru rău; ci înū uspeșe, cărșme, și înū uliță beuturile afară de samă și urâte, alesū feșelorū duhovnicești sântu foarte contenite și oprite de sfințele canoane; și firii noastre beția îi lucru foarte necuviosū și înpotrivitorū: cādu afară de samă și de măsură fiīndu îngreuiată, în silă fi caută a se curăți și la staria că de mai nainte a să pune. Nu fireți pripitori spre bătaia de aproapelū voștru, fără cādu îi de lipsă pentru îndireptaria lui; și cādu vă face cineva silă și în pizmă, bucuroși răbdați, avādu nădejdia plati(i) de vecie, aducādu-vă aminte de credința creștineășcă care ne'u învățatū Domnulū nostru Isus Hristos încă fiīndu cu noi în trupū omenescu, zicādu: De-ți va da cineva o palmă peste obrazū, întoarce și ceialaltă parte; și aastă pildă a pătimiri(i) ne'u datū noao în toată viața sfinții salē, de vreme ce și pe Pătru, mai marele Apostolilor, uciniculū sfinții salē celū mai iubitū, care vre să-l apere, nu l-au lăsatū ca să-lū apere cu sabie, cādu mănioși jidovi spre groaznică moarte ilū prinde. Așjdere, și voi cādu simțiți că vă face cineva înū pizmă, aduceți-vă aminte de cuvintele cu care v'au înbucuratū adeverința că veșnică: fericiți-s cei ce patū izgonire. Bătaia doao răutăți aduce: una celū bătutū, alta celū ce bate, că celū ce bate a prinde pe celū bătutū spre izbāndă și-lū împle de mănē, și-și scornește urăcune sie-și și chiamă judeșulū pe pedepsiria sa. Pentr'ača mai bine este să vă conteniți de unele vrajbe ca aceste ca soșia și viața voastră să fie pace, pildă, floare și de folosū creștinilorū. Nu vă slobozireți în dobānzi urâte, că cine poșteșe (ποθημι) multu, bine a birui într'aastă lume, mintia lui atăta să departiază de lucrurile cele cerești, cutū nu să poată spune căță înpiedecare și pagubă aduce mergerii înainte întru cele sufletești și deregătorii griji păstorești lipite, aastă fără de socotială poftă a lucrurilorū celorū trecătoare în care multe suflete pieru; și cinulū bisericescu, care amintere foarte-i luminatū și cinstitū fi necinstitū și nebăgatū înū samă și nesocotitū pentru una ca acela, care caută ača dobāndă fără socotială. Pentr'ača sfinți părinți în sfințele săboară așe tare au opritū ca să nu să mestice preoți înū neguțătorii și alte lucruri din afară. Pentr'ača cu multu mai vartosū tribue să să feriască și de alte lucruri mai mici în folosulū trecă-

toriū, care lesne are pute dobândi dintr'alte meștersuguri mirenești, au jocuri și camete, care nu să cuvînă cinului preoțescu și care nu numai de Dumnezeu ce și de mireni și sfințele săboară isū oprite; și nu numai mirenilorū, ce mai vârtosū și preoților și adevăratū nece o cinste nu poate aștepta preoți de la mireni, ori cari întru acestu năravū rău cu atâta pagubă și a cinstiī și a sufletului său, să tăvălescū cătră oaspeți; alesū cătră călători și săraci, fiți milostivi și eftini, dându-le bucuroși salași și alte care-sū de lipsă călătorilorū ca să poată la voi odihni și răsufila fiindu bătutū și osteniți de drumū. Arătați-vă dragostia și libovulū cătră toți întru cele slobode, uspătându-i, veselindu-i, bucurându-i și vorbindu bucuroși cu ei. Fiți triazi în toată vreme, mai alesū cându aveți vorbă cu cineva au vi să faceți (sic) ceva, care să cuvine deregătorii voastré, ca să nu să îndoiască și să ia pildă ra (sic) cei ce-s supuși va o întru cele sufletești: ca așa dinū faptele și viața voastră, nu ocară, ci laudă să aveți la toți cei buni și cinstiți.

Iubiți direptaia, care foarte va fi cunoscută și bičuluită oamenilorū și oilorū voastré; de nu viți bușului pre mine nece în sufletu, nece în iosagu, nece în cinste sau în veste sau în vestia ča bună; ci vă viți ajunge cu ale voastre, care v'au dăruitu milostivulū Dumnezeu și viți întoarce oricărue ce-i alū său și viți face orice să cuvine și-i dreptu. Fiți sfinți și răbdători, ferindu-vă de pofte străambe și soții cu prihană, de mueri, de vorbe grozave și povești, de cantece lumești, de jocuri și alte lucruri care nu să cuvinu cinului preoțescu, ci lege lui Dumnezeu neîncetătū o căutați. Sfânta Scriptură și alte învățături ale sfinților părinți cetiți și ispitiți, ca să puteți mai lezne și sufletele voastre a mântui și oile care-sū încrezute griji(i) voastre cei păstorești cu pâne sufletiască a paște și mai pe urmă la pășună ča ceriască și staulū celū de susū fără frică a le duce. Mai pe urmă fiți prietini învățaturii cei adevărate și de mântuire și cu oameni vestiți cu învățatura și viața bună creștiniască și nu pe cei care-sū u(m)flați cu înțeleptia ča deșartă a aceștii lumi și muncescu a să arăta mai înțelepți de cătū sântū, cinstiți-i, ci pe cei care-sū în biserica catolicăscă a Romei plini de direpta și adevărata învățatură sfintei Evanghelii; care orū pute, proști și pe cei leneși, cari nu grijescu de mântuiria sa ča de vecie, a-i învăța pe cei răi, a îndirepta și pe cei ce greșescu la cărară ce de mântuire aduce. Pe aceștia cinstiți și pe aceștia cu toată inima iubiți: că alți fiindu întorși și stricați cu învățatura eriticilorū, suptū fagurū de miere arătându-să înțelepți pin cetū încetū, slobod în inimile oamenilor veninul eresurilorū, care-sū pierzare sufletelorū de vecie. Iară acește cu învățatură dirăptă, adevărată și de mântuire pe cei greșiți îndereptiază și destoinici facu oameni a ține darulū dumnezeiescu, sufletelor sale făcătorilū de viață. Pentr'aca ca și eu diătorii și deregătorii melé, ca să pocī face destulu și voi ca să știți cumū veți pute mai lesne a învăța sufletele care-sū încrezute păstorii voastre; ce să cade a ști și a face credinčoși lui Hristos și întâi capetele și păstorilorū cei sufletești. Acestu Catechizmușu sau învățatură creștiniască într'acastă cărțalue deregătorii voastré foarte de folosū, foarte cu gându bunū o amū strânsū, în care pe

scurtu și foarte alesu, la înțălesul și folosul sufletescă acestu niamu ră-tăcitu (pentru alu cărie ajutoru și bucurie, amu priimitu acăstă muncă) toate articulusurile credinți(i), poruncile lui D(um)nezeu și ale biserici(i), Tai-nele teștemăntulu nou, Tatălū nostru, Bucură-te Maria și alte lucruri care nu numai atăta-sū de lipsă omulu creștinu, cătū fără de ele nu poate a se spăsi, nece decumū, ce și care-sū de lipsă pentru umplere poruncilorū. Și altor lucruri grele, care de multe ori vinū la întrebare și mai alesu acele care Greci(i) cizmatici, sau care s'au tăiatū de cătră sfânta Besereca Romei, în rânduelele și cinurile lorū fără ocă au sucuitū a arunca și a mișca în-potriva Râmlenilorū, li-amū tălmăcitu și li-amū dezlegatū.

Pentr'ăca acăstă învățatură de mântuire cu aca poftă și gându o cetiți, cu care poftă părințască o amū adusū și eu vao, primiți-o și cătū veți pute mai bine și mai vârtosū într'insa vă ispitiți și cu viața voastră ei vă asemănareți. Că'n adevărată învățatura sfintei Beserici Râmlenești și Apostolicești, care o mărturisimū a o crede, cându facemū mărturisiriă credinții. Iară voi spre cinstia și mulțămiriă munci(i) mele cei păstorești și osteneli înbătrânețelorū mele, care amū priimitu pentru folosul sufletelorū voastre, o priimiți, aducându-vă aminte de mine purure, în sfintele rugăciunile voastre, carea' o pothescu să cază în mai bună și mai mare măririă sfintei unii, care-i întră sfânta Biserica Râmleniască și Grečască și vă spășiți.

Urmează pe 5 pagini următoarele instrucții:

Ce tribue să facă preoți(i) cându orū vre să de acăstă învățatură po-porănilorū?

Intr'acestu cuvântu înainte părințește v'amū îndemnatū pe voi cinstiți în Hs. frați, ca după învățatura apostolicăscă, viața și năravurile voastre să îndereptați. Acăsta vă să cuvine vao întâi a gândi și a păzi, ca pinū acăstă învățatură de folosū și traiurile voastre și faptele voastre cele bune, să fie lumină, viața voastră înainte oamenilorū, ca precum lumina aprinsă în feșnicu luminiază, așa și voi să luminați pe cei ce-sū în întunerecul neștiințai, în prostie, în lucrurile cele de lipsă la viața de vecie și care-sū căzuți și învăluiți în funingine păcatelorū; ca așa fiindū întorși pinū voi la lumina ca de mai nainte, la cunoștința vieții de vecie să măriască pe părintele vostru care-i în cerū, că voi sănteți în loculū apostolilorū căroră au zisū Domnulū Hristos: mergeți în toată lume a propovedui cuvântulū Evangheliū. Pentr'ăca înpleți poporāni(i) voștri de învățatura Sfintei Evan-gheliū, propoveduindū adesē ori cuvântulū lui Dumnezeu în bisericile voastre, învățandū tineri și bătrāni, prunci și pruncele, și pe toți carī potū înțelege cuvântulū lui Dumnezeu, tălmăcindu-le și descoperindu-le toate care le trebuie lorū a crede și a face, ca să miruiască viața de vecie, ca pinū lenia voastră sufletele cu cinstitū și scumpū sängele Domnului Hristos răscumpărate să nu cază în jahulū blăstămatulu diavolū și ca să nu le caute oarecândū dreptulū județū dinū mările voastre, cu mare paguba sufletelorū voastre.

A dooa: ca să puteți umple aceste toate care amū scrisū mai susū, în toată Dumineca, după ce isprăvește sfânta Lăturghie, să de știre preo-

tulă tuturor poporăniloră ca înainte, sau după vecernie, să vie toți la sfânta beserică, ca să auză această învățatură de mântuire, care-ă foarte de lipsă creștiniloră ca să poată bine și în curățânie a trăi. Inșă pentru ca să nu să întâmple nescari lucruri necuvioase, bine are fi, ca într'o Duminecă să cheme bărbați(i), într'alta fâmeile; sau de vor veni toți odată, o parte, adecă bărbați să să deschiliniasc(ă) de cătră fâmei.

A trie: să încapa preotă făcându cruce, a zice: Tatăl nostru, Bucură-te Maria, Crediulă și alte rugăcuni pe scurtă care oră plăce norodului și să voră întâmpla după vreme și sărbătorile anului și așa să zică ca să poată și norodulă a zice după elă dină cuvântă în cuvântă.

A patra: să îndemne pe toți cari știu ceti ca să ție la sine una dintr'aceste învățaturi, adecă: o cărțalue mai nainte de Dumineca în care va fi învățatură, să arăte la o păreche de prunci, care va socoti că-să măi înțelepți, o rugăcune scurtă, să o învețe până Duminecă și apoi Duminecă în beserică de rostă și tare să o zică unulă, iară altulă să asculte și un(d)e va greși să-lă înderepteze, și care dintr'aceste va ști mai bine de călă altulă, să-lă cinstiască cu ceva și să-lă laude înainte altora, ca să-ă tragă inima și pe alți la învățatură.

Mai pe urmă, după ce va face preotulă așa pecumă l-amă învățată și prunci care au avută lețcă o spusă de rostă, preotulă să le talmăcască și să-i lumineze într'aca lețcă de toate câte-să într'insa sau poate și deire dină sfânta Scriptură, care va socoti că loră și altora care audă or fi măi de lipsă și de folosă, sau poate le lua și dină Evanghelia, care să va întâmpla într'aca Duminecă sau sărbătoare, după ană, sau rândulăla besericii, cândă va vre să învețe și să facă Catechezișă. Să munăască încă preotulă și într'acasta ca să nu zăbăvască oameni cu învățatura sa mai multă decâtă un časă, ca să nu li să urască, ci să le fie dragă și elă și învățatura lui și așa inimile loră pentru lungime vremii de cătră această învățatură de folosă să nu li să întoarcă.

Iară la sfârșit, după ce va isprăvi aca învățatură, iară să zică cu ei o rugăcune frumoasă și scurtă, ca și la începutulă într'acasta chipă, ca să poată zice și norodulă după elă, cumă să cade, cu umilință și isprevindă aceste toate bine și precumă să cade, să de laudă lui Dumnezeu, iară norodulă blagoslovenie și slobozie a merge pe acasă în pace.

Tabla de materii (paginile nenumerate dela sfârșit):

Scara lucrurilor
ce să coprindă într'acastă cărțalărue.

	Listu
Cuvântu cătră preoți	1
Ce tribue să facă preoții cândă or da această învățatură poporăniloră	19
Capă întâiă	
De credință și crediulă Apostoliloră	19
Pentru ce au făcută Dumnezeu într'acastă lume oameni	19
Care să chiamă creștină și catolică	21
Care-ă întâiulă sămnă creștinului pravoslavnică	25

De faceré sfintei cruci	29
Cum tribue să punemū degetele, când facemū cruce	30
Cumū tribue să pue preotulū degetele, cândū blagoslovește	30
In care tribue să să învețe creștinulū	31
Ce-ī credința	31
Suma în care să cuprinde pe scurtū toate articulușurile credinții, care tribue să să criază	33
Credīulū	33
Intāiulū articuluș alū credīului	35
Alū doile articuluș alū credīului	37
Alū 3 articulușū	39
Alū 4 articulușū	42
Alū 5 articulușū	45
Alū 6 articulușū	46
Alū 7 articulușū	48
Alū 8 articulușū	50
Să arată dinū sfânta Scriptură, cumū că duhulū sfântū purcede și de la fiulū	52
Alū 9 articulușū	73
De capulū văzutū alū Sfintei beserici	80
Alū 10 articulușū	84
Alū 11 articulușū	86
Alū 12 articulușū	88
Al 2 capū	
De nădejde și de rugăcunē Domnului	91
Tatāl nostru	94
De întāia cerere în Tatalū nostru	95
De a 2 cerere	97
De a 3 cerere	98
De a 4 cerere	98
De a 5 cerere	100
De a 6 cerere	101
De a 7 cerere	102
De alte rugăcuni	104
De închinare ingeriāscă, adecă: Bucură-te Maria	106
Al 3 capū	
De libovū sau dragoste și de 10 porunci	108
Dinū ce să cunoaște libovulū luī Dumnezeu	111
Dinū ce să cunoaște libovulū cătrā de aproapele nostru	113
Zece porunci	115
Dezlegarē porunciī denstāū	118
Dezlegarē a 2 poruncă	126
Dezlegarē a 3 porunci	130
Dezlegarē a 4 poruncă	133
Dezlegarē a 5 porunci	139

Dezlegare a 6 porunci	143
Dezlegare a 7 porunci	147
Dezlegare a 8 poruncă	152
Dezlegare a 9 porunci și a zece	157
De poruncile sfintei beserici	162
Pentru ce au rânduit sfânta beserică aceste porunci	163
Care sărbători sântem datori să le sărbăm	166
De post	171
Care-î dătoriu a posti	173
De folosul postului listă același	
Ce-să dijmele și cui tribue să să de	176
Alu 4 capu	
De tainele sfintei beserici	179
Căte-să și ce-să tainele sfintei beserici	180
Pentru ce slujește sfânta beserecă sfintele taine	182
Căte lipsăscu la priimiré sfintelor taine	185
Care taine să potă pohtori (похотѣ)	186
De botez	189
Căte feluri de botezuri să află	190
Care-î materia botezului	193
Ce gătare lipsăște în celă ce va să să boteze	195
De slujitorul sfântului botez	196
De lipsa nănașilor	198
De cumetria ce să trage dină botez	200
De untu de lemn cu care să unge omul înainté botezului	201
De pomăzuire, sau ungeré cu mir	202
De materia mirului	203
De forma mirului	204
De slujitorul mirului	209
De sfânta cuminecătură	213
De materia sfintei cuminecătură	214
De slujitorul sfintei cuminecătură	230
De pocanie	237
De materia s. pocani	245
De forma s. pocani	246
De slujitorul s. pocani	247
De celă ce să spovedește	252
De s. masle și materiă lor	261
De slujitorul s. masle	262
De s. preoție și cinurile ei	268
De materiă s. preoții	272
De forma preoției și cinurilor ei	273
De slujitorul s. taine a preoției	274
De celă ce va să să preoțască	275
De Simonie	276
De slujba preotului	280

De privilegiurile cinului preoțescă	282
De logodnă	286
De căsătorie	289
De materia, forma și slujitorii sfintei căsătorii	293
De clerici căsătoriți	301

Al 5 capă

In care multe întrebări să dezliagă	309
De dreptate omului creștină	309
De răutățile ce să află în lume	311
De păcate	312
De postă	320
De rugăcune	328
De milostenie	330
De darurile duhului sfântă	340
De fericirile evanghelești -	341
De cele mai de pe urmă ale omului	347
De județ	347
De iadă	352
De purgatoriumă	354
De sinulă lui Avramă	357
De raia	359
De credința catolicăscă	364
De eritică, păgână și șizmatică	366
Ce-ă credința, ce-ă cinulă	368
De călindariulă celă nouă	374
De călindariulă celă vechiă	377
De schimbare celor 11 zile întră călindariulă celă nouă și celă vechiă	378
De cele 7 săboară mari care s'au făcută la răsărită	385

Transcrierea textelor este făcută de dl. N. Cartoian.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleni*, II, p. 9, nr. 9.

București: Biblioteca Academiei Române. — Blaj: Biblioteca Municipiului. — Sighișoara: Biblioteca Gimnaziului evanghelic.

193. *Intăia învățatură pentru tineri*, Râmnic 1726. — Slavonește și românește. Ediția I.

Descrierea completă în *Bibl. rom. veche*, II, 29–32.

Pentru precizarea originalului rusec: Первое учение отрокомъ, alcătuit de Teofan Prokopović și tipărit în 1721, despre aducerea exemplarelor rusești în țară din inițiativa mitropolitului Moise Petrović al Belgradului (Serbia), v. Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 183–186.

Ediții noi în 1727 și 1734; v. mai sus, *Addenda*, p. 51, nr. 64 și p. 52–54, nr. 68.

București: Biblioteca Academiei Române.

196. *Liturghie*, București 1728.

Descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 35 a fost pusă la îndoială de A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 378, spunând că exemplarul complet are 2 foi + 210 pag., iar nu «peste 244» pag., câte sunt trecute în *Bibliografie* și câte arată Pinaxul.

Rostabilim adovărul: 1. au existat ediții datate 1728, cu 2 foi + 210 p.; 2. au existat alte ediții datate 1729, cu același număr de pagini (comunicare scrisă de I. M. Moldovănuț, lui Ion Bianu); 3. o a treia ediție, datată 1728, are Academia Română, cu 2 foi + peste 244 pag. În plus față de edițiile precedente, aceasta are *Slujba Sfintei Priceștaniei*. Exemplarul fără sfârșit al Academiei se termină (pag. 244) cu *Rugăciunea lui Metafrastiu, cu stihuri la Greci*.

Ed. nouă la 1741, v. mai jos, p. 238, nr. 220.

București: Biblioteca Academiei Române. Blaj: Biblioteca lui I. M. Moldovănuț.

198. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, *Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sfântului Mormânt*, Ierusalim 1728. — Grecește.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ | ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ | ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ | ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ | Περι της κατ' ἐξοχὴν ὑπεροχῆς τῆς ἁγίας Πόλεως Ἰερουσαλήμ, καὶ τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Κυρίου, | τῆς τε πρὸς αὐτὸν κεχρυσωτημένης ἐλεημοσύνης παρὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν, | καὶ τῆς ὠφελείας τῶν εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ καὶ τῶν | λοιπῶν ἐκείσιν ὁδοσμίων τόπων παραχρησθέντων.

Τυπωθὲν ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει. | Ἐν ἔτει ἀφικη' κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον. | Παρέχσθαι δωρεάν ἐκ μέρους τοῦ παναγίου Τάφου.

Manualul lui Hrisant, patriarhul Ierusalimului, despre superioritatea prin excelență a sfintei cetăți Ierusalim și a sfântului și de vieață dătorului mormânt al Domnului și despre milostenia datorită față de el de toți creștinii, după porunca apostolească și despre folosul celor ce se duc să i se închine lui și celorlalte cinstite locuri de acolo. Tipărit în sfânta cetate, în anul 1728, în luna Septembrie, spre a se împărți gratuit din partea prea-sfântului Mormânt.

In-folio mic, 5 foi nenumerate + 63 pag.; pag. 64–65 albe, p. 66–67 errata, p. 68 albă; urmează 19 foi nenumerate + 28 pagini.

Titlul încadrat în chenare, sus înflorat, în părți și jos din linii și ornamentații de compoziție tipografică. Verso titlului alb. Urmează, în foile liminare, tabla de materii (Πίναξ τοῦ παρόντος ἐγχειριδίου κατὰ κεφάλαιον), diferite extrase din părinți ai Bisericii și o prefață a patriarhului Hrisant către cititori.

La un loc cu opera lui Hrisant despre superioritatea Ierusalimului și a Sfântului Mormânt, s'a mai tipărit pe cele 19 foi nenumerate, în limbile grecească, românească, slavonească următoarea (dăm titlul redacției românești):

Carte săbornică la toți pravoslavnicii creștini, pentru ajutorul sfântului Mormânt.

Paisie din mila lui Dumnezeu arhiepiscopul Tarigradului, Râmului celui nou, și Patriarhul a toată lumea.

Dată: «La anul de la Hs. 1727 Μῆς August». La sfârșit, numele a 13 mitropoliți, între cari și Daniil al Ungrovlahiei.

Pe ultimele 28 pagini numerotate altă lucrare a lui Hrisant, Περι ἱερωσύνης λόγος (*Despre preoție*), care a fost socotită greșit ca tipăritură independentă, tipărită, după unii la 1702 (cfr. *Bibl. rom. veche*, I, p. 441, nr. 136), iar după alții la 1707 sau 1709 (cfr. G. Pascu, *Un opuscul de Hrisant Notara*, în *Revista critică*, I (1927), p. 212).

Titlul operii este:

Περὶ ἱερωσύνης λόγος ἐγκωμιστικὸς, σχεδιασθεὶς παρὰ Χρυσάνθου Πατριάρχου Ἰεροσολύμων, καὶ προσφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἔνδον ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας τοῦ

Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἦτοι τοῦ ἁγίου Τάφου, ἦνικα ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἔτσι τῷ Σωτηρίῳ αψβ'. Ἀπριλλίου ε'. κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Λαμπράς.

Cuvânt de laudă despre preoție, alcătuit de Hrisant, Patriarhul Ierusalimului și rostit de el în lăuntru mării biserici a Sfintei Învieri a Domnului nostru, adică a sfântului Mormânt, când s'a hirotonisit Mitropolit al Cesa-reii Palestinei, în anul mântuirii 1702, Aprilie 5, în însăși ziua Sfintelor Paști.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 35, induși în eroare de Sathas, au socotit cartea tipărită la București, în loc de Ierusalim (v. în titlu: Τοπωθὲν ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει. Vezi notița lui Alex. Elian, în *Analele Acad. Rom., Desbaterile*, tomul 59 (1938—1939), p. 66. Ea totuși face parte din domeniul *Bibl. rom. vechi*, prin acea carte sobornicească de care am amintit mai sus, tipărită în limba română.

A doua ediție în București 1768, v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 188—190, nr. 361.

Traducere de Alex. Elian.

București: Biblioteca Academiei Române.

201. Ceaslov, București(?) 1731. — Slavonește și românește.

Un exemplar defectuos fără început și fără sfârșit, a descris I. Roșu în *Societatea de mîine*, II (1925), p. 24: în-8°, peste 163 foi numerotate. Tipicul și sinaxarul sunt în românește.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

202. Octoih, București 1731. — Ediția II-a.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 41—42, să se adauge: ediție de titlu a *Octoihului* tipărit la 1730, ed. I-a (v. *Addenda*, p. 52, nr. 66). Ediția III-a, apărută în București 1732 și descrisă la *Addenda*, p. 35—37, nr. 44, poartă greșit în titlu anul de imprimare 1709, pentru care motiv am pus-o bibliografic sub acest an. Ed. II se deosebete de ed. III, pentru că are 167 pagini în plus, cu un adaos de slujbe.

București: Biblioteca Academiei Române.

206. Învățătura preoților pe scurt de șapte taine, Iași 1732

ДѢЦЪТЪРЪ | ПРѢЩЦІАДОРЪ ПѢ ОКЪРТЪ | Де шепте тайне але Бескрин-чій, кс дрепте | докедѣри деи прѣвила сѣициларѣ | Пъринци. | Йкъмъ типъритъ ꙗ снлеле прѣ асминѣтсѣш | шн ꙗнѣлѣтсѣш дѣмнъ шн ѡблѣдѣтѣрю ꙗ тѣатъ Цѣра Молдѣвїи. | Іу ГРІГѢРІЕ Г: ВОБВОДЪЛЪ | Кс порѣнка шн кс тѣатъ кеатсѣла ꙗ Прѣ сѣицитсѣш Митрополитъ | Күр ѡНТѢНІЕ | ꙗ сѣиѣта Митрополѣ | ꙗ ѡшк | Да ѡнѣлѣ дела видѣрѣ ѡснїи, ѡсѣл.

In-4° de 3 + 29 foi nenumerotate. Tipărit cu negru și roșu, cu 25 rânduri pe pagina încadrată în flori de compoziție tipografică.

Pe verso titlului se află o xilogravură reprezentând pe Christos stăpânitorul lumci, semnată de Ierei Ursul, cu următoarele versuri:

Doamne Isuse păzește în sfânta Mitropolie

Intr-acīastă de acum și acē ce va să fie,

Pre Antonie Mitropolitul al Ţucăvi

Care la un gând s-au unită cu G. G. Domnul Moldovi

De-au scos la lumină acēste șapte Taīni sfinte

Și le-a 'mpărțit la preoți să lă (sic) aminte

Ca prentre'însele să sfințescă norodul creștinesc
Și să-l ducă la 'mfrumusățatul răului cel ceresc.

Plecatulă poslușnic, Ieremiia Typografu.

Urmează această prefață:

Cu mila lui Dumnedzău Antonie Arhiepiscopu și Mitropolitu a toată Moldaviia,

Voao tuturor preoților cari vă aflați în eparhiia noastră, dela Arhiepiscopul Arhiepiscopilor și stăpânul Hs., pace, milă, daru, întărire și spăsenie vă pohtim, iară dela smerenia noastră blagoslovenie.

Știind noi că Domnul nostru Is. Hs. Arhiepiscopul cel mare al tuturor vécilor, pentru acéa voiaște a să da Arhiepiscopilor mila și darul și cinste Arhieriei, după măsura darului carele s-au dat Dumnedzăștilor și sfinților lui ucinici și apostoli, ca să facă rânduiale și tocméle bune între următorii lor, între preoții, adecă și păzitorii turmei cei cuvântătoare răscumpărate cu pre scumpu sângele lui și cele protivnice Beséicii să le dăzrădăcinéză și cele ce ar vedé că le fac preoții den neștiință, să le arate și să-î învete; iară pentru cele ce le fac den léne, să-î certe, și pravoslaviia în totu chipul să o întărescă, precum grăiaște sfântul Pavelu la Faptele apostolilor, cap. 20: „Păziți-vă pre voi și toată turma întru care pre voi Duhul sfântu v-au pus episcopii (adecă oglinditori sau pădzitori) ca să pașteți Beséeca lui Dumnedzău, care o au căștigat cu sângele său. Dreptu acéa nu putem lăsa nici noi ca aciastă poruncă să fie trecută, adecă a nu așădză cele netocmite și a nu dezrădăcina cele ce s-ar vedé protivnice și pravoslaviia a nu întări după datoriia Arhipăstoriei noastre.

Iară pentru că toată dzidire și tăriia în temelie iaste, iaste și stă și temelii pravoslaviei sânt cele șapte Taîne de însuși Hs. Domnul nostru rânduite și tocmite, carele ca niște colone vârtoase, neclătite și ca niște stâlpi nesurpați țin toată dzidire credinței noastre și a adunării creștinești, în casa înțelepciunii lui Dumnedzău, în sfânta beséecă. Și pădzitorii și apărătorii de cele ce s-ar vedé că sânt înprotiva acestor sfinte taîne, sântem noi arhieriei; judecat-am pentru acéa cu amăruntul și cu totu dedinsul cercându sfintele scripturi și citind pravila sfinților părinți, și socotind cele ce vedem sau și audzim că să fac între voi preoții, am aflat unele carele să înprotivesc învățăturilor apostolicești și tainelor sfinte beséeci. Și mai ales de sfântul botedz, de sfânta cumene-cătură și de myrul cel mare. Care împotriviri în totu chipul a le zmulge și a le dăzrădăcina voim și ne silim. De care lucru și poruncă ca aciasta dăm, ca cele ce să vor vedé într'însele a fi drépte și adevărate să să ție cu toată paza; iară cele protivnice și carele să fac fără de cale, să să lase și să să lépede. Insa după rânduiala sfintelor 7 taîne, socotim că de folos lucru va fi, ca toate să le aducem aminte dérândul, să știe ce sânt. Și unde adeverim și socotim, că nu să fac isprăvi după așădzământul sfinților părinți, la toate taînele, vom arăta cele protivnice.

Bibliografierea și transcrierea textelor sunt făcute de N. Hodoș. — P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4—6. — C. Lacea în *Dacoromania*, III, p. 801.

București: Biblioteca Academiei Române

207. *Calendarul lui Petcu Șoanul, Brașov 1733.*

Gh. Bogdan-Duică, în studiul *Tipograful Popa Petre*, în *Țara Bârsei*, I (1929), p. 76—78, susține că, după *Calendarul* din 1733 al lui Petcu Șoanul, s'ar mai fi publicat altul, în 1737, de Popa Petre din Șcheii Brașovului. C. Lacea, *Cel mai vechiu Calendar românesc*, în *Dacoromania*, VI, p. 357—359 arată, însă, cu bună dreptate, că dascălul Petcu Șoanul a fost și preot la Șchei și că străinii îi mai ziceau și „Petrus”. Astfel, însemnările cronicarului sas Thomas Tartler, pe care se baza G. Bogdan-Duică, se referă la una și aceeași persoană, Petcu Șoanul, iar *Calendarul* presupus din 1737, nu este decât cel tipărit la Brașov, 1733.

Milian [= Em. Micu], *Ceva despre așa poreclitul „Primul calendari romanesc” 1733*, în *Luminătorul*, Timișoara 1887, nr. 79.

București: Biblioteca Academiei Române.

209. D. Cantemir, *Istoria Imperiului Otoman*, trad. de N. Tindal, Londra 1734—35. — Englezește.

The History of the growth and decay of the Othman Empire. | Part. I. Containing the | growth of the Othman Empire, | from the | Reign of Othman the Founder, | to the | reign of Mahomet IV, | that is, | From the year 1300, ts the Siege of Vienna, in 1683.

Written Originally in Latin, | by *Demetrius Cantemir*, late Prince of Moldavia.

Translated into English, from the Author's own Manuscript, | by *N. Tindal*, M. A. Vicar of Great Waltham in Essex.

Adorn'd with the | Heads | of the Turkish Emperors, Ingraven from Copies taken from | originals in the Grand Seignor's Palace, ley the late| Sultans's Painter.

London: Printed for James, John and Paul Knapton at the Crown| in Ludgate Street. MDCCXXXIV.

Titlul parții a doua (p. 273) este la fel, afară de an și de rândurile următoare, care arată cuprinsul :

The History | of the | Decay of the | Othman Empire, | from the| reign of Mahomet IV. | to the | reign of Ahmed III. | being the | History of the Author's own Times.

Written originally in latin,.. Printed... MDCCXXXV.

In-folio, 1 foae cu portretul lui D. Cantemir, XVI + 4 + 1 stampă (planul Constantinopolului și al palatului lui D. Cantemir) + 460 pagini.

În afara de frontispicii, vignete la începutul și sfârșitul fiecărui capitol și de portretul lui D. Cantemir, mai avem 22 litografii semnate *C, Du, Bosc, sculp, sau fecit*, ale următorilor sultani: Othoman I, Orchan, Murad I, Bajazid I, Mahomet I, Murad II, Mahomet II, Bajazid II, Selim I, Soliman I, Selim II, Murad III, Mahomet III, Ahmed I, Mustafa, Othoman II, Murad II, Ibrahim, Mahomet IV, Soliman II, Ahmet II și Mustafa II.

Cuprinsul: p. I titlul, alb pe verso; p. III—XV: *The translator to the reader*. P. XVI, instrucțiuni pentru transformarea anilor din Hegira, în era creștină. P. 1—4, lista alfabetică

a subscriitorilor. Stampă. P. 1—272 textul și corectările părții întâia. P. 273 titlul părții a II-a, alb pe verso. P. 275—453 textul. P. 454: „Index of the principal Turkish Words explained in the Annotations. — Names of the Sultans. Errata“. P. 455—460 despre viața și opera lui D. Cantemir.

Ed. noua în 1756 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 297).

București: Biblioteca Academiei Române.

211. *Psaltire*, București 1735. — Slavonește și românește.

ΨΑΛΤΗΡΙΪ | Прѣквѣ[с]и шн ꙗпърѣтсѣш | Дѣїїд' : | Якъмь ꙗтрачѣсташь кнпъ тѹ-|пърїтѹ ꙗ зѣлѣ прѣ ꙗнѣл-|цѣтсѣш Домнь Іѡ Григорїе | Гика Коекѡдѣ. КС кѣтсѣл-|ла шн КС вѣкѣнїѣ прѣ сѣнн-|цѣтсѣш Митрополитъ ѡль бѹг|гровлахїей, Кѹрь Стѣфанъ : | ꙗ сѣнїта Митрополие ꙗ | БСКВрїц. | Да ѡнѣлѣ дела фѣчерѣ лѣмїн | зсѡг. Де кѣчѣрникѣлѣ ꙗтрѣ прѣвц[ї] пѡпа | Стѡйка Іѡковичъ тѹпогрѣфѣлѣ.

In-8° mic, de 1 foae pentru titlu, 168 foi numerotate. 4 foi nenumerate. Tiparit numai cu negru, cu 19 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului se află reprezentat David, pe tron, cu sceptru și harpă. Textul este slavonesc, afară de Polieleul cuprins în cele 4 foi nenumerate dela sfârșit:

Polieleu ce să cântă la toate praznicile cele împărătești, și la sfinții cei mari.

București: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Mitropoliei.

213. *Octoih*, București 1736.

Exemplarul complet are 2 foi nenum. și 84 foi + 1 foae (compara cu *Bibl. rom. veche*, II, 51: „peste 80 de foi.“)

Foai nenumerotată dela sfârșit are pe recto gravura lui Ivan Bacov din 1678 (v. *Bibl.* I, facs. 184) din *Cheia înțelesului*, iar pe verso mai multe vignete, roșii și negre, așezate simetric, asemenea cu cele din foaia 2 liminară, recto, astfel ca textul Octoihului este încadrat între aceste ornamentații tipografice. Această încadrare o gasim și în *Octoihul*, tip. la Râmnic, 1706 (v. mai sus, p. 220, nr. 151).

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

218. *Antim*, *Invățătura bisericească*, București 1741. — Ed. II.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 54 sa se adauge: C. Erbiccanu în *Bis. ortodoxă română*, 16 (1892), p. 769—785, 912—922 și vol. 17 (1893), p. 130—146, 225—242, a publicat textul, însoțindu-l cu numeroase note.

Pentru ed. I, tipărită la 1710, în Târgoviște, vezi *Bibl. rom. veche*, I, nr. 158, p. 481 și 548—550.

București: Biblioteca Academiei Române.

220. *Liturghie*, București 1741. — Ed. II.

Exemplarul Universității din Cluj-Sibiu are 2 foi nenum. + 244 pag.; ultimul text fiind Rugăciunea Priceștaniei, trebuie că nu lipsesc prea multe pagini. Exemplarul Academiei, mai defectuos, are 234 pag.

Ediția I, la 1728, v. mai sus, p. 233—234, nr. 196.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

221. Molitvenic, București 1741.

Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 564 pag. (al Academiei este defectuos, cu 554 p., v. *Bibl. rom. veche*, II, 55–56). La p. 563, cuvânt de iertare pentru greșelile de tipar, iar la p. 564 epilogul, în care se precizează că izvorul după care s'a tradus, a fost Molitvenicul grecesc tipărit de Nicolae Glykis, la Veneția, în 1691.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. C07

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

228. Acatistul Născătoarei de Dumnezeu, Buzău 1743.

† ІКІІΘΙΕΤΣΛΗ† | Кѣтръ прѣ сѣиѣта Нѣскѣтѣоре | де Дѣнезеѣ, шѣ кѣ ѣте | Рѣгѣчѣни. | Якъмѣ ѣтрачѣста кѣпѣ Тѣпѣрѣтъ | ѣ зилеле прѣ ѣнѣлѣцѣтѣлѣ | Дѣнѣ | Іѣ Мѣхѣѣ Рѣковѣцѣ Бѣевѣлѣ.

Митрополиѣ фѣнѣдѣ ѣ тѣатѣ цѣра | Кѣрѣ Нѣѣфѣнтѣ. | [K]ѣ кѣтѣсѣлѣ Юбѣнѣорѣ-лѣѣ де | Дѣнезеѣ ѣѣкѣнѣлѣ Бѣзѣлѣѣ | Кѣрѣ Мѣфѣдѣе. | Лѣтѣ, ѣзѣнѣ (sic). | де Іѣванѣ ѣтѣѣкѣбѣнѣ Тѣнѣор[р]ѣфѣлѣ.

In-16°; exemplarul Academiei are foaia cu titlul și f. 1–161. Anul din titlu 1743 (= 1745) e greșit. Anul tipăririi este 1743, după cum rezulta din mențiunea tipărită la f. 154 v.: «Тѣпарѣтѣ-сѣу ѣнѣ анѣлѣ де ла спѣсенѣѣа лѣмѣ 1743, де Іѣванѣ Стоѣковѣѣ Тѣпѣграфѣлѣ». Pe verso titlului este o xilografură, care reprezintă Adormirea Maicii Domnului, datată ѣзѣнѣ (= 1743).

Cerneală neagră și roșie, 17 rânduri pe pagină, pagina încadrată.

Cuprinsul: f. 1–50r., Acatistul Maicii Domnului. F. 50v. — 65r., Paraclisul Maicii Domnului. F. 65v.—78v., «Molitvele celor ce mergă spre somn». F. 79r.—90r., Rugăciunile dimineții. F. 90v.—148r., «Pravila cătră D(u)mnezeiasca cuminecătură». F. 149r.—154r., doua rugăciuni «foarte de folosă», una «scoasă după grece», alta «de slovenie». F. 154v., Cuvânt pentru iertarea greșalelor și mențiunea lui Stoicovici tipograful. P. 155r., până la sfârșit, «Canon de umilință cătră D(o)mnulѣ nostru Is. Hs.»

O altă gravură, Iisus Christos drept judecător, la f. 79v.

București: Biblioteca Academiei Române.

230. Apostol, Buzău 1743.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, 65, cu 2 + 176 foi, e necomplet; complet are 2 + 178 foi (foaia 177 greșit numerotală рѣс). Textul Apostolului se termină (f. 177v. — 178r.) cu *Antifoane de preste toate zilele*, scrise în limba slavonă. La f. 178v, aceste rânduri:

Unuѣа D(u)mnezeu celuѣ ѣнѣ Troiѣă slăvită, Tatăluѣ, Fiѣuluѣ sf(ă)ntă, fie dela noѣ robii săѣ, mulțămită, cinste, laudă și ѣnchinăcѣune, căci ne-au ѣndemnată de am ѣncepută și ne-au ѣjutată de am scosă cu Тѣпарѣѣлѣ ацăстă sf(ă)ntă Carte Apostol. Іѣрă pre tine, pravoslavnice Cetitorѣѣ, cu smerenie te rugămă, ca de veѣ аѣла ceva nu bine alcătuită, sau greșită, ацѣѣа să o асoperi cu blăndѣțele dragostii și să o socotești а fi din nesăvârșirea slabei minți, іѣрă nu din voѣа ostenitorѣѣluѣ, аducăndu-ѣи аmente că тоѣѣ ацѣѣѣși neputinți sântemă părѣѣși. Și D(u)mnezeu carele numaѣ singur ѣaste desăvârșit, să te ѣnvrednicăscă vederѣѣ fѣѣții sale și mila luѣ să fie cu tine pururea.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 378.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

234. Psaltire, Iași 1743.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 76–79 avea 6 și 160 foi. Exemplarul complet are 6 foi nenum. + 184 foi, ultimele cu greșeli de paginatie. Dela f. 161 înainte, cuprinde: polieleul, citirile psalmilor la sărbători, indicele alfabetic al numelor proprii și Pashalia.

Din ultima pagină (f. 184 v.) extragem:

Typăritu-s'au în anul dela mântuire lumi 1743, de Duca Sotiriovici Thasiianulū.

A tratajilorū rânduite urmare. П К В Г Д Е Ж З І Н К Л М О П Р С
Т S ОУ Ф А Х Ъ Ы Ь Ѡ ѡ Ц Ч Ш Щ Ъ Ѡ Ж Іа Ю Ѡ П С V. ЫБ,...

Precum doresc să sosească la vadul cel cu adăpostire,
Carii sânt bătuți de valurile mării cu neodihnire,
Intr'acestaș chip și typăgraful (sic) de a cărți(i) sfârșire,
Laudă nefncetatū lui D(u)mnăzău dă și mulțămire.

A. Filimon, în *Dacoromania*, V, p. 607.

București: Biblioteca Academiei Române.

235. Bucovină, Cluj 1744. — Ed. II.

Pentru descriere v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 79 și mai ales Gavril Precup, *Doouă bucovine*, în *Unirea din Blaj*, 25 (1915), nr. 114, p. 2–3, nr. 115, p. 2–3 și nr. 116, p. 2–3. Ediția I-a, tipărită la Belgradul Ardealului, în 1699 (v. mai sus, p. 209–210, nr. 113).

236. Catavasier, Rădăuți 1744.

КАТИЕВІІІРІО | ТЖАМЪЧИТ ПРІ АНМБА РЪМЖНІКЪКЪ | КЪ МЪЛТЕ ТРЕВНИЧОАСЕ
КЖНТЪРЪ | ІІКЪМЪ ТЪПЪРІТЪ А ТЪПОГРАФІА | ЧЪ НДАВ А СФІІТІЙ 'ЕІКОНІЙ РЪДЪЦСАШ.
ДА АНСАВ | ДИИТЖИ АЛЪ .ІНЪЦАТЕН ДЕ ДМНЕЗІС, ДМНІЕ, А ПРЪ АСМННАТЪ АШІ ДМНЪ, А
ТОАТ : ЦАРА МОЛДАВ : | І Ѡ І Ѡ АНЪ НІКОЛАЕ БОЕВ О Д В.

КЪ БІГОЛОВІНА ПРЪ СФІІЦІТЪСАН | МІТРОПОЛІТЪ АЛЪ МОЛДОВАХІІ | КЪРІС КЪР
НЕКІФОРЪ. | ІІРЪ КЪ ТОАТЪ КЕАТЪАЛА А | ІВНТЪРЮАШІ ДЕ ДМНЕЗІС 'ЕІКОНЪ АЛЪ
СФІІТІЙ ЕПІСКОПІЙ РЪДЪЦСАШ КЪР ЕАРЛАМЪ. ДА АНСА ДЕЛА ЗНА АСМІЙ ЗЕСІК.

In-8° mic, de 4 foi nenum. + 183 foi numerotate.

În paginile liminare se afla tabla cuprinsului și următoarele versuri, în clip de prefața:

Cătră pravoslavniculū norod al țării Moldovenestī.

O, pravoslavnice norod, limbă rum(â)nească,
păzită de D(u)mnezeu, țară creștinească.
În D(o)mnul să vă bucurați, prin sf(â)nta cântare,
cu credință, cu nădăjde, cu dragoste mare,
Că iată, s'au typărit, spre al vostru folos,
Carea cu nevoință, din grecie s'au scos.
Cântați, slăviți, lăudați pre D(u)mnezeu cel mare,
Cu dragoste, cu frică, că e împărat tare.
Și pre sf(â)nta stăpână să o lăudați,
Cu toți sf(i)nții împreună, slavă mare să-i dați.
A sf(i)ntelor praznice taină să cinstiți,
Cântând cu înțelégere și să o proslăviți,

Și cu toți dinpreună rugăcune făcând,
din tot sufletul nostru să grăim zicând:
Prea puternice împărate, D(umne)zeu cel mare,
a tot țiitoriuile, D(oa)mne celū prea tare,
Dă pace și sănătate, bună norocire,
ani mulți și zile bune, și cu fericire,
D(o)mnului Ioa(n) Vod(ă) ca să stăpânească
țara Moldavlahiei și să odihnească
Intru prea înălțatul scaun, precum să cuvine
păzind țara, miluind cum iaste mai bine
Cum altă veselie cu multe bunéțe,
cu viață îndelungată într'adânci bătrânéțe,
Cu D(oa)mna, cu coconiī intru toată nălțimea,
cu rudele, cu boiari, cu toată mulțimea,
Biruind vrăjmașii săi cu putere de sus,
cu spata, cu buzdugan, prin stema ce i-a pus.
Că a ta iaste mărirea, slava și puterea
stăpânirea și cinstea și toată ținerea
Celū ce ești mai nainte de véci fără început,
acum și pur(u)rea și în véci de véci fără sfârșit.

Aminū.

In fața textului:

Ostenitoriu fiindū la totū lucrulū typografiei Barbulū Bucureșteanulū
Typografulū.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universitații.

București: Biblioteca Academiei Române (ex. defectuos, completat cu copii fo-
lografice).

240. Ceaslov, Râmnic 1745.

ЦѢСОСЛОВЪ | Къре ксприиде ꙗ сине тоатъ слѣжеа | де зѣ, шѣ де нѡапте,
ꙗкъмъ ꙗтрѣ ꙗчѣеть кинь ꙗшезѣтъ шѣ Тѹпърѣтъ. | ꙗ зѣлеа прѣ Дѡмнѣтѣсѣшѣ шѣ
прѣ ꙗнѣлѣтѣсѣшѣ Дѡмнѣ, шѣ ѡбелѣдѣнѣ терю ꙗ тоатъ Цѣра Рѡмѣнѣскѣ. | Іѡ
КОНСТѢНДИНЪ Никѡлае БОѢБОДЪ. | Кѣ Бѣгѡсловѣнѣ прѣ сѣицѣтѣсѣшѣ | Мѣн-
трополѣтъ ꙗль Оѹгроклѣхѣй | Кѹрь НѢОФИТЪ. | шѣ кѣ тоатъ келѣсѣла: Ювѣтѡ-
рю-ꙗшѣ де Дѡнезѣс Кѹр КЛИМЕНТЪ ꙗнѣскѡсѣ Рѣмнѣкѣсѣшѣ. ꙗ сѣѣта | 'Епискѡ-
ше ꙗ рим. ꙗ ꙗнѣсѣ ꙗзѣѣг | де Дѣмѣтрѣе Пандѡвичѣ Тѹпогрѣфѣсѣ.

In-8° mic, de 8 foi nenumerate și 492 numerotate. Tipărit cu negru și roșu, cu 21
rânduri pe pagina.

In foile liminare se afla: prefața, care începe îndată pe verso titlului, arătarea cu-
prinsului și o gravură pe lemn, reprezentând pe Christos pe un tron, la spatele caruia se
văd Maica Domnului și Sf. Ioan, cu inscripția: *Doamne Isuse, păzește turma ta, povă-
țuindu-o la împărăția ta.*

„Predoslovie către pravoslavnicii cititori“ este semnată de „Climentu, Episcopulu
Rimnicului“ și tratează despre însemnatatea Ceaslovului și împărțirea lui. La f. 353 v.
gravura Bunei Vestiri. Dela f. 465 v. începe Pascalia.

Pe f. 492 se afla aceasta însemnare:

Typăritu-s-au aciastă sfântă și dumnezeiască Carte, care să chiimă Ciasoslovă, prină ostenela diorthosirii smeritului între Ieromonași, Arsenie Ieromonahulă, din sfânta Mănăstire Coziia. La anulă dela zidire lumii 7253, iară dela Hs. 1745.

Pe ultima pagină, obișnuitele cuvinte pentru iertarea greșelilor de tipar.

Bibliografierea și transcrierea sunt făcute de N. Hodoș. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 607—608.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității «Cuza Vodă».

243. Liturghia Sfântului Ioan Gură-de-aur, Rădăuți 1745.

Exemplarul complet ne îngăduie să întregim lipsa din titlu (reprodus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 87) a numelui tipografului:

ШИ С-АШ ТУПЪРІТЬ ДЕ ГАНДСЛЬ СИНЬ ІРИМІЙ ТИПОГРАФСАШІ.

București: Biblioteca Academiei Române.

247. Invățătură pentru șapte taine, Râmnic 1746.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 92—93, după un exemplar din Bibl. V. A. Urechia din Galați. Un exemplar fără foile 1 și 8 are Academia Română, legat la un loc cu *Răspunsurile lui Varlaam la Catechismul calvinesc*, 1645.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

250. Psaltire, Râmnic 1746.

La descrierea și depozitele arătate în *Bibl. rom. veche*, II, p. 94 să se adauge: Dr. Gh. Bran, *Rarități bibliografice în bisericile maramurășene, în Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3 (exemplar în biserica din Com. Rozavlea)

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

252. Catavasier, Râmnic 1747. — Românește, grecește și slavonește.

Orația întreruptă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98 se continuă astfel (f. 159r.):

... țiindă și daruri în mâini. Aură, smirnă și tămâe, oce s-au învrednicitū înnalta [înțelep]ciune și spre cé deplină norocire și des[făta]re și atâta bunătate și plăcere [dumne]zeiască întru toți vecii.

Urmează (f. 159 recto și verso):

Orație cătră ai casei în care veți mēрге.

[Cins]tite jupâne oblăduitorile alū casei [ace]stiia, de vrēme ce ai ajunsū a prăznui o [taină] foarte mare ca aciasta, cu credință te în[chină] celui ce s-au născut astăzi, soareluī dreptății [ce au] răsărit din pântecel fecioariī Mariei [no]ao celora ce ședēmū întru întunēcū și [în u]mbra morții s-au arătatū și din călduroasă [inimă] să mulțămēști, cu toți ai casei du[mita]le, pentru multa și nemăsurata milă [ce au] făcutū cu noi milostivulū Dumnezeu de au în[noit] firé noastră cé căzută cu nașteré sa. [Căruia] și eu mă rog, ca unuia născulū fiilulū [lui Du]mnezeu, și Dumnezeu adevărat, să dă[ruiască] pace, sănătate pré luminatului nostru Domnū și viață norocită

și bună întemeiere întru cinstitū, și luminatū scau[nulū] Mării sale, și împreună cu toată curtea Mării sale, și împreună cu dumnēta, cinstite jupāne și (sau) prē cinstite părinte și cu totū norodulū creștinescū, ca împreună de-pururē să priimiți bucuriia aciasta în mulți ani cu veselie, cu toate cele bune, și de folosū.

Pe ultima pagină (f. 160r.) se afla formula obișnuită pentru greșelile de tipar, reprodusă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98.

Gh. Teodorescu-Kirileanu, *Un cântec de stea și două orații*, în *Șezătoarea*, VIII (1904), p. 14–15 (după ed. din 1760). — Tudor Pamfile, *Crăciunul*, București 1914, p. 132–133. — Dan Simonescu, *Cântece de stea tipărite înainte de Anton Pann*, în *Rev. Soc. Tinerimea Română*, Dec. 1932, p. 114–118.

București: Biblioteca Academiei Române.

261. *Triod*, București 1747 (?).

Această carte, numai semnalată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 102, trebuie ștearsă de sub acest an. *Triodul* a apărut în 1746 (vezi mai sus, p. 59–61, nr. 93).

264. *Psaltire*, București 1748.

ЦѢЛТИРЪ | ПѢРОКСЛЪИ ШИ | ПѢКРАТЪСЛЪИ ДѢБИДЪ. | ЙКСМЪ | ТРАЧЕСТА КИПЪ
 ТУ-ПЪРІТЪ. | ПЪ ЗІАЛЪ ПРЪ АСМІНАТЪСЛЪИ | ДОМНЪ, ІУ ГРИГОРІЕ ГИѢ : БОЕКОА, | ТРЪ
 А ДОАВ ДОМНІЕ. | КЪ КРАТЪСАА ПРЪ СФІЦІТЪСЛЪ | МІТРОПОЛИТ КУѢ ПЕУФІТЪ, | КРИТЪ-
 НСА. | ПЪ ТУПОГРАФІА | СФІТЕЙ МІТРОПОЛИИ | БСѢ : | ПА ІНІЙ ДЕЛА ЗИДІРЪ АСМІИ, |
 А ЗСІІС. | ДЕ БАРБСА БСѢ : ТУѢ :

În-8° mic, de 231 foi nepaginate (numerotate caetele 1–28, de câte 8 foi și caetul 29 de 7 foi).

Pe verso, o gravura reprezentând pe David pe tron. Fără prefață.

Pe f. 8 a caetului кс se află următoarea notă manuscrisă: сню кнѣс кснѣх азъ за ѡ
 маріаш вѣкто ѡфѣми. Петръ. (Această carte am cumparat-o eu, cu 7 mariași ¹⁾, în anul
 1748. Petru).

București: Biblioteca Academiei Române (dăruită de Dr. Hiador Sztripski).

270. *Preoția*, Râmnic 1749.

Exemplarul complet are 2 + 32 foi, în loc de 31, câte arata *Bibl. rom. veche*, II, p. 110–111.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477. — Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Indreptarea presviterilor*, Sibiu 1931, p. 4–5.

București: Biblioteca Academiei Române.

271. *Prescurtare de rugăciuni din Psaltire*, București 1749. — Grecește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 111–112 adăoga: cartea are 34 foi nenumerate (5 foi + 3 caete de câte 8 foi și caetul 4 de 5 foi).

Aceste rugăciuni, adunate de Ghenație Scholarie, Patriarhul Constantinopolului, au fost traduse și tipărite în românește, la Iași 1751.

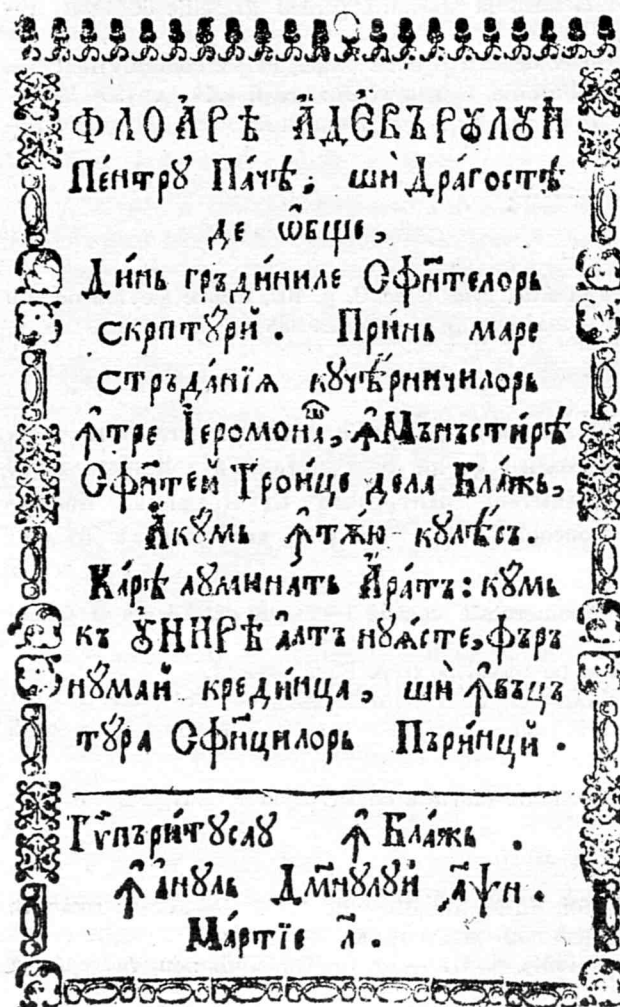
București: Biblioteca Academiei Române (daruit de C. Erbiceanu).

¹⁾ Mariașul este o monedă ungurească, numită așa din pricina chipului Fecioarei Maria, imprimat pe ea, valorând 20 de crețtari.

273. *Catavasier*, Râmnic 1750. — Românește, grecește și slavonește. Ed. II.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 112 adaogă: exemplarul complet are 214 foi, cu greșeli de paginatie (după f. 206 numerotația se repetă cu 200—207).

Catavasiile de la f. 3—28 sunt în grecește, cu litere cirilice, cele de la p. 29—56 în slavonește, restul în românește. Ed. I, Râmnic 1747.

43. *Floarea adevărului*, Blaj 1750. — Titlul.

vânt înainte", asemănătoare cu cele din ed. II (anul 1816), reproduse în *Bibl. rom. veche*, III, p. 141—144.

C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, III (1943), p. 1—2.

277. *Octoih*, Râmnic 1750.

Bibl. rom. veche, II, p. 113—119 descrie numai partea întâia a Octoihului, de 4 foi nenum. + 372 foi, după care înseamnă alte 65 foi cu «Evangheliile Văscresnii».

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 609.

București: Biblioteca Academiei Române.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române (dar de la Gavriil Hango).

276. *Floarea adevărului*, Blaj 1750.

N'am văzut cartea, dar reproducem titlul după un clișeu al Academiei Române (facs. nr. 43):

ФЛОАРЪ АДЕВЪРЪЛУИ
Пѣнѣрѣ Пачѣ, шн Дрѣгостѣ
де ѡбщи,
Днѣ грѣдннле Сфѣтелорѣ
скр[и]птѣрѣи. Принѣ марѣ
стрѣднѣмъ кѣчѣрннчлорѣ
ѡтрѣ Іеромонѣ, ѡ Мѣнѣстѣрѣ
Сфѣтѣи Тройце дела Блѣжѣ,
ѡ кѣмъ ѡтѣжѣ кѣлѣсѣ.
Кѣрѣ лѣмннать ѡратѣ: кѣмъ
кѣ ѡнѣрѣ алѣтѣ нѣмѣстѣ, фѣрѣ
нѣмай кредѣннѣца, шн ѡвѣзѣ
тѣра Сфѣннлорѣ Пѣрѣннѣи.
Гѣпѣрѣтѣсѣ ѡ Блѣжѣ.
ѡ анѣлѣ Дѣнѣлѣи ѡ ѡнѣ.
Мѣртѣи ѡ.

In-8° mic (110 × 153 mm.),
2 foi liminare nenum. + 64 foi.
Pe verso titlului începe „Pre-
doslovía“, și mai departe „Cu-

281. *Antologhion*, Râmnic 1752.

ИНОУЛОГІОН | чѣ съ зѣче | ѿфлорѣрк кѣвѣнтеларь | кареле кѣпринде ѿтрѣ сѣне ржндѣла | Дѣнезѣцнларѣ празнѣче. ѿле сѣѣцнларь | нѣмѣцѣ, шѣ ѿле сѣѣцнларь де ѿбще ; | че съ прѣзѣнѣкъ .ѿ кѣ лѣнѣ ѿле ѿнѣлѣнѣ : ѿкѣмь ѿ треѣ ѿарь тѣпѣрнт рѣмѣнѣце | .ѿ зѣледе ѿвмнѣтѣлѣнѣ Дѣнѣ | ІО МАТЕИ : Грнѣрѣ Гѣка Вѣл : | кѣ блѣгословѣнѣлѣ, шѣ ѿсѣрдѣлѣ, шѣ | тѣатъ кѣлатѣла, сѣѣцнѣ сѣле Юѣн-тѣрѣлѣнѣ де дѣнезѣс | Кѣ ГРѢГОРІЕ ѿпѣкѣлѣ Рнѣ : | .ѿ сѣѣта ѿпѣкѣлѣ ѿ Рѣмнѣнѣлѣнѣ | Ла ѿнѣлѣ деѣлѣ Хѣ ѿѣѣнѣ.

Сѣлѣ тѣпѣрнт де Пѣпа Кѣстанднѣ ѿданѣце | Бѣч Тѣногрѣлѣлѣ : Рѣмнѣнѣлѣнѣлѣ.

In-folio, de 3 foi nenumerotate + peste 546 foi, tipărit cu negru și roșu pe 2 coloane, cu câte 40 rânduri pe pagină. Titlul încadrat în icoane, reprezentând Sf. Troiță, pe Maica Domnului, Iisus și marii ierarhi ai bisericeii. Pe verso titlului se află stema Munteniei cu «Stihuri poeticești asupra peceții dină coroana Prê luminatului Domnă Io Matei Grigorie Ghica Voevodă». Sunt identice cu cele tipărite la stema din Antologhionul publicat la Râmnic în 1745, care are în plus 2 versuri (9 și 10). Urmează «Predoslovie către cetitoriu», semnată de «Lavrentie, ieromonahă, de la mănăstirea Hurezi». Predoslovie este și ea identică cu cea din Antologhionul de la Râmnic din 1745 (reprodusă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 82–83). Pe verso acestei predoslovii se află gravura simbolizând Duminica tuturor sfinților, cu o invocație în proză, ca și în ediția din 1745.

Bibliografierea este făcută de d. N. Cartoian.

A. Filimon în *Dacoromania*, v. p. 609.

București: Biblioteca Academiei Române.

287. *Catehis mare*, Blaj 1753.

Cartea înregistrată sub acest titlu în *Bibl. rom. veche*, II, p. 123 n'a existat; este confundată cu cea descrisă mai sus (Addenda), p. 73 nr. 114.

290. *Strastnic*, Blaj, 1753.

СТРАСТНИКЪ | каре кѣпринде .ѿ сѣне | слѣжба сѣѣтеларь Патнѣлѣ, шѣ ѿ .ѿ-кѣрѣнѣ | дѣнѣлѣнѣ Хѣ | ѿкѣмь : ѿтрачѣста кѣнѣ Тѣпѣрнтѣ. | сѣѣтѣ : сѣтѣпѣнѣрк Прѣк ѿнѣлѣцѣтѣй Кѣсѣро Крѣлѣсѣй : МѢРІЙ ѿсѣрѣсѣй | Кѣ блѣгословѣнѣлѣ Прѣк сѣѣ-цнѣтѣлѣнѣ | ВѢДѢКІЙ | Фѣгѣрѣлѣлѣнѣ. Кѣрѣс Кѣрѣс : | ПѢТРЪ ПѢКѣЛѣ ЯПРОШѣ | де ла Бѣстра : Мѣнѣстѣрк сѣѣтѣй Трѣйце Ла Бѣлѣжѣ | Янѣ : деѣлѣ Хѣ. ѿѣѣнѣ.

Д. Бѣслѣе

Кѣстанднѣнѣ :

In-folio, 2 + 179 foi, 34 rânduri pe pagină, tipărite cu negru și roșu, pe 2 coloane. Titlul încadrat în chenar. Pe verso o gravură reprezentând «Sfânta mănăstirea de la Blaj» semnată: *Vlaicul 1751* (conf. *Bibl. rom. veche*, II, p. 141, facs. 206), sub care se află următoarele versuri:

Trei fete văzū în Troiță
Unū D(u)mnezeu prinū credință:
Tatălū, Fiūlū, Duhulū sf(ă)nt
Unū gândū și o voe sânt.
Troiță s'au numitū hramul,
Ca să păzescă totū neamul,
Și ceī dintr'acastă vie
Unū gândū și o voe să fie.

Pe foaia următoare:

Predoslovie iubitului cetitoriu: cucernicii ieromonașii de la Blajii, plecată închinăciune.

Întăleptul și de rudă bună evanghelicescul Casnicii vrând a merge în țară depărtată, chemat-au slugile sale și fieștecăruia precumii au voită le-au încredințat talanții săi, poruncindu-le și zicându: neșuțatoriți până voi veni. Luca, capii 19; unii porunci și datorii ca aceștia și noi supuși fiindii, gândeamii purure și cugetam, în ce chip omii pute spre mai mare sufletescui folosii împărți neșuțatorilorii încredințatului talantii: ca viindii nefalnicul casnicii să-și cară și să-și scoață alii său cu dobândă. Și aflândii cumii că dinii zilele pre sfinșitului și în domnul răposatului Kyrri Athanasie, Mitropolitului Belgradului, până în vremile de acumii, a noastră tipografie, în măhramă s'au ținutii învălită și pentru acēia mare scādere în cēle sufleteștii s'au întâmplat, lipsindii sãmănătorii și sãmânța, amii judecată de lipsă a fi, cumii nu numai cu cuvântul, ce și cu typariul, încredințatului talant și buna sãmânță a-lu împărți și a o sãmână: ca așa și cari după datorie orii ceti, și cari orii auzi, împreună neșuțatorindii, însutită roadă să aducă viitorii stăpânii.

Și fiindii că multe, încă toate ar fi de lipsă, amii alesii astă dată acastă carte Strastnicii, sau Patimile Mântuitoriiului a le da în Typarii, știindii că de o parte acēstē și iubitorii de spășenie norodii, mai cu dorii a le auzi poftēște, mai cu jale a le asculta și mai cu înfrângerē inimii le priimēște. De altă parte și însușii Mântuitoriiului Hristos poftēște și iubēște cum de acēstē în toată vrēmē să gândimii, de acēstē să cugetămii, de acēstē să vorbimii, precumii voia sa acăsta luminată, și cu fapta o au arătatii, împreunându-să celorii doi ucenicii, cari deși trecuse vrēmē patimilorii și venise vrēmē bucuriei, zioa învierii, vorbindii de Patimile lui, călătorii în Emausii și era tristii; pre cari, nu ca cumii n'ar fi fostii știindii de ce vorbii, știutorii tuturorii, și celor tăinuie, Doamnezeu, ci ca să auze dinii gura lorii mai adese orii vorbă de patimile sale, i-au întreatii: ce sântii cuvintele acēlé, de carele vă întreatii între voi mergândii, și sântēii tristii. Luca, capii 24, arătândii cu acăsta, câtă putere are cătră ceia cari adese orii gândescii, cugetă și vorbescii cu întristare de patimile sale, că așa deșchizândii-le ochii sufletului prinii tâlcuire scripturilorii s'au învrednicitii a le cunoaște.

Dreptii acăia dară și tu iubitorii de Hristos cetitorii, acēstē aflândii-le într'acastă carte typărită, nu numai în vrēmē lor, cândii după orânduiala sfintēi besericii toții sântii datorii a le ceti și a le asculta, ci în toată vrēmē vieții tale urmând acelorașii ucenicii, le gândēște, despre acēstē purure cugetă, acēstē și altora le vorbēște și le vestēște: ca așa culegândii dintr'însele sufletească roadă și împărșindii și altora talantului și sãmânândii buna sãmânță, când va veni Mântuitoriiului cerândii-și alii său, să-i poții da talantului cu însutite dobânzi și să auzi aceli dulce glasii: întră întru bucurii Domnului tău.

Pag. 179: Sfârșit și lui Dumnez(eu) mărire.

Copierea textelor de d. N. Cartoian.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 41. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 609—610. — C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, V (1943), p. 2—4.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității „Cuza-Vodă”.

291. Molitvenic, Iași 1754.

O descriere mai completă decât cea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 126, a dat I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 41: in-4° mic, de 4 foi + 514 pagini.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

293. Antologhion, Iași 1755.

Există exemplare în ale căror versuri, la stemă, lipsesc cuvintele «văzuți și nevăzuți» din ultimul vers (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, 127).

I. Roșu în *Soc. de mâine*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

296. Apostol, Iași 1756.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 132 trebuie îndreptată: ex. complet are 2 + 174 foi (foile liminare și f. 174 nenumerate).

La f. 174 recto:

Sfârșitū și luī D(u)mnezău Mărire. Căruia ne-au aġutatū după începutū, de smū văzutū și sfârșitulū.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 380.

București: Biblioteca Academiei Române.

299. Invățătură creștinească, Blaj 1756. — Ediția III-a.

ДѢЦЬТЪРЪ | КРЕЩЕНЪСКЪ | Принъ ѿтревърїи шї Рхспн|сврї, пентрѸ
ПрокоскѸла | ШкѸлаелорк. | ЙкѸм ѧ дѸлау ѿарк ТѸнкрїтк | кѸ БѸгословїнѸ ПрѸ
ѸсфїнїцїтѸсѸшї КѸрѸс КѸрѸ: | П. ПѸВЕГѸлї ЙПРѸНѸ | БѸлѸдїкѸй ФѸгѸрѸшѸсѸшї. | ѿ
МѸнѸстїрк Ѹфїтїй Трїцк. | Ла БѸлїжїѸ. | МѸїѸ к. ѸдѸїс.

ДѸ ДѸмїтрѸ РѸмнїчѸнѸсѸлѸ.

In-8°, de 4 foi nenumerate și 136 pag. + 63 pag. Pe verso titlului gravura Mănăstirii din Blaj, semnată de «Vlaicul» (facș. 296 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 141).

În foile liminare sunt cuvântul ce-l reproduc mai jos și tabla cuprinsului. În aceasta nu se arată și cuprinsul ultimelor 63 pagini (seria a doua din paginație), care încep cu: «Dialogosū uceniculu cu dascalulū»

Cuvântul introductiv:

Ucenicilorū spăsenie.

Aăastă cãrticã sau precumū zice Apostolulū Limbilorū¹⁾, stihile începutulū cuvintelorū luī D(u)mnezeu. Ca unū temeīu a altorū învățăturī de prin sf(i)ntele cãrțī s'au culesū; iară voī cu amāndoao māinile o priimițī, o cetițī și o mestecațī, sau mai bine cu b(la)goslovulū māncațī-o și va amãrī pāntecele vostru, iară în gura voastră va fi dulce ca miīarea²⁾.

¹⁾ Еврей 5. ²⁾ Apost. 10.

Așa faceți, fiilor: mâncați-o cu lapte, cariți nu sânteți în vârstă¹⁾. Și vă sârguiți ca procopseala voastră să fie cunoscută tuturor²⁾. Și Preo-o-sfinția sa, întâi Arhiereul, apoi Părinții voștri și voi împreună cu acelaș marele Apostol să ne putem bucura și a zice: Că voi sânteți nădejdea noastră în D(o)mnul, cununa, mărirea și bucuria³⁾.

Cucérnicii în Hs. Ieromonaho. Canonici.

Pentru ediția I (anul 1755), v. mai sus (Addenda), p. 73, nr. 114; ed. II (tot anul 1755), v. mai sus (Addenda), p. 160, nr. 114 a.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții*, II, p. 10, nr. 16.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

301. *Psaltire*, București 1756.

Un exemplar mai complet decât al Academiei Române (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 135 - 136), descris de I. Roșu în *Soc. de mâine*, I (1924), p. 477, are 8 + 224 foi.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității. — București: Biblioteca Academiei Române.

310. *Ambrosius Marlianus, Teatru politic*, traducere de Domnitorul Nicolae Mavrocordat, Lipsca 1758 — Grecește.

După cercetările mai noi, s'a dovedit că opera nu este alcatuită de Nicolae Mavrocordat, Domnul Țării-Românești — cum s'a prezentat în *Bibl. rom. veche*, II, p. 143—144. Nicolae Mavrocordat a tradus, din latinește, opera lui Ambrosius Marlianus cu acest titlu:

Theatrum politicum in quo quid agendum sit a principe et quid cavendum accurate praescribitur. Elogiis, adagiis, emblematis, notis academicis, hieroglyphicis, et variis historiarum monumentis insignitum. Principibus, praelatis, iudicibus, sacris oratoribus, ac cunctis Justitiam administrandibus, pernecessarium. Auctore Ambrosio Marliano, Papiense, Can. Reg. Lateran. Sac. theologie professore. Romae M. D. CXXXI.

A doua ediție a cărții lui Ambrosius Marlianus a apărut la Dantzig 1655, un exemplar din aceasta ediție găsindu-se chiar în Biblioteca lui Nicolae Mavrocordat.

Ediții noi din *Teatru politic*: Lipsca 1776, (v. nr. 307), Veneția 1802 (nr. 655) și Volo din Grecia, 1933. O traducere românească a tipărit, în 2 vol., Grigore Pleșoianu, în 1838; alta, în ms. Acad. Rom. nr. 434—435, copie din 1805 de Ion Burchi.

Bibliografie completă de M. Himu, „*Teatru politic*“ al lui Nicolae Mavrocordat și originalul latin, în *Raze de lumină*, 9 (1937), p. 66—70.

București: Biblioteca Academiei Române.

313. *Liturghie*, Iași 1759.

Sunt și exemplare care nu au notate la sfârșit numele zețarilor Sandul și Gheorghe (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 146). Această *Liturghie* a fost recomandată ca model pentru Liturghiile tipărite în Ardeal, în ședințele canonicilor români, ținute de la 13—18 Aprilie 1773 (cf. Dr. Ioan Moga, *Contribuții privilegiate la tipărirea cărților bisericești ...*, în *Onagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan*, Sibiu 1940, p. 591, nota 2).

I. Roșu în *Soc. de mâine*, I (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității. — București: Biblioteca Academiei Române.

¹⁾ 1-a Cor. par. 3. ²⁾ 1-a Tim. 4. ³⁾ 1-a Sol. cap. 2.

321. Nil, Arhiepiscopul Solunului, Carte sau Lumină, Râmnic 1760.

După arătarea anului de tipărire: ϩϫϩ̄. | , adaoga în titlu și Φερσάρτε: ϩ:

București: Biblioteca Academiei Române (cumpărat de la Pr. Gavriil Hango).

322. Octoih, Blaj 1760.

Exemplare în bisericile din comunele Rozvatea, Șieu, Jeud (Maramureș), cfr. Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, n. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3.

București: Biblioteca Academiei Române.

325. P. P. Aaron, Epistola consolatoria, Blaj 1761.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 155—156 adaogă: La sfârșit se află un apendice, în care se vorbește despre ordinea ierarhică a bisericilor creștine, după Pravila de la Târgoviște, 1652, apoi următoarea listă a cărților românești citate în cursul lucrării:

Libri etiam a non-unitis recepti, qui in hoc opusculo recitantur, sunt hi: *Biblia Sacra* Bukurestini in Valahia Annô 1688. *Corpus Juris vulgo Pravila* Tergovisti 1652. *Maenologium* Rimnikii 1737. *Triodion* Bukurestini 1747. *Pentecostarion* Rimnikii 1743. *Octoichos* ibidem 1750. *Horologion* ibidem 1753. *Sacrae Lyturgiae* Bukurestini 1747. *Margaritum S. Joan Chrysostomi* Bukurestini 1691. *Vita Sanctorum* Iassi in Moldavia 1682.

București: Biblioteca Academiei Române.

331. Acatistiaru, Blaj 1763.

ЇКѢИѢТІАРЮ | КѢ МѢАТЕ АЛѢСЕ РѢГЪЧЕН, | ПЕНТРОѢ ІВЛАВЕІА ФІЕЦЕ КЪ РѢА КРЕ-
ЩИНЪ . КѢ БѢГОСЛОВІІА. ПРѢ СѢФНИЦТѢСАШ, | ШІ ПРѢ АМНИАТѢСАШ ДѢИ | П. ПѢБѢА
ЇПРОИЯ | ДѢ БІСТРА, ПРИИ ЦАРА ІРДѢАСАШ, ШІ ПЪРЦНАВРЪ ІИ .Ѣ/ПРЕШАТЕ, БЛЪ-
ДІКЪА ФЪГЪ/РАШСАШ. ТЪПЪРИТ ЛА СѢИТА/ ТРОИЦЪ .Ѣ БЛАЖЪ | ІИИ ДѢЛА ХѢ АПЪГ.
ДѢ ІВАННЪ РЫМНИЧАНЪ ТУБ .

In-12°, 2 foi nenum. (titlul și cuprinsul) + 661 pag. + 2 foi (din Pashalie, necomplet).

Titlul e încadrat în chenare de flori sus și jos, iar în margini 2 coloane sculptate cu frunze și ciorchini de struguri (semnat: ЯЦИЯ БЛАНКЪ).

Pe verso titlului icoana Bunei Vestiri, cu inițialele latine: I. E.

Tipar negru și roșu, cu 18 rânduri pe pagină. Fără prefața.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 380—381.

București: Biblioteca Academiei Române.

332. Ceasoslov, Iași 1763.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 160, făcută după *Buciumul român*, trebuie completată astfel:

ЦАГОСЛОВЪ | ЧЕ КЪПРИНДЕ АТРОѢ СІНЕ ТѢАТЪ СЛѢЖІБА ЧЕ ІИ СЪ КЪЕІНЕ. | КА-
РЕЛЕ АКСМЪ АТЪИ САѢ ТИПЪРИТЪ АТРОѢ АЧЕСТАШ КІПЪ | .Ѣ ЗІАЛЕ ПРѢ АНЪЛАТѢСАШ
ДѢМИСАШ | НѢСТРОѢ, ІВ ГРИГОРІЕ ТИВДАѢ КИВЕКА | АТРОѢ АТЪА ДОМІЕ А ШЪРИН САЛЕ.

КѢ БѢГОСЛОВІІА ШІ КѢ ТѢАТЪ КІЕЛТѢАЛА СѢНИЦІИ САЛЕ ПРѢ СѢНИЦТѢСАШ МИ-
ТРОПОЛІТЪ АЛЪ МОЛДАВЕИ | КВРІѢ КВРЪ ГІВРІИЛЪ. | АТРОѢ А СА ТИПОГРАФІЕ, .Ѣ
СѢИТА | МИТРОПОЛІЕ .Ѣ АШИ; | А ІИИ ДѢЛА ІДАМЪ: АСОА | ІАРЪ ДѢЛА ХРИТЪСОѢ,
АПЪГ | ДѢ ГРИГОРІЕ СТАНОВІЧЮ ТИПОГРАФЪ.

In-8° mic, 2 foi nenumerate + 300 foi. Tipar negru și roșu, cu 22 rânduri pe pagină. Pascalia începe de la f. 388, cu anul de la Adam 7272.

Pe ultima pagină următoarele:

Tipăritu-s'au acestu sfântu Časoslov prin tocmirea și diorthosirea lui Evloghie Monah, întru carele cuprinde toată slujba Bisericii, de seară și de dimineață.

Puțină ajutoriu va putea lua unu bogat de la unu săracu. Și puțină laudă va auzi unu cinstitū de la unu neînvățatū. Dreptū acōia dară și eu smeritulū și prostulū, știindu-mī sărăciia bunătăților și slăbiciunea învățaturii, carea nimicū dintru a mea știință n'amū pusū, ci precumū amū aflatū în izvoade, așa amū urmatū, rogu-mă dară tuturorū cu umilință, orice greșală veți afla, îndreptați și ertați pre mine ticălosul mai susū numitulū, ca și voi să aflați ertare de la lesne ertătorilū D(u)mnezeu.

Fiindū îndreptătoriu și așezătoriu de slove, Sandulū Nicovicū.

Sfârșitū și lui D(u)mnezeu laudă.

C. Bobulescu în *Spicuitor în ogor vecin*, I (1920), p. 46—47 și A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 381.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității „Cuza Vodă”, carte rară nr. 151.

337. *Molitvenic*, București 1764.

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ | Ѡдѣкъ | МЛѢТВ[Е]ННІКЪ. | Пкъм Ѡтрачѣсташ кни Тѹпърис, | дѡпъ | ржндѡла чѣлѡй Гречѣскъ.

Ѡтрѡ Ѡтѡм Домниѣ, ѡ мърій сѡле прѣ | ѡсминѡтѡлѡй, прѣ ѡнѡцѡтѡлѡй. | Дѡминѡлѡй нѡстрѡ, | ши ѡблѡдѡйторю | ѡ тѡатъ Цѡра Рѡмжнѣскъ. | Іѡ Цѡефан Минхан Раковнѣцъ Коєкѡд. | Кѡ Бѡгословѣнѡ ши кѡ тѡатъ кѡлѡлѡ | прѣ сѡициѡлѡ Митрополит ѡ Оѹрѡвлѡхѣ. | Кѹрѹ ГРИГОРІѢ. | Ѡ сѡиѡта Митрополиѣ ѡ Бѡскрѣцилѡрѹ | Ла ѡнѡлъ Дѡла Хѣ, ѡѡѡѡ : Дѣ Іѡрдѡке Стѡйкѡнѣчѹ тѹпѣ :

In-4°, 4 foi nenum. + 569 pagini (cu greșeli în paginație de la p. 561). În foile liminare, titlul și tabla cuprinsului.

La p. 566 cuvinte pentru iertarea greșalelor de tipar. La pag. 567 însemnate amănunte asupra izvoarelor Molitvenicului („izvoade slovenești” și Molitvenicul grecesc al lui Nicolae Glichii, de la anul 1691), pe care însă nu le putem reproduce, fiind lipită peste o bună parte din text o şuviță de hârtie. La sfârșit: „Rugăciunea la semnatura”.

Compară cu I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 41 și A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 611.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

339. *Psaltire*, Blaj 1764.

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 162, numai amintita.

ѲѡЛѢТІРЪ | Прѡрѡкѡлѡй ши Ѡпѡратѡлѡй | ДѡВѢДЪ | ѡкъмъ ѡ трѣм ѡарѣ тѹпъритѣ, кѡ Бѡгословѣнѡ | Прѣ Сѡициѡтѡлѡй | Кѹрѡс Кѹрѣ, | П. ПѡВѢЛЪ ѡѡРѡНЪ | ВЛѢДѢКЪ ѲЪГЪРѢШѡЛѡй | Ѡ Сѡиѡта Митрополиѣ | ѡ Блѡжѡлѡй | ѡнѡй Дѡла Хѣ. ѡѡѡѡ.

In-8°; exemplarul văzut de noi este defectuos, având 1 f. (titlul) + p. 4—501 + peste 1 f., nenumerate.

La pag. 501: „Sfârșitul Psaltirii și lui D(u)mnezeu mărire“. Urmează pe cele 2 pagini nenumerotate învățătura pentru citirea Psaltirii.

Pe verso titlului o frumoasă xilografură înfățișând pe David șezând pe un jilț cu picioare înalte și sculptate, așezat sub un baldachin. Gravura este semnată «Петръ Рымъ; 1764» (Petru Râmniceanul).

A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 381—382. Pentru un exemplar de la biserica din Ostrovul-Mare (Hațeg), v. Al. Bărcăcilă, *Un tropar al prea cuviosului Nicodim*, în *Buletinul Comisiei monum. ist.*, XXVI (1933), p. 43.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

345. *Antologhion*, Râmnic 1766.

Completez descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 170, după A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 611: volumul complet are 3 foi liminare + 572 foi. Pe foile liminare: titlul, scrisoarea lui Parthenie, episcopul Râmnicului, către Arhiepiscopul Grigorie și predoslovia.

București: Biblioteca Academiei Române.

346. *Orologhion*, Blaj 1766.

Pentru alte exemplare, decât cel din *Bibl. V. A. Urechia-Galați* (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 170—171), vezi Dr. Gh. Bran în *Grăul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 (la bisericile din comunele Bărsana, Cuhea și Călinești).

348. *Apostol*, Blaj 1767.

Să se îndrepte în *Bibl. rom. veche*, II, p. 172 anul 1867, în 1767, și să se adauge la depozit.

București: Biblioteca Academiei Române.

350. *Liturghii*, Râmnic 1767.

De oarece în titlu se da ca an de imprimare 7276 (= 1768), iar la f. 204 v. se da anul 1767, unii cercetatori (P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 3 și A. Sacerdoțeanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vâlcea*, Buc. 1937, p. 13) presupun greșit că Liturghiile s'au tipărit în anul 1768.

352. *Psaltire*, Buzău 1767.

București: Biblioteca Academiei Române.

364. *Catavasier*, Blaj 1769. — Ed. II.

КѢТІВАСІАРІЮ | Къ мѣсте престоу тоу ѿнсаѣ | трѣсвинчѣасъ кжнтѣрѣй. | ѿ-
къмъ ѿдоав ѿаръ ѿше-|зѣтъ, шѣ Тѣпѣрѣтъ. | Сѣптѣ стѣпжнѣрк прѣ ѿнѣл-|цѣтѣй
ѿпѣрътѣксѣй Ржмѣлѣ|ннаврѣ, Принцѣксѣй ѿрдѣ-|лѣсѣй, ѿпрочѣ : Дѣам : Дѣамнѣ | Мѣ-
рлѣѣй ѿѣрѣзлѣѣй | Къ Благословѣнѣа Чѣларѣ | май мѣрѣй. | ѿ Тѣнографѣа Мѣнѣс-
тирѣй | Бѣнѣй Кѣстирѣй : ѿ Блѣжъ. | ѿнѣй Дѣла Хѣ, ѣдѣѣд. | Дѣ Пѣтрѣ Папавѣчѣ
Тѣнографѣ Рым :

In-8° mic, de 3 foi și 463 pagini. Tipărit cu negru și roșu, cu 19 rânduri pe pagina. Fără prefață.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții*, II, 165, 189. — I. Roșu în *Soc. de mâine*, II (1925), p. 42 și A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 614.

București: Biblioteca Academiei Române. — Biblioteca Inginer Flaviu D. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

366. Liturghie, Buzău 1768.

Anul de tiparire este 7277, adică 1768, iar nu 1769 (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 192), pentruca domnitorul Alexandru Scarlat Ghica, amintit în titlu, a domnit pâna la 28 Oct. 1768.

București: Biblioteca Academiei Române.

367. Triod, București 1768.

Exemplarul complet are 2 foi nenum. + 470 foi. Din epilogul cărții, necunoscut autorilor *Bibl. rom. veche*, II, p. 192, se vede că anul tipăririi este 1768, iar nu 1769 cum înregistrează *Bibliografia* (corespunzător anilor 7277, aratăți în titlu). Epilogul (f. 470v.):

Typăritu s'au și s'au diorthosit această sf(â)ntă și d(u)mnezeiască carte, ce se cheamă Triodion, prin iubirea de ostenele a nevrednicului și smeritului între ieromonahii Grigorie Ieromonahul. Iară cei ce vă veți întâmpla a ceti pe această sf(â)ntă carte, bucurați-vă în D(o)mnul și orî ce greșală veți afla, în cuvinte sau în slove, cu umilință vă rugăm ca să îndreptați cu D(u)hul blândțelor, negrăbindu-vă a ne pune în ponos, că n'au lucrată ingeri, ci mână de țărână și minte de om păcătos, cuprins de slăbiciunea firii, carea nu lasă nici pre un om a rămânea fără de greșală. Că, precum iese cu neputință a nu păcătui, așa și tipograful a rămânea fără de greșale la typărit. Deci știm, adevărat știm că multe alunecături și greșeli să vor fi făcute prin multa osteneală și prin cetirea prubelor de noaptea (că cu adevărat și noaptea de multe orî o am făcut în loc de zi). Că, pre cât am putut, cu nevoință am lucrat. Cu plecăciune dar vă rugăm ca să ne ertați și D(u)mnezeul păcii să fie cu voi, acoperindu-vă greșalele.

Precum doresc să ajungă la vadul cel cu adăpostire cei ce sânt bătăi de valuri în luciul mării, așa dorște și tipograful să ajungă la sfârșitul cărții.

Și s'au început acest sf(â)nt și d(u)mnezeesc lucru la luna lui Iulie în ziua dinutău și au luat sfârșit la luna lui Noemvrie în zile 7, la anii de la Hs. 1768.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929–1930), p. 383–384.

București: Biblioteca Academiei Române.

371. Octoih, Blaj 1770.

СЪКТОЙХЪ | шй | сльжбеле сфйциларь де ѡбцие. | Якъмь а дола ѡарь аше-
затъ, шй Тѹпъритъ, | дшпъ ржидсала Кескричй Ръскритсашй. | Сшпть сткпниа
Прѣ ѡнълатей Дпърѣтксий | Рымакниларь Принцксий Ярдкашай. Й прочй : | ѡ
прочй : Ддамний Ддамний. | МЯРІЕН ТЕРЕСІЙ | Кс вѣгословенна чѣлар май
мѣрй | Тѹпъритъ .ѣ Блаж .ѣ Тѹпографѣа | Мжнѣстѣрй Бшней Кестѣрй. | Йнй
дела Хс: .ѣ Пѣб.

Де Пѣтрѣ Папа Енич Тѹпографсѣ Рымничансѣ.

In-4°, 2 foi (titlul și cuprinsul) + 211 + 104 foi. Tipar negru și roșu, cu 25 și 26 rânduri pe pagină. Pe verso titlului gravura Sf. Ioan Damaschin (facs. 44), semnată cu litere latine IOANNI<CHIE>.

Органъль Бѣословѣнъ Дамаскннъ ѿкордѣеъ .
Шѣ нѣоаѡ сфѣта Троицъ бнне нѣдверѣеъ .

44. *Cctoih*, Blaj 1770. — Sf. Ioan Damaschin, gravură pe verso titlului.

C. Bobulescu în *Spicuitor în Ogor vecin*, I (1920), p. 47 și facsimilele p. 53–54, (titlul și gravura de pe verso titlului) descrie un exemplar cu totul necomplet.

București: Biblioteca Academiei Române. — Iași: Bibl. Universității „Cuza Voda“.

372. Petru Rumianțov, *Proclamație*, Iași 1770. — Foaie volantă.

Proclamația datată Iași, 29 Noembrie 1770, a fost publicată de V. A. Ureche, *Documente dintre 1769—1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, isl., s. II, t. 10 (1887—1888), p. 267—269.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 342.

București: Biblioteca Academiei Române. (Foi volante, nr. 1195).

13

Ρωμαϊκα. Βλαχικα. Αλβανίτμα.

A

Ββᾶς.	Ηγέμευς.	Ηγμευό.
Αγάλια.	Ανάργα.	Γκαυτάλε.
Αγαπῶ.	Βόν.	Ντά.
Αγγελος.	Αγγελς.	Εγγελ.
Αγγεϊον.	Βάσα.	Ενα.
Αγγίσει.	Γκρέπε.	Γκρέπ.
Αγελάδα.	Βάκα.	Λιόπα.
Αγιος.	Σάμτα.	Σσιόντ.
Αγκάδι.	Σκίνα.	Γκιέπ.
Αγκάλη.	Μπράτζα.	Πεστίμ.
Αγκυει.	Κασαβέτζ.	Κρασαβέτζ.
Αγκῶνας.	Κότς.	Μπαλλίελ.
Αγνώττα.	Κασσί.	Κενξέ.
Αγορά.	Κεμπάρφρε.	Ταμπλιέμ.
		Αγυ.

45. Pagină din *Πρωτοπειρία* lui Th. Cavallioti, Veneția, 1770.

373. T. Kavalliotis, *Πρωτοπειρία (Intăia Invățătură)*, Veneția 1770. — Grecește.

Descrierea a fost făcuta de I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, II, p. 194—195, după studiile diferiților cercetători (Joh. Thunmann, Fr. Miklosich, G. Meyer). Biblioteca Academiei Române are acum exemplarul fost al lui G. Mayer, cu 96 pag. (exemplarul fost al lui Thunmann, complet, dar astăzi dispărut, avea 104 pag.).

Th. Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân, studiu lingvistic*, București 1932 (Acad. Rom., Studii și cercetări, XX), p. 49—53. Victor Papacostea, *Povestea unei cărți. Protopiria lui Cavallioti: «ein unicum»*, în *Omagiu lui Constantin Kiritescu*, București 1937, p. 665—674.

București: Biblioteca Academiei Române.

376. *Invățătură arhierească*, Iași 1771.

Nu cunoaștem exemplarul tipărit, ci numai o copie manuscrisă, de pe la 1800: *Bibl. Acad. Române*, ms. Gaster, nr. 141. Reproduc titlul cărții după această copie:

ⲬⲅⲲⲤⲬⲠⲤⲢⲚⲤ ⲠⲢⲬⲒⲢⲤⲢⲤⲢⲤⲢⲤ ⲕⲓⲧⲣⲓⲕⲓ ⲡⲣⲉⲱⲥⲓ, ⲕⲁⲣⲉ ⲥᾶⲛ ⲛⲓⲛⲓⲡⲣⲓⲛⲓⲡⲓ ⲕⲥ ⲕⲉⲗⲓⲡⲓḏᾶⲗᾶ ⲥⲫⲓⲛⲛⲓ ⲥᾶⲗⲉ ⲕⲉⲛⲓⲡⲣⲕⲗᾶⲛ Ⲕⲉ Ⲕᾶⲛⲉⲥⲉⲥ ⲕⲓⲣⲓḏ ⲕⲓⲣⲓ ⲓⲱⲛⲓⲕⲛⲉ, ⲓⲛⲉⲕⲱⲛḏᾶ Ⲣⲟⲙᾶⲛḏᾶⲗᾶ: ⲫⲓ ⲛⲓⲗⲉⲗⲉ ⲡⲣⲉ ⲗᾶⲙⲓⲛⲛᾶⲧḏᾶⲗᾶⲛ ⲛⲓⲛ ⲡⲣⲉ ⲗⲛⲛᾶⲗⲁⲡḏᾶⲗᾶⲛ Ⲕⲟⲙⲛⲓ Ⲓⲱⲛ ⲕⲟⲥⲡⲁⲛⲧⲓⲛ Ⲙⲓⲭᾶⲛᾶ Ⲣⲁⲕⲟⲛⲓⲕⲓⲕⲓ ⲢⲟⲉⲱⲔⲟⲔ: Ⲕⲉ Ⲕḏⲕᾶ Ⲙⲟⲛⲓⲣⲓⲱⲛⲓⲕⲓⲕⲓ ⲡⲓⲛⲓⲡⲣⲟⲗⲫḏᾶ Ⲕⲉⲗᾶ ⲔᾶⲥⲟⲔ, ⲫⲓ Ⲓᾶⲛⲓ. ⲓⲥⲟⲔ.

După copia manuscrisă arătată (in-4°, de 11 foi, fără sfârșit), opera are 2 părți: o parte în care se dau preoților diferite sfaturi în legătură cu practicile liturgice și a doua parte cu cele «12 capite ce cuprind legea noastră creștinească, adunate de Simeon, arhiepiscopul Thesalonicului».

377. Petru Rumianțov, Proclamație, Iași 1771. — Foaie volantă.

Proclamația, datată Iași, 9 Februarie 1771, a fost publicată de V. A. Ureche, *Documente dintre 1769—1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 10 (1887—1888), p. 269—271.—Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 342.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1196).

380. Invățătura Ecaterinei a II-a, Iași 1773.

Cartea are în frunte o scrisoare de dedicație a Mitropolitului Gavriil al Moldovei, către Graful Petru Rumianțov, publicată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 201—202. A fost publicată întâi de V. A. Ureche, *Documente dintre 1769—1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, t. 10 (1887—1888), p. 271—273.

Să se mai adauge că opera este tradusă din rusește, după cum rezultă din următoarea notiță tipărită la p. 239:

Izvodulū celū dintāi s'au însemnatū prin sângurā a sa mână, de însuș stăpânitoarea a EII mărire, așa:

ECATERINA

La Petruburgū: 1768, Aprilie 8, dinū tipografiā Sinatului.

București: Biblioteca Academiei Române.

386. Hatışerif, (București 1774).

Cartea are ca an de tipărire 1774 (= 1188), după sistemul turcesc de cronologie, iar «Cetatea Constandanie» nu este decât București, numită astfel după numele Sf. Constandin, patronul orașului.

București: Biblioteca Academiei Române.

395. Mineiul pe Octomvrie, Râmnic 1776.

Mineiul a fost tipărit în două ediții, din care *Bibl. rom. veche*, II, p. 215—217 a înregistrat numai pe a doua, cu 3 + 210 foi. Biblioteca Academiei are acum și ediția întâia, care este alt tip:

МІНЄЮЛЪ | ЛУНІ ЛУНІ ОКТОБРИЄ | Кіре сас твигрїть ѧкъмь ѧтжю рѣ-
мжнїце ѧтрѣ ѧтжл домнїе ѧ прѣ | ѧнїлцѧтсасї домнї | ІЄ ІЛЄЉІНДРѸ
ІЄЉНЬ | ВѸНІЛІНТЬ БОГЕОДЬ | Кѣ благословенїа шї тѧтѣ кїелтсала прѣ сѣнї-
цїтсасї мїтрополїнтѣ ѧль Оѣгроклѧхїей, | КѣрѸ ГРІГОРИЄ. | Прїи ѡсждїа сѣнї-
цїй сїле ѡбїтѣрюсїї де Дїмїтїєв КѣрѸ КЄЄЉРИЄ 'Єпискѡпсаль Рым: ѧ сѣнїта
'Єпискѡпїе а Рым: | Ла ѧнїаль дела Хе ѡѡсѣ: | Сас твигрїтѸ де кѣчкрїнксѧ
ѧтрѣ | прѣвїцї пѡпа Квстандїнї Мїхѧїлѡ | Пѡпѡвнїчї твїпогрѧфсѧ Рым.

In-folio, 3 foi nenum. + peste 254 foi numerotate cu greșeli de paginație la f. 111—112 (în loc de 213—214). Socotind cuprinsul, nu a putut avea mai mult de 255 foi. Din titlurile reproduse, se poate vedea că la prima ediție a lucrat numai «popa Constandin Mihailo Popovici», căta vreme la ed. a II-a, grija tiparului o poartă ieromonahul Climent și Popa Constandin. Colaborarea lui Clement s'a făcut, de buna seamă, episcopul Chesarie fiind nemulțumit de munca tipografică a lui Const. Mihailo Popovici. Intr'adevar, se observă la

prima ediție următoarele neajunsuri: o altă distribuție mai rea a rândurilor din titlu; majusculele cu cerneală roșie sunt tipărite peste celelalte litere; omite gravura răstignirii lui Christos, care în ed. II-a se află la f. 3 v. Titlurile cântărilor au fost lăsate în limba slavă, câtă vreme în ed. II-a au fost traduse în românește; majusculele și uncialele sunt mai mici și urâte; zațul este și el schimbat, încât ceea ce în ed. I s'a tipărit pe 255 foi, în ed. II a încăput numai în 210 foi. Această carte este un exemplu caracteristic, de conștiința perfecțiunii tipografice și de evoluția gustului tehnic, a episcopului Chesarie al Râmnicului.

N.-A. Gheorghiu, *Glose bibliografice*, București 1937, p. 4-6.

București: Biblioteca Academiei Române.

400. *Aritmetică*, Viena 1777. — Românește și nemțește.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 219 numai amintită, după Popp.

ДЪЧЕРЕ ДЕ МЪНН | КЪТРЪ | АРИМЕТИКА | СЪ СОКОТКА | ПЕНТРС ТРАКА
 ПРШНЧЛОРЪ РЪМЪНЪЦІЙ ЧЛОРЪ НЕШНЦЛОРЪ ЧЕ СЕ АКАЦА А ШКОЛЪ ЧКАЕ | МНЧЕ.
 (ruptă o parte din titlu, cu gravură) СЪ КИДЕ ФЪРЪ ЛЪГЪТЪРЪ КЪ 15 КРЕИЦ | КЪ
 ДОКОРЪ СЪПЪНТОРЛОРЪ | ТИПЪРЪТЪ А АПЪРЪЦТОЛРЕ ЧЕГАТЪ БЕЧЪ ЛА ІВ-
 СНФЪ | ДЕ КЪРЦЕКЪ ІЛЪРНЧЕСКЪ ДЕ КЪРЪТЪ ТЪПОГРАФСЪ ШИ ВЪНЪВЪТОРЪ ДЕ КЪЦІЙ
 А АНЪЛЪ | 1777.

Pe pagina următoare:

ARITHMETIC | zur | NUTZBRUNNEN | zum Gebrauche | der in den
 Trivialschulen lernenden | nicht unirten Walachischen | Jungen | d | [Kostet] unge-
 bunden 15fr. | [Mit Erlaubniss der Obern. | Gedruckt in der Kaiserl. Residenzstadt
 Wien, bey | Joseph Edlen von Kurzbeck, k. k. Aylrischen Oriental-Hofbuchdrucker
 und Buchhändler | 1777.

In-8° mic, 151 pagini. Textul românesc pe paginile cu soț, iar textul german pe cele fără soț. Pag. 1 e albă, pe 2-3 titlurile, p. 4-5 cu tabla de materie. Textul aritmeticei începe la p. 6.

D. C. Ascaniu-Crișan în revista *Natura*, XXII (1933), p. 2 și Ion Ionescu, *Prima aritmetică tipărită în limba română*, în *Gazeta matematică*, XLI (Sept. 1935), p. 20-24.

București: Biblioteca Academiei Române.

401. *Bucoavna*, Blaj 1777.

Gavriil Precup, *Două bucoavne*, în *Unirea* din Blaj, nr. 114, 115 și 116, p. 2-3, comparând textul, găsește că Bucoavna din 1777 este o reeditare, într'o forma mai modernă, a Bucoavnei din 1744 (v. nr. 235).

405. *Catechism sârbesc, românesc și nemțesc* [Viena 1777].

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 220 citat după alte publicații.

Completăm: nu cunosc exemplare cu titlu. Exemplarele Academiei, defectoase, unul are p. 5-319 și altul p. 5-331. Cum amândouă au sfârșitul complet, deduc că au fost 2 tipuri.

În tipul de 331 pag. textul urmează astfel: paginile cu soț au textul pe 2 coloane, sârbește în stânga și românește în dreapta. Textul german singur, tipărit cu litere gotice mari, ocupă paginile fără soț.

În tipul de 319 pag. textele urmează altfel: pag. cu soț au textul românesc pe coloana din stânga, cel sârbesc pe coloana din dreapta, iar textul german pe pag. cu soț, dar cu litere gotice mai mari decât în celălalt tip.

Tipul de 331 pag. are la pp. 5, 330 și 331 ornamente (un frontispiciu și 2 vignete) care lipsesc în celălalt tip.

Tipul de 331 este de un format mai mic, cu 12—14 rânduri germane și 20—21 rânduri sârbo-române, pe pagină; celălalt tip are 14—17 rânduri germane și 25—28 rânduri sârbo-române, pe pagină.

Exemplarul cu 319 pagini are la p. 319 următoarea notă, care lipsește în celălalt:

Acest de iznoavă typărit Catihisis s'au tălmăcit și s'au diorthosit prin Stefan Athanasievici întâiul slavonesc și moldovenesc Canțalist al Consistoriumului C. C. Bucoviniă.

Emilian Micu, în *Transilvania*, XXV (1894), p. 168.

București: Biblioteca Academiei Române.

407. *Ceasoslov*, București 1777.

Exemplarul complet are 8 foi nenum. + 564 pagini, pascalia ajungând până la anul 1826.

Anticariatul „Ardealul”. *Catalogul I*, Cluj 1926, p. 22, nr. 531.

București: Biblioteca Academiei Române.

408. *Ceaslov*, Iași 1777.

A circulat în Ardeal, unde se găsesc exemplare la bisericile comunelor Șieu și Strâmtura (Maramureș), cfr. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935.

423. *Psaltire*, Râmnic 1779.

În descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 244—245 nu se dă prefața lui Chesarie, Episcopul Râmnicului. O reproducem, pentru interesul ei deosebit:

Meșteșugul cântărilor au fost nu numai în laudă la cei vechi, ci și în mare socotélă, încât filosoful Pithagora zice cum că sufletul nostru ăste alcătuit în trup, după armonia musiciei, și pentru acia auzul omenesc are mare pornire cătră armonia glasului, care armonic ăste puternică a preface patimile omenesti, schimbându-le după a lor mișcare. Totu acestu filosofu, suindu-să cu scara minții, îndrăzniia a hotărî, cum că și plantele cerului mișcându-se fac un glas cu mare armonie, carele dinu pronia d(u)mnezeiască s-au opritu a nu să auzi de oameni, fiindu că dinu dulciața acei armonii, nu s-ar fi pututu omenii a să mai mișcă, rămâindu purure ascultându-o, măcaru că aciasta ăste dogmă ellinască. Cându socotescu că proroculu Davidu nici au gânditu, nici au vorbitu, nici au jucatu, nici au cântatu fără numai fiindu mișcatu de D(u)hul sf(ă)lu. Și cându elu taînile cele mai mari ce i s-au descoperitu, nu le-au arătatū nici cu condeilū, nici cu grafulū, ci le-au bine vestitū cu organe bine răsunătoare, cu glasuri foarte îndulcitoare; cându acestu le puu în cumpăna socotinții, mă silescu a nu lepădă cu totulū dogma mai susu zisului filosofu. Însă nu la cea ce zice elu, cum că sufletulū ăste alcătuitū din armonie, ci cum că sufletulū are mare pornire și legătură cu armonia glasurilor. Căci fiindu că D(u)hul sf(ă)lu orfinduise cu a sa vécinică și nemutată hotărîre, ca cele de D(a)v(i)dū prorocite și în véculū său și în vécurile viitoare a să arătă cătră totū norodulū, și fiind-că ărași știia sf(ă)ntul D(u)hū nemulū omenescū neplecatū cătră fapte bune, ce face? Dulciața cântării o amestecă, ca prinū dulciața ascultării să primimū fără băgare de sémă folosința ce

din cuvinte, după cum facu doftorii cei înțelepți, carii cele mai iuși doftorii le amestecă cu mișare. Cântare psalmilor ăste liniște sufletului, dare pri-cinuitoare de pace, căci potolște turburare gândurilor, înblânzeste mâniia sufletului; Cântare psalmilor ăste unire celor despărțiți, înprietenire celor învrăjbiți. Că cine poate să mai socotescă vrăjmașu pre acela cu care dinăpreună au cântat psalmii? Decă cântare dăruiaște bunătate ce mai mare (dragoste meșteșugindu) prină stară ce dinăpreună la cântare, ca o legătură cătră unire dragostii. Cântare ăste gonitoare de Draci, care aciasta în faptă o au arătat D(a)v(i)dū, cândū cântă și prefăce pă-tima lui Saulū.

O ce înțeleptă meșteșugire, ca cântându noi, să ne învățămū cōle de folosū, căci ce nu poți învăța din psalmi? Mărimē vitejieī, iscusirē drep-tății, biruința trupului, săvârșirē înțelepciunii. măsurile suferirii; întru psalmi ăste bogosloviia ce de săvârșit, prorociia venirii lui Hs., înfricoșare muncii, făgăduințele slavei, a tainelorū descoperire, toate ca într'o jitniță mare ce șade în obște, în cartē psalmilor s-au așăzat. Acīastă putere a psalmilor cunoscându-o și părinții vécurilorū celorū dinūtăiu, cândū în beserică dreptū toată slujba, slujia numai cu psaltirē, cei ce strălucia prină găurile pământului, cu psalmi cântându, petrecē ce mai multă a lorū viiață, darū și în urmă dascalii besericii mulți psalmi, precumū אֲנִי־אֶחָד־מֵאֲנָשִׁים și alți psalmi i-au împodobit cu meșteșugulū cântării.

O vécuri de acumū, carele cu totulū au prefăcutū obicēurile cōle vechi! Psaltirē cōia ce D(a)v(i)dū o au cântatū în organū, mișcându-să și mâinile și glasulū său de însuș D(u)hulū sf(ânt); psaltirē cōia ce au fostū o scară a minții, cu carē părinții cei vechi cântându-o, să rīdică la cerū; psaltirē cōia ce s-au împodobit și cu meșteșugul musichiei, acumū nu cumū să să cante, ci la unele locuri mai nicī să citește, de alții să citește pe taină; iară de o și citește, cineva cu glasū cu atăta pripă, încătū și cel ce o citește întru nimic nu să folosește, nepricepându înțelgerē de multă grăbire.

Toți îndată ce intră în beserică voescū să asculte cântări, catavasii și altele, nesocotindū cumū că toată slujba ăste alcăluită și întemeiată în psaltire.

Toti sfinții părinți învățăturile lorū și dovedirile le-au răzimat asupra stâlpilor celorū neclătiți ai psalmilorū. Insuși Mântuitorulū pre Jidovi muștrându-i, psalmi le-au pusū înainte. Pentru acēia cei ce nu să indelet-nicescū întru întelgerē psalmilorū, rămānū numai cu sunetulū glasurilorū, fără nicī o roadă a D(u)hului. Eu nu muștrându pre alții, ci pre mine înfri-coșindu-mă, scriu acēstē, ca să mă îndreptezū, a nu mă lenevi la cetaniia d(u)mnezeștilorū psalmi, cândū eu însumi știu și scriu acēstē, o cetitorilorū, și dinăpreună cu mine pătimași. Mare trebuință avemū de cetaniia psal-milorū, că de au pututū proroculū D(a)v(i)dū, numai cu cântare organulū a gonī Duhulū de la Saulū împăratū, cu câtū mai multū atâte psalmi înpletiți cu d(u)mnezești cuvinte vorū putē gonī patimile și mai vārtosu de la cei ce citescū cu înțelgere.

Poftescū dară pre toți câți vor priimi acēste psaltiri, să nu trecă cu vedere aciastă predoslovie, căci fiindū că arată putere psalmilorū, va ră-

dică leneviré și va pricinul dragoste la toți, a să indulci întru cîtaniia loră,
fiindă că mi să pare, că dină neștiință să pricinuiască la citanie lenevire.
Ală tuturoră fierbinte rugătoriū cătră D(u)mnezeu.

Chesarie, Episcopulă Râmnicului

București: Biblioteca Academiei Române.

428. *Katekizmul cel mare pentru învățătura tuturoră, Buda 1780.*

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 250 se reproduce titlul și se descrie cartea, dar autorii nu văzuse exemplar complet (complet: in-8°, 3 foi + 120 pagini). Deasemeni ediția scurtată a acestui *Katekism* nu se cunoștea decât dintr'un fragment, căruia îi lipsea foaia de titlu. Titlul «Katekismului mic», fiind deosebit de al «Katekismului mare», îl reproducem aici:

KATEKIZMUL | CSEL MIK | KU ÆNTRÆB.ÆRY, | SI RÆSZ-
PUNSZURY TOKMIT PÆNTRU ÆNVÆCÆTURA PRUNCSILOR | A
KRESTINO-KATOLICSILOR | ÆN CÆRILE | PRĒA ÆNNÆLCSATEJ, SI
PRĒA LUMINA|TEJ ÆMP.ER.ETĒASZEJ-KP.ÆJEASZI | APOSZTOLICSESTY.
(gravură cu 2 îngeri).

ÆN BUDA. | KU SZLÓVELE KRÆJESZKULUJ UNIVERZSITÁS|
ANNŪL MDCCLXXX.

Deosebiri în titlu în ediția I-a: KATEKIZMUL CSEL MARE ... PÆNTRU ÆNVÆ-
CÆTURA TOTURORA... (gravură cu ochiul lui Dumnezeu).

Formatul același, in-8°, de 20 pag. Cuprinsul:

Pag. 3: POVÆCZUIREA.

E. *Cse jêaszte Katekizmul?*

R. Katekizmul jêaszte, Ænvaecaetúra stiinci Krestinesty Katoli-
csesty. Au, jêaszte Kartêa, æn kare szæ kuprinde Ænvæcætúra
Krestinçaszka Katolicsaszka.

E. *Æn kate pærtz æn Katekizmul ácseszta szæ deszpírte ænvæcætúra
Krestinêaskæ Katolicsaskæ?*

R. Ænvæcætúra Krestinêaszka Katolicsaszka æn Katekizmul a-
csészta, æn csincs pærtz, si æn un Adaoz szæ deszparte.

PARTĒA DINTEJ. | De Kredincæ.

Pag. 6: A DOAO PARTE. | De Nædêaxde.

Pag. 7: A TREJA PARTE. | De Jubire au Dragoszte.

Pag. 10: A PATRA PARTE. | De szvintele Tajne, au Szakramente.
A CSINCSEA PARTE. | De Dreptatêa Krestineaskæ.

Pag. 11: § I. PARTEA DINTEJ. | De a ne depæerta de ræu.

Pag. 13: § II. A DOAO PARTE. | De a facse bun, au bine.

Pag. 18: ADAOZU. | De acsêale patru depe urmæ.

Vezi și numărul următor:

București: Biblioteca Academiei Române.

429. *Katekism pentru învățătura tinerilor, Buda 1780.*

Cartea este o scurtare a *Katekismului mare*, bibliografiat mai sus, sub nr. 428. Titlul
lui a fost reprodus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 250.

Exemplarul Academiei Române are numai 58 pag., dar complet are 76 pag. (cf. Emilian Micu, *Material pentru istoria tipografiei române*, in *Transilvania*, 25 (1894), p. 168–173).

Cuprinsul (cât are exemplarul Academiei):

Pag. 3: POVÆCZUIREA.

E. *Cse jêaszte Katakizmul?*

R. (Intocmai ca la nr. 428, pag. 3, apoi se adaugă):

E. *Kare szænt acsêale csincs pærtz?*

R. Acsêale csincs pærtz szænt acsêaszte:

1. Kredincza.

2. Nædêaxdêa.

3. Jubirêa, au Dragosztca.

4. Szvintele Tajne.

5. Dreptatêa Krestinêaszka.

Si Adaozu de acsêale patru depe Urmæ.

PARTÊA DINTEJ. | De Kredincæ. | DESZPÆRCIRËA DINTEJ. | Cse jêaszte Kredincza Krestinêaszka Katolicsaszka.

Pag. 6: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De doao szprezêacse Artikusuri, a Kredeuluj. | De Artikusul dintej a Kredeuluj.

Pag. 7: § II. De zidire Fæpturilor.

Pag. 9: § III. De a doilêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 10: § IV. De a treilêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 11: § V. De a patrelêa Artikus a Kredeuluj.

§ VI. De a csincselêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 13: § VII. De a sasælêa Artikus a Kredeuluj.

§ VIII. De a sêaptelêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 14: § IX. De a optelêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 15: § X. De a noalêa Artikus a Kredeuluj.

ÆENTREBARËA DINTEJ.

Pag. 16: A DOAO ÆENTREBARE.

Pag. 17: § XI. De a zêacselêa Artikus a Kredeuluj.

§ XII. De a unszprezêacselêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 18: § XIII. De a doaoszprezêacselêa Artikus a Kredeuluj.

A DOAO PARTE. | DE NÆDÊAXDE. | DESZPÆRCIREA DINTEJ. | CSE JÊASZTE NÆDÊAXDÊA KRESTINÊASZKÆ.

Pag. 19: A DOAO DESZPARCIRE. | De Rugæcsunje. | § I. | De Rugæcsunje æn Obsthie.

Pag. 20: § II. De Rugæcsunja Domnului æn oszæbit.

§ III. De Mærturiszania noasztræ kætræ Dumnezæu.

Pag. 21: § IV. De trej Rugæcsuny dintej a Rugæcsuni Domnului.

Pag. 23: § V. De acsêale patru Rugæcsuny de pe Urmæ a Rugæcsuni Domnului.

Pag. 24: § VI. De Vesztrêa æmbukuratæ ÆEngsærêaskæ.

- Pag. 25: A TREJA PARTE. | De Jubire au Dragoszte. | DESZPÆRCIRËA DINTEJ. | Cse jêaszte Jubirêa, au Dragoszlêa Krestinêaszkae.
- Pag. 27: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De zêacse Poruncsy a luj Dumnezæu æn obsthiae.
- Pag. 28: A TREJA DESZPÆRCIRE. | De zêacse Poruncsy a luj Dumnezæu æn Oszæbit.
§ I. De zêacse Poruncsy a luj Dumnezæu kare kuprind datoriile noasztre kætræ Dumnezæu.
- Pag. 31: § II. De csêalelalte sêapte Poruncsy, kare kuprind datoriile nôastre kætræ aproapele.
- Pag. 35: A PATRA DESZPÆRCIRE. | De poruncsile Beszêarecsi æn obsthiae
- Pag. 36: A CSINCSËA DESZPÆRCIRE. | De poruncsile Beszêarecsi æn oszæbit.
§ I. De doao poruncsy dinteja Beszêarecsi.
- Pag. 37: § II. De svænta Miszæ, au Lyturgie.
- Pag. 40: § III. De askultarêa kuvæntuluj luj Dumnezæu æn Prædikacie.
§ IV. De trej poruncsy depe urmæ a szvintej Besêarecsi.
- Pag. 42: A PATRA PARTE. | De szvintele Tajne, au Szakramente. | DESZPÆRCIREA DINTEJ. | De szvintele Tajne, au Szakramente æn obsthiae.
- Pag. 43: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De szvintele Tajne, au Szakramente æn Oszæbire.
§ I. De svænta Tajna Botezuluj.
- Pag. 45: § II. De szvænta Tajnæ Mirului au Krizmj.
- Pag. 46: § III. De szvænta Tajna Altaruluj.
- Pag. 47: § IV. De cætjre la primirêa a szvintej Tajni Altaruluj, au Kuminækæturi.
- Pag. 48: § V. Cse are de a facse Krestinul æn Primirêa szvintoj, au Kuminækæturi.
- Pag. 49: § VI. Cse are krestinul de a facse dupæ szvænta Kuminekæturæ.
- Pag. 50: § VII. De szvænta Tajna Pokæinci.
- Pag. 51: § VIII. De æncserkarêa stiinci szuffetuluj.
- Pag. 52: § IX. De durerêa pæntru pækâte la Tajna Pokæinci træbuin-csoaszæ.
- Pag. 56: § X. De fægæduinca de æmbuna viacza.
- Pag. 57: § XI. De iszpovådæ.

I. Boroş, *Adaus la „Materialul pentru istoria tipografiei române”, in Transilvania*, 25 (1894), p. 239–241.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

432. *Liturghii*, Bucureşti 1780.

Exemplarul complet are 2 + 271 foi, iar nu 263, cât înregistreaza *Bibl. rom. veche*, II, p. 253. La p. 271 instrucţiuni «pentru slujirea sfintei şi dumnezeescii Liturghii». Compara cu I. Roşu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 477.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

440. Psaltire, Blaj 1780.

Completăm *Bibl. rom. veche*, II, p. 269 cu privire la paginația cărții: exemplarul complet are 4 foi, 485 pag. + 41 pag. nenumerotate (Pascalia).

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 615 și I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

444. Catavasier, București 1781.

Nu cunoaștem exemplare complete. Exemplarul din Biblioteca Universității din Cluj-Sibiu are 2 + 236 foi, deci e mai complet decât cel descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 270–271.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

445. Cazanii, Râmnic 1781.

Exemplarul complet (compară cu *Bibl. rom. veche*, II, p. 271–272) are 2 foi nenum. + 312 foi. După titlu urmează predoslovia semnată de Grigorie ierodiaconul din sfânta episcopie a Râmnicului. Frontispiciul dela p. 1 (1) reprezintă pe Iisus Christos în medalion, încadrat în desene cu flori, 2 păsări și 2 coșuri cu fructe; gravura este semnată «KTA 1745». (Costandie?).

Pe f. 311 v.–312 v. cuprinsul cărții. Sfârșește:

Typăritu-s'au această sf(ântă și D(u)mnezeiască carte prină osteneala diorțhosirii smeritului între ierodiăconă Grigorie Rimničanulă.

Urmează alte 6 rânduri, cerând iertare pentru greșelile de tipar.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 615.

București: Biblioteca Academiei Române.

448. Minologhion, Blaj 1781.

Academia Română neavând exemplar, reproducem titlul transcris în litere latine de A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 616:

Minologhion | care cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeștilor Praz-
nice și ale Stăpânei de Dumnezău Născătoarei și | pururea Fecioarei Mă-
riei și ale sfinților celor numiți | ce să prăznuesc peste an și ale sfinților
de obște | în fiește care zi. | Acum întâiu tipărită rumânește supt stăpâni-
rea | Prea înălțatului Impărat al Românilor, | Iosif al doilea, | Craiul apos-
tolicesc, Mare Princip al Ardealului, | iproci: | cu blagoslovenia Excelenției
Sale, Prea luminatului | Domn Gabriile Grigorie Maer: | Episcopul Făgăra-
șului și al Prea înălțatei Kessarō | Krăeștii Măriri sfeatnic din lăuntru. | În
Blaj la Mitropolie. | Anul dela nașterea lui Hs. | 1781.

In-folio, 1 foae (titlul, având pe verso gravura lui Iisus între învațați, cu versuri supt ea) + 1149 + 63 foi numerotate. Tipar negru și roșu, 43 rânduri pe pagină, fiecare pagină pe 2 coloane. Are mai multe gravuri semnate Περὶς Τ., sau Π. Τ. («ce înseamnă — identifică A. Filimon — Petru Popovici Râmnicianul Tipograf»).

Pentru circulația cărții în Ardeal, la izvorul citat în *Bibl. rom. veche*, II, p. 273, adaogă și Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 (exemplare în bisericile comunelor Saliște și Strâmtura).

449. Odă la moartea Mariei Teresiei, Sibiu 1781.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 273.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

451. Samuil Klein, (Micu), *Dissertatio de jejuniis*, Viena 1782.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 274.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

453. *Molitvenic*, Râmnic 1782.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 274–275 este defectuos. Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 360 foi. La sfârșit se cere iertare pentru greșelile de tipar și semnează: «Smeritul între Ierodiaconi, Grigorie Râmnicennul».

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 478. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929–1930), p. 384.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

456. *Triod*, Râmnic 7290 (1782).

Versurile stemei, care lipseau în exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 277–278, continuă astfel:

Pre Domnul nostru Nicolae Costandinu Caragea.

Și prină semnul cinstitei Crucii ce în pecete s'au însemnată.

Stăpânirea creștinescului Norod i-au încredințat;

Prină soare cu buzduganul dreptății îl întărește,

Iară prin lună, sabiia spre îngrozirea făcătorilor de rele îi dăruiaște.

Păzească-l Domnul întru bună și întreagă fericire,

Dându-i și în veacul viitoriu cu dreptii sălășluire.

Completare după exemplarul d-lui Inginer Flaviu Dem. Baldovin, din București.

457. *Aberedar*, Blaj 1783. -- Românește și nemțește.

Sa se îndrepte anul greșit pus 1873 (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 279).

București: Biblioteca Academiei Române.

462. Șincai Gh., *Catechismul cel mare*, Blaj 1783.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 281–282, fost al Canonului I M. Moldovanu, acum este în Biblioteca Academiei Române.

466. *Apostol*, București 1784.

Ca bibliografie, adaogă N. Iorga, *Observații și probleme bănațene*, Buc. 1940 (în colecția Academiei Române, Studii și cercetari, XL), planșa XX.

București: Biblioteca Academiei Române.

467. Bob, Ion, *Cuvânt.. la zioa instalației*, Blaj 1784.

Ed. a doua în 1812 (v. tomul III, p. 55, nr. 802).

472. Samuil Klein, (Micu), *Propovedanie ... la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj 1784.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 287–288 sa se adaoge: ed. II, Sibiu 1842 (cfr. Ștefan Gherga, *Catalogul bibliotecii lui...*, Lugoj [1910], nr. 269). Ed III: *Propovedanii la*

ingropăciunea oamenilor morți de Preotul Samuil Clain de Sad izvodite. Editate acum pentru întâia oară cu litere latine, după ediția din Sibiu, anul 1842, de Ioan Nicorescu, Arad, 1907.

București: Biblioteca Academiei Române.

475. Molitvenic, Blaj 1784.

Cartea este descrisă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 290—292, după un exemplar al Bibliotecii V. A. Urechia din Galați; acum se află și în Biblioteca Academiei Române.

483. Alfavita cea sufletească, Iași 1785.

N'a existat această carte tipărită în 1785, ci în 1755 (v. mai sus, p. 73, nr. 113), *Addenda*.

484. Calendar, Iași 1785.

Exemplarul din Bibl. G. T. Kirileanu, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 301—302, este necomplet. Complet are 12 foi + 273 pag.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 478. — Pentru copii manuscrise vechi, după această carte, vezi I. C. Cazan, *Texte de folklor medical, în Cercetări literare*, II (1936), p. 60—64 (și extras).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

490. Hrisooul lui Alex. I. Mavrocordat, Domnul Moldovei, Iași 1785.

Pentru o ediție ruso-română, v. mai jos, sub anul 1823.

Biblioteca Institutului de Istorie universală „N. Iorga” are o altă ediție tipărită la Iași, 1839.

493. Ioan Molnar, Economia stupilor, Viena 1785.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 307—309 adăugă următoarele: La Sibiu, în 1808, Molnar a reeditat opera, dar cu titlul schimbat: *Povățuire către sporirea stupilor* (v. tomul II, p. 535, nr. 748).

Ioan Vicoreanu, *Inceputul apiculturii teoretice la Români*, în *Făt-Frumos*, 6 (1931), p. 131—134. — I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piuaru-Molnar. Viața și opera lui, 1749—1845*, în *Anal. Acad. Rom.*, isl., s. III, t. XXI (1939), p. 669—670.

București: Biblioteca Academiei Române.

495. Iosif II, Impăratul Austriei, Proclamație pentru desființarea iobăgiei, Sibiu 1785. — Foaie volantă.

Foaie volantă, lățimea 39,5 cm., cu 26 rânduri.

A fost dată la Beciu (Viena) la 22 Aug. 1785, dar s'a tipărit la Sibiu (nu la Viena, cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 310), cu litere din tipografia lui Petru Bart.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante...*, p. 45. — Dr. A. Veress, *Orânduiri românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 11.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 687).

496. Gh. Șincai, Indreptare către Aritmetică, Blaj 1785.

Ion Ionescu, *Prima aritmetică tipărită în limba română*, în *Gazeta matematică*, XLI (Sept. 1935), p. 20—27, consideră Aritmetica lui Șincai ca alcătuită după modelul Aritmeticii *Ducere de mână*, Viena 1777.

Victor Marian, *Aritmetica lui G. Șincai*, în *Țara Bârsei*, IX (1937), p. 250—254 susține că Șincai a tradus cartea pedagogului I. von Felbiger, *Anleitung zur Rechenkunst*, Viena 1777.

București: Biblioteca Academiei Române.

499. Iosif II, Impăratul Austriei, Proclamație pentru cadastru, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 98 pagini + 2 planuri.
 Dată în Viena, 10 Februarie 1786, dar tipărită la Sibiu «prin ū Pătru Barb», iar nu la Viena, cum înregistrează *Bibl. rom. veche*, II, p. 312.
 Dr. A. Veress, *Orânduieți românești vechi...*, p. 12.
 Cluj: Muzeul ardelean.

501. Ceaslov, Blaș 1786.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 313 numai citat.
 ЧИСОСЛОВЪ | Ыкъмъ а шакъ варъ тѣпъритъ | къ благословеніа Прѣкъ лш|мин-
 нѣтсавш шн Прѣкъ ѡ сѣи|цѣтсавш Дѡмнсавш Дѡмнъ | ІСѢЯНЪ БОБЪ Елъдика | Фъ-
 гърѡшсавш, шн а тѡатъ | Цѡра Ырдѣксавш | ꙗ БЛѢЖ.
 Ынсаъ дѣла видѣрѣкъ лшмѣй | ѡслд. | Ыръ дѣла мжнтсѣрѣкъ лшмѣй | ꙗџпѣ.
 In-8° mic, 2 foi + 608 pagini.
 Pe verso titlului xilografura Bunei-Vestiri. La p. 4 liminara gravura Mântuitorului și la p. 552 gravura «Izvorul cel de viață dăător», ambele semnate ПЕТРЪ ПТ.
 A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 618.
 București: Biblioteca Academiei Române.

507. Psaltire, Blaș 1786

Exemplarul Academiei are mai multe foi decât cel din *Bibl. V. A. Urechia din Galați*, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 315.
 In-8° mic, 1 foae (titlul) + 2 foi + 415 pag. + 12 foi nepaginate.
 București: Biblioteca Academiei Române.

512. Poslanie, Viena 1787.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 317, cu titlul în litere latine, după alții.
 ПСОСЛАНІЕ | ДРѢПТЪ СЪГЛІВДЪ | ПЪЧІИ, ДРѢГОСТІЙ, ШІ ОУНІМІЙ.
 Прин кареле къ дрѣпте доведѣрѣ чѣй ѡуници съ мжн|тсѣскъ дѣ хълеле кареле лвр ли съ дрѣнкъ. Ыръ неѡуниціи нич ѣритичѣй а фн нич сѣхсмагичѣй май ѡлѣс| ꙗ нѣксав рѡмънѣскъ а нѣ съ пѣтѣкъ ѡѣе | зиче съ дрѣтъ.

ИКСМ

ꙗтѣй Типъритъ, ꙗ ꙗпърѣтѣска четѣте БІСННІА прин чинстѣтсѣ шн дѣ нѣксѣ ІСОСІЕ дѣ КЪРЦЕЕК типогрѣфсѣ | ꙗпърѣтѣск. ла Ынсаъ дѣла Хс. ꙗџпѣ.] Пѣнтрѣс а нѣксавш рѡмънѣскъ фолос, шн мжнгъдрѣ.
 In-4°, 8 foi nenum. + 1 foae (Cuprinsul și Errata). Verso titlului alb. La p. 1 frontispiciu înflorat. Pe foile liminare:

Celor ce s'ar întâmpla a ceti pravoslavnică creștini, bucurie și spășanie.
 La sfârșit:

Insemnarea celor ū ce să cuprinde întru аcastă carte:

Descoperirea Puntumurilorū, carele aducū dejghinare listū 1
 Cap. 1. Despre purcѣderea Duhului sfântū listū 9

Cap. 2. Despre cinstea și puterea Patriarhului Romii vechi	list. 26
Cap. 3. Despre Materia S. Cuminecături	list. 55
Cap. 4. Despre sufletele dreptilor. Celorū osândiți și celorū ce morū în păcat mic lezne ertătorū	list. 71
Cap. 5. Despre păcuirea Besearicilor Răsăritului și a Apusului	list. 110
Cap. 6. Despre îndreptarea neamului românesc	list. 139
Cap. 7. Despre păzirea păcii, dragostii și unimii	list. 153

Carele

Smeritul între preoți Eclisiarh Nechita Horvat a Besearicii cathedralnice Episcopiei [O]răzii Mari de leage grečască, o închină neamului său românesc.

Iași: Biblioteca Universității „Cuza-Vodă“.

513. *Rânduiala judecătorească*, Viena 1787. — Nemțește și românește.

Este primul cod de Procedură penală, tradus după codul penal latin din 1786, cunoscut sub numele Nemesi Theresiana.

Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc-Izvoarele*, Iași 1933—1934, p. 301—306 (reproduce întreaga tablă de materie a cărții). Același, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui 1937, p. 196—197 (studiu) și p. XLIX-LI (reproduce prefața-hrisov a lui Iosif II, împăratul Austriei).

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Inst. de Istoria vechiului drept românesc.

515. *Slujba Sf. Stelian*, Râmnic 1787.

N'am văzut exemplare, însă informația sumară din *Bibl. rom. veche*, II, p. 317 se poate completa cu următoarele:

Ms. Acad. Rom., fond Gaster, nr. 40, f. 20—35 cuprinde aceasta slujba, al carei titlu îl dau în întregime, pentru că, după înfățișare, el reproduce exact forma tiparului.

ГЛАЖБЯ СФІТЪЛЪЙ | КЪКІУСЪЛЪЙ ШІ ПЪРТЪПІОРЮЛЪЙ ДЪ | ДМІНЪЗІС ПЪРІН-
ПЕЛЪЙ НОСІПЪС СІПІЛІА|НІУ. ШІПЪРІПЪШЪ .Ъ ЗІЛЕЛЕ ПРЪ .ЪНЪКЪЦАМЪСЪЛЪЙ НОСІПЪС ДОМНЪ.
ІУ НІКІЛАЕ ПІПЪС МАУРОГІНЕ КОЕБІОД: | ШІ САС ПЪЛМЪЧІТ ДЪ ПРЕ ЛІМБА ЕАН|ПЪКЪКЪ
ПРЕ ЛІМБА РЪМЪНЪКЪКЪ, ДЪ ПРЪ СФІЦІА СЪ ПЪРІНІПЕЛЕ, КЪР ФІЛАРЕТ, 'СІСКОНДА
РЪМНІКЪСЪЛЪЙ, ДАПЪ ЛА СІПЪМЪЪ, .Ъ ШІПІОГРАФІА ПРЪ СФІЦІУ СІЛЕ: .Ъ АНЪА: ДЕЛА НА-
ЩЕРЪ ЛЪН | ХЪ: 1787 НОЕМЪРЪ: 22.

СЪС ШІПЪРІТ ДЪ КАНІМЕНТ ІЕРОМОНАХЪ. ШІПІОГРАФЪЛ РЪМНІЧЪКЪСЪЛЪ .

516. *Văcărescu Ienache*, *Gramatică românească*, Râmnic 1787.

La descrierea cărții, făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 318—322, să se adauge: I Văcarescu a avut ca model, în prima parte a Gramaticii lui, Γραμματικὴ γεωγραφικὴ (Gramatica geografică) a preotului grec Gheorghe Fața din Cerigo, tipărită la Veneția, în 1760. În a doua parte însă și anume în capitolul Poeticeii, a folosit Γραμματικὴ ἐλληνικὴ ἀκριβοστάτη (Gramatica greacă completă) a lui Antonio Catiforo, tipărită la Veneția, 1734.

Bibliografia completă și comparații de texte, v. N. Camariano, *Modelele Gramaticii lui Văcărescu*, în *Studii italiene*, III (1936), p. 185—191.

București: Biblioteca Academiei Române.

518. Ioan Gianeti, *Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universului*, Viena 1787. — Grecește și franțuzește.

Această respingere a tratatului pitagoreanului Pseudo-Ocellus din Lucania, scrisă de Clucerul Ion Gianeti și dedicată Voevodului Nicolae Mavrogheni al Țării-Românești a fost descrisă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 322–324.

Ca bibliografie adăogăm: D'Argens (Mr. le Marquis), *Ocellus Lucanus en grec et en françois.*, Berlin, 1762 (argumentele lui Gianeti se aseamănă în parte cu comentariile și reflecțiile marchizului d'Argens).

D. Russo, în *Revista istorică română*, I (1931), p. 12–15, 23–25.

București: Biblioteca Academiei Române.

520. *Ducere de mână către cinste*, Viena 1788. — Românește și nemțește.

Biblioteca Academiei Române are o copie fotografică a exemplarului Bibl. V. A. Urechia, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 324.

522. *Pravilă de obște*, Viena 1788.

Cod penal descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 326–327. Ca bibliografie adăogăm: Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc-Izvoarele*, Iași 1933–1934, p. 584–585; același, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui 1937, p. 197.

București: Biblioteca Academiei Române.

Timișoara: Biblioteca avocat Aurel Bugariu.

524. Mihail Strilbițchi, *Dialoguri ruso-românești*, Iași 1789.

ДОМАШНІЕ | РЯЗГНЕБОРЫ. | РУССКІЕ, и Молдавскіе, | Спрѣдѣтельскими Ком-
плементами.

ДЕ ПЛЕ КЛЕИ КОПРЕ, | рсѣци ши молдовенеци. | Къ прѣнчѣасъ Ком-
плементѣри. 1789, Годѣ, *Октябрѣ 20. Днѣ.

Печатано въ Гѣродѣ Алсахѣ, Прѣто-|Іеріемъ Молдавскимъ, Болѣскимъ, и
Бе-|сарбскимъ, Михайломъ Стрибицкимъ, въ Сѣбственой Свѣей Типографіи.

Traducerea rândurilor din compartimentul al 3-lea al titlului:

Tipărită în orașul Iași de către Protoiereul Moldovenesc, Muntenesc și Basarabean, Mihail Strilbițchi, în tipografia sa proprie.

In-8° mic, de 41 foae, 12 pagini, 1 foae și 193 pagini (cu greșeli de paginație).

Pe verso titlului se afla stihuri de Sf. Grigore Nazianzianul în grecește, în rusește și în românește.

În fruntea textului o gravură dintr'o ghirlandă de trandafiri. Textul e pe 2 coloane.

Pe cele 22 pag. următoare titlului: «Capetele vorbelor Rusască și Moldovenească limbă, în carte ačasta să țină». Urmează o foae cu dialoguri în limba rusească și grecească. Pag. numerotate 1–193 au dialogurile în limba rusă și română.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 801. — B. P. Hasdeu, *Cuventic*, I, p. 260 nu se ocupa de aceasta carte (cum spune *Bibl. rom. veche*, II, p. 327), ci de alt lexicon al lui M. Strilbițchi (v. *Bibl. rom. veche*, nr. 525).

București: Biblioteca Academiei Române.

559. *Catavasier*, Blaj 1793. — Ed. IV.

КАТАВАСІАРИО | йкъмъ ѧ пѣтра ѡаръ тѣ|пѣрїтъ, свѣтъ прѣ фѣричїта Л-
пѣрѣциѣ ѧ прѣ | Лнѣлцѣтѣлнѣ ЛПѣрїтъ | Фрїнцїшк ѧл дойлѣ | Къ Благосло-

вѢНА Прѣ | ДѢМИНАТЪСАШЪ шѢ прѣ ѿ | ФѢИЦІУТЪСАШЪ ДѢМНЪСАШЪ | ДѢМНЪ. | ІЄΩННЪ
 БЄЄЄ | ВЛѢДНЪСАШЪ ФЛѢГЪРАШЪСАШЪ. | Ѡ БЛѢЖЪ. | ЯННЪ ДѢЛА ХѢ | ѡЦІУГЪ.

In-8 mic, de 3 foi, 426 pagini și încă 3 foi. Tipărit cu negru și roșu, cu 19 rânduri pe pagină. Pe verso titlului se află reprezentat Iisus Christos binecuvântând. Urmează apoi arătarea cuprinsului. Fără prefață.

Textul este românesc până la p. 306. Dela p. 307 până la p. 390, se găsesc catavasiile în limba grecească, tipărite cu litere cirilice. În foile nepaginate dela sfârșit se află pascalia.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 618—619.

București: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Seminarului andreian.

561. Ceaslov, Viena 1793.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descriș în *Bibl. rom. veche*, II, p. 352-353) în Biblioteca Academiei Române.

568. Psaltire, Viena 1793.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descriș în *Bibl. rom. veche*, II, p. 356), în Biblioteca Academiei Române.

571. Calendar, Sibiu 1794.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descriș în *Bibl. rom. veche*, II, p. 358), în Biblioteca Academiei Române.

574. Balthasar Gracian, Critil și Andronius, Iași 1794.

Cartea fiind descrișă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 361, adăogăm numai urmatoarea precizare: că nu este o traducere directă din limba spaniolă (*El Criticon*, 1651—1657), ci din limba grecească, limba în care a tradus-o, din franțuzește, stolnicul Ion Rali, în Iași 1754 (cf. D. Russo, *Studii și critice*, București 1910, p. 105).

București: Biblioteca Academiei Române.

586. Dim. Cantemir, Intâmplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor, (Lipsca) 1795. — Grecește.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ | ΚΑΝΤΕΜΗΡ, Ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καντακζηνῶν καὶ Βραγκοβάνων.

Μεταγλωττισθέντα μὲν ἐκ τῆς Γερμανικῆς | γλώσσης εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀπλῆν | διάλεκτον, παρὰ τοῦ λογιωτάτου | κυρίου | ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΑΒΙΡΑ, | τοῦ ἐκ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ. 1795. ἀφ᾽

Ale lui Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei, Intâmplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor din Valahia.

Traduse din limba germană în limba noastră populară de către prea învățatul Domn Gheorghe Ioan Zavira din Siatista 1795.

Titlul cărții reprodus mai sus, comparat cu cel reprodus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 374, după C. Sathas, este așa de deosebit, încât credem că Sathas nu a văzut cartea, pe care a bibliografiat-o după alte izvoare, necomplete. Astfel, orașul Viena, aratat de Sathas ca loc de tipărire, nu există în titlu și cu bună dreptate N. Iorga, *Zavira și opusculul lui Dimitrie Cantemir.*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 28—31 + 1 planșe (titlul) presupune Lipsca, localitate de tipărire.

Prefața:

Τῷ Ἀναγνώσκοντι.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων συγγραφέων τοῦ αἰῶνος τούτου ἓνας ἐχρημάτισε καὶ Δημήτριος ὁ Καντεμῆρ, ὁ Ἡγεμῶν τῆς Μολδαυίας. Οὗτος, διὰ τε τὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας ἐπίδοσιν, καὶ διὰ τὰ πολυμαθῆ αὐτοῦ συγγράμματα, ἐγένετο γνωστὸς εἰς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην· αὐτὸς ἦν υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Καντεμῆρ, τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας, καὶ ἐγεννήθη τῷ ἔτει 1673, ἐν τῇ Μολδαυίᾳ, τῷ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐπέμφθη ὁμηρος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου ἔτη 7 διέτριψε. Τῷ 1700, ἐνουμφύθη τὴν Κασάνδραν, τὴν θυγατέρα Σερβάνου τοῦ Καντακουζηνοῦ, τοῦ πρῶην Ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, καὶ μετὰ ταῦτα διέτριψε πάλιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄλλα 10 ἔτη. Τῷ ἔτει 1711 διεδέχθη Νικόλαον τὸν Μαυροκορδάτον, εἰς τὴν Ἡγεμονίαν τῆς Μολδαυίας. Ὡς δε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἠβουλήθη νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Μολδαυίαν τοῦ ζυγοῦ τῶν Ὀθωμανῶν, ὅθεν τῷ αὐτῷ ἔτει ἔκαμε κρυφὴν ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Πέτρου τῆς Ῥωσίας· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τότε πράγματα τῶν Ῥώσων οὐ κατὰ ῥοὴν αὐτοῖς ἔρρεον, ἤναγκάσθη νὰ φύγῃ τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ῥωσίαν. Τῷ αὐτῷ ἔτει κατέστη Ἡγεμῶν τοῦ Μοχιλὸβ, ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου. Θανούσης δε ὕστερον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Πετρούπολιν, ὅπου τῷ 1718 ἐνουμφύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Ἡγεμόνος Τρουβέσκοι, ὅς τε καὶ μυστικὸς σύμβουλος ἐγένετο τοῦ Αὐτοκράτορος. Τῷ ἔτει 1722 δι' ἐπιστάσις αὐτοῦ ἐσυστήθη ἡ Ἀκαδημία τῆς Πετροπόλεως καὶ τέλος, τῇ 21 τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1723 ἔτους καὶ 49 ἔτσι τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὸν βίον μετέλλαξεν Ἦν οὗτος εἰδήμων τῆς Τουρκικῆς, Περσικῆς, Ἀραβικῆς, Ἑλληνικῆς, τῆς ἡμετέρας Ἀπλῆς, Σλαυονικῆς, Μολδαυικῆς καὶ Γαλλικῆς διαλέκτου. Ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια ὅπου εἶχε καταβάλλῃ εἰς τὴν Ἱστορίαν, Φιλοσοφίαν καὶ Μαθηματικὴν τὸν ἔκαμε νὰ συγκρίνηται μὲ τοὺς καλλιτέρους σοφοὺς τοῦ καιροῦ του· ἠξιώθη νὰ ὀνομασθῇ καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου καὶ περὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ Ἡγεμῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Καισαρικοῦ Κράτους. Τὰ τῆς ἀγχινοίας αὐτοῦ πονήματα εὐρήσῃς σποράδην παρὰ πολλοῖς συγγραφεῦσιν, ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συγγράμματι, τῷ ὀνομαζομένῳ Ἑλληνικὸν Θεᾶτρον. Τοῦτου λοιπὸν τοῦ ἀρίστου συγγραφέως τὸ περὶ τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καντακουζηνῶν καὶ Βραγκοβάνων πονημάτιον συνεγράφη εἰς μολδαυικὴν διάλεκτον, καὶ ἐξ αὐτῆς μετεγλωττίσθη εἰς τὴν Ῥωσικὴν, καὶ ἐξ ἐκείνης πάλιν εἰς τὴν Γερμανικὴν. Τοῦτο εὐρῶν δὲ ἐγώ, ἠθέλησα νὰ τὸ μεταφέρω καὶ εἰς τὴν ἐδικὴν μας ἀπλὴν διάλεκτον, ἵνα μὴ χαίνωσιν οἱ ἡμέτεροι, ἀκούοντες παρ' ἄλλογενῶν τὰ ἡμέτερα, τὸ γὰρ ἀγνοεῖν τὰ ἡμέτερα αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος τοῦ γένους ἡμῶν νομίζεται.

Ὁ Γεώργιος Ἰωάννου Ζαβίρα, ὁ Σατιστεύς.

Către cititor,

Printre alți scriitori de seamă ai acestui veac a fost și Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei. Acesta, prin vrednicia lui și aplecarea către științe și prin scrierile sale erudite, s'a făcut cunoscut în toată Europa. El era fiul lui Constantin Cantemir, Domnul Moldovei și s'a născut în anul 1673 în Moldova. La vârsta de 11 ani a fost trimes zălog la Constantinopol, unde a stat șapte ani. În 1700 s'a căsătorit cu Casandra, fiica lui Șerban Catacuzino, fostul Domn al Țării-Românești și după aceasta a petrecut iarăși la Constantinopol alți 10 ani. În anul 1711 i-a urmat lui Nicolae Mavrocordat în Domnia Moldovei. Când s'a suit pe tron, a vrut să libereze Moldova de ju-

gul Otomanilor; astfel, în același an, a ținut corespondența pe ascuns cu împăratul Petru al Rusiei, dar fiindcă treburile de atunci ale Rusiei nu mergeau cum trebuie, a fost nevoit să fugă din țara lui și să meargă în Rusia. În același an a fost pus Principe de Moldavia, de marele Petru. Murindu-i, mai apoi, nevasta, a plecat la Petersburg, unde, în anul 1718 s'a căsătorit cu fata Prințului Trubețcoi, când a devenit și consilier secret al Împăratului. În anul 1722, sub conducerea sa, s'a întemeiat Academia din Petersburg și, în sfârșit, la 21 August 1723 și în al 49-lea an al vieții sale, s'a săvârșit din viață. Era cunoscător al limbii turcești, persane, arabe, eline, a limbii noastre populare, a celei slave, moldovenești și franțuzești. Marea lui sârguință, care l-a purtat spre Istorie, Filosofie și Matematică, l-a făcut să fie pus alături de cei mai de seamă învățați ai vremii sale; s'a învrednicit să fie numit și membru al Academiei de științe din Berlin și, în preajma morții sale, Principe al Imperiului Roman. Operele <datorite> pătrunderii lui, le găsești <pomenite> ici și colo la mulți autori, ca și în scrierea noastră numită „Teatrul Elenic”. Lucrarea acestui excelent scriitor despre Cantacuzinii și Brâncovenii din Țara-Românească, s'a scris în limba moldovenească și din aceasta s'a tradus în rusește și din aceasta iarăși în nemțește. Pe aceasta găsim-o eu, am vrut s'o transpun în limba noastră simplă, ca să nu se minuneze ai noștri auzind dela alții faptele a lor noștri, fiindcă a nu cunoaște faptele a lor noștri se socotește ca o rușine și ocară pentru neamul nostru.

George al lui Ioan Zaviras din Siatiste.

O copie manuscrisă, făcută direct după cartea tipărită, se afla în Biblioteca Academiei Române, ms. grecesc, nr. 68 (C. Litzica, *Catalogul manuscrisurilor grecești (din Biblioteca Academiei Române)*, București 1909, p. 19. Traducerea grecească a lui G. I. Zavira a fost tradusă în românește de G. Sion, *Operele Principelui D. Cantemir tipărite de Soc. Academică Română, Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor*, Buc. 1878, tomul V.

București: Biblioteca Institutului de Istoria universală „N. Iorga”.

591. *Viața și pildele lui Esop*, Sibiu 1795.

ВІДЦІА | шн пїлдіаї прк ꙗцїаїнтїаї | ѸСГЦП, | ꙗксм ꙗтїаїшї дїтї тї-
пїрїтї, | ꙗ зїаїаї прк лїмїнїаїтїаї шн | прк ꙗнїаїцїаїтїаї ꙗпїрїт. | ФРїЦїГРїГ
їа донїаї, | шн кї словозїнїаї ꙗнїаїцїаїтїаї Крїїекїаї Гївїрїнїї ꙗ тїт ꙗр-
дїаїаї.

ꙗ Гїбїн, ла Петрїс Бїрт, ꙗпїчї:

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 376, numai citată.

In-8° mic, 1 foae (gravură) + 62 foi nenumotate; sunt numerotate, jos, numai caetele, din 8 foi fiecare, А, Аа, Аа..., Б, Бб, Бб..., până la Гг.

În fața titlului e gravura în metale cu inscripția: *Есопъ Васношворецъ*, adică Esop creatorul, reprezentând pe Esop povestind, iar animalele ascultă înmărmurite.

Tiparul negru. Până la f. 24 incl. rândurile sunt mai dese, câte 35 pe pagină, în restul cărții câte 25.

Verso titlului alb. Pag. 2—3 o predoslovie. Dela f. 3—28; «Arătarea chipului lui» și viața; dela f. 29 până la sfârșit: «Pildele lui Esop. Ce au grăit pentru tot feliul de dobitoace și pentru paseri zburătoare». Sunt 111 pilde, fiecare fiind urmată de talcul ei.

Predoslovie:

Esopiia, adecă:

Viiața preînțeleptului și minunatului Esop, carele au fost de neamul lui Frânc, din țara francească. Iar viiața și petrecerea lui de folos ăaste ca să o arătăm și pre limba noastră cea de moșie rumânească, ca să poată înțelege toți pre rând de amăruntul, precum au fost și câte ispite și nevoi mari au petrecut și ce feluri de lucruri minunate au făcut.

Firea și felul tuturor lucrurilor care sânt întru oameni cercetate și aflate de oamenii cei vechi și înțelepți, așijderea și pentru înțeleptul Esop deprinzând dascalii cei buni și unii dela alții învățând învățătura lui, apucându-o ca pre un odor scump și fiindu-o. Iată că s'au mânat vremea de să istoveste și până astăzi pela toți unde să află Typografii așezate de Dascalii cei aleși, la Greci, la Latini, la Sârbi și la Nemți. Să află și istoriia lui Esop scrisă sau tipărită, cu viiața și pildele lui. Că cu adevărat sânt învățăturile lui de mare folos celor ce iubesc învățătura și să nevoesc a fi înțelepți și pricepuți. Că măcar că era el păgân și închinător (sic) de idoli, că încă nu strălucise darul lui D(u)mnezeu pre lume, fiind cu mulți ani mai înainte de venirea lui Is. Hs. în trup, căci pe acéle vremi era toată lumea împiedecată de înșălăcunea diavolului și să închina idolilor și măcar pre multe locuri pomeneste Istoriia de D(u)mnezei elinești: de Apolon, de Diia, de Zevs, de Ermis, de Aris, de Cron și de alții mulți, cum să fie fost grăind și răspunzând; dară acéia o putem crede cum s'au fost săleșuind diiavolul fost înșălând într'acei idoli și au fost răspunzând și au fost făcând îndămnături de s'au fost înșălând ticăloșii oameni și au fost zicând că sânt Dumnezei și s'au fost închinând lor.

Insă pentru înțeleptul Esop trebuiaște să povestim că învățătura lui și înțelepciunea lui, n'a fost dela niscari dascalii învățată, ci numai din darul lui D(u)mnezeu și atâta ajunsese, de au întrecut pre toți dascalii ce era pre vremile acélea și pre toți filosofii cu înțelepcunea lui. Că cuvintele lui ce grăia, nu era din niscari scripturi vechi, mai de demult luate, ci cu mintea lui și cu basnele lui, toată firea omului o socotiia și la sine o trăgea și nici un Dascăl de pre acéle vremi nu putea să stea împotriva lui cu cuvântul, căci cuvintele lui era tot cu pilde, spre paseri, spre dobitoacele (sic) câmpului și spre alte povești, precum arată pre înțeleles mai nainte la pildele lui, carele pre mulți întorcea spre folos și cine îl asculta, scăpa de mari nevoi și din cumpene de moarte. Pentrucă nu numai cu cuvântul tocniia viiața oamenilor, ci mai vartos cu lucrul și cu îndreptatea. Sfârșitul Predosloviei.

N. Carlojan, *Cărțile populare în literatura românească*, II, București 1938, p. 262, 266 și planșa IX (titlul).

București: Biblioteca Prof. N. Ionescu, fost director la liceul Matei Basarab.

594. Amfilohie Hotiniul, *De obște Gheografie*, după Buffier, Iași 1795.

Descrierea ei în *Bibl. rom. veche*, II, p. 378—379. Opera este compilație după ediția italiană a Geografiei universale a lui P. Claudio Buffier, din 1775, cu titlul următor:

Geografia Universale del P. Buffier. Edizione prima Romana aumentata, corecetta e ridotta in miglior forma. Con nuovo trattato della sfera, e d'una dissertatione sopra l'origine e progresso della Geografia dal P. Francesco Jacquier. In Roma MDCCLXXV. A spese di Venanzio Monaldini Mercante di Libri.

Comparații de texte și bibliografie completă, v. Claudio Isopescu, *Il vescovo Amfilohie Hotiniul e l'Italia*, Roma 1933, p. 18—36, extras din *L'Europa Orientale*, fac. IX—X (1938).

București: Biblioteca Academiei Române.

596. Amfilohie Hotiniul, *Elemente aritmetice*, Iași 1795.

Ilie I. Popa, *Le modèle italien d'un ancien traité romain d'Arithmétique*, în *Archeion*, XXI (1938), p. 69—73 dovedește că Amfilohie Hotiniul a avut ca model cartea *Elementi Aritmetici* a lui P. Alessandro Conti, tipărită întâi în 1730; fără dovezi, Pr. V. Ursăcescu, *Aritmetica Vlădicăi Amfilohie...*, în *Biserica ortodoxă română*, 44 (1926), p. 20—23 socotește ca izvor aritmetica grecească a lui Manuil Glinzoniu.

598. Gh. Șincai, *Alfavit sau Bucovună*, Blaj 1796. — Latinește, nemțește, ungurește și românește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 384 adaogă următoarea informație bibliografică: Dr. Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*. I. *Bucovnele*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 73—77 (comparație cu *Bucovnele* din 1781 și 1783).

București: Biblioteca Academiei Române.

606. *Bucovună*, Buda 1796. — Românește și nemțește.

Descrișă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 390—392. Academia nu are exemplare. Retipărirea *Bucovunei* oficiale germano-române, tipărită la 1783 în Sibiu, tipografia lui M. Hochmeister. Dr. O. Ghibu, *Din ist. lit. didactice românești*. I, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 79.

607. *Bucovună*, Sibiu 1797. — Ed. II-a.

Ediția I-a n'a apărut la Sibiu 1795, cum se afirmă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 393 și 374, ci la 1788 (v. nr. 519). Asemănarea între ed. 1788 și 1797 este mai mare în partea a doua a *Bucovunei*, unde sunt reproduse aceleași povestiri: Pruncul cel mic, Furul cel mic, Gazda lotrilor, Tot ce este peste măsură, nu este sănatos, etc.

Dr. O. Ghibu, *op. cit.*, *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 78 (nota 1).

București: Biblioteca Academiei Române.

613. Ucuta, Const., *Noua Pedagogie*, Viena 1797. — Aromânește.

Descrișă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 398—403.

Ca bibliografie adaoga, Th. Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân. Studiu lingvistic*, București 1932 (*Acad. Rom.*, Studii și cercetări, XX), p. 61—65.

București: Biblioteca Academiei Române.

616. Ioan Molnar, *Retorica*, Buda 1798.

I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piauriu-Molnar. Vieța și opera lui*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 671: reproduce fragmente din prefața; în întregime este reprodusa în *Bibl. rom. veche*, II, p. 403—404.

București: Biblioteca Academiei Române.

618. Giulio Cesare Croce, *Bertoldo și Bertoldino*, Sibiu 1799.

Ca bibliografie, v. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, II, București 1938, p. 364—383 (bibliografie completa).

București: Biblioteca Academiei Române.

SECOLUL XIX

626. Millot, *Istorie universală*, trad. de I. Molnar, Buda 1800.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 417—418. N. Iorga în *Revista istorică*, VI (1920), p. 128 a arătat că originalul «a apărut în nouă volume mărunte, la Paris, în 1772—93» sub titlul *Éléments d'histoire générale, ancienne et moderne*. Molnar a tradus, însă, după o versiune germană, din 1793 (cf. N. Iorga, *Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. IV (1925), p. 381). — I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piuaru Molnar*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 671—673.

București: Biblioteca Academiei Române.

650. Gheorghe R. Goleșcu, *Atlas de tabele geografice*, Viena 1800.

București: Biblioteca Academiei Române, Secția stampe, Hărți III, 337.

643. *Acatistul și Paraclisul sf. Cruci*, Sibiu 1802.

Gravura dela p. 8-a liminară, semnalată cu prilejul descrierii (*Bibl. rom. veche*, II, p. 432—433), este lucrată în apă tare, singura de acest fel în cărțile românești vechi, care de cele mai multe ori întrebuițau xilogravura.

București: Biblioteca Academiei Române.

651. Dositheï Obradovici, *Sfaturile a înțelegerii cei sănatoase*, trad. de D. Țichindeal, Buda 1802.

Descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 435—438 trebuie îndreptată, în ce privește paginația: ex. complet are XVI × 168 pag.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1925), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

668. *Mineiu mare*, Buda 1804—5.

Biblioteca Academiei Române nici acum n'are exemplare. Pentru exemplare la bisericile din Boldur, Glimboca, Marul, Teregova în Banat, vezi Diaconul Nicolae M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei în vara anului 1809*, București 1919, p. 77.

669. M. Neustädter, *Ultuirea vărsatului de vacă*, Sibiu 1804.

La titlul reproduș în *Bibl. rom. veche*, II, p. 450 adaogă: tradusă din nemțește, tipărită și trimeasă ca foaie volantă, de către Guvernul Ardealului, sub nr. 6318/1804.

În-6°, 63 pagini.

Joseph Trausch, *Schiftsteller Lexikon*, III, p. 19. — Dr. A. Veress, *Orânduiești rom. vechi*, p. 23.

682. Gr. Obradovici, Aritmetică, Buda 1805.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 461—462 din Biblioteca V. A. Urechia din Galați, acum este în Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

683. Ortoihul cel mic, Brașov 1805.

ЧГЛЄ | ЄПТ ГЛ҃ЄЄР҃Н, | ЄАЄ | ЄКТОИХЪА | ЧЄА МНК. | А прєснѣ кє | по-
дѡвєиѡе глѡсрнлвр, кє Єкѣ|тїанеє љєїєрїи, шї Богородїичеє лѡр. | Тврѣрїт кє
кїєлтєєєє Дємнѣєєє Кврїє | КОЄТІАИИ БОГІЧ. | БРІШОЄ | љ прнєєєєєєєє
Тврорѣєє. | Дє Іѡанн Фрїдрїх Хєрѣєєєє | 1805.

In-8° mic, 1 foae (titlul) + 198 pag. Pe verso titlului, în xilogravură, icoana Sf. Treimi, semnata: „1800 A: Ф:“. În fruntea textului gravura Înălțării Mântuitorului.

Dr. Veress, A., *Erdély-és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544—1808)*, Cluj 1910, p. 93. — I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 42, greșește datându-l din 1806.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (fondul Gr. Crețu).

Braila: Biblioteca Prof. N. Țane.

688. Teofilact, Tălcuire la cele patru evanghelii, Iași 1805.

Numerotația, greșit arătată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 466—471, sa se îndrepte astfel: in-folio, 6 foi nenum. + 388 pag. + 3 foi nenum. (viața ev. Luca) + 708 pag. (într'unele exemplare este greșită, începând cu p. 705).

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

692. Cărticică care cuprinde multe lucruri spre folos, trad. de Gavril Vinețchi, (București) 1806.

Ediția a II-a n'a apărut în 1826 (cum greșit arată *Bibl. rom. veche*, II, p. 476—477), ci în 1825, cf. I. Bianu, Dan Simonescu, *Bibl. rom. veche*, t. III, f. III—VIII, Buc. 1936, p. 489, nr. 1236.

Pentru corectarea greșelilor altor bibliografi și cercetători, precum și pentru raspândirea cărții, v. I. C. Cazan, *Texte de folklor medical*, în *Cercetări literare*, II (1936), p. 65—68.

București: Biblioteca Academiei Române.

693. Ceaslov, Brașov 1806.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 477—478, fost al lui D. A. Sturdza, este acum în Biblioteca Academiei Române

695. Samuil Klein (Micu), Istoria Românilor, Buda 1806—1807.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 179—481.

Exemplarul ce avem are 3 foi nepag. + 72 pag. + 3 foi nepag., acestea din urmă necunoscute *Bibl. rom. vechi*. Ele cuprind, sub titlul „oare care pilde“, următoarele:

Despre un preot, Despre un episcop și despre un preot, Despre un tist Cătănesc, Despre doi oameni neguțători, Despre un preot și despre poporan al său, Despre oarecară oaspeți, Despre un împărat și despre trei soli.

Pe ultima pagină: „Însemnarea cărților care se află de vândut în craiasca Typografie“ (lista nu e terminată).

București: Biblioteca Academiei Române.

SAMUELIS KLEIN

MONASTERII SS. TRINITATIS REG. FUNDAT. BALASFALVEN-
SIS IN TRANSILV. HIEROMONACHI, EPISCOPATUS FOGARA-
SIENSIS CONSIST. ADSESSORIS, ET TYPOG. REGIE UNIV.
HUNG. CENSORIS, ET CORRECTORIS.

DICTIONARIUM

LATINO- VALACHICO- GERMANICO-
HUNGARICUM,

IN

GENERE SUO NOVISSIMUM, ET USUI CUJUS-
LIBET ACCOMMODATUM.

BUDAE,

TYPIS, ET SUMTIBUS TYPOGR. REGIAE UNIV. HUNGARICAE.

1806.

46. S. Klein (Micu), *Prospect pentru Dicționarul
latin-român-german-unguresc*, Buda 1806. — Titlul.

SAMUELIS KLEIN

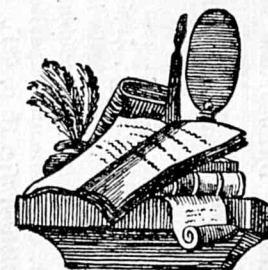
MONASTERII SS. TRINITATIS REG. FUNDAT. BALASFALVEN-
SIS IN TRANSILV. HIEROMONACHI, EPISCOPATUS FOGARA-
SIENSIS CONSIST. ADSESSORIS, ET TYPOG. REGIE UNIV.
HUNG. CENSORIS, ET CORRECTORIS

DICTIONARIUM

VALACHICO- LATINO- GERMANICO-
HUNGARICUM,

IN

GENERE SUO NOVISSIMUM, ET USUI CUJUS-
LIBET ACCOMMODATUM.

BUDAE,

TYPIS, ET SUMTIBUS TYPOGR. REGIAE UNIV. HUNGARICAE.

1806.

47. S. Klein (Micu), *Prospect pentru Dicționarul
român-latin-german-unguresc*, Buda 1806. — Titlul.

DICTIONARIUM

VALACHICO-LATINO-GERMANICO-HUNGARICUM.

A.

A est prima litera in Alphabeto, in numeris significat unitatem. Præponitur verbis infinitis, ut *a fáce*, facere. Præponitur numeris ordinariis, ut *a treilea*, tertius. Est nota genitivi casus, ut *a Domnului*, Domini. Item additur verbis futuris loco *vá*, ut *a fáce*, pro *vá fáce*, faciet.

Абѣт. *Abát, ere, tut.* Deflecto, adpello, propello, diverto in sensu activo: *hertreiben, wegtreiben, einkehren*; *hózzám úzóm, magamtól elúzóm.* Eltérek, kitérek. v. g. *Abátel lá mine*, diverte, deflecte illum ad me. *Abátel delá mine*, avertas illum a me.

Inertia persona singulari impersonaliter sumptum cum dativo significat incidere v. g. *ce tzáú abaiut se fáci aceastá?* Quid tibi incidit, ut facias hoc? *Was ist dir eingefallen, damit du es thun sollst?* Mi jött eszedbe, hogy ezt tselekszed?

Мѣ абѣт, *me abát*, cum præpositione *lá* significat deflecto, diverto ad; cum præpositione *delá* diverto ab. *Abgehen, weggehen.* Kitérek.

Абѣтере. *Abátete* Diversio, digressio. *Das Weggehen, Abgehen, Einkehren.* Elmenés, Eltávozás. Eltérités, Megszállás.

Абѣа. *Abica.* Vix. *Raum, schier.* Alig, nehezen.

Аброс. *Abros* (*фѣцѣ де мѣсѣ; пѣнѣзѣтѣрѣ*) Mensale, mappa, æ. f. *Das Tisch-Tuch, die Tisch-Decke.* Abrosz.

Абур,

Абур,) *Abur.*) Vapor, halitus, exhalatio.
Абурѣла,) *Abureala.*) Der Dunst, Dampf, Broden.
) *Goz, Pára.*

Абурек. *Aburesc.* Vaporo, exhalo, as, are; Item vapore adificio. *Dúnsten, ausdúnten, item anháuchen.* Gőzölgök, kigőzölöm, item Gozit kihozom, vészem.

Ас. *Acus, ús, f.* Die Nadel. Tő.

Акар. *Acár* (*ѣрѣ, мѣкар, вѣтѣр*) Tametsi, quamvis. *Obgleich, obfchon.* Noha, akár.

Акарницѣ. *Acaritza* (*кѣпѣшѣ*) *Acarus, i, m.* Eine *Wachſ-Schabe, auch Maufebörn.* Viaszban termőigen kitsiny Féreg, Bőr alatt vízkettető Serke.

Акатѣре. *Acatére,* adeo. adeo talis, valde. *So weit, so fer, so gar.* Úgy, annyira.

Акацѣ. *Acatz.* Appendo, suspendo. *Auffenkend seyn, hangen, gehengt werden, aufhengen.* Függek, felfüggezttem, feltéstem.

Акацѣре. *Acatzár* Appensio suspensio, onis, *der Anhang, die Aufenkung.* Függes, Felfüggeztés, Feltévés.

Акацѣт, *Acatzát, a.* Appensus, suspensus, a, um. *Aufgehengt, angehängt, aufgeschlagen.* Függett, felfüggeztetett.

Аку. *Acum,* vide *акѣм, acum.*

Аколѣ.) *Acolea*) Ibi, illic, illuc. *Dort. Ott, amott.*

Аколо.) *Acolo*) Ibidem. *In eben diesen Ort.*

Аколѣшѣ.) *Acoloshi*) *ugyan ott.*

Акоу. *Acou* Magna acus. *Eine große Näh-Nadel* Nagy To.

Акоперемѣнт.) *Acoperemant*) *Protectio, onis, f.:* *te-*

Акоперѣре.) *Acoperire*) *gunten, is, n.* Die *Be-*

) *schüzung, auch eine Decke.*

) *Oltalom, Takargatas.*

Акоперѣшѣ. *Acoperisum.* *Tectum, i, n.* *Das Dach.*

Акоперѣт, *Acoperit, a.* *Tectus. protectus,*

coopertus, a, um. *Bedeckt, beschützt, zugedeckt.*

oltalmazott, befedezett, fedett, takargatott.

In-folio, 178 foi.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, II, p. 485 menționează cartea fără să o fi văzut. Academia Română nu are nici acum exemplare.

Al. David, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, în *Luminătorul, Revista bisericii din Basarabia*, 67 (1934), p. 788, nr. 20. — D. Balaur, *Biserici în Moldova de Răsărit. Cărți românești de slujbă bisericească*, în *Biserica ortodoxă română*, 52 (1934), — Dr. Gh. Bran, articolul citat din *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 — toți trei arată întinsa răspândire a cărții pe la bisericile comunelor din Basarabia și Maramureș.

702. Gh. Șincai, *Povățuire către economia de câmp*, Buda 1806.

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 486 este descrisă cartea, dar autorii nu-i arată autorul; de altfel, numele lui nu este pomenit în titlul cărții. S. Pușcariu în *Dacoromania*, I (1921), p. 348, contrar părerii lui N. Iorga, care susține pe P. Maior ca autor, dovedește că autorul este Gh. Șincai. Argumentele: numeroase asemănări între limba și stilul *Povățuirii* și *Cronica* lui; observații asemănătoare cu privire la unele cuvinte; amintirea în 2 locuri a „Grofului Vaș” (Contele Daniil Vass, în casa căruia a stat Șincai mult timp, ca profesor al copiilor Contelui).

București: Biblioteca Academiei Române.

703. *Psaltire*, București 1806.

ЦѢЛТІРЪ | Прорѣкаѣ шѣ | Пѣрѣрѣтѣлѣшѣ | Дѣдѣ ѣксѣмѣ ѣтрачѣстѣшѣ кѣнѣ Тѣпѣрѣ
рѣтѣ | Пѣтрѣ ѣтѣмѣ Домнѣ ѣ Прѣ | Лѣмнѣтѣлѣшѣ Дѣмнѣ, | ІѢ КОНѢТѢ(Н)ТІН
ПЛЕѢѢ(Н)ДРѢ УѢІЛѢНТѢ БОЕВОѢ | КѢ Благословѣніѣ шѣ тѣтѣ | Кѣтѣсѣлѣ Прѣ
Ѣфѣцѣй салѣ | Пѣрѣнтѣлѣшѣ Кѣрѣсѣ Кѣрѣ | ДОГЛОѢНѢ Мѣтронѣлѣ | ѣ Тѣтѣ Ѣнѣро-
влѣѣѣ | Пѣ Ѣфѣтѣ Мѣтронѣлѣ | Ла ѣнѣлѣ Дѣлѣ Хѣ. ѣѣѣѣ.

Ѣѣ Тѣпѣрѣтѣ Дѣ | Ѣтѣѣѣѣ Тѣѣ Ѣѣѣ.

In-4°, de 8 + 233 foi, numai acestea din urma numerotate. Gravura care încadrează titlul este semnată ѢРѢѢ.

Pe verso titlului se află stema amândoror țarilor, imitata după cea din Liturgia dela București din 1747 (*Bibl.*, II, p. 18) și versuri asupra stemei în onoarea lui Constantin Ipsilanti, imitate după cele din *Molitvenicul* dela București din 1794, dedicate lui Alexandru Moruzi (II, p. 366).

Prefața este opera Episcopului de Râmnic, Chesarie, dar reprodușă după *Psaltirea* dela Râmnic din 1779 (*Bibl.*, II, p. 244—245, nr. 423), ca și versurile dela sfârșit, care sunt iscălite, aci, de:

„Popa Ioan Duh(o)vnic Sf(i)nteї Mitr. Diorthositorїu, Craioveanul“.

În fața textului gravura lui David semnată „1694 ІѢ М. К.”, cunoscută din mai multe cărți (v. vol. I, facs. nr. 139 și explicațiile dela pag. 411).

I. Roșu în *Societatea de mâine*, II (1925), p. 42.

București: Biblioteca Academiei Române.

Biblioteca Inginer Flaviu D. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

704. *Psaltire*, Sibiu 1806.

ЦѢЛТІРЪ | Прорѣкаѣшѣ | шѣ | Пѣрѣрѣтѣлѣшѣ | ДѣѢНДѢ | тѣпѣрѣтѣ | Пѣ зѣлѣлѣ
прѣ лѣмнѣтѣлѣшѣ, шѣ прѣ ѣнѣлѣцѣтѣлѣшѣ ѣнѣрѣтѣ | ФРѢНЦІѢКѢѢ | ПѢ | ДѢѢПѢ.
ѢНѢНѢ, | Пѣ Тѣнографѣѣ лѣѣ ІѢѣнѢ Ѣлѣртѣ. | 1806.

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 486 doar semnalată, după N. Iorga. — In-12°, 288 pagini. Tipar negru, 28 rânduri pe pagina. Pe verso titlului (p. 2). o gravura înfașșând pe ДѢНДѢѢ ПРОРѢКѢ

DICTIONARIUM

LATINO VALACHICO-GERMANICO-HUNGARICUM.

A.

- A**, ab, abs. ДѢЛА, ДИН. *Delá, din.* Вон. ТѢЛ, тѢЛ, бѢЛ.
- Abacium**, ii, n. МѢСЦЪ ПЕ КАРѢ СЪ ПЪ СЪМА; АЛМАРЮ. *Massutza pe cárea se ea áma; Almáriu.* Ein Schreib-Tisch, Credenz-Tisch, Spiel-Tisch. Számvető asztalotska, Pohár-szeketske.
- Abactio**, onis, f. ГОНИРЕ, МЖНАРЕ КЪ СІЛЪ, ДУДИРЕ. *Gonire, mǎnǎre cu silǎ; Duduire.* Даß Wegtreiben, Wegjagen. Elüzés, Hajtás, Elkergetés.
- Abactor**, oris, m. (Apul.) МЖНТОРЮ ДЕ ВІТЕ. ФУРАТОРЮ ДЕ ВІТЕ. *Mǎnatóriu de vite; Furatóriu devite.* Ein Wegtreiber z. B. des Viehes, besonders der das Vieh diebischer weise wegtreibt, ein Vieh-Dieb. Hajtó, Marlahajtó, Marhalopó.
- Abactus**, a, um (Cic.) ГОНИТ, ДУДИТЪ, z. *Gonít, Juduit, a.* Weggejagt, weggetrieben. Elhajtatott, elüzetett.
- Abactus**, ūs, m. (Plin.) *vide* Abactio.
- Abaculus**, i, m. (Plin.) *vide* Abacium.
- Abacus**, i, m. (Cic.) *vide* Abacium.
- Abalienatio**, onis, f. (Cic.) АСТРЖИНАРЕ. *Instraináre.* Die Entfremdung, Veräußerung. Elidegenítés.
- Abalieno**, as, avi, are, atum (Cic.) АСТРЖИНИЗ. *Instrainéz.* Entfremden, veräußern. Elidegenítem.
- Abamita**, æ, f. (Paul.) ГОРА-СТРЖМОШЛАДИ. *Sora-Stramóshului.* Des Urgroß-Vaters Schwester. Nagy Apám Apjának Némnye

Aban-

- Abannatio, onis, f. СТРЖНИРЕ АТРЖН АН ДИН ПАТРИЕ. *Surgunire, intrun an din Pátrie.* Die Vertreibung auf ein Jahr. Ezstendeig való Számkivetés.
- Abannitus, a, um. АТРЖН АН ДИН ПАТРИЕ СТРЖНИТЪ, z. *Intrun an din pátrie surgunit, a.* Auf ein Jahr verwiesen, verbannt. Ezstendeig számkivettetett.
- Abarceo**, es, ere (Fest.) ГОНЕСО, ДУДИЮ. *Goneso, duduiu.* Abhalten, zurückhalten, verbieten. Eltiltom, űzöm magamtól.
- Abavia**, æ, f. (Caj.) СТРЖМОШЪ ТАТЛАДИ МѢШ. *Stramóshen tdtalui meu.* Die Urt-Groß-Mutter d. i. die Groß-Mutter des Groß-Vaters. Nagy Anyád, Annya, űköd.
- Abavunculus**, i, m. (Caj.) ОУНКИЮ, ФРАТЕЛѢ МОШИ. *Unchiu, Frátele móshei.* Bruder der Urt-Groß-Mutter. űköd Annjának Bátya.
- Abavus**, i, m. (Cic.) СТРЖМОШЛА ТАТЛАДИ. *Stramoshul tdtalui.* Der Urt-Groß-Vater. Nagy Apád-Arja, űsöd.
- Abax**, acis, *vide* Abacium.
- Abbas**, atis, m. ПЖРИНТЬ, АВА, АРХИМАНДРИТ. *Parinte, Avá, Archimándrit.* Ein Abt. Apátur.
- Abbatia**, æ, f. АВАЦІЕ, АРХИМАНДРИЦІЕ. *Avátzie, Archimándritzie.* Die Abter. Apátúrság.
- Abbatissa**, æ, f. ИГУМЕНИЦЪ МАРѢ. *Igumenítza máre.* Eine Aebtissinn. Apátzák Fejedelem Afiszonya.
- Abbrevio**, as, avi, are, atum. СКЪРТЕЖ. *Scurtez.* Abfürzen. Megrövidítem.
- Abdicatio**, onis, f. (Plin.) ЛЕПАДАРЕ ДЕЧЕВА. *Lepadáre de cevá.* Die Entfagung, Lösfagung von etwas, Verwerfung. Megtagadás, Megvetés.
- Abdicatio filii** (Plin.) *Lepadáre de fiuu, quánd te lápezi de el, cá senul cunóshti mái mult altau fiuu.* Die Verstofung seines Sohnes, wenn der Vater ihn für seinen Sohn nicht mehr erkennen will. A' Fianak Eltagadása, Elüzése.
- Abdico**, as, avi, are, atum, (Cic.) МЪ ЛАПЪДА ДЕ ЧЕВА. *M'lapad de cevá.* Sich von etwas losfagen, einer Sache entfagen, verwerfen, entfegen, niederlegen,

stând în picioare între 2 stâlpi înflorați. În capul p. 3 un frontispiciu, încadrat în chenar îngust de flori, înfațișează pe David în mantie, rugându-se în genunchi.

Tabloul cu pascalia începe (p. 264) cu anul 1805.

București : Biblioteca N. N. Beldiceanu (comunicat de d-l Const Dinu).

707. Mihail Cantacuzino, *Istoria Țării-Românești*, editată cu cheltuiala fraților Tunusli, Viena 1806. — Grecește.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 478–480 sa se completeze astfel : cartea în-8° mic, are VIII + 368 + 71 pagini.

Ultimele 71, pag, neobservate de autorii *Bibliografiei*, conțin: Παράρτημα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δακίας, (Suplement al acestui autor, la Istoria Daciei).

Adaosul cuprinde următoarele capitole:

Περὶ προικός. (Despre zestre).

Περὶ κληρονομίας. (Despre moștenire).

Περὶ ἐγγύης γυναικός καὶ ἐνεχειριάσεως πραγμάτων αὐτῆς. (Despre dreptul de cauțiune al femeii și despre amanctarea lucrurilor acesteia).

Περὶ τριμοιρίας. (Despre partea de moștenitor a văduvei).

Περὶ προτιμῆσεως. (Despre dreptul de precădere).

Περὶ κατζίβελων. (Despre țișani).

Περὶ ἐξόδων εἰς προίκα. (Despre cheltueli la înzestrare).

Περὶ χοταρνιτζίας. (Despre hotărnicie).

Περὶ τόκων. (Despre dobânzi).

Περὶ δικιλιδων. (Despre procuratori).

Περὶ γεντικίου. (Despre ghentic).

Αἱ συνδῆκαι εἰρήνης μεταξύ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, μεταφρασθεῖσαι ἐκ τῆς Ῥωσικῆς διαλέκτου. (Tratatetele de pace dintre Rusia și Turcia, traduse din limba rusească). În realitate, este tratatul dela Cuciuckainargi, pe care-l datează „1774 Ἰουλίου 10“.

Manuscrisul grecesc din *Bibl. Acad. Rom.*, din care *Bibliografia rom. veche*, II, p. 489 reproduce un fragment, care confirmă paternitatea lui Mihail Cantacuzino asupra acestei cărți, are nr. 916, cf. C. Litzica, *Studii și schițe greco-române*, București 1912, p. 100–101.

București : Biblioteca Academiei Române.

710. *Acatist*, Buda 1807.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 492.

Asupra gravurilor, amestecate cele în lemn cu cele sapate cu daltă în arama, v. G. Oprescu, *Gravura în lemn ca ornament de carte ilustrată în Țările române, în perioada 1800–1807*, în *Viața românească*, XXXII (1940), p. 44.

București : Biblioteca Academiei Române.

715. *Catihisis mic*, Brașov 1807.

Bibl. rom. veche, II, p. 497–498 descrierea incompletă, după alte izvoare.

ΚΑΤΗΧΙΣΙΣ | ΜΙΚ, | сѣс | сѣсртѣтъ правослѣвникѣ мѣртѣри|сѣре ѧ лѣцѣй гре-
чѣцѣй неѣнѣте, | пентрѣ трѣбѣница прѣвни|аур чѣаур неѣнѣцѣй Рѣ|мѣнѣцѣй, фѣ-
кѣтъ, | шѣ дела неѣнѣтѣа ѣпископѣскѣа .ѣ Кар|ловец ла ѣнѣа 1774 Цинѣтѣа Сѣ-
нѣд | ѣтѣрѣт, шѣ кѣ ѣтѣрѣтѣ ѣрѣиис|кѣнѣаши, шѣ Митрополи|тѣаши Тѣпѣрит.

ΚΣ ΤΟΑΤЪ ΚΕΛΤΣΑΛΑ ΔΑΪΚΛΑΡ ΦΡΑΪΝΛΑΡ | ΚΟΗΓΤ. шЪ ΙΘΑΪΗΗ ΒΟΓΗЧ. | Ꞇ
 ПРИКЛАГІАТА ТУНОГРАФІЕ ДИИ | БРЯШОБ | 1807.

In-8° mic, 1 foae (titlul) + 108 pagini.

București : Biblioteca Academiei Române.

716. *Ceaslov*, Sibiu 1807.

La mențiunea foarte sumară din *Bibl. rom. veche*, II, p. 498 sa se adauge : „cu 28 rânduri, format octav mai mare“.

Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. ist., secția pentru Transilvania*, 1930—1931, p. 184 (exemplar la biserica de lemn din Copaceni-Turda).

723. *Pannyhidă și litura mică*, Iași 1807.

Sa se adauge la descrierea făcută (*Bibl. rom. veche*, II, p. 503) ca o a doua ediție a aparut la Iași 1821 (vezi *Bibl. rom. veche*, III, nr. 1125).

București : Biblioteca Academiei Române.

724. *Polustav*, Buda 1807.

Academia Română nu are exemplare. Pentru circulația cărții, v. Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 (exemplar la biserica comunei Vad).

725 *Propemptiron honoribus Samuelis Vulkán*, Oradea-Mare (1807).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 504.

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

730. *Vasilie Aaron, Versuri veselitoare*, Sibiu 1807.

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 506 greșit citată după *Disertație* de V. Popp.

Versuri | Veselitore Întru csinté Pré luminatului, si Pré osfinczitului |
 Domn | SAMOIL VULCAN | Episcopului Graeco-Catholicesc | al | Orâdiei-
 Mare, | quând la annul 1807. in Luna lui Mai prin | Excellencia sa | IOANN
 BABB | Episcopul Fôgâraschului, | saũ Sfintzit Episcop în Blas, | Sibii, | În
 Typographia lui Ioann Barth 1807. (Titlul, v. facs. nr. 52).

In-12° (19,5 × 11,5 cm.), are 18 pagini. Verso titlului e alb. Paginile 3—4 cuprind o lamurire asupra ortografiei întrebuintate. Dela p. 5—14 urmează poezia ocazională adresată episcopului Samuil Vulcan, având titlul *Préosfinczít Dòmne, și Préluminate! Mie milostiv Patron întru tôte!* La p. 15—18 urmează a doua poezic, cu titlul *Ode*.

A doua odă se termină cu aceste cuvinte, care arată pe Vasile Aaron autor al cărții:

O bun Părinte! iartă musei mele
 Primind aceste date Versurile
 Pe lingă care su'nt f'n vremé tótâ
 Slugă plecată
 Vasilie Aaron
 Jurat f'n marele Principat al Ardélului Procurator.

Lamuririle ortografice dela p. 3—4 ;

Qualiter sequentes versiculi Litteris Latinis deducti legi debeant ?

1. A. a. E. e. I. i. O. o. U. u. in Regula ubique efferuntur ut in Latinis dictionibus.

2. Quodsi spiritu aspero, et accentu ˘ insignita fuerint, sono quôdam

V e r s u r i ˘

V e s e l i t ˘ o r e

Întru csinté Pré luminatului˘, si Pré offinczitului˘

D o m n

SAMOIL VULCAN

Episcopului˘ Græco-Catholicesc

a l

O r a ˘ d i e i ˘ - M a r e,

quând la annul 1807. în Luna lui˘ Mai˘ prin

Exeellenciasa

I O A N N B A B B

Episcopul Fo˘ g a ˘ r a s c h u l u i ˘,

fa˘ Sfintzit Episcop în Blas.

S i b i i ˘,

În Typographia lui˘ Ioann Barth 1807.

52. Vasilie Aaron, *Versuri veselitoare* Sibiu 1807. — Titlul.

elato gutturali velut ˘ Vallachicum pronunciantur, v. g. la˘na, ve˘na, î˘ntru, quo˘t, su˘nt: legendum venit АЖНА, ВЖНА, ˘ТрѢ, КЖТ, СЖНТ. etc.

3. Si vero accentu brevi ˘ muniantur, ut ˘, efferuntur, v. g. fa˘rina˘,

dupe, bonitate, lacrima, po'ne, al su'u : фѣринъ, дѣпъ, бонѣтѣте, лѣкрѣмъ, пѣпъ, ѡл сѣѣ. etc.

É. é.

Si sequatur aliud e in sequenti vocali pronunciatur, ut e. Hungaricum, et ꙗ. Illiricum v. g. méрге, мѣрге. Si vero sequatur a. pronunciatur ut Syllaba ja in latinis dictionibus, et ѡ v. g. méрга, мѣрга.

I. i.

Ante aliam vocalem vel inter duas vocales vicem subit consonantis, v. g. Ieu.

O. o.

Si sequatur vocali e, vel a. effertur, ut diphtongus oa, v. g. flóre, móра, lege: floare, moara.

Spiritus

Denotat vocalem, cui super imposita est, dimidium sonum amisisse, ut *audi*, *vedu*, аѣи, къѣ. Sillaba *di*, plerumque, ut *zi* effertur, ut : *audi*, аѣи que ut к. v. g. quo't. lege кѣт.

j. velut *ds* z. s. v. g. *Iune* : lege ѡѣне.

S. ante i. velut R hung. et ш. frumosî, фрумощи, excipe si : n sequatur, tunc enim retinet suum sonum, v. g. pe sine. пе сине.

Scē, sci, effertur *ste*, *sti*, ut crēsce, cresci, крѣще, крѣщи.

Dr. Veress Endre, *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatv inyok* (1544—1808), Cluj 1910, p. 94—95 și *Bibl. rom.-ungară*, vol. II, p. 149. — Dan Simonescu, *O lature necunoscută din activitatea lui Vasilie Aaron*, în *Arhiva Românească*, V (1940), p. 257—265.

București : Biblioteca Fundației culturale Mihail Kogalniceanu ; Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

745. *Octoih mic*, Sibiu 1808.

În *Bibl. rom. veche*, II, p. 534 îl citează numai, după N. Iorga.

ЧѢЛѢ | СѢИТ ГЛѢСѢРІИ | сѣс | СѢКТОИХѢЛ | ЧѢЛ МИК. | КѢ ѡржндѣлѣ
Бечірией, Автѣрией, | ѡпрѣдѣлѣ Глѣсриле кѢ Подѣбійле, | Катавѣсійле, Ірмѣселе, По-
лвѣіѣлѣ, Ррипѣлѣлѣ кѢ СѢКТІАНЕЛЕ, шѢ КѢСКРѢСНЕЛЕ ДѢ ПРІЕСТЕ ТОТ ІНѢЛ.

Типкрѣтѣсѣлѣ кѢ кѣлѣлѣлѣ аѣи СѢМЕИИ | ПѢИТѢ ДИИ СѢЛЧИИ.

СНБІИ, | ѡ ТѢПОГРѢФІА аѣи ІѡАНН БѢРТ. | 1808.

În-8°, 352 pagini. Pag. 1 titlul ; p. 2 gravura lui Iisus Christos, în veșminte de arhieru, purtat de nori. Alte diferite frontispicii (v. facs. nr. 53) și vignete (v. facs. nr. 54) la p. 3, 184, 193, 224, 225. Dela p. 350—352 este Pascalia.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 386.

București : Biblioteca Academiei Române.

747. *Polustav*. Blaj 1808.

La depozitele care au cartea (v. descrierea completă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 535) adaogă:

București : Biblioteca Academiei Române.

Iași : Biblioteca Universității „Cuza-Voda”.

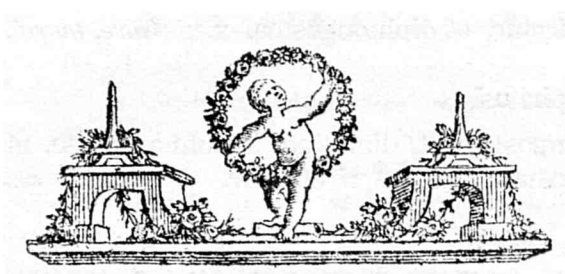
748. Ioan Molnar, Povățuire către sporirea stupilor, Sibiu 1808.— Ediția II-a. Ediția I, a apărut în 1785 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 493).

750. Rânduială cum să cuvine a cânta cei doisprezere psalmi deosebi, Măn. Neamțul 1808.

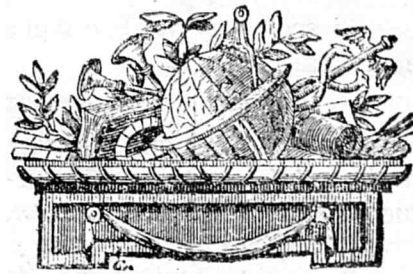
În *Bibl. rom. veche*, II, p. 535—536 s'a descris un ex. defectuos, de 2 foi nenum. + 126 foi num. Exemplarul complet, după foi 126, mai are alte 12 foi nenum. care cuprind: „Rânduiala celui ce să ispitêște în visú“.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

53. *Octoih mic*, Sibiu 1808. — Cap de pagină.

54. *Octoih mic*, Sibiu 1808. — Sfârșit de pagină.

753. Gh. Const. Roja, Untersuchungen über die Romanier ... welche jenseits der Donau wohnen, Pesta 1808. — Nemțeste și grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 537—538. La bibliografie sa se adauge: Th. Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân*, București 1932, p. 67—78 (cu bibliografie).

București: Biblioteca Academiei Române.

762. Invățatură către dascălii normalicești, Sibiu 1809.

În *Bibl. rom. veche*, III, p. 5 doar citată, după V. Popp, *Disertație*, p. 34.

АВЪЦЪТЪРЪ | КЪТЪЗ ДАСКЪЛЪНЪ НОРМАЛНЪЧЕЩЪНЪ, | А ШКОЛАЕЛЪР НЕ-ОУ-
НЪТЕ | ДИИ | МАРЕ ПРИНЦИПАТЪЛА ЙРАКАСАШЪ. | А ДАР АКИНАТЪ ПРИИ АЛ АЧЕЛЪР ШКОЛАЕ
ДИРЕКТОРЪ, | ГЕОРГИЕ ХИИИЕ. АТЪЮА ЙЕЧЕЛЪР КОНЗИТОРИУСАСАШЪ, | ШИ ФЪСТЪЛА
ПРЕВЪТ ДЕ ОАСТЕ ЛА БЕНЪВЕКЪСЪНЪ, | АР 31. РЕГЛЕМЕНТЪ НЕДЕСТЪРЪ ДЕ АНЪТЕ.

КЪ СЛОВЪЗЕНЪА АНЪЦАТЪСАШЪ КРЕКЪСАШЪ ГЪБЕРНЪСАШЪ ddo. 26. АНДАРЪТЕ | АННА
1809. ГЪПЪТ НЪМАРЪСА 333.

СЪНЪИИ | А ТЪПОГРАФЪА АШЪ АНЪНЪНЪ БАРТЪ. | 1809.

În-4° mic, 23 pagini tipărite și o pagină albă. Textul începe pe verso titlului, în litere cirilice; pe paginile fără soț, același text, tipărit în litere latine, cu ortografie ungurească (p. 2—17): se arată nevoia de a cultiva «ochiul minții», apoi se arată „datoriile unui dascăl“, despre materiile de învățământ și metoda de predare și termina cu 2 poezii, una „Dascălul către ucenici“, alta „Ucenicii care au învățat mulțamesc“. Urmează (p. 18—23): „Aici s'au însemnat slovele, cele latinești cu numele lor“, întâi „După Ungaria“ și al doilea „După Nemție“.

La p. 23: „Despre acțenturi“ și alfabetul latin.

București: Biblioteca Academiei Române.

763. Istorîia a Alexandrului celui mare, 1809.

Cu privire la paginația aratăată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 5 fac precizarea următoare: 1 foae (titlul) + 277 pag. + 9 pag. nenumerotate. Localitatea de tipărire nu este trecută.

București: Biblioteca Academiei Române.

771. Gh. Const. Roja, Măestria ghiovăsirii românești cu litere latinești, Buda 1809. — Românește și grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 13—15, unde se omite însă prefața. O reproducem, fiind de mare însemnătate (numai paginile cu textul românesc):

p. 4

Cuvânt către Români!

Limba sau vorba e adunarea cuvintelor, cu care cugetele noastre le facem altora cunoscute; cuvintele dară sânt sémne cugetelor. Ci ca cuvintele anumite cugete să însemnéze, ačasta s'au făcut cu tocmeala a mai mulți întru o soțietate și desbinate tocmele s'au făcut, mai multe dară și limbă și desvrătite căută să se nască, care asemenea pentru strămutările po-

p. 6

poarălor și înpreună cu mai multe și desbinate ghinte se schimbără, părăsând unele ale sale cuvinte și luând altele de ale altora Națioane vorbe. Inșă și acéstea așa urzite dialecte se află în desbinate țări și cetăți, pentru desvrătarea înpreună viețuitoarelor națioane strămutate. Așa de vom socoti întânea limbă cea nemțască, dintru ačasta au izvorit Barvarica, Svevica și altele. Ci și Barvariîi altmintrea vorbesc într'o cetate, altmintrea aliurea.

Limba Italianilor după plasa orașelor în desvrătite dialecte se împarte. Aceiași soarte e și a limbii noastre cei Românești, carea streinii o numesc Valahica. Ačasta preste tot grăind, precum în investigațiile mele cele cu vechi morumânturi, întărite, la anul 1808 am arătat, în doao dialecte, adecă in cea dincoace de Dunăre și cea dincolo de Dunăre se împarte, ačasta cu Grecești, cea cu Schiavonești cuvinte, pentru înpreună petrecerea cu aceste Ghinte e amestecată. Ci și acéste îmbe dialecte, parte pentru dezvrătirea unor cuvinte, parte pentru dezvrătirea viersuirei, ale sale iarăși desbinate dialecte au, precum e dialectu Voscopolitan, Grabovean, Gramostean, Gopistan, Meșovitean sau Epirotean, Moldovean, Ardelean, Bănățean, cel din Ungaria pre lângă Criș și altele. Ci acela e lucru de mirare în limba ačasta, căci |

p. 8

care cuvânt îl are stricat un dialect, celalalt dialect îl ține firesc întru alăta, cât de s'ar culóge din fieștecarele dialect, cuvintele cele firești, s'ar preface o limbă Românească tocma curată. Iată în cuvântul *urceor*, care acum să zice *stamra*, acum *urceor*, acum *olu*, acum *carčagu*; întregi sânt Româniîi Ardeleni și Crișneniîi, cariî zic *urceor* sau *olu*, dela *urceolus* și *ola*.

In cuvântul *iubire*, care acum se zice *vréve*, acum *dragoste*, acum *plăcère*, acum *iubire*, întregi Voscopolitaniî zicând *vréve* dela *volo*, precum și cei dincoace de Dunăre, cariî iubire dela *lubet*, *libet* și placère dela *placet*. Așa mai încolo în cuvântul *tină*, carea uniî o chiamă *muzgă*, alții *imulă*, alții *tină*, cei dincoace de Dunăre ținură firea, zicând dela cuvântul lătinesc *centum*, au dela *vinno* și așa multe. Acéiași schimbare o are și limba grečască. Așa Greciîi popuraniî cei de acum a Castoriei, *mălwamă* o chiamă *rizani*, aliurea Mandili. Acéiași Castorioniî șe-au uitat fata a o zice *córi*, ci *čupa*, alții o

- chiamă *coriți*. Nu ajung să aduc cuvintele *iahni*, *iapunjeà* și altele turcești,
- p. 10 nice nu ajung să aduc puține cuvinte din dialectu Iliotilor, cari | cu adevărat nici umbra limbii grecești nu au, însă care ghintă au avut modru și liniște, s'au nevoit limba sa a o deplini, iară limba va fi deplinită atuncea, dacă toate cuvintele ei împreună vor sta a dobândi pusul scop, carele e împărtășirea cugetelor și afară de acéia, de va avea întregimea cuvintelor, mulțime și frumséțe și ale sale litere, atuncea e și limbă polită sau iscusită. Din céle zise se véde, că limba noastră cea Românească nu e așa deplinită, cât să ne putem înțelége toți în toate cuvintele, pentrucă are multe dialecte dintru însoșirea cu multe ghinte născute și acélea dezvrătite, nice e polită, pentrucă ce nu e deplinit, nu poate fi polit. Inainte de toate, dar, lipséște, să lăpădăm din limba noastră toate cuvintele céle streine și să punem în locul lor altele nevătămate Românești, care sânt prin dezbinatele aceiaș Ghintă Românească dialecte sămănate. Ačasta o pot face capete Românești, precum și limba lătinească și italienească, cercând etimologia, adecă izvorul fieștecăruia cuvânt și un Lexicon curat Românesc făcând.
- p. 12 Lipséște mai încolo a se întocmi bine céle opt părți ale vorbii, | carea se împlinéște cu ajutoriul Gramaticii, a Poezi(e) și a Retorichii. Ci imi aruncă oarecarele acéia: așa limba noastră cea Românescă la noao schimbare se va supune și așa mai cu greu se vor înțelége Români întră sine. La acéstea răspund eu așa: fieștecarele céle necuvântătoare sânt născute a-și căuta singur binele său; iară pre om spre acéia l-au întocmit natura (firea), ca mai mult să caute binele soșietății decât al său, cât nu numai osteneală, ci și averea sa toată de ar lipsi, e datoriu a o vărsa pentru binele soșietății; de unde acela Român, carele mai vârtos se cruță pre sine și avérea sa, decât să caute procopsala a toată Ghinta Românescă, nu numai ș-au uitat din ce strămoși măriți își trage vița sa; ci și mai asemene e fierilor celor sălbatece decât omului cuvântătoriu și pre unul ca acela de îl va judeca neștine a fi bastardu, nu Român adevărat, mi se pare că nu mult se va abate dela adevăr. Apoi lipséște să părtinim fiilor nostri, căroro mai vârtos creștere bună și polirea minții fără de avuții, decât avuții fără creștere bună
- p. 14 și fără de polirea minții, să le lăsăm. | Părinții mulți pentrucă despre o parte sânt impresurați cu întunérecul neștiinții, despre alta se nevoesc întru agonisirea celor ce sânt de lipsă spre traiul vieții, nu se pot cuprinde a crește bine fiii săi și a iscusi inima lor, deci acéstea lipséște să le împlinésă învățătorii, cari străcură în inimile tinerilor vrérea spre învățătură, îi învață bunătatea faptelor și a cunoaște pre D(u)mnezeu. Acum ce poate fi mai frumos la Români și mai ușor, decât învățătorii să învéțe pre născuții nostri dialectul nostru curat și cu ajutoriul aceluia, științele?

Acești scolarți se vor deprinde încet a-și împărtăși cugetele sale în limbă curată Românească și apoi pre fii așa îi vor învăța a grăi. Asemene acestea pre născuții lor și așa mai încolo. Nici nu împiedecă, că această limbă limpezită nu va ajunge curând a trăi toți cu dânsa, ba întru acesta chip vom fi întocma cu alte națioane, pentrucă vom avea o limbă de toate zilele și o alta curată, carea se va învăța din cărți. Și cu ajutoriul aceștiia nu numai toți Români, frații nostri, întră cari multe și desvrătite dialecte sânt, precum

- mai sus am arătat, ci și alte ghinte se vor înțelege cu noi în limba noastră. Zisei, că cu ajutorul Lexiconului, a Gramaticii și ale altor cărți ce sânt |
- p. 16 de lipsă, se va poli limba noastră cea Românească, însă această fără de ale sale litere tocma nu se face. Dirept acéia fiind eu purtat cu mare vreau spre răzbunarea limbii noastre și fiindcă de iscusirea limbii Românești asemenea céle Românești litere, iară nu céle grecești, nici céle chiriliane, cu care trăesc Sârbii, se țin, dau la lumină cărticica această, care cuprinde literele vechilor Romani, adecă a strămoșilor nostri, cu care încalete cărțile céle politicești să se scrie. Iară cum că noi putem și lipséște să scriem tocma cu litere lătinești, arată cele următoare: 1. Atât din limba noastră, precum și din mărturisirea istoricilor, pre cari în investigațiile méle céle din anul 1808 i-am adus, eluminat, cum că noi sântem din sângele Romanilor célor de demult; așa dară mai aproape litere pentru traful nostru altele nu pot fi, decât céle lătinești. 2. Români cei din Moldova, frații nostri mai de mult, după adevărea strălucitului Bișing, până la anul 1439, trăia cu litere lătinești, carea iaste a crede de toți Români cei dincoace de Dunăre, Italianii, Spaniolii, Frâncii, cari și ei își trag vița dela Romani, nu au alte litere fără lătinești. 3¹). Astăzi mai toate națioanele învățate cu literele céle lătinești trăesc în Evropa. Au nu e rușine, noi, cari vorbim limba cea latinésă |
- p. 18 stricată, să ne scriem cugetele noastre cu litere streine? Acéia e prea adevărat, cum că noi așa sântem cu Latini, precum popurani, Grecii de astăzi, sânt cu Elinii. Dacă dară aceștea nu cu altele, fără cu céle elinești litere trăesc, ce ne împiedică pre noi ca să nu trăim cu literele céle latinești? Până când dară vom amena a ne deștepta din lângurosul otat a nepricéperii, carea din asupra streinilor întru noi născută, acum înșine noi cu îndărătnicia inimii noastre o creștem și o întărim? Iară de voim a iscusii limba noastră, precum întru adevăr ni se șede noao, se cade să avem organele céle de lipsă, adecă literele noastre, pentru că scopul fără de mijlociri nu se poate căpăta, literele céle streine sânt streine mijlociri și apriat vedem, că cu streinele litere limba noastră tocma nu s'au iscusit. Iară când vă aduc literele latinești, să nu gândiți, că doară eu vreu să lapăd literele chyriliane. Nu, ci céle chyriliane să se țină în cărțile céle bisericești, iară céle latinești (care sânt ale noastre) le aduc ca prea folositoare organe spre curățirea limbii noastre și spre scrierea cărților celor politicești. Decî prunci nostri să învețe a scrie cugetele sale și cu litere latinești și cu litere chyriliane. Ci iată strigă unii: întuneric! |
- p. 20 Intunérec pentru prunci! Groatate mare pentru polire cu doao plase de litere! Ci eu zic așa. În școala cea unguerească și în cea nemțască, de odată învață prunci literele și céle nemțești și céle lătinești și încă nu s'au întunecat. În școala noastră cea Românésă învățără prunci nostri în zece luni a ghiovăsi cu litere chyriliane, nemțești și unguerești, fără groatate. Fetitele învață astăzi acasă, a ceti și a pricepe cărți grecești, nemțești și frâncești. Ci să las acéstea. Căutați la Ruși, ghintă mare, vestită și prea cunoscută. Acéstea doao plase de litere învață în școală, chirilianele și apoi

¹ În original, greșit „4“ (= ă).

alte pentru cărți politicești și totuși nu s'au întunecat. Să dea D(u)mnezeu să aibă Nația noastră polirea lor! Puneți dară înaintea noastră pilda lor, Români! Și atunci veți vedea că coantra acelora, cariî strigă: întunérec! întunérec cu doao plase de litere! — e nebunie. Luați dar, Români, mijlocire, atât pentru deplinirea voastră, precum și polirea celor ce vor fi după voi. Dacă mulți de ai noștri cu laudă putură alte limbî procopsi, cu cât va fi mai ușor polită acum așa limba, sau acum încă custând noi a învăța într'însa p. 22 pre alții, sau în cărți a o lăsa. Intru această cărticică a mea nu voiu alta acum odată a învăța, fără a ghiovăsi (a ceti) cu litere latinești. Decî pun numărul literelor, sonul sau viersul lor și dezvrătatea viersului a unor litere după dezbinarea dialectului ghinteî Românești. Afară de acéia, ca să dau paradigmă de vorba cea Românească cu latinești litere scrisă, céle ce urmează după răschirarea sonurilor literelor pentru deprinderea ghiovăsirii ce-am întocmit. Judecați drept, judecați și orî cariî; însă acéia, cariî știți toate dialectele limbei Românești și aveți cunoscută și limba latinéscă, cu cea italianéscă, iară orîcariî sânt neștiutori de acéste, se nu judece, pentrucă ca neștiuții vor mesteca céle râtunde cu céle pătrate și așa veți întărâta pre svinga. Luați, dar, Români! această cărticică, carea pentru polirea limbii Românești, ca organ, o am scris; așa unde am smintit, ertați și unde am smintit, spuneți-mî sau scrieți-mî, rogu-vă, că voiu mulțemi-vă foarte.

Th. Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân*, București 1932, p. 71–78 (cu bibliografie).
București: Biblioteca Academiei Române.

778. Carol Filibért de Lastririe, *Invățătura despre bumbac*, Buda 1810.

O descriere mai completă de cât cea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 22 (Academia Română nu are exemplare) a dat Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 177, nr. 995:

Invățătura lui Carol Filibért de Lastririe despre sădirea bumbacului, pre scurt întocmită și cu însemnări luminată de Abbatul Ludovic Mitterpálher. În Buda, 1810. La Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești.

In-8°, 45 pag. + scară; o tabelă în aramă.

Cu prefață: „Insemnările Domnului Trattnik pázitorului kezáro crăescului botanicesc Museu despre agonisirea bumbacului”.

Budapesta: Museul Național și Bibl. Universității.

780. Anton de Marki, *Umfzug auf der... Sprachlehre in deutscher und walla chischer Sprache*, Cernăuți 1810. — Nemțește. Ediția II-a.

Ediția I a apărut în 1808, v. mai sus, *Addenda*, p. 128, nr. 322.

București: Biblioteca Academiei Române.

786. Panait Nitzoglu, *Gramatica ruso-greacă*, Moscova 1810. — Grecește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 29 să se adauge: între pag. 26–27 este următoarea tabela: Πίναξ διὰ τὰς καταλήξεις τῶν Ῥωσσικῶν ὀδοιαστικῶν ὀνομάτων (Tabela pentru terminațiile numelor substantivale rusești).

București: Biblioteca Academiei Române.

793. *Ducere de mână către frumoasa scrisoare românească*, Buda 1811.

Exemplarul Bibliotecii V. A. Urechia din Galați, descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 45 este la

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

794. *Molitvenic*, Brașov 1811.

Exemplarul complet are 4 foi liminare, 562 + 3 foi.

București: Biblioteca Academiei Române.

798. *Psaltire*, Sibiu 1811.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 54 trebuie corectată: in-4°, de 4 foi nenum. + 228 pag.; pe pag. 225—228, necunoscute lui I. Bianu și N. Hodoș, avem cunoscutul indice, sub titlul: „Nume jidovești care le pomeneste David la Psalmii lui, tălcuite cu Istoriia lor“.

București: Biblioteca Academiei Române.

803. *Cartea legilor...*, Cernăuți 1812. — Trei volume.

КАРТЪ | ЛЕЦІАЎР | ПРІВІЛІАЄР | ДѢ ѠБЩЕ ПЪРГЪРІИИ. | [în partea I și II: ПЪРГЪРІИ ДѢ ѠБЩЕ] ПЕНТРЪ | ТОАТЕ ЦЪРІЛЕ МОЩЕНІТОАРЕ НЕМЦЪРІИ | А МОНАРХІИ ИСТРІЧЕИИ. | ПАРТЪ ЛТЪИ. [ПАРТЪ II.; ПАРТЪ III.].

ЧЕРНЪЦІИ. | СЪС ТУПЪРІТ ЛА ПЕТЪР ЕКХЪРД ПРИВІЛІИЕТ | ТУПОГРАФ А БЪКО-КІИИИ, ЛА АНЪА 1812.

In-8°, de 4 foi nenum. + 115 p. pentru partea întâia; 1 f. (titlul) + 410 p. pentru partea a doua; 1 f. (titlul) + 56 p. + 3 foi nenum. (tabla cuprinsului) pentru partea a treia.

Pe foile 2—4 liminare următorul decret imperial:

Noi Franț întâile din mila lui Dumnezeu împăratul Austrii; craiul Ungarii și a Bohemii, marile Prințip în Austria ș. c. l.

Socotind ca să să poată aduce părgarilor deplină hodină asupra întrebunțării singurite a privatei dreptății lor, nu numai după temeiurile dreptății de obște, ce încă și hotărit după osibite împrejurările lăcuiitorilor, să să vestească legile părgărești într'o limbă lor pricepătoare și să le fie pururea aminte prin o strinsură cu rânduială, am purtat Noi neîncetat grijă încă de la intrarea împărății Noastre, ca să să săvârșească Cartea legilor dinlăuntru părgărești, care s'au hotărit și s'au cercat încă despre cei mai înainte a Noștri.

Urmarea care s'au făcut în vreme împărății Noastre despre Comisiia Noastră de Curte în trebile legilor (: pravililor:) cât și mai înainte facerea Cărții legilor asupra faptelor răle și a călcărilor grele de poliție, s'au dat Comisiilor, care sânt prin fel de fel de provinții anume, spre această așăzate spre judecare, ȳara în Galiția întru această vreme s'au fost pusă întru așezare.

După ce s'au stinsu într'acesta chip gândurile celor cu pricepere la această și experiențele ce s'au căzut din urmare, s'au întrebunțat spre săvârșirea aceștii trebi mari a leghislații (: dătorului de legi:), am hotărit Noi acum a vesti această Carte de obște a legilor părgărești pentru toate

țările Noastre moștenitoare nemțâști și a rândui ca să între în lucrare de la 1 Ghenuarie 1812.

Prin această să scoate din lucrare pravila ce era până acum de obște primită, adecă partea dintâi a Cărții legilor pângărești, care s'au vestit la 1 Noemvrie 1786. Cartea legilor pângărești, care s'au dat pentru Galiția, denpreună cu toate legile și obiceiurile, care au cuprindere la obiecturile acestui drept de obște pângărescu.

Insă, precum am așăzat Noi în Cartea legilor, însuș spre răgulă de obște, ca legile (: pravilile:) să nu lucreză înapoi, așa să nu să atingă nici această carte de pravilă de urmări, care s'au întâmplat mai înainte, di ce au căpătat această pravilă putere îndatorită și să n'aibă treabă la dreptul care s'au căștigat după legile (: pravilile:) de mai înainte, ori că s'ar cuprinde urmări cu doaoă feță în trebile judecătorești, îndătorite ori îndeasminea testamenturi în puterea sa și îndrepta după răgulile întru această Carte de pravilă cuprinzătoare. Deci dară să să socotească prescripția (: întârzierea:) ce s'au început încă înainte lucrării aceștii cărți de pravilă, după pravilile cele mai vechi. De ar vre cineva să să răspundă cu o prescripție care este în pravilile cele noaă pe o vreme mai scurtă hotărîtă, decât în pravilile cele mai dinainte, atunța poate el începe a socoti și acestu mai scurt termin dela aceia vreme, dela care capătă această Carte de pravilă îndătorită putere.

Răgulile aceștii Cărții de pravilă sânt drept de obște cu îndătorire, cu toate acestea să află pentru starea militărească și pentru persoane la Corpusuri militărești cuprinzătoare osibite reguli atingătoare de dreptatea privată, care trebuie să fie păzite la trebile judecătorești, ce sânt să să urmeză dela, sau cu dănsile, măcar de nu s'au arătat lămurit la această într'astă Carte de pravilă.

Trebile de neșătorie și de vexel să vor hotări după pravilile osibite de neșătorie și de vexel, depărtându-să de răgulile aceștii Cărți de pravilă.

Și rămănu poruncile care s'au vestit asupra materiilor politicești, cameralnice sau de finanții care să atingu sau hotărăsc mai pre largu dreptățile private, în puterea lor, măcar de nu s'ar răspunde anume această, într'astă carte de pravilă.

Mai alēs să să hotărască plățile de bani atingătoare de dreptăți și legături după patentul ce s'au dat la 20 februarie 1811 spre curgerea și preșul de obște de Viena a banilor hotărît, sau după poruncile osibite ce ar eși de acum înainte și numai la lipsirea lor să să hotărască după răgulile de obște a Cărții de pravilă.

Noi vestim dinpreună acestu text nemțâscu a Cărții de pravilă de uric (: orighinal:), după care sânt să să judece prefacerile (: tălmăcirile:) rânduite în fel de fel de limbi a provințiilor Noastre.

S'au dat în cetatea răzidenții Noastre Viena, la 1 Iunie, o mie opt sute unsprezece, a împărății Noastre în al noașprezăcilea an,

FRANȚ.

L. S.

Alois Graf fon Ugarte, întâile crăescu de Bohemia și de Prințipatul Austria Canțler.

Franț Graf fon Voina, după prenaltă porunca Măririi Sale Ioan Nepomuc Baron f. Gaizleri.

București: Biblioteca Academiei Române.

811. [Prof. A. L. Mikan], Pentru facerea zahărului, Buda 1812.

Completări după Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 186, nr. 1018:

Pentru făcerea zahărului din mustăreață de jugastru. La Buda, 1812. În Crăiasca Typografie a Univer[sității] Ungurești.

In-8° mic, 43 pag., în cirilică. Statul ungar a tipărit broșura în mai multe limbi. Dăm lista jugastrilor cultivați în Ungaria, pentru scoaterea zahărului, numele românesc și latinesc (în original se dă și numele ungurec și nemțesc): Jugastru pălținos, Acer platanoides; Pseudo-paltin, Pseudo-Platanus; Jugastru de câmp, Acer campestre; Jugastru lătarăsc, Acer tataricum; Jugastru frâncesc, Acer monspessalanum; Jugastru întâmpit, Acer obtusum.

Budapesta: Muzeul National.

813. Thomas a Kempis, De urmarea lui Hristos, Blaj 1812.

În *Bibl. rom. veche*, III, p. 62 sumar descrisă, pentru că autorii nu văzuse cartea.

Њ ѠОМІЊ ДЄЛЊ КЪМП | Дє оѣрмарк лшѣ Хє | ПѣТРѢ КЪРЦЊ | Кє благо-
слокиѣ, ши килѣла | прѣ Ѡсѣйцитѣлѣ, ши прѣ лѣминатѣлѣ Дѣн Ѡсєлєницѣ
са | ІѠЊНН БѠББ. | Блѣдикѣл Фѣгѣрѣлѣлѣ, а Прѣ | Дѣлѣцѣтєй Кєсарѣ Крѣцѣй
Мѣримѣ | статѣлѣлѣ Ѡфѣтѣнѣк дѣн лѣвѣнтѣлѣ, ши а Рѣндѣлѣлѣ лѣ дѣнѣлѣ Лєопѣлдѣ
Комєндѣтѣр : | Тѣпѣритѣ. | Лѣ Блѣж лѣ Мѣтѣропѣлѣлѣ ѣнѣлѣ дѣлѣ | Хє лѣлѣлѣ.

Кє Тѣпѣриѣлѣ Ѡєминѣриѣлѣлѣ.

In-8° mic, 6 foi nenum. + 420 pagini.

În paginile liminare, afară de titlu, avem următoarele:

Cătră Cetitori.

Ačasta cãrticea a Thomii dєla Cãmp, De urmarea lui Hs., cetind-o Noi mai adeseori și vãzãnd cã iaste de mare folos nu numai fєțelor bisericești, și cãlugãrilor, ci și mirєnilor, de vrєme ce toți creștinii dupã chiemarea și statul sãu sã îndatorec a urma lui Hs. și a-ș purta crucea sa, macar cã ceї duhovnicești mai mult trebuie sã nãzuїascã la sãvãrșire, de cãt mirєniї, fiind aceștea cuprinși cu cєlea din afarã, am socotit a o da la tipariu și a o face de obște, cu atãta mai vãrtos îndemnãndu-ne, cã batãr sã affã multe cãrți bisericești și aschiticești, din care folositoare ãnvãțaturã pot toți lua, darã fiind acєle mai pe lung alcãtuite, nu au vrєme; mai vãrtos ceї ce cu agonisala celor de lipsã spre hrana vieții trebuie sã se cuprindã a le ceti.

Iară această pre scurt în capete și în stihurile împărțită și spre lesne înțales așezată, fiește cine și între alte lucruri luându-o a mână și cetind ceva dintr'înșă cu bună luare aminte, mult să poate aguta, îndrepta și procopsi în viața evalnică.

Despre aceștii cărticea folos multe mărturii s'ar putea aduce aciia întru această cuvântare, numind pre ceia, carii din cetirea ei s'au mângâiat, s'au îndreptat, în evlavie au sporit și cu fapte bune împodobiți la săvârșire au ajuns; dară fiind că nu din lauda cărții, sau din procopsala altora, ci din cetirea ei să culége rodul și din tocirea din lăuntru a cetitorului să dobândește folosul, le lăsăm și numai la atăta îndemnăm, ca cetitorii, de vreau să se folosască, cu acela duh, cuget și inimă trebuie să o cetască, cu care iaste alcătuită, adecă precum alcătuitoarii scriind, întocmind, așezând și înainte puind această învățătură, au vrut, ca cetitorii să se învețe modru de a urma lui Hs. și urmându-și să sporească în fapte bune și să dobândească viața de veci, așa cetitorii cu duh ca acela să o cetească și cele cetite să le socotească și despre iale cu umilință să cugete, ce în urmarea vieții lui Hs. să se învețe și să sporească și așa desăvârșit și creștinește trăind să se mântuiască.

Cetiți dară când veți fi de alte datorii a voastre slobozi, precum am zis mai în sus și nu căutați în cetire lucruri noao, numai spre nașterea deșartă întocmite, nici iscusirea și podoaba cuvintelor spre desfătare lumească așezate, că aciia nu le veți afla, de vreme ce graul iaste vechiu, din ss. Părinți cules, cuvintele proaste și de rând, lesne de înțales, ci căutați în cetire numai la adevăr și învățați modru mergerii înainte în vârtuți și în urmarea vieții lui Hs. D(o)mnului și Mântuitorului nostru, ca să puteți fi desăvârșit.

Vlădica Ioann.

Urmează această programă analitică, de mare însemnătate pentru învățământul seminarial din Ardeal:

Prea luminate și prea o sfințite D(o)amne Exelenția ta, Episcoape, al nostru Părinte.

Bine voind Exelenția ta ca această cărticea cu cheltuiala Exelenției tale typărită să o dăruiești Clerului spre învățătură, supt titulu examenilor acestui an, ai poruncit noao celor ce învățăm și procopsim tinărul Cler în cele de lipsă la treapta Preoți(e)ii, să punem aciia Theseșurile învățaturii, care rânduială noi cu umilință primindu-o și pentru aceasta facere de bine cătră noi și c. Cler arătată, pururea mulțămind. Punem foarte pre scurt cele, întru care pre tinărul Cler l-am procopsit, precum urmează.

Intie — să cuvântă de cinstirea lui D(u)mnezeu, de descoperire, legea veche și noao.

2. De locurile Theologhicești întru care să cuprind s. scriptură, tradiția, ss. Părinți, maica Biserică, săboarele, hotărîrea Patriiarșilor, theologhii, nuntea omenească, filosofii, istoricii.

3. Să arată a fi un D(u)mnezeu adevărat, neamestecat, večnic, nemărginit, neschimbat, în faptele sale slobod, atot puternic, drept, milostiv, atot văzătoriu și știutoriu și celelalte.

4. Să dovedește că un D(u)mnezeu ȳaste în trei fęte: Tatăl, Fiul, D(u)hul sf(ă)nt și fieștecare față ȳaste adevărat D(u)mnezeu.

5. Să arată că a doao față din sf(ă)nta Troyță din ceriu s'au pogorit și trup luând din preacurata feçoară, au pătimit și prin moartea sa făcând destul pentru noi, ne-au răscumpărat.

6. De darul lui D(u)mnezeu, unde să arată, cum că nimene fără darul și ajutorul lui D(u)mnezeu, nu poate face fapte vrédnice de împărăția ceriurilor.

7. Să cuvântă preste tot și deosebı despre numele, numărul, rânduitoriu, slujitoriu, primitoriu, materiia, forma, rodu și țeremoniile tainelor.

8. Să dovedește cum omu să îndătoręste a ținea legea și călcându-o, păcătuieste, iară mai pe larg ȳaste cuvântare despre păcatul strămoșesc.

Din S. Scriptură.

Despre înțalesul cuvintelor s. Scripturı și cum că foarte mult agiută știința limbilor răsăritului la înțalegerea s. Scripturı. 2. despre tãlcul s. Scripturı după arătarea minții sănãtoase și după înțalesul de obște a ss. Pãrinți și a pravoslavnicii Besericı. 3. despre locurile s. Scripturı care să vãd a să ȳmprotivi, despre prorociile legii vechi ce s'au plinit în D. nostru Is. IIs. 4. de avtentia, ȳntregimea, adeverința și d(u)mnezãiasca ȳnsuflare a tuturor cãrșilor legii vechi și legii noao. 5. despre cathalogul sau canonul lor, despre tãlmãcirea lor în limbile tuturor creștinilor și despre cãrșile cele apocrifc. 6. despre fieștecare s. carte, deosebı ce cuprinde în sine, prin cine, ȳn ce limbã, în ce loc, în ce vręme, cu ce prilej s'au scris și care e înțalesul ei. 7. despre judecãtori, împãrați, ostași și modru de a să oști a jidovilor. 8. de legea Patriarșilor și a lui Moysi, despre locurile, praznicile, preoșii și jertvele jidovilor și despre d(u)mnezeii streinı pre cariı cu mare păcat ȳ cinstea jidovii.

Din Canoane.

De descoperirea legii vechi și legii noao. De Bisericã creștineascã, de sf(ă)nta scripturã, Trãdanie, ss. Pãrinți. De puterea bisericãscã, de puterea Patriarhului celui dintie și acelorlalți, de a Exarșilor, Mitropolișilor și a Arhiepiscopilor. De Episcopı, Vicareșı, Canonicı, Parohı, Cãlugãri. De puterea împãrașilor în lucrurile cele bisericęști, de ȳușu bisericesc, de rãnduelile bisericęști, de privileghii, de obicei. De culegerea canoanelor laolaltã, la Greci sãnt a lui Simeon Logotheta, Mihail Psellı, Alexi Aristenii, Constantin Harmenopoli, Arsenie Matheiu Vlastares, iarã mai vestitã ȳaste a lui Theodor Balsamon. De fętele bisericęști, de viița și cinstea Clericilor, de datoriiile și veniturile Clericilor, de botez, logodnã, cãsãtorie și ȳmpedecãrile cãsãtoriei. De bisericı, țintirimuri, ȳngropãri și mãnãstiri. De modru a dobãndi lucruri bisericęști, de judecãșile bisericęști și modru de a pãși ȳntru acęle. De iurisdicțiia bisericãscã în pãcate gręle și pedępșele bisericęști.

Din Moraliș.

De datoriia omenească sau moralnicască. De legi, de înputare, de cunoștință, de păcate, de mijlocirile împotriva păcatelor. De cunoștința lui D(u)mnezeu. De credință, nedejde, dragoste. De datoriia a mulțami lui D(u)mnezeu, a-l lăuda, a ne teme și de a-i urma, a-i sluji. De cele ce sântem datori sufletului nostru și trupului, de averi, de bucurie, de năcaz. De iubirea de-aproapelui, de a nu-l vătăma pre de-aproapele în nume sau averi, nici a-l păgubi și de s'au păgubit trebuie să i să întoarcă. De datoriile căsătoriților, părinților, rudeniilor, stăpânilor, casnicilor. De datoriile însoțirii politicești, a preoților, a norodului către preoți, a călugărilor și a altora oameni după statul și chemarea lor. De poruncile bisericesti, de mijlocirile faptelor bune. De darul lui D(u)mnezeu cel din lăuntru, de șapte taine, de sfaturile evanghelicești.

Din Pastoralis.

De vrednicia Clerului, de chemare, de sémnele adevăratei chemări la preoție. De ispitirea mai înainte de hierotomie, de alégerea la cler, de treptele creștinești. Clericii trebuie să se lapede de lume, să nu să mestece în lucruri mirenești, să nu fle ostași, procatori, ispravnici, vraci, chizeși, neguțatori, vânători, jucători în cărți, crășmari, să se ferească de tot păcatul. De pofta deregători(e)ii, de mărirea deșartă, de fățarie, de lăcomie, de necontenire, de lenevie, de beție, de ospete, de mâncări multe. În cler trebuie să fie săvârșirea a tuturor vârtuților, sf(i)ințenie mare, credință, nedejde, dragoste, râvnă, buna creștinătate, evlavie în rugăcuni, cetirea slujbei pravilii. Să fie clericii primitori de streini, curați, ascultători, umiliți, blânzi, cuvincoși în purtarea din afară și din lăuntru, răbdători, înțelepți, următori lui Hs., învățați, slugitori în treptele primite, grijitori de spăsenia sa și a norodului, lăcuiitori în parohia sa și nu umblători pusti(e)ii, ca să poată vesti cuvântul lui D(u)mnezeu, să catechizăluască, să învețe de obște și deosebi toate cele de lipsă la spăsenie, ca nește mijlociri și cele din poruncă. Mai pre urmă modru de a sluji toate tainele mai pre larg răspical pruncilor, sănătoșilor și bolnavilor, credincoși, care iaste săvârșirea aceștii învățături păstorești.

Cei mai mici între preoți, fii Exelenții tale, Canonici a scaunului episcopesc profesori:

Vasilie Filipan a Canoanelor.

Dimitrie Vaida a Moralișului și a Pastoralisului.

Dimitrie Caian cel mai tinăr a Dogmaticii.

Theodor Pap a S. Scripturii.

Gavriil Stoica al Dogmaticii al doilea.

Dela p. 408—420 tabla cuprinsului.

București: Biblioteca Academiei Române.

819. C. Vardalah, *Fizica experimentală*, Viena 1812. — Grecește.

ΦΥΣΙΚΗ | ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ | ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΗ | ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ.

Συγγραφή και έκδοθῆσα | Ἑλληνιστὶ | χάριν τῶν ἀρχαρίων | ὑπὸ | τοῦ ἐν Βουκουρεστίοις | ἀρχιδιασκάλου | Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου | τοῦ Αἰγυπτίου.

Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, | κατὰ τὸ τυπογραφεῖον Λεοπόλδου τοῦ Γρουὸνδ | 1812.

Fizica experimentală, cuprinzând cele mai nouă explicațiuni, compusă și publicată în limba grecească, pentru începători, de către profesorul din București, Constantin Vardalah, Egipteanul. Viena, în tipografia lui Leopold Grund, 1812.

In-8°, 16' + 773 pag. și alte 8 foi nenumerotate + 4 planșe (figuri geometrice).

Cuprinsul: p. α', titlul, p. β' albă; p. γ'—η', Προοίμιον; p. θ'—ιθ' Πίναξ κεφαλαίων; p. ι—773 textul fiziceii; 4 foi lista prenumeranților; ultimele 4 foi, Πίναξ πραγματιώδης (indicele de lucruri).

Prenumeranții înscrși sunt din Constantinopol, București, Craiova și Odesa.

Prenumeranții din București sunt următorii (traduc în românește):

Mitropolitul Ungrovlahiei Ignatie.	Gheorghe Slatinian.
Episcopul Buzăului Costandin.	Romanitis Vornicul Cutiu.
Un anonim.	Visarion Tesalianul, dela Mănăstirea Cotroceni.
Marele Ban Costandin Ghica.	Paharnicul Mihalescu.
Arhon Golescul.	Slugerul Filippos.
Barbu Văcărescu.	Ioan Cocorescu.
Bălăceanu.	Serdarul Spiros.
Aga Grigorie Băleanu.	Costachi Grădișteanu.
N. Văcărescu.	Alecu Crețulescu.
Paharnicul Comăneanu.	Iancu Nicolescu.
Marele logofăt Toma Crețulescu.	Hristodul Nicolescu.
Prea strălucitul, Beizadea Costache.	Ștefan Voinescu.
Caragea.	Răducanu Voinescu.
Mihail.	Serdarul Costachi.
Pantazoglu.	Stolnicul Ștefan Costescu.
Ioan Rahtivan.	Stolnicul Paladas.
Alecu.	Pitarul Petrache.
Vornicul Grigore Ghica.	Nicolae Lipănescu.
Vornicul Barbu Știrbei.	Clucerul Ioan Fotino.
Vornicul Mihail Manu.	Medelnicerul Chiriacos.
Șerban Grădișteanu.	Al 2-lea postelnic Răducanu Clinceanu.
Alexandru Filipescu.	Țingritos.
Ștefan Manu.	Iancu Filipopolitis.
Logofătul Dimitrie Racoviță.	Ștefan Lăcusteanu.
Banul Crețulescu.	Alexandru Nițulescu.
Isaac Ralet.	Atanasie Gunaropulos.
Scarlat Grădișteanu.	Al 2-lea logofăt Anastasie Coridaleu.
Eustratie Crețulescu.	Căminarul Grigorie Rali.
Teodor Văcărescu.	
Petrache Ritoridi.	

Căminarul Gheorghe Rastis.	Hristodul Marinoglus.
Clucerul N. Glogovanu.	Constantin Buris, vătaf.
Ioan Asan, doctor.	Alecu Niculescu.
Ștefan H. Moshu.	Nicolae Gavalas, doctor.
Arhimandritul Arsenie Bistrițeanu.	Chiriac Hristodulo.
Grigorie Poltian.	

Prenumeranții din Craiova:

Arhon mare logofăt Dimitrie Bibescu.	Temistocle Haralambie.
Clucerul Constantin Teteleșianu.	Corniță Brăiloiu.
Clucerul Dimitrie Haralambie.	Paharnicul Ioan Gănescu.
	Nicolache Teteleșianu.

București: Biblioteca Academiei Române.

822. Mihail G. Boiagi, *Gramatica macedo-română*, Viena 1813. — Grecește și nemțește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 72–76. Ediții noi: 1863 tipărită de D. Bolintineanu cu cheltuiala lui C. Negri; 1915 reeditată de Per. Papahagi.

Ca bibliografie, adaogă: Arno Dunker, *Der Grammatiker Bojadži*, în *Zweiter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache*, Leipzig 1895, p. 1–146. — Th. Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân*, București 1932, p. 78–83 (însemnată rezumarea rarei recenzii a lui Kopitar, asupra Gramaticii lui Boiagi).

București: Biblioteca Academiei Române.

839. *Viețile Sfinților din luna Aprilie*, Mănăstirea Neamțul 1813.

Academia Română a procurat două exemplare, care în titlu au data 1813. Este, evident, o greșala de tipar pentru 1813, încât nu suntem întreplațiți a o socoti alta carte, nici măcar o altă ediție (de altfel litera κ n'avea valoare de cifră).

843. *Acatist și Paravlis*, Mănăstirea Neamțului 1814.

Paginația acestei cărți, descrisă în *Bibl. rom. veche*, III, 94, trebuie corectată astfel: In-8° mic, 2 + 149 + 1 foi (numerația după p. 145 e greșită). Ultima foaie n'are text, ci numai stema cu deviza *Non solum armis*, pe verso (facș. 344, *Bibl. rom. veche*, III).

București: Biblioteca Academiei Române.

847. *Calendar ... pre 100 de ani*, Budapesta 1814.

În afară de gravura cu astronomul privind prin lunetă (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 97), exemplarele Academiei Române au gravura în arama care reprezintă: «Nestatornica roată a lumii și primejdioasele ale ei valuri», gravata de «Prixner sc. Pestl».

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

851. *Gheografia sau Scrierea pământului*, Buda 1814–1815. — Tom. I și II.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 101–102.

Sa se îndrepte: la sfârșitul tomului I sunt 3 foi nenumerate (nu una), dintre care prima cuprinde tabla cuprinsului, iar celelalte două cuprind:

Cinstiții prenumeranți pentru această carte.

Națiunea Românească din Prințipatul Moldaviei	415
Națiunea Românească din marele Prințipat al Țării Românești	374
Națiunea Românească din Craiova în Valahia mică	112
Națiunea Românească din Aradu vechiu în Ungaria	104
Nați. Rom. din Caransebeș în Bănat	90
Națiunea Românească din Sibiu în marele Prințipat al Ardealului	66
Nați. Rom. din Timișoara în Bănat	55
Nați. Rom. din Logoj în Bănat	54
Nați. Rom. din Roman în Moldavia	45
Națiunea Românească din împărătesca cetate Vienna	24
Națiunea Românească din Făgăraș în marele Prințipat al Ardealului	16

Din crăiasca cetate Buda.

La Registratura înălțatului Crăescului Locumtenențiale al Ungariei Consilium	2
Preacinstitul D. Petru Maior Dičo-Sent-Marton Protopopul Gurghiului și la înălțatul Crăescul Consilium Locumtenențiale al Ungariei Crăesc al cărților Revizor	10
Dumnealui Cinstitul Dimitrie Baudi	1
Dumn. Cinst. Mihail Pulia	1
Dumn. Cinst. Gheorghie și Dimitrie Čapa	4
Dumn. Cinst. Dimitrie Diamandi	1
Dumn. Cinst. Costantin Buhoschi	1

Națiunea Romanescă din Peșta.

La crăiasca a Țării Ungurești Bibliotecă	1
La slăvitul Museum al Crăeștei Biblioteci a țării Ungurești	1
Preacinstitul Domn Ioann Theodorovič Parohul Românească de legea gre- cească Pravoslavnică în Peșta și a Preač. Consistorium din Buda Assesor	5
Dumn. Cinst. Emanuil Dimitriadi învățătorul Elinesc	1
Cinstitul Domn Gheorghie Montan învățătorul Shoalei Românești	1
Dumnealui Cinstitul Naum Derra	6
Dumn. Cinst. Nicolae Roja	2
Dumn. Cinst. Amvrosie Doču	2
Dumnealor Cinstiții Athanasie și Constantin Grabovschi	5
Dumn. Cinst. Constantin Alexiovič	5
Dumn. Cinst. Anastasie Zico	1
Dumn. Cinst. Ioann Popa Econom	1
Dumn. Cinst. Ioann Barati	3
Dumn. Cinst. Naum Arghiri	1
Dumn. Cinst. Ștefan Vitali	2
Dumn. Cinst. Ioann Emanuil Țica	2
Dumn. Cinst. Constantin Arghiri	2

Dumn. Cinst. Sterio Zisi	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Șuliovșchiî	1
Dumn. Cinst. Athanasie Puliovičî	2
Dumn. Cinst. Mihail Muču din Mișcolți	1
Dumn. Cinst. Stefan Țfian din Vaț	1
Dumn. Cinst. Ioann Vusmanovičî	3
Dumn. Cinst. Athanasie Scutariî	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Vitali	2
Dumn. Cinst. Nicole Iancovičî	1
Dumn. Cinst. Ioann Marco Raïcovičî	1
Dumn. Cinst. Vasile Buču	1
Dumn. Cinst. Anastasie Cheptenar	1
Dumn. Cinst. Constantin Macinca	3
Dumn. Cinst. Nicolae Malagheča	1
Dumn. Cinst. Ioann Povovțchi din Mișcolț	1
Dumn. Cinst. Sterio Fardi din Machedonia	1
Dumn. Cinst. Stoian Petrovičî	1
Dumn. Cinst. Ioann Dona din Mișcolț	1
Dumn. Cinst. Anastasie Buhovșchiî	1
Dumn. Cinst. Ioanichie Čaprazi	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Maïu	1
Dumn. Cinst. Dimitrie Constantin Mosico	1
Dumn. Cinst. Athanasie Vulpe	1
Dumn. Cinst. Maxim Vulpe din Neoplanta	1
Dumn. Cinst. Frații Muču	4
Dumn. Cinst. Ioann Gherga	1
Dumn. Cinst. Sevastos Gheorghie Econom	1
Domn. Cinst. Mihail Țanğafil	1
Domn. Cinst. Ioann Papa Dimitriu	1
Dumn. Cinst. Naum Dimitrievič	1
Dumn. Cinst. Anastasie Derra	1
Dumn. Cinst. Thoma Derra	1
Dumn. Cinst. Constantin Derra	1
Dumn. Cinst. Angheli Sideri	1
Dumn. Cinst. Demeter Gheorghie Dora din Ogrida, în Machedonia	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Daniel din Machedonia	1
Dumn. Cinst. Ioann Čochina din București	3
Dumn. Cinst. Naum Gheon și Stamu	1
Dumn. Cinst. Marcu Mandrimu din Pančova	1
Dumn. Cinst. Constantin Nicolau	1
Dumn. Cinst. Constantin Lazar	1
Dumn. Cinst. Constantin Raïcovičî	2
Dumn. Cinst. Nicolae Constantin	1
Dumn. Cinst. Emanuel Nichifor	2
Dumn. Cinst. Ioann Dimo Mano	1
Dumn. Cinst. Athanasie Nicolau din Aradu vechi	1

Dumn. Cinst. Mihail Cuișor	1
Dumn. Cinst. Constantin Cuișor	1

O copie manuscrisă din 15 Oct. 1822, la Bibl. Universității «Cuza-Voda» din Iași, ms. nr. 31.

București: Biblioteca Academiei Române.

855. Răspunsul la cârtirea... asupra... lui Petru Maior, Buda 1814.

La descrierea arată în *Bibl. rom. veche*, III, 106, să se precizeze: autorul acestui răspuns este însuși Petru Maior.

Ar. Densușianu, *O scrisoare necunoscută a lui Petru Maior*, în *Revista critică-literară*, II (1894), p. 68—72, 123—140 (ediția textului cu ortografia modernă). — Em. Micu, *Momente din viața lui Petru Maior de Dicio-Sânmartin*, în *Transilvania*, XXVI (1895), p. 234—236 și 281.

București: Biblioteca Academiei Române.

856. Polyeleul, Buda 1814.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 106 sa se îndrepte în felul următor: în-8° de 112 pagini, ultima pagină fiind numerotată greșit: 106. Pe ultimele pagini sunt „Catavasiile la Buna Vestire și la alte sărbători ale Nascătoarei de Dumnezeu”.

București: Biblioteca Academiei Române.

859. D. Țichindeal, Fabule, Buda 1814.

La bibliografia arătată în *Bibl. rom. veche*, III, p. 110, adaugă Alexe Ivici, *Acte privitoare la Dimitrie Cichindeal*, în *Bis. ort. rom.*, XIII (1927), p. 380—384.

București: Biblioteca Academiei Române.

864. Mihail Partzulla, Gramatică franceză, Viena 1814. — Grecește.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 111—112 să se îndrepte astfel: în-8°, 16 pag. + 400 pag. + 3 foi (lista prenumeranților). Intre pag. 224—225 o tabela a conjugărilor: Γενικός πίναξ τῶν κανονικῶν ἢ ὁμαλῶν ἑημάτων τῶν τεσσάρων Συζυγιῶν (Tablou general al verbelor regulate sau normale, ale celor patru conjugări).

Prenumeranții sunt din București, Craiova, Școala domnească, precum și alți cumparatori.

București: Biblioteca Academiei Române.

867. Evghenie Vulgaris, Adoleshia filotheos adecă Indeletnirire iubitoare de Dumnezeu, trad. de Mitropolitul Veniamin, Iași 1815—1819. Tomul I—V.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, 113—115 și 315, nr. 1051.

La sfârșitul vol. V:

Ierodicon Gheorghie, așăzătoriu slovelor.

Și Theodor Vâlcu, așăzătoriu slovelor.

Dimitrie Platenchi, prubarîu.

București: Biblioteca Academiei Române.

868. Alegere din toată Psaltirea, Mănăstirea Neamțului 1815.

Numerotația arătată în *Bibl. rom. veche*, III, p. 115 trebuie îndreptată astfel: 8 foi nenum. + 272 pag. + 16 foi nenum. Paginile 266—272, necunoscute până acum, cuprind: «Epactiile lunilor cu zilele lor».

București: Biblioteca Academiei Române.

872. *Cel mic și cel mare îngeresc chip* (Orânduiale pentru schisma monahicească), Mănăstirea Neamțului 1815.

Afară de exemplare de tipul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 116, s'au mai tipărit exemplare cu 6 foi nenum. + 218 pagini (ultimele două nepaginate). În plus are, deci, a șasea foaie liminară, albă pe recto, iar pe verso cu gravura Mântuitorului semnată Протоіерей Алхандіа.

București: Biblioteca Academiei Române.

875. *Evhologhion*, Blaj 1815. — Ed. III.

Sa se completeze descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 117: 3 foi liminare nenum. + 610 pag. + 4 foi nenum.

Foile necunoscute până acum cuprind: pe ultima pagina liminară, gravura în lemn a Mântuitorului rastignit, semnată I. E.; în jurul gravurii, 16 compartimente mici, reprezentând diferite obiecte din simbolica creștină. Dela p. 600—610: «Adunarea celor 12 luni de preste an». Ultimele 4 foi nenum. au arătarea cuprinsului, «evanghelia ce sa cetêște la ușa țințirimumui» și cuvinte pentru iertarea greșalelor de tipar.

București: Biblioteca Academiei Române.

876. *Moise Fulea, Bucoavnă de normă*, Sibiu 1815.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 117.

Exemplarul Academiei Române, în copie fotografică, are următoarele lipsuri: titlul, p. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11—18, 35—36 (complet ar trebui să aivă 105 p. + 6 p., ultimele nenumerate).

Bucoavna este o traducere din limba germană, după cum a arătat On. Ghibu, *Din ist. lit. didactice rom. I. Bucoavnele*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, lit., t. 38 (1916), p. 86—88.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

879. *Liturghie*, Chișinău 1815.

La cele cunoscute din *Bibl. rom. veche*, III, p. 119—122 adaoga lamuririle ucazului sinodal în legătură cu apariția cărții, cf. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 14—16, nr. 7.

București: Biblioteca Academiei Române.

882. *Paraclisul Sf. Haralambie*, (Brașov) 1815.

Nicolae Grid, paroh în Bolgarseghi, fiind tipograful „diorthositor”, localitatea de imprimare nu poate fi alta decât Brașovul.

Pe verso titlului, gravura reprezintă pe Sf. Haralambie calcând în picioare, nu diavolul (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 123), ci ciurma. Gravorul a urmat întocmai tradiția poporului, după care Sfântul Haralambie ocrotește de ciurmă. Ed. II în 1824, v. *Bibl. rom. veche* III, nr. 1213.

București: Biblioteca Academiei Române.

885. *I. D. F. Rumpf, Alexandru I, Împăralul a toată Rossia*, Buda 1815.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 125 trebuie completată astfel, în ce privește paginația: 1 foaie (titlul) + 104 pag. + 2 foi. Academia Română are acum exemplar cu gravura Împăratului Alexandru I.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

891. Ioan Tincovici, *Ințelepte învățături...*, Buda 1815.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 130; cartea însă nu mai există în Biblioteca Academiei Române.

892. Ioan Tincovici, *Cântări dumnezești*, Buda 1815.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 130—131, adaugă: [Em. Micu], *Despre poezia populară*, în *Luminătorul*, Timișoara 1887, nr. 83, p. 2—3 și nr. 84, p. 2 editează Cântecul la Nașterea Domnului.

București: Biblioteca Academiei Române.

897. *Apologhia*, Mănăstirea Neamțului 1816.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 135.

Ariadna Camariano, *Spiritul filosofic și revoluționar francez combătut de Patriarhia ecumenică și Sublima Poartă*, în *Cercetări literare*, IV (1941), p. 128—137 dovedește că *Apologhia* a fost publicată întâi în grecește de Atanasie din Paros, la Constantinopol în 1798 și că din grecește s'a tradus în românește.

Originalul grecesc are următorul titlu:

Χριστιανική ἀπολογία συντεθεισα μὲν ὑπὸ τινος φιλαδέλφου χριστιανοῦ πρὸς ὀφέλιαν τῶν εὐσεβῶν, ἀξιῶσι τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Πατριάρχου Κυρίου Γρηγορίου. Επιθεωρηθεῖσα δὲ καὶ πολλαχοῦ ὡς οἶόν τε ἐπιδιορθωθεῖσα παρὰ τινος εὐσεβοῦς φιλοσόφου.

Cartea este îndreptată mai ales contra lui Voltaire.

În românește s'a tradus de monahul Gherontie înainte de 1814, deși tipărirea s'a făcut abia în 1816.

A doua ediție, cu titlul puțin schimbat, a apărut la București, în 1819 *Apologhia, adică cuvânt sau răspuns împotriva socoteliilor celor fără de Dumnezeu* (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 288—289, nr. 1030).

Ediția din 1816 termină cu o omilie a lui Ioan Hrisostomul despre a doua venire, iar ediția din 1819 cu omilia lui Ioan Hrisostomul rostită împotriva Iudeilor și a Elinilor.

București: Biblioteca Academiei Române.

908. *Intrebătoare răspunsuri ... pentru depărtarea de bucatele cele oprite făgăduinții călugărești*, Mănăstirea Neamțului 1816.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 147—148 să se adauge: unele exemplare au în fața titlului o soave în plus (deci, 7 foi nenum. + 52 pag.), pe recto ei fiind gravurile a 2 steme, cu inscripția: *Non solum armis* (fac. 344 din *Bibl. rom. veche*, III).

București: Biblioteca Academiei Române.

911. J. H. Kampe, *Descoperirea Americii*, Buda 1816. — Tomul I.

Paginația fiind greșită în *Bibl. rom. veche*, III, 151, trebuie corectată astfel: 190 pag. + 7 foi nepaginale.

București: Biblioteca Academiei Române.

913. *Molevnic*, Chișinău 1816.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 152—153, fost al Bibl. V. A. Urechia din Galați, este în copie fotografică în Biblioteca Academiei Române.

919. *Regulele scolastice*, Buda 1816.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 156, fost al Bibl. V. A. Urechia din Galați, este în copie fotografică în Bibl. Acad. Române.

924. Viăța și pildele lui Esop, Sibiu 1816.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 161—162 trebuie corectată astfel: in-8°, de 127 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

926. Chiriadromion, Iași 1816. — Grecește. Tomul I și II.

Să se corecteze descrierea (*Bibl. rom. veche*, III, p. 163) astfel: vol. I, in-folio mic, 4 foi nenum. + 321 pag. + 1 foae; vol. II, in-folio mic, 429 pag. + 5 foi nenum.

București: Biblioteca Academiei Române.

927. Codicele civil al Principatului Moldovei (Calimah), Iași 1816—1817. — Grecește. Tomul I—IV.

Paginația să se îndrepte (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 165) astfel:

Vol. I: 1 gravură în metal, 1 foae titlul, 1 gravură, 8 foi numerotate greșit, 89 pag.

Vol. II: 308 pag.

Vol. III: 67 pag. numerotate greșit, 1 gravură și 6 foi cuprinzând 3 tabele.

Volumul IV: nu mai poartă pe titlu numărul de ordine (la celelalte: Μέρως α' [ε', γ']); el cuprinde indicele, pe 99 pag. + 2 foi nenumerate.

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478 (greșită paginația vol. III). — Șt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui 1937, p. 163 172 (studiu și bogată bibliografie) și p. LXXIV—XCI (reproduce dedicația și prefața).

București: Biblioteca Academiei Române.

928. D. Philippide, Istoria României, Lipsca 1816. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 176. Ca bibliografie: N. Banescu, *Viața și opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide*, București 1924, p. 138 și 145—148.

București: Biblioteca Academiei Române.

929. D. Philippide, Geografia României, Lipsca 1816. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 177. Ca bibliografie: N. Bănescu, *Viața și opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide*, București 1924, p. 138 și 148—155.

București: Biblioteca Academiei Române.

913. Frățilă Bene, Scurtă învățatură pentru vărsatul cel mântuitor, Buda 1817.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, 181—182. Biblioteca Academiei Române n'are exemplare. Autorul cărții, doctorul Francisc Bene (1775—1858), a scris-o în ungurește: *Rövid oktatás mentő himlőnek eredetéről természetéről és beoltásáról*, Pest 1802, ed. II 1816. După ediția a II-a s'a tradus în românește și în alte limbi, în cadrul unor masuri sanitare luate de administrația ungara.

Valeriu I. Bologa, în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 575.

933. Calendar, Buda 1817.

Calendarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183 nu l-am văzut. În schimb, descriu o alta ediție a Calendarului dela Buda, pe «anul 1817». Exemplarului văzut îi lipsește foaia cu titlu. Partea calendaristică urmează pe 29 pag. nenumerate.

Ca «Adaogire la Calendariu» avem:

Despre Stăpânitoriul anului acestuia 1817 (4 pagini nenum.).

Arătarea vremilor (4 pagini nenum.).

Mare luare de samă pentru întreagă ținerea sănătății, pentru boale și pentru moarte (6 pagini nenum.).

Ceva mai pre scurt despre vărsat (bubat) și despre altoirea lui (6 pagini nenum.).

Niște anecdote sau povestiri (13 pagini nenum.).

Cel de căpetenie al Postelor curs, prin țara Ungurească, Ardeal și țara Românească (3 pagini nenum.).

Insemnarea târgurilor celor din țeara Ungurească, țeara Ardéalului și din Banat (19 pagini nenum.).

Foarte folositoare tabelă (una pagină).

Tabelă din Florinți ungurești a face Florinți nemțești sau zloți (una pagină).

Insemnarea cărților celor Românești ce se află de vândut în Craiasca Typografie a Universității din Peșta (3 pagini nenum.).

București: Biblioteca Academiei Române.

934. *Caligrafia românească*, Buda (1817).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183. Biblioteca Academiei nu are exemplare. Anul imprimării nefiind arătat, Dr. A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, II, p. 225, nr. 1113 îl fixează aproximativ 1819, orientându-se după o chitanța cu data de 30 Ian. 1829, menționată, de altfel și de I. Bianu și N. Hodoș.

939. *Diariu sau Zioariu*, Buda 1817.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 186.

Exemplarul Bibliotecii Academiei Române are următoarele lipsuri: p. 85—92, 95—98 și 101—106; are însemnări autografe ale lui Moise Nicoară.

București: Biblioteca Academiei Române (legat la un loc cu ms. rom. nr. 4645).

943. L. Vasile Popp, *De funeribus plebejis Daco-Romanorum ...*, Viena 1817. — Latinește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 188 adaugă următoarea informație bibliografică: Ion Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp (1789—1842)*, Cluj 1928, p. 121—143.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

Viena: Biblioteca Universității (I 31.773).

945. *Psaltire*, Iași 1817.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 189 trebuie îndreptată astfel: in-4°, de 7 foi nenum. + 232 foi. Cele 5 foi liminare, necunoscute lui I. Bianu și N. Hodoș, cuprind:

Invățătură cum să cade a să ceti Psaltirea în postul cel mare și preste tot anul, precum arată.

Pe ultima pagină liminară xilogravura lui David Proroc (·: ДѢ :· ПР.), cântând la harfa, I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

949. Umilincioasă rugăciune, (Iași) 1818.

În afară de cele 3 foi arătate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 190, mai este în fața textului o foaie, având pe recto gravura Sf. Nicolae în odăjdii de arhieru, cu inscripția *ΠΟΛΗΚΑ: ΠΡΟΠΟΙΕΡΗ ΜΗΧΑΝΗ*; pe verso gravura Maicii Domnului cu Iisus Christos în brațe, înconjurați de obiecte din simbolica creștină.

București: Biblioteca Academiei Române.

969. Articuluși oștești (1818).

N'are foaie cu titlu. Formatul 17,3 cm. × 22 cm. 16 pagini.

Pag. 1: **ЊРТЯКЪЛЪШН ОЦІЄЦН | ПЕНТРЪ КЕЃРСО КРЪЛСКЪ | ЊРМЪДІЄ**

După aceste trei rânduri urmează jurământul ce trebuie «ostașii noștri să joare noao Francisc I, Împăratului Austriei, Craiului Ungariei, Bohemiei, Lodomeriei, Croației, Slavoniei, Arhiduxului Austriei și cealelalte».

Pe pag. 2—16 patruzeci capitole numerotate cu cifre romane.

Regulamentul acesta militar pare a fi tradus din nemțește, pentru că unii termeni figurează în această limbă, cum de pildă: «judecata pre scurt» sau «pe loc» — Standrecht (cap. I, XIV); «judecata cea ostească» sau «de oaste» — Kriegsrecht (cap. VIII, XIV); «lo-curii» — Posten (cap. X); «loosingul» — Loosung (cap. XII), etc.

La p. 16, la sfârșit, această:

Insemnare.

Aceste articulușuri oștești trebuie să se cetească înainte Cătăniia adea-seorî și câte o parte pe rând; iară Recrutiia îndată la venirea lui, în limba sa, toate chiâr și să se tâlcuiască, mai în urmă și înainte fleștecăruia Musterung, să se cetească înainte.

Vestirea unui articuluș, care de acum înainte cumva s'ar schimba, sau din nou s'ar adaoge, cu pompă și prin batere de dobă, sau priu sunetul trimbiții, să se facă.

Brnë: Zemská a Universitni Knihovna.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografica).

983. Legiuirea lui Caragea, București (?) 1818.

Cu privire la presupunerea că Brașovul este localitatea unde s'a tipărit, adaoga la nota din *Bibl. rom. veche*, III, p. 227 și următoarea notiță scrisă (de Gh. Bariț ?) pe f. 10 v. a ms. 600 din *Bibl. Acad. Române*:

«O Pravilă românească s'au alcătuit în zilele Mării Sale Domnului Caragea și cu aceia am fost siliți a alerga la vecinii noștri Români din Brașov și s'au tipărit, cu toate că titlu îi este dela cișmeaua lui Mavrogheni, însă știut este tuturor că s'au tipărit acolo». (Comunicat de d. Gustav Finkelstein).

București: Biblioteca Academiei Române.

1001. Neofit, Răsturnarea religiei Evreilor, tradusă din românește de Ioan Gheorghiu, (Iași) 1818. — Grecește.

Cartea 'Ανατροπή τῆς θρησκείας τῶν Ἑβραίων este urmată la sfârșit de fragmente alese din operele lui Paul dei Medicis: 'Εν ᾗ προσετέθησαν περὶ τὸ τέλος ἐκ τῶν παρὰ τοῦ Παύλου Μεδίκων γραφέντων τὰ ἐκλεκτότερα. Traducerea greșită din *Bibl. rom. veche*, III, p. 276, trebuie îndreptată astfel: La care s'au adaogat spre sfârșit cele mai alese părți scrise de Paul dei Medicis (al Medicilor)

Cu toate investigațiile făcute prin bibliotecile din Italia, îndrumat de regretatul prof. Dem. Russo, n'am putut afla până acum originalul acestor fragmente.

București: Biblioteca Academiei Române.

1032. Blanchard, Pierre, *Plutarh nou*, trad., cu adaose de Nicola Nicolau, Buda 1819. — Tomul I și II. Ediția II-a.

Ediția I-a a apărut în 1817, fapt pe care l-am aflat după tipărirea *Addendei*. În 1819 a apărut o nouă ediție, de titlu, cu următoarele deosebiri între ele:

În titlu: *Іаръ іакѣм* (1819), v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 230, era numai *іакѣм* (1817). Anul de tipărire 1819, era 1817.

Paginația ed. 1817 diferă prin aceea ca nu mai are pagina cu indicația „tomu II”.

Ediția 1817 are I-IV p. + p. 5—352.

Sibiu: Biblioteca Astrei.

1047. *Psaltire*, Râmnic 1819.

În afară de exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 313, am mai văzut un exemplar, fără foaie de titlu, dar fără nicio altă deosebire, decât nota dela sfârșit, care este astfel schimbată:

Cu îndemnarea și cheltuiala Dumnealui, kyr Vasilie Buga, dină București.
S'au tipărită de Nicolae Dimitrie, Typ. Râm.

București: Biblioteca Prof. N. Ionescu, fost director la liceul Matei Basarab.

1060. Gavriil Bănulescu, Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală contra beției*, Chișinău 1819. — Rusește și românește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, III, p. 322—323, adaogă Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 23, nr. 21, cauzele care au determinat publicarea Pastoralii.

București: Biblioteca Academiei Române.

1076. Leon, Arhimandritul, *Cuvânt de pomenire*, Iași 1820.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 332, fost al Prof. N. Ionescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

1083. *Psaltire*, București 1820.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 342—345, fost al Prof. N. Ionescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

1100. *Table pedagogice*, (Iași 1820). — Grecește.

Format mic al Tablelor lui G. Kleobul (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 319—320, nr. 1055). Literele au fost aduse dela Paris la Iași, de Aga N. Rosetti-Rosnovanu.

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «N. Iorga».

1119. Diaconovici-Loga, Const., *Chiemare la tipărire cărților românești și versuri*, Buda 1821.

Exemplarul complet are, după cele 30 pagini (descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 376—380), și o tabelă cu urmatorul titlu:

Impărțirea časurilor și a învățăturilor, după carea învățătorii unui oraș sau sat are a învăța tinerimea.

Este cel mai vechiu orar cunoscut, întocmit după regulile pedagogice. Orele de predare sunt dela 8—11 și dela 1—4, cu ușoare modificări în timpul verii. Prima lecțiune durează 60', dar dela ora a 2-a înainte, lecțiile durează numai 30' și 15'. Joia după masă nu sunt cursuri, ci: «Recreație».

București: Biblioteca Academiei Române.

1120. *Evangelie*, M-rea Neamțului 1821.

Exemplarul complet — procurat de curând — are 4 f. nepaginate + 676 pagini și alte 11 foi numerotate.

Pe acestea din urmă:

Insemnare care arată celanița Evangheliilor și urmarea Evangheliștilor unul după altul și unde să încep și unde să sfârșesc. Intocma după cea grecescă.

București: Biblioteca Academiei Române.

1126. Popp Vasilie, *Despre apele minerale*, Sibiu 1821.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 382.

Ediție nouă: Sextil Rusu, *Cea dintâi lucrare medicală în limba românească: «Despre apele minerale» de Vasilie Pop*, Cluj 1935.

1131. *Esopia*, București 1821. — Grecește.

În *Bibliografia rom. veche*, III, p. 386 este descrisă cartea. Completăm, reproducând epistola introductivă, dela p. 3—10.

Ἐπιστολή πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Νικόλαον Γεωργιάδην τὸν Συμυρναῖον.

Εἰς τοὺς σημερινούς τούτους, φίλτατε Γεωργιάδη, εὐτυχεῖς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον τῶν μαθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ παράδοσις εὐκολύνθη ἀγαθῇ τύχῃ, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων ἢ διδασκαλία εὐμεθόδως εἰς πολλὰ κοινὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος μας ἐξακολουθεῖται, δὲν ἠθέλησα μόνος ἐγὼ νὰ μείνω ἀργός καὶ ἀσυντελής, ἐνῶ καθεὶς ἀληθινὸς πατριώτης συνεισφέρει τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς φωτισμὸν τοῦ πάλαι ποτὲ περικλεσεστάτου γένους μας. Συλλογιζόμενος λοιπὸν τὸν τρόπον κατὰ τὸν [δ] ὁποῖον ἠμποροῦν οἱ παῖδες νὰ κερδίζωσι τὸν πολῦτιμον χρόνον εἰς τῶν κοινῶν γραμμάτων τὸ στάδιον, ἐστοχάσθην, ὅτι σιμὰ τῶν ἄλλων βιβλίων, ὅσα ἐξεδόθησαν ἕως τῶρα διὰ τὴν μικρὰν ἡλικίαν, δὲν ἤθελον εἶσθαι ἀνωφελές ἢ περιττόν, τὸ νὰ ἐκλέξῃ τις τοὺς καλητέρους ἀπὸ τοὺς σωζομένους Ἑλληνικοὺς μύθους, νὰ τοὺς μεταφράσῃ καθαρῶς εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν, καὶ νὰ τοὺς ἐκδώσῃ διὰ τοῦ τύπου. Τοιοῦτο βιβλίον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτόν, ἐὰν φιλοπονηθῇ ἀπὸ τινος, ὄχι μόνον θέλει τέρπει τοὺς παῖδας, καὶ τοὺς διασκεδάζει τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀηδίαν, ἀλλὰ θέλει τοὺς διδάξῃ ἐνταύτῳ καὶ πολλὰ ἐπωφελῆ μαθήματα τῆς ἠθικῆς, τῆς ὁποίας εἰς τὴν ἀπαλήν του ἡλικίαν μάλιστα ἔχει χρεῖαν ὁ ἄνθρωπος. Διότι παρσεκτὸς ὅτι φυσικὰ κλίνουσιν οἱ παῖδες εἰς τοὺς μύθους περισσότερον παρὰ εἰς κάθε ἄλλο μάθημα, παριστάνεται δι' αὐτῶν ἢ ἀσχημία τῆς κακίας καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς, καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν διδάσκονται πολλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν καθήκοντα.

Ταῦτα, φίλε, στοχαζόμενος πρὸ πολλοῦ δὲν ἤλπιζα ποτέ, ὅτι ἐμελλα νὰ γείνω ἐγὼ ὁ ἐργάτης τοῦ τοιοῦτου συνεργανίσματος, ὡς δὲν σὲ λανθάνει, εἰς ἄλλα κυ-

ριώτερα χρέη. Ἄλλ' ὅμως γνωρίσας τέλος τὴν ἀνάγκην τοῦ τοιοῦτου βιβλίου, ἀπεφάσισα νὰ ἀφιερῶσω εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ εἰς τὰς ἀσχολίας μου διωρισμένου χρόνου, καὶ ἰδοῦ σὲ πέμπω ἤδη τὴν μετάφρασίν μου, διὰ νὰ τυπωθῆ διὰ σοῦ εἰς τὸ αὐτοῦ νεοσύστατον τυπογραφεῖον.

Ἄλλ' ἐνῶ ἔμελλα, φίλτατε, νὰ ἐπιχειρήσω τὸ ἔργον, ἐνθυμήθην, ὅτι φέρεται μετάφρασις τις τῶν Αἰσωπείων μύθων, τυπωμένη εἰς Βενετίαν, κ' ἐνόμισα τὴν ἰδικήν μου περὶ τὴν. Παρεκτὸς ὅμως ὅτι λείπουν ἀπ' ἐκείνην πολλοὶ ἀξιόλογοι μῦθοι, καὶ περιέχονται ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἔπρεπε διὰ πολλοὺς λόγους νὰ μεταφραστοῦν παρεκτὸς ὅτι εἶναι μεταφρασμένα πολλὰ ἀνόητα καὶ ἀνάρμοστα ἐπιμύθια· ἢ μετάφρασις αὐτῆ τῶν μύθων εἶναι τόσον ἀθλία, ὅσον οὔτε ἠκούστο λόγος περὶ διορθώσεως γλώσσης εἰς τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμεταφράσθησαν. Τὴν σήμερον δέ, ὁπότε ἡ γλώσσά μας ἤρχισεν ὁπωσοῦν νὰ διορθώνεται, καὶ ἀπεδόθησαν πολλοὶ βάρβαροι καὶ ξένοι λέξεις καὶ φράσεις — συγχώρησόν με, φίλτατε, νὰ τὸ εἶπω — εἶν' ἐντροπή, νομίζω, νὰ δίδωμεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν μικρῶν παιδίων βιβλία, γράματα ἀπὸ πολλοὺς βάρβαρισμούς καὶ ἀλλοκότους λέξεις, ἐνῶ ἤμποροῦμεν νὰ κάμωμεν καλητέρας μεταφράσεις τοιούτων ἀναγκαίων παιδικῶν μαθημάτων. Ἡ συλλογὴ τῶν μύθων, τοὺς ὁποίους ἤδη σὲ στέλλω, ἔγεινεν ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Κοραῆ μας Συναγωγῆν τῶν Αἰσωπείων μύθων, τυπωθεῖσαν εἰς Παρισίους κατὰ τὸ 1811 ἔτος. Ἀπὸ ταύτην ἔκλεξα ὄσους ἔκρινα νοστιμωτέρους ἐν ταύτῃ καὶ ἠθικωτέρους, τοὺς μετέφρασα πολλαχού μόνον κατὰ νόημα, μετέβαλα τινάς, συνέτεμα ἄλλους, ἤλλαξα πολλὰ ἀνόητα καὶ ἀπροσδιόνοσα ἐπιμύθια, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ μὲν οὐδεμίαν σχέσιν εἶχαν μὲ τοὺς μύθους των, τινὰ δὲ καὶ πάντῃ ἐναντίαν τοῦ μύθου ἔννοιαν περιεῖχαν· καὶ ἀπὸ ταῦτα ἄλλα μὲν ἐπῆρα ἀπὸ τοῦ σοφοῦ Κοραῆ τὴν εἰρημένην ἔκδοσιν, ἄλλα δὲ καὶ προσήρμοσα ἐκ νέου, κατὰ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν. Ὡσαύτως ἐξήγησα καὶ ὄλα τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν ζώων καὶ πτηνῶν, τὸ ὁποῖον μὲ φαίνεται ὠφέλιμον εἰς τὰ παιδάκια, καὶ τέλος ἐπρόσθεσα καὶ τινὰς μύθους παλαιῶν ἐνδόξων συγγραφέων, καὶ σιμὰ τῶν ἄλλων, τὸν θυμαστὸν καὶ ἀμίμητον τοῦ Προδίκου περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους, τὸν ὁποῖον ὁ μελίρρυτος Ξενοφῶν ἀναφέρει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του μὲ τόσην γλυκύτητα καὶ χάριν, ὥστε μόνον τῶν ἡλιθίων ἢ ψυχῆ δύνανται νὰ μὴ κινήθῃ, ἀφοῦ τὸν ἀκούσουν.

Ἄλλ' ὅμως, μ' ὄλην ταύτην τὴν εἰσαφοράν, τὴν ὁποίαν θέλεις παρατηρήσει μεταξὺ τῆς πρώτης Βενετικῆς ἐκδόσεως, καὶ ταύτης τῆς μεταφράσεως, τὴν ὁποίαν σὲ στέλλω· δὲν εἶμαι τόσον ἀλαζών καὶ δοκησιόφρος, φίλε, ὥστε νὰ νομίσω, ὅτι δὲν ἤμποροῦσε νὰ γείνη ἄλλη μετάφρασις καλητέρα. Ἐξ ἐναντίας, δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὁ κάλαμος ἄλλω, ἐμπειροτέρων μου, καὶ πολὺ πλειοτέραν παρὰ τὴν ἰδικήν μου ἐχόντων εὐκαιρίαν, ἤθελεν ἀναδείξει τὴν μετάφρασιν τῶν Αἰσωπείων μύθων πολὺ ἀνωτέραν καὶ γλαφυρωτέραν τῆς παρούσης. Εἰς ἔλλασις ὅμως τῶν καλητέρων, δὲν πρέπει, νομίζω, ν' ἀπορρίπτωμεν καὶ τὰ μικρά, διότι τότε ἠθέλωμεν ὁμοιάσει ἀνθρώπους μὴ εὐχαριστομένους εἰς λιτὰ φαγητά, διότι αἱ τράπεζαι των δὲν στολίζονται μὲ πολυτελεῖ δειπνα*.

Ἐὰν δὲ τινες ἀπὸ τοὺς δυσαρέστους καὶ αὐστηροὺς κριτάς, οἱ ὁποῖοι ἀπορρίπτοντες πᾶσαν συστολήν, καὶ ὑπερβαίνοντες τῆς κοσμιότητος τὰ ὅρια, συνειθίζουσιν καὶ σήμερον νὰ ἐξουχίζωσι πᾶν νεοφανὲς βιβλίον, καὶ καταντῶσιν εἰς τόσην ἀναίδειαν, ὥστε καὶ αὐτοῦ τοῦ χαρρακτῆρος τῶν συγγραφέων νὰ καθάπτωνται ἐὰν, λέγω, τοιοῦτοι τινὲς ἀναφηνῶσι, καὶ κατὰκρίνωσι καὶ τὴν μετάφρασίν μου ταύτην, τοὺς παρακαλῶ πρώτον, νὰ προσπαθήσωσιν αὐτοὶ νὰ πλουτίσωσι τὸ γένος μὲ καλῆτερα τοιοῦτου εἴδους βιβλία· δευτέρον, ἡξέυροντες,

* Εἰς τὴν μετάφρασιν ταύτην ἐπρόσθεσα καὶ τινὰ καθήκοντα τῶν παιδίων, μεταφράσας αὐτὰ ἀπὸ Γαλλικὰ βιβλία· καὶ τὴν προσθήκην ταύτην ἐνόμισα ἀναγκασιότατην, ὡς διδάσκουσιν τοὺς παῖδας τὰ κυριώτατα χρέη, ὅσα πρέπει νὰ φυλάττωσι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, καὶ γενικῶς εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον.

ὅτι ἀπὸ τῆν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν εἶναι ἀναπόφευκτα τοιαῦτα λάθη, ἃς μὴ φέρωνται μὲ τόσιν πικρίαν καὶ αὐστηρότητα, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀπαμβλύνουσι τὴν προθυμίαν πολλῶν ὁμογενῶν, οἵτινες, σκοπὸν ἔχοντες νὰ ὠφελήσουν τὸ γένος, ὅπως ἡμπορεῖ καθεὶς, συστέλλοιται, φοβούμενοι μὴ ὑποπέσωιν εἰς τῶν τοιούτων τὴν γλωσσαλίαν. Ἀλλὰ περὶ τούτου εἰς ἄλλην καλητέραν εὐκαιρίαν θέλομεν ὁμιλήσει τὰ πρέποντα.

Ταῦτα, φίλτατε Γεωργιάδῃ, ἔκρινα εὐλογον νὰ σὲ γράψω περὶ τῆς παρούσης μεταφράσεώς μου, ὀλίγα μὲν ἐκ πολλῶν, ἀλλ' ἱκανῶς νομίζω, νὰ σὲ πληροφορήσουν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεώς μου, καὶ ν' ἀθωώσωσι τὴν τόλμην μου. Ἐὰν ἢ πρὸς σὲ μου αὕτη ἐπιστολὴ φανῇ ἀξία τυπικοῦ φωτός, ἡμπορεῖς νὰ τὴν προστάξῃς εἰς τὴν μετάφρασιν ὡς προλεγόμενα. Φρόντισε φίλε, νὰ ἐκδοθῇ τὸ βιβλίον ταχύτερον, γράψε με συγχρότως, καὶ Ὑγίαινε.

Ἐξ Ἀδριανουπόλεως, 10 Δεκεμβρίου 1820.

Ὁ φίλος σου, Θ. Δ.

Scrisoare către Nicolae Gheorghiadis Smirneul, din București.

În aceste timpuri fericite de azi, prea iubite Gheorghiadis, în care nu numai că s'a ușurat, din norocire, predarea studiilor de limbă elină, dar se și continuă cu bună metodă învățământul așa zisei literaturi comune (= neogrecești) în multe școli publice ale țării noastre, n'am vrut să rămân numai eu trândav și nefolositor, în vreme ce fiecare adevărat patriot contribuie, după puterea sa, la luminarea neamului nostru, odinioară prea strălucit. Cugetând, dar, la chipul în care copiii ar putea să folosească un timp foarte prețios, în îndeletnicirea cu studiile comune (neogrecești), m'am gândit că pe lângă alte cărți, care s'au publicat până acum pentru cei nevârșnici, n'ar fi fără de folos sau de prisos să aleagă cineva cele mai frumoase povestiri cline, din cele ce ni s'au păstrat, să le tălmăcească limpede în limba vorbită și să le dea la lumina tiparului. O atare carte, îmi spuncam, dacă e alcătuită de cineva, nu numai că va desfăta pe copii și le va risipi sila ce o au pentru citit, dar îi va și învăța, în același timp, multe învățături folositoare ale moralei, de care omul are nevoie, cu deosebire la o vârstă fragedă. Fiindcă în afară de faptul că, în chip firesc, copiii au o aplicare spre povestiri mai mult decât spre orice altă învățatură, printr'însele se înfățișează urâciunea răutății și frumusețea virtuții, și, odată cu citirea lor, deprind și multe îndatoriri față de Dumnezeu și de obștea cetățenilor.

La acestea gândindu-mă, prietene, mai de mult, nu credeam nicicând că aveam să ajung eu făptuitorul unei culegeri, odată ce mă îndeletniceam, cum știi, cu alte îndatoriri mai de seamă. Cunoscând însă, în sfârșit, nevoia unei astfel de cărți, m'am hotărât să-i închin o parte din timpul rânduit îndeletnicirilor mele și iată că-ți și trimit tălmăcirea mea, ca să se tipărească, cu ajutorul tău, în tipografia de curând întemeiată acolo.

Însă, pe când mă gândeam, prea iubite, să mă apuc de lucru, mi-am amintit că se vorbește de o traducere a povestirilor lui Esop, tipărită la Veneția și ani socotit-o pe a mea de prisos. Însă, afară de faptul că din aceea lipsesc mai multe povestiri prețioase și că se cuprind altele care, din mai multe pricini, nu trebuiau să fie traduse, în afară de faptul că sunt tălmăcite multe morale de fabule fără înțeles și nepotrivite, tălmăcirea aceasta a

povestirilor e atât de păcătoasă, că nici nu era vorba de o îndreptare a limbii în care au fost făcute. Astăzi, însă, când limba noastră a început întrucâtva să se îndrepte și s'au izgonit multe cuvinte și vorbiri barbare și străine — iartă-mă, prea iubite, dacă ți-o spun — e rușine, socot, să dăm în mâinile copiilor mici cărți pline de o mulțime de barbarisme și cuvinte ciudate, câtă vreme putem să facem tălmăciri mai bune pentru astfel de învățături trebuincioase copiilor.

Culegerea de fabule pe care ți-o trimet a luat naștere din *Adunarea de fabule esopice* a vestitului nostru Coray, tipărită la Paris, în 1811. Din aceasta, am ales pe cele care le-am socotit mai cu haz și mai morale în același timp, le-am tradus de multe ori numai după înțeles, am transformat câteva, am scurtat altele, am schimbat câteva epiloguri fără noimă și ne la locul lor, dintre care unele n'aveau nicio legătură cu fabulele respective, iar altele cuprindeau o învățătură cu totul protivnică fabulei; și din acestea, pe unele le-am luat din ediția pomenită a învățatului Coray, pe altele le-am adaptat din nou, după socotința mea. De-asemenea am lămurit și toate numirile cline de animale și păsări, lucru care mi s'a părut folositor pentru copii și, în sfârșit, am adăugat și câteva povestiri din vechii scriitori renumiți, și, pe lângă altele, pe aceea, minunată și de neimitat, a lui Prodicos, despre tinerețea lui Heraclie, pe care dulcele Xenofon o înfățișează în amintirile sale cu atâta dulceață și grație, încât doar sufletul idioților poate să nu fie mișcat după ce a auzit-o.

Totuși, cu toată această deosebire, pe care o vei observa, între prima ediție venețiană și această traducere pe care ți-o trimet, nu sunt atât de trufaș și închipuit, prietene, încât să cred că nu s'ar putea face o tălmăcire mai bună. Dinpotrivă, nu mă rușinez să mărturisesc că pana altora mai pricepuți decât mine și care au un răgaz mult mai mare decât al meu, își va lua asupra-și o traducere mult mai bună și mai elegantă decât cea de față. În lipsa, însă, a unora mai bune, nu cred că trebuie să înlăturăm nici pe cele mai modeste, fiindcă atunci ne-am asemena cu oamenii care nu se mulțumesc cu mâncăruri finale, fiindcă mesele lor nu se împodobesc cu ospete costisitoare ¹⁾.

Dacă unii dintre criticii nemulțumiți și severi, care, lepădând orice sfială și trecând peste marginile bunei cuviințe, obișnuesc astăzi să ia (în) unghii orice carte nou apărută și ajung la atâta lipsă de rușine, încât să se lege și de însăși firea autorilor, dacă, zic, vreunii dintre aceștia se ivesc și condamna și această tălmăcire a mea, îi rog întâi să se străduiască ei singuri să îmbogățească neamul cu cărți mai bune, de acest fel. În al doilea rând, știind că slăbiciunii omenesți nu se poate să nu-i scape asemenea greșeli, să nu lovească cu atâta amăreală și asprime, fiindcă în acest chip slăbesc zelul multor compatrioți care, având drept țel să fie folositori neamului, după cum poate fiecare, se vor rușina, temându-se să nu cadă pradă

¹⁾ În această traducere am adăugat și câteva îndatoriri ale copiilor, traducându-le din cărți franțuzești și acest adaus l-am socotit foarte trebuincios fiindcă învață pe copii cele mai de seamă îndatoriri, pe care trebuie să le îndeplinească față de Dumnezeu și de ceilalți oameni și, în general, în viața de obște.

flecărelii unora ca acestora. Despre aceasta, însă, vom spune cele cuvenite cu alt prilej, mai prielnic.

Aceste lucruri, prea iubite Gheorghiadis, am socotit de bine să ți le scriu despre tălmăcirca mea de față, puține din multe <câte ar fi de spus>, dar destule, cred, ca să te lămurească asupra motivului acestei încercări a mele și să-mi justifice îndrăzneala. Dacă această scrisoare a mea către tine se va arăta vrednică de lumina tiparului, poți să o așezi în fruntea tălmăcirii, ca predoslovie. Aibi grijă, prietene, să se publice cartea mai grabnic, scrie-mi mai des și rămâi sănătos.

Din Adrianopol, 10 Dec. 1820.

Prietenul tău, Th. D.

Traducerea făcută de d. Alex. Elian.

București: Biblioteca Academiei Române

1148. *Invățătura părintească*, trad. de Meletie, Episcopul Hușului, Iași 1822.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 391.

Scrierea este pseudoepigrafă și atribuită patriarhului Antim al Ierusalimului.

În urma cercetărilor publicate de Ariadna Camariano, *Spiritul filosofic și revoluționar francez combătut de Patriarhia ecumenică și Sublima poartă*, în *Cercetări literare*, IV (1941), p. 138–150, știm titlul originalului grecesc din care s'a tradus în românește.

Διδασκαλία πατρική, συντεθείσα παρά τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ κὺρ Ἀνθίμου, εἰς ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, νῦν πρῶτον τυπωθείσα δι' ἰδίας δαπάνης τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρά τῷ τυπογραφεῖοι Πογῶς Ἰωάννου ἐξ Ἀρμενίων 1798.

1151. *Bucowanjă*, Brașov 1822.

În *Bibl. rom. veche*, III, p. 393 descrisă sumar, după informațiile lui Julius Gross.

БЪКОВНЪ | ПЕНТРС | ЛЕЪЦЪТЪРМ | ПРЪНЧНАСЪР | ДѢ Л СЪ ДІЕРНДѢ
 АТ.КТ ЛА КШНДАЩЕРЪ | СЛОКІАВР, ЛА СЛОКІЕНІРЕ, ШН ЛА | ЧЕТАНІЕ; К.К.Т ШН ЛА Р.ЖН-
 ДСАЛА | ЕІСІЕРНІЕІ, ОУТРІНІЕІ, ШН | А СФІТІЕІ АНТЪРГІІ.

БРЯШОЕ, | САС ТНПЪРІТ ꙗ ТНПОГРЪФІА ДОМНІСАШ | ФРІНЦІЕК ДѢ ШО-
 БЕАН ПРН | ФРІДРІХ ІВГЪГТ ХЕРФЪРТ | 1822.

In-8°, 84 pagini. Dela p. 82 paginile nu sunt numerotate și cuprind «Arătarea numerilor» și «Odată unul».

București: Biblioteca Academiei Române.

1162. *Povățuire către Arithmetică*, Buda 1822.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 402–403. O analiză amanunțită de Ascaniu Crișan, *Din trecutul învățământului matematic la Români din Ardeal. O carte de Arithmetică din anul 1822*, în *Natura*, XXII, nr. 2 din 1933, p. 12–17.

București: Biblioteca Academiei Române.

1177. *Ceaslov*, Buda 1823.

Exemplarul Academiei este defectuos: in-8°, are foile 10–24 și 1 foaie nenumerotată cu arătarea zilelor cu «mâncare de carne» și de «post». Tiparul cu cerneală neagră.

Inițialele sunt împodobite, frontispicii și vignete simple. O cruce din flori și ochiul lui Dumnezeu (v. facs. nr. 55), cu semnele zodiacului, ocupă paginile foii 143.

București: Biblioteca Academiei Române.

1190. *Socoteala Societății biblice, pe anul 1822*, Chișinău 1823.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 429. Nu vazusem exemplare.

București: Arhivele Statului, Donații, Pachetul XX, doc. 10.

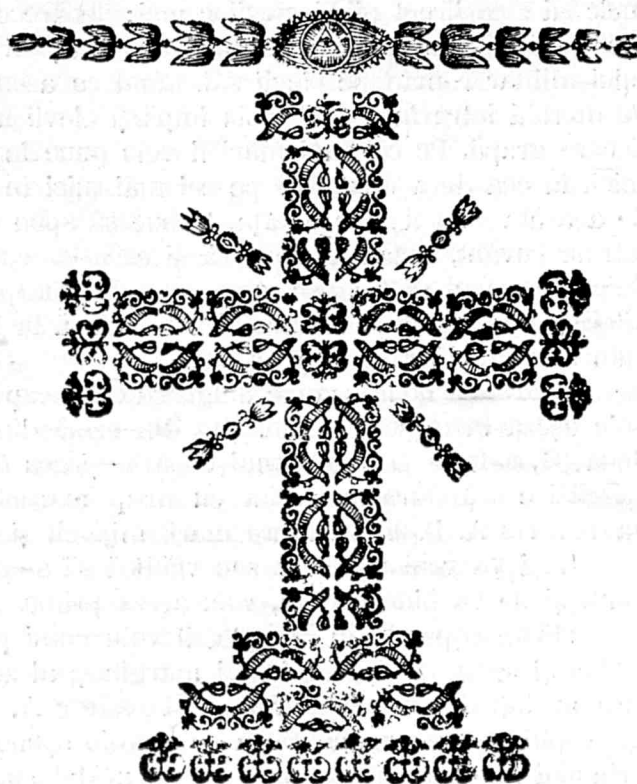
1203. Berovici Petre,
Bucvar, Brașov 1824. —
Bulgărește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 433 adaogam traducerile prefetei și epilogului facute de d. Alex. Jordan, fost bibliotecar la Bibl. Academiei Române.

Prefața:

Când pentru întâia oară am văzut în alte părți copiii învățând să citească pe cărți scrise în limba lor, am înțeles cât rău fac la noi învățătorii și câte greutăți turbură sărmanii copii. Căci după ce-și trec tinerețea în școală cu atâta frică și teamă, ies și nu știu cel puțin numele să și-l scrie, nici să socotească ce iau și ce dau la prăvăliile lor; dacă li se întâmplă, învață puțin lucru. M'am mirat

cum în vremea atâtor veacuri nu s'a găsit nimeni care să cunoască această situație demnă de milă și să arate un drum drept pentru folosul obștesc, nu s'a găsit niciunul care să gândească la nefericiții copii și să alcătuiască pentru ei vreo cărticică. Această muncă mi-am luat-o eu: am alcătuit acest Bucvar cu substantive, pronume și celelalte părți ale gramaticii, pentru ca acum să învețe copiii să silabisească și apoi să le aibă ca exemple și ajutor în gramatică. Am adunat și câteva scurte și variate povățuiri din Eclogarul lui Darvari și am căutat să le redau cât am putut mai simplu, pentruca toți să le înțeleagă, iar acele povățuiri ce mi s'au părut mai grele, le-am prelucrat din turcește. Oricine va vedea această carte, socot că se va bucura, dar mai mult învățătorii, căci ei, îmi închipui, de mult ar fi lăsat psaltirile și ceasloavele din care copiii nu înțeleg nimic, dar n'au avut nicio carte

55. *Ceaslov*, Buda 1823.

tipărită pentru ei în limba noastră. Dar eu îi voi ajuta mai mult, arătându-le pe scurt în ce chip un învățător poate ușor să învețe o sută de copii.

Pentruca să înțeleagă aceasta mai bine, voi spune că eu mă voi face învățător la o sută de copii. Dela început gândul meu nu va fi ca să câștig bani, nici să exclud [cumva] din lume această ocupație, ci să îndrept și să adaug cât pot, bunăvoinții și învățaturii copiilor pe care îi încredințeză în mâinele mele, părinții lor. Mă voi sili să fiu bun și pe dinăuntru și pe dinafară, liniștit blând, înfrânat și evlavios, pentruca faptele mele să stea drept pildă elevilor mei: deoarece dacă-i voi strica, le voi face mai rău decât acel desgustător învățător, care a predat comandantului militar roman pe elevii săi. Când cu asemenea gânduri și cu astfel de morală intru în școală, voi împărți elevii în zece grupe, câte zece în fiecare grupă. Pe cei mai mari îi voi pune în grupa întâia, pe cei mai mici, în cea de a doua, iar pe cei mai mici în cea de a zecea. Dar înainte de a arăta cum îi voi învăța, trebuie să spun cum trebuie să fie școala: într'un cuvânt, vreau să spun că și aceasta, cași întreaga lăuntrică orânduire ar trebui să fie așa cum operele europene îndrumază învățătura altora; dar aceasta nu e posibil să se facă la noi și de aceea voi arăta cum se poate, iar nu cum trebuie.

Voi face nouă scaune lungi, ca să încapă zece copii într'unul și le voi așeza în mijlocul școlii. Cea din urmă dintre ele, o voi denumi V, a doua G, a treia D și așa mai departe și cea dintâi I. Înaintea băncii I se va găsi o scândură acoperită cu nisip mărunț și o tabelă atârnată, unde va fi scris A. B. V. cu litere mari, mijlocii și mici.

Luni va veni un preot sau vlădică să sfințească apa; după ce va săvârși și ne va binecuvânta, voi așeza prima grupă în banca I. Copilul care stă în capătul din dreapta, îl voi numi primul, iar cel după el, al doilea și a. m. d. și pe cel mai mărginaș, al zecilea. Atunci voi începe să arăt în tabelă cu arătătorul și să rostesc A, B, V, G, D, E, și a. m. d.,¹⁾ iar copiii mă vor urma. După ce le voi spune de zece ori, voi spune primului să citească așa precum am arătat eu, iar dacă nu știe, voi întreba pe al doilea și dacă va ști, îl voi face pe el primul, iar pe primul al doilea, iar dacă nu știe nici al doilea, voi întreba pe al treilea ș. a. m. d. și pe acela care va ști, îl voi trece întâiul, iar primul nu va trece la locul lui, ci în cel de al doilea. Apoi iar va urma până ce se sfârșește lecția. După el voi pune pe altul iar să citească; astfel două ceasuri, le voi spune să scrie pe nisip cu degetele, litera pe care le-o arăt, apoi mă voi duce să văd care cum a scris-o și dacă vreunul nu poate, îi voi apuca degetul și voi scrie litera, apoi le voi șterge cu o scândurică și iar le voi arăta alte litere ș. a. m. d. și astfel va trece încă un ceas. După amiază voi aduce altă tabelă pe care se va găsi scris 1, 2, 3, 4, 5... Acolo le voi arăta și le voi rosti unu, doi, trei, patru ș. a. m. d. După ce le voi spune de zece ori, voi spune primului să rostească și eu voi arăta și acolo unde nu știe, voi întreba pe următorii, ca și înainte de

¹⁾ La Academia Petersburgheză denumesc literele cu silabele A, Be, Ve, Ghe, . . .

masă. După un ceas, le voiu spune să scrie pe nisip, unu, doi, trei și a. m. d. și după ce trece astfel încă un ceas, le voiu da drumul. Ca să n'o lungesc prea mult, voiu spune că în fiecare zi vor învăța două lecții, una de citire, iar cealaltă de aritmetică.

Marți va sta grupa a doua în banca I, dar nu-i voiu învăța cu, ci cel de al doilea copil din grupa întâia, iar cel dintâiu îl va supraveghia pe el și pe ceilalți. Pentru mai multă ușurință, voiu orându-i șef al băncii întâia pe primul copil, iar șef de grupe pe ceilalți. Șeful, așa dar va supraveghea, iar șeful băncii a doua va învăța grupa a doua, ceea ce i-am învățat eu ieri. Când va termina, ceilalți vor pleca, iar eu voiu rămâne cu șefii de bănci și le voiu spune cea de a doua lecție, adică Ba, be, bi ș. c. l., care vor fi scrise pe tabelă, cași celelalte, cu litere mari, iar după masă le voiu arăta lecția a doua din aritmetică.

Miercuri șeful va supraveghia iarăși pe toți, șeful grupei a doua va învăța grupa a doua a băncii V, iar cel de al treilea, grupa a treia a băncii G, lecția întâia. Așa vor urma în zilele următoare.

În ziua a zecea, când se vor aduna, vor cânta *Vrednic este*, toți cu capetele descoperite și rânduți. Atunci vor veni la mine șefii de grupe și le voiu da celui de al doilea, cea de a noua tabelă, celui de al treilea pe cea de a opta ș. a. m. d. și celui de al zecelea, prima. Apoi voiu așeza grupa a doua în banca V, iar pe șeful grupei a doua, care fi va învăța, va sta în banca G, întors către ei și va ține tabela a noua. Grupa a treia va sta în banca G, și șeful ei în banca D ș. a. m. d. Atunci vor începe să citească după cum i-am învățat eu, iar șeful va merge din bancă în bancă și va vedea ce face fiecare și dacă vede pe vreunul dintre elevi că (nu ascultă), îl va aduce la mine, iar eu nu-l voiu pedepsi, ci îl voiu opri ca și Duminică să citească; nici nu-l voiu bate, ci să meargă să stea la perete, până când vor termina ceilalți să citească, iar mâine să vină în banca de mai jos. Dacă vreunul săvârșește vreo greșală mai mare, lui nu-i voiu da două sau trei zile, ci chiar o săptămână să citească; iar dacă este cu totul stricat, și nu vrea să se liniștească, îl voiu alunga ca să nu strice și pe ceilalți. După ce am trecut două ceasuri, șefii de grupe vor începe să explice prin cuvinte lecția de azi, iar elevii s'o scrie pe tabelă, ori pe placă. După o oră, le voiu spune să se ducă să vadă fiecare ce a scris, iar după ce termină, să se rânduiască la marginea zidului, bancă de bancă. Atunci voiu chema să iasă primii din fiecare bancă și fi voiu așeza pe fiecare dintre ei în banca mai înaintată. Apoi voiu spune să iasă cei mai înapoiași din fiecare bancă și după ce fi dojenesc, fi voiu așeza în băncile mai înapoiate.

După aceasta vor cânta iar *Vrednic este*, apoi fi voiu trimite să se joace și voiu recomanda copiilor de bancă, adică celor dintâi din fiecare bancă, să-și supravegheze fiecare banca sa. Iar eu voiu rămâne cu șefii de bancă și după ce le voiu spune de câte zece ori, cea de a zecea lecție și o vor învăța-o, o vor scrie (ei nu vor zăbovi trei ceasuri, căci nu vor recepționa), apoi vom merge cu toții la câmp, la ceilalți elevi. Și voiu privi cum se joacă, apoi după puțin timp vom merge să mâncăm. Și după amiază tot așa vom proceda.

În aceste reguli, când omul e hotărât să le urmeze, știu că va găsi multe greutăți și piedici, dar acestea sunt de așa fel, că un învățator înțelept poate să le treacă, sau să le îndepărteze. Iar pentru aritmetică, după cum am spus, nu e greu să învețe fiecare învățator și s'o predea elevilor săi.

Știu că mulți învățatori și oameni simpli vor spune, de ce să nu introduc și învățătura despre pravoslavnica noastră credință, în această carte, dar să știe că e fără folos micilor copii, care încă nu știu să socotească și să citească, să le dea omul asemenea învățături, pe care noi abia le putem înțelege. Dar după câteva luni se va tipări o carte alcătuită din Vechiul și Noul Testament, pe limba noastră, în care vor găsi învățătura pe care o doresc. Și dacă li se va părea bună, vor putea s'o înceapă copiii, când vor fi sfârșit cu aceasta.

Epilogul:

Iubiți connaționali !

De mare laudă e strădania aceluia patriot, cu care să se arăte neamului său cum vrea binele obștească și nu se uită numai la sine și, pentru toți au această îndatorire, care cum poate, așa s'o îndeplinească. De laudă sunt dd. Hagi Iordan, Hagi Ghenović și d. Vasilie N. Nenović, deoarece și-au luat sarcina de a fi epitropii poporului nostru și au săvârșit atâta pentru tâlcuirea Noului Testament (evanghelia, apostolul și psaltirea) (sic), precum și pentru ca și alte cărți folositoare, în limba noastră proastă, să se tipărească. Dar nu sunt mai puțin de laudat aceia, care i-au orânduit pe ei epitropi, pentru o atare sfântă treabă, căci cu timpul poate să urmeze mult bine din aceasta. Câtă necinste și rușine aduce poporului nostru o rea traducere, asemenea celcia, pe care a tradus-o arh. Teod. în Petersburg, la Societatea Biblică, pentru care au scris acolo și ai noștri și s'au rugat să rânduiască oamenii învățați ca să o revizuiască și să o îndrepte, ca să o facă bună și să o înțeleagă fiecare Bulgar. Avem obligația acei care știm cât ajutor aduce un astfel de lucru, să mulțumim întotdeauna acestor epitropi și mereu să-i rugăm cu scrisori, ca să le stimulăm silința și din fiecare oraș putem să le scriem câte volume din Noul Testament trebuie, ca să aibă grije să le trimeată.

Acești epitropi se străduiesc ca să se tipărească în limba noastră, cărțile de mai jos după cum vorbim; cine vrea să fie sprijinitor sau abonat, să se arate, pentruca să i se scrie numele în cărți:

„Sfântă culegere, aleasă din Vechiul și Noul Testament“.

„Mic lexicon“ în 4 limbi, bulgară, grecească, vlahă și rusă, astfel întocmit, încât fiecare să poată singur și fără învățator, să învețe oricare limbă va vrea dintre acestea.

„Gramaticesca etimologie“ a acestor 4 limbi.

„Catihism al dreptei noastre credințe“.

„Istoria sfântă pentru copii“.

„Gramatica bulgară“.

Mai sunt și alte cărți nescrise, care când vor fi terminate, atunci vor anunța epitropii.

Se va găsi un iubitor al neamului ca să traducă istoria bulgară și alte cărți folositoare, ca să se tipărească. Cine posedă în manuscris cărți, le pot trimite epitropilor pentru a interveni să fie tipărite. Iar cine poate să alcătuiască ori să traducă, să-i înștiințeze. Sau cine știe undeva cărți manuscrise, să le transcrie și să le trimită la Brașov, sau să-i încunoștințeze pe epitropi, să scrie acolo unde se găsesc, pentru a le obține. Trebuie să ne silim cât se poate, ca să se tipărească cât mai multe cărți în limba noastră, pentru învățătura poporului nostru, căci ajunge cum se găsește de atâta vreme în întuneric, fără învățatură. Să dea Dumnezeu ca să se răspândească silința și râvna la toți conaționali noștri și să sporească învățătura în țara noastră. De mare folos este când învățăm întâi limba noastră, cu reguli gramaticale și apoi și alte limbi.

Scurtă scrisoare pentru aceia cari vor să scrie epitropilor:

Milostivi editori! Respectabili domni! Domnule Hagi Iordane, Hagi Ghenović și domnule Vasilie I. Nenović!

De laudă este râvna voastră, pe care o aveți pentru binele poporului nostru și dragostea voastră pentru el, este cunoscută. Să dea Dumnezeu să se înmulțească strădania voastră pentru folosul obștesc. Vă rugăm să aveți grijă, de conaționali și confrăți cât e posibil, să fiți îndrumătorii tuturor acelora cari aduc folosința Bulgarilor noștri și epitropi săvârșitori cu toată înputernicirea și puterea, a acestor sfinte lucruri, să faceți cum vă învață Dumnezeu, pentru binele obștesc și astfel noi vă rămânem recunoscători și obligați pentru râvna muncii voastre și vă felicităm pentru binefacerile poporului nostru.

Obligat și supus.

Rog pe învățători să îndrepte cu tocul unde vor vedea greșeli de tipar în această carte, ca să citească copiii exact.

Al. Iordan, *Dr. Petru Beron și primul Bucvar bulgar*, în *Timocul X* (1943), Caetul II și III, p. 17—28.

București: Biblioteca Gustav Finkelstein.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică),

1209. *Istoria lui Alexandru <Machedon> și a corăbierilor rusești* (1824).

Afară de cartea descrisă în *Bibl. rom. veche*, III, p. 435—436, tipărită în 1824 (unde?) ca a doua ediție («acum a doao oara typarită»), *Bibl. Academiei Române* mai are un exemplar schimbat față de aceasta ediție.

Exemplarul n'are foaia cu titlu; formatul același, in-8° mic; paginația începe cu pag. 1—204 în cifre arabe, câtă vreme în ed. II numerotația este întreruptă și în cifre cirilice. Ornamentațiile și dispoziția textului în pagini este iarăși deosebită.

Textul al 2-lea «Vrednica de însemnare întâmplare a patru corăbieri rusești» începe la p. 182—204. Nu cunosc anul publicării acestei prime ediții, anterioară lui 1824, dar nu cred ca poate fi mai veche de 1820.

București: Biblioteca Academiei Române.

1210. *Kengyelacz Pavel*, Arhimandrit sirb, *Istoria universală*, trad. de I. Theodorovici, Buda 1824, partea I.

Un exemplar intrat de curând în Biblioteca Academiei Române are la sfârșit, în plus față de exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 436—438, următoarea hărtă de 44 × 32,5 cm.:

Palestina sau Pământul făgăduinței, carea arată nu numai țările ceale vechi Iuda și Israil în XII seminții ale lui Iacov împărțite; ci și starea acestora întru deschilinite timpuri și întâmplările în S. Scriptură însemnate.

Intocmită prin I. Theodorovič, Parohi Romanesc în Pesta.

Sub gravura care inconjură titlul de mai sus, semneaza:

Prixner jun: sculp: Pest. Anno 1824.

Scurtă analiză de N. Iorga în *Revista istorică*, VI (1920), p. 128—129.

București: Biblioteca Academiei Române.

1213. Paraclisul Sf. Haralambie, (Brașov) 1825.

Gravura pe verso titlului reprezintă pe Sf. Haralambie calcând în picioare, nu diavolul (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 442), ci ciurma. Gravorul a copiat întocmai gravura din ed. I (anul 1815, nr. 882).

București: Biblioteca Academiei Române.

1244. Pleșoianu Gr. și Gheorghe Librier, *Abețedar greco-român*, București 1825.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 476—477; exemplarul complet 95 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

1259. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, *Table alilodidactice*, Iași 1825.

Se cunoștea numai o foaie (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 480). Colecția întreaga, de mai multe foi, o are Preotul C. Bobulescu din București.

1261-1262. Pavlovici Const., *Scrisori de renunțare la tronul Rusiei*, Varșovia 1825. — Foi volante.

La cele arătate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 480—481, v. unele amanunte la Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 32—33 care însă considera, greșit, cele 2 unitați bibliografice ca una singură (nr. 37).

1279. Povățuitorul tinereții, Buda 1826.

Exemplarul pe care ni l-a arătat d. Gustav Finkelstein din București are 112 pagini, în loc de 110 pag., câte are exemplarul Academiei Române.

București: Biblioteca Academiei Române.

1308. Hosszu Dimitrie, *Versuri episcopului Nicolae Kováts*, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 534—535.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1318. Margela Ștefan, *Gramatică rusească și românească*, Sanctpeterburg 1827. — Rusește și românește, 3 volume.

Am văzut numai 2 volume, bibliografiate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 542—544.

Ov. Densușianu, *Gramatica ruso-românească* în *Revista critică literară*, III (1895), p. 244—247 afirmă ca «apăru în 3 volume».

Volumul al 3-lea are 159 pagini și cuprinde sintaxa, după următorul plan:

- De drept scriire, p. 3.
- Regulile drept scrierei glasurilor, p. 9.
- De drept scrierea unilor neglasnici, p. 36.
- Insemnări asupra scrierei unilor cuvinte, p. 43.
- De împreunare, p. 57.
- De împreunarea numelor înfintătoare; de î. u. î cele numărătoare p. 39.
- De f. graiurilor cu numele, p. 89
- De f. împărțășirei și împărțășirei de lucrare, p. 111.
- De 7 asupra graiurilor, p. 113.
- De f. înainte punerilor cu numele, p. 117.
- De f. unitorilor, p. 123.
- De f. întrepunere, p. 127.

București: Biblioteca Academiei Române (numai vol. I și II).

1319. Noák Moise, *Versuri episcopului Francisc Laicsák*, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 544–545.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1320. Noák Moise, *Versuri episcopului Samuil Vulcan*, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 545.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1367. Hosszu Dimitrie, *Versuri episcopului Iosif Vurus*, Oradea-Mare 1828. — Latinește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 395.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1381. НОВА́Я ЗАВѢ́ТЬ (Noul Testament), București 1828.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 604–605.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit de P. S. S. Tit Simedrea, Mitropolitul Bucovinei).

1382. Bredov G. G., *Istorie universală pe scurt*, București 1828. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 605–606.

N. Iorga în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 122–125 publică lista prenumeraților.

București: Biblioteca Academiei Române.

1404. *Relații despre războiul ruso-turc*, Chișinău 1828. — Foi volante. Rusește și românește.

În *Bibl. rom. veche*, III, p. 610, am descris 9 foi volante cu comunicate oficiale. Alte 3 foi, cuprinzând și ele știri asupra evenimentelor din zilele 13 Mai, 28 Iunie, «8 ale aceștii luni» (dar nu spune ce lună), a descris Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 43, nr. 61.

1412. Moysi Bota, Dedicafie la instalarea lui Nestor Ioanovics, Arad 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 622 trebuie completată astfel:

DEDICATIE | la | INSTALATIA | MULT STRELUCITULUI DOMN | NES-
TOR | IOANOVICS | anteiului | ca | ROMAN cu | MILA LUI DUMNEZEU | RI-
TULUI BISERECI G. N. V. DRÉPT | CREDINCIOS EPISCOP | de | MAJESTATE
SA INALTIATU | INPERAT, SI CRAIU | FRANC', I-iul | pe | DIECESU' ARA-
DULUI-VECHIU, ORADIEI | MARI, IENOPOLIEI, SI A HALMAGIULUI | ANOMIT.
INCHINATA. | IN ARAD, | Cu Literile lui Iosif Klapka.

In-8°, 10 foi. Verso titlului are extrase din Psaltire, dintr'un autor latin notat «Cla» și această viză a censurii:

Reuidit, et approbavit, Aradini 1829.

Mandik Aloy. And. mp.

Censor, et Reuisor Regius.

Textul începe:

Cuprindeti-mi Sante umbre	Umbriti cu roo manósa
Céste strense cugete,	Mente mè 'ntunécósa:
Dati-le voe se umble	S'o iviti la lumina.
Spre Romanele fructe;	

București: Biblioteca Academiei Române.

1415. Cântare Episcopului Maxim Manuilovici, Buda 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 624.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1425. Piscupescu Șt. V., Oglinda sănătății, București 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 633–648.

Victor Mureșan, *Rostul lui Stefan Vasile Episcopul în începuturile medicinei științifice române*, Cluj 1934, p. 7–11. — Const. Gheorghiu, *Doctorul Episcopescu și începuturile scrisului medical românesc*, extras din «Clujul medical», nr. 1 (Ian. 1934), p. 4–6.

București: Biblioteca Academiei Române.

1423. Nicola Iancu, Manual de patriotism, Iași 1829.

Opera este o traducere din grecește, anume din opera Δοκίμιον περί πατριωτισμού... 1817. de N. Scufos — ceea ce a arătat N. Camariano, *Despre un Manual de patriotism publicat la Iași în 1829*. În *Revista istorică română*, XIII (1943), p. 116–126.

1443. Eliad I. (Rădulescu), Odă la campania rusească <București> 1829. — Foae volantă. Românește și franțuzește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 607.

Versiunea românească a fost reprodusă de autor și în *Meditații poetice*, Buc. 1830, p. 103–109 (v. *Bibl. rom. veche*, III, nr. 1486); cea franceză publicată de N. Hodoș în *Documente Hurmuzaki*, XVII, p. 232–233.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 4077, p. 109–110).

1448. Vedomostie pentru biserica cutare, (Chișinău) 1829.

Argumentele lui Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 47–48, nr. 71, că această mică tipăritură a aparut în 1830, în loc de 1829 (cum am datat-o în *Bibl. rom. veche*, III, p. 668) nu ne par convingătoare:

gândind și făcând patrioților săi prin prevegħialnica sa ocrotire, nu numai de toate bântuialele lumești, să silēște, a-i apăra, ci și pentru cēle ce privesc spre folosul sufletelor lor și câștigarea cea dorită a clironomiei de sus, având mai deosebită îngrijare cu oserdie covârșitoare și cu neînfrănată sârguință pre cea către ceriu norocită suire dorindu-le pentru fiii săi, cu dăioșie lucrează, făcând Prea-o-sfinția Sa pre cēle colțuroasă căi nétedo și scojind din mijloc toate împiedecările, au înlesnit scoposul nostru cel de Dumnezeu plăcut și cu ajutoriul lui Dumnezeu, ne-au adus întru a fi mai lesnicioși spre sporirea tiparului, prin carea iată vă facem pre toți părtași cărților acestor trebuitoare și de suflet mântuitoare, făcându-vă știut și aceasta, o iubitorilor de Hristos cetitori, fiindcă viețile tuturor sfinților s'au tipărit pre larg cu multă cercare și luare aminte aicea în Sfânta Mânăstirea Neamțului.

Au găsit de cuviință Prea-o-sfințitul Mitropolit Kiriu Kir Veniamin, de a nu să tipări sinaxarele la aceste Minēe, căci sinaxarele la multe locuri nu să unesc cu cēle adevărate viețile sfinților; s'au mai făcut schimbare și la unele din cuvinte, precum în loc de „Troiață“ s'au pus „Treime“ duple cuvântul limbii noastre și în loc de „mărire“ s'au pus „slavă“, însă numai la locurile cēle cuviincioase, duple cum s'au găsit la Minēele cēle grecești.

Asemenea și tipicurile și învățăturile cēle cuviincioase pentru Sfinții Trei-Ierarhi, adecă de față nu le-am pus duple cum am urmat de am pus la alte praznice tipicul de față, ci atât pentru acești Trei-Ierarhi, cum și pentru înaintea prăznuirii Intâmpinării, pentru praznicul Intâmpinării și pentru otdania lui, pentru aflarea cinstului cap al Mergătorului înainte, pentru sfinții patruzeci de mucenici, pentru înaintea prăznuirea Bunei Vestiri, pentru praznicul Bunei Vestiri și pentru otdania lui, până când se întâmplă în sfânta și marea Sâmbătă, ori în ce zi s'ar întâmpla acestea mai sus pomenite, tot tipicul ce să cuvine, s'au făcut trimitere la Triod, arătând și slova; acolo vei afla pe larg învățătură pentru toate, că cu neputință iaste a fi biserică fără Triod.

Aducem dar, acum voao binecredincioșilor compatrioți pre acēste pline de sfințenie Minēe, ca pre un ceriu prea împodobit, în care, ca niște stēle mult strălucitoare, toți sfinții cu crugurile lor și cu învățirile cēle nerătăcite pre cēle doasprezēce zodii, adecă pre cēle doasprezēce luni încungiură; acum împreună răsărind cu soarele dreptății Hristos și acum iarăși împreună strălucind cu luna de tot luminoasă stăpâna noastră Născătoare de Dumnezeu.

Deci veniți arhieriei și preoți, veniți stăpânitori și boiari, veniți toți drept slăvitorilor hristiani, norodul lui Dumnezeu cel ales, bărbați și femei, mari și mici, tineri și bătrâni, veniți și primiți cărțile aceste scumpe și de mult preț, cu dragoste frățescă, cu bucurie și cu oserdie, ca pre niște mijlociri putincioase a vă ajuta și a vă învrednici mântuirii prin solirile plăcuților lui Dumnezeu, ce să cuprind întru dânsele, dela cari, ca dintru un izvor dătătoriu de viață, curgerile mântuirii, la toți de obște, să răvarsă.

Aicea, sfinții lui Dumnezeu, izvorul tuturor darurilor, mântuirea oamenilor, scăparea păcătoșilor, piarderea diavolului, aicea cu aripile ocro-

titorilor lor acoperindu-le de sus, sânt Arhangheli. Aicea, cu rugăciunile către Stăpânul a toate, ca să ne dăruiască pace și liniște, sânt Apostolii. Aicea, cu îndrăzneală către Dumnezeu, ca să ne lumineze, sânt Prorocii.

Aicea, cu solirile lor către Ziditoriul, ca să ne dea ertarea greșalelor, sânt Mucenicii. Aicea Ierarhii, Cuvioșii, Dreptii. Aicea, în sfârșit, mijlocitori pentru noi, toate cétele sfinților.

Deci având aicea, o mulțime de mijlocitori către Dumnezeu, bucurați-vă și precum noi mult luptându-ne, am cheltuit spre tipărirea Minéelor acestora, așa și voi nu trecându-le cu vederea, nici îngreoindu-vă sau scumpindu-vă, să vă arătați zăbavnici spre câștigarea lor, ci dinpotrivă fierbinți doritori și grabnici câștigători să vă faceți acestora cu dragoste, însă primind și oserdia noastră, împărtășirea, râvna cea fierbinte necurmată pentru slava bisericilor, pentru folosul neamului, pentru mântuirea credincioșilor, pe care să o dea Iisus Mântuitorul și Indrumătorul. Amin.

A dragostii voastre cei întru Hristos Smeritul Arhimandrit și Stareț Sfintelor Mănăstiri Neamului și Secului.

Dometian, împreună cu tot soborul.

Câmpulung-Muscel: Mănastirea Negru-Voda.

1496. Tannoli Silvius, Comes, *Poëmation de secunda legione valachica*, Oradea-Mare 1830. — Latinește.

La edițiile mai nouă, citate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 707, adaugă ediția textului (însoțit de traducerea românească a lui V. Bichigean) îngrijită de Iuliu Moisil, *Biografia Căpitanului Anton Cosimelli și opera sa Poëmation de secunda legione valachica. Poema regimentului al II-lea grănițeresc năsăudean. Tipărită pentru întâiași dată în limba latină în anul 1768, sub pseudonimul Comes Silvius Tannoli . . .*, Năsăud 1939, in-8°, 35 pag.

București: Biblioteca Academiei Române.

ADAOS

139. *Noul Testament*, București 1703.

Exemplarul din Biblioteca „Astra”, Sibiu, are 2 foi nenum. + 209 foi, numerotate cu greșeli: f. 57 se repetă; dela 117 sare la 121, fără să lipsească textul; după f. 124, numerația reîncepe cu 122. *Bibl. rom. veche*, I, 448, arată greșit 109 foi.

București: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Astra.

333. *Joannis Damasceni, Opera philosophica et theologica*, Blaj 1763 — Latinește.

Se cunoștea numai partea a doua a operei, care are 6 foi nenum. + 445 pag., cu multe greșeli de paginatie. Partea I-a are 8 foi nenum. + 447 pagini. Titlul părții întâia se deosebește de al părții a doua (publicat în *Bibl. rom. veche*, II, p. 160) numai prin următoarele:

...Pars Prima complectens Dialecticam Phisicam et Haereses...

Pe verso titlului este un extras din Sf. Grigore din Nazians, apoi urmeaza, pe f. 2–8 liminare: *Praefatio ex tomo primo institutionum Theologicarum antiquarum Petrum, Venerabilis cardinalis Thomasii, edit. Rom. Anno Domini MDCCIX.*

Sibiu: Biblioteca Astra.

București: Biblioteca Academiei Române (numai partea doua)

CĂRȚILE DESCRISE ÎN TOMUL IV

I. ADĂOGIRI

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
Sac. XVI	1. <i>Molitvenic</i>	slavonește	(Țara-Român.)	1
1546	2. <i>Tetraevanghel</i>	"	(Moldova)	2
1557	3. <i>Octoih mic</i> , de Oprea și Coresi	"	Brașov	3
(1559)	4. <i>Intrebare creștinească</i> , de Coresi	românește	(Brașov)	6
1565	5. <i>Evangheliar</i> , de Călin	slavonește	Brașov	7
1567	6. <i>Octoih</i> , de Lorinț	"	"	9
(1570)	7. <i>Carte de cântări</i> (psalmi)	românește	(Cluj)	10
(1568-70)	8. <i>Liturghier</i> , de Coresi (?)	slavonește	Brașov	11
(1570)	9. <i>Liturghier-Diaconar</i> , de Coresi	românește	(Brașov)	12
(1570-80)	10. <i>Pravila sfinților olefi</i> , de Coresi	"	"	12
(1570)	11. <i>Lavrontie, Evanghelie</i>	slavonește	"	13
(1570-80)	12. <i>Psaltire</i>	"	"	15
(1580)	13. <i>Evangheliar</i> , [de Coresi?]	slav. și rom.	"	15
(1588)	14. <i>Psaltire</i>	"	"	17
(1637-50)	15. <i>Psaltire</i>	"	(Țara-Român.)	19
1638	16. <i>Ceaslov</i>	slavonește	Govora	19
(1639)	17. (<i>Puraclisul Precistei</i>)	rom. și slav.	(Govora)	20
1640	18. <i>Ceaslov</i>	românește	"	21
1642	19. <i>Catehism</i>	slavonește	Iași	23
1644	20. <i>Penticostar</i>	românește	(Țara-Român.)	24
1645	21. <i>Evanghelie</i>	"	?	24
1649	22. <i>Evanghelie</i>	armenește	Suceava	24
"	23. <i>Psaltire</i>	românește	Alba-Iulia	24
1651	24. <i>Bucoavna</i>	grecește	Iași	25
1664	25. <i>Triod</i>	românește	?	25
1669	26. <i>Nicolae Milescu, Enchiridion</i>	latinește	Paris	25
1678	27. <i>Ceaslov</i>	românește	Blaș	25
"	28. <i>Octoih</i>	"	"	25
(1680)	29. <i>Molitvele în Dumineca Pogorîrei Sf. Duh</i>	slav. și rom.	București	25
(1684)	30. <i>Calendar</i>	românește	(Sibiu)	26
1684	31. <i>Molitvenic</i>	"	(Alba-Iulia)	26
(1696-95)	32. <i>Poveste de jale</i> , trad. de R. Greceanu	românește	[Snagov]	26
1700	33. <i>C. Cantacuzino, Harta Munteniei</i>	grec. și lat.	Padova	27
1701	34. <i>Proschinatarul Ierusalimului și a toată Palestina</i>	grec. și turc.	București	28
"	35. <i>Leopold I, Edict de toleranță</i>	românește	Viena	28
1702	36. <i>Șt. Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Marele Constantin</i> , ed. II	grecește	București	28
1703	37. <i>Acatistul</i> , de Antim Ivireanul	românește	"	28
(1703-4)	38. <i>Molitvele Vecerniei și Utreniei</i>	rom. și slav.	(Buzău)	29
1703	39. <i>Psaltire</i>	"	Buzău	29

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1705	40. <i>Evanghelie</i> , de Antim Ivireanul .	românește	Râmnic	31
1706	41. <i>Evanghelie</i>	arăbește	Alep	32
1708	42. <i>Evanghelie</i>	"	"	33
[1708-12]	43. <i>Evhologhion</i>	românește	[Târgoviște]	34
1709*	44. <i>Octoih</i> , ed. III	"	București	35
"	45. <i>Psaltire</i>	"	?	37
1710	46. <i>Psaltire</i>	"	Târgoviște	37
1711	47. <i>Penticostar</i>	arăbește	Alep	38
1713	48. <i>Catavasier</i>	slav., rom., grec.	[Târgoviște]	40
"	49. <i>Evhologhion</i>	românește	Târgoviște	41
1714	50. <i>Catavasier</i>	"	"	41
"	51. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	"	42
"	52. <i>Hrisovul lui Ștefan Cantacuzino</i> , <i>pentru scutirea preoților de dăjdi</i>	românește	București	42
(1715)	53. <i>Catavasier</i>	"	(Râmnic)	43
1717	54. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	43
1720	55. <i>Slujbele tuturor sfinților</i>	"	București	43
(1720-31)	56. Daniil, <i>Pastorală despre postul mare</i>	"	(București)	44
1722	57. <i>Evhologhion</i>	"	București	44
1724	58. <i>Ceasoslov</i>	"	Râmnic	47
"	59. Nic. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra și Amster.	48
1725	60. <i>Apostol</i>	românește	?	50
1726	61. <i>Slujba Sf. Stelian</i>	grecește	(București)	50
"	62. Nic. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra	50
"	63. <i>Minologhion și Octoih</i>	românește	Suceava	51
1727	64. <i>Intâia învățatură pentru tineri</i>	slavonește	Râmnic	51
1729	65. <i>Liturghie</i>	românește	București	51
1730	66. <i>Octoih</i> , ed. I	"	"	52
1731	67. <i>Apostol</i>	"	?	52
1734	68. <i>Intâia învățatură</i>	slavonește	Râmnic	52
1735	69. <i>Triod</i>	românește	"	54
1736	70. <i>Apostol</i>	"	Iași	54
1737	71. <i>Calendar</i>	"	Brașov	54
"	72. Clement, <i>Învățături în postul mare</i>	"	Râmnic	54
1741	73. <i>Evanghelie</i>	"	Iași	55
"	74. <i>Evhologhion</i>	"	"	55
1742	75. <i>Penticostar</i>	"	Râmnic	55
"	76. <i>Paraclitichi (Octoih)</i>	"	Iași	55
"	77. <i>Triod</i>	"	București	55
1743	78. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	Buzau	55
"	79. <i>Catavasier</i>	rom., slav., grec.	"	55
"	80. <i>Evanghelie</i>	românește	București	56
1744	81. <i>Evhologhion</i>	"	Iași	56
"	82. <i>Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave</i>	"	Râmnic	56
"	83. Maria Thereza, <i>Instrucți în timpul</i> <i>ciumii și altor boale molipsitoare</i>	"	Cluj	56

* Deși în titlul cărții este scris 1709 (= 1709), în realitate s'a tipărit în anul 1732. Vezi mai sus, p. 35—37 și p. 235, nr. 202.

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1745	84. <i>Acatistul Născătoarei de Dumnezeu</i>	românește	(Buzău)	57
"	85. <i>Antologhion</i>	"	Radăuți	57
"	86. <i>Apostol</i>	"	?	57
"	87. <i>Molitvnic</i>	"	Iași	57
[1746]	88. <i>Acatist</i>	"	Râmnic	57
1746	89. <i>Ceaslov</i>	"	Radăuți	58
"	90. <i>Ceaslov</i>	"	Râmnic	58
"	91. <i>Bucoavnă</i>	lat. și slav.	Cluj	58
"	92. <i>Liturghii</i>	românește	București	59
"	93. <i>Triod</i>	"	"	59
"	94. Constantin, Ieromonahul, <i>Culegere mică drept credincioasă</i>	grecește	Moscopole	61
"	95. Nectarie, patriarhul Ierusalimului, <i>Cartea arbitru advoăruului și al dreptății</i>	arabește	Iași	61
"	Eustratie Argentis. <i>Manual în contra infailibilității Papei</i> (amândouă tiparile într'un volum)	"	"	66
(1747)	96. <i>Acatist</i>	românește	(Râmnic)	67
1747	97. <i>Penticostar</i>	"	București	68
"	98. <i>Triod</i>	"	Blaj	68
"	99. Maria Thereza, <i>Poruncă pentru interzicerea circulației banilor austriaci în țările otomane supuse</i>	"	"	68
1748	100. <i>Ceasoslov</i>	"	București	68
"	101. <i>Psaltire</i>	"	(Iași)	69
1749	102. <i>Apostol</i>	"	Râmnic	69
(1749)	103. <i>Rânduiala osfeștaniei mici</i>	"	Iași	69
1750	104. <i>Ordonanță pentru desființarea cărăușilor fără plată</i>	"	(Blaj)	70
1751	105. <i>Ceasoslov</i>	"	Blaj	70
"	106. <i>Minei</i>	"	"	71
1752	107. <i>Octoih</i>	"	București	71
"	108. <i>Slujba Sf. Timotei</i>	grecește	(Iași)	71
"	109. Iacov, <i>Pastorală</i>	românește	"	72
1753	110. <i>Ceasoslov</i>	"	Blaj	72
"	111. <i>Evangelie</i>	"	București	72
1754	112. <i>Liturghii</i>	"	"	72
1755	113. <i>Alfavită sufltească</i>	"	Iași	73
"	114. <i>Invățătură creștinească</i> , ed. I	"	Blaj	73
"	114 a. <i>Invățătură creștinească</i> , ed. II	"	"	160
1756	115. <i>Antologhion</i>	"	?	73
(1758)	116. Ioan Theodor Calimachi, <i>Carte de mazil</i>	"	(Iași)	73
1759	117. Petru Pavel, Aaron, <i>Bucoavnă</i>	"	Blaj	74
"	118. <i>Catavasier</i> , ed. IV	"	Râmnic	75
"	119. <i>Liturghier</i>	"	București	75
1760	120. <i>Antologhion</i>	"	Iași	76
"	121. T. A. Cavallioti, <i>Introducere în gramatică</i>	grecește	Moscopole	76
1761	122. <i>Catavasier</i>	românește	București	77

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1761	123. <i>Evanghelie</i>	românește	București	77
"	124. <i>Proclamația generalului Buccow</i>	nemț., ung., rom.	Blaj	77
1762	125. <i>Catavasier</i>	românește	"	77
"	126. <i>Catavasier</i>	"	(Buzau)	79
"	127. <i>Octoih</i>	"	(Blaj?)	79
"	128. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	79
1764	129. Petru Pavel, Aaron, <i>Instituțiile doctrinei creștine</i>	"	"	79
(1764)	130. <i>Penticostar</i>	"	?	80
(1765-70)	131. <i>Carte de rugăciuni</i>	"	(Ardca)	80
1765	132. <i>Evhologhion</i>	"	Blaj	80
1766	133. <i>Antologhion</i>	"	Caldărușani	80
"	134. <i>Antologhion</i>	"	București	80
"	135. <i>Antologhion</i>	"	Blaj	82
"	136. <i>Apostol</i>	"	"	82
"	137. <i>Evanghelie</i>	"	"	82
"	138. <i>Octoih</i>	"	"	82
"	139. <i>Decret pentru miliția românească limitanee</i>	"	Viena	82
"	140. Maria Tereza, <i>Ordonanță în contra ciumii</i>	"	Blaj	82
1767	141. <i>Strastnic</i>	"	(București)	83
1768	142. <i>Cântece câmpenești cu glasuri românești</i>	rom. și ung. românește	(Cluj)	83
"	143. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	86
"	144. <i>Vițile Sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul</i>	latinește	"	87
1769	145. <i>Catavasier</i>	românește	Râmnic	87
"	146. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	88
(1769)	147. <i>Trâmbiță românească</i>	"	(Râmnic)	88
1770	148. <i>Bucvar</i>	slav.-rusește	Viena	88
1763	149. <i>Služba Sf. Varnava și Sofronie din Atena și a Sf. Hristofor din Mela</i>	grecește	București	88
(1770-80)	150. <i>Cuvânt pentru iubirea de argint și asuprire</i>	românește	(Râmnic)	89
1771	151. <i>Triod</i>	"	Blaj	89
1773	152. <i>Psaltire</i>	"	"	90
1774	153. <i>Evhologhion</i>	"	Iași	91
"	154. <i>Ponturile pacii</i>	rus. și rom.	(București)	91
1775	155. (Mihai Roșu), <i>Invățăturile creștinești</i>	românește	Viena	91
1776	156. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	92
"	157. <i>Antologhion</i>	"	București	92
"	158. <i>Apostol</i>	"	Blaj	92
"	159. <i>Catavasier</i>	"	"	92
"	160. <i>Liturghier</i>	"	"	92
"	161. Grigorie, <i>Sfaturi în post</i>	"	(București)	92
1777	162. <i>Catavasier</i>	"	Blaj	92
(1777)	163. Maria Tereza, <i>Porunca pentru depunerea jurământului</i>	"	"	93
1778	164. <i>Numirea ofițierilor de vamă</i>	"	Lwow	93
"	165. <i>Cazanie</i>	"	București	93

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1778	166. <i>Osmoglasnic</i>	românește	Baia	93
1780	167. <i>Ceasoslov</i>	"	București	93
"	168. <i>Penticostar</i>	"	Blaș	93
"	169. <i>Triod</i>	"	"	94
"	170. Grigore Maior, <i>Instrucții la moartea Mariei Thereza</i>	"	Blaș	94
(1780-88)	171. <i>Rugăciuni pentru împărat și ostași</i>	"	(Blaș)	94
"	172. <i>Rugăciuni în vreme de război</i> . .	"	"	94
(1781)	173. <i>Carte de blestem contra celor cari fac lux</i>	"	(Iași)	94
"	174. Filaret, <i>Encirlică protopopilor</i> . .	"	(Râmnic)	95
1782	175. <i>Antologhion</i>	"	București	96
"	176. <i>Octoih</i>	"	Râmnic	96
"	177. <i>Patensș de toleranță</i>	"	Blaș	96, 160
(1783)	178. <i>Ceasoslov</i>	"	(București)	96
1783	179. <i>Octoih</i>	"	Blaș	96
"	180. <i>Psaltire</i>	"	Râmnic	96, 160
1784	181. <i>Apostol</i>	"	"	96
"	182. <i>Cuvântare despre taina preoției</i> .	"	Viena	97, 160
"	183. <i>Triod</i>	"	Râmnic	97
(1784)	184. <i>Inștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor</i>	"	Blaș	97
1784	185. <i>Pentru slobozenia negustoriei</i> . .	"	"	97
"	186. <i>Poruncă răsculașilor români</i> . . .	"	Sibiu	98
"	187. <i>A doua poruncă răsculașilor români</i>	"	"	98
"	188. <i>A treia poruncă răsculașilor români</i>	"	"	98
"	189. <i>A patru poruncă răsculașilor români</i>	"	"	98
"	190. <i>Rânduiala cea nouă a vămilor</i>	"	Viena	98
(1785)	191. Ioan, Gura-de-aur, <i>Cuvânt la Duminica pogorîrii Sf. Duh</i>	"	?	98
1785	192. <i>Invățatură pentru recensămînt</i>	"	Sibiu	99
(1785)	193. <i>Invățatură despre strămutare</i> . .	"	"	99
1785	194. <i>Rânduiala pentru reglementarea iobăgiei</i>	"	"	99
"	195. <i>Ponturi pentru pedecapsa dezertorilor</i>	"	"	99
1786	196. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	99
"	197. <i>Penticostar</i>	"	Blaș	100
"	198. Iosif II, <i>Rânduiala căsătoriilor</i> . .	"	Sibiu	100
"	199. Iosif II, <i>Rânduiala divorșurilor</i> .	"	"	100
"	200. Leon, <i>Pastorală</i>	"	[Iași]	101
"	201. <i>Pentru finerea sârbătorilor</i> . . .	"	Blaș	101
"	202. <i>Povățuire</i>	"	Sibiu	101
"	203. <i>Pravilă</i>	nemș. și rom. românește	Lemberg	101
1787	204. <i>Intrebări și răspunsuri</i>	"	Iași	101
"	205. <i>Liturghie</i>	"	București	101
"	206. <i>Psaltire</i>	"	Râmnic	102
"	207. <i>Circulară pentru strângerea birurilor</i>	"	Sibiu	102
(1787)	208. <i>Decretumă cu diferite rânduale</i> .	"	(Sibiu)	102

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1787 (1787)	209. <i>Invățătură împotriva călcezii oilor</i>	românește	Sibiu	102
	210. Ioan Bob, <i>Înștiințare despre sărbătorile anului</i>	"	Blaj	102
1787	211. Iosif II, <i>Instrucții</i>	"	Sibiu	102
1788	212. <i>Octoih</i>	"	Râmnic	103
"	213. Budelko, Doctorul, <i>Cuprinderea meșteșugurilor</i>	"	Sibiu	103
"	214. Iosif II, <i>Pravila cerșetorilor</i>	"	"	103
"	215. <i>Înștiințare poruncitoare</i>	"	"	103
"	216. <i>Invățătură pentru cvitanții</i>	"	"	103
(1788)	217. <i>Înștiințare</i>	"	(Sibiu)	104
1788	218. <i>Măsuri contra incendiilor</i>	"	Sibiu	104
"	219. <i>Vestire pentru importul lulelelor</i>	"	"	104
"	220. <i>Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoți</i>	"	"	104
1789	221. <i>Aritmetică</i>	rom. și nemț.	"	104
"	222. Dimitrie Cantemir, <i>Descrierea Moldovei</i> , trad. de Vasilie Levșin	rusește	Moscova	105
"	223. <i>Evhologhion</i>	românește	Blaj	106
"	224. <i>Orânduiala paraclisurilor împărătești</i>	"	(Iași)	106
"	225. Mihail Strilbițchi, <i>De-ale casii vorbe rusești și moldovenesti</i>	rus. și rom.	Iași	107
"	226. <i>Ceaslov</i>	rusește	"	107
"	227. <i>Circulară</i>	românește	Sibiu	107
"	228. <i>Înștiințare</i>	"	"	107
"	229. <i>Rânduiala pădurilor Ardealului</i>	"	"	107
"	230. <i>Rânduiala conșcripției chirurilor</i>	"	"	107
"	231. <i>Regulamentul decorațiilor</i>	"	?	108
"	232. <i>Vestire</i>	"	Sibiu	108
1790	233. <i>Octoih</i>	"	Iași	108
"	234. <i>Instrucții privind cărăușia</i>	"	Cluj	108
(1790-92)	235. <i>Protocol al nou născuților</i>	"	(Sibiu)	108
1791	236. <i>Circulară</i>	nemț. și rom.	Lemberg	108
1792	237. <i>Bucvar</i>	românește	Dubasari	108
"	238. <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Cluj	109
"	239. <i>Rânduiele românești vechi privind oieritul</i>	"	"	109
1793	240. Molnar Ioan, <i>Paraenesis ad auditores chirurgiae</i>	latinește	"	109
(1793)	241. <i>Psaltire</i>	românește	Râmnic	109
1793	242. <i>Indatoririle slugilor către stăpâni</i>	"	Cluj	109
"	243. <i>Protocol al răposaților</i>	"	Viena	110
(1794)	244. <i>Ceaslov</i>	"	(Sibiu)	110
1794	245. <i>Molitvenie</i>	"	Iași	110
(1794)	246. Iacov, <i>Instrucțiuni preoților</i>	"	(Iași)	110
1795	247. <i>Poezii noue</i>	"	?	111
"	248. Molnar I., <i>Economia stupilor</i>	"	Viena	111
"	249. Francisc II, <i>Ordin de pedeapsire</i>	"	Sibiu	111
"	250. <i>Măsuri contra tâlharilor</i>	"	Cluj	111
1796	251. <i>Liturghie</i>	"	București	111

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1796	252. <i>Iertare dezertorilor</i>	românește	Cluj	111
(1796-1803)	253. Veniamin Costachi, <i>Ponturi cum să cade a petrece preoții</i>	"	(Iași)	112
1797	254. <i>Catavasier</i>	"	Blaj	112
"	255. <i>Catehism mic</i>	"	Sibiu	112
"	256. <i>Punctumuri îndreptătoare</i>	"	(Cluj)	112
"	257. <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Cluj	112
1798	258. <i>Inceputurile istoriei de obște</i>	"	Sibiu	112
"	259. D. N. Darvari, <i>Introducere în limba clinică</i>	grecește	Viena	113
	260. Ioan Bobb, <i>Cuvânt la Dumineca Floriilor</i>	românește	(Blaj)	113
1799	261. <i>Culegere a multor rugăciuni</i>	"	Buda	114
	262. <i>Inștiințare (Oficialis)</i>	"	Cluj	114
1800	263. <i>Bucvar</i>	"	Movilău	115
"	264. <i>Cântecul celui ce boleaște de dragoste</i>	"	(Buda)	115
"	265. <i>Strastnic</i>	"	Blaj	115
"	266. <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Sibiu	116
"	267. <i>Inștiințare («Aruncare»)</i>	"	Cluj	116
"	268. <i>Ordonanță despre cătânic</i>	"	Sibiu	116
1801	269. <i>Apostol</i>	"	Blaj	116
"	270. <i>Poveșuire sau ducere de mână</i>	"	Buda	116
"	271. <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Sibiu	116
1802	272. <i>Ceaslov</i>	"	?	117
"	273. <i>Psaltire</i>	"	Buda	117
"	274. <i>Esopia</i>	"	Sibiu	117
"	275. <i>Stihuri către Hagi Const. Popp</i>	"	(Sibiu)	117
"	276. <i>Invățătura celor ce dau porții</i>	"	Sibiu	118
"	277. <i>Patens împărătesc monetar</i>	"	"	118
"	278. <i>Patens împărătesc monetar</i>	"	"	118
"	279. <i>Patens împărătesc monetar</i>	"	"	118
"	280. <i>Patens monetar al Guberniumului</i>	"	(Cluj)	118
"	281. <i>Tarif vamal</i>	"	Sibiu	118
(1803)	282. <i>Acatist</i>	"	(Sibiu)	118
1803	283. <i>Bucoavnă</i>	"	Sibiu	119, 161
"	284. <i>Ode... domino Ioanni Bob...</i>	"	Cluj	119, 161
"	285. <i>Apel pentru ajutorarea orașului Ems</i>	"	Sibiu	119
"	286. Francisc II, <i>Carte de tocmeala tisturilor</i>	"	(Sibiu)	119
(1803)	287. Francisc II, <i>Rânduială despre neutralitate</i>	"	"	119
1803	288. <i>Orânduială</i>	"	"	119
"	289. <i>Patens împărătesc monetar</i>	"	Sibiu	119
"	290. <i>Proscomidia Sf. Liturghii</i>	"	Sibiu sau Blaj	120
1804	291. <i>Invățătură despre sămănarea inului</i>	nemț. și rom.	Lwów	120
"	292. <i>Triod</i>	"	Blaj	120
"	293. <i>Instrucție pentru pedepsirea furătorilor de sare</i>	"	?	120

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1804	294. Iosif II, <i>Inștiințare despre reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți</i>	românește	(Blaj)	120
"	295. Mitrovschi, <i>Inștiințare cătanelor îmbătrânite</i>	"	Sibiu	121
"	296. Veniamin, <i>Pastorală în post</i>	"	(Iași)	121
(1805-6)	297. <i>Meșteșugul zidirii și al stingerii focului</i>	"	(Blaj)	121
1805	298. <i>Onomasticon... principis Iosif</i>	"	Buda	122, 161
"	299. Polizois Kontos, <i>Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voevod</i>	grecește	Viena	122
(1805)	300. Meletie, <i>Inștiințare despre cărți tipărite în Ardeal</i>	românește	(Iași)	122
1805	301. <i>Măsuri pentru ferirea de boale contagioase</i>	"	?	123
"	302. <i>Pentru ultuirea vărsatului</i>	"	(Sibiu)	123
"	303. <i>Ponturi pentru iertarea dezertorilor</i>	"	"	124
"	304. <i>Rugăciune în vreme de foamete și de război</i>	"	"	124
1806	305. Aaron Vasilie, <i>Versuri veselitoare la zioa numelui... lui Ioann Bobb</i>	"	Sibiu	124
"	306. Aaron Vasilie, <i>Versuri veselitoare la zioa numelui... lui Ioann Bobb</i>	"	"	124
"	307. <i>Istoria biblică</i>	"	Buda	125
(1806-12)	308. <i>Pentru biruința asupra soprotivnicilor</i>	"	?	125
1806	308 a. Caragea, Ioan Nicolae Const., <i>Gramatica limbii franceze</i>	grecește	Viena	125, 161
"	309. Baronul Ioachim Bedeus v. Scharberg, <i>Luminate învățături</i>	românește	Cluj	125
"	310. Carol, General al Oastelor împărătești, <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Sibiu	125
"	311. Francisc al II-lea, Impar. Austriei <i>Proclamație</i>	"	"	125
"	312. Iacov, Mitr. Moldovei, <i>Păstorală</i>	"	Iași	125
"	313. <i>Inștiințare</i>	"	(Blaj)	126
1807	314. <i>Paradisul Născătoarei de Dumnezeu</i>	"	Brașov	126
"	315. <i>Liturghii</i>	"	Sibiu	126
"	316. <i>Mineiu pe luna Martie</i>	"	Buda	126
"	317. <i>Vieșă și pildole lui Esop</i>	"	Sibiu	126
"	318. <i>Învățături</i>	"	(Sibiu)	127
"	319. <i>Patens monetar</i>	"	?	127
1808	320. <i>Bucoavnă</i>	"	Buda	127
"	321. <i>Catavasier</i>	"	Sibiu	127
"	322. Anton de Marki, <i>Estract din Gramatica germano-română</i>	nemțește	Cernaui	128
"	323. Vasilie Popp, <i>Elegia... Carolo Michaeli Moger</i>	latinește	Cluj	128
"	324. Vasilie Popp, <i>Elegia... Georgio Banffi</i>	"	"	128
"	325. <i>Psaltire</i>	românește	Blaj	129

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1808	326. Francisc I. Impăratul Austriei, <i>Orânduială despre batalioanele de graniță</i>	nemț. și rom.	(Sibiu)	129
"	327. <i>Poruncă către toți proestoșii mănăstirilor</i>	românește	Iași	129
1809	328. Ion Demian, <i>Tableau géographique</i>	franțuzește	Paris	129
"	329. Györfy Andreas, <i>Ad Sabbam Tököly</i>	rom. și lat.	Buda	129
"	330. <i>Insemnarea puselor înainte învățături</i>	românește	"	130
"	331. Vasilie Popp, <i>Elegia ... Emerico Wass</i>	latinește	Cluj	130
"	332. Vasile Țintilă, <i>Calendariu</i>	românește	Cernauți	130
1810	333. <i>Insemnarea puselor înainte învățături</i>	"	Buda	130
"	334. Vasilie Popp, <i>Elegia ad inclytos status</i>	latinește	Cluj	131
"	335. <i>Circulară pentru impozitul pe moșteniri</i>	nemț. și rom.	Lemberg	131
"	336. <i>Circulară</i>	"	"	131
"	337. <i>Circulară</i>	"	"	131
"	338. <i>Circulare monetare</i>	românește	?	131
"	339. Francisc I, <i>Patent pentru impozitul pe moșteniri</i>	nemț. și rom.	(Lemberg)	132
"	340. Nectarie, Episc. Râmnicului, <i>Carte de diaconie</i>	românește	Râmnic	132
1811	341. Barac Ion, <i>Gratulație prea-o-sfințitului domn Vasile Moga, episcopul nrunit</i>	"	Brașov	132, 162
"	342. <i>Bucoavnă</i>	"	"	132
"	343. <i>Ceasoslov</i>	"	"	132
"	344. <i>Ceaslov</i>	"	Buda	132
"	345. <i>Octoih</i>	"	Iași	133
"	346. Rozsa Georg., Const., <i>Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis</i>	latinește	Viena	133, 162
"	347. <i>Voroavă de tâlcuirea Sf. Apostoli</i>	românește	Neamț	133
"	348. <i>Circulare monetare</i>	"	?	133
"	349. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	350. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	351. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	352. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	353. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	354. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	355. <i>Circulară</i>	nemț. și rom.	Lemberg	133
"	356. <i>Protocolum al botezașilor</i>	românește	Sibiu	134
"	357. <i>Protocolum al căsătoriișilor</i>	"	"	134
"	358. <i>Protocolum al morșilor</i>	"	"	134
"	359. Vasile Țintilă, <i>Calendar</i>	"	Cernauți	134
1812	360. <i>Apostol</i>	"	Blaj	134
"	361. <i>Calendar pe anul 1812</i>	"	Buda	135

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1812	362. <i>Psaltire</i>	românește	(Sibiu)	135
"	363. <i>Circulară monetară</i>	"	?	135
"	364. <i>Circulară monetară</i>	"	"	135
"	365. <i>Circulară monetară</i>	"	"	135
"	366. <i>Regulament silvic</i>	"	"	135
"	367. Vasile Țintila, <i>Calendar</i>	"	Cernăuți	135
1813	368. Vasile Țintilă, <i>Neu Haus-Kalender</i>	nemțește	"	136
"	369. Const. Diaconovici-Loga, <i>Caractere caligrafice</i>	românește	(Buda ?)	136
"	370. Vasilie Popp, <i>Elegia de laudibus Medicinae</i>	latinește	Viena	136
"	371. <i>Circulară în privința oicrilor</i>	românește	?	137
"	372. Francisc I, Impăr. Austriei, <i>Rânduială spre alcătuirea unui înainte primitoriu fondus</i>	"	"	137
"	373. Francisc I, Impăr. Austriei, <i>Circulară monetară</i>	"	"	137
"	374. Francisc I, Impăr. Austriei, <i>Rânduială nouă în privința loteriei</i>	"	"	137, 162
"	375. Peter, Graf v. Goes, <i>Apel adresat Bucovinenilor</i>	nemț. și rom.	Lemberg	137
"	376. <i>Gramote, ucazuri și broșuri</i>	românește	(Chișinău)	138
"	377. <i>Indemnuri pentru vindecarea boalelor</i>	"	Sibiu	138
"	378. <i>Sfaturi contra ciumei</i>	"	?	138
"	379. Daniil Vlahovici, Episc. Bucovinei, <i>Pastoralnică scrisoare</i>	"	Cernăuți	138
1814	380. <i>Bucoavnă</i>	"	Buda	138
"	381. <i>Bucoavnă</i>	rom. și rus.	Chișinău	138
"	382. <i>Ceasoslov</i>	românește	Râmnic	139
"	383. Vasilie Popp, <i>Elegia Francisco primo</i>	latinește	Viena	139
"	384. Samuil Klein (Micu), <i>Prospect pentru dicționar</i>	"	Buda	139
"	385. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest de încheierea păcii cu Franța</i>	românește	Chișinău	141
"	386. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ucaz la sfârșitul războiului franco-rus</i>	"	"	141
"	387. <i>Apel pentru ridicarea unui monument Țarului Alexandru I</i>	"	"	141
"	388. Francisc I, Impăr. Austriei, <i>Pentru ferirea pricinilor între morari</i>	nemț. și rom.	Lemberg	142
"	389. <i>Ponturi pentru iertarea dezertorilor</i>	românește	(Sibiu)	142
"	390. <i>Rânduială pentru altoirea contra vărsatului</i>	"	?	142
"	391. Vasile Țintilă, <i>Calendar</i>	"	Cernăuți	142
"	392. Vasile Țintila, <i>Calendar veșnic</i>	"	"	142
"	393. <i>Ucaz de rugăciuni pentru izbăvirea Bisericii și a Rusiei de năvălirea Gallilor</i>	"	Chișinău	143

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1815	394. <i>Bucoavna</i>	rus. și rom.	Chișinău	143
"	395. <i>Ceaslov</i>	românește	(Râmnic)	143
"	396. <i>Molebnic</i>	"	Chișinău	144
"	397. Const. Vardalah, <i>Arta retoricei</i>	grecește	Viena	144
"	398. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest de începerea războiului</i>	românește	Chișinău	145
"	399. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest la logodna mării cneghine Ecaterina Pavlovna</i>	"	S. Petersburg	145
"	400. <i>Descrierea plantei «Pitâ tătărăscă»</i>	"	?	145
"	401. Ivan Marcovici Garting, Ocărmitorul Basarabiei, <i>Scrisoare adresată Mitropolitului Gavril Bănulescu</i>	"	Chișinău	145
"	402. Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitrop. Basarabiei, <i>Sfaturi pentru trimiteră copiilor la seminar</i>	"		145
"	403. <i>Invățături despre cultura cartofilor</i>	"	?	145
"	404. Ivan Marcovici Garting, Ocărmitorul Basarabiei, <i>Scrisori pentru re-paosul duminical</i>	"	Chișinău	145
"	405. Samuil Pataki, Dr., <i>Despre ciumă</i>	"	[Cluj]	145
"	406. <i>Ucaz pentru adăogirea iilului de «Țarul Polșei»</i>	"	(Chișinău)	145
1816	407. <i>Calendar</i>	"	(Sibiu)	146
"	408. <i>Catihisis mic</i>	"	Buda	146
"	409. <i>Invățătura pentru ultuirea vărsatului</i>	"	Chișinău	146
"	410. <i>Pravila căsătoriei</i>	"	Cernăuți	146
"	411. <i>Prohodul Mântuitorului Hristos</i>	"	Buzău	147
"	412. <i>Psaltire</i>	"	Brașov	147
"	413. <i>Psaltire</i>	"	Mănăst. Neamț	147
"	414. <i>Actul Sfintei Alianțe</i>	"	Chișinău	147
"	415. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ordin de numirea unui imputernicit în Basarabia</i>	"	"	148
"	416. Bahmetev, Imputernicitul Basarabiei, <i>Inștiințare</i>	rus. și rom.	"	148
"	417. <i>Circulară pentru ajutorarea invalizilor de războiu</i>	românește	?	148
"	418. <i>Formă de ectenii (pentru Cneghina Ecaterina Pavlovna)</i>	"	(Chișinău)	148
"	419. Gavriil Banulescu-Bodoni, Mitrop. Basarabiei, <i>Pastorală pentru depunerea jurământului</i>	rus. și rom.	"	148
"	420. Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitrop. Basarabiei, <i>Apel pentru depunerea jurământului</i>	"	Chișinău	148
"	421. <i>Indreptare despre folosința ghindei</i>	românește	?	149
"	422. <i>Potihronismos</i>	"	(Chișinău)	149
1817	423 <i>Calendar</i>	"	Buda	149

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1817	424. Carte de rugăciuni	românește	Buda	149
"	425. Adăogire către Tablile Inaltelor Prăznuri	"	(Chișinău)	149
1818	426. Indreptare pentru trecerea vitelor	"	[Cluj]	150
"	427. Pravilele pentru rânduiala scoa- terii sării	rus. și rom.	(Chișinău)	150
1819	428. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ma- nifest despre nașterea Mariei, fiica Cneazului Nicolai Pavlovici</i>	românește	S. Petersburg	150
"	429. Formă la ectenii	"	Chișinău	150
"	430. Instrucție pentru magistratualiști	"	?	150
1820	431. Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi	"	București	150
"	432. Gheorghe Kleobul, <i>Manual despre metoda alilodidactică</i>	grecește	Iași	150
"	433. Bahmelev, Guver. Basarabiei, <i>Dis- poziții pentru alegerea deputaților</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	151
"	434. Formă la ectenii	românește	Chișinău	151
1821	435. Adunare a stambelor Sf. Evanghelii	"	Man. Neamțului	151
"	436. Apel pentru ajutorarea pribegilor creștini	ruș. și rom.	(Chișinău)	151
1822	437. Formă la ectenii	românește	Chișinău	151
"	438. Hâncu Iacov și Teodor Bobeica, <i>Table lancasteriene moldovenești</i>	"	(Chișinău)	152
"	439. <i>Proscomidia Sfintei Liturghii</i>	"	Chișinău	152
1823	440. <i>Octoih</i>	"	Cernauți	152
"	441. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ma- nifest pentru logodnă</i>	"	Chișinău	152
"	442. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ma- nifest și actul Sfintei Alianțe</i>	"	"	152
"	443. Dimitrie, Mitr. Basarabiei, <i>Pasto- rală pentru înființarea școlilor lancasteriene</i>	rus. și rom.	"	152
"	444. <i>Instrucții pentru metricile și ve- domostiile de ispovedanie</i>	românește	"	152
"	445. <i>Inștiințare despre așăzarea soroa- celor de apelație</i>	rus. și rom.	"	152
"	446. <i>Patent împotriva schimosirii tru- pului</i>	românește	[Cluj]	152
1824	447. <i>Hrisovul lui Alex. Mavrocordat</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	153
"	448. <i>Indreptare despre modul ținerii de contumacie</i>	rom. și ung.	?	153
"	449. <i>Pravile pentru dezrădăcinarea fap- telor rele</i>	românește	(Chișinău)	153
1825	450. <i>Ceaslov</i>	"	București	153
"	451. <i>Schematismus... cleri dioecesis Ma- gno-Varadinensis graeci ritus ca- tholicorum</i>	rom. și lat.	Oradea-Mare	153, 162
"	452. <i>Adăogire la tabla împărăteștilor zile</i>	românește	Chișinău	153
"	453—455. <i>Formă la ectenii</i>	"	"	153, 154
"	456. <i>Inștiințare despre schimbări fiscale</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	154

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
?	457. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest de iertarea și ușurarea pedepselor și a dărilor</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	154
1826	458. <i>Bucoavnă</i>	românește	(București)	154
"	459. Paladi T., <i>Aberedar lancasterian</i>	"	București	154
"	460. <i>Strastnic</i>	"	Buda	154
"	461. <i>Afiș pentru reprezentație de scamatorie</i>	"	Iași	154
"	462. <i>Inștiințare pentru organizarea ocolășilor</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	155
"	463. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Desmințire de svonuri</i>	românește	Petersburg	155
"	464. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Inștiințare despre succesiunea tronului</i>	"	Moscova	155
"	465. <i>Polihronismos</i>	"	Chișinău	155
1827	466. Molnar Iosephi, <i>Betrachtungen über die vereinięte allgemeine Versorgungsanstalt</i>	nemțește	Viena	155
"	467. <i>Formă la eclenii și adăogire la tabla împărăteștilor praznice</i>	românește	Chișinău	155
"	468. <i>Molitvă la îngrozirea de foamele</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	156
"	469. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest la nașterea fiului Constantin</i>	românește	Petersburg	156
1828	470. <i>Ceasoslov</i>	"	București	156
"	471. <i>Arătare pentru rânduirea recensământului</i>	rom. și rus.	(Chișinău)	156
"	472. <i>Instrucție contra ciumei la vite</i>	rus. și rom.	"	156
"	473. <i>Inștiințare pentru guberniile declarate sub stare militară</i>	"	"	156
"	474. <i>Inștiințare</i>	românește	"	156
"	475. Nicolae I, Imp. Rusiei, <i>Inștiințare despre moartea mamei sale</i>	"	Petersburg	156
"	476. <i>Ucaz pentru curmarea fugăritului</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	157
"	477. Mihail Voronțov, Imputern. Basarabiei, <i>Inștiințare despre ciură</i>	"	"	157
?	478. Mih. Voronțov, <i>Inștiințare pentru ușurarea și plata dărilor</i>	"	"	157
1829	479. <i>Psallire</i>	românește	București	157
"	480. <i>Inștiințare pentru ciură</i>	"	(Chișinău)	157
"	481. <i>Inștiințare despre trecerea armatei rusești peste Balcani</i>	"	"	157
"	482. <i>Pravili pentru dizrădecinarea crăcimăriei</i>	rus. și rom.	"	157
"	483. <i>Ucaz pentru înființarea iarmarocului de Sf. Dumitru</i>	"	"	157
1830	484. <i>Ceaslov</i>	românește	(Sibiu)	158
"	485. Moise Noac, <i>Heroicon acrostichonichonicum Alexandro ab Hohenlohe</i>	latinește	Oradea-Mare	158
"	486. <i>Schematicismus... cleri dioecesis Magno-Varadinensis graevi ritus catholicorum</i>	rom. și lat.	"	158, 162

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1830	487. <i>Inștiințare despre curățirea Basarabiei</i>	românește	Chișinău	158
"	488. <i>Istoria sfințirii M-rii Neamțului și Istoria Sfintei Icoane a Maicii Domnului</i>	rom. și sârb.	(Măn. Neamțul)	158
"	489. <i>Sf. Sinod, Ucaz pentru vârsta tinerilor cununați</i>	rus. și rom	(Chișinău)	159
II. INDREPTĂRI				
1510	2. <i>Octoih</i> , tipărit de Macarie	slavonește	(Târgoviște)	165
1512	3. <i>Evangeliiar</i> , tipărit de Macarie	"	"	167
1547	7—8. <i>Apostol</i> , tipărit de D. Liubavič	"	Târgoviște	167
1558	9. <i>Triod-Penticostar</i> , tip. de Coresi	"	"	167
1561	10. <i>Evangeliiar</i> , tipărit de Coresi	românește	Brașov	169
1563	12. <i>Apostol</i> , tipărit de Coresi	"	(Brașov)	169
1564	13. <i>Tâlcul evangheliilor și Molitvenicul</i> , tipărite de Coresi	"	"	170
1569	15. <i>Sbornicul</i> , part. a 2-a, tip. de Coresi	slavonește	"	171
1570	16. <i>Psaltire</i> , tip. de Coresi	românește	"	171
1574	17. <i>Octoih</i> , tip. de Coresi	slavonește	"	171
1578	21. <i>Triod</i> , tipărit de diaconul Coresi	"	"	172
"	22. <i>Octoih mic</i>	"	?	172
1579	23. <i>Evangeliiar</i> , de Coresi și Mănăilă	"	"	172
1580	25. <i>Evangeliiar</i> , (tip. de Lorinț?)	slav. și rom.	(Brașov)	172
"	27. <i>Octoih mic</i> , (tip. de Lorinț?)	românește	(Alba-Iulia)	173
"	28. <i>Sbornic</i> , tip. de diaconul Coresi	slavonește	Sas-Sebeș	173
?	29. <i>Evangelie cu învățătură</i> , de Coresi	românește	Brașov	174
1582	30. <i>Palia</i> , tip. de Șerban și Marien	"	Oraștic	174
1635	35. <i>Molitvenic</i>	slavonește	Câmpulung	181
1638	37. <i>Psaltire</i> , tip. de Ieromonah Ștefan din Ohrida	"	(Govora)	188
1640	38. <i>Catehism calvinesc</i>	românește	(Alba-Iulia)	188
"	39. <i>Pravila</i>	"	Govora	189
1642	42. <i>Evangelie învățătoare</i>	"	"	189
"	43. <i>Învățături</i>	"	Câmpulung	189
1643	44. <i>Antologhion</i>	slavonește	"	189
"	45. <i>Carte de învățătură</i>	românește	Iași	190
1644	46. <i>Evangelie învățătoare</i>	"	Man. Dealului	190
1645	48. <i>Varlaam, Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc</i>	"	(Man. Dealului?)	190
1647	52. <i>Thomas a Kempis, Imitarea lui Christos</i> , trad. din latinește de Udriște Năsturel	slavonește	Man. Dealului	194
1649	55—56. <i>Triod-Penticostar</i>	"	Târgoviște	200
1652	61. <i>Indreptarea legii</i>	românește	"	201
"	62. <i>Târnosanie</i>	"	"	201
1656	64. <i>Catehismul calvinesc</i>	"	(Alba-Iulia)	201
1673	65—66. <i>Dosoftei, Psaltirea în versuri și Aratistul Maicii Domnului</i>	"	Uniev	202
1677	67. <i>Pilutio, Catehismul creștinesc</i>	"	Roma	202

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1678	68. <i>Cheia înțelesului</i>	românește	București	202
1679	69. Dosoșteiu, <i>Dumnezeiasca Liturghie</i>	"	Iași	202
1681	72. Dosoșteiu, <i>Molitvenic de 'nțales</i> .	"	"	203
1682	73. Dosoșteiu, <i>Viețile Svinților</i>	"	"	204
1683	77. Dosoșteiu, <i>Liturghie și Rugăciuni</i>	"	"	204
"	79. Dosoșteiu, <i>Parimiile</i>	"	"	204
"	80. <i>Sicriul de aur</i>	"	Sas-Sebeș	205
"	81. Simeon, Arhiepisc. Tesalonicului <i>In contra eresilor</i>	grecește	Iași	206
1685	82. <i>Cărare pe scurt</i>	românește	Belgrad	206
"	83. <i>Slujba Sfinților martiri Serghiu și Bachu</i>	grecește	Iași	206
1687	84. <i>Crasloveșu</i>	românește	Belgrad	206
1688	86. <i>Biblia</i>	"	București	206
1689	88. <i>Poveste la 40 de mucenici</i>	"	Alba-Iulia	207
1690	89. Maxim Peloponezianul, <i>Manual în contra schismei Papistașilor</i>	grecește	București	207
"	90. Meletie Sirigul, <i>Intâmpinarea la principiile catolice și la chestiuni- le lui Ciril Lucaris</i>	"	"	207
1696	101. <i>Ciasloveș</i>	românește	Sibiu	207
"	102. <i>Orânduiala slujbei S-lor Constan- tin și Elena</i>	slav. și rom.	Snagov	208
1697	104. <i>Tălcuirea Liturghiei</i>	românește	Iași	208
"	106. <i>Antologhion</i> tip. de Antim Ivireanu	grecește	Snagov	209
1698	111. <i>Mineiul</i> , tip. de Episcopul Mitrofan	românește	Buzău	209
1699	113. <i>Bucavna</i>	"	Belgrad (Ardeal)	209
"	114. <i>Carte sau lumină</i>	"	Snagov	210
"	116. <i>Molitvenic</i>	"	Buzău	210
"	117. <i>Mărturisirea credinței ortodoxe</i> .	grecește	Snagov	211
1700	118. <i>Invățătură creștinești</i>	românește	"	213
1701	125. <i>Psallire</i>	"	Buzău	213
"	128. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa- negiric la martirul Ștefan</i>	grecește	București	213
"	129. Ioan Comnen, <i>Proschinitarul Sfân- tului Munte</i>	"	Snagov	213
"	130. <i>Liturghier</i>	grec. și arăb.	"	215
(1702)	131. <i>Invățătură de șapte taine</i>	românește	(Buzău)	215
1702	132. <i>Liturghie</i>	"	Buzău	216
"	133. Paul Baranyi, <i>Pânea pruncilor</i>	"	(Alba-Iulia)	216
"	134. <i>Slujba cuvioasei Matrona Hîopolita</i>	grecește	(București)	217
"	135. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa- negiric la martirul Ștefan</i> , ed. II	"	București	217
"	136. Hrisant Patriarhul Ierusalimului, <i>Despre preoție</i>	"	(București)	217
"	137. <i>Ceaslov</i>	grec. și arab.	București	218
1703	138. Canisius, <i>Catechism</i> , tradus de G. Buitul	românește	Cluj	218
"	139. <i>Noul Testament</i>	"	București	322
"	142. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa- negiric la Adormirea Născătoarei</i>	grecește	(București)	218

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pağ.
1703	143. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	(București)	218
1704	144. <i>Apostol</i>	românește	Buzău	219
"	145. Radu Brâncoveanu, <i>Cuvântare la patima cea mântuitoare</i>	grecește	București	219
1705	147. <i>Antologhion</i>	românește	Râmnic	219
"	148. <i>Stujba Sf. Visarion, episc. Larissei</i>	grecește	București	219
1706	150. <i>Stujba Născătoarei de Dumnezeu</i>	slav. și rom.	Râmnic	219
"	150 ₁ . <i>Molitvenic</i>	românește	"	220
"	151. <i>Octoih</i>	"	"	220
"	152. Gheorghe Maiota, <i>Cuvânt la Patima Domnului</i>	grecește	"	221
"	153. Radu Brâncoveanu, <i>Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae</i>	"	"	221
"	154. <i>Psaltire</i>	arăbește	Alep	222
1710	159. <i>Stujba Sfintei Ecaterina și Proschinitarul Muntelui Sinai</i>	grecește	Târgoviște	222
"	160. <i>Panoptia dogmatică</i>	"	"	223
1712	162. <i>Octoih</i>	românește	"	223
1713	166. <i>Maxime filosofice</i>	grecește	"	223
1715	170. <i>Ceaslov</i> , trad. de Antim Ivireanu .	românește	"	223
"	172. Antim Ivireanu, <i>Sfătuiri creștine-politice</i>	grecește	București	224
"	173. Chrisant, <i>Despre oficii, clerici...</i>	"	Târgoviște	224
"	175. Dositeiu, <i>Istoria Patriarhilor Ierusalimului</i>	"	București	224
1716	176. Al. Mavrocordat, <i>Istoria sfântă</i> .	"	"	224
1723	183. <i>Acolutia sfinților Neofil și Maxim</i>	"	"	224
1724	185. Damaschin, Episcop. Râmnicului <i>Învățătură pentru șapte taine</i>	românește	Râmnic	224
1725	186. <i>Psaltire</i>	"	"	225
1724	188. N. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra	225
1726	189. <i>Antologhion</i>	slav. și rom.	Iași	225
"	190. <i>Catechismuș</i>	românește	Sâmbata-Mare	225
"	193. <i>Învățătură pentru tineri</i> ed. I	slav. și rom.	Râmnic	233
1728	196. <i>Liturghie</i>	românește	București	233
"	198. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, <i>Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sfânt. Mormânt</i>	grecește	Ierusalim	234
1731	201. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	București (?)	235
"	202. <i>Octoih</i> , ed. II	românește	București	235
1732	206. <i>Învățătură preoților pe scurt de șapte taine</i>	"	Iași	235
1733	207. <i>Calendarul lui Petcu Șoanul</i> .	"	Brașov	237
1734-5	209. D. Cantemir, <i>Istoria Imperiului Otoman</i> , trad. de N. Tindal	englezește	Londra	237
1735	211. <i>Psaltire</i>	slav. și rom.	București	238
1736	213. <i>Octoih</i>	românește	"	238
1741	218. Antim, <i>Învățătură bisericească</i> , ed. II	"	"	238
"	220. <i>Liturghie</i> , ed. II	"	"	238
"	221. <i>Molitvenic</i>	"	"	239

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1743	228. <i>Acatistul Născătoarei de Dumnezeu</i>	românește	Buzău	239
"	230. <i>Apostol</i>	"	"	239
"	234. <i>Psaltire</i>	"	Iași	240
1744	235. <i>Bucoavnă</i> , ed. II	"	Cluj	240
"	236. <i>Catavasier</i>	"	Rădăuți	240
1745	240. <i>Ceaslov</i>	"	Râmnic	241
"	243. <i>Liturghia Sf. Ioan Gură-de-aur</i>	"	Rădăuți	242
1746	247. <i>Invățătură pentru șapte taine</i>	"	Râmnic	242
"	250. <i>Psaltire</i>	"	"	242
1747	252. <i>Catavasier</i>	rom., grec., slav.	"	242
1747	261. <i>Triod</i>	românește	București	243
1748	264. <i>Psaltire</i>	"	"	243
1749	270. <i>Preoția</i>	"	Râmnic	243
"	271. <i>Prescurtare de rugăciuni din Psaltire</i>	grecește	București	243
1750	273. <i>Catavasier</i> , ed. II	rom., grec., slav.	Râmnic	244
"	276. <i>Floarea adevărului</i>	românește	Blaj	244
"	277. <i>Octoih</i>	"	Râmnic	244
1752	281. <i>Antologhion</i>	"	"	245
1753	287. <i>Catehis mare</i>	"	Blaj	245
"	290. <i>Strastnic</i>	"	"	245
1754	291. <i>Molitvenic</i>	"	Iași	247
1755	293. <i>Antologhion</i>	"	"	247
1756	296. <i>Apostol</i>	"	"	247
"	299. <i>Invățătură creștinească</i> , ed. III-a	"	Blaj	247
"	301. <i>Psaltire</i>	"	București	248
1758	310. Ambrosius Marlianus, <i>Teatru politic</i> , trad. de N. Mavrocordat	grecește	Lipsca	248
1759	313. <i>Liturghie</i>	românește	Iași	248
1760	321. Nil, Arhiepiscopul Solunului, <i>Carte sau Lumină</i>	"	Râmnic	249
"	322. <i>Octoih</i>	"	Blaj	249
1761	325. P. P. Aaron, <i>Epistola consolatoria</i>	"	"	249
1763	331. <i>Acatistiaru</i>	"	"	249
"	332. <i>Ceaslov</i>	"	Iași	249
"	333. Joannis Damasceni, <i>Opera philosophica et theologica</i>	latinește	Blaj	322
1764	337. <i>Molitvenic</i>	românește	București	250
"	339. <i>Psaltire</i>	"	Blaj	250
1766	345. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	251
"	346. <i>Orologhion</i>	"	Blaj	251
1767	348. <i>Apostol</i>	"	"	251
"	350. <i>Liturghii</i>	"	Râmnic	251
"	352. <i>Psaltire</i>	"	Buzău	251
1769	364. <i>Catavasier</i> , ed. II	"	Blaj	251
1768	366. <i>Liturghie</i>	"	Buzău	252
"	367. <i>Triod</i>	"	București	252
1770	371. <i>Octoih</i>	"	Blaj	252
"	372. Petru Rumianțov, <i>Proclamație</i>	"	Iași	254
"	373. T. Kavalliotis, Πρωτοπείρια	grecește	Veneția	254
1771	376. <i>Invățătură arhierescă</i>	românește	Iași	254

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1771	377. Petru Rumianțov, <i>Proclamație</i> . . .	românește	Iași	255
1773	380. <i>Învățătura Ecaterinei a II-a</i> . . .	"	"	255
1774	386. <i>Hatîșerif</i>	"	(București)	255
1776	395. <i>Mineitul pe Octomvrie</i>	"	Râmnic	255
1777	400. <i>Aritmetică</i>	rom. și nemț.	Viena	256
"	401. <i>Bucoavnă</i>	românește	Blaj	256
"	405. <i>Catechism</i>	sărb., rom., nemț.	(Viena)	256
"	407. <i>Ceasoslov</i>	românește	București	257
"	408. <i>Ceaslov</i>	"	Iași	257
1779	423. <i>Psaltire</i>	"	Râmnic	257
1780	428. <i>Katekizmul cel mare pentru învățătura tuturor</i>	"	Buda	259
"	429. <i>Catekism pentru învățătura tinerilor</i>	"	"	259
"	432. <i>Liturghii</i>	"	București	261
"	440. <i>Psaltire</i>	"	Blaj	262
1781	444. <i>Catavasier</i>	"	București	262
"	445. <i>Cazanii</i>	"	Râmnic	262
"	448. <i>Minologhion</i>	"	Blaj	262
"	449. <i>Odă la moartea Mariei Teresiei</i>	"	Sibiu	262
1782	451. Samuil Klein (Micu), <i>Dissertatio de jejuniis</i>	latinește	Viena	263
"	453. <i>Molitvenic</i>	românește	Râmnic	263
"	456. <i>Triod</i>	"	"	263
1783	457. <i>Abecedar</i>	rom. și nemț.	Blaj	263
"	462. Șincai Gh., <i>Catehizmul cel mare</i>	românește	"	263
1784	466. <i>Apostol</i>	"	București	263
"	467. Bob Ion, <i>Cuvânt... la zioa instalației</i>	"	Blaj	263
"	472. Samuil Klein (Micu), <i>Propovedanie... la îngropăciunea oamenilor morți</i>	"	"	263
"	475. <i>Molitvenic</i>	"	"	264
1785	483. <i>Alfavită cea sufletească</i>	"	Iași	264
"	484. <i>Calendar</i>	"	"	264
"	490. <i>Hrisovul lui Alex. I. Mavrocordat. Domnul Moldovei</i>	"	"	264
"	493. Ioan Molnar, <i>Economia stupilor</i>	"	Viena	264
"	495. Iosif II, Imperatul Austriei, <i>Proclamație pentru desființarea iobăgiei</i>	"	Sibiu	264
"	496. Gh. Șincai, <i>Indreptare către Aritmetică</i>	"	Blaj	264
1786	499. Iosif II, Imperatul Austriei, <i>Proclamație pentru cadastru</i>	"	Sibiu	265
"	501. <i>Ceaslov</i>	"	Blaj	265
"	507. <i>Psaltire</i>	"	"	265
1787	512. <i>Poslanie</i>	"	Viena	265
"	513. <i>Rânduiala judecătorească</i>	nemț. și rom.	"	266
"	515. <i>Slujba Sf. Stelian</i>	românește	Râmnic	266
"	516. Văcărescu Ienache, <i>Gramatică românească</i>	"	"	266

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1787	518. Ioan Gianeti, <i>Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universului</i>	grec. și franț.	Viena	267
1788	520. <i>Ducere de mână către cinste</i>	rom. și nemț.	"	267
"	522. <i>Pravila de obște</i>	românește	"	267
1789	524. Mihail Strilbițchi, <i>Dialoguri ruso-românești</i>	"	Iași	267
1793	559. <i>Catavasier</i> , ed. IV	"	Blaj	267
"	501. <i>Ceaslov</i>	"	Viena	268
"	568. <i>Psaltire</i>	"	"	268
1794	571. <i>Calendar</i>	"	Sibiu	268
"	574. Balthasar Gracian, <i>Critil și Andronius</i>	"	Iași	268
1795	586. Dim. Cantemir, <i>Intâmplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor</i>	grecește românește	(Lipsca) Sibiu	268 270
"	591. <i>Viița și pildele lui Esop</i>	"	Iași	271
"	594. Amfilohie Hotiniul, <i>De obște Gheografie</i>	"	"	272
"	596. Amfilohie Hotiniul, <i>Elemente aritmetice</i>	"	"	272
1796	598. Gh. Șincai, <i>Alfavit sau Bucoavnă</i>	latin., nemț., ung. și rom.	Blaj	272
"	606. <i>Bucoavnă</i>	rom. și nemț.	Buda	272
1797	607. <i>Bucoavnă</i> , ed. II-a	românește	Sibiu	272
"	613. Ucuta Const., <i>Noua Pedagogie</i>	aromânește	Viena	272
1798	616. Ioan Molnar, <i>Retorica</i>	românește	Buda	272
1799	618. Giulio Cesare Croce, <i>Bertoldo și Bertoldino</i>	"	Sibiu	272
1800	626. Millot, <i>Istorie universală</i> , trad. de I. Molnar	"	Buda	273
"	630. Gheorghe R. Golescu, <i>Atlas de tabele geografice</i>	"	Viena	273
1802	643. <i>Acatistul și Paraclisul sf. Cruci</i>	"	Sibiu	273
"	651. Dosithei Obradovici, <i>Sfaturile a înțelejării cei sănătoase</i> , trad. de D. Țichindeal	"	Buda	273
1804-5	668. <i>Mineiu mare</i>	"	"	273
1804	669. M. Neustädter, <i>Ultuirea vărsatului de vacă</i>	"	Sibiu	273
1805	682. Gl. Obradovici, <i>Aritmetică</i>	"	Buda	274
"	683. <i>Octoihul cel mic</i>	"	Brașov	274
"	688. Teofilact, <i>Tâlcuire la cele patru evanghelii</i>	"	Iași	274
1806	692. <i>Carticică care cuprinde multe lucruri spre folos</i> , trad. de Gavril Vinețchi	"	(București)	274
"	693. <i>Ceaslov</i>	"	Brașov	274
1806-7	695. Samuil Klein (Micu), <i>Ist. Românilor</i>	"	Buda	274
1808	696. Samuil Klein (Micu), <i>Prospect pentru Dicționarul latin-român-german-unguresc</i>	latin., rom. nemț. și ung.	"	276

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1806	699. <i>Evangelie</i>	românește	Sibiu	276
"	702. Gh. Șincai, <i>Povățuire către economia de câmp</i>	"	Buda	278
"	703. <i>Psaltire</i>	"	București	278
"	704. <i>Psaltire</i>	"	Sibiu	278
"	707. Mihail Cantacuzino, <i>Istoria Țării-Românești</i> , editată cu cheltuiala fraților Tunusli	grecește	Viena	280
1807	710. <i>Acatist</i>	românește	Buda	280
"	715. <i>Catichisis mic</i>	"	Brașov	280
"	716. <i>Ceaslov</i>	"	Sibiu	281
"	723. <i>Pannyhidă și litiia mică</i>	"	Iași	281
"	724. <i>Polustav</i>	"	Buda	281
"	725. <i>Propempticon honorribus Samuelis Vulkán</i>	"	Oradea-Mare	281
"	730. Vasilie Aaron, <i>Versuri veselitoare</i>	"	Sibiu	281
1808	745. <i>Octoih mic</i>	"	"	283
"	747. <i>Polustav</i>	"	Blaj	283
"	748. Ioan Molnar, <i>Povățuire către sporirea stupilor</i> , ed. II-a	"	Sibiu	284
"	750. <i>Rânduială cum să cuvine a cânta cei doisprezece psalmi deosebî</i>	"	Man. Neamțul	284
"	753. Gh. Const. Roja, <i>Untersuchungen über die Romanier... welche jenseits der Donau wohnen</i>	nem. și grec.	Pesla	284
1809	762. <i>Invățătură către dascalii normalești</i>	românește	Sibiu	284
"	763. <i>Istoria Alexandrului celui mare</i>	"	?	285
"	771. Gh. Const. Roja, <i>Măestria ghiovdă-sirii românești cu litere latinești</i>	rom. și grec.	Buda	285
1810	778. Carol Filibért de Lastririe, <i>Invățătură despre bumbac</i>	românește	"	288
"	780. Anton de Marki, <i>Aufzug aus der... Sprachlehre in deutscher wallachischer Sprache</i> , ed. II-a	nemțește	Cernăuți	288
"	786. Panait Nitzoglu, <i>Gramatica rusogreacă</i>	grecește	Moscova	288
1811	793. <i>Ducere de mână către frumoasa scrisoare românească</i>	românește	Buda	289
"	794. <i>Molitvenic</i>	"	Brașov	289
"	798. <i>Psaltire</i>	"	Sibiu	289
1812	803. <i>Cartea legilor</i>	"	Cernăuți	289
"	811. [Prof. A. L. Mikan], <i>Pentru face-rea zahărului</i>	"	Buda	293
"	813. Thomas a Kempis, <i>De urmarea lui Hristos</i>	"	Blaj	291
"	819. C. Vardalah, <i>Fizica experimentală</i>	grecește	Viena	295
1813	822. Mihail G. Boiagi, <i>Gramatica macedo-română</i>	"	"	296
"	839. <i>Viețile Sfinților din luna Aprilie</i>	românește	Man. Neamț	296
1814	843. <i>Acatist și Paraclis</i>	"	"	296

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1814	847. <i>Calendar... pre 400 de ani</i>	românește	Budapesta	296
1814-5	851. <i>Gheografia sau Scrierea pământului</i> , tom. I și II	"	Buda	296
1814	855. <i>Răspunsul la cârtirea... asupra... lui Petru Maior</i>	"	"	299
"	856. <i>Polyeleul</i>	"	"	299
"	859. D. Țichindeal, <i>Fabule</i>	"	"	299
"	864. M. Partzulla, <i>Gramatică franceză</i>	grecește	Viena	299
1814-9	867. Evghenie Vulgaris, <i>Adoleshia filotheos</i> adecă <i>Indeletnicire iubitoare de Dumnezeu</i> , trad. de Mitropolitul Veniamin, tom. I—V	românește	Iași	299
1815	868. <i>Alegere din toată Psaltirea</i>	"	Măn. Neamțului	299
"	872. <i>Cel mic și cel mare îngeresc chip</i> (Orânduiale pentru shisma monahicească)	"	"	300
"	875. <i>Evhologhion</i> , ed. III	"	Blaj	300
"	876. Moise Fulea, <i>Bucoavnă de normă</i>	"	Sibiu	300
"	879. <i>Liturghie</i>	"	Chișinău	300
"	882. <i>Paraclisul Sf. Haralambie</i>	"	(Brașov)	300
"	885. I. D. F. Rumpf, <i>Alexandru I, Împăratul a toată Rossia</i>	"	Buda	300
"	891. Ioan Tincovici, <i>Înțelepte învățături</i>	"	"	301
"	892. Ioan Tincovici, <i>Cântări dumnezești</i>	"	"	301
1816	897. <i>Apologhia</i>	"	Măn. Neamțului	301
"	908. <i>Intrebătoare răspunsuri... pentru depărtarea de bucatele cele oprite făgăduinții călugărești</i>	"	"	301
"	911. J. H. Kampe, <i>Descoperirea Americii</i>	"	Buda	301
"	913. <i>Molevnic</i>	"	Chișinău	301
"	919. <i>Regulele scolastice</i>	"	Buda	301
"	924. <i>Viața și pildele lui Esop</i>	"	Sibiu	302
"	926. <i>Chiriacodromion</i> , tom. I și II	grecește	Iași	302
1816-7	927. <i>Codicele civil al Principatului Moldovei</i> (Calimah), vol. I—IV	"	-	302
1816	928. D. Philippide, <i>Istoria României</i>	"	Lipsca	302
"	929. D. Philippide, <i>Geografia României</i>	"	"	302
1817	931. Frajilă Bene, <i>Scurtă învățătură pentru vărsatul cel mântuitor</i>	românește	Buda	302
"	933. <i>Calendar</i>	"	"	302
"	934. <i>Caligrafia românească</i>	"	"	303
"	939. <i>Diariu sau Zioariu</i>	"	"	303
"	943. L. Vasile Popp, <i>De funeribus plebejis Daco-Romanorum...</i>	latinește	Viena	303
"	945. <i>Psaltire</i>	românește	Iași	303
1818	949. <i>Umilincioasă rugăciune</i>	"	(Iași)	304
"	969. <i>Articuluși oștești</i>	"	?	304
"	983. <i>Leguirea lui Caragea</i>	"	București	304

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1818	1001 Neofit, <i>Răsturnarea religiei Evreilor</i> , trad. din românește de Ioan Gheorghiu	grecește	Iași	304
1819	1032. Blanchard, Pierre, <i>Plutarh nou</i> , trad., cu adaose de Nicola Nicolau ed. I-a (1817); ed. II-a (1819)	românește	Buda	305
"	1047. <i>Psaltire</i>	"	Râmnic	305
"	1060. Gavriil Bănulescu, Mitrop. Basarabiei, <i>Pastorală contra beției</i> . .	rus. și rom.	Chișinău	305
1820	1076. Leon, Arhim., <i>Cuvânt de pomenire</i>	românește	Iași	305
"	1083. <i>Psaltire</i>	"	București	305
"	1100. <i>Table pedagogice</i>	grecește	(Iași)	305
1821	1119. Diaconovici-Loga. Const., <i>Chiemare la tipărirea cărților românești și versuri</i>	românește	Buda	305
"	1120. <i>Evangelie</i>	"	M-rea Neamțului	306
"	1126. Popp Vasilie, <i>Despre apele minerale</i>	"	Sibiu	306
"	1131. <i>Esopia</i>	grecește	București	306
1822	1148. <i>Invățătura părintească</i> , trad. de Meletie, Episcopul Hușului . . .	românește	Iași	310
"	1151. <i>Bucoavnă</i>	"	Brașov	310
"	1162. <i>Povățuire către Aritmetică</i> . . .	"	Buda	310
1823	1177. <i>Ceaslov</i>	"	"	310
"	1190. <i>Socoteala Societății biblice pe anul 1822</i>	"	Chișinău	311
1824	1203. Berovici Petre, <i>Bucvar</i>	bulgarește	Brașov	311
"	1209. <i>Istoria lui Alexandru <Macedon> și a corăbierilor rusești</i>	românește	?	315
"	1210. Kengyelácș Pavel, Arhimandrit sirb, <i>Istoria universală</i> , trad. de I. Theodorovici, partea I	"	Buda	315
1825	1213. <i>Paraclisul Sf. Haralambie</i>	"	Brașov	316
"	1244. Pleșoianu Gr. și Gh. Librier, <i>Abetedar greco-român</i>	grec. și rom.	București	316
"	1259. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, <i>Table alilodidactice</i> . .	românește	Iași	316
"	1261—1262. Pavlovici Const., <i>Scrisori de renunțare la tronul Rusiei</i> . .	"	Varșovia	316
1826	1279. <i>Povățuitorul tinereții</i>	"	Buda	316
1827	1308. Hosszu Dimitrie, <i>Versuri episcopului Nicolae Kováts</i>	"	Oradea-Mare	316
"	1318. Margela Ștefan, <i>Gramatică rusească și românească</i> , 3 volume . .	rus. și rom.	Sanctpeterburg	316
"	1319. Noák Moise, <i>Versuri episcopului Francisc Laicsák</i>	românește	Oradea-Mare	317
"	1320. Noák Moise, <i>Versuri episcopului Samuil Vulcan</i>	"	"	317
1828	1367. Hosszu Dimitrie <i>Versuri episcopului Iosif Vurus</i>	latinește	"	317
"	1381. НОВЫЙ ЗАКЪТЪ (Noul Testament)	bulgarește	București	317

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1828	1382. Bredov G. G., <i>Istoria universală pe scurt</i>	grecește	București	317
"	1404. <i>Relații despre războiul ruso-turc</i>	rus. și rom.	Chișinău	317
1829	1412. Moysi Bota, <i>Dedicație la instalarea lui Nestor Ioanovics</i>	românește	Arad	318
"	1415. <i>Cântare Episcopului Maxim Manuilovici</i>	"	Buda	318
"	1423. Nicolae Iancu, <i>Manual de patriotism</i>	"	Iași	318
"	1425. Piscupescu Șt V., <i>Oglinda sănătății</i>	"	București	318
"	1443. Eliad I. (Rădulescu), <i>Odă la campania rusească</i>	rom. și franț.	<București>	318
"	1448. <i>Vedomostie pentru biserică cutare</i>	românește	(Chișinău)	318
1830	1488. <i>Mineitul lunei Ianuarie</i>	"	M-rea Neamțului	319
"	1496. Tannoli Silvius, <i>Poëmation de secunda legione valachica</i>	latinește	Oradea-Mare	321

PAGINE, GRAVURI ȘI ORNAMENTE REPRODUSE ÎN FACSIMILE

Numărul	Pagina
1. Cap de pagină din <i>Molitvenic</i> slavonesc, sec. XVI	1
2. Inițială majusculă, ornată, din <i>Molitvenic</i> slavonesc, sec. XVI	1
3. Cap de pagină din <i>Octoih mic</i> , Brașov 1557	3
4. Epilogul din <i>Octoih mic</i> , Brașov 1557	5
5. Coresi, <i>Intrebare creștinească</i> , Brașov 1559	8
6. Rugăciunea domnească din <i>Intrebare creștinească</i> a lui Coresi, Brașov 1559	9
7. Pagină din <i>Cartea de cântări</i> , calvine (Cluj 1570)	11
8. Inceputul din <i>Pravila sfinților părinți</i> (Brașov 1570–80), de Coresi	13
9. Inițiale ornate din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	15
10. Pagină cu frontispiciu din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	16
11. Filigrană din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	16
12. Litere inițiale împodobite din <i>Ceaslov</i> , (Govora 1640)	22
13. Pagini din <i>Ceaslovul</i> tip. la Govora 1640	23
14. Icoana Sf. Ioan Damaschin din <i>Octoih</i> , București 1709 (recte: 1732)	36
15–16. Ornamente la sfârșit de pagina din <i>Octoih</i> , București 1709 (recte: (1732)	37
17. Pagina cu titlul din <i>Penticostar</i> arab, Alep 1711	39
18. Ornament la sfârșit de pagina din <i>Catavasier</i> , Târgoviște 1714	41
19. Sfârșit de pagina din <i>Evhologhion</i> , București 1722	45
20. Maica Domnului cu Christos în brațe, din aceeași carte	45
21. Heruvim tot din aceeași carte	46
22. Stema îndoită, a Munteniei și a Moldovei din <i>Liturghie</i> , București 1746 . .	59
23. Rugăciunea vameșului și a fariseului din <i>Triod</i> , București 1746	60
24. Paginile cu titlu din <i>Arbitrul adevărului și al dreptății</i> , de Nectarie, Iași 1746	62
25. Stema Moldovei din aceeași carte	64
26. Titlul din <i>Invățătură creștinească</i> , Blaj 1755	74
27. Titlul din <i>Introducere în gramatică</i> , de T. A. Cavallioti, Moscopole 1760 . .	70
28. Titlul din <i>Catavasier</i> , Blaj 1762	78
29. Titlul, <i>Cântere câmpenești cu glasuri românești</i> , Cluj 1768	83
30. O pagina românească din aceeași carte	84
31. O pagină ungurească tot din aceeași carte	85
32. Xilografură reprezentând Sf. Treime din <i>Octoih</i> , Blaj 1783	97
33. Cap de pagina din <i>Octoih mic</i> (tip. de Lorinț, Alba-Iulia?)	165
34. Inceputul prefeței din <i>Imitarea lui Christos</i> , Măn. Dealului, 1647	196
35. Inceputul textului (pag. 1) din aceeași carte	198
36. Epilogul din aceeași carte	199
37. Stema lui Udriște Nasturel, tot din aceeași carte	200
38. Prima pagina, cu nota învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt, din <i>Dumnezeiasca liturghie</i> , a Mitrop. Dosoftei, Iași 1679	203
39. Altă însemnare a învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt scrisă pe aceeași carte a Mitrop. Dosoftei	204
40. Ultima pagină din <i>Sicriul de aur</i> , Sas-Sebeș 1683	205

<u>Numărul</u>	<u>Pagina</u>
41. Stema familiei Cantacuzino din <i>Antologhion</i> , Râmnic 1705	213
42. Titlul din <i>Catechismus</i> , Sâmbăta-Mare 1726.	225
43. Titlul din <i>Floarea adevărului</i> , Blaj 1750	244
44. Sf. Ioan Damaschin, gravură pe verso titlului, din <i>Octoih</i> , Blaj 1770 . . .	253
45. Pagină din <i>Πρωτοεπίτα</i> lui Th. Cavallioti, Veneția 1770	254
46. Titlul din <i>Prospect pentru Dicționarul latin-român-german-unguresc</i> , de S. Klein (Micu), Buda 1806	275
47. Titlul din <i>Prospect pentru Dicționarul român-latin-german-unguresc</i> , de același autor, Buda 1806	275
48–49. Pagini din aceeași carte și tot de același autor	277
50–51. Pagini din <i>Prospect pentru Dicționarul latin-român-german-unguresc</i> , Buda 1806, de S. Klein (Micu)	279
52. Titlul din <i>Versuri veselitoare</i> , de Vasilie Aaron, Sibiu 1807	282
53. Cap de pagină din <i>Octoihul mic</i> , Sibiu 1808	284
54. Sfârșit de pagină, din aceeași carte	284
55. <i>Ceaslov</i> , Buda 1823, cruce înflorată	311

INDICE ALFABETIC

Titlurile cărților sunt tipărite cu litere cursive.

Cifra arată pagina (numărul bibliografic este trecut în lista cărților descrise).

- Aaron, Petru, Pavel, *Bucoavna*, Blaj 1759: 74. — *Institutiones doctrinae christianae*, Blaj 1764: 79. — *Epistola consolatoria*, Blaj 1761: 249. — 70, 73, 77, 160, 245, 247, 250.
- Aaron, Vasilie, *Versuri veselitoare la zioa lui Ioan Bobb*, Sibiu 1806, ediția cirilică 124; ediția cu litere latine: 124. — Ediția Sibiu 1807: 281.
- Abecedar*, Blaj 1783, rom.-german: 263.
- Academia Petersburgheză: 312.
- Acatistiaru*, Blaj 1763: 249.
- Acatist*, Râmnic [1746]: 57, 67. — (Râmnic, 1747): 67. — (Sibiu 1803): 118. — Buda 1807: 280. — *Vezi și Ivoireanul Antim*.
- Acatistul Maicii Domnului*, v. și *Dosofteiu*.
- Acatistul Născătoarei de Dumnezeu*, Buzău 1743: 239. — (Buzău) 1745: 57.
- Acatistul și Paraclisul Sf. Cruci*, Sibiu 1802: 273.
- Acatist și Paraclis*, Măn. Neamțul 1814: 296.
- Acolutia sfinților Neofit și Maxim*, Buc. 1723, grec.: 224. — V. și *Slujba*, — Ἀκολουθία, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Στυλιανῶ (Slujba Sf. Stelian), (București) 1726: 50. — τοῦ ἁγίου Τιμοθέου (Slujba Sf. Timotei), (Iași) 1752: 71-72. — τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Σωφρονίου καὶ ἱεροῦ Χριστοφόρου (Slujba părinților noștri Varnava și Sofronie și Hristosfor), (București) 1769: 88. — V. și *Slujba...*, *Acolutia*.
- Actul Sfintei Alianțe*, Chișinău 1816: 147.
- Addogire către Tablile Inaltelor Prăznuiri*, (Chișinău 1817): 149. — *la tabla împărateștilor zile*, Chișinău 1825: 153.
- Adorno Vallarga, Mărioara: 169.
- Adunare a stambelor Sf. Evanghelii*, Măn. Neamțului 1821: 151.
- Afiș pentru reprezentatie de scamatorie*, Iași 1826: 154.
- Agapie, mănăstire: 26.
- Agareni: 195, 197.
- Ahmed I, II, sultani: 237.
- Alba-Iulia, tipografie: 172. V. și *Bălgrad*.
- Alecu?, prenumerant: 295.
- Alep, tipografia româno-arabă: 32, 34, 38.
- Alegere din toată Psaltirea*, Măn. Neamț 1815: 299.
- Alexandru, Nicolaevici, cneaz: 155.
- Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifest de încheierea păcii cu Franța*, Chișinău 1814: 141. — *Ucaz la sfârșitul războiului franco-rus*, Chișinău 1814: 141. — *Manifest de începerea războiului*, Chișinău 1815: 145. — *Manifest la logodna Ecaterinei Pavlovna*, S. Petersburg 1815: 145. — *Ordin de numirea unui imputernicit în Basarabia*, Chișinău 1816: 148. — *Manifest despre nașterea Mariei Nicolae Pavlovici*, S. Petersburg 1819: 150. — *Manifest pentru logodnă*, Chișinău 1823: 152. — *Manifestul și Actul Sf. Alianțe* (1815). Chișinău (1823): 152. — 125, 144, 148, 149.
- Alexandru-cel-Bun, Domnul Moldovei: 159.
- Alexandru-cel-Mare: 158.
- Alexandru II, Domnul Țării-Românești (1568-1577): 169.
- Alexics, György, Dr.: 10.
- Alexiovici, Constantin, prenumerant: 297.
- Alfavita sufletească*, Iași 1755: 73, 264.
- АЛФАВЕНТА ДСХОВНИИ: 73.
- Ambrrosiu, ieromonah, epigramist: 77.
- Amfilohie, Hotiniul, *De Obște Gheografie*, Iași 1795: 271. — *Elemente aritmetice*, Iași 1795: 272. — 113.

- Anna, Pavlovna: 144.
 Anastase, sufragiul: 26.
 Anastasiadi, Toma, epigramist: 77.
 Antim, v. Ivireanul.
 Antim, Patriarhul Ierusalimului: 310.
 Antiohia: 34.
Antologhion, slav, Lwów 1643: 190. — slav, Câmpulung 1643: 189-190. — grecesc, Snagov 1697: 209. — Râmnic 1705: 219-220. — Râmnic 1717: 43. — slavo-român, Iași 1726: 225. — Râmnic 1745: 245. — Rădăuți 1745: 57. — Râmnic 1752: 245. — Iași 1755: 247. — locul? 1756: 73. — Iași 1760: 76. — Blaj 1766: 82. — București 1766: 80-82. — Căldărușani 1766: 80. — Râmnic 1766: 251. — București 1776: 92. — Râmnic 1776: 92. — București 1782: 96. — Râmnic 1786: 99.
 Antonie, Episcopul Romanului: 103. — Mitropolitul Moldovei: 216, 235, 236.
 Apahida, biblioteca bisericii: 93.
Apel pentru ajutorarea orașului Ems, Sibiu 1803: 119. — *pentru ridicarea unui monument Țarului Alexandru I*, Chișinău 1814: 141. — *pentru ajutorarea pribegilor creștini*, (Chișinău) 1821: 151.
 Apoldul-de-jos: 37.
Apologhia, Măn. Neamț 1816: 301. — București 1819: 301.
 Apolon: 271.
Apostol slav, Țârgoviște 1547: 167. — Buzău 1704: 219. — locul? 1725: 50. — locul? 1731: 52. — Iași 1736: 54. — Buzău 1743: 239. — locul? 1745: 57. — Râmnic 1749: 69. — Iași 1756: 247. — Blaj 1766: 82. — Blaj 1767: 251. — Blaj 1776: 92. — București 1784: 263. — Râmnic 1784: 96, 123. — Blaj 1801: 116. — Blaj 1812: 134.
 Apșa-de-mijloc, biblioteca bisericii: 82.
 Aradu-vechi: 298.
Arătare pentru rânduirea recensământului, (Chișinău, circa 1828): 156.
 Ardenco, Artemiu: 6, 12.
 d'Argens (Mr. le Marquis): 267.
 Argentis, v. Eustratie.
 Arghiri, Constantin, prenumerant: 297. — Naum, prenumerant: 297.
 Arhivele Statului din București: 42. — V. și Biblioteca.
 Arbore, Virgil: 144.
 Aris, zeul: 271.
 Aristenii, Alexi: 293.
Aritmetică, Viena 1777, rom.-germ.: 256. — Sibiu 1789: 104.
 Arsenie, ieromonah: 242.
Articulași oștești (1818): 304.
 Asan, Ioan, doctor: 296.
 Ascaniu-Crișan, D. C.: 256.
 Atanasie al IV lea, Dabbas, Patriarhul Antiohiei: 32, 33. — Mitropolit al Alepului: 33 (notă). — 34, 38.
 Atanasie din Paros: 301.
 Athanasie, Mitropolitul Ardealului: 209, 246.
 Athanasievici, Costandin, tipograf râmnicean: 75, 245. — Gheorghe, tipograf: 87. — Mihai, tipograf: 57. — Ștefan, tipograf: 257.
 Athos, Sf. Munte: 214, 215. — Vezi și Xenofon, Xeropotam.
 Avraam, Arhidiacon: 208.
 Avraam, Patriarhul Ierusalimului: 94, 95.
 Babb, Ioann, v. Pob Ion.
 Bacov, Ivanu, gravor: 81, 238.
 Bahmetev, Imputernicitul Basarabiei, *Inștiințare*, Chișinău 1816: 148. — *Dispoziții pentru alegerea deputaților*, (Chișinău 1820): 151.
 Băjan, D. (Tache, bibliofil din Rucăr (Muscel): 55, 190.
 Bajazid I, II, sultani: 237.
 Balan, Teodor: 130, 136, 142, 143.
 Balăceanu, prenumerant: 295.
 Bălașa, biblioteca bisericii Domnița, din București: 34.
 Balaur, D.: 82, 108, 278.
 Balcani, munții: 157.
 Baldovin, Flaviu, Dcm., inginer, biblioteca: 73, 112, 251, 263, 278.
 Bălgrad (Alba-Iulia), tipografia: 20.
 Bălcanu, Grigorie, aga: 295. — Ivașco, mare vornic: 187.
 Balsamon, Theodor: 293.
 Bănescu, N.: 302.
 Banulescu-Bodoni, Gavriil, Mitropolitul Basarabiei, *Sfaturi pentru trimiterea copiilor la Seminar*, Chișinău 1815: 145. — *Pastorală pentru depunerea jurământului*, (Chișinău) 1816: 148. — *Pastorală contra beției*, Chișinău 1819: 305. — 144.
 Barac, Ion, *Gratulație episcopului Vasile Moga*, Brașov 1811: 132. — 147, 162.
 Baranyi, Paul, *Pânea pruncilor*, Alba Iulia 1702: 216.

- Barati, Ioann, prenumerant: 297.
 Barbul, Bucureșteanul, tipograf: 68, 241, 243.
 Barbul, Eugen: 15, 61.
 Bărbulescu, I.: 201.
 Bărcăcilă, Alex.: 251.
 Barițiu, Gh.: 201, 304.
 Bărsana (Maramureș), biblioteca bisericii: 54, 93, 120, 129, 251.
 Bârseanu, A.: 6, 7, 12.
 Barsov, Anton: 105.
 Bart, Ioan, tipograf: 117, 126, 127, 134, 161, 276, 278, 281, 283, 284. — Petru, tipograf: 100, 101, 102, 103, 104, 112, 264, 265, 270.
 Bassarabia: 151.
 Báthory, familia: 174.
 Bandi, Dimitrie, prenumerant: 297.
 Becichirechi, Mihai: 209.
 Bedeus von Schaarberg, Ioachim, *Luminale învățături*, (Cluj 1806): 125.
 Begner, Johannes (Haniș): 4, 7, 8.
 Beldiceanu, N. N., biblioteca: 280.
 Bender, școli lancasteriene: 152.
 Bene, Frățilă, *Scurtă învățatură pentru vârsatul cel mântuitor*, Buda 1817: 302.
 Benedict al XIV-lea, Papa: 69, 207.
 Berbești (Maramureș), biblioteca bisericii: 58, 82.
 Berechet, Șt. Gr.: 56, 73, 117, 132, 151, 218, 266, 267, 302.
 Bergler, Stephanus: 48, 49.
 Berivoi Mici (Făgăraș), biblioteca bisericii: 172, 190.
 Berovici, Petre, *Bucvar*, Brașov 1824: 311.
 Bezi, Mihail, tipograf arab: 67.
 Bianu, Ion: 1, 2, 7, 12, 61, 91, 107, 110, 112, 122, 139, 167, 169, 170, 172, 174, 188, 190, 200, 225, 235, 254, 274, 276, 278, 289, 303.
 Bibescu, Dimitrie, arhon: 296.
 Biblia, București 1688: 206. — *sacra*, Buc. 1688: 249. — lui N. Milescu (1667): 207.
 Biblioteca Arhivelor Statului din București: 311.
 Biblioteca „Astra” din Sibiu: 73, 96, 110, 119, 132, 141, 160, 305, 322.
 Biblioteca Bisericii neunite din Cluj: 80.
 Biblioteca Centrală din Blaj: 26, 217.
 Biblioteca Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu (București): 135, 283.
 Biblioteca Gimnaziului evanghelic din Sighișoara: 74, 86, 233.
 Biblioteca Institutului de Istorie națională din București: 143.
 Biblioteca Institutului de Istorie universală „N. Iorga” din București: 138, 169, 201, 264, 270, 305.
 Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc din Iași: 56, 117, 132, 151, 218, 266.
 Biblioteca Ion I. C. Brătianu, din București: 181, 188, 201, 204, 211, 223.
 Biblioteca Mănăstirii Neamțului: 19, 24.
 Biblioteca M-rii Negru Vodă din Câmpulung-Muscel: 143, 321.
 Biblioteca Mitropoliei din Blaj: 165, 167, 171.
 Biblioteca Mitropoliei din Sibiu: 238.
 Biblioteca Municipală din Blaj: 233.
 Biblioteca Muzeului Național maghiar din Budapesta: 2, 73, 79, 129, 130, 169, 205, 206, 288, 291.
 Biblioteca Muzeului Academiei Teologice din Chiev: 24, 51.
 Biblioteca Muzeului istorico-arheologico-bisericesc din Chișinău: 128, 155, 319.
 Biblioteca Muzeului ardelean din Cluj: 57, 70, 77, 82, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 109, 111, 112, 114, 116, 122, 125, 128, 129, 130, 139, 153, 265.
 Biblioteca Muzeului eclesiastic din Lwów: 40, 194, 200.
 Biblioteca Muzeului județean din Rădăuți: 152.
 Biblioteca Națională din Budapesta: 103, 158.
 Biblioteca Națională din Filipopol: 167.
 Biblioteca Națională din Sofia: 167.
 Biblioteca Palatului Regal din București: 94.
 Biblioteca Seminarului andreian din Sibiu: 268.
 Biblioteca Seminarului de Bizantinologie, din București: 172.
 Biblioteca Seminarului de Istoria literaturii române vechi din București: 147.
 Biblioteca Universității din Bologna: 69, 207.
 Biblioteca Universității din Brnă: 304.
 Biblioteca Universității din Budapesta: 179, 288.
 Biblioteca Universității din Cernăuți: 171.
 Biblioteca Universității din Cluj-Sibiu: 15, 21, 23, 47, 52, 54, 61, 87, 90, 96, 97, 108, 113, 115, 120, 137, 138, 146, 161, 171, 189, 202, 209, 210, 219, 224, 235,

- 238, 239, 241, 242, 247, 248, 250, 251, 262, 263, 264, 274, 296, 303.
- Biblioteca Universității „Cuza Vodă” din Iași: 55, 70, 79, 242, 247, 250, 253, 266, 283, 299.
- Biblioteca Universității din Viena: 303.
- Biblioteca V. A. Urechia din Galați: 52, 57, 58, 242, 251, 264, 265, 267, 268, 289, 301.
- Biblioteci, particulare, v.: Băjan D., Bal-dovin Flaviu, D., Beldiceanu N. N., Bugariu Aurel, Calofer, Dinu C., Finkelstein Gustav, Gaster M., Harcov, Ionescu N., Marțian Iuliu, Moldovanu, I. M., Moscova, Munteanu-Râmnic, D., Navroski George, Palermo, Petersburg, Procopovici Eusebie, Pr., Sibiu, Teodorescu Iuliu, Ungvar, Upsala, Văjăianu Georgeta, Volinsc.
- Bichigan, V.: 321.
- Bîrlea, Ion, Pr.: 93.
- Bisching (Bișing): 287.
- Biserica-Albă (Maramureș), biblioteca bisericii: 96.
- Bistrița, M-rea (Oltenia): 159, 166.
- Bistrițeanu, Arsenie, arhimandrit: 296.
- Blaj, tipografie: 26, 70, 71, 77, 94, 97.
- Blanchard, Pierre, *Plutarh nou*, Buda 1819: 305.
- Bob, Ion, Vlădica Făgărașului, *Inștiințare despre sărbătorile anului*, Blaj (1787): 102. — *Cuvânt la Dumineca Floriilor*, (Blaj) 1798: 113. — *Cuvânt la zioa instalației*, Blaj 1784: 263. — autor de prefață: 291—292. — 101, 116, 124, 265, 268, 281.
- Bobeca, Teodor, v. Hâncu, Iacov.
- Bobulescu, Const., Pr.: 59, 91, 101, 132, 250, 253, 316.
- Bocicoiel, (Maramureș): 58, 110.
- Bocșa-Montană, biblioteca bisericii: 154.
- Bogdan, Damian P.: 2, 24, 51, 52, 58, 79, 174, 188, 201, 209.
- Bogdan-Duică, Gh.: 54, 237.
- Bogdan, Ion: 172, 195, 196, 197.
- Bogdan, Lupu, hatman: 209.
- Bogdania (Moldova): 63, 64; țările Bogdane: 65.
- Boghici, Constantin: 126, 132, 147, 274, 281. — Ioan: 126, 132, 281.
- Boiagi, Mihail, G., *Gramatica macedo-română*, Viena 1813, grec.: 296.
- Boldur (Banat, biblioteca bisericii: 273.
- Bolintineanu, D.: 296.
- Bologa, Valeriu L. Dr.: 109, 302.
- Boroș, I.: 261.
- Borșa, (Maramureș), biblioteca bisericii: 92, 106, 112.
- Boscu, Vartolomeu, scamator: 154.
- Bota, Moysi, *Dedicație la instalarea lui Nistor Ioanovics*, Arad 1829: 318.
- Botiș, Teodor, Dr.: 136.
- Botiza (Maramureș), biblioteca bisericii: 82, 96.
- Brăila: 91.
- Brăiloiu, Corniță: 296.
- Breisgan, regiune în Austria: 116.
- Brâncoveanu, Const., Domnul Țării Românești: 26, 27, 28, 29, 32, 34, 37, 213, 219, 221, 222.
- Brâncoveanu, Preda: 221.
- Brâncoveanu, Radu, *Cuvântare la patima cea mântuitoare*, Buc. 1704, grec.: 219. — *Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae*, Râmnic 1706: 221.
- Brâncoveanu, Ștefan, *Cuvânt panegiric la Marele Constantin*, București 1702, grec.: 28. — *Cuvânt panegiric la Adormirea Născătoarei*, București 1703, grec.: 218. — *Cuvânt panegiric la martirul Ștefan*, Buc. 1701, grec.: 213. — *idem*, ed. II, Buc. 1702: 217.
- Brâncoveni, Mănăstire: 26.
- Brașov, fabrică de hârtie: 11, 17, 173. — se adună cărți și manuscrise: 315. — ținutul: 111.
- Bran, Gh. Dr.: 24, 25, 26, 37, 43, 54, 55, 56, 57, 58, 68, 69, 71, 75, 77, 82, 88, 92, 93, 94, 96, 101, 106, 110, 112, 116, 120, 129, 242, 249, 251, 257, 262, 278.
- Bredov, G. G., *Istorie universală pe scurt*, București 1828: 317.
- Briquet, C. M.: 1.
- de Brukenenthal, B(aron), guvernator: 98.
- Buciu, Vasilie, prenumerant: 298.
- Bucoavna*, Iași 1651, grec.: 25. — Alba-Iulia 1699: 58, 209. — Cluj 1744: 240, 256. — latino slavă, Cluj 1746: 58. — Iași 1755: 108. — Blaj 1777: 256. — Buda 1796: 272. — Sibiu 1797: 272. — Sibiu 1803: 119, 161. — Buda 1808: 127. — Brașov 1811: 132. — Buda 1814: 138. — Chișinău 1814: 138. — Chișinău 1815: 143. — Brașov 1822: 310. — (București 1826): 154. V. și *Abecedar, Bucvar*.
- Bucow, v. *Proclamația*.
- Bucur, dialoghează: 161.
- București, fuga lui N. Mavrocordat 149. — școli: 144. — decrete: 109. — prenumeranți: 295, 299. V. și Costandanie.

- Bucvar*, Iași 1755, mențiune: 73. — Viena 1770: 88. — Dubăsari 1792: 108. — Movilău 1800: 115.
- Budelko, Dr., *Cuprinderea meșteșugurilor*, Sibiu 1788: 103.
- Buffier, P. Claudio: 271.
- Buga, Vasilie: 305.
- Bugariu, Aurel, biblioteca: 267.
- Buhovschii, Anastasie, prenumerant: 298. — Constantin, prenumerant: 297.
- Buitul, G.: 218.
- Bulat, T. G.: 132.
- Burchi, Ion, copist: 248.
- Buris, Constantin, vătaf: 296.
- Buslaev, F.: 197, 200.
- Caian**, Dimitrie, profesor: 294.
- Cairo: 67.
- Calendar* (Sibiu 1684): 26. — Brașov 1737: 54. — Iași 1785: 264. — Sibiu 1794: 268. — *pe anul 1812*, Buda 1812: 135. — *pre 100 ani*, Budapesta 1814: 296. — Sibiu 1816: 146. — Buda 1817: 149, 302. — *Vezi și Schematismus*.
- Caligrafia românească*, Buda (1817): 303.
- Calimachi, Gavriil, Mitropolitul Moldovei: 91, 94, 95, 249, 255. — Grigorie, Domnul Moldovei: 249. — Ioan, Theodor, Domnul Moldovei, *Carte de mazăre*, (Iași) 1758: 73. — V. și *Codicele*.
- Călin, diacul, tipograf: 7, 8.
- Călinești (Maramureș), biblioteca bisericii: 81, 251.
- Calofer (Bulgaria), biblioteca: 167.
- Calvin: 23.
- Camariano, Ariadna: 301, 310. — Nestor: 266, 318.
- Câmpeanu, Ilie, protopop: 17.
- Câmpulung (Muscel), tipografia: 183, 185, 187, 189.
- Candrea, I.-A.: 14, 17.
- Canisius, *Catechism*, Cluj 1703: 213.
- Canțacuzino, Casandra, soția lui D. Cantemir: 269. — Constantin, postelnicul: 26. — Constantin, stolnicul, *Harta Munteniei*, Padova 1700, grec.-lat.: 27-28; traducător: 57, 58, 68; 207. — Mihai, spătar, 219; *Istoria Țării-Românești*, grec., Viena 1806: 280. — Șerban, Domnul Țării-Românești: 269. — Stanca, soția postelnicului: 26. — Ștefan, Domnul Țării-Românești: 41, 42.
- Cântare Episcopului Maxim Manuilovici*, Buda 1829: 318.
- Cântece câmpenești cu glasuri românești*, (Cluj) 1768: 80, 83, 115.
- Cântecul celui ce bolește de dragoste*, (Buda 1800): 115.
- Cantemir, Dim., *The History of the Ottoman Empire*, Londra 1734: 35, 237—238. — *Descrierea Moldovei*, rusește, Moscova 1789: 105. — Τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καντακουζηνῶν καὶ Βραγκοβάνων, (Lipsca) 1795: 268—270. — Constantin, Domnul Moldovei: 269.
- Caragea ?, prenumerant: 295. — Constantin: 144. — Gheorghe: 144. — Ioan Nicolae, Const., Domnul Țării-Românești, Γραμματικὴς Γαλλικῆς οὐδασκαλία, Viena 1806: 125, 161; 160, 263. — *Vezi și Legiuirea*.
- Cărare pe scurt*, Bălgrad 1685: 206.
- Cărăvan-Sebeșului (Caransebeș): 178.
- Carazin, Nazarie, Colonel: 88.
- Carlovitz: 49. — Episcopia: 112, 280.
- Carol, General, *Iertare dezertorilor*, Sibiu 1806: 125. — VI, Imparatul Austriei: 70, 73.
- Cartagena, Sf. Sobor: 100.
- Cartea legilor*, Cernăuți 1812: 289. — V. și *Pravilă*.
- Carte de blestem contra celor cari fac lux*, (Iași 1781): 94.
- Carte de cântări*, rom. (Cluj 1570), zis și „fragmentul Todorescu”: 10-11.
- Carte de rugăciuni*, (Ardeal, 1765—1770): 80. — Buda 1817: 149.
- Carte sgu lumindă*, Snagov 1699: 207, 210. — V. și Maxim Peloponezianul.
- Cărticică cu multe lucruri spre folos*, (București) 1806: 274.
- Cartoian, N.: 25, 29, 37, 42, 69, 82, 90, 127, 194, 233, 245, 247, 271, 272.
- Capidan, Th.: 184, 254, 272, 288, 296.
- Catavasier*, (Târgoviște) 1713: 40-41. — Târgoviște 1714: 41-42. — (Râmnic 1715): 43. — Buzău 1743: 55. — Rădăuți 1744: 240. — Râmnic 1747: 242. — Râmnic 1750: 244. — Râmnic 1759: 75. — București 1761: 77. — Blaj 1762: 77. — (Buzău) 1762: 79. — Blaj 1769: 251. — Râmnic 1769: 87. — Blaj 1776: 92. — Blaj 1777: 92. — București 1781: 262. — Blaj 1793: 267. — Blaj 1797: 112. — Sibiu 1808: 127.
- Catehism românesc*, Sibiu 1544: 6. — calvinesc, Alba-Iulia 1640: 188. — slav, Iași 1642: 23-24. — calvinesc, Alba-Iulia 1656: 201. — sârbo-rom.-germ.,

- (Viena 1777): 256. — *mic*, Sibiu 1797: 112. — Iași 1808, mențiune: 101. — *Vezi și Catehis, Catihisis, Catechismuș, Catekizm, Katekizm, Canisius.*
- Catechismuș*, Sâmbăta-Mare 1726: 225.
- Catehis mare*, Blaj 1753: 245.
- Catekism pentru învățătura tinerilor*, Buda 1780: 259.
- Catiforo, Antonio: 266.
- Catihisis mic*, Brașov 1807: 280. — Buda 1816: 146.
- Cavallioti, Th., Εισαγωγή γραμματικῆς (Introducere în gramatică), Moscopole 1760: 76-77. — V. și Kavallioti.
- Cazacul, v. Hariton.
- Cazan, I. C.: 264, 274.
- Cazanie, București 1778: 93. — Râmnic 1781: 262. — V. și *Evangelie învățătoare, Chiriadromion.*
- Ceapa, Dimitrie, prenumerant: 297. — Gheorghie, prenumerant: 297.
- Ceaslov*, slav, Govora 1638: 19-20. — (Govora 1640): 21. — Blaj 1678: 25. — greco arab, București 1702: 218. — slavo-rom., (București) 1703: 218. — București 1713: 28. — slavo-rom., Târgoviște 1714: 42. — Târgoviște 1715: 223. — Râmnic 1724: 47. — București (?) 1731: 235. — Buzău 1743: 55. — Râmnic 1745: 241. — Rădăuți 1746: 58. — Râmnic 1746: 58. — Iași 1777: 257. — Blaj 1786: 265. — Iași 1789, rusește: 107. — Viena 1793: 268. — (Sibiu 1794): 110. — ?, 1802: 117. — Brașov 1806: 274. — Sibiu 1807: 281. — (Râmnic 1815): 143. — Buda 1823: 310. — București 1825: 153. — (Sibiu 1830): 158. — V. și *Ceasoslov, Ceaslovefu.*
- Ceasoslov*, București 1748: 68. — Blaj 1751: 70. — Blaj 1753: 72. — Iași 1763: 249. — București 1777: 257. — București 1780: 93. — București 1783: 96. — Brașov 1811: 132. — Râmnic 1814: 139. — București 1828: 156. — *Vezi și Ceaslov, Ceaslovefu.*
- Ceaslovefu*, Balgrad 1687: 206. — Sibiu 1696: 207. — V. și *Ceaslov, Ceasoslov.*
- Cel mic și cel mare ingeresc chip*, Măn. Neamțul 1815: 200.
- Cernavodeanul, Ilie, tipograf: 47.
- Charon, Cyrille, v. Karalevsky, C. P.
- Cheia înțelesului*, București 1678: 26, 81, 202, 219, 220, 238.
- Cheptenar, Anastasie, prenumerant: 298.
- Chesarie, Episcopul Râmnicului: 255, 256, 257, 259, 278.
- Cheșfalud, Iștvan, pan Rațu (— Sârb): 209.
- Chiriac, ieromonah, tipograf: 26. — Popa, gravor: 208.
- Chiriadromion*, Iași 1816, grec.: 302. — *Vezi și Cazanie, Evangelie învățătoare.*
- Chiriacos, medelnicerul: 295.
- Chiril, Arhiepiscopul Primei justiniane: 77. — Filosoful: 6.
- Chrysant, Patriarhul Ierusalimului: 27. — *Despre ofiul, clerici.*, Târgoviște 1715, grec.: 224. — V. și Hrisant.
- Chișinău, școli lancasteriene: 152.
- Ciaprazi, Ioanichie, prenumerant: 293.
- Ciobanu, Ștefan: 138, 143, 152, 202, 205.
- Ciochina Ioann, prenumerant: 298.
- Ciotori, N.: 49.
- Cipariu, Timotei: 189.
- Circulară pentru străngerea birurilor*, Sibiu 1787: 102. — Sibiu 1789: 107. — Lemberg 1791: 108. — *Circularc (trei) diverse*, Lemberg 1810: 131. — *monetare*, 1810: 131. — *idem*, 1811: 133. — Lemberg 1811: 133. — *monetare (trei publicații)*: 1812: 135. — *în privința oierilor*, 1813: 137. — *pentru ajutorarea invalizilor de războiu*, 1816: 148. — V. și Francisc I, *Instrucție, Rânduiala, Pentru.*, Vestire.
- Ciril al V-lea, Zaim, Patriarhul Antiochiei, 33.
- Cișmea (București), tipografia: 154, 156, 157. — V. și Mavrogheni.
- Ciubotaru, Daniil: 101.
- Ciuhandu, Gh., Dr., preot: 243.
- Ciulai, Gheorghe (Csulai György): 189.
- Clain, Samuil, v. Klein (Micu), Samuil.
- Clark, J., sculptor-gravor: 48.
- Clement, Episcopul Râmnicului, *Învățătură în postul mare*, Râmnic (1737-1749): 54. — 56, 241.
- Climent, ieromonah, tipograf: 99, 102, 255, 266.
- Clinceanu, stolnic, tipograf: 154. — Rucănu, al 2-lea postelnic: 295.
- Clisura: 113.
- Cocorescu, Ioan: 295.
- Codicele civil. Calimah*, Iași 1816-1817, grec.: 302.
- Colțirea (Maramureș), biblioteca bisericii: 134.
- Comaneanu, paharnic: 295.

- Comnen, Ioan, doctor: 27, 213, 214, 215.
 Constandanie Cetate (= Bucureștii): 255.
 Constantin, ieromonah, Συναγμάτιον ὀρθόδοξον (*Culegere mică drept credincioasă*), Moscopole 1746: 61. — Gheorghe, tipograf: 89. — Nicolae, prenumerant: 298. — (Rareș), Domnul Moldovei: 167.
 Constantin, Împăratul Bizanțului și sfântul: 31, 60, 117, 208, 209. — Pavlovici, cneazul: 144, 153.
 Constantinescu-Iași, P.: 55, 71, 82, 92, 133, 144, 147, 237, 251.
 Constantinopol, planul orașului de D. Cantemir: 237. — exilul lui D. Cantemir: 269. — prenumeranți: 295.
 Conti, P. Alessandro: 272.
 Copăceni (Turda), biblioteca bisericii: 92, 281.
 Coray, Adunare de fabule esopice: 309.
 Coresi, Diaconul, *Octoih mic slav*, Brașov 1557: 3-6. — *Întrebare creștinească*, (Brașov 1559): 6-7. — *Liturghier*, Brașov 1568-1570: 11-12. — *Pravila sfinților oteți* (Brașov, 1570 1580): 12. — *Triod - Penticostar slav*, Târgoviște 1558: 166, 167-169. — *Apostol*, (Brașov 1563): 166, 169, 170. — *Evangheliar*, Brașov 1561: 169. — *Tâlcul evangheliilor și Molitvenicul românesc*, (Brașov 1564): 170-171. — *Sbornicul*, partea II-a, slavonește, (Brașov) 1569: 171. — *Psaltire*, Brașov 1570: 171. — *Triodul* (Brașov) 1578: 171, 172. — *Octoih slav*, (Brașov) 1574: 171. — *Evangheliar slav*, 1579: 172. — *Sbornic slav*, Sas-Sebeș 1580: 173-174. — *Evanghelie cu învățtură*, Brașov 1580 81: 174. — 14, 15, 17. — Șerban: 11, 17, 174, 178
 Coridaleu, Anastasie, al 2-lea logofăt: 295.
 Corneli, I.: 276.
 Cornești (Maramureș), biblioteca bisericii: 69, 92.
 Costache?, beizadea: 295.
 Costachi, serdarul: 295.
 Costachi, v. Veniamin.
 Costandin, tipograf din Blaj: 245. — diac, tipograf rămnicean: 99. — Episcopul Buzăului: 295. — Popa, tipograf: 96, 99, 102, 103.
 Costantie, ieromonah, gravor: 153.
 Costescu, Ștefan, stolnicul: 295.
 Cozia, mănăstire: 242.
 Cozma, Vlahul, ieromonah, tipograf: 69.
 Crăciun, Ioachim: 72.
 Craiova, școli: 144. — pr. numeranți: 295, 299.
 Craiovanul, Ioan, popa, tipograf: 278.
 Crețu, Gr., biblioteca: 274.
 Crețulescu, Alecu: 295. — banul: 295. — Eustratie: 295. — Toma, mare logo făt: 295.
 Crișan, Alexandru: 310.
 Croce, Cesare Giulio, *Bertoldo și Bertoldino*, Sibiu 1799: 272.
 Cron, zeul: 271.
 Cuciuckainargi, tratatul de pace: 280.
 Cuhea (Maramureș), biblioteca bisericii: 25, 117, 251.
 Cuișor, Constantin, prenumerant: 299. — Mihail, prenumerant: 299.
Culegere a multor rugăciuni, Buda 1799: 114.
 Cutiu, Romanitis, vornic: 295.
Cuvântare despre taina preoției, Viena 1784: 97, 160.
Cuvânt pentru iubirea de argint și asu prire, (Râmnic 1770-80): 89.
 Dăianu, Ilie, Dr., Pr.: 70, 71, 171. — Notareșul, Gheorghie, protopop: 209.
 Damaschin, Episcopul Râmnicului, *Învățăături pentru șapte taine*, Râmnic 1724: 224. — Autor de prefață: 29-31. — 47, 57, 225. — Ioan, *Theologia*: 151. — Vezi și Ioan Damaschinul.
 Dan, D.: 57, 72.
 Daniel, Gh., prenumerant: 298.
 Daniil, Mitropolitul Țării-Românești: 35, 43, 51, 52, 72, 206, 234. — *Pastorală despre postul mare*, (București 1720-31): 44.
 Darvari, D. N., Εισαγωγή εις την Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, Viena 1798: 113. — Ioan N.: 113. — N., *Eclogarul*: 311.
 David, Alexandru: 25, 128, 278. — Francisc, *Canta de cântece*, ungar.: 10.
 Decamilis, Ioan, Iosif, Episcopul Sebestului și al Muncaciului: 225.
Decret pentru miliția limitanee, Viena 1766: 82.
Decretumu cu diferite rânduiiale, (Sibiu, 1787): 102.
 Demian, Ion, *Tableau géographique*, Paris 1809: 129.
 Densușianu, Aron: 299. — Ovid: 276, 316.
 Derra, prenumeranți, Anastasie: 298. — Constantin: 298. — Naum: 297. — Thoma: 298.

- Descrierea plantei „Pită tătărască”, 1815: 145.*
- Desești (Maramureș), biblioteca bisericii: 57, 72.
- Diaconovici-Loga, Const., *Caractere caligrafice*, (Buda?) 1813: 136. — *Chiemare la tipărirea cărților românești*: Buda 1821: 305; 130.
- Diamandi, Dimitrie, prenumerant: 297.
- Diariu sau Zioariu*, Buda 1817: 303.
- Dița, zeiță: 271.
- Dimitriadi, Emanoil, prenumerant: 297.
- Dimitrie, Nicolae (Râmniceanu), tipograf: 305. — Râm(niceanu), tipograf: 68, 99. — Mitropolitul Rostovului: 151. — Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală pentru școlile lancasteriene* (Chișinău 1823): 152; 153. — Președintele Siriei, an. 1851: 38.
- Dimitrievici, Naum, prenumerant: 293. — Teodor, tipograf: 200.
- Dimitriu-Papa, Ioanu, prenumerant: 298.
- Dinu, Const., biblioteca: 150, 280.
- Dionisie, ieromonah, tipograf: 43. — Mitropolitul Țării-Românești: 150.
- Dobra, Petru: 201.
- Dobre, popa, tipograf: 189.
- Dobrușa, biblioteca mănăstirii: 147.
- Dociu, Amvrosie, prenumerant: 297.
- Dommer, Gysbertus, editor: 48, 49.
- Dometian, egumen, autor de prefață: 319-321.
- Dona, Ioann, prenumerant: 298.
- Dora, Demeter, Ghe., prenumerant: 298.
- Dorotei, Sfântul: 87.
- Dositeiu, Patriarhul Ierusalimului, *Manual în contra rătăcirii calvine*: 207. — *Istoria Patriarhilor Ierusalimului* Buc. 1715, grec.: 224; 221.
- Dosithei, Mitropolitul Țării-Românești (1806): 278.
- Dosofteiu, Mitrop. Moldovei, *Psaltirea în versuri și Acatistul Maicii Domnului*, Uniev 1673: 202. — *Dumnezeiasca Liturghie*, Iași 1679: 202. — *Molitvenic de 'nșdles*, Iași 1681: 203-204. — *Viețile Sfinților*, Iași 1682-86: 204; *Vita Sanctorum*: 249. — *Liturghie și Rugăciuni*, Iași 1683: 204. — *Parimiile*, Iași 1683: 204-205. — 190.
- Dosotheu, Mitropolitul Țării-Românești: 111.
- Drăganu, N., Dr.: 7, 11, 12, 20, 25, 171, 173.
- Drăghiceanu, Virgil: 202.
- Duca, Sotiriu, tipograf: 72. — *Vezi și Sotiriovici, Duca.*
- Ducere de mână* (Aritmetică), Viena 1777: 264.
- Ducere de mână către cinste*, Viena 1788: 267.
- Ducere de mână către frumoasa scrisoare românească*, Buda 1811: 289.
- Duma, Ianeș: 216.
- Dumitrașco, din familia Mitrop. Dosofteiu: 204.
- Dumitrescu, Al. T.: 88, 89, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 111, 112, 113, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 129, 131, 132, 133, 137, 138, 142, 145, 148, 254, 255, 264.
- Dumitru, logofăt, copist: 26. — Râmniceanul, tipograf: 247.
- Dunker, Arno: 296.
- Dvoicenco, Eufrosina: 200.
- E**caterina II-a, *Invodătură*, Iași 1773: 255. — Pavlovna, logodna ei: 145; 144, 148, 149.
- Efrem, Mitropolitul Ardealului: 7.
- Egipt: 67.
- Ekhart, Petru, tipograf: 130, 134, 135, 136, 146, 289.
- Eliad, I. (Rădulescu), *Odă la campania rusească*, (București) 1829: 318.
- Elian, Alexandru: 61, 72, 89, 113, 144, 215, 221, 222, 235, 310.
- Elina, Doamna lui Matei-Basarab: 24, 190, 194. — Doamna, mama lui Iliășco Rareș: 167. — Impărăteasa și Sfânta: 117, 208, 209.
- Elisabeta, Țarina Rusiei: 144.
- Ems, *vezi Apel*.
- Enăceanu, Ghenadie: 31.
- Enea, Traian: 172.
- Erbiceanu, Const.: 28, 95, 216, 217, 218, 219, 223, 224, 238, 243.
- „Eritrea“ Sivila: 204, 205.
- Ermis, zeul: 271.
- Esop: 271.
- Esopia*, Sibiu 1802: 117. — București 1821, grec.: 306-310. — V. și *Vitața și pildele lui Esop*.
- Esterhazy, censor: 109.
- Eustathievici, Dimitrie: 104.
- Eustratie, Argentis, *Manual în contra infailibilității Papei*, Iași 1746, arăbește: 61, 66-67.
- Evangheliar* slav, (Târgoviște) 1512: 166,

- 167, 169, 173. — românesc, 1561: 6. — slav, Braşov 1562: 7. — slav, Braşov 1565: 7-8. — slavo-rom. 1580: 17.
- Evangelie slavă*, Braşov 1570: 1. — locul? 1645: 24. — armenescă, Suceava 1649: 24. — tip. de Antim Ivireanul, Râmnic 1705: 31. — arabă, Alep. 1706: 32. — arabă, Alep 1708: 33-34. — Iaşi 1741: 55. — Bucureşti 1743: 56. — Bucureşti 1753: 72. — Bucureşti 1761: 77. — Blaj 1766: 82. — Kalocza 1769: 80. — Sibiu 1806: 276. — M-rea Neamţ 1821: 306.
- Evangelie învădătoare*, Govora 1642: 20, 189. — Măn. Dealului 1644: 190. — V. şi Cazanie, Chiriadromion.
- Evghenie, epigramist: 89.
- Evhologhion* (Târgovişte 1708-1712): 34. — Târgovişte 1713: 41. — Bucureşti 1722: 44-47. — Iaşi 1741: 55. — Iaşi 1744: 56. — Blaj 1765: 80. — Iaşi 1774: 91. — Blaj 1789: 106. — Blaj 1815: 300. — V. şi *Molitvenic*.
- Evloghie, tipograf: 73, 91, 250.
- Φαβρίκιος, Ἰωάννης, ὁ Ἀλεξανδρινός: 48.
- Făguraş, ţinut: 111.
- Fardi, Sterio, prenumerant: 298.
- Faţa, Gh.: 266.
- Fecioru, D.: 82, 99.
- von Felbiger, I., pedagog: 264.
- Feodorovna, Alexandra: 149.
- Filip, Moldoveanul, tipograf: 2.
- Filaret, Episcopul Râmnicului, *Enciclică protopopilor*, (Râmnic 1781): 95. — 99, 102, 103, 160, 266.
- Filimon, A.: 47, 52, 61, 71, 72, 79, 80, 82, 87, 88, 90, 96, 100, 108, 126, 134, 167, 169, 207, 219, 220, 233, 239, 240, 242, 244, 245, 247, 249, 250, 251, 252, 262, 263, 265, 268, 283.
- Filotheiu, ieromonah, tipograf: 41, 42.
- Filipan, Vasilie, profesor: 294.
- Filipescu, Alexandru: 295.
- Filippos, slugerul: 295.
- Filipopolitis, Iancu: 295.
- Finkelstein, Gustav, biblioteca: 50, 51, 153, 157, 304, 315, 316.
- Floarea adevărului*, Blaj 1750: 244.
- Formă la ectenii*, (Chişinău 1816): 148. — Chişinău 1819: 150. — Chişinău 1820: 151. — Chişinău 1822: 151. — Chişinău 1825, trei publicaţii: 153 154. — Chişinău 1827: 155.
- Fotino, Ioan, clucerul: 295.
- Francfurt („Franco Fortu“): 206.
- Francisc I, Impăratul Austriei, *Ordinul batalioanelor de graniţă*, (Sibiu) 1808: 129. — *Patent pentru impozitul pe moştentri*, (Lemberg) 1810: 132. — *Circulară monetară*, 1813: 137. — *Rânduială în privinţa loteriei*, 1813: 137, 162. — *Rânduială spre alcătuirea unui funduş*, 1813: 137. — *Pentru fărâşirea pricinilor între morari*, Lemberg 1814: 142. — i se închină versuri: 139. — 147, 148, 304.
- Francisc II, titlul de împărat al Austriei, etc. 119. — *Ordin de pedepsire*, Sibiu 1794: 111. — *Carte de tocmeala tisturilor*, (Sibiu) 1803: 119. — *Rânduială despre neutralitate*, (Sibiu 1803): 119. — *Proclamaţie*, Sibiu 1806: 125. — 115, 117, 126, 127, 267, 270, 276, 278.
- Frânc, neamul lui Esop: 271.
- Frant I, Impăratul Austriei: 289, 291.
- Frăţiman, Iustin, St.: 122.
- Frenţiu, Traian Valeriu, Episcop unit: 1.
- Fritsch, Thomas: 48, 49.
- Fulea, Moise, *Bucovina de normă*, Sibiu 1815: 300.
- Furnică, D. Z.: 95.
- Furtună, D.: 106.
- Gaizleri, Ioan Nepomuc, von, baron: 291.
- Galeatovschi, Ioanichie, Калѣчъ Рѣзѣмѣнїа, Lwów 1665: 202.
- Galiţia: 93.
- Gănescu, Ioan, paharnic: 296.
- Gaster, M., biblioteca: 266.
- Gavalas, Nicolae, doctor: 296.
- Gedeon, Ladislau, cenzor: 158.
- Gerold, Karl, tipograf: 155.
- Ghenadie, Mitropolitul Bălgradului (Alba-Iulia): 22.
- Ghenovici, Hagi: 315.
- Gheografia sau Scrierea pământului*, Buda 1814-15: 296.
- Gheon, Naum, prenumerant: 298. — Stamu, prenumerant: 298.
- Gheorghiadis, Niculae, Smirneul: 308, 310.
- Gheorghe II, Regele Angliei (1683-1760): 49. — diacon şi tipograf arab: 63, 67. — protopop din Daia: 206. — ierodicon, tipograf: 248, 299. — Mitropolitul Moldovei: 159. — Râmniceanu, ti

- pograf: 109. — de Sec: 189. — Ștefan, Domnul Moldovei: 159.
- Gheorghiu-Bue, Antonie, hagi: 76. — Const.: 318. — Ioan, traducător: 304. — N.-A.: 73, 256.
- Ghepețchi, Theofil, biblioteca: 25.
- Gherga, Ioann, prenumerant: 298. — Ștefan: 263.
- Ghermano de Niș (Nyssis): 207.
- Gherman, Petru: 93.
- Gherontie, traducător: 301.
- Ghesti, Frénți (Geszi Ferencz): 178.
- Ghibu, Onisifor, Dr.: 74, 86, 210, 272, 300.
- Ghica, Alexandru Scarlat, Domnul Țării - Românești (1768): 252. — Costandin, ban: 295. — Grigore, vornic: 295. — Grigorie, Domnul Țării-Românești (1735): 26, 238 și (1748): 243. — Grigorie Alexandru, Domnul Țării-Românești (1769): 87, 88, 89 și Domnul Moldovei (1774): 91. — Grigorie Dimitrie, Domnul Țării - Românești (1825): 153. — (Matei) Grigorie, Domnul Moldovei (1741) 55 și (1732): 235. — Matei, Domnul Moldovei (1755): 73. — Matei [Grigorie], Domnul Țării Românești (1752): 245. — Scarlat Grigorie, Domnul Țării Românești (1759): 75 și (1766): 80, 81.
- Gianeti, Ioan, *Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universu lui*, Viena 1787, greco-francez: 267.
- Girtan, Ioann, preot în Sâmbăceag: 160.
- Giuglea, Gh, biblioteca: 171.
- Giurescu, Const., C.: 28, 143.
- Glebcovici, Ioan, tipograf: 187.
- Gligorie, gravor: 69.
- Glimboca (Banat), biblioteca bisericii: 273.
- Glinzoni, Manuil: 272.
- Glogovanu, N., clucer: 296.
- Glykis, Nicolae, tipograf din Venezia: 47, 220, 239, 250.
- von Goes, Peter, *Apel Bucovinenilor*, Lemberg 1813: 137.
- Goiani, în Lăpușna: 71.
- Golescul, ?, arhon: 295. — Gh. R., *Atlas de tabele geografice*, Viena 1800: 273.
- Gornia, biblioteca bisericii: 97.
- Gorodecky, Iosif, ieromonah tipograf: 208, 209.
- Govora, Mănăstirea și tipografia: 20. — chinovie 188.
- Grabovschii, Athanasie, prenumerant: 297. — Constantin, prenumerant: 297.
- Gracian, Balthasar, *Critil și Andronius*. Iași 1794: 268.
- Grădișteanu, Costachi: 295. — Scarlat: 295. — Șerban: 295.
- Graduale* ung., Oradea Marc, 1566: 10.
- Gramote, ucazuri și broșuri*, (Chișinău) 1813: 138.
- Greco, V.: 165.
- Grid, Nicolae, paroh: 300.
- Grigoras, Mitrofan, epigramist: 222, 223.
- Grigore-cel-Mare: 6. — din Nazianț, Sfântul: 267, 322.
- Grigorie (al IV-lea), Mitropolitul Țării Românești: 80, 153, 153, 157. — Episcopul Râmnicului: 75, 245. — Mitropolitul Țării-Românești (1761-1780): 77, 88, 89, 93, 250, 251, 255. *Sfaturi în post*, (București) 1776: 92. — Râmniceanul, ieromonah, tipograf: 96, 99, 102, 109, 252, 262, 263.
- Grigorovici, George: 190.
- Gromovnic*, tip. 1639: 21.
- Gross, Julius: 310.
- Gruşetu (Costești-Vâlcea): 126.
- Grustas, Naum, epigramist: 77.
- Gunaropulos, Atanasie: 295.
- Gyles, Fletcher, tipograf în Londra: 50.
- Győr, comitat: 103.
- Györfy, Andreas, *Ad Sabbam Tököly*, Buda 1809: 129.
- Hâncu, Iacov și Teodor Bobeica, *Table lancasteriene moldovenesti*, (Chișinău 1822): 152.
- Haneș, P. V.: 193.
- Hango, Gavriil: 124, 244, 249.
- Haralambie, Dimitrie, clucer: 296. — Te mistocle: 296.
- Hârbovaț, biblioteca mănăstirii: 147.
- Harcov, biblioteca Muzeului de artă ucrainiană: 7, 8.
- Hariton, Cazacul: 55.
- Harmenopol, Constantin: 293.
- Haromsic, ținut: 111.
- Hasdeu, B. P.: 174, 204, 267.
- Hatișerif*, (București 1774: 91, 255.
- Haunun, Anania, tipograf arab: 32.
- de Haykul, Anton, tipograf: 139, 162.
- Heltai, Gaspar, autor și tipograf: 10, 171, 179.
- Heraclie: 309.
- Herce, Ștefan: 178.
- Hurfurt, Fridrih, tipograf: 132, 147, 310. — Ioan, Fridrich, tipograf: 274.

- Hermes, zeul (= Ermis): 271.
 Hesiod: 113.
 Hiador, Sztripszky, Dr.: 10.
 Hieronym, Sfântul: 87.
 Hilandar, Mănăstirea: 165.
 Hiliodromeus, Niculae, dascăl: 71, 72.
 Himu, M.: 248.
 Hios: 65, 67; școli: 144.
 Iliullier, S. C., tipograf: 129.
 Hodoș, Nerva: 19, 57, 70, 87 110, 112, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 188, 200, 225, 235, 237, 242, 254, 278, 289, 303, 318.
 Hohenlohe, Alexandru, i se închină ver-suri: 158.
 Hohmaister (Hochmeister), Martin, tipog-raf: 98, 103, 109, 125, 272. — „Bolta cea de cărți din Blaj”: 121, 126.
 Holborn, sat în Anglia: 50.
 Horatius: 158.
 Horologion, Râmnic 7253 (1745): 249.
 Hórvat, Alexandru: 160. — Anton, se-cretar: 98. — Nechita, cclisiarh la e-piscopie: 266.
 Hosszu, D., *Versuri episcopului N. Ko-váts*, Oradea-Mare 1827: 316. — *Ver-suri episcopului S. Vulcan*, Oradea-Mare 1828, lat: 317.
 Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, Περί τε-ρωσώνης λόγος (*Despre preoție*), (Bucu-rești 1702): 217, 234. — *Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sf. Mormânt*, Ierusalim 1728, grec.: 234. — V. și Chrysant.
 Hrisostom, Ioan, Omilie despre a doua venire și alta împotriva Iudcilor și Elinilor: 301.
 Hrisovul lui Ștefan Cantacuzino, pentru scutirea preoților de dădii, Bucu-rești 1714: 42.
 Hristodulo, Chiriac: 296
 Hristofor, Sfântul: 88, 8). stareț al M-rii din Mela: 88, 89.
 Hurcz, M-re: 57, 208, 245.
 Hunicdoara (Henedoara), varmigi“: 178.
 Ilypshiotos, Mihail: 61.
 Ilnaines, Gheorghie: 284.
 Iacimirskyij, A. I.: 25.
 Iacov, Episcopul Iușilor: 106. — Mitro-politul Moldovei, *Pastorală* (Iași) 1752: 72. — *Instrucțiunii preoților* (Iași 1794): 110. — *Pastorală*, Iași 1806: 125; 72, 73.
 Iacovici [Sandul], logofătul, tipograf 37. — Stoica, popa, tipograf: 35, 37, 50, 51, 52, 59, 60, 72, 238.
 Iancovici, Nicole, prenumerant: 298.
 Ianovici, Theodor, ierei, tipograf: 55.
 Iapa, biblioteca bisericii: 116.
 Iarcu, Dim.: 154.
 Iași, școli: 144.
 Ibrahim, sultan: 237.
 Ieremia, tipograf: 236.
Iertare dezertorilor, Cluj 1792: 109. — Cluj 1796: 111. — Cluj 1797: 112. — Sibiu 1800: 116. — Sibiu 1801: 116.
 Ierusalim: 215.
 Ignatie, Episcopul Râmnicului: 20. — Mitropolitul Țării-Românești: 295.
 Iken, K.: 150.
 Ilarie, starețul M-rii Neamțului: 151.
 Ilias (Rareș), Domnul Moldovei: 167.
 Iliășcu, boier grămătic: 71, 72.
Imitatio Christi, Deal 1647: 109, 191. — Vezi și Kempis Thomas.
Inceputurile istoriei de obște, Sibiu 1798: 112.
Indatoririle slugilor către stăpâni, Cluj 1739: 109.
Indemnuri pentru vindecarea boalelor, Sibiu 1813: 138.
Indreptarea legii, Târgoviște 1652: 201. — V. și Pravilă.
Indreptare despre folosința ghindei, 1816: 149. — *pentru trecerea vitelor*, (Cluj) 1818: 150. — *despre modul ținerii de contumacie*, 1824: 153.
 Inochentie, tipograf: 319.
Insemnarea puselor înainte învâșturi, Buda 1809: 130. — *idem*, Buda 1810: 130.
Inștiințare, (Sibiu 1788): 104. — Sibiu 1789: 107. — (*Offitialis*), Cluj 1799: 114. — („*Aruncare*“), Cluj 1800: 116. — (Blaj 1806): 126. — (Chișinău) 1828: 156. — *pentru reglementarea regimu-lui iobagilor*, Blaj (1784): 97. — *po-runcitoare*, Sibiu 1788:103. — *despre așdizarea soroacelor de apelație*, Chi-șinău 1823: 152. — *despre schimbări fiscale*, (Chișinău) 1825: 154. — *pentru organizarea ocolașilor*, (Chișinău 1826): 155. — *pentru guberniile decla-rate sub stare militară*, (Chișinău 1828): 156. — *pentru ciumă* (Chișinău 1829): 157. — *despre trecerea armatei rusești peste Balcani*, (Chișinău 1829): 157. — *despre curățirea Basara-biei*, Chișinău 1830: 158. — V. și Cir

- culară, *Instrucție, Pentru...*, Rânduiala, Vestire.
- Instrucție pentru pedepsirea furdătorilor de sare* (1804): 120. — *pentru magistratualiști*, 1819: 159, — *contra ciu-meii la vite*, (Chișinău) 1828: 156.
- Instrucții privind cărdușia*, Cluj 1790: 108. — *pentru scrierea metricilor și vedomostiilor de ispovedanie*, Chișinău 1823: 152.
- Intrebări și răspunsuri* (Catehism), Iași 1787: 101.
- Intrebătoare răspunsuri...*, Măn. Neamț 1816: 301.
- Invodătura preoților pe scurt*, Buzău 1702: 29. — *de șapte taine*, (Buzău 1702): 215. — *Intăia invodătura pentru tineri*, slavo-rom. Râmnic 1726: 233. — *preoților pe scurt de șapte taine*, Iași 1732: 235. — *pentru șapte taine*, Râmnic 1746: 242. — *creștinească*, Blaj 1755: 73, 160. — *creștinească*, Blaj 1756: 247. — *arhierească*, Iași 1771: 254. — *pentru recensământ*, Sibiu 1785: 99. — *pentru strămutare*, Sibiu (1785): 99. — *impotriva călcezii oilor*, Sibiu 1787: 102. — *pentru cointanții*, Sibiu 1788: 103. — *celor ce dau porții*, Sibiu 1802: 118. — *despre să mănărca inului*, Lvów 1804: 120. — *cătră dascălii normalicești*, Sibiu 1809: 284. — *pentru ultuirea vdrsatului*, Chișinău 1816: 146. — *părintească* Iași 1822: 310.
- Invodături*, Câmpulung 1642: 189. — *creștinești*, Snagov 1700: 213. — Sibiu 1807: 127. — *despre cultura cartofilor* 1815: 145.
- Ioan, Damaschinul: 6, 35. — Ioannis Damasceni, *Opera philosophica et theologica*, Blaj 1763: 322. — Sfântul de la Ierusalim: 216. — Râmniceanul, tipograf: 249. — din Vinț: 205. — Hri sostom, *Margaritum*, București 1691: 249. — *Cuvânt la Duminica pogortrei Sf. Duh*, (1785 : 98-99. — V. și Hri sostom.
- Ioannichie, gravor: 253, 254.
- Ioanovics, Nestor, Episcop, i se închină versuri: 318. — Vikentie, Mitropolitul Belgradului (Serbia): 52, 53.
- Ionescu, Ion: 256, 264. — Nae, biblio eca: 91, 105, 127, 271, 305.
- Iordan, Alex.: 311, 315. — Iiagi: 315.
- Iorga, N.: 9, 10, 15, 17, 28, 37, 41, 50, 52, 57, 59, 68, 71, 73, 74, 79, 80, 82, 83, 113, 125, 138, 169, 171, 172, 173, 201, 202, 204, 207, 233, 248, 251, 263, 268, 273, 276, 278, 283, 316, 317.
- Iosef, Sfântul: 102.
- Iosif, Episcopul Argeșului: 319. — Patriarhul Rusiei: 107.
- Iosif II, Împăratul Austriei, *Proclamație pentru desființarea iobdgiei*, Sibiu 1785: 264. — *pentru cadastru*, Sibiu 1786: 265. — *Rânduiala divorțurilor*, Sibiu 1786: 100. — *căsdătorilor*, Sibiu 1786: 100. — *Instrucții*, Sibiu 1787: 102. — *Pravila cerșetorilor*, Sibiu 1788: 103. — *Reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți*, (Blaj) 1704: 120; 92, 94, 96, 99, 101, 102, 262, 266.
- Ip, (jud. Sălaj), biblioteca bisericii: 202.
- Ipsilant, Alexandru, Ioan, Domnul Țării-Românești: 93, 255. — Const. Alexandru, Domnul Țării-Românești: 122, 278.
- Isabela, Regina Ungariei: 4.
- Isopescu, Claudio: 272.
- Istoria biblicească*, Buda 1806: 125. — *Alexandrului celui mare*, 1809: 285. — *lui Alexandru Machedon și a corăbierilor rusești*, (1824): 315. — *Sfințirii Mării Neamțului și Istoria Sf. Icoancă a Maicii Domnului* (M-rea Neamțului 1830): 158.
- Ișvanovici, Mihai, tipograf: 209.
- Italia, fabrici de hârtie sec. XIV XVI: 1.
- Ivanovici, Micu, tipograf: 200.
- Ivici, Alexe: 229.
- Ivireanu, Antim, Mitropolitul Țării-Românești, *Acatist*, București 1703: 28. — *Sfătuiri creștine-politice*, București 1715, grec: 224. — *Invodătura bisericăscă*, București 1741: 238; 32, 37, 40, 41, 42, 218, 219, 222, 223. — *Vezi și Evanghclie*.
- Ivirilor, Mănăstire în Athos: 224.
- Jacquier, P. Francesco: 271.
- Jeud (Maramureș), codicele dela: 6, 12. — biblioteca bisericii: 54, 110, 24).
- Jigmon, „voivodul Ardealului”: 174, 178
- Kaftanian, Egișe (Elisée): 24.
- Kais, Gheorghe, Haunun: 32.
- Kampe, J. H., *Descoperirea Americii*, Buda 1816: 301.

- Karadja, Const.: 170.
- Karalevskij, C. P. (Cyrille, Charon): 19, 34, 40, 215, 218, 222.
- Karataev, I.: 1, 2, 24, 172, 188.
- Katekizmul cel mare pentru învățătura tuturor*, Buda 1780: 259.
- Katona, St.: 79.
- Kavalliotis, T. *Πρωτοπείρια*, Veneția 1770: 254. — V. și Cavalliotis.
- de Kempis, Thomas, *Imitarea lui Christos*, Mănăstirea Deal 1647: 194-200. — Blaj 1812: 291.
- Kengyelác, Pavel, *Istoria universală*, Buda 1824: 315.
- Kintyets Kimpnyesty*, 1768, mențiune: 80, 83, 115.
- Kirileanu-Teodorescu, Gh., biblioteca: 110, 146, 243, 264.
- Klapka, Iosif, tipograf: 318.
- Klein (Micu), Samuil, *Dissertatio de jejuniis*, Viena 1782: 263. — *Propovedanie la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj 1784: 263. — *Theologia dogmatică*, Blaj 1801: 224. — *Istoria Românilor*, Buda 1806-7: 274. — *Prospect pentru dicționare*, Buda 1806: 276. — *Prospect pentru dicționar*, Buda 1814: 139. — 125, 140.
- Kleobul, Gh., *Ἐκθεσις περὶ τῆς ἀλληλοδιὰ-κτικῆς μεθόδου*, Iași 1820: 105, 305.
- Knapton, Paul, tipograf: 237.
- Kolosi, Basilius: 140. — Vasile 276.
- Kollonich, Leopold. cardinalul Ungariei: 216.
- Kopitar: 296.
- Körbler, Georg (Duro), Dr.: 49.
- Korneeva-Petfulan, M.: 7. 8.
- Kontos, Polizois, *Ἕγμος εἰς τὸν... Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην*, Viena 1805: 122.
- Kontů, Hainerihů: 93.
- Kouřt-al-Dahab, localitate din Siria: 67.
- Kováts, N., Episcop, i se închină versuri: 316.
- Kurczbeck, Iosif, tipograf: 88, 92, 161. — (Edlen) 256, 265.
- Lacea, Const.: 55, 113, 120, 146, 202, 224, 237, 267.
- Lăcusteanu, Ștefan: 295.
- Laicsák, Francisc, Episcop i se închină versuri: 317.
- von Lasti, Graf Feldmareșal: 104.
- de Lastririe, Carol Filibért, *Învățătură despre bumbac*, Buda 1810: 288.
- Laurentie, tipograf (an. 1746): 57. — ie romonah la Hurez: 245.
- Laurentius, monah: 87.
- Lazar, Const., prenumerant: 298. — Niculae, tipograf: 89.
- Legiuirea lui Caragea*, București (?) 1818: 304.
- Legrand, Emile: 28, 72, 77, 89, 219.
- Leon, *Pastorală*, (Iași) 1786: 101. — Arhimandrit, *Cuvânt de pomenire*, Iași 1820: 305.
- Leonid, Arhimandrit: 24, 51.
- Leontie, dascăl, ieromonah: 56. — membru din fam. Mitrop. Dosofteiu: 204.
- Leopold II, Impăratul Austriei: 109.
- Lesicon*, Buda 1825: 276.
- Levșin, Vasilie: 105.
- Librier, Gh., v. Pleșoianu, Gr.
- Lipănescu, Niculae: 295.
- Lipsca: 49.
- Literat, Valer: 100.
- Liturghie*, slavă (Târgoviște), 1508: 11. — Veneția 1554: 1. — și *Diaconar*, Brașov 1570: 11, 12. — slavă, Brașov 1588: 11. — greco-arabă, Snagov 1701: 215. — Buzău 1702: 29, 35, 216. — București 1728: 233. — București 1729: 51. — București 1741: 238. — a Sf. Ioan Hrisostom, Rădăuți 1745: 242. — București 1746: 59. — București 1747: 278; *Sacrae Liturgiae* 249. — București 1754: 72. — București 1759: 75. — Iași 1759: 248. — Râmnic 1767: 251. — Buzău 1768: 252. — Blaj: 1776: 92. — București 1780: 261. — București 1789: 101. — București 1796: 111. — Sibiu 1807: 126. — Chișinău: 1815: 300.
- Litzica, C.: 270, 280.
- Iubavici, Dimitrie, tipograf: 1, 167
- Livaniscul Devolei: 61.
- Lodomeria: 93.
- Logotheta, Simeon: 293.
- Londra, British Museum: 27, 28, 38.
- Lorinț (Lavrentie), ieromonah, tipograf, *Octoih slavonesc*, Brașov 1567: 9-10. — *Evanghelie* (Brașov 1570): 13-15. — *Octoih mic*, 1578: 172, 173. — *Evangheliar* slavo-rom., Brașov 1580: 172-173. — *Octoih mic* (Lorinț ?, Alba-Iulia 1580): 173. — 1, 170, 171.
- Lozna, biblioteca bisericii: 80.
- Lucaris, Ciril: 207.

- Lugoș, Biblioteca diecezană: 51; 178.
 Lunca, biblioteca bisericii: 79.
 Lupăș, Ion: 26, 264, 272, 273.
 Lupșa, biblioteca bisericii: 79
 Luther, Martin: 23
- Macarie**, tipograf (1508-1512): 3, 11, 14, 165, 166, 167.
Macinca, Constantin, prenumerant: 298.
Maer, Gabriel, Grigorie, Episcopul Făgărașului: 262.
Magiar, Simeon, pre.ectul școlaelor: 161.
Mahomet I, II, III, IV, sultani: 237.
Maieri, biserică unită în Alba-Iulia: 50.
Maior, Grigore, Episcop, *Instrucții la moartea Mariei Thereza*: 94. — **Petru**, *Răspuns la călțire*, Buda 1814: 299. — 140, 149, 276, 278; prenumerant: 297.
Maiota, Gh., *Cuvânt la Patima Domnului*, Râmnic 1706: 221.
Maiu, Gheorghie, prenumerant: 298.
Mala-Ocna: 190.
Malaghecia, Nicolae, prenumerant: 298.
Mănăilă, tipograf sec. XVI: 172.
Mănăstirea Sf. Ion (Mare) din București: 42. — **Trei Ierarhi din Iași**: 23. — **Tuturor Sfinților**: 43.
Mandik, Aloy(se), censor: 318.
Mandrimu, Marcu, prenumerant: 298.
Mănci-Pamânteni, biblioteca bisericii: 100.
Mangra, Vasile: 190.
Mano, Ioann, Dimo, prenumerant: 298.
Mănoiu, comandor, bibliotecarul Palatului Regal din București: 79.
Manu, Mihail, vornic: 295. — **Ștefan**: 295.
Manuilovici, Maxim, Episcop, i se închină versuri: 318.
Maria, din familia Mitrop. Dosofteiu: 204. — **Pavlovna**: 144. — **Thereza**, Impărăteasa Austriei, *Instrucții în timpul ciumii și altor boale*, Cluj 1744: 56. — *Poruncă pentru interzicerea circulației banilor...*, Blaj 1747: 68; moartea ei: 94. — *Ordonanță în contra ciumii*. — Blaj 1766: 82. — *Poruncă pentru depunerea jurământului*, Blaj (1777): 93. — *Odă la moartea ei*, Sibiu 1781: 262; 70, 73, 86, 86, 89, 90, 100, 245, 251, 252.
Marian, Liviu: 134, 136, 142. — **Victor**: 264.
Marcovici Garting, Ivan, *Scrisoare Mitr.* *Gavriil Bănulescu*, Chișinău 1815: 145. — *Scrisoare pentru repaosul duminical*, Chișinău 1815: 145.
Marien, tipograf sec. XVI: 174, 178.
Mărgăritare, București 1746: 94.
Margela, Ștefan, *Gramatică rusească și moldovenească*, Petersburg: 1827: 316.
Marinoglus, Hristodul: 296.
de Marki, Anton, *Auszug aus der deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuți 1808: 128. — *Idem*, Cernăuți 1810: 288.
Marlianus, Ambrosius, *Theatrum politicum*, Romae 1631: 248. — *Idem*, trad. în grec. de Nic. Mavrocordat, Lipsca 1758: 248. — *Idem*, trad. rom. de Gr. Pleșoianu, Buzău 1838: 248. — Copie ms. de Ion Burchi: 248. — Studiu de M. Himu: 248. — Ediția Dantzig 1655, în Biblioteca lui Nic. Mavrocordat. — Vezi și Mavrocordat, Nicolae.
Marthalis, Nichifor, epigramist: 222.
Martian, Iuliu, biblioteca: 169, 173, 174.
Mărturisirea credinței ortodoxe, Snagov 1699: 211.
Mărul (Banat), biblioteca bisericii: 273.
Masaad, Nașu din Damasc, tipograf la Iași: 61, 65, 67.
Măsuri contra incendiilor, Sibiu 1788: 104. — *contra tâlharilor*, Cluj 1795: 111. — *pentru ferirea de boale*, 1805: 123.
Mateescu, Florian, Dr., biblioteca: 79.
Matei Basarab, Domnul Țării-Românești: 19, 20, 24, 182, 187, 192, 194, 199.
Mavrocordat, Alexandru, *Istoria Sfântă*, Buc. grec. 1716: 224; 49. — Alexandru, Ioan, Domnul Moldovei (1785), *Ηρισον* Iași, 1785: 264. — (Chișinău 1824): 153. — Ioan Alexandru, Domnul Moldovei: 63, 65, 101, 240, 241. — Constantin, Domnul Țării Românești: 35, 59, 60, 68, 69, 241. — Nicolae, Domnul Țării-Românești și al Moldovei, *Περὶ κληρικόντων βιβλος*, *Liber de officiis*, Londra și Amsterdam 1724: 48 50. — *Idem*, Londra 1724: 225. — *Idem*, Londra 1726: 50 51. — 43, 44, 52, 63, 65, 72, 269. — V. și Marlianus Ambrosius.
Mavrogheni, Nicolae, Petru, Domnul Țării Românești: 99, 102, 266, 267. **Mavrocordat**, Ioan, Nicolae, Domn cu nume pseudoepigraf: 96, 97 — Tipografia dela Cișmea: 304.
Maxim, Peloponezianul, *Ἐγχειρίδιον κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν Παπιστῶν*, Buc. 1690: 207,

210. — V. și *Carte sau lumină. — Sfântul:* 74.
- Maxime filosofice*, Târgoviște 1713, grec.: 223.
- Mazepa, Ioan, hatmanul Ucrainei: 33, 34.
- Mazilu, D. R.: 17, 171, 172, 173.
- Mela, munte: 89.
- dei Medicis, Paul: 304.
- Mefodie, Episcopul Buzăului: 239.
- Melchisedec, egumenul mănăstirii Câmpulung: 189, 190. — Episcopul Romanului: 159.
- Meletie, Episcopul Hușilor: 310. — Episcopul Romanului: *Inștiințare despre cărți tipărite în Ardeal*, (Iași 1805): 122; 123. — Macedoneanul, tipograf: 20, 22, 182, 185. — Sirigul, *Intâmpinarea la principii catolice și la chestiunile lui Ciril Lucaris*, București 1690, grec.: 207.
- Meșteșugul zidirii și al stingerii focului*, (Blaș 1805-6): 121.
- Metafrast, *Rugăciunea lui, cu stihuri la Greci*: 234.
- Metaxopulos, Partenie, Sumeliotul: 89.
- Methodie, Episcopul Buzăului: 55, 56, 57.
- Meyer, G.: 254.
- Micești (Muscel): 190.
- Michăileanu, Șt.: 207.
- Micu, Emil: 116, 257, 260, 299, 301; (Milian = Em. Micu): 237. — (Clain) Samuel, v. Klein.
- Mihail, Dimitrie, călugăr și tipograf arab: 63. — Egumenul Mării Hurez: 208. — prenumerant: 295. — Pavlovici, cneazul Rusiei: 144 149, 152, 155. — tipograf din Sibiu: 110.
- Mihailovici, Alexie, Impăratul Rusiei: 107. — Paul: 138, 141, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 300, 305, 316, 317, 318.
- Mihalescu, paharnic: 295.
- Mikan, A. L., *Pentru facerea zahărului*, Buda 1812: 291.
- Miklosich, Fr.: 254.
- Milescu, Nicolae, Spătar, *Enchiridion*, Paris 1669, lat.: 25. — 159, 202, 207.
- Millot, *Istorie universală*, Buda 1800: 273.
- Minea, Ilie: 24, 55.
- Mineiu, Buzău 1698: 209. — Blaș 1751. — *mare*, Buda 1804-5: 273. — *pe Octomvrie*, Râmnic 1776: 255. — *pe Martie*, Buda 1807: 126. — *pe Ianuarie*, M-rea Neamț 1830: 319.
- Miniat, Ilie: 151.
- Minologhion și Octoih*, Suceava (?) 1726: 51. — (*Maenologium*) Râmnic 1737: 249. — Blaș 1781: 262.
- Mircea Ciobanul, Domnul Țării-Românești: 167, 168.
- Misira, din familia mitrop. Dosofteiu. Mișcolți: 298.
- Mitterpáher, Ludovic, abate: 288.
- Mitrofan, Episcopul Buzăului: 209, 210, 211.
- Mitrovschi, *Inștiințare cătanelor îmbătrânite*, Sibiu 1804: 121.
- Moga, Ioan, Dr.: 88. — Vasilie, Episcop, i se închină versuri: 132, 162.
- Moghilă, Petre, Mitropolitul Chieului: 183, 185.
- Mohilău, D. Cantemir principe de—: 270.
- Moise, călugăr, tipograf: 1.
- Moisei, M-rea: 92.
- Moiescu, Gh., Preot, biblioteca: 79.
- Moisil, Iuliu: 321.
- Moldovanu, Ion, M.: 170, 207; (Moldovănuț): 234; 263.
- Molebnic, Chișinău 1815: 144. — Chișinău 1816: 301.
- Molitvă la îngrozirea de foamete*, (Chișinău 1827): 156.
- Molitvele în Dumineca Pogorirei Sf. Duh*, București 1680, slavo-rom.: 25. — *Vecerniei și Utreniei* (Buzău 1703-704): 29.
- Molitvenic* slav (Țara-Românească, Sec. XVI?): 1-2. — slav, Câmpulung 1635: 181-188. — Alba-Iulia 1684: 26. — Buzău 1699: 58, 210. — Buzău 1701: 58. — rom.-slav. Buzău 1702: 29. — Râmnic 1706: 220. — Târgoviște 1712: 34. — București 1741: 239. — Iași 1745: 57. — Iași 1754: 247. — București 1764: 250. — Râmnic 1782: 263. — Blaș 1784: 264. — București 1794: 278. — Iași 1794: 110. — Brașov 1811: 289. — V. și *Evhologhion*.
- Molivd, Ioan: 206.
- Molnar, Ioan, *Economia stupilor*, Viena 1785: 264. — *Paraenesis ad auditores chirurgiae*, Cluj 1793: 109. — *Economia stupilor*, Viena 1795: 111. — *Retorica*, Buda 1798: 272. — *Povățuire cătră sporirea stupilor*, Sibiu 1808: 284. — traducător: 273. — Ioseph, *Betrachtungen über die vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt*, Viena 1827: 155.
- Monaldini, Venanzio, vânzător de cărți: 271.

- Montan, Gheorghie, prenumerant: 297.
 Moruzi, Alexandru, Domnul Țării-Românești: 111, 278. — *Constantin, Domnul Moldovei*: 94, 95.
 Moscova, Biblioteca V. I. Lenin: 38. — 171, 188, 189, 200, 202.
 Moshu, Ștefan-H.: 296.
 Musico, Dim., Const., prenumerant: 298.
 Muciu, frații, prenumeranți: 298. — Mihail: 298.
 Müller, G. T.: 105.
 Munteanu-Râmnic, D., biblioteca: 80.
 Muracade, Emil: 33, 34, 40, 67.
 Murad I, II, III, sultani: 237.
 Mureșan, Sabin, Dr.: 96, 97, 119, 132, 133, 137, 153, 158, 160. — Victor: 318.
 Mustafa I, II, sultani: 237.
 Mușlea, Ion: 128, 129, 130, 139, 217, 303.
- N**aghiu, Iosif, E.: 24.
 Nagy-Szeben, fabrică de hârtie: 174.
 Nănești (Maramureș), biblioteca bisericii: 37.
 Năsturel P. V., General: 200. — Udriște 181; (Uriil): 189, 192; (Orest): 194, 195, 196, 198, 199.
 Naum, Sf., patronul tipografiei din Moscopole: 61, 76, 77.
 Navrotsky, George, A., biblioteca: 200.
 Nechifor, Mitropolitul Moldovei: 240.
 Nectarie, Episcopul Râmnicului, *Carte de diaconie*, Râmnic 1810: 132. — Patriarhul Ierusalimului, *Cartea arbitrală adevărului*, Iași 1746, arăbește: 61-66, 67. — Pelagoneanul: 183, 185.
 Negri, C.: 296.
 Nemeș de Hidvég, Ioan, Comite: 136.
 Nemesius Theresiana (1786, Procedură penală): 266.
 Nemethi, P. Iacob: 218.
 Nenovici, Vasilie, I.: 315.
 Neofit, *Răsturnarea religiei Evreilor*. (Iași) 1818, grec.: 304 — Criteanul, Mitropolitul Țării-Românești: 55, 56, 57, 59, 60, 68, 239, 241, 243. — Ieromonah din Hios: 224. — Mavromateș, Mitropolitul Naupactului și Artei: 224.
 Neoplanta: 298.
 Nepom Ioannes, C., censor: 109.
 Nestentul, Ioan Pustnicul), Patriarhul Constantinopolului: 12.
 Neustädter, M., *Ultuirea vărsatului de vacă*, Sibiu 1804: 273.
- Nichifor, arhiepiscopul Priconesului: 72.
 — Emanuel, prenumerant: 298. — Mitropolitul Moldovei: 55, 63.
 Nicoară, Moise: 303.
 Nicodim, ieromonah, tipograf: 26.
 Nicola, Iancu, *Manual de patriotism*, Iași 1829: 318.
 Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Manifest de iertarea și ușurarea pedepselor și dărilor* (Chișinău 1825-26): 154. — *Desmințire de svonuri*, Petersburg 1826: 155. — *Instiințare despre succesiunea tronului*, Moscova 1826: 155. — *Manifest la nașterea fiului Constantin*, Petersburg, 1827: 156. — *Instiințare despre moartea mamei sale*, Petersburg 1828: 156; 157. — Pavlovici, cneaz: 144, 149, 153.
 Nicolau, prenumeranți, Athanasie: 298. — Constantin: 298. — Nicola: 305.
 Nicole, P.: 25.
 Nicolescu, Hristodul, 295. — Iancu: 205.
 Nicovici, Sandul, tipograf: 250.
 Niculescu, Alecu: 296.
 Nil, *Carte sau lumină*, Râmnic 1760: 249.
 Nințulescu, Alexandru: 29.
 Niș: 207.
 Nitzoglu, Panait, *Gramatica ruso-greacă*. Moscova 1810: 288.
 Noák, Moise, *Versuri episcopului Fr Laicsák*, Oradea-Mare 1827: 317. — *Versuri episcopului Samuil Vulcan*. Oradea-Mare 1827: 317. — *Heroicon acrostihio Domino Alexandro*, Oradea Mare 1830: 158.
Noul Testament, București 1703: 322.
 de Novacovici, nobil tipograf: 110.
 Novakovič, Stojan: 51, 54.
 Novicov, N., tipograf: 105.
 Novi-Sad, comună în Serbia anulul 1839: 40.
 Новый Заветъ (Noul Testament), București 1828: 317.
Numirea ofițierilor de vamă, Lwów 1778: 93.
 Nyssa (Capadociei): 207.
- O**bradovici, Dositheo, *Sfaturile înțelegerii sântoase*, Buda 1802: 273. — *Aritmetică*, Buda 1805: 274.
 Obreja, Mănăstire (Jud. Alba): 101.
 Ocellus Pseudo, v. Gianeti, Ioan.
Octoih slav, Cetinje 1494: 166. — slav, (Târgoviște) 1510: 165. — mic, slav,

- Braşov 1557: 3-6. — ? 1574-5: 173. —
 Blaj 1678: 25. — Râmnic 1706: 31, 220,
 238. — Târgovişte 1712: 223. — Târgo-
 vişte 1713: 40. — Iaşi 1726: 51. — Bu-
 cureşti 1730: 52. — Bucureşti 1731:
 235. — Bucureşti 1732 (greşit în titlu:
 1709): 35. — Bucureşti 1736: 238. —
 Râmnic 1750: 244, 249. — Bucureşti
 1752: 71. — Blaj 1760: 249. — (Blaj ?)
 1762: 79. — Blaj 1766: 82. — Blaj 1770:
 252. — Râmnic 1782: 96. — Blaj 1783:
 96. — Râmnic 1788: 103. — Iaşi 1790:
 108. — *mic*, Braşov 1805: 274. — *Idem*,
 Sibiu 1808: 283. — Iaşi 1811: 133. —
 Cernăuţi 1823: 152. — V. şi *Minolo-*
ghion, *Paraclitichi*.
 Oddă., v. Maria Theresa.
 Ode.. *domino Ioanni Bob*, Cluj 1803: 119,
 161.
 Odesa, şcoli: 144; 151; prenumeraşi 295.
 Ohrida, prima Justiniană: 76 (Ogrida);
 298.
 Ohrincea, în Orhei: 71.
 Olsávskij Mihail, Manuil, Episcopul Ru-
 siei, Muncaciului etc.: 58.
 Olteneşti (Fălciu), Muzeul Pr. V. Ursă-
 cescu: 15.
Onomasticon.. principis Iosephi Pesthini,
 Buda 1805: 122, 161.
 Oprea, logofătul, tipograf: 3, 4. — dialo-
 ghează: 161. — protopop din Armiani:
 206.
 Oprescu, Gh.: 280.
 Oradea-Mare, Biblioteca Episcopiei or-
 todoxe: 37, 42.
Orânduiala slujbei S-lor Constantin şi
Elena, Snagov 1696: 208. — *paraclisu*
rilor împărdteşti, (Iaşi) 1789: 106. —
Orânduială, Sibiu 1803: 119.
 Orchan, sultan: 237.
Ordonanţă pentru desfiinţarea cărduşii-
lor fără plată, (Blaj) 1750: 70. — *de-*
spre cătănie, Sibiu 1800: 116.
Orologhion, Blaj 1766: 251.
Osmoglasnic, Baia 1778: 93.
 Ostrovul-Mare (Haţeg), biblioteca biseri-
 cii: 251.
 Othoman I şi II, sultani: 237.
 Ovidius, poet roman: 136, 139.
- P**ăclişanu, Z: 3.
 Padova (Παράδιφ, Palavy): 27.
 Pahomie, Sfântul: 87.
 Paisie, Arhiepiscop al Țarigradului, Râ-
 mului nou şi Patriarh a toată lumea:
 217, 234.
 Paladas, stolnicul: 295.
 Paladi, Teodor, *Abecedar lancasterian*,
 Bucureşti 1826: 154.
 Palama, Grigorie: 122-123.
Palra, Orăştie 1582: 174-179.
 Palermo, Biblioteca Seminarului greco-
 albanez: 19, 20.
 Paleologul, Ioan, Impăratul Bizanţului:
 159.
 Pálfi, Karol: 160.
 Palmer, Samuel, tipograf din Londra:
 48, 49.
 Pamfile, Tudor: 243.
 Panaitescu, P. P.: 25, 53, 159, 165, 166,
 167, 197, 200.
 Pančova: 298.
 Pandovici, Dimitrie, tipograf: 68.
Panoplia dogmatică, Târgovişte 1712: 223.
Pannyhidă şi l'tiŭa mică, Iaşi 1807: 281
 Pantazoglu?, prenumerant: 295.
 Pantea, Simeon: 283.
 Pantocrator, sau M-rea Neamţului: 319.
 Papacostea, Victor: 77, 254.
 Papadopol-Calimach, Al.: 28, 150. — Vre-
 tos A.: 50, 150.
 Papahagi, Pericle: 61, 296.
 Papavici, Petru, tipograf: 86, 89, 90, 251,
 252.
 Pap, Theodor, profesor: 294.
 Papiu, Ioan: 169.
 Păpuşa (Vâlcea): 41.
Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu
 Braşov 1807: 126. — (*Parac'isul Pre-*
stei), Govora 1639, slavo-rom.: 20-21.
 — *Sf. Haralambie*, (Braşov) 1815: 300.
 — (Braşov) 1825: 316. — V. şi *Acatist*.
Paraclitichi (Octoih), Iaşi 1742: 55.
 Paraschiva, Sf., biblioteca m-rii (Bulga-
 ria): 167.
 Parthenie, Episcopul Râmnicului: 87,
 251. — V. şi Metaxopulos.
 Partzulla, Mihail, *Gramatică franceză*,
 Viena 1814, grec.: 299.
 Paşca, Şt.: 20, 22.
 Pascu, G.: 204, 207, 234, 276.
 Pataki, Samuil, Dr., *Despre ciumă*, Cluj
 1815: 145.
Patens monetar, Cluj 1802: 118. — Si-
 biu 1802: 118. — Sibiu 1803: 119. — lo-
 cul? 1807: 127. — *de toleranţă*, Blaj
 1782: 96, 160.
Patent împotriva schimosirii trupului,
 (Cluj) 1823: 152.

- Pătrașcu, Ioan, Domnul Țării Românești: 168.
- Pătru, preotul: 6.
- Paul, epigramist: 89.
- Pavlovici, Const., *Scrisori de renunțare la tronul Rusiei*, Varșovia 1825: 316. — Nicolae, Impăratul Rusiei: 319. — V. și Nicolae I.
- Penticostar* (Țara-Românească) 1644: 24. — Târgoviște 1649: 24. — arab, Alep 1711: 38-40. — Râmnic 1742: 55. — Râmnic 1743: 249. — București 1747: 68. — Blaj 1762: 79. — locul? 1764: 80. — Blaj 1768: 86. — Blaj 1769: 88. — Blaj 1780: 93. — Blaj 1786: 100.
- Pentru biruința asupra soproivnicilor*, (1806-1812): 125. — *s'obozenia negustoriei*, Blaj 1784: 97. — *ținerea sărbătorilor*, Blaj 1786: 101. — *ultuirea vărsatului*, (Sibiu) 1805: 123. — V. și *Inștiințare..*
- Peri, Mănăstirea Sf. Mihail: 2.
- Pernot, Hubert: 72, 77, 89.
- Πέρκος δυνίε δτροκωμῶν (*Intâia învățătură a copiilor*), Râmnic 1727: 51. — Râmnic 1734: 52. — V. și *Invățătură*.
- Peștișel, Moisi: 178.
- Petersburg, v. Petrograd.
- Petit, Louis, Mgr.: 72, 77, 89, 219.
- Petrache, pitarul: 295.
- Petre, Popa, același cu Petcu Șoanul: 237. — tipograf de calendare: 54. — (Rareș), Domnul Moldovei: 167.
- Petridul-de-sus, sat în Maramureș: 52.
- Petrograd, Biblioteca publică: 2; 173, (Petersburg), Academia lui D. Cantemir: 270.
- Petrov, A.: 2, 3.
- Petroviciu, Dimitrie, tipograf: 93. — Moise, Mitropolitul Belgradului: 233. — Stoian, prenumerant: 293.
- Petru cel-Mare, Impăratul Rusiei, protectorul lui D. Cantemir: 270. — (Popovici), tipograf și gravor râmnician: 251, 262, 265. — V. și Popovici Petru.
- Philippide, D., *Istoria României*, Lipsca 1816, grec.: 302. — *Geografia României*, Lipsca 1816, grec.: 302.
- Picot, Emile: 202, 219.
- Piler, Ioan, tipograf: 120.
- Pilutio, *Catechismul creștinesc*, Roma 1677: 202.
- Piscopescu, Șt. V., *Oglinda sândăfii*, București 1829: 318.
- Pithagora: 257.
- Platenchi, Dimitrie, prubar: 299.
- Pleșoianu, Grigore, traduce *Teatru politic*: 248. — și Gh. Librier, *Abețedar greco-român*, București 1825: 316.
- Pocrovskij, Th. I.: 23.
- Podunavia: 19.
- Poezii nouă*, de I. K., 1795: 111.
- Poieni, biblioteca bisericii: 101.
- Polihronismos*, (Chișinău 1816): 149. — Chișinău 1826: 155.
- Polizu, Anastasie, Gh., hagiul: 153.
- Poltian, Grigorie: 296.
- Polustav*, Buda 1807: 281. — Blaj 1808: 283.
- Polyeleul*, Buda 1814: 299.
- Pomponne de, Arnauld: 25.
- Ponturile păcii*, (București 1774): 91. — *pentru iertarea dezertorilor*, (Sibiu) 1805: 124. — *Idem*, (Sibiu) 1814: 142. — *pentru pedeapsa dezertorilor*, Sibiu 1785: 99.
- Popa, Atanasie: 79, 92, 93, 117, 134, 281. — Ilie, I.: 272. — Ioann, econom, prenumerant: 297.
- Popescu, George, B.: 58. — Nicolae, M. Diacon, 61, 87, 97, 103, 154, 273.
- Popovici, Costandin, Mihail, tipograf râmnician: 160, 255. — Dimitrie Mihail, tipograf: 102, 143. — Eustatie, tipograf: 93. — Ioan, vicar: 128. — Iosif, Dr.: 179. — Petru, tipograf râmnician: 251, 262, 265.
- Popp, Const. Hagi, i se închină versuri: 117. — Costa Dimitrie: 97. — Vasilie, *Elegia Carolo Michaeli Moger*, Cluj 1808: 128. — *Elegia.. Georgio Banffi*, Cluj 1808: 128. — *Elegia Emerico Wass*, Cluj 1809: 130. — *Elegia ad inclytos status*, Cluj 1810: 131. — *Elegiu de laudibus Medicinae*, Viena 1813: 136. — *Elegia Francisco 1-o*, Viena 1814: 139. — *De funeribus plebejis Daco-Romanorum*, Viena 1817: 303. — *Despre apele minerale*, Sibiu 1821: 306. — 42, 60, 284.
- Poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784, patru porunci: 98. — *Cătră proestoșii mândstirilor*, Iași 1808: 129.
- Posamas, Ioan, epigramist: 77.
- Poslanie, Viena 1787: 265.
- Potemkin, Alexandrovici Tavriceski, Gri-gore, prinț: 107.
- Povățuire*, Sibiu 1786: 101. — *sau ducere de mână*, Buda 1801: 116. — *cătră A-rithmetică*, Buda 1822: 310.

- Povătuitorul tinereții*, Buda 1826: 316.
Poveste de jale (Snagov 1696-1699): 26.
 — *la 40 de mucenici*, Alba-Iulia 1689: 207.
 Povovtchi, Ioann, prenumerant: 298.
 Pozsony: 218.
Pravila, Govora 1640: 20, 21, 181, 189. — (*Corpus Juris vulgo = Indreptarea legii*), Târgoviște 1652: 249. — Lemberg 1786: 101. — *de obște*, Viena 1788: 267. — *căsdătoriei*, Cernăuți 1816: 146. — *pentru scoaterea sării*, (Chișinău 1818): 150. — *pentru dezrădăcinarea faptelor rele*, (Chișinău 1824): 153. — *pentru dizredăcinarea crăcimăriei*, (Chișinău) 1829: 157.
 Precup, Gavril: 209, 240, 256.
 Predescu, Lucian: 172.
Preoția, Râmnic 1749: 243.
Prescurtare de rugăciuni din Psaltire, Buc. 1749, grec.: 243.
 Prisaca (Jud. Alba), tipografie: 20.
 Prixner, gravor: 296.
Proclamația generalului Buccow, Blaj 1761: 77.
 Procopovici, Alexe: 174. — Eusebie, Pr., biblioteca: 130, 134, 136, 142, 143. — Teofan: 233.
 Prodicos: 309.
Prohodul Mântuitorului Hristos, Buzău 1816: 147.
Propemtion honoribus Samuelis Vulkan, Oradea-Mare (1807): 281.
Proschinatarul Ierusalimului și a toată Palestina, București 1701, grec.-turc: 28. — *Muntelui Sinai*, grec., Târgoviște 1710: 222.
Proscomidia Sf. Liturghii, (Sibiu sau Blaj) 1803: 120. — Chișinău 1822: 152.
Protocolum al nou născuților, (Sibiu 1790-92): 108. — *al răposaților*, Viena 1793: 110. — *al botezaților* Sibiu 1811: 134. — *al căsdătoriilor*, Sibiu 1811: 134. — *al morților*, Sibiu 1811: 134.
Psaltire, Brașov 1570: 6, 17. — slavă, (Brașov) 1574: 15. — slavă, (Brașov) 1576: 15. — slavă, (Brașov 1577-80): 15. — (Brașov 1588): 17. — Govora 1637: 21. — slavo-rom. (Țara-Rom., 1637-1650): 19. — (Govora 1638): 188. — Alba-Iulia 1649: 24. — Buzău 1701: 213. — slavo-rom., Buzău 1703: 29. — arabă, Alep 1706: 35, 222. — locul? 1709: 37. — Târgoviște 1710: 37-38. — Râmnic 1725: 225. — slavo-rom., București 1735: 238. — Iași 1743: 240. — Râmnic 1746: 242. — București 1748: 243. — (Iași) 1748: 69. — București 1756: 248. Blaj 1764: 250. — Buzău 1767: 251. — Blaj 1773. — Râmnic 1779: 257, 278. — Blaj 1780: 262. — Râmnic 1783: 96, 160. — Blaj 1786: 265. — Râmnic 1787: 102. — Râmnic (1793): 109. — Viena 1793: 268. — Buda 1802: 117. — București 1806: 278. — Sibiu 1806: 278. — Blaj 1808: 129. — Sibiu 1811: 289. — Sibiu 1812: 135. — Brașov 1816: 147. — M-rea Neamț 1816: 147. — Iași 1817: 303. — Râmnic 1819: 305. — București 1820: 305. — București 1829: 157.
 Psellos, Mihail (Pselli): 293.
 Ptolomeu, Filadelful: 206.
 Pulia, Mihail, prenumerant: 297.
 Puliovici, Athanasie, prenumerant: 298.
Punctumuri îndreptătoare, (Cluj) 1797: 112. — V. și *Ponturile*.
 Purcăreț, comună: 71.
 Pușcariu, Ilarion: 121. — Sextil: 169, 170, 174, 278.
 Pușchilă, D.: 204.
 Putna, M-re: 57.
 Putnic, Moise, Mitropolit: 92.
Racoviță, Costandin, Mihail, Domnul Moldovei (1771): 254. — Dimitrie, logofăt: 295. — Mihail, Domnul Moldovei: 71-72; Domnul Țării-Românești: 55, 57, 239. — Ștefan Mihai, Domnul Țării-Românești: 250.
 Radovici, Gheorghe, tipograf: 38, 40, 41, 42.
 Radul, feciorul Stoicăi, tipograf: 190. — tipograf râmnicean: 110. — cel-Mare, Domnul Țării-Românești: 169. — Paisie, Domnul Țării-Românești (1535-1545): 1.
 Rahtivan, Ioan: 295.
 Raicovici, prenumeranți, Const.: 298. — Ioan Marco: 298.
 Rákóczy, Georgius: 20.
 Ralet, Isaac: 295.
 Rali, Grigorie, căminar: 295. — Ion, stolnic, traducător: 268.
 Râmniceanul, Dimitrie, tipograf: 77. — Petru, v. Popovici Petru.
Rânduiala osfeștaniei mici, Iași 1749: 69. — *cea nouă a vâmlor*, Viena 1784: 98. — *pentru reglementarea iobăgiei*, Sibiu 1785: 99. — *judecătorească*, Viena 1787, rom.-germ.: 266. — *conscriptiei*

- chiriilor*, Sibiu 1789: 107. — *pădurilor Ardealului*, Sibiu 1789: 107. — *românești vechi privind oieritul*, Cluj 1792: 109. — *cumă să cuvine a cânta cei 12 psalmi*, Măn. Neamțul 1808: 284. — *pentru altoirea contra vărsatului*, 1814: 142. — *cântării celor 12 psalmi deosebi*, București 1820: 150.
- Rastis, Gheorghe, căminar: 296.
- Raymond: 129.
- Regulamentul decorațiilor*, 1789: 108. — *silvic* 1812: 135.
- Regulele scolastice*, Buda 1816: 301.
- Relații despre războiul ruso-turc*, Chișinău 1828: 317.
- Remeți (Maramureș), biblioteca bisericii: 57, 73.
- Rîbnic (= Râmnic), episcopia, școală de slavonie: 56.
- Ritoridi, Petrache: 295.
- Roja, Gh. Const., *Untersuchungen über die Romanier*, Pesta 1808, grec-germ.: 284. — *Măiestria ghiovdșirii românești cu litere latinești*, Buda 1809: 285. — (Rózsa, Georg. Const.), *Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis*, Viena 1811: 133, 162. — Nicolae, prenumerant: 291.
- Roma: 63, 67, 228.
- Rona-de-jos (Maramureș), biblioteca bisericii: 82.
- Roques, Mario: 169, 174, 179.
- Rosetti, Alexandru: 7, 12. — Radu, General: 91. — Rosnovanu, N., aga: 305.
- Roșu, Ioan: 15, 47, 59, 79, 82, 100, 108, 116, 126, 134, 138, 146, 147, 189, 209, 235, 238, 239, 243, 244, 247, 248, 250, 252, 261-264, 273, 274, 278, 284, 296, 296, 300, 302, 303. — Mihai, *Invățături creștinești*, Viena 1775: 91.
- Roth, M.: 129.
- Rozavlea (Maramureș), biblioteca bisericii: 55, 242, 249.
- Rózsa, George, Const., v. Roja, Gh. Const.
- Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave*. Râmnic 1744: 56. — *pentru împărat și ostași*, (Blaj 1780-88 : 94. — *în vreme de războiu*, (Blaj 1780-88): 94. — *în vreme de foamete și de războiu*, (Sibiu) 1805: 124.
- Rumianțov, Petru, *Proclamație*, Iași 1770: 254. — *Idem*, Iași 1771: 255; 91.
- Rumpf, I. D. F., *Alexandru I, Impăratul a toată Rossia*, Buda 1815: 300.
- Russo, D.: 50, 95, 188, 267, 268, 305.
- Rusu, Sextil: 306.
- Sabalas, N., epigramist: 77.
- Sacerdoțeanu, Aurel: 41, 126, 251.
- Safarik: 173.
- Salaville, S.: 190.
- Săliște (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 262.
- Sămbăceag, sat: 160.
- Samonati, anticar din Roma: 38.
- Sandul, tipograf și gravor: 97. — sin Irimii, tipograf: 242; 248. — Vezi și Nicovici.
- Săpânța: 68.
- Sarmați (Poloni): 195, 197.
- Sas-Sebeș, tipografie: 206.
- Sathas, Const.: 235, 268.
- Sava, Episcopul Ungariei: 6. — Aurel: 155. — ieromonah, tipograf: 43; autor de prefață: 44-47; epigramist: 77. — Sf. Mănăstire (Iași), tipografie arabă: 67.
- Schematismus și Calendar pe anul 1825*, Oradea-Mare 1825: 153, 162. — *pe anul 1830*, Oradea-Mare 1830: 153, 162.
- von Schmidt, bibliograful operelor lui Cantemir: 105.
- Schniebes, Joh., Georg.: 49.
- Schnirer, Ioan, tipograf: 144.
- Scholarie, Ghenadie, Patriarhul Constantinopolului: 243.
- Scorpan, Gr.: 190.
- Scriban, Neofit: 207.
- Scufos, N.: 318.
- Scumpia (Bălți), biblioteca bisericii: 92.
- Scutarii, Atanasie, prenumerant: 298.
- Selim I, II, sultani: 237.
- Seminarul Sf. Ioseph din Cluj: 129.
- Serafim, Mitropolitul Pisidei: 28.
- Sevastos, Gheorghie, econom, prenumerant: 298.
- Severin, Méhel, județ: 206.
- Sfaturi contra ciumei*, 1813: 138.
- Sibiianul, Petru, tipograf: 74.
- Sibiu, biblioteca Mitropoliei 42. — Expoziția din 1905: 41. — fabrica de hârtie (1573): 17. — școli: 94.
- Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683: 205.
- Sideri, Angheli, prenumerant: 298.
- Sighișoara, Arhiva săsească: 28.
- (Sigismund) Ioan (Ianăș), regele Ungariei: 4; — Junior: 4.
- Silasi, Gregoriu: 209.

- Silvestru, egumenul Govorei: 188. — Patriarhul Antiohiei: 61, 63, 65, 67.
- Sima, Ivan, din Mala Ocna: 190. — Stănilă, tipograf: 190.
- Simedrea, Tit, Mitropolitul Bucovinei: 317.
- Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *In contra eresilor*, Iași 1683: 206; 255.
- Simionescu-Simicel, Dimitrie: 107.
- Simonescu, Dan: 33, 34, 40, 50, 67, 92, 135, 172, 188, 243, 274, 283.
- Sinai, Sf. Munte: 215.
- Sion, G.: 270.
- Siria: 67.
- Sirouni, H. Dj.: 24.
- Slatina (Maramureș), biblioteca bisericii: 88, 96.
- Slatinian, Gheorghe: 295.
- Slătioara (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 77.
- Sliozca, Mihail: 202.
- Slujba Sfinților Serghiu și Bachu*, Iași 1685: 206. — *Cuvioasei Matrona Hipolita*, grec. (București 1702): 217. — *Sf. Visarion, Episcopul Larisei*, București 1705, grec.: 219. — *Născătoarei de Dumnezeu*, slavo-rom., Râmnic 1706: 219. — *Sf. Ecaterina*, grec., Târgoviște 1710: 222. — *Sf. Stelian*, Râmnic 1787: 266. — *Sf. Pricestanii*: 234. — *Vezi și Acoluția*, Ἀκολουσία.
- Slujbele tuturor sfinților*, București 1720: 43-44.
- Snagov: 166.
- Sobieski, regele Poloniei: 204.
- Socoteala Societății biblice, pe anul 1822*, Chișinău 1823: 311.
- Sofronie, Sfântul: 88, 89.
- Soliman I, II, sultani: 237.
- Solomon, Const.: 207.
- Sotiriovici, Duca, tipograf: 69, 240, 254. — *Vezi și Duca Sotiriu*.
- Sparwenfeld, J. A.: 202.
- Spiros, serdarul: 295.
- Spulber, C. A.: 12.
- Sreznevskij, V. I.: 23.
- Stabat mater, imn: 118.
- Staicovici, Radu, tipograf: 200.
- Stanciul Buc(ureșteanul), tipograf: 93, 278.
- Stanciuovici, Proca, tipograf: 200.
- Stanovici, Grigorie, tipograf: 73, 91, 249.
- Stihuri către Hagii Const. Popp*, (Sibiu) 1802: 117.
- Stockolm (Holmiae): 25.
- Stoica, Gavriil, profesor: 294.
- Stoicovici, Ion, tipograf: 55, 56, 57, 239. — Iordache, tipograf: 80, 82, 250.
- Stoianovič L.: 167.
- Strâmtura (Maramureș), biblioteca bisericii: 96, 257, 262.
- Strastnic*, Blaj 1753: 245. — (București) 1767: 83. — Blaj 1800: 115. — Buda 1826: 154.
- Strilbițchi (Strelbițchi), Mihail, Protoierei, *De-ale casii vorbe rusești și moldovenești*, Iași 1789: 107. — *Dialoguri ruso-române*, Iași 1789: 267. — 101, 106, 108, 115, 300.
- Sturdza, D. A., biblioteca: 274.
- Sulică, N.: 12.
- Sumela, M-rea Maicii Domnului: 89.
- Suțu, Alexandru Nicolae, Domnul Țării Românești: 150. — Mihail, Const. Domnul Țării Românești: 109.
- Svencickiy, Ilarion, Dr.: 200.
- Szegedi, Gergely, *Cartea de cântece*, ung. 1569: 10.
- Székely, David, cancelar: 98.
- Sztripszky, Hiador: 58, 243.
- Șarlota, Prințesa Wirttembergului: 152.
- Șcheii Brașovului, biserica Sf. Nicolae: 172, 173.
- Șerban-Cornilă, Gh.: 26.
- Șieu, (Maramureș), biblioteca bisericii: 110, 112, 249, 257.
- Șincai, Gh., *Catehismul cel mare*, Blaj 1783: 263. — *Indreptare către Aritmetică*, Blaj 1785: 264. — *Alfavit sau Bucoavnă*, Blaj 1796: 272. — *Povățure către economia de câmp*, Buda 1806: 278. — stihuitor: 161; 190.
- Șmețu, Karlă: 93.
- Șoanul Petcu, (Petre) *Calendar*, Brașov 1733: 54, 237. — *Vezi și Petre Popa*.
- de Șobeln, Franțisc: 310.
- Ștefan din Ohrida, ieromonah tipograf: 20, 188. — numit „Sprinten la mers”, tipograf: 183, 185. — Episcopul Buzaului: 20. — Episcopul Rânnicului: 26. — Mitropolitul Țării-Românești: 201, 238. — (Rareș), Domnul Moldovei: 167.
- Știrbei, Barbu, vornic: 295.
- Șuboniu, Constantin, preot: 92.
- Șuliovșchi, Gheorghie, prenumerant: 298.
- Șuțu, vezi Suțu.

- Table pedagogice**, (Iași 1820), grec.: 305.
 Tagliavini, C.: 69, 73, 244, 247.
Tâlcuirea Liturghiei, Iași 1697: 203.
 Tannoli, Silvius, Comes, *Poëmation de secunda legione valachia*, Oradea-Mare 1830: 321.
 Târgoviște (Ergoviste) 38; mitropolia 41; tipografia: 166, 172, 190, 192.
Tarif vamal, Sibiu 1802: 118.
Târnosanie, Târgoviște 1652: 201.
 Tartler, Thomas: 54, 237.
 Telechi, Carol, Grof: 101.
 Teodor, Studitul, Sfântul: 87.
 Teodorescu, Barbu: 100. — Gh. Dem.: 209.
 Teodoric, Conrad, luteran: 24.
 Teodori, Alecsandru: 276.
 Teofil, Mitropolitul Țării-Românești: 20, 199. — V. și Theofil.
 Teofilact, *Tâlcuire la cele patru evanghelii*, Iași 1805: 274.
 Teotie, cercetător armean: 24.
 Teregova Banat), biblioteca bisericii: 273.
 Terpos, Ma(r)cu, epigramist: 77.
 Tertina, Michael, stihuitor: 124.
 Teteleșianu, Constantin, ciucer: 296. — Nicolache: 296.
Tetraevanghel slav (Moldova) 1546: 2-3.
 Theoctist, Mitropolitul Moldovei: 159.
 Theodorovici, Ioan: 276; prenumerant: 297; traducător: 315, 316.
 Theodorovna, Anna, cneghină: 144. — Maria, Impărăteasa Rusiei: 144.
 Theodosie, Mitropolitul Țării-Românești: 28, 29, 30, 213, 214, 216, 219. — monah, gravor: 319.
 Theofil, Mitropolitul Țării-Românești: 189. — Vezi și Teofil.
 Thereza, Maria, v. Maria Thereza.
 Thoma, protopop de Argeș: 92.
 Thomasius, cardinal: 322.
 Thunmann, Joh.: 254.
 Tichy, Ioan, tipograf: 158, 162.
 Timuș, Gherasim-Piteșteanul: 169.
 Tincovici, Ioan, *Înțelepte învățături*, Buda 1815: 301. — *Cântări dumnezeiești*, Buda 1815: 301.
 Tindal, N.: 237.
 Tismana, M-rea: 56. — episcopie: 110.
 Todorescu, Juliu, Dr., bibliofil român din Budapesta: 10, 11, 20, 21.
 „Todorescu fragment”, vezi *Carte de cântări*.
 Tókóly, Sabba, i se închină versuri: 129.
 Tomescu, Const. N.: 147.
 Tordaș, Mihai, Episcop: 178. — Pavel, Episcop: 12.
Trâmbița românească, (Râmnic 1769): 88.
 Transsylvania: 49.
 Trapezuntiul, Gheorghe: 50.
 Trattnik, autor de prefață: 288.
 Trauttsch, Joseph: 273.
Trepetnic de semne omeneste, tip. 1639: 21.
Triod slav, Brașov 1578: 15. — și *Pentecostar*, slav, Târgoviște 1649: 194, 200, 201. — ? 1664: 25. — Râmnic 1735: 54. — București 1742: 55. — București 1746: 59. — din 1747 n'a existat: 60, 243. — Blaj 1747: 68. — București 1768: 252. — Blaj 1771: 89. — Blaj 1780: 94. — Râmnic 1782: 263. — Râmnic 1784: 97. — Blaj 1804: 120.
 Tripoli: 67.
 Trubețcoi, Principe, socrul lui D. Cantemir: 270.
 Tudor, diacul, tipograf: 6.
 Tunusli, frații: 280.
 Turcu, Const.: 73.
 Turdeanu, Emil: 51, 54, 233.
 Turdurache, Damaschin, diacon, tipograf: 91.
 Turnu-Roșu: 118.
 Iurtas, Nicolaidis, Gh., epigramist: 77. — Nicolau, Naum, epigramist: 77.
Țane, N., biblioteca: 274.
 Țangiafil, Mihail, prenumerant: 298.
 Țica, Ioann Emanuil, prenumerant: 297.
 Țichindeal, D., traducător: 273 — *Fabule*, Buda 1814: 299.
 Țifan, Ștefan, prenumerant: 293.
 Țingritos, prenumerant: 295.
 Țintila, Vasile, *Calendariu*, Cernăuți 1809: 130. — Cernăuți 1811: 134. — Cernăuți 1812: 135. *Neu Haus-Kalender*, Cernăuți 1813: 136. — Cernăuți 1814: 142. — *veșnic*, Cernăuți 1814: 142-143.
 Tonev, V.: 167.
Ucaz pentru izbăvirea Bisericii și a Rusiei, de navalirea Gallilor, Chișinău 1814: 143. — *adăgirea titlului de „Tarul Polșei”*, Chișinău 1815: 145. — *curmarea fugăritului*, (Chișinău) 1828: 157. *înființarea iarmarocului*

- de Sf. Dumitru, (Chișinău) 1829: 157.
— *vârsta tinerilor cununăți* (Chișinău) 1830: 159.
- Ucraina: 34.
- Ucuta, Const., *Noua pedagogie*, Viena 1797: 272.
- von Ugarte, Franț, graf: 291.
- Umilincioasă rugăciune*, (Iași) 1818: 304.
- Ungvar, Biblioteca episcopală: 2.
- Urechia, V. A.: 91, 154, 254, 255. — *Vezi și Biblioteca.*
- Ursăcescu, V., preot: 15, 272.
- Ursul, Ierei, gravor: 235, 278.
- Ursu, Ion: 28.
- V**ăcărescu, Barbu: 295. — Ienachie, *Gramatică românească*, Râmnic 1787: 266. Niculae 295. — Teodor: 295.
- Vad (Maramureș), biblioteca bisericii: 71. 92.
- Vaida, Dimitrie, profesor: 294.
- Văjăianu, Georgeta, biblioteca: 68.
- Vălcul, Teodor, tipograf: 299.
- Valea-Porcului: 25.
- Văleni (Maramureș), biblioteca bisericii: 26, 68, 112. — Vălenii-de-Munte, biblioteca mănăstirii: 15, 171, 172.
- Vardalah, Const., Φοικιλή περιγραφή. Viena 1812: 295. — Πρωτοδική τέχνη, Viena 1815: 144.
- Varlaam, Episcopul Rădăuților: 210. — Mitropolitul Moldovei: 188, 189; *Carte de învățtură*, Iași 1643: 190. — *Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc*, (M-rea Dealului? 1645: 190-194; 195, 202, 242.
- Varnava, Sfântul: 88, 89.
- Vărzăreștii Vechi, biblioteca bisericii: 108.
- Văsieni, sat în jud. Lăpușna: 55.
- Văsiu, protopop din Alba Iulia: 206.
- Vasilie, tipograf din Blaj: 245. — K., tipograf: 70.
- Vasilievici, Nita: 115.
- Vat: 298.
- Vedomostie pentru biserică..*, (Chișinău) 1829: 318.
- Venezia, (Veneția): 1.
- Vendotis, Gheorghe, tipograf: 113, 161.
- Veniamin, Costachi, Mitropolitul Moldovei, *Ponturi cum să cade a petrece preoții*, (Iași 1796 1803): 112. — *Pastorală în post*, (Iași) 1804: 121. — *Ta-ble alilodidactice*, Iași 1825: 316; traducator: 299; 151, 319, 320.
- Verbițki, Alexandrovici Timotei, tipograf: 188.
- Veress, Andrei, Dr.: 57, 70, 77, 79, 82, 86, 97-104, 107-109, 111-112, 114-120, 123-125, 127, 129-131, 133, 135, 137-138, 142, 145, 148-150, 152-153, 155, 209, 211, 218, 264-265, 273-274, 276, 283, 288, 291, 303.
- Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoți*, Sibiu 1788: 104. — *Vestire*, Sibiu 1789: 108.
- Vicoreanu, Ioan: 264.
- Viena: 49, 94, 99, 108.
- Viețile sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul*, Blaj 1768: 87. — *din luna Aprilie*, Măn. Neamțului 1813: 296.
- Vișta și pildele lui Esop*, Sibiu 1795: 270-271. — Sibiu 1807: 126 — Sibiu 1816: 302.
- Vinețchi, Gavril, traducător: 274.
- Virtosu, Emil: 26, 34. — Ion: 34.
- Visarion Tesalianul, dela M-rea Cotroceni: 295.
- Vișeu-de-Jos (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 68. — de-Mijloc, biblioteca bisericii: 24.
- Vitali, prenumeranți, Gheorghic: 298. — Ștefan: 297.
- Vizantiul, Panaiot, primicher al Marelui Biserici, stihuitor: 224.
- Vlad, al IV-lea (1510), Domnul Țării Românești: 166.
- Vladul, Popa, tipograf: 73.
- Vlahovici, Daniil, *Pastoralnică scrisoare*, Cernăuți 1813: 138.
- Vlaicul, gravor: 70, 245, 247, 249.
- Vlăstares, Arsenie Mathei: 293.
- von Voina, Franț, graf: 291.
- Voinescu, Răducanu: 295 — Ștefan: 295.
- Volinsc, biblioteca: 7.
- Voltaire: 301.
- Voroavă de tâlcuirea Sf. Apostoli*, Neamț 1811: 133.
- Voronțov, Mihail, *Despre ciudă*, (Chișinău 1828): 157. — *Ușurarea și plata dărilor*, (Chișinău 1823-28): 157.
- Vretos, epigramist: 77.
- Vucovici, Bojidar, tipograf: 1.
- Vuia, Iuliu: 92.
- Vulcan, Samuel, Episcop al Oradiei-Mari: 140; i se închina versuri: 281, 317.
- Vulgaris, Evghenie, *Adoleshia filotheos*

- adecă Indeletnicire iubitoare de Dumnezeu, Iași 1815-19: 299.*
- Vulpe, prenumeranți, Athanasie: 298. — Maxim: 298.
- Vurus, Iosif, Episcop, i se închină versuri: 317.
- Vusmanovici, Ioann, prenumerant: 298.
- W**ass, Daniil, Conte: 278. — Emeric, i se închină versuri: 130.
- Wolf, Andrei: 94, 95.
- Wilhelm (Velgelmi), Friedrich, Regele Prusiei: 148.
- X**enofon, biblioteca mănăstirii: 89. — scriitorul: 309.
- Xeropotam, biblioteca mănăstirii: 72.
- Z**ahaicani (Orhei), biblioteca bisericii: 92.
- Zavira, Gh. Ioan: 268, 269.
- Zertzuli, Chiriac, epigramist: 113. — Theofil, epigramist: 113.
- Zeus: 271.
- Zico, Anastasie, prenumerant: 297.
- Zisi, Sterio, prenumerant: 298.
- Zsiga, Nic., Fundație: 179.
- Zwiebel, anticar: 102.

E R R A T A

Pag. :	Rândul :	In loc de:	Sa se citească:
2	13 de jos	randuri pe pagina. rare ori	rânduri pe pagina. rareori
10	1 .. .	<i>halásog a hasai Románsagra</i>	<i>halások a hasai románságra</i>
14	17	evangeliștilor	evangheliștilor
22	2	<i>din al secolul</i>	<i>din secolul al</i>
23	3	Modovei	Moldovei
24	3	pregătește prof. I. Minea	pregătea prof. I. Minea
29	18 de sus	dura	după
34	4 de jos	între ani	între anii
35	1 de sus	<i>Octoih. București 1700</i>	<i>Octoih. București 1700 (recte 1732). —</i> <i>Ediția III-a.</i>
36	37	legendele facs. 14	<i>Octoih, București. 1700</i>
		—16	<i>Octoih, București 1700 (recte 1732).</i>
	79	la bibliografia nr. 125. adaogă:	N. Drăganu, <i>Cea mai veche carte rá-</i> <i>corzyană, în Anuarul Inst. de Istorie</i> <i>Națională. I (1921—1922), p. 173</i> <i>—175.</i>
81	19 de sus	are nu	are un
81	21 de sus	<i>Cheia înțelesului. Buc. 1675</i>	<i>Cheia înțelesului. Buc. 1678</i>
84	1	coalele sunt	coalele sunt
99	la nr. 195	Sibiu 1578	Sibiu 1785
109	la nr. 239	Cluj 1782	Cluj 1792
111	la nr. 249	Sibiu 1794	Sibiu 1795
112	2 de sus	Foea	Foea
129	la nr. 329 ..	<i>Ad Sabbam</i>	<i>Ad Sabbam Tököly</i>
133	4 de sus	<i>rationalis</i>	<i>rationalis</i>
153	10—11 de jos	<i>ritus catholicorum</i>	<i>ritus Catholicorum</i>
154	la nr. 458	<i>Bucoavnă (București 1926)</i>	<i>Bucoavnă. (București 1826)</i>
158	5 de jos	<i>Iraane</i>	<i>Icoane</i>
162	la nr. 346	<i>medicae nationalis</i>	<i>medicae rationalis</i>
185	la colon-titlu	MOLITVENIC, 1635	MOLITVENIC. 1635
199	1 de jos	Totul este	Totul este
200	6 de sus	și micul Ivanovici	și Micul Ivanovici
202	la nr. 68	București 1679	București 1678.
220	1 de sus	151. <i>Molitvenic</i>	150. <i>Molitvenic</i>
234	7 de jos	Hisant	Hrisant
260	11	Kredeukuj	Kredeuluj
263	20	darcüaște	darulaște
265	10 de sus	Благословеніа	Благословеніа
268	la nr. 561	Viena 1973	Viena 1793
272	18 de sus	Descrisa în	Descrisa în
272	la nr. 598	Blaj 1976	Blaj 1796
272	20 de jos	<i>veeche</i>	<i>veche</i>
273	10 de sus	650	630
273	17	<i>cei sănaloase</i>	<i>cei sănaloase</i>
276	11 de jos	<i>Literatură romină</i>	<i>Literatura română</i>
278	14	dele Râmnic	dela Râmnic
278	11 de sus	S. Pușariu	S. Pușcariu
279	nr. 51 — 52	ale clișeelor, sa se înlocuiască cu:	50 — 51
280	9 de sus	Ultimele 71, pag.	Ultimele 71 pag..
287	2	Lexicomului	Lexiconului
288	9 de jos	ѠиѠуг	ѠиѠуг
300	6 de jos	<i>Impăralul</i>	Imparatul
302	13	913	931
317	la nr. 1381	dupa «...1828». adaoga:	— Bulgarește.
318	nr. 1423	ar fi trebuit înainte de 1425.	
318	19 de jos	<i>Ștefan Vasile Episcopul</i>	<i>Ștefan Vasile Episcopescul</i>

CUPRINSUL TOMULUI IV

	Pagina
Prefața d-lui General Radu Rosetti	VII—VIII
Lămuriri	IX—XIII
Descrierea cărților:	
Partea întâia: Adăogiri	1—162
Partea a doua: Indreptări	163—322
Lista cărților descrise:	
Adăogiri	323—336
Indreptări	336—345
Lista gravurilor reproduse în facsimile	347—348
Indice alfabetic	349—372
Errata	373
Cuprinsul tomului IV	375